John Steinbeck
Na východ od ráje

PASCALOVI COVICIMU
Milý Pate, přišel jsi za mnou, když jsem vyřezával nějakou figurku ze dřeva, a řekl jsi:„Co abys udělal něco pro mě?"
Zeptal jsem se tě, co bys chtěl, a tys odpověděl: „Skříňku."
„Na co?"
„Na věci."
„Na jaké věci?"
„Podle toho, co máš," řekl jsi.
Tady máš tedy svou skříňku. Dal jsem ti do ní skoro všechno, co mám, ale ještě není plná. Je v ní bolest i vzrušení a dobré i špatné pocity, zlé i dobré myšlenky – rozkoš z vymýšlení i něco zoufalství a nepopsatelné radosti z tvorby. A navrch k tomu všechna vděčnost i láska, kterou k tobě cítím.
Jenomže skříňka ještě pořád není plná.
John

ČÁST PRVNÍ

KAPITOLA 1

Salinské údolí leží v severní Kalifornii. Je to dlouhá, úzká dolina mezi dvěma horskými hřebeny, jejímž středem se vine a klikatí řeka Salinas, dokud se nakonec nevrhne do Montereyského zálivu.
Pamatuji se na jména, která jsme v dětství dávali trávám a tajemným květinám. Pamatuji se, kde žijí ropuchy a kdy se v létě probouzejí ptáci – a jak voněly stromy a roční období – a jak vypadali a chodili i voněli lidé. Paměť na čichové vjemy je velmi obsáhlá.
Pamatuji se, že Gabilanské hory na východní straně údolí byly světlé a veselé pohoří, prosluněné a půvabné a nějak pohostinné, že se Člověku chtělo vylézt na jeho teplá předhoří, skoro tak, jako touží dítě vylézt na klín milované mámě. Byly to přívětivé hory plné hnědé travnaté lásky. Hory Santa Lucias se rýsovaly na západní obloze, oddělovaly údolí od otevřeného moře a byly temné a zádumčivé – nevlídné a nebezpečné. Vždycky jsem se západu děsil, kdežto východ jsem miloval. Nepovím vám, odkud se to ve mně vzalo, leda snad z toho důvodu, že přes vrcholky Gabilan přicházelo jitro a z hřebenů Santa Lucias se znovu snášela noc. Možná že zrození a smrt dne nějak ovlivnily mé pocity k těm dvěma horským pásmům.
Po obou stranách údolí vytékaly z kaňonů mezi kopci potoky i říčky, které spadaly ke korytu řeky Salinas. V deštivých zimách se rozvodňovaly v prudké bystřiny a vzdouvaly řeku, až se občas strašlivými víry rozlila z břehů, a pak se změnila v ničivý živel.
Z okraje farmářských pozemků a splachovala celé akry půdy, trhávala do svého proudu stodoly a domy, které roztančeně odplouvaly do dálky. Zákeřně uchvacovala krávy a prasata a ovce, houpala je ve svých kalně hnědých vodách a odnášela je do moře.
Až potom přišlo pozdní jaro, stáhla se řeka od krajů a objevily písčité břehy. A v létě vůbec netekla na povrchu. Zůstaly jezírka i tůňky, vymleté místy víry pod vysokým břehem. Břehy znovu zarostly sítím a trávami a vrby s troskami po zátopě se narovnaly v korunách. Salinas byla řeka jenom na půl úvazku. Letní slunce ji vždycky zahnalo do podzemí. Nebyla to řeka nijak krásná, ale jinou jsme neměli, a tak jsme se jí vychloubali – jak nebezpečná je v mokré zimě a jak vyschlá je v suchém létě. Když člověk nemá nic lepšího, může se vychloubat vším. A čím toho možná má míň, tím víc ho to nutí k chvástání.
Dno Salinského údolí mezi horskými pásmy a pod jejich úpatím je rovinaté, protože dolina kdysi bývala dnem stošedesátikilometrového mořského chobotu. Ústí řeky u Mechového přístaviště tvořilo tenkrát před staletími bránu do toho dlouhého vnitrozemského zálivu. Můj táta kdysi vrtal v údolí studnu, osmdesát kilometrů od ústí. Vrták nejprve vynesl svrchní prsť, pak štěrk a potom bílý mořský písek plný mušlí a dokonce úlomků velrybích kostí. Vrstva písku byla sedm metrů tlustá, a pak přišla znovu černá země, dokonce s kouskem červeného sekvojového dřeva, toho nezničitelného dřeva, které netrouchniví. Před vznikem mořského chobotu musel být v údolí prales. Co všechno se kdysi dalo přímo pod našima nohama! A mně se někdy v noci zdávalo, že cítím to moře i ten dřívější sekvojový prales.
Širou pláň údolí tvořily akry hluboké a úrodné prsti. Potřebovala jenom vydatné zimní deště, aby z ní vyrazila tráva a květiny. Jarní květena ve vlhkých letech

bývala neuvěřitelná. Celé dno údolí i úpatí kopců pokrýval koberec lupin a máků. Jedna žena mi kdysi řekla, že pestré květy se ještě víc rozzáří, když k nim pro zdůraznění barev přidáte pár bílých květů. Každý plátek modré lupiny má bílý krajíček, takže louka lupin svítí jásavější modří, než si člověk vůbec dovede představit. A mezi lupinami byly rozhozeny ostrůvky kalifornských máků. I ty přímo hoří – ani oranžově, ani zlatě, ale kdybyste roztavili ryzí zlato a mohli z něho sbírat smetanu, taková zlatá smetana by asi měla barvu těch máků. Sotva odkvetly, nastal čas žluté hořčice, která narůstala jaksepatří do výšky. Když se přistěhoval do údolí můj dědeček, bývala hořčice tak vysoká, že člověku na koni vykukovala ze žlutých kvítků jenom hlava. Ve vyšších polohách rostly rozsety v trávě blatouchy, netřesky a žluté macešky s černými obličejíky. O něco později se objevily šarlatové a žluté indiánské štětce, podobné náprstníkům. Takové květiny kvetly na otevřených "prostranstvích vystavených slunci.
Pod věčně zelenými virginskými duby, ve stínu a v šeru, bujel netík zvaný panenské vlasy, který příjemné voněl, a z mechovitých potočních břehů visely celé chomáče pětilistého břečťanu a zlatovlásku. A rostly tam zvonky, drobné lucerničky, smetanově bílé a skoro hříšné napohled, které byly tak vzácné a čarovné, že když nějaké dítě takový zvonek našlo, připadalo si celý den jako zvlášť vyznamenané.
V červnu trávy vybujely a zhnědly a svahy kopců dostaly nahnědlou barvu, která vlastně nebyla hnědá, nýbrž zlatá a šafránová a rudá – nepopsatelná barva. A od té doby až do příštích dešťů země vysychala a vodní toky se vytrácely Planina rozpukala. Řeka Salinas se vsákla pod písčiny. Údolím zavál vítr, vířil prach a uschlá stébla a dul stále silněji a drsněji cestou na jih. Večer ustával. Byl to rezavý, znervózňující vítr, a částečky prachu se člověku zasekávaly do kůže a pálily do očí. Lidé pracující na polích nosili ochranné brýle a uvazovali si přes nosy kapesníky, aby se před tím prachem uchránili.
V údolí byla hluboká a žírná ornice, ale úpatí kopců pokrývala jenom vrstvička prsti, ne hlubší než kořínky trávy, a čím výš se člověk dostal do pahorkatiny, tím byla ta vrstvička tenčí, trčely z ní křemeny, až se konečně na rozhraní podrostu proměnila v suchý křemenný štěrk, ve kterém se oslnivě odráželo žhavé slunce.
Mluvil jsem o tučných létech, kdy hodně pršelo. Ale byla taky léta suchá, která údolí naháněla hrůzu. Střídala se v třináctiletém cyklu. Zpravidla přišlo pět či šest báječných roků, kdy napršelo padesát až pětašedesát centimetrů a země přímo hýřila trávou. Pak nastalo šest nebo sedm slušných let s třiceti až čtyřiceti centimetry srážek. A pak nadešla suchá léta, někdy nenapršelo víc než osmnáct či dvacet centimetrů. Země vyschla, tráva vyrazila na pár mizerných centimetrů a v údolí se objevily rozlehlé prašivé lysiny. I duby okoraly a podrost pelyňku zešedl. Země pukala, prameny vyschly a dobytek malátně oždiboval suché větvičky. V takových dobách se Salinské údolí rolníkům i dobytkářům znechucovalo. vy hubly a někdy hynuly hlady. Lidé si museli tahat na farmy v barelech vodu jenom na pití. Některé rodiny prodávaly svůj majetek skoro zadarmo a stěhovaly se pryč. A všichni bez výjimky zapomínali v hubených létech na léta tučná, a v létech s dostatkem vláhy ani nepomyslili na léta suchá. Tak to bylo vždycky.
Takové tedy bylo dlouhé Salinské údolí. Jeho historie se podobala historii celého státu. Nejdřív tu žili Indiáni, podřadné plemeno bez energie, vynalézavosti a kultury, lidé, kteří se živili červy, kobylkami a koryši, neboť byli příliš líní lovit nebo rybařit. Jedli jenom to, co se dalo posbírat, a nic nepěstovali. Na mouku si roztloukali hořké žaludy. I jejich válečnictví připomínalo unavenou pantomimu.
Pak přišly průzkumné výpravy tvrdých a vysušených Španělů, chamtivých a realistických, bažili po zlatě nebo po Bohu. Sbírali duše právě tak, jako sbírali šperky. Hromadili ve svém vlastnictví hory a údolí, řeky a celé obzory stejným způsobem, jako dnes někdo hromadí stavební parcely. Tihle houževnatí a vyprahlí mužové neklidně vymetali pobřeží sem a tam. Někteří z nich se usazovali na pozemcích rozlehlých jako celá knížectví, které jim postupovali španělští králové, nemajíce nejmenší představu o velikosti svých darů. Tihle první vlastníci žili v ubohých feudálních osadách a jejich stáda se potulovala i množila bez dohledu. Čas od času pobíjeli dobytčata kvůli kůžím a loji na svíčky, kdežto maso ponechávali supům a kojotům.
Kam Španělé vkročili, museli pojmenovat všechno, nač padli. Taková je první povinnost každého průzkumníka – povinnost i privilegium. Všechno pojmenovat, než to zanesete do své ručně kreslené mapy. Byli to samozřejmě zbožní lidé, a muži, kteří uměli číst a psát, vedli záznamy a kreslili mapy, byli houževnatí a neúnavní kněží cestující s vojáky. A tak se jako první místní jména objevila jména svatých nebo názvy církevních svátků slavených na jednotlivých zastávkách. Svatých je mnoho, ale jejich počet není nevyčerpatelný, takže se ta první

pojmenování leckdy opakují. San Miguel, San Michael, San Ardo, San Bernardo, San Benito, San Lorenzo, San Carlos, San Francisquito. A pak svátky – Natividad nebo Nacimiente, Narození Páně, Soledad, P. Marie v Samotě. Ale místní jména ovlivnily i pocity výprav v určité době: Buena Esperanza, dobrá naděje, Buena Vista, poněvadž přišli na krásnou vyhlídku, nebo Chualar, protože tam bylo hezky. Potom přišla popisná jména: Paso de los Robles, protože tam rostly duby, Los Laureles kvůli vavřínům, Tularcitos kvůli rákosí v močálech, a Salinas kvůli alkali, které se bělalo jako sůl.
pak dávali místům jména podle zvířat a ptáků, které tam viděli Gabilanes podle jestřábů létajících nad těmi horami, Topo podle krtka, Los Gatos podle divokých koček. Někdy vyplynulo jméno z povahy místa: Tassajara, šálek s podšálkem, Laguna Seca, suché jezero, Corral de Tierra, ohrada z hlíny, Paraíso připomínalo ráj.
pak přišli Američané – ještě chamtivější, neboť jich bylo víc. Zabrali pozemky a předělali zákony, aby potvrdili svoje právo. Po kraji se rozšířily farmy, nejdřív v údolích a pak na svazích předhoří malé dřevěné domky se střechami z hrubých sekvojových šindelů a s dobytčími ohradami ze štípených kůlů. Kdekoli prýštil ze žerně pramínek vody, vyrostl dům a začala se množit rodina. Do zahrádek před domky si nasázeli červené pelargónie a růžové keře. Místo stezek se objevily stopy kolesek a ve žluté hořčici se začala rýsovat pravoúhlá žitná, ječná a pšeničná pole. U frekventovaných cest se na každé desáté míli objevil obchod se smíšeným zbožím a kovárna, a to byly zárodky malých městeček jako Bradley, King City či Greenfield.
Američané měli větší sklon pojmenovávat místa po lidech nežli Španělé. Po osídlení údolí připomínají místní jména spíše události, ke kterým tam došlo, a taková jména mě fascinují nejvíc, poněvadž každé z nich naznačuje nějaký zapomenutý příběh. Myslím jména jako Bolsa Nueva, nový měšec, Morocojo, chromý mouřenín (kdo to byl a jak se tam dostal?), Kaňon divokých koní, Svah mustangů a Košilatý kaňon. Místní jména obsahují nálož, kterou do nich vložili ti, kdo je vymysleli, uctivě či neuctivě, popisně, poeticky nebo potupně. Jménem San Lorenzo můžete pokřtít všechno na světě, ale Košilatý kaňon nebo Chromý mouřenín jsou jména docela jiného druhu.
Odpoledne fičel nad usedlostmi vítr a farmáři začali vysazovat míle eukalyptových větrolamů, aby uchránili ornici před rozfoukáním… Tak nějak to v Salinském údolí vypadalo, když tam můj dědeček přivedl babičku a usadili se na úpatí hor na východ od King City

KAPITOLA 2

Mám-li vám povědět o Hamiltonových, musím se spolehnout na zprávy z doslechu, na staré fotografie, na tradované historky a na vzpomínky, zamlžené a promíchané se zkazkami. Nebyli to nijak významní lidé, a tak o nich existuje jen málo zapsaných údajů, až na obvyklá lejstra týkající se narození dětí, sňatků, vlastnictví půdy a úmrtí.
Mladý Samuel Hamilton přišel ze severního Irska stejně jako jeho manželka. Pocházel z rodiny drobných rolníků, ani bohatých, ani chudých, která žila po staletí z jedněch polností v jednom kamenném domě. Hamiltonovým se podařilo nabýt pozoruhodného vzdělání a sčetlosti, a jak tomu na tom zeleném ostrově často bývá, byli spřízněni a spojeni s lidmi velmi vysokého i velmi nízkého stavu, takže jeden bratranec mohl být baronet a druhý žebrák. A samozřejmě byli potomci starých irských králů jako každý Irčan.
Proč Samuel opustil kamenný dům a zelené polnosti svých předků, mi není známo. Nikdy se nemíchal do politiky, takže ho sotva vyhnalo obvinění z rebelie, a byl úzkostlivě poctivý, což vylučuje motiv policejního stíhání. V naší rodině se šuškalo – byl to spíš nevyslovený pocit než rodinná historka – že ho z vlasti vyhnala láska, a to ne láska k ženě, kterou si vzal za manželku. Nevím však, jestli jeho láska byla až příliš úspěšná, nebo jestli odjel z pýchy zraněné láskou nešťastnou. Vždycky jsme si radši mysleli to první. Samuel byl hezký chlapík, měl osobní kouzlo a veselou povahu. Těžko si dovedu představit, že by ho nějaká irská vesnická holka odmítla.
Přišel do Salinského údolí v plném rozmachu a síle, překypoval nápady a energií. Měl sytě modré oči, a když byl unavený, jedno mu maličko ujíždělo směrem ven. Byl hromotluk, ale v něčem byl delikátní. I při tak uprášeném zaměstnání, jako je dobytkaření, byl vždycky jako ze škatulky. A měl šikovné ruce. Dobře se vyznal v kovářství, tesařině a řezbářství, a z kousků dřeva a kovu dovedl vyčarovat, nač jste si vzpomněli. Věčně vynalézal nové způsoby, jak věci prováděné postaru udělat lépe a rychleji, ale jaktěživ neměl za mák talentu na vydělávání peněz. Jiní lidé, kteří ten talent měli, dokázali Samuelovy nápady

zpeněžit a zbohatnout na nich, ale on sám si po celý život sotva vydělal na živobytí.
Nevím, co ho vlastně zavedlo do Salinského údolí. Nezdálo by se, že je to právě nejvhodnější kraj pro člověka ze zelené země, ale přece jen se tam přistěhoval, asi třicet let před koncem století, a přivedl si s sebou svou drobnou irskou manželku, která měla asi tolik smyslu pro humor jako slepice. Měla nevrle přísnou presbyteriánskou náturu a soubor mravních zásad, které připichovaly jako špendlíkem a ubíjely skoro každou životní příjemnost.
Nevím, kde ji Samuel poznal, ani jak se o ni ucházel a jak se s ní oženil. Myslím, že se mu určitě vrylo do srdce nějaké jiné děvče, protože byl muž jako stvořený pro lásku a jeho manželka nepatřila k ženám, které dávají své city najevo. A přesto za celá ta léta v Salinském údolí, od Samuelova mládí až do smrti, nedošlo k nejmenšímu náznaku, že by se někdy vypravil za jinou.
Když se Samuel s Lízou do Salinského údolí přistěhovali, všechna půda na planině byla už zabrána, celé žírné dno doliny, menší úrodné kapsy mezi kopci i lesy, ale okrajové pozemky pořád ještě čekaly na osídlení, a Samuel Hamilton se usadil v holých kopcích na východ od nynějšího King City
Řídil se obvyklou praxí. Zabral si jednu čtvrtmíli pro sebe a druhou pro manželku, a protože jeho žena byla těhotná, i další čtvrtmíli pro dítě. Během let se jim narodilo devět dětí, čtyři chlapci a pět děvčat, a při narození každého z nich se ranč rozšířil o novou čtvereční čtvrtmíli, což dohromady dělá jedenáct čtvrtmil nebo sedmnáct set šedesát akrů čili něco přes sedm set hektarů.
Kdyby ta půda za něco stála, byli by Hamiltonovi boháči. Jejich pozemky však byly kamenité a suché. Nikde žádný pramen, a vrstvička prsti tak tenká, že se z ní draly křemité kosti. Dokonce i pelyněk tu zápasil o holou existenci a duby zakrsly nedostatkem vláhy. I v celkem slušných letech tu bylo tak málo pastvy, že dobytek zůstával hubený, jak stále pobíhal a hledal, kde by se napásl. A z těch svých holých kopců se Hamiltonovi dívali na západ do žírného údolí a do zeleně kolem řeky Salinas.
Samuel si postavil dům vlastníma rukama, stejně jako stodolu a kovárnu. Brzy poznal, že i kdyby měl deset tisíc akrů okolní pahorkatiny, bez vody by se na kamenité půdě neuživil. Vyrobil si těma šikovnýma rukama zařízení na vrtání studní a vrtal je na pozemcích šťastnějších lidí. Vynalezl a zkonstruoval mlátičku, se kterou o žních putoval po údolních farmách a mlátil tam obilí, které by na jeho vlastní farmě nevyrostlo. A v kovárně ostřil radlice a opravoval brány a svářel zlámané nápravy a koval koně. Chlapi z celého okolí mu nosili nářadí k opravě i k vylepšení. Kromě toho milovali Samuelovo vyprávění o světě a o myšlenkách, jaké tím světem hýbají, o poezii a filozofii, která se rozvíjí mimo Salinské údolí. Samuel měl sytý, hluboký hlas, příjemný při zpěvu i řeči, a třebaže nemluvil irským přízvukem, intonace jeho zpěvavých kadencí lahodila uším zamlklých farmářů z doliny. Přinášeli i whisky, a sotva se octli z dohledu kuchyňského okna a přísných očí paní Hamiltonové, přihýbali si z láhve hřejivými doušky a žvýkali pak zelený divoký anýz, aby to z nich nebylo cítit.
Byl to špatný den, když kolem ohně nestáli tři čtyři chlapi zaposlouchaní do zvonění Samuelova perlíku a do jeho řečí. Říkali o něm, že je geniální komik, pečlivě si jeho historky opakovali cestou domů, a pak se vždycky divili, co se to z nich cestou vypařilo, proč už nikdy nemají ten břink, když je sami vykládají doma v kuchyni.
Samuel by býval mohl zbohatnout ze svého studnaření a z mlátičky a z kovárny, jenomže neměl žádné obchodní buňky. Jeho zákazníci, kteří si nikdy nemohli loktem do kapsy, mu slibovali zaplacení až po žních, a pak až po vánocích, a potom až – až na to nakonec zapomněli. Samuel je nedokázal upomínat. A tak zůstali Hamiltonovi chudí.
Děti se jim rodily pravidelně rok co rok. Těch pár přepracovaných doktorů v okrese se k porodům na ranče zvlášť často nedostalo, ledaže se radost proměnila ve zlý sen, který se protáhl na několik dní. Samuel Hamilton asistoval při narození všech svých dětí, vždycky zavázal obratně pupeční šňůru, poplácal novorozeně po zadečku a uklidil nepořádek. Když při porodu nejmladšího chlapce došlo k nějaké menší závadě a novorozeně začalo černat, Samuel mu přitiskl rty na pusinku a vdechoval mu a zase vtahoval vzduch, dokud to mrně nezačalo dýchat samo. Měl tak obratné a jemné nice, že ho k porodům začali volat sousedé z okruhu třiceti kilometrů. A Samuel si počínal stejně obratně, ať šlo o kobylu, o krávu nebo o ženskou.
Na přístupné polici měl Samuel velkou černou knihu se zlatými písmeny na deskách – Domácí lékař dr. Gunna. Některé stránky byly samým listováním ohmatané až do oslích uší, kdežto jiné snad nikdy nespatřily světlo světa. Prolistovat Domácího lékaře znamená poznat medicínskou historii rodiny Hamiltonových. Ohmatané

kapitoly se týkají zlomenin, řezných ran, pohmožděnin, příušnic, spalniček, housera, spály, záškrtu, revmatismu, ženských potíží, kýly a samozřejmě všeho, co souvisí s těhotenstvím a s rozením dětí. Hamiltonovým buďto přálo štěstí, nebo žili mravně, poněvadž kapitoly o kapavce a syfilidě nebyly nikdy otevřeny.
Nikdo se Samuelovi nevyrovnal v uklidňování hysterie a konejšení vyděšených dětí. Takovou moc měla jeho lahodná řeč a něžná duše. A právě tak jako dbal na tělesnou čistotu, byl čistý i v myšlenkách. Chlapi, kteří si s ním přišli poklábosit do kovárny a poslechnout si ho, nechali na chvíli klení, ne že by se nějak zvlášť krotili, ale sami od sebe, jako by tam na hrubosti nebylo místo.
V Samuelovi vždycky zůstalo něco cizokrajného. Snad to tkvělo v kadenci jeho řeči a působilo to na muže – i na ženy – tak, že se mu svěřovali s věcmi, které by nevyslovili před příbuznými ani před blízkými přáteli. Jistá cizota ho od nich odlišovala, takže pro ně byl bezpečnou schránkou tajemství.
Lízá Hamiltonová byla Irčanka z docela jiného těsta. Měla malou a kulatou hlavu a v ní malé a kulaté názory. Nos měla jako knoflík, tuhou, trochu ustupující bradičku a pevně semknutá ústa, paličatě rozhodnutá provést svou, i kdyby ji od toho odrazovali kůrové andělští.
Dobře vařila prosté pokrmy a její domácnost – vždycky to byla její domácnost – stále svítila čistotou. Porody ji příliš nezdržovaly – nanejvýš čtrnáct dní po slehnutí si na sebe musela dávat pozor. Měla nejspíš pánev z velrybí kostice, poněvadž rodila jedno statné dítě za druhým.
Velice vyvinutý měla smysl pro hřích. Zahálka byla hřích, stejně jako hraní karet, které pro ni představovalo jistou odrůdu zahálky. Dívala se podezíravě na každou zábavu, na tanec, na zpěv i na pouhý smích. Byla přesvědčena, že lidé, kteří se baví, dávají duši všanc ďáblu. A to bylo mrzuté, poněvadž Samuel se smál rád, jenomže tím nejspíš dával také duši všanc ďáblu. A jeho manželka ho chránila, jak jen mohla.
Vlasy nosila vždycky utažené dozadu a svázané do pevného drdolu. A protože si nemohu vzpomenout, jak se oblékala, nosila určitě šaty, jaké se k ní přesně hodily. Nebyla v ní ani jiskřička humoru a jenom občas projevila rezavý vtip. Vnukům naháněla strach, poněvadž neměla žádnou slabost. Statečně a bez nářků nesla životem svůj kříž, přesvědčená, že to je způsob, jakým by podle jejího Pánaboha měli žít všichni. Věřila, že odměna přijde až potom.
* * *
Lidé, kteří přišli poprvé na Západ, zvlášť z evropských maličkých hospodářství, o něž se mezi vlastníky sváděly takové boje, a uviděli tolik půdy, za kterou stačilo podepsat lejstro a postavit základy domu, jako by propadali nenasytné chamtivosti. Chtěli té půdy víc a víc – pokud možná dobré, ale nakonec jakékoli. Utkvěly jim možná stopy vzpomínek na feudální Evropu, kde se slavné rodiny domohly postavení a udržely si je, poněvadž vlastnily velké majetky. První novousedlíci zabírali víc půdy, než mohli potřebovat a využít. A všechny proporce se převrátily. Člověk, který s desíti akry mohl být v Evropě zámožný, byl se dvěma tisíci akrů v Kalifornii chudý jako kostelní myš.
Netrvalo dlouho a všechny pozemky v holých kopcích poblíž King City a San Ardo byly rozebrány, a po pahorkatině se roztroušeně usadily otrhané rodiny, snažící se ze všech sil vytřískat živobytí z hubené kamenité prsti. Tihle lidé žili jako kojoti, zchytrale, zoufale a v nedostatku. Přistáli bez peněz, bez zařízení, bez nářadí, bez úvěru a zejména bez nejmenší znalosti nové země a bez techniky k jejímu využití. Nevím, jestli jim to dovolila božská hloupost, nebo veliká víra. V každém případě taková hazardérská podnikavost už skoro vymizela ze světa. Jenomže ty rodiny všechno přežily a začaly se rozrůstat. Pomáhala jim vlastnost, která také už téměř vymizela, nebo možná jenom načas upadla do zapomenutí. Tvrdívá se, že věřili celým srdcem ve spravedlivého a morálního Boha, o něhož se mohli opřít a nestarat se o menší jistoty, které jim spadly samy do klína. Ale já si myslím, že spoléhali především sami na sebe, respektovali sami sebe jako jedince a nepochybovali o své hodnotě a potenciální morálce – a teprve proto mohli propůjčit Bohu svou vlastní odvahu a důstojnost, kterou pak z něho čerpali. S něčím takovým se už nesetkáváme – snad z toho důvodu, že lidé už sami sobě nevěří, takže jim nezbývá nic jiného než najít si někoho silného a sebejistého, i když se může mýlit, a pověsit se mu na šosy.
Kdežto mnozí přišli do Salinského údolí bez groše v kapse, našli se i takoví, kdo prodali majetek někde jinde a přijeli sem s penězi, aby tu začali nový život. Ti si pak obyčejně koupili půdu, ale dobrou půdu, postavili si domy z hoblovaných trámů a měli koberce a v oknech kosočtverečné tabulky z barevného skla. Podobných rodin byla řada, a ty pak na svých dobrých pozemcích v dolině vymýtily žlutou hořčici a začaly pěstovat pšenici.
Takový muž byl Adam Trask.

KAPITOLA 3

Adam Trask se narodil na farmě na samém pokraji malého městečka, odkud nebylo daleko do většího města ve státě Connecticut. Byl jedináček a narodil se šest měsíců poté, co jeho otce povolali roku 1862 ke službě v jednom connecticutském regimentu. Adamova matka vedla farmu, porodila syna a ještě jí zbyl čas, aby se oddala primitivní teozofii. Měla pocit, že jí divocí a barbarští rebelové manžela určitě zabijí, a připravovala se, jak s ním naváže styky do záhrobí, jak tomu říkala. Manžel se vrátil šest neděl po Adamově narození. Pravou nohu mu v koleně uřízli. Pořídil si na pahýl hrubou protézu, kterou si sám vyřezal z bukového dřeva. A už se mu z ní začaly odštěpovat třísky. Vytáhl z kapsy a položil na stůl v salóně olověnou kulku, do které zatínal zuby, když mu jeho vlastní rozdrcenou nohu amputovali.
V Adamově otci Cyrovi byl kus ďábla – vždycky býval divoký – a teď jezdil tryskem v dvoukolé kolesce a dokázal vyvolat bezstarostný dojem, jako by jeho dřevěná noha byla něco žádoucího. Své vojenské dráhy, ať byla jakákoli, si pořádně užil. Byl divoch od přírody, takže se mu líbila ta krátká doba výcviku se vším pitím, karbanem a děvkařením, které patřilo k věci. Pak odmašíroval na jih se skupinou čerstvých posil, a to se mu líbilo taky – rozhlížet se po krajině, krást slepice a prohánět rebelské holky na seně. Šedivou a duchamornou únavu dlouhého manévrování a bitev už nezažil. Nepřítele uviděl poprvé v osm hodin jednoho jarního jitra, a v osm třicet ho zasáhl do pravé nohy těžký kus sekaného olova, který mu rozdrtil a roztříštil kosti, že už se nedaly spravit. I tak měl štěstí, poněvadž rebelové ustoupili a polní felčaři narukovali okamžitě do přední linie. Cyrus Trask si zažil pět minut hrůzy, když mu odřezávali cáry masa a pilovali kost a vypalovali otevřenou ránu. Dosvědčovaly to stopy zubů v té kulce, kterou hryzal. A značné bolesti zakusil, když se rána hojila v neobyčejně septických podmínkách, příznačných pro tehdejší lazarety. Ale Cyrus se měl k životu i k světu. V době, kdy si vyřezával svou bukovou protézu a pokulhával kolem lazaretu s berlou, nakoupil zvlášť kapitálního tripla od nějaké černošské holky, která na něj zapískala zpod hromady stavebního dříví a počítala mu deset centů. Když měl konečně protézu hotovou a bolestně zjistil, co si uhnal, pajdal celé dny kolem a hledal tu holku. Vykládal kamarádům ze stejné palandy, co jí udělá, až ji najde. Zamýšlel jí ufiknout kapesním nožem uši a nos a vyrazit z ní zpátky peníze. Pižlal si dřevěnou nohu a ukazoval tak kumpánům, jak tu mrchu pořeže. „Až s ní skoncuju, bude na tu čubku pěknej pohled," chvástal se. „Zřídím ji tak, že se za ní nevohlídne ani vožralej Indián." Jeho vroucně milovaná musela tyhle záměry nějak vytušit, protože ji nikdy nenašel. Do té doby, než ho propustili z lazaretu, kapavka povolila. A když se vrátil domů do Connecticutu, nezbylo z ní víc, než co stačilo nakazit jeho manželku.
Paní Trasková byla bledá, do sebe obrácená žena. Tváře jí nikdy nezčervenaly slunečním žárem a koutky úst se jí nikdy nezvedly veselým smíchem. Náboženství jí bylo lékem na neduhy světa i její vlastní, a střídala různá vyznání podle povahy neduhu. Když shledala, že teozofii, které se oddala kvůli styku s mrtvým chotěm, už nepotřebuje, pátrala kolem sebe po nějakém novém zdroji neštěstí. Její hledání ji brzy odměnilo nákazou, kterou si Cyrus přinesl domů z vojny. A sotva si uvědomila, co ji potkalo, vymyslela si novou teologii. Bůh styků se záhrobím se jí proměnil v boha pomsty – v nejuspokojivější božstvo, jaké si až dosud vytvořila – a jak se brzy ukázalo, také v božstvo poslední. Snadno uvěřila, že choroba, která ji postihla, je trestem za jisté sny, jež se jí zdávaly v době manželovy nepřítomnosti. Jenomže za to snové záletnictví neviděla ve své nemoci trest dostatečný. Její nový bůh se v trestech vyznal. Žádal oběť na usmířenou. Lámala si hlavu, jak náležitě projevit sobeckou pokoru, a téměř blaženě na patřičnou oběť přišla – obětuje se sama. Trvalo jí čtrnáct dní, než napsala dopis na rozloučenou, zrevidovala ho a opravila pravopisné chyby. Vyzpovídala se v něm ze všech zločinů, jichž se nikdy nemohla dopustit, a přiznala se k hříchům, které daleko přesahovaly její možnosti. A pak, oblečena do potají ušitého rubáše, vyšla do měsíčné noci a utopila se v rybníčku tak mělkém, že si musela kleknout a držet hlavu pod vodou. Bylo k tomu zapotřebí velice pevné vůle. Když ji konečně začalo zmáhat hřejivé bezvědomí, napadlo ji ještě roztrpčeně, jak bude její bílý batistový rubáš vpředu zablácený, až ji ráno vytáhnou. A taky byl.
Cyrus Trask manželku oplakal se soudkem whisky a se třemi starými kumpány z vojny, kteří se u něho zastavili cestou domů do Maine. Maličký Adam na začátku tryzny hodně plakal, poněvadž ho smuteční hosté ve své neznalosti nemluvňat opomněli nakrmit. Cyrus však brzy ten problém vyřešil. Namočil hadřík do whisky a dal ho nemluvněti cucat, a malý Adam po třetím nebo čtvrtém namočení usnul. Několikrát během tryzny se pak probudil a postěžoval si, dostal znovu namočený

klůcek a znovu usnul. Dva a půl dne pak bylo miminko namol. Ať to jakkoli ovlivnilo jeho vyvíjející se mozek, na jeho metabolismus to zapůsobilo blahodárně: za toho půltřetího dne získal železné zdraví. A když jeho otec na sklonku třetího dne konečně vyšel ven a koupil kozu, Adam lačně lokal kozí mléko, pozvracel se, pokračoval v pití a byl zachráněn. Otce ta reakce nijak nepoplašila, protože si právě počínal stejně.
Do měsíce se Cyrus Trask rozhodl pro sedmnáctiletou dceru sousedního farmáře. Námluvy byly rychlé a realistické. Nikdo nepochyboval o jeho úmyslech. Ty byly počestné a rozumné. Dívčin otec námluvám přál. Měl ještě dvě mladší dcery a nejstarší Alici bylo sedmnáct. Nabídku k sňatku dostala poprvé.
Cyrus chtěl ženu, která by se postarala o Adama. Potřeboval ženskou, aby vedla domácnost a vařila – a služce by musel platit.
Byl statný muž a potřeboval ženské tělo, a za to by taky musel platit – ledaže by se s ním oženil. Během čtrnácti dnů si ji Cyrus namluvil, oženil se s ní, spal s ní a obtěžkal ji. Sousedům se nezdálo, že by to zvlášť hnal kalupem. Tenkrát bylo docela normální, že mužský za svůj normální život utahal tři čtyři manželky.
Alice Trasková měla řadu obdivuhodných vlastností. Drhla a smýčila všechny kouty, že se z podlahy dalo jíst. Nebyla zvlášť hezká, takže ji nebylo třeba hlídat. Oči měla bledé, pleť nažloutlou a zuby křivé, ale byla zdravá jako řípa a během těhotenství si nikdy nepostěžovala. Nikdo nevěděl, jestli má či nemá ráda děti. Nikdo se jí na to neptal, a ona nikdy nemluvila, když k tomu nebyla vyzvána. Z Cyrova hlediska to snad byla její největší ctnost. Nikdy nevyrukovala s žádným názorem nebo vyjádřením, a když mluvili muži, působila dojmem, že na půl ucha poslouchá, ale pokračovala přitom v domácí práci.
Mládí, nezkušenost a mlčenlivost Alice Traskové se pro Cyra ukázaly jako hotové terno. Hospodařil sice dál na farmě, jak už se na podobných farmách v sousedství hospodařilo, ale zároveň nastoupil novou životní dráhu – dráhu starého vojáka. A táž energie, ze které předtím divočel, ho teď vedla k uvažování. Nikdo mimo ministerstvo války teď neznal povahu a trvání jeho vojenské služby. Dřevěná noha mu sloužila zároveň jako doklad o jeho vojančení i jako záruka, že už nikdy na vojnu nebude muset. Začal Alici nesměle vykládat o svých taženích, ale jak se rozvíjela jeho vyprávěcí technika, rozvíjely se i jeho bitvy. Na samém začátku ještě věděl, že lže, ale netrvalo dlouho, a byl sám přesvědčen, že všechny jeho historky jsou pravdivé. Před nástupem na vojnu se o válečnictví nijak zvlášť nezajímal, teď si kupoval kdejakou knihu o válce, přečetl kdejaké hlášení, předplatil si noviny z New Yorku, studoval mapy. Jeho znalosti zeměpisu bývaly všelijaké a o válčení nevěděl vůbec nic, teď se z něho stávala autorita. Vyznal se nejen v bitvách, přesunech a taženích, ale mohl vyjmenovat i zúčastněné jednotky, znal každý regiment a jejich plukovníky i jejich původ. A když o tom povídal, nabýval přesvědčení, že tam opravdu byl.
To všechno se vyvíjelo postupně, zatímco Adam vyrůstal v chlapce a jeho mladší polobratr po něm. Adam s malým Charlesem mlčky a uctivě sedávali, když jim otec vysvětloval, jak uvažoval a plánoval ten či onen generál, v čem udělali chybu a co měli udělat místo toho. A pak – on do toho viděl už tenkrát – pak řekl Grantoví a McClellanovi, v čem se přepočítali, a zapřísahal je, aby vzali v úvahu jeho rozbor situace. Jenomže oni jeho rady vždycky odmítali a teprve později se ukázalo, že měl pravdu.
Jednu věc Cyrus nikdy neudělal a osvědčil tím nejspíš svou chytrost. Nikdy se nepovýšil na poddůstojníka. Jako vojín Trask začal a vojínem Traskem taky zůstal. Suma sumárum se tím stal nejpohyblivějším a nejvšudypřítomnějším vojínem v celých dějinách válečnictví. Musel být vždycky alespoň na čtyřech místech najednou. Možná instinktivně však nevykládal všechny ty historky těsně za sebou. Alice a chlapci si o něm mohli udělat úplný obraz: prostý vojín, hrdý na svůj stav, jemuž se nejen podařilo být všude, kde se dalo něco pozoruhodného a důležitého, ale který měl volný přístup na všechny štábní porady a vyjadřoval svůj souhlas nebo nesouhlas s velícími generály.
Lincolnova smrt Cyra zasáhla jako rána na žaludek. Nikdy nezapomněl, jak mu bylo, když se o ní dověděl. A nikdy o té smrti nedokázal promluvit nebo slyšet o ní, aby mu nevyhrkly slzy do očí. A třebaže to nikdy výslovně neřekl, posluchači nabyli nezničitelného dojmu, že vojín Cyrus Trask patřil k Lincolnovým nejbližším, nejdůvěrnějším a nejdůvěryhodnějším přátelům. Když se pan Lincoln chtěl dovědět něco o armádě, skutečné armádě, ne o těch nafoukaných panácích se zlatým premováním, obrátil se na vojína Traska. Způsob, jakým to Cyrus dokázal lidem vštípit, aniž to vyslovil, byl triumf techniky náznaků a nápovědí. Nikdo mu nemohl vytknout, že je lhář. A to zejména proto, že si tu lež vzal jednou do hlavy a každá pravda, která mu vyšla z úst, byla tou lží už zabarvena.
Dost záhy začal psát dopisy a potom články o vedení války a dospíval k

inteligentním, přesvědčivým závěrům. Z Cyra se skutečně vyvinul znamenitý vojenský myslitel. Jeho kritika vedení právě ukončené války i stávající armádní organizace byla neodolatelně pronikavá. Jeho články v různých časopisech vyvolaly pozornost. Jeho dopisy ministerstvu války, otiskované zároveň v novinách, začaly důrazně ovlivňovat armádní rozhodování. Kdyby možná Velká republikánská armáda, organizace bývalých vojáků Unie, nenabyla politické moci a vlivu, nedolehl by jeho hlas do Washingtonu tak zřetelně, ale mluvčí skoro milionu mužů se nedal ignorovat. A takovým mluvčím ve vojenských záležitostech se Cyrus Trask stal. Nakonec se s ním radili o věcech organizace armády, důstojnického sboru, o problémech personálních i o záležitosti výstroje. Jeho odborné znalosti byly zřejmé každému, kdo ho slyšel. Měl pro vojenství geniální nadání. A co víc, byl jedním z organizátorů Velké republikánské armády v jednotnou a mocnou sílu, zasahující do života národa. Po několika neplacených funkcích v této organizaci přijal místo placeného tajemníka, kterým zůstal až do smrti. Cestoval křížem krážem po celé zemi a účastnil se konferencí, shromáždění a táborových srazů. Tolik o jeho veřejném životě.
Nové povolání mu zasáhlo i do života soukromého. Oddal se své věci ve všem všudy. Zorganizoval si domácnost i farmu po vojensku. Vyžadoval a dostával hlášení o stavu svého soukromého hospodářství. Alici to tak nejspíš vyhovovalo. Na řeči ji neužil. Strohé hlášení pro ni bylo snazší. Měla dost starostí s rostoucími chlapci i s úklidem v domě a praním. A taky musela šetřit silami, třebaže o tom se v žádném hlášení nezmínila. Občas ji síly bez předchozího varování opouštěly, takže si musela sednout a počkat, až se opět sebere. A v noci ji zaléval pot. Věděla naprosto jasně, že má nemoc, které se říkalo úbytě, věděla by to, i kdyby jí to nepřipomínal namáhavý a vyčerpávající kašel. A nevěděla, jak dlouho vydrží naživu. Někteří lidé tak uchřádali hezkou řádku let. Neřídilo se to žádným pravidlem. Možná že se manželovi o své chorobě nezmínila ze strachu. Cyrus si vymyslel na potírání nemocí metodu, která hraničila s trestem. Žaludeční nevolnost kurýroval projímadlem tak důkladně, že to postižený přežil jen zázrakem. Kdyby se byla o svém stavu zmínila, Cyrus by byl mohl sáhnout k takové kúře, která by ji zabila dřív než úbytě. Kromě toho si s Cyrovou postupnou militarizací osvojila jedinou techniku, kterou se voják může zachovat při životě. Nikdy na sebe neupoutala pozornost, nikdy nepromluvila, ledaže byla oslovena, vykonávala, co se od ní čekalo, ale nic víc, a nesnažila se o žádné povýšeni. Stal se z ní řadový vojín v týlu. Bylo to tak daleko snazší. Alice se stáhla do pozadí, až ji bylo sotva vidět.
Naplno to schytali oba malí hoši. Cyrus dospěl k rozhodnutí, že ačkoli armáda není dokonalá, je to pořád ještě jediné povolání pro pravého muže. Truchlil nad tím, že sám kvůli své dřevěné noze nemůže být vojákem z profese, ale pro své syny si nedovedl představit jinou životní dráhu než na vojně. Měl za to, že každý muž by měl poznat vojančinu od píky, stejně jako on sám. Pak všechno pochopí z vlastní zkušenosti, ne z tabulek a z učebnic. Execíroval je podle vojenské rukověti, sotva se naučili běhat. Když chodili do obecné školy, byl jim vojenský dril tak přirozený jako dýchání a tak odporný jako peklo. Proháněl je jak.o na cvičáku a vyklepával jim rytmus hůlkou na své dřevěné noze. Nutil je pochodovat dlouhé kilometry s tornami naloženými kamením, aby jim zesílila ramena. Vytrvale je zdokonaloval ve střelbě v lesíku za domem.
* * *
Když dítě poprvé prohlédne dospělé – když mu poprvé svitne v té vážné hlavičce, že dospělí neoplývají božskou inteligencí, že jejich úsudky nejsou vždycky moudré, jejich myšlení pravdivé a jejich výroky spravedlivé – dojde v jeho světě k panickému zmatku. Bohové padnou a všechen pocit bezpečí je ten-tam. A při pádu bohů je jisté jenom jedno: neklesnou jenom o kousek, ale zřítí se v troskách nebo zapadnou hluboko do zeleného bahna. Je to marná práce stavět je znovu na piedestal, už nikdy nezáří jako předtím. A dětský svět se už nikdy nescelí. Je to bolestná cesta dospívání.
Adam prohlédl svého otce. Ne proto, že by se byl otec změnil, ale Adam si uvědomil něco, čeho si dřív nevšiml. Vždycky nenáviděl disciplínu, jako každý normální živočich, ale bral ji jako něco spravedlivého, reálného a nevyhnutelného, jako spalničky, které nemá smysl popírat nebo proklínat, ale jenom nenávidět. A najednou – přišlo to tak náhle, jako by mu cvaklo v mozku – Adam poznal, alespoň pro sebe, že otcovy metody nejsou k ničemu jinému, než aby sloužily otci. Že všechno to cvičení a execírování není vůbec určeno chlapcům, nýbrž jen k tomu, aby si Cyrus připadal jako velikán. A totéž cvaknutí v mozku Adamovi ujasnilo, že otec není žádný velikán, že je ve skutečnosti velice paličatý a na sebe soustředěný malý člověk s velikou čákou na hlavě. Kdo ví, co k takovýmhle objevům vede – výraz v očích, přistižená lež, okamžik zaváhání? – a bůh se v dětských představách s rachotem zřítí.

Mladý Adam byl vždycky poslušné dítě. Bylo v něm něco, co se vyhýbalo násilí, sporům i onomu mlčky ječícímu napětí, kterým praská nejedná domácnost. Ke klidu, po němž toužil, přispíval sám tím, že žádné násilnosti a spory nevyvolával. Aby to dokázal, musel se tajnůstkářsky stahovat do sebe, poněvadž jistý sklon k násilí je v každém člověku. Obestřel si život závojem mlhavé neurčitosti, hleděl na svět tichýma očima, ale pod tím povrchem žil plně a bohatě. Neochránilo ho to před útoky, ale imunizovalo ho to proti nim.
Jeho polobratr Charles, jen o rok a něco málo mladší, vyrůstal sebevědomě jako jejich otec. Charles byl od přírody atlet, měl instinktivní postřeh a pohotovost i soutěživou vůli překonat soupeře, což jsou záruky světského úspěchu.
Mladý Charles vyhrával nad Adamem ve všech soutěžích, ať v nich šlo o sílu, obratnost nebo bystrost, a vyhrával tak snadno, že ho to brzy přestalo bavit a musel si najít soupeře mezi jinými dětmi. Mezi oběma chlapci se z toho důvodu vyvinula jistá příchylnost, která však připomínala spíš vztah mezi bratrem a sestrou než mezi dvěma bratry. Charles se popral s každým klukem, který napadl nebo urazil Adama, a obyčejně vyhrál. Chránil Adama před otcovou přísností lhaním a dokonce bral vinu na sebe. Cítil k bratrovi podobnou náklonnost, jako člověk cítí ke slepým štěňatům a k novorozeňatům.
Adam pozoroval z úkrytu svého mozku dlouhými tunely očí lidi kolem sebe. Viděl tak otce, zprvu jako jednonohou přírodní sílu, které byla právem dána moc připomínat malým klukům jejich nepatrnost a hloupým klukům jejich hloupost, a později – když se božstvo s rachotem zhroutilo – jako policajta, jemuž byl vydán napospas tím, že se vůbec narodil, jako oficíra, jehož je možno obejít nebo napálit, ale nikdy napadnout. Svého nevlastního bratra Charlese viděl těmi dlouhými tunely očí jako nějakého skvělého tvora jiného plemene, obdařeného svaly a kostmi, rychlostí a obratností v docela odlišné rovině, jehož je nutno obdivovat, jako člověk obdivuje vláčně líného a nebezpečného černého pardála, ale přitom ho ani nenapadne, aby se s ním srovnával. A nikdy mu nepřišlo na mysl, aby se bratrovi s něčím svěřil – se svým lačněním, temnými sny, plány a němými rozkošemi, jimiž se obíral za těmi tunely očí – právě tak jako by ho nenapadlo svěřovat se krásnému stromu nebo letícímu bažantovi. Adam se Charlesem těšil podobně, jako se žena těší velkým diamantem, a spoléhal na bratra asi tak, jako některé ženy spoléhají na třpyt diamantu, jehož hodnota jim vnuká pocit sebejistoty, ale na lásku, něžnou náklonnost a vzájemné vcítění přitom zdaleka nepomyslel.
Vůči Alici Traskové tajil Adam cit, který by se dal označit jako vroucí stud. Nebyla jeho matka – to věděl, poněvadž mu to mnohokrát řekli. Věděl také, ne z toho, co se mluvilo, ale z tónu, jakým se mluvilo o jiných věcech, že kdysi míval vlastní matku, která provedla něco ostudného, jako že zapomněla nasypat slepicím nebo se netrefila do terče na střelnici v lesíku. A následkem toho provinění zmizela. Adama někdy napadlo, že kdyby jen vypátral, jaký vlastně spáchala hřích, spáchal by ho klidně taky – a taky by zmizel.
Alice se chovala k oběma chlapcům stejně, myla je a krmila, ale všechno ostatní ponechávala otci, který jí dal jasně a jednou provždy na srozuměnou, že tělesný i duševní výcvik chlapců si vyhrazuje pro sebe. Nesvěřil jí ani právo pochválit je nebo pokárat. Alice si nikdy nestěžovala, nehádala se, nesmála se ani neplakala. Rty se jí semkly v linku, která nic netajila ani neodhalovala. Jednou však, když byl Adam ještě docela malý, přišel náhodou docela potichu do kuchyně. Alice ho neviděla. Zašívala ponožky a ústa se jí usmívala. Adam potají vycouval, vyšel z domu a pustil se do lesíka, kde zalezl do svého oblíbeného úkrytu za jedním pařezem. Schoulil se tam pod ochranu kořenů. Utrpěl šok, jako by ji byl překvapil nahou. Vzrušeně dýchal, až mu hvízdalo v hrdle. Vždyť Alice byla nahá – usmívala se! Vrtalo mu hlavou, jak se mohla odvážit takové zbujnosti. A bolestně po ní zatoužil vřelou a vášnivou touhou. Nevyznal se v tom citu, ale nikdo ho v životě nechoval, nehýčkal, nemazlil se s ním, a všechna touha po těch nepoznaných věcech, všechno lačnění po prsu a po bradavce, po hebkosti klína, po laskavém a soucitném tónu v hlase, všechna ta sladká úzkost se vlila do jeho vášnivého vzplanutí, jenomže on to nevěděl, nevěděl ani, že něco takového existuje, tak jak to mohl postrádat?
Napadlo ho samozřejmě, že se možná zmýlil, že mu třeba přeletěl přes tvář nějaký zpotvořený stín a zkreslil jeho pohled. Promítl si tedy znovu ostrý snímek v hlavě a uvědomil si, že se jí usmívaly i oči. Hra světla mohla vyvolat ten či onen klam, ne však oba zároveň.
Od té chvíle na ni číhal jako na zvěř, jako číhával na sviště v remízku, kde lehával po celé dny nepohnutě jako mladý kámen a pozoroval staré obezřelé sviště, jak vynášejí svoje děti na slunce. Špehoval Alici z úkrytu, nepostřehnutelně koutkem oka, a byla to pravda. Občas když byla sama a věděla, že je sama, dovolovala svým myšlenkám zahrát si na zahradě a usmála se. A byl to

úžasný pohled, jak rychle s tím úsměvem dovedla vklouznout do podzemí, stejně jako svišťové, když schovávají mláďata do nor.
Adam ten poklad ukryl hluboko v tunelech svých očí, ale chtěl za takovou rozkoš něčím zaplatit. Alice začala objevovat dárky – v košíku se šitím, v ošumělé kabelce, pod polštářem – dvě lodičky z kůry, modré sojčí pírko, půl tyčinky zeleného pečetního vosku, ukradený kapesník. Zpočátku ji to vyplašilo, ale pak se uklidnila, a když potom našla nějaký neočekávaný dárek, zablýskl její zahradní úsměv a zase zmizel, jako když se pstruh v tůňce střetne s čepelí slunečního paprsku. Na nic se neptala a s nikým o tom nemluvila.
Její noční kašel se zhoršil, kašlala tak hlasitě, že Cyrus ji nakonec musel přestěhovat do jiného pokoje, nebo by se byl nevyspal. Ale navštěvoval ji velice často – poskakoval na jediné bosé noze a přidržoval se rukou zdi. Chlapci ho slýchali a cítili nejisté kymácení jeho těla domem, když hupkal k Alici do postele a zase zpátky.
Dorůstající Adam se děsil jedné věci víc než všeho ostatního. Děsil se dne, kdy ho vezmou a odvedou na vojnu. Otec ho nikdy nenechal zapomenout, že ten den jednou přijde. Často o tom mluvil. Že právě Adam potřebuje vojnu, aby z něho udělala muže. Že Charles už skoro muž je. Ano, Charles byl muž, a nebezpečný muž, dokonce v patnácti letech, když bylo Adamovi šestnáct.
* * *
Náklonnost mezi chlapci s léty rostla. Možná že z Charlesovy strany se do ní mísilo pohrdání, ale bylo to pohrdání ochránce. Jednou večer se stalo, že chlapci hráli před domem špačka, hru, kterou dosud neznali. Na zem se položil zašpičatělý špalíček dřeva a na jeden jeho konec se uhodilo pálkou. Špalíček vyletěl do vzduchu a pak se odpálkoval co nejdál.
Adam ve hrách nijak nevynikal. Ale tentokrát se nějakou náhodou stalo, že projevil lepší postřeh a ve špačku bratra porazil. Čtyřikrát odpálkoval špačka dál než Charles. Byl to pro něj docela nový zážitek, ze kterého mu divoce stoupla krev do hlavy, takže nevypozoroval a nevycítil bratrovu náladu jako obyčejně. Odpálkoval špačka popáté a špalíček, bzučící jako včela, zaletěl daleko do pole. Adam se rozzářeně obrátil k Charlesovi a najednou strnul, jako by se mu srdce proměnilo v kus ledu. Charlesův nenávistný výraz ho poděsil. „To byla jistě jen náhoda," vykoktal nešikovně. „Vsadím se, že bych to znova nedokázal."
Charles si připravil špačka, uhodil, a když vyletěl špaček do vzduchu, rozmáchl se po něm pálkou – a minul. Pak pomalu vykročil k Adamovi, se studenýma a bezvýraznýma očima. Adam v hrůze couval. Netroufal si otočit se a vzít nohy na ramena, protože by ho bratr dohonil. Pomalu ustupoval, s vyděšeným pohledem a s vyschlým hrdlem. Charles došel až k němu a praštil ho do obličeje pálkou. Adam si zakryl rukama krvácející nos a Charles se rozehnal, zasáhl ho pálkou do žeber a vyrazil mu dech, a pak ho uhodil do hlavy, až Adam pozbyl vědomí. A když ležel v bezvědomí na zemi, Charles ho prudce kopl do žaludku, otočil se a šel pryč.
Adam se po chvíli probral. Dýchal mělce, poněvadž ho bolel hrudník. Pokusil se posadit, ale svalil se, jak ho bodlo v natrženém svalstvu nad žaludkem. Zahlédl Alici, jak se dívá z okna, a všiml si v jejím obličeji výrazu, který tam ještě nikdy neviděl. Nevěděl, co ten výraz znamená, ale nebyl mírný ani slabošský, mohl být nenávistný. Alice si uvědomila, že se na ni Adam dívá, spustila rozhrnuté záclony a zmizela. Když Adam konečně vstal a dobelhal se v předklonu do kuchyně, našel tam připravené umývadlo s horkou vodou a čistý ručník. Slyšel nevlastní matku, jak kašle ve svém pokoji.
Charles měl jednu ohromnou vlastnost. Nikdy ničeho nelitoval – nikdy. Nikdy se nezmínil, jak Adama zbil, a zřejmě už na to nikdy nemyslel. Ale Adam si dal dobrý pozor, aby už nikdy nevyhrál – v ničem. Vždycky cítil v bratrovi nebezpečí, ale teď pochopil, že nesmí nikdy vyhrát, ledaže by se odhodlal Charlese zabít. Charles ničeho nelitoval. Zjednal si docela prostě zadostiučinění.
Charles o tom zbití otci nepověděl. Adam rovněž ne a Alice rozhodně ne, ale otec jako by o tom přece jen nějak věděl. V příštích měsících jednal s Adamem s nebývalou jemností. Mluvil s ním mírnějším tónem. Už ho netrestal. Skoro každý večer mu dělal kázání, ale ne už zuřivě. A Adam se té mírnosti bál víc než dřívější zuřivosti, poněvadž se mu zdálo, že je tak cvičen na obětního beránka, působilo to skoro, jako by se mu dostávalo vlídného zacházení před smrtí, podobně jako kdysi hýčkali žertvy určené bohům a lichotili jim, aby přistupovaly k obětnímu kameni blaženě a neurazily bohy nešťastným rozpoložením.
Cyrus Adamovi jemně vysvětlil, co to znamená být voják. A třebaže jeho znalost pocházela spíš z četby než ze zkušenosti, věděl to dobře a vyjádřil to přesně. Pověděl synovi o smutné důstojnosti, které může voják dosáhnout, mluvil o nezbytnosti vojenského stavu ve světle všech lidských slabostí – že je to pokuta

za naši křehkost. Snad to všechno sám v sobě objevoval v okamžiku, kdy o tom hovořil. Hodně se to lišilo od fangličkářské a křiklavé bojovnosti jeho mladších let. Na vojáka se hrne pokoření za pokořením, jak řekl, aby jednou, až přijde čas, dokázal přijmout bez přílišného odporu konečné pokoření – nesmyslnou a špinavou smrt. O tom všem mluvil Cyrus jenom s Adamem a Charlesovi nedovolil poslouchat.
Cyrus vzal Adama jednoho pozdního odpoledne na procházku a vyjevil mu pochmurné závěry všech svých studií a úvah, které jeho syna zavalily těžkou vlnou hrůzy. Řekl mu: „Chtěl bych, abys věděl, že voják je nejsvětější ze všech lidí, protože prochází nejhorší zkouškou – nejhorší ze všech. Pokusím se ti to vyložit. Podívej se – v průběhu celých dějin se lidé učili, že zabíjení je zlo, které se nesmí trpět. A ten, kdo zabíjí, musí být zničen, protože páchá těžký hřích, snad nejtěžší, který známe. A potom vezmeme vojáka, naučíme ho vraždit a řekneme mu: „Dělej to dobře, dělej to moudře!“ Nijak ho neomezujeme. „Běž a zabij, co můžeš nejvíc z určitého druhu nebo kategorie svých bratří! A my tě za to odměníme, protože tím násilně překonáváš, co jsme ti vštěpovali předtím.““
Adam si olízl suché rty, pokusil se vyslovit otázku, ale selhal mu hlas a tak se pokusil znovu. „Ale proč? Co je k tomu nutí?"
Cyrus byl hluboce pohnut a promluvil jako ještě nikdy předtím. „To nevím," řekl. „Zkoumal jsem a snad i pochopil, jaké věci jsou, ale nevím ani zdaleka, proč takové jsou. A ty nesmíš čekat, že lidé rozumějí všemu, co dělají. Tolik se toho dělá pudově, jako když včela sbírá med a liška si máčí tlapy v potoce, aby zmátla psy. Liška neví, proč to dělá, a která včela si vzpomene na zimu a čeká ji znovu? Když jsem poznal, že budeš muset jít, chtěl jsem ti nejdřív nechat budoucnost otevřenou, aby sis na všechno přišel sám, ale pak mě napadlo vyzbrojit tě aspoň trochu tím málem, co vím. Brzy narukuješ – máš na to už léta."
„Ale já nechci," řekl rychle Adam.
„Brzy narukuješ," pokračoval otec, jako by ho neslyšel. „A já ti povím, co tě čeká, aby tě to nepřekvapilo. Nejdřív tě svléknou donaha, ale půjdou ještě hloub. Sloupnou z tebe i tu poslední trošku důstojnosti – připraví tě o všechno soukromí, které dnes považuješ za svoje svatosvaté právo. Donutí tě žít a jíst a spát a chodit na latrínu dohromady s jinými chlapy. A až tě znovu oblečou, nepoznáš se od těch ostatních. Nebude možné, aby sis aspoň připíchl na prsa cedulku s nápisem: „To jsem já – někdo odlišný než ti druzí.““
„Já to nechci," opakoval Adam.
„Za nějaký čas," vedl Cyrus dál svou, „si nebudeš myslet nic jiného než všichni ostatní. Nebudeš znát jediné slovo, které by ostatní nedovedli vyslovit. A budeš jednat určitým způsobem, protože tak budou jednat všichni. Poznáš nebezpečí sebemenší odlišnosti – nebezpečí pro celý houf stejně myslících a stejně jednajících vojáků."
„A co když ne?" zeptal se Adam.
„Ano," řekl Cyrus, „někdy se to stává. Jednou za čas se najde voják, který se vzepře tomu, co se na něm žádá. A víš, jak to dopadne? Celá mašinérie se chladnokrevně rozjede, aby z něho tu jeho odlišnost vytloukla. Železnými pruty tě budou bít, ducha i nervy, tělo i duši, dokud z tebe takovou nebezpečnou odlišnost nevymlátí. A jestliže se nakonec nedokážeš podrobit, vyvrhnou tě a nechají tě shnít mimo své řady – nebudeš patřit k nim, ani nebudeš volný. Lepší je zapadnout do šiku. Dělají to jen na svou vlastní ochranu. Tak triumfálně nelogická, tak nádherně nesmyslná organizace jako armáda nemůže připustit otázky, které by ji oslabily. Zato v jejím rámci, jestli ji nebudeš srovnávat s jinými věcmi, abys ji zesměšnil, objevíš pomalu a bezpečně její vlastní rozum, logiku a jistou děsivou krásu. Člověk, který se s tím nemůže smířit, není proto vždycky horší, a někdy bývá daleko lepší. Dobře poslouchej, co říkám, dlouho jsem o tom přemýšlel. Někteří lidé projdou ničivým strojem vojančiny, kapitulují a ztratí všechnu osobnost. Ale takoví neměli moc osobnosti ani na začátku. Dost možná, že k nim patříš i ty. Jenže jsou taky jiní, kteří se dostanou až na dno, potopí se do společné bažiny, ale pak se vynoří věrnější sami sobě, než byli předtím, protože – protože z nich spadne malicherná ješitnost a získají všechno zlato kumpanie a regimentu. Když se dokážeš ponížit tak hluboko, budeš schopen povznést se výš, než si dovedeš představit, a poznáš rajskou radost, družnost skoro takovou, jako vládne v nebeské kumpanii andělů. Pak poznáš hodnotu lidí kolem sebe, i když ji nedovedou vyjádřit slovy. Ale dokud neklesneš až na dno, nepoznáš ji nikdy."
Když kráčeli zpátky k domu, Cyrus zabočil vlevo do lesíka mezi stromy, kde už padal soumrak Adam najednou řekl: „Vidíte tamhleten pařez, pane? Schovával jsem se tam kdysi na druhé straně mezi kořeny. Schovával jsem se tam, když jste mě potrestal, a někdy jen tak, když mi bylo mizerně."

„Pojďme se tam podívat," řekl otec. Adam ho dovedl k pařezu a Cyrus se zadíval na hnízdo mezi kořeny. „Vím o tom už dávno," řekl. „Když jsi byl jednou dlouho pryč, napadlo mě, že někde musíš mít takovou skrýš, a pak jsem ji našel, protože jsem si představil, jakou skrýš asi potřebuješ. Vidíš, jak je tady udusaná země a vyškubaná tráva? A když jsi tady sedával, trhal jsi kousky kůry na vlákna. Poznal jsem tu skrýš, když jsem na ni narazil."
Adam na otce úžasem vytřeštil oči. „Ale nikdy jste mě sem nepřišel hledat," řekl.
„Ne," odpověděl Cyrus. „To bych nikdy neudělal. Člověka je možno dohnat zbytečně daleko. To bych neudělal. Člověku je třeba nechat před smrtí vždycky nějaké východisko. Pamatuj si to! Uvědomil jsem si nejspíš, jak tvrdě tě proháním. A nechtěl jsem tě dohnat k nejhoršímu."
Proplétali se nazdařbůh mezi stromy. Cyrus řekl: „Chci ti povědět spoustu věcí. Většinu z nich zapomenu. Chci ti povědět, že voják toho tolik obětuje, aby za svou oběť něco dostal. Od samého narození se za všech okolností, podle všech zákonů, pravidel a práv učí chránit svůj vlastní život. S tímhle mocným instinktem přichází na svět a kdeco kolem ho v něm utvrzuje. A najednou je voják a musí se učit všechny tyhle zábrany překonat – chladnokrevně se vystavit nebezpečí vlastní smrti a nezbláznit se z toho. Jestli dokážeš tohle – a nezapomeň, někdo to nedokáže – získáš největší výsadu ze všech. Podívej, synu," řekl Cyrus vážně, „skoro každý člověk má strach, a neví ani, co mu ten strach nahání – stíny, zmatky, nesčetná bezejmenná nebezpečí, hrůza z neurčité smrti. Když se však přinutíš čelit ne stínům, ale skutečné smrti, popsatelné a poznatelné, smrti kulkou, šavlí, šípem nebo kopím, nebudeš mít strach už nikdy, aspoň ne toho druhu jako předtím. Stane se z tebe jiný člověk, než z těch ostatních, budeš mít jistotu, kde ostatní budou řvát hrůzou. To je velká odměna. A možná jediná. Je to možná nejvyšší čistota obklopená ze všech stran špínou. Je už skoro tma. Chtěl bych si s tebou promluvit ještě zítra večer, až si oba promyslíme, co jsem ti pověděl dnes."
Ale Adam namítl: „Proč si nepromluvíte s bratrem? Charles na vojnu půjde rád. Bude to umět daleko lip než já."
„Charles nepůjde," řekl Cyrus. „Nemělo by to smysl."
„Ale z něho by byl lepší voják."
„Jenom navenek," řekl Cyrus. „Ne v srdci. Charles necítí strach, takže nikdy nepochopí, co znamená odvaha. Nezná nic mimo sebe, takže není schopen získat ty věci, které jsem se ti pokusil vysvětlit. Poslat ho na vojnu by znamenalo pustit z řetězu vlastnosti, které je v Charlesovi potřeba na řetěz uvázat, ne je pouštět. Jeho bych si poslat netroufal."
Adam si postěžoval: "Jeho jste nikdy netrestal, nechal jste ho, aby si žil po svém, jeho jste chválil a neponižoval, a teď ani nemusí na vojnu" Zarazil se poděšený vlastními slovy, strachem z výbuchu hněvu, pohrdání nebo násilí, jež by ta slova mohla vyvolat.
Ale otec neodpověděl. Pokračoval v chůzi z lesíka, hlavu měl svěšenou, až mu brada spočívala na prsou, a kyčel nad protézou se mu jednotvárně vlnila nahoru a dolů, kdykoli dřevěná noha došlápla na zem. Protéza vždycky opsala půlkruh stranou, aby udělala krok vpřed.
Zatím se úplně setmělo a z otevřených kuchyňských dveří zářily zlaté lampy. Ve dveřích se objevila Alice a zamžourala do tmy, jestli už nejdou, a když zaslechla blížící se nerovnoměrné kroky, zašla zpátky do kuchyně.
Cyrus došel až k zápraží před kuchyní, kde zůstal stát a zvedl hlavu. „Kde jsi?" zeptal se.
„Tady – hned za vámi – tady jsem."
„Na něco ses mě zeptal. Musím ti nejspíš odpovědět. Snad tím udělám dobře, ale dost možná taky chybu. Nepobral jsi moc rozumu. Nevíš sám, co chceš. Nemáš dost elánu. Necháš po sobě šlapat. Někdy si myslím, že jsi slaboch, že nebudeš stát ani za psí lejno. Stačí ti to jako odpověď? Mám tě prostě radši. Odjakživa. Dělám třeba chybu, že ti to říkám, ale je to pravda. Mám tě radši. Proč bych se jinak namáhal a ubližoval ti? A teď už mlč a běž se navečeřet! Zítra večer si promluvíme. Bolí mě noha."
* * *
Při večeři se nemluvilo. Ticho narušovalo jenom srkání polévky a žvýkání, á otec se občas mávnutím ruky pokusil zahnat můry obletující kolem cylindru petrolejky. Adamovi se zdálo, že ho bratr kradmo pozoruje. A když jednou náhle vzhlédl, zachytil záblesk Aliciných očí. Po večeři Adam odstrčil židli od stolu. „Půjdu se trochu projít," prohlásil.
Charles vstal. „Půjdu s tebou."
Alice s Cyrem je vyprovodili pohledem ze dveří a ona mu pak položila jednu ze svých řídkých otázek. Nervózně se ho zeptala: „Cos mu říkal?"

„Nic," odpověděl Cyrus.
„Pošleš ho tam?"
„Pošlu."
„A ví to?"
Cyrus zachmuřeně vyhlížel otevřenými dveřmi do tmy. „Ano, ví."
„Nepůjde rád. Není to pro něj."
„Na tom nezáleží," řekl Cyrus a opakoval ještě jednou hlasitě: „Na tom nezáleží." Jeho tón přitom říkal: „Ty mlč. Do toho se nemáš co plést." Chvíli mlčeli a pak se Cyrus ozval skoro omluvně: „Není přece tvůj."
Alice neodpověděla.
Chlapci šli tmou po cestě s vyjetými kolejemi. Před sebou viděli pár blikotavých světýlek městečka.
„Nechceš se podívat, co se děje v hospodě?" zeptal se Charles.
„Na to jsem ani nemyslel," řekl Adam.
„Tak co sakra lezeš v noci ven?"
„Nemusel jsi se mnou chodit," řekl Adam.
Charles se k němu těsně přiblížil. „Co ti říkal dnes odpoledne? Viděl jsem vás chodit spolu. Co ti říkal?"
„Mluvil jenom o vojně – jako vždycky."
„To se mi nezdá," řekl Charles podezíravě. „Viděl jsem, jak se k tobě nakládá, jako když si povídá s mužskými, ne jako když vykládá sám, ale jako když se s někým baví."
„Vykládal sám," odpověděl Adam trpělivě a musel se nadechnout, poněvadž se mu žaludek maličko sevřel strachy. Nadechl se co možná zhluboka a zatajil dech, aby ten strach potlačil.
„A co ti říkal?" chtěl znovu vědět Charles.
„O vojně – a co to znamená sloužit jako voják."
„To ti nevěřím," utrhl se Charles. „Dáváš si pozor na jazyk, co, ty lháři? Co mi tady chceš nabulíkovat?"
„Nic," řekl Adam.
Charles si na něj vyjel: „Ta tvoje bláznivá máma se utopila. Nejspíš se podívala na tebe. Ani se jí nedivím."
Adam tiše vydechl a snažil se překonat stísňující strach. Mlčel.
Charles náhle vykřikl: „Chceš mi ho vzít! Jaks to vůbec narafičil? Co tím chceš dokázat?"
„Nic," vydechl Adam.
Charles skočil před něj, takže Adam musel zůstat stát, div nenarazil hrudí na hruď bratrovu. Začal couvat, ale opatrně, jako se couvá před hadem.
„A co ty jeho narozeniny!?" křičel Charles. „Měl jsem tři čtvrťáky a koupil jsem mu nůž z Německa – tři želízka a vývrtku, s perleťovou střenkou! Kde je ten nůž? Viděls někdy, že by ho vzal do ruky? Dal ho snad tobě? Nikdy jsem neviděl, že by ho brousil. Nemáš ho náhodou v kapse? Co s ním udělal? „Děkuju," povídá – a to bylo všechno. Víckrát jsem o tom noži neslyšel, a byl z Německa s perleťovou střenkou, za tři čtvrťáky!"
Hlas se mu chvěl vzteky a Adamovi naskakovala husí kůže, ale zároveň věděl, že mu zbývá ještě chvilka. Viděl už příliš často tenhle ničivý stroj drtící všechno, co mu přišlo do cesty. Začalo to vždycky zuřivým vztekem a ten pak vystřídala studená sebevláda, neutrální pohled a samolibý úsměv a hlas, který se vytratil do šepotu. V. tom stadiu visela ve vzduchu vražda, ale chladnokrevně úhledná vražda, vražda přesně a jemně pracujícíma rukama. Adam polkl sliny, aby si svlažil vyprahlé hrdlo. Nemohl přijít na nic, co by řekl a co by k bratrovi proniklo, protože jakmile ho jednou posedla tahle zuřivost, nikdy neposlouchal a snad ani neslyšel. Rýsoval se proti Adamovi jako temný balvan, menší, rozložitější a zavalitější, ale pořád se ještě nenahrbil. Rty se mu ve světle hvězd leskly vlhkostí, ale dosud se neusmíval a hlas se mu dosud třásl vzteky.
„Cos mu dal k narozeninám ty? Myslíš si, že jsem to neviděl? Dal jsi za to tři čtvrťáky, nebo třeba jen dva? Přitáhl jsi mu domů štěně, voříška, cos našel za domem v lesíku. Smál ses jako blázen a vytahoval ses, že z něho bude dobrej křepelák. A toho psa nechává spát u sebe v pokoji! Hraje si s ním, když čte. Už ho taky vycvičil. A kde má ten nůž? “Děkuju," povídá, nic než „Děkuju.“"
Charlesův hlas přešel v šepot a ramena se mu nahrbila.
Adam uskočil jedním zoufalým skokem zpátky a zvedl ruce, aby si uchránil obličej. Jeho bratr postupoval přesnými pohyby, s nohama pevně na zemi. Lehce vystřelil jednou pěstí, aby odhadl vzdálenost, a pak se dal s mrazivou odhodlaností do práce – prudká rána na žaludek, a Adam spustil ruce, pak čtyři údery do hlavy. Adam cítil, jak mu v nose křupla kost a chrupavka. Znovu zvedl ruce a Charles ho zasáhl na srdce. A celou tu dobu se Adam díval na bratra zoufalým a zmateným pohledem jako odsouzenec na kata.

Najednou se Adam k vlastnímu překvapení divoce rozmáchl vysokým a neškodným švihem, který neměl ani sílu, ani správný směr, Charles se sehnul, takže ho rána minula nad hlavou a bezmocná paže se mu zaklesla kolem šíje. Adam bratra objal oběma rukama a vzlykaje, zůstal na něm viset. Cítil hranaté pěsti, jak ho buší do žaludku, až se mu dělalo špatně, ale nepouštěl se. Čas se mu zpomalil. Cítil tělem, jak bratr uskočil stranou, aby mu rozpáčil nohy. A cítil bratrovo koleno, jak míří vzhůru, jak míjí jeho vlastní kolena, otírá se mu o stehna, až mu vrazilo do varlat, takže mu projel celým tělem bílý blesk bolesti. Jeho objetí povolilo. Zlomil se v půli a zvracel, ale chladnokrevné vraždění pokračovalo. Pěsti mu bušily do spánků, do tváří, do očí. Jedna rána mu rozsekla ret, až se roztřepil o zuby, ale pokožka jako by mu naběhla a znecitlivěla, jako by se octl v tlustém gumovém pouzdře. Otupěle se podivil, proč se mu ještě nepodlomily nohy, proč nepadl a neztratil vědomí. Bušení nebralo konce. Slyšel bratra prudce a výbušně supět, jako kováře pracujícího s perlíkem, a ve tmě chabě osvětlené hvězdami ho viděl clonou krve zředěné slzami. Viděl jeho nevinné, neutrální oči, drobný úsměv na vlhkých rtech. A právě v tom okamžiku se mu zablesklo před očima a pak se propadl do tmy.
Charles stál nad ním a lapal po vzduchu jako uštvaný pes. A pak se najednou otočil a vykročil rychle zpátky k domu, ohmatávaje si cestou pohmožděné klouby prstů.
Adamovi se rychle a děsivě vrátilo vědomí. Mozek mu zastírala mlha bolesti. Tělo měl těžké a naběhlé ranami. Ale skoro okamžitě na ty rány zapomněl. Zaslechl na cestě rychlé kroky. Vjel do něho krysí instinktivní strach a horečná energie. Donutil se k vztyku na kolena a odvlekl se z vozovky k příkopu, který ji odvodňoval. V příkopu bylo na stopu vody a byl po stranách zarostlý vysokou trávou. Adam tiše vlezl do vody, dávaje si dobrý pozor, aby to nešplouchlo. Kroky se přiblížily, zpomalily, kousek popošly a znovu se vrátily. Adam ze svého úkrytu viděl jenom temnější obrys ve tmě. Pak škrtla sirka a zahořela nejdřív modrým plamínkem, než chytlo dřevo, a plamen ozářil bratrovu tvář groteskně zespodu. Charles zvedl sirku a rozhlížel se kolem, a Adam uviděl, že drží v pravé ruce sekyrku.
Když sirka dohořela, zčernala noc ještě víc než předtím. Charles pomalu postupoval a rozškrtl další sirku, udělal pár kroků a škrtl ještě jednou. Pátral na cestě po stopách. Nakonec se vzdal. Rozmáchl se pravičkou a zahodil sekyrku daleko do pole. A pustil se rychlým krokem k blikavým světlům městečka.
Adam dlouho ležel ve studené vodě. Uvažoval, co asi cítí bratr teď, když jeho vášeň vychladla, jestli se ho zmocní panika nebo lítost nebo výčitky svědomí, nebo jestli necítí vůbec nic. Adam to všechno pociťoval za něj. Vlastní svědomí ho spojovalo s bratrem jako most, takže za něj trpěl stejně, jako mu jindy psával úkoly. Adam vylezl z vody a vstal. Pohmožděné tělo mu dřevěnělo a obličej měl pokrytý škraloupem zaschlé krve. Řekl si, že zůstane venku ve tmě, dokud otec a Alice nepůjdou spát. Věděl, že by nedokázal odpovědět na jejich otázky, poněvadž na ně neznal odpověď, a na to, aby nějakou odpověď našel, měl příliš utýraný mozek. Začala se mu motat hlava, pod čelem mu vyskakovala modrá světýlka a věděl, že co nevidět omdlí.
Pomalu se šoural po cestě s široce roztaženýma nohama. Na kuchyňském zápraží zůstal stát a nahlédl dovnitř. Lampa visící na řetěze od stropu vrhala kruh žlutého světla a ozařovala Alici a její šicí košík na stole před ní. Naproti ní okusoval otec dřevěnou násadku, namáčel ji v otevřené lahvičce inkoustu a zapisoval si něco do své černé záznamní knihy.
Alice najednou vzhlédla a zahlédla Adamův zakrvácený obličej. Ruka jí vyletěla k ústům a prsty se jí zahákly o dolní zuby. Adam se vytáhl na první schod, pak na druhý, zachytil se rámu dveří.
Vtom zvedl hlavu Cyrus. Podíval se na něj zvědavě a z odstupu. Pomalu mu došlo, čím je to Adam znetvořen. Pak vstal, udivený a zamyšlený. Vrazil násadku do inkoustu a utřel si prsty o kalhoty. „Proč to udělal?" zeptal se tiše.
Adam se pokusil promluvit, ale měl v ústech sucho a sraženou krev. Olízl si rty, až znovu začaly krvácet. "Já nevím," odpověděl
Cyrus se dobelhal k němu a popadl ho za paži tak prudce, až sebou Adam trhl a pokusil se vyškubnout. „Nelži mi! Proč to udělal? Pohádali jste se?"
„Ne."
Cyrus jím zacloumal. „Ven s tím! Chci to vědět. Tak honem!
Musíš mi to povědět. Nebo to z tebe dostanu! Krucinál, pořád ho kreješ! Myslíš snad, že to nevím? Žes mě napálil? Okamžitě mi to povíš, nebo tě tu namouduši nechám stát celou noc!"
Adam zatápal po slovech. „Myslí si, že ho nemáte rád."
Cyrus mu pustil paži, dokulhal zpátky k židli a posadil se. Zarachotil násadkou v lahvičce s inkoustem a zadíval se nevidoucím pohledem na záznamní knihu.

„Alice," řekl pak, „pomoz Adamovi do postele. Budeš mu asi muset rozstřihnout košili. Pomoz mu!" Znovu vstal, došel do kouta, kde visely na hřebíkách kabáty, sáhl za ně, vytáhl brokovnici, zlomil hlaveň, aby se přesvědčil, že je nabitá, a vypajdal ze dveří.
Alice zvedla ruku, jako by ho chtěla zadržet provazem ze vzduchu. Její provaz se však přetrhl a výraz tváře zastřel její myšlenky. „Běž do svého pokoje," řekla Adamovi. „Přinesu ti umejvadlo."
Adam ležel v posteli, přikrytý do pasu prostěradlem, a Alice mu omývala rány plátěným kapesníkem namočeným v teplé vodě. Dlouho mlčela a najednou navázala na Adamovu větu, jako by mezi tím neuplynula žádná přestávka. „Myslí si, že ho otec nemá rád. Ale ty ho máš rád – odjakživa."
Adam jí neodpověděl.
Alice tiše pokračovala: "Je to zvláštní chlapec Člověk ho musí znát – má drsnou skořápku, navenek se jen vzteká, ale musíš ho znát." Přerušil ji nával kašle, kašlala v předklonu, a když záchvat pominul, byla celá zrudlá a vyčerpaná.
„Musíš ho znát," opakovala. „Už dlouho mi nosí dárečky, hezký věcičky, ani bys neřek, že si něčeho takového všimne Ale nikdy mi je nedá rovnou. Schová je vždycky někam, kde ví, že je najdu. A pak ho můžu pozorovat celý hodiny a nikdy nedá ani mrknutím najevo, že to udělal. Člověk ho musí znát."
Usmála se na Adama a Adam zavřel oči.

KAPITOLA 4

Charles stál u výčepu v místní hospodě a srdečně se smál anekdotám obchodních cestujících, kteří tam uvízli přes noc. Vytáhl pytlík na tabák, v němž cinkalo pár hubených stříbrňáků, a zaplatil jim štamprlata, aby nepřestali vykládat. Stál a zubil se a mnul si rozbité klouby. A když cesťáci jeho rundu přijali, zvedli štamprlata a řekli: „Tak na zdraví," byl Charles celý šťastný. Objednal novým kamarádům další rundu a pak s nimi odtáhl za nějakou čertovinou někam jinam.
Když Cyrus odkulhal do noci, měl na Charlese přímo zoufalý vztek. Vyhlížel ho na silnici a zašel se po něm podívat do hospody, ale Charles už byl pryč. Je pravděpodobné, že kdyby ho byl tu noc našel, zabil by ho, nebo by se o to aspoň pokusil. Každý velký čin pozmění o něco běh historie, ale svou měrou tak pravděpodobně zapůsobí každý čin vůbec, i když třeba jen překročíme kámen na cestě nebo zatajíme dech při pohledu na hezké děvče nebo si ulomíme nehet v zemi na zahrádce.
Netrvalo samozřejmě dlouho a Charles se dověděl, že ho otec hledal s brokovnicí. Čtrnáct dní se pak schovával, a když se konečně vrátil domů, vražedná zuřivost opadla a proměnila se v obyčejný vztek, a Charles si svoje provinění odpykal prací a předstíranou teatrální pokorou.
Adam proležel čtyři dny v posteli, tak ztuhlý a rozbolavěný, že se nemohl pohnout, aby nezasténal. Třetí den otec dokázal, jaký má vliv u vojenských úřadů. Bylo to něco jako náplast na jeho vlastní pýchu a zároveň určité vyznamenání pro Adama. Do jejich domu, do Adamovy ložnice, se dostavil kapitán jezdectva a dva seržanti v parádních modrých uniformách. Dva prostí kavaléristé jim zatím před domem drželi koně. Adam, který dosud ležel, byl odveden k jezdectvu jako řadový vojín. Podepsal Válečný řád a složil přísahu v otcově a Alicině přítomnosti. A otci se přitom leskly oči slzami.
Když vojáci odešli, otec s ním zůstal ještě dlouho sedět. „Dal jsem tě ke kavalerii záměrně," řekl mu. „Kasárenský život se brzy omrzí. Ale kavalerie bude mít co dělat. To jsem si zjistil. Půjdete do indiánských území, tam se ti bude líbit. Čeká vás akce. Nemůžu ti říct, jak to vím, ale něco se chystá."
„Rozkaz, pane," řekl Adam.
Vždycky mi připadalo divné, že vojenské řemeslo musí obyčejně vykonávat muži jako Adam. Neměl rád boj od začátku, a na rozdíl od některých mužů, kteří se naučí nalézt v něm zalíbení, jeho odpor k násilí jen rostl. Důstojníci si ho párkrát vzali pořádně na mušku, jestli se neulejvá, ale nikdy z toho nebyl obviněn. Během těch pěti let vojančiny se Adam zúčastnil více výprav než kdokoli jiný v jeho švadroně, ale jestli zabil nějakého nepřítele, mohla za to leda náhodně odražená kulka. Jako zkušený ostrostřelec dokázal zvlášť dobře mířit mimo cíl. Boje s Indiány se v té době proměnily v něco jako v nebezpečné honění stád dobytka – kmeny byly donuceny k povstání, rozehnány a zdecimovány, a jejich smutným troskám byla vykázána hladová země. Nebyla to pěkná práce, ale v rámci rozvoje země ji někdo udělat musel.
Adamovi, který přitom sloužil jako nástroj a neviděl budoucí farmy, nýbrž jen roztrhaná břicha ušlechtilých lidských bytostí, to připadalo odporné a zbytečné. Když vystřelil z karabiny tak, aby netrefil, dopouštěl se zrady na své jednotce

a bylo mu to jedno. Odpor k násilí v něm narůstal, až narostl v zaujatost právě tak ochromující myšlení jako každý jiný předsudek. Znenáviděl si představu, že by měl vůbec kdy někomu způsobit bolest za jakýmkoli účelem. Tahle emoce – nic jiného to nebylo – ho přímo posedá, až mu zabránila v tom ohledu rozumově myslet. V jeho služebních záznamech se však nikdy neobjevil ani náznak zbabělosti. Naopak byl třikrát doporučen k vyznamenání a potom skutečně vyznamenán za statečnost.
Čím víc revoltoval proti násilí, tím víc ho to hnalo opačným směrem. Nasadil několikrát život, aby zachránil raněné. Hlásil se dobrovolně ke službě v polních lazaretech, i když byl vyčerpán vlastními I řádnými povinnostmi. Jeho druhové na něj pohlíželi s jistou opovržlivou náklonností a s nevysloveným strachem, jaký lidé mívají z impulsů, které nechápou.
Charles psával bratrovi pravidelně – o farmě a o městečku, o nemocných krávách a o kobyle, která se ohřebila, o přikoupených pastvinách a o stodole, do níž uhodilo, o smrti Alice, která se udusila souchotinářským kašlem, a o otcově přesídlení do Washingtonu, kde přijal placené místo ve Velké republikánské armádě. Jako mnozí lidé, kteří nedovedou mluvit, vybíjel se Charles psaním. Vypisoval v dopisech svou osamělost i své zmatky a zachytil tak na papír mnoho věcí, které o sobě ani sám nevěděl.
Adam za ta léta mimo domov poznal bratra lépe než kdykoli předtím i potom. Výměnou dopisů se postupně tak sblížili, že by si to byli nedokázali dřív představit.
Adam si jeden bratrův dopis schoval, ne proto, že by mu úplně rozuměl, ale protože v něm viděl nějaký skrytý význam, jemuž nemohl přijít na kloub. „Milý bratře Adame," začínal ten dopis, „beru do ruky pero v naději, že jsi při zdraví" – takhle začínal Charles vždycky, aby se poznenáhlu vpravil do psaní. „Nedostal jsem ještě Tvou odpověď na svůj poslední dopis, ale máš nejspíš na práci dost jiných věcí – haha! Deště přišly nevhod a uškodily jabloním v květu. Moc jablek nám letos na zimu nezbude, ale zachráním, co se dá. Dneska jsem vydrhl v domě podlahy, je tu mokro a samá mydlina, ale nevím, jestli je to tady čistší. Jak to asi dokázala maminka, co myslíš? Něco se do těch podlah zažírá. Nevím co, ale nejde to vydrhnout. Ale aspoň jsem tu špínu rozmazal kapku rovnoměrně. Haha!
Psal Ti otec o své cestě? Jel až do San Franciska v Kalifornii na jeden táborový sraz Velké armády. Bude tam ministr války a otec ho má uvést. Ale pro otce to zase taková sláva není. Mluvil už třikrát nebo čtyřikrát s prezidentem a dokonce v Bílém domě večeřel. Rád bych někdy Bílý dům viděl. Snad bychom se tam mohli vypravit spolu, až se vrátíš. Otec by nás mohl nechat pár dní u sebe a Tebe jistě bude chtít stejně vidět.
Měl bych se myslím ohlédnout po nějaké ženě. Máme dobrou farmu, a i když já nejsem žádné terno, s tou farmou by leckterá neprohloupila. Co myslíš? Ještě jsi mi nenapsal, jestli se vrátíš sem domů, až tě pustí z vojny. Doufám, že jo. Stejská se mi po Tobě."
Tady byl dopis přerušen. Na stránce se objevil škrábanec a inkoustová kaňka, a pak dopis pokračoval tužkou, ale jiným písmem.
Tužkou tam stálo: „Později. Zrovna mi vyplivlo pero. Ulomila se mu nožička. Budu si muset v městečku koupit nové – bylo celé zarezatělé."
Pak se slova rozběhla plynuleji. „Měl bych nejspíš počkat na to nové pero a nepsat tužkou. Jenže jsem tady v kuchyni seděl při lampě a nějak jsem se zamyslel a najednou byla fůra hodin – přes půlnoc myslím, ale nešel jsem se podívat. Starej Černej Joe začal v kurníku kokrhat. A maminčina houpací židle vrzala, zrovna jako by v ní seděla. Víš přece, že mě na takový hlouposti neužije, ale nějak jsem začal vzpomínat, víš, jako to někdy děláš Ty. Nejspíš tohle psaní roztrhám, jakou má taky cenu to plácání."
Slova se teď rozběhla tryskem, jako by jim ruka nestačila. „Když to psaní stejně zahodím, tak už to klidně taky můžu napsat," pokračoval dopis. „Připadá mi, jako by celý dům ožil a měl všude oči, a jako by někdo stál za dveřma a chystal se vejít, až se podívám stranou. Naskakuje mi z toho kapku husí kůže. Chci říct – chci říct – já totiž nikdy nepochopil – no, proč to tenkrát otec udělal. Proč se mu nelíbil ten nůž, co jsem mu koupil k narozeninám. Proč? Byl to pěkný nůž a on pěkný nůž potřeboval. Kdyby ho byl používal, nebo si ho dokonce nabrousil, nebo ho někdy vytáh z kapsy a podíval se na něj – bylo by mi to stačilo. Kdyby se mu byl líbil, nemusel jsem si vylejvat vztek na Tobě. Ale musel jsem si ho na Tobě vylejt. Zdá se mi, jako by se maminčino křeslo kapku zhouplo. To bude tím světlem. Mě na tyhle hlouposti neužije. Zdá se mi, jako by tady zůstalo něco nedokončeného. Jako když člověk rozdělá nějakou práci a nemůže si vzponenout co. Něco se nedodělalo. Neměl bych tady sedět. Měl bych se toulat po světě, místo abych seděl na téhle dobré farmě a ohlížel se po ženě. Něco není v pořádku, jako

by se něco nedokončilo, jako by k něčemu došlo moc brzy a na něco se přitom zapomnělo. To já bych měl být na Tvém místě a Ty zase tady. Nikdy dřív mě to nenapadlo. Možná proto, že už je pozdě – víc než pozdě. Zrovna jsem se podíval ven, už svítá. Neusnul jsem, to nemyslím. Jak to, že ta noc tak rychle utekla? Teď už si lehnout nemůžu. Stejně bych neusnul."
Dopis nebyl podepsán. Třeba Charles zapomněl, že ho chtěl /ničit, a přece ho poslal. Ale Adam si ho nějaký čas schovával, a kdykoli si ho přečetl, přeběhl mu z neznámého důvodu mráz po zádech.

KAPITOLA 5

Malí Hamiltonové na ranči začali dorůstat a každý rok k nim přibylo další Hamiltoně. George byl vysoký, hezký chlapec, jemný a milý, a odmalička v něm byla jistá dvornost. Už jako chlapeček býval zdvořilý a nebyly s ním, jak se říkalo, žádné patálie. Po otci zdědil úpravnost v odívání, v péči o tělo i vlasy, a nikdy nevypadal špatně oblečený, i když náhodou byl. George byl chlapec jako lilium a vyrůstal ve stejného muže. Nikdo mu nemohl vytknout úmyslný prohřešek, a prohřešil-li se opomenutím, šlo jenom o maličkosti. Když dospěl do středního věku, kdy takové věci vcházely ve známost, zjistilo se, že trpí zhoubnou anemií. Dost možná, že jeho ctnost pramenila z nedostatku energie.
Za Georgem dorůstal Will, zavalitý a přituplý. Will měl málo představivosti, ale spoustu energie. Od dětství byl pracant, a když mu někdo řekl, do jaké práce se má pustit, pustil se do ní neúnavně. Byl konzervativec nejen v politice, ale ve všem. Myšlenky mu připadaly jako něco revolučního, takže se jim podezíravě a s nechutí vyhýbal. Will chtěl žít tak, aby mu nikdo nemohl nic vytknout, a proto musel žít co možná stejně jako všichni ostatní.
Willovu nechuť ke změnám a nestálosti možná ovlivnil jeho otec. Když "Will dorůstal, nebyl Samuel Hamilton v Salinském údolí ještě dost dlouho, aby byl pokládán za „starousedlíka". Byl vlastně cizinec a k tomu ještě Irčan. Irčani tenkrát byli v Americe zvlášť neoblíbeni. Byli terčem pohrdání, zejména na východním pobřeží, ale něco z toho muselo proniknout i na Západ. Kromě toho byl Samuel nejen nestálý, ale měl hlavu plnou nápadů a vynálezů. V malých, od světa odříznutých obcích se na takové lidi vždycky dívají skrz prsty, dokud neprokážou, že od nich ostatním nehrozí žádné nebezpečí. Takový jiskřivý člověk jako Samuel může natropit spoustu potíží. Mohl by například být příliš přitažlivý pro manželky mužů, kteří o sobě vědí, že jsou nudní. K tomu připočtěte jeho vzdělání a sčetlost, knihy, co si kupoval a vypůjčoval, jeho znalost věcí, které se nedaly sníst, obléknout nebo obskočit, jeho zájem o poezii a úctu k dobré literatuře. Kdyby byl Samuel boháč, jako Thornovi nebo Delmarovi, majitelé velkých domů a rozsáhlých pozemků v rovině, byl by měl určitě náramnou knihovnu.
Delmarovi knihovnu měli – samé knihy a dubové táflování. Samuel si ty knihy vypůjčoval a přečetl jich daleko víc než sami Delmarovi. Vzdělaný boháč byl v té době lidem přijatelný. Mohl posílat své syny na univerzitu a nikdo se nad tím nepozastavil, mohl nosit vestu a bílou košili s kravatou i přes celý všední den, mohl nosit rukavice a čistit si nehty. A poněvadž život i praktiky boháčů byly nevyzpytatelné, kdo ví, co jim šlo a nešlo k duhu? Ale chudák – nač ten by potřeboval poezii nebo malování nebo muziku, která nebyla k zpěvu ani k tanci? Něco takového mu nepomohlo svézt sklizeň nebo zabránit, aby se dětem nerozpadl poslední hadřík na těle. A jestli na tom trval přesto, třeba k tomu měl důvody, které by nesnesly ostřejší světlo.
Například Samuel. Kreslil si náčrtky věcí, které se chystal vyrobit ze dřeva nebo ze železa. To bylo správné a pochopitelné, ba dokonce záviděníhodné. Jenomže on si na okrajích plánů kreslil i jiné věci, někdy stromy, někdy obličeje nebo zvířata nebo brouky, a někdy čmáranice, v jakých se člověk vůbec nevyznal. A právě těm se lidé, celí nesví, museli rozpačitě smát. Kromě toho člověk nikdy předem nevěděl, co Samuela v příští chvíli napadne, či co řekne nebo udělá – dalo se od něho čekat všechno.
Prvních pár let po Samuelově příchodu do Salinského údolí mu bez určitého důvodu nedůvěřovali. A Will jako malý chlapec o tom možná slyšel vykládat v San Lucas v krámě. Malí chlapci neradi vidí, když jsou jejich tátové jiní než ostatní lidé. Třeba v něm ten konzervativismus zakořenil právě tenkrát. Později, když se narodily a vyrůstaly další děti, Samuel už patřil k údolí a údolí se jím pyšnilo, podobně jako se pyšní majitel páva. Už se ho nebáli, protože jim nesváděl ženy a nelákal je z jejich blažené prostřednosti. Salinské údolí si Samuela oblíbilo, ale to už byl Willův charakter zformován.
Někteří jedinci, kteří si to někdy vůbec nezasluhují, jsou praví miláčkové bohů. Všechno jim padá do klína, a nemusí pohnout ani malíčkem. Will Hamilton byl

jedním z nich. A dary, kterých se mu dostalo, byly toho druhu, že je dovedl ocenit. Štěstí mu přálo už jako výrostkovi. Zatímco jeho tatíka se peníze nikdy nedržely, na Willa se přímo lepily. Když začal chovat slepice a slepice mu začaly nést, šla cena vajec nahoru. Když dospěl v mladého muže, dva jeho přátelé, kterým patřil malý krámek, se octli na pokraji zoufalého bankrotu. Požádali Willa o menší půjčku, aby se vyhrabali z kvartálních dluhů, a dali mu za pakatel třetinový podíl v podniku. Nijak na nich neškudlil. Dal jim, co požadovali. Do roka se obchod vzpamatoval, do dvou let vzkvétal, třetí rok otevřeli filiálky a jejich potomci, články velkého obchodního řetězu, dnes dominují rozsáhlé části této oblasti.
Právě tak Willovi padl do rukou obchod s bicykly a s nástroji jako záruka na pochybenou pohledávku. Pak si několik boháčů v údolí pořídilo automobily a Willův mechanik se jim o ně staral. Jistý rezolutní básník, jehož sny se točily kolem mosazi, litiny a kaučuku, si vzal Willa do presu. Ten básník se jmenovaj Henry Ford a jeho plány byly směšné, ne-li ilegální. Will se s reptáním podřídil a přijal výhradní zastoupení pro jižní půlku údolí. Za patnáct let se údolí topilo ve fordkách a Will si jako boháč jezdil v marmonu.
Tom, třetí syn, se nejvíc podobal tátovi. Narodil se v bouři a žil v blescích. Tom skočil do života střemhlav. V radosti i v nadšení byl pravý obr. Neobjevoval svět a lidi v něm, ale tvořil si je. Když četl tátovy knihy, vznášel se v oblacích. Žil v zářivém a svěžím světě, stejně nekontrolovatelném jako ráj šestého dne stvoření. Jeho mysl se vrhala jako hříbě na bujnou pastvinu, a když kolem ní později svět vztyčil ohradníky, vrhal se proti drátům, a když ho obklíčila poslední palisáda, vrhl se proti ní a prorazil ven. A právě tak jako byl schopen obrovité radosti, byl schopen i nesmírného žalu, takže když mu pošel pes, nastal pro něj konec světa.
Tom byl stejně vynalézavý jako táta, ale byl smělejší. Pokoušel se o věci, na jaké by si táta netroufal. Byla v něm také prudká smyslnost, která ho pobodávala ostruhami do slabin, a tu Samuel neměl. Snad právě tahle bodavá sexuální potřeba z něho nakonec udělala starého mládence. Narodil se do velice morální rodiny. Dost možná, že se kvůli svým snům a touhám i způsobům, jakými je ukájel, cítil nehodný, a to ho občas zaháněl o s kňučením do hor. Divokost se v něm nádherně mísila s něžností. Nadlidsky dřel, jen aby tou námahou umrtvil své ničivé pudy. Irčané mívají zoufalou schopnost veselí, ale také je pronásleduje přísné a hloubavé strašidlo, které jim sedí na ramenou a nahlíží jim do myšlenek. Když se smějí příliš hlasitě, strčí jim do krku svůj dlouhý prst. Proto se Irčané sami zatracují dřív, než jsou obviněni, takže se věčně něčemu brání.
Když bylo Tomovi devět let, sužovalo ho, že jeho hezká sestřička Molly trpí vadou řeči. Řekl jí, aby otevřela pusu dokořán, a viděl, že za to může blanka pod jazykem. „To spravím," prohlásil. Zavedl ji do tajného úkrytu daleko od domu, nabrousil si na kameni kudlu a prořízl tu potvoru, která sestře bránila v řeči. A pak utekl a udělalo se mu zle.
Hamiltonových dům se rozrůstal zároveň s růstem rodiny. Byl určen k tomu, aby zůstal nedokončen, aby k němu bylo možno podle potřeby přistavět další a další přístěnky. V záplavě těch přístěnků se brzy ztratil původní pokoj s kuchyní. Samuel zatím nijak nezbohatl. Propadl patentní mánii, zlozvyku, kterým trpí spousta lidí. Vynašel novou součástku do mlátičky, lepší, lacinější a výkonnější než všechno, co v tom oboru dosud existovalo. Patentní úřad pohltil jeho malý zisk za celý rok. Samuel poslal své modely jednomu továrníkovi, který jeho plány ruče odmítl, ale využil jeho metody. Příštích pár let padly všechny peníze na soudní žaloby a pouštění žilou skončilo teprve tehdy, když Samuel proces prohrál. Poprvé tak důrazně zakusil pravidlo, že bez peněz se proti penězům bojovat nedá. Jenomže se nakazil patentní horečkou a peníze vydělané mlácením a kovařinou vynakládal rok co rok na své patenty. Hamiltonovy děti chodily bosý, v záplatovaných modrácích a někdy se ani pořádně nenajedly, všechno pohlcovaly šustivé rozmnoženiny plánů s ozubenými kolečky, plošinami a vyvýšeninami.
Někteří lidé myslí velkoryse a někteří se drží při zemi. Samuel a jeho synové Tom a Joe mysleli velkoryse, kdežto George a Will se drželi při zemi. Joe byl čtvrtý syn – náměsíčně zasněný chlapec, vroucně milovaný a chráněný celou rodinou. Joe záhy objevil, že usměvavá bezmocnost ho nejúčinněji chrání před prací. Jeho bratři byli houževnatí dříči, všichni. A zjistili, že je pro ně snadnější udělat Joeovu práci za něj než nutit ho do ní. Máma s tátou v něm viděli básníka, protože se k ničemu jinému nehodil. A naočkovali mu tu myšlenku tak, že začal psát hladké veršíky, by o tom podal důkaz. Joe byl líný tělesně a nejspíš i duševně. Žil pořád jako ve snu a matka ho milovala víc než ostatní, poněvadž jí připadal tak bezmocný. Ve skutečnosti byl nejmíň bezmocný ze všech, protože s minimálním úsilím dosahoval všeho, co chtěl. Joe byl mazánek rodiny. Za feudálních časů předurčovala mladého muže nešikovnost s mečem a s kopím k

církevní dráze, v rodině Hamiltonových předurčila Joea jeho neschopnost pořádně zabrat na farmě a v kovárně k vyššímu vzdělání. Nebyl zrovna stonavý nebo slabý, ale byl prostě na všechno levý, špatně jezdil na koni a koně si ošklivil. Celá rodina se přátelsky smála, když si představila, jak se Joe učil orat, jeho pokroucená první brázda se klikatila jako řeka v rovině a druhá brázda se té první dotkla jenom jednou, přeťala ji a utekla někam stranou.
Joe se tak postupně vyvlékl ze všech prací na farmě. Matka to vysvětlovala tím, že bloudí myšlenkami v oblacích, jako by to byla nějaká zvláštní ctnost.
Když se neosvědčil u žádné jiné práce, otec mu dal ze zoufalství hlídat šedesát ovcí. Byla to vůbec nejlehčí práce, přímo klasická tím, že nevyžadovala naprosto žádnou průpravu. Stačilo zůstat s ovcemi. A Joe ty ovce ztratil – ztratil šedesát ovcí a nemohl je najít, když se všechny namačkaly do stínu v suché rokli. Podle rodinné fámy tehdy Samuel svolal rodinu dohromady, děvčata i chlapce, a přiměl je ke slibu, že se o Joea postarají, až on tu nebude, poněvadž jinak by Joe určitě zašel hlady.
Hamiltonovy chlapce střídalo v řadě pět děvčat: nejstarší Una, přemýšlivá, snaživá a nevyzpytatelná, Lizzie – myslím si, že vlastně nejstarší musela být ona, poněvadž dostala jméno po matce – o ní mnoho nevím. Zdá se, že se brzy začala za rodinu stydět. Vdala se mladá a odešla z domu a pak ji vídali jenom na pohřbech. Lizzie měla mezi Hamiltonovými ojedinělou schopnost nenávisti a zatrpklosti. Když dospěl její syn a oženil se s dívkou, kterou Lizzie nesnášela, nemluvila s ním pak mnoho let.
Potom přišla Dessie, která se v jednom kuse smála, takže každý byl rád v její blízkosti, poněvadž s Dessie byla největší legrace ze všech.
Další sestra byla Olivě, moje naninka. A poslední Mollie, malá krasavice s nádhernými plavými vlasy a s fialkovýma očima.
Tohle tedy byli Hamiltonovi, a byl to skoro zázrak, jak je Lízá, ta sušinka, dokázala přivést rok po roce na svět a nakrmit je, napéct jim chleba, spíchnout jim šaty a vštípit jim zároveň dobré způsoby i železnou morálku.
Člověk žasne, jakou Lízá svým dětem vtiskla pečeť. Neměla vůbec žádnou zkušenost se světem, byla nesčetlá a s výjimkou jediné cesty z Irska nezcestovalá. Neměla žádnou zkušenost s muži, až na svého manžela, a na tu pohlížela jako na únavnou a občas nepříjemnou povinnost. Značnou část života byla v jiném stavu a vychovávala děti. Jediným zdrojem intelektuálních podnětů pro ni byla bible, nepočítáme-li hovory se Samuelem a dětmi, ale ty neposlouchala. Z Písma čerpala veškerou znalost historie a poezie, národů i věcí, etiku, morálku i spásu. Nikdy bibli nestudovala ani ji nezkoumala, prostě ji četla. Mnohá místa, která se napohled vzájemně popírají, ji ani v nejmenším nezmátla. A nakonec ji znala tak dobře, že četla jenom očima a nevěnovala čtenému pozornost.
Lízá se těšila všeobecné úctě, poněvadž byla řádná žena a vychovala řádné děti. Mohla kdekoli hrdě vztyčit hlavu. Její manžel i děti a vnuci ji respektovali. Byla houževnatě pevná jako hřebík, byla naprosto nekompromisní a jednala správně tváří v tvář každé nepravosti, se kterou se střetla, takže k ní člověk choval něco jako zbožnou úctu, ale ne vřelou lásku.
Lízá horlivě a se železnou rozhodností nenáviděla alkoholické nápoje. Pít alkohol v jakékoli formě pokládala za zločin proti právem uraženému božstvu. Nejenom že by se byla alkoholu nikdy nedotkla sama, ale bránila v alkoholickém požitku i všem ostatním. Mělo to samozřejmě ten následek, že její manžel Samuel i všechny její děti si hříšně libovali v alkoholickém doušku.
Samuel jednou těžce stonal a zeptal se jí: „Lízo, můžu si vypít skleničku whisky, aby se mi ulevilo?"
Lízá vysunula svou tvrdou bradičku. „To bys předstoupil před trůn Hospodinův a byl bys cítit kořalkou? To tedy ne!" Samuel se otočil na bok a stonal dál bez úlevy. Když bylo Líze kolem sedmdesátky, zpomalilo se jí vyměšování a lékař jí doporučil polévkovou lžíci portského jako medicínu. První lžíci do sebe vpravila s odporem a se zkřiveným obličejem, ale nebylo to tak špatné. Od té doby nebyl její dech nikdy docela lihuprostý. Vždycky užívala víno po lžících, vždycky to byla medicína, ale po nějakém čase to dotáhla na víc než litr denně a byla pak daleko uvolněnější a šťastnější.
Samuel a Lízá Hamiltonovi odchovali všechny své děti a děti odrostly na práh dospělosti před koncem století. Vyrůstalo jich tam na ranči na východ od King City celé hejno. A byly to americké děti a mladí mužové i ženy. Do Irska se Samuel nikdy nevrátil a postupně na ně docela zapomněl. Měl pořád co dělat. Nezbýval mu čas na nostalgii. Jeho svět bylo Salinské údolí. Výprava do Salinas sto deset kilometrů na sever na začátku údolí byla událost na celý rok, a ustavičná práce na ranči, péče o početnou rodinu a její krmení i oblečení mu zabrala většinu času – ale ne všechen čas. Měl spoustu energie.
Z jeho dcery Uny vyrostla hloubavá a zvídavá mladá žena, neproniknutelná a plná

vnitřního napětí. Samuel byl pyšný na její nezkrotnou touhu po poznání. Olivě se po nějakém čase na střední škole v Salinas připravovala k okresním zkouškám. Měla se stát učitelkou, což byla stejná Čest jako mít v Irsku v rodině kněze. Joea se chystali poslat na univerzitu, protože k ničemu jinému se sakra nehodil. Will byl na nejlepší cestě k náhodnému zbohatnutí. Tom se otloukal ve světě a vylizoval se z ran, Dessie se učila švadlenou a Mollie, hezká Mollie, se zřejmě jednou měla vdát za nějakého zámožného muže.
S dědictvím si nikdo lámat hlavu nemusel. Třebaže ranč na kopci byl rozlehlý, byl zároveň propastně chudý. Samuel vrtal studnu za studnou, ale na vlastním pozemku vodu nenašel. Na ní záleželo všechno. Kdyby měli vodu, byli by poměrně bohatí. Takhle byla jejich jediným zdrojem ubohá trubka na vodu pumpovanou z hloubky nedaleko domu, občas hladina ve studni povážlivě poklesla a dvakrát docela vyschla. Dobytek se musel chodit napájet až na druhý konec ranče a pak zase vracet na pastvu.
Celkem však byli Hamiltonovi dobrá, pevně zakořeněná rodina, natrvalo a spokojeně usazená v Salinském údolí, o nic chudší než spousta jiných a taky o nic bohatší. Byla to dobře vyvážená rodina, měla své konzervativce i své radikály, své snílky i své realisty. Samuel se spokojeně těšil z plodů svých beder.

KAPITOLA 6

Když Adam odešel na vojnu a Cyrus se odstěhoval do Washingtonu, zůstal Charles na farmě sám. Vychloubal se, že se ožení, ale nepracoval k tomu obvyklým postupem, při kterém se člověk setkává s děvčaty, chodí s nimi tancovat, zkouší je, jak jsou ctnostná, i jinak, a nakonec vleze bez nadšení do manželského chomoutu. Pravda byla taková, že Charles se před děvčaty propastně ostýchal. A jako většina plachých mužů ukájel své přirozené potřeby u anonymních prostitutek. Děvka poskytuje plachému muži velkou jistotu. Jakmile je jednou zaplacena, a to předem, stává se z ní zboží, a ostýchavý muž se s ní může rozvázat a dokonce k ní být brutální. A také mu s ní nehrozí odmrštění, možnost, ze které se plachým mulům svírají útroby.
Bylo to zařízeno prostě a celkem diskrétně. Hostinský měl v horním patře tři pokoje pro cestující, které těm holkám pronajímal vždycky na Čtrnáct dní. Po Čtrnácti dnech je vystřídala zase jiná osádka. Hostinský pan Hallam s tím neměl co dělat. Mohl skoro pravdivě prohlásit, že nemá o ničem ani tušení. Pobíral prostě za ty tři pokoje pětinásobné nájemné. Holky vybíral, obstarával, stěhoval, drezíroval a okrádal kuplíř jménem Edwards, který žil v Bostonu. Jeho holky objížděly v pomalém okruhu malá městečka a nikde se nezdržovaly déle než čtrnáct dní. Byl to náramně praktický systém. Žádná nezůstala v městečku dost dlouho, aby vyvolala poznámky občanů nebo pozornost Šerifa. Držely se ponejvíc v pokojích a vyhýbaly se veřejným místům. Měly pod trestem zbití zakázáno pít, dělat kravál nebo se do někoho zamilovat. Jídlo se jim nosilo do pokojů a klienti byli pečlivě prověřeni. Nahoru nesměl žádný opilec. Vždycky za půl roku dostala každá holka měsíční dovolenou, aby se mohla opíjet a vyřádit se. Když některá porušila předpisy při zaměstnání, pan Edwards ji osobně vlékl, dal jí roubík a seřezal ji jezdeckým bičíkem, div z ní duši nevyrazil. Při opakovaném provinění skončila ve vězení s obžalobou z potulky a veřejné prostituce. Čtrnáctidenní turnusy měly ještě jednu výhodu. Hodně holek i nakažených, a v době, kdy klient poznal, co nakoupil, byla holka většinou pryč. Nebylo na kom si vylít vztek. Pan Hallam o ničem nevěděl a pan Edwards se jako podnikatel nikdy veřejně neukázal. Měl to se svým kočovným podnikem dobře zařízeno.
Holky byly většinou jedna jako druhá – kypící, líné a tupé mandy. Člověk si stěží uvědomil nějakou změnu. Charles Trask si navykl chodit do hospody aspoň jednou za čtrnáct dní, vplížit se do horního patra, rychle si to odbýt, vrátit se do výčepu a mírně se namazat.
Traskův dům nebýval nikdy veselý, ale když v něm bydlel Charles sám, začal ponuře chátrat. Krajkové záclony zešedly, podlahy přes všechno meteni plesnivěly a lepkavěly. Kuchyňské stěny, okna i strop byly nalakované tukem, stříkajícím při smažení z pánví.
Ženy, které tu bydlívaly, zaháněly špínu ustavičným drhnutím a jednou za půl roku důkladným gruntováním. Charles se většinou spokojil se zametením. Vzdal se v posteli prostěradel a spal mezi pokrývkami. Nač taky udržovat dům v čistotě, když to neměl kdo ocenit? Sám se myl a čistě oblékal jenom ty večery, kdy šel do hospody.
Začala ho trápit nespavost, která ho vyháněla z lůžka už za svítání. Když skončil s denní prací, zhltl něco, co si usmažil k jídlu, zmocnila se ho strnulá otupělost, a tak si šel lehnout a spát.

Jeho tmavý obličej dostal vážný bezvýrazný výraz člověka, který je skoro pořád sám. Stýskalo se mu po bratrovi víc než po matce a po otci. Docela nepřesně si vzpomínal na dobu před Adamovým odchodem jako na šťastné časy a toužil po jejich návratu.
Za celá léta nebyl nikdy nemocen, ovšem až na chronické zažívací potíže, jež byly a dosud jsou všeobecné u mužů, kteří žijí osaměle, sami si vaří a jedí o samotě. Užíval proti tomu silné projímadlo, kterému se říkalo Elixír života otce George.
Třetí rok samoty ho potrefil úraz. Vykopával kameny a vláčel je ke kamennému náspu. Jedním velkým balvanem se nedalo pohnout. Charles ho páčil dlouhým železným sochorem, ale balvan se mu vždycky svalil zpátky. Charles najednou ztratil trpělivost. Ve tváři se mu objevil drobný úsměv a pustil se do balvanu, jako by to byl člověk, s němou zuřivostí. Vrazil sochor hluboko za balvan a opřel se do něho plnou vahou. Sochor vyklouzl a jeho horní konec praštil Charlese do hlavy. Chvíli zůstal ležet v bezvědomí, pak se převalil a napůl poslepu dovrávoral k domu. Měl přes čelo dlouhou naběhlou tržnou ránu od vlasů až k bodu mezi obočím. Několik týdnů nosil hlavu obvázanou, protože rána mokvavě hnisala, ale to mu nedělalo starosti. Hnis v té době pokládali za něco blahodárného, za důkaz, že se rána řádně hojí. Když se zahojila, zůstala po ní dlouhá nakrabacená jizva, a třebaže většinou bývá zajizvená tkáň bledší než okolní pleť, Charlesova jizva tmavě zhnědla. Snad se mu pod kůži dostala rez ze železného sochoru, která způsobila tohle tetování.
Rána Charlesovi nevadila, ale jizva ano. Vypadala jako dlouhá stopa prstu, kterou mu někdo otiskl na čelo. Často si ji zkoumavě prohlížel v malém zrcátku u kamen. Sčesal si vlasy do čela, aby ji co možná zakryl. Začal se za tu jizvu stydět, nenáviděl ji. Ztrácel klid, když se mu na ni někdo podíval, a když se na ni někdo zeptal, zmocňovala se ho zuřivost. Vypsal své pocity o ní v dopise bratrovi.
„Vypadá to," psal, „jako by mě někdo označkoval jako krávu. Je ta zatracená mrcha čím dál tmavší. Až se vrátíš, bude možná docela černá. Chybí mi akorát ještě jedna křížem, a vypadal bych jako papeženec na Popeleční středu. Ani nevím, proč mě tak dopaluje. Vždyť mám dost jiných jizev. Připadám si s ní prostě jako poznamenaný. A když jdu do vesnice, třeba do hospody, každý na ni vyvaluje oči. Slyším lidi, jak si o ní vykládají, když myslí, že je neslyším. Nechápu, co je na tý zatracený jizvě tak zajímá. Jde to tak daleko, že bych se nejraději mezi lidmi ani neukázal."
* * *
Adam byl propuštěn z vojny roku 1885 a začal se protloukat domů. Vzezřením se příliš nezměnil. Nedržel se nijak vojensky. U kavalerie se to nenosilo. Některé jednotky se dokonce pyšnily ledabylým držením.
Adam si připadal jako náměsíčný. Vždycky je těžké vytrhnout se z navyklého životního koloběhu, i když se člověku protiví. Ráno se probouzel ve zlomku vteřiny a zůstával ležet v očekávání budíčku. Jeho lýtkům chybělo sevření kožených kamaší a připadalo mu, že má bez těsného límečku holý krk. Přijel do Chicaga, kde si bez důvodu na týden najal zařízený pokoj, zůstal tam dva dny, odjel do Buffala, rozmyslel si to jinak a pokračoval v cestě k Niagarským vodopádům. Nechtělo se mu domů a odkládal to co nejdéle. Neměl na domov příjemné vzpomínky. Někdejší pocity, které doma prožíval, v něm odumřely a on váhal probudit je k životu. Pozoroval celé hodiny vodopády. Jejich řev ho otupoval a hypnotizoval.
Jednou večer se ho zmocnil ochromující stesk po blízkých kamarádech z kasáren a ze stanů. Zatoužil vrhnout se do nějakého davu za lidským teplem, do jakéhokoli davu. První veřejný lokál plný lidí, na který narazil, byl malý výčep, nabitý a zakouřený. Blaženě si povzdychl a skoro se v tom lidském chumlu zahnízdil, jako se zahnízdí kočka v hromadě dříví. Dal si whisky, která ho hřála a vlévala mu dobrou náladu. Neviděl ani neslyšel. Sál prostě blízkost lidí.
Když se připozdívalo a hosté se začali trousit ven, dostal strach z chvíle, kdy bude muset domů. Brzy se octl sám s barmanem, který horlivě leštil mahagonový pult a snažil se očima i svým chováním Adama vystrnadit.
„Dám si ještě jednu," řekl Adam.
Barman před něj postavil láhev. Adam si ho poprvé všiml. Měl na čele jahodové mateřské znamínko.
„Jsem tady cizí," dal se Adam do řeči.
„Nám sem k vodopádům jezdí většinou samí cizí lidi," řekl barman.
„Já byl na vojně. U kavalerie." „No jo," poznamenal barman.
Adam měl najednou pocit, že na toho chlapíka musí udělat dojem, dostat se mu nějak pod kůži. „Bojovali jsme proti Indiánům," řekl. „Moc jsem toho zažil."
Barman neodpověděl.

„Můj bratr má na čele taky znamení."
Barman si sáhl prsty na své jahodové znamínko. „Mateřský," řekl na vysvětlenou. „Každej rok o něco vyroste. Váš bratr má taky takový?"
„Ten ho má po zranění. Psal mi o tom."
„Všiml jste si, že to moje vypadá jako kocour?"
„Namouduši."
„Tak mi taky říkají. Kocour. Mám ho odmalička. Moje máma se přej lekla kocoura, než jsem se narodil."
„Vracím se domů. Byl jsem hrozně dlouho pryč. Nechcete si dát štamprle?"
„Děkuju. Kde bydlíte?"
„V penzionu u paní Mayové."
„Tu znám. Přej člověka naleje polívkou, aby nesněd moc masa."
„Každá živnost má nejspíš svoje triky," řekl Adam. „To bude pravda. Já jich teda v tý svý znám spoustu." „To se vsadím," řekl Adam.
„Ale jeden trik teda neznám. A ten bych znal moc rád." „Copak to?"
„Jak vás odsaď sakra dostat domů, abych moh už jednou zavřít."
Adam na něj vytřeštil oči, ale nepromluvil.
„Já jenom z legrace," řekl barman v rozpacích.
„Vypravím se domů nejspíš ráno. Myslím tam, kde jsem opravdu doma."
„Šťastnou cestu," popřál mu barman.
Adam kráčel temným městem, stále rychleji, jako by mu osamělost čenichala v patách. Prošlapané schody penzionu varovně zavrzaly, když na ně vkročil. Halu spoře osvětloval plamínek žlutého světla petrolejky s knotem tak staženým, že plamínek skomíravě blikal.
Domácí stála v otevřených dveřích a stín nosu jí padal až na bradu. Sledovala Adama studenýma očima a větřila nosem whisky, kterou vypil.
„Dobrou noc," řekl jí Adam.
Domácí neodpověděla.
Na odpočívadle schodů v prvním patře se po ní ohlédl. Měla zdviženou hlavu, brada jí teď vrhala stín na hrdlo a zorničky v očích jí nebylo vidět.
V jeho pokoji bylo cítit mnohokrát navlhčený a zase uschlý prach. Vytáhl z krabičky sirku a škrtl. Zapálil sloupek svíčky v lakovaném svícnu a zadíval se na postel – proleželou jako visuté lůžko a přikrytou špinavým přehozem sešitým z odstřižků, ze kterého se dralo vatování.
Schody na verandu zakvílely a Adam věděl, že ta ženská zase stojí v otevřených dveřích, aby zmrazila svou nepohostinností nového příchozího.
Posadil se na židli, opřel se lokty o kolena a bradu si dal do dlaní. Nějaký nájemník na stejné chodbě se trpělivě a vytrvale rozkašlal do tiché noci.
A Adam najednou poznal, že se nemůže vrátit domů. Slýchal staré vojáky vyprávět, jak udělali totéž, co se teď chystal udělat sám.
„Zkrátka jsem to nemoh vydržet. Neměl jsem kam jít. Nikoho jsem neznal. Potloukal jsem se kolem a za chvíli jsem dostal hrozný strach jako dítě. A než jsem se vzpamatoval, prosil jsem seržanta, aby mě vzali zpátky – jako by mi tím prokazoval milost."
Po návratu do Chicaga se Adam znovu přihlásil na vojnu a požádal, aby byl přidělen ke svému starému pluku. Ve vlaku cestou na západ toužil po vojácích ze své švadrony jako po nejbližších kamarádech.
Když v Kansas City přesedal a čekal na další vlak, uslyšel vyvolávat své jméno a někdo mu strčil do ruky zprávu – rozkaz, aby se hlásil ve Washingtonu v kanceláři ministra války. Adam se za těch pět let naučil – vlastně mu to přešlo samo do krve – nikdy se žádnému rozkazu nedivit. Řadový vojín viděl vzdálená vysoká božstva ve Washingtonu jako výlupek potřeštěnosti, a jestliže se chtěl sám uchovat při zdravém rozumu, myslel na generály co možná nejmíň.
Adam se v náležitou dobu ohlásil nějakému úředníkovi a šel si sednout do předpokoje. Tam ho našel otec. Adamovi chvíli trvalo, než Cyra poznal, a mnohem déle mu trvalo, než si na něj zvykl. Z Cyra se stal velký pán. Oblékal se jako velký pán – měl na sobě černý soukenný kabát a kalhoty, černý širák, svrchník se sametovým límcem a ebenovou hůlku, kterou nosil jako kord. A také se jako velký pán choval. Mluvil pomalu a lahodně, uměřeně a nevzrušeně, široce gestikuloval a nový chrup mu propůjčoval vlčí úsměv, naprosto nepřiměřený jeho pocitům.
Když si Adam uvědomil, že je to jeho otec, zůstal pořád ještě zmatený. Najednou se podíval dolů – dřevěná noha zmizela. Otec měl nohu rovnou, ohýbala se mu v koleně a přes botu měl jelenicovou psí dečku. Při chůzi sice kulhal, ale už to nebylo hlučné hopkání na dřevěné protéze.
Cyrus si všiml jeho pohledu. „Mechanická," vysvětlil. „Ohýbá se v pantu. A má vevnitř péro. Dokonce ani nekulhám, když si na tom dam záležet. Ukážu ti ji, až si ji sundám. Pojď se mnou!" Mám se hlásit u plukov… „Já vím. Řekl jsem Wellsovi, aby ten rozkaz vydal. Jen pojď" Adam rozpačitě namítl: „Kdyby vám to

nevadilo, pane, radši bych se přece jen ohlásil u plukovníka Wellse." „Však jsem tě jenom zkoušel," prohlásil „Chtěl Jsem se Přesvědčit, jestli dneska v armádě ještě vládne nejaka disciplína. Správně, chlapče. Já věděl, že ti vojna prospěje. Je z tebe muž a voják, chlapče."
"Jsem tu na rozkaz na rozkaz. Pane" řekl Adam. Tenhle člověk mu byl cizí. Pocítil k němu stín nechuti. Něco tu falešně skřípalo. "Rychlost, s jakou se otevřely dveře přímo k plukovníkovi, horlivá úslužnost toho důstojníka a slova: „Pan ministr vás hned přijme pane, nedokázala ten Adamův pocit rozptýlit.
„Klid mj synu, jsi řadový voják, stejně jako jsem byl kdysi já – řadový voják v armádě Spojených států."
„Byl jsem propuštěn jako desátník, pane," poznamenal Adam. Mezi vnímal výměnu komplimentů. Myslel si: Tak tohle je ministr vaicy. Lopak nechápe, že si před ním otec hraje na někoho jiného/Ze mu tady něco předstírá? Co se to s ním stalo? Divné Že do neholen ministr nevidí.
Šel pěšky do malého hotelu, kde Cyrus bydlel, a Cyrus Adamovi cestou ukazoval různé pamětihodnosti, budovy a historická místa a dorpovázel to gesty profesionálního přednašeče. „Bydlím v hotelu, řekl. „Pomýšlel jsem, že si opatřím dům, ale pořád tolik cestuju, ze by se to nevyplatilo. Jezdím většinou po celých Státech."
Hotelový recepční do otce neviděl taky. Poklonil se před Cyrem, říkal mu „pane senátore" a naznačil, že by pro Adama sehnal pokoj, i kdyby měl někoho vyhodit.
„Pošlete mi prosím vás do pokoje láhev whisky!"
„Poslu vám i natlučený led, jestli si přejete."
„Led!" odmítl to Cyrus. „Můj syn je voják." Poklepal si hůlkou na nohu, až to dutě zazvučelo. „Já byl taky voják - řadový voják. Nač by nám byl led?"
Adama ohromily Cyrovy pokoje. Měl nejen ložnici, ale i salón, a toaleta byla vestavěna do zvláštního kabinetu přímo u okna.
Cyrus se posadil do hluboké lenošky a povzdychl si. Vyhrnul si nohavici a Adam viděl protézu ze železa, z kůže a z tvrdého dřeva. Cyrus si rozšněroval koženou pochvu, která přidržovala protézu na pahýl, a postavil ten travestovaný úd vedle lenošky. „Strašně to svírá," poznamenal. . „Jakmile odložil umělou mohu, byl z něho zase otec, takový, jak si ho Adam pamatoval. Před chvílí se v něm už začalo vzmáhat pohrdání, ale teď pocítil znovu dětský strach a respekt! nepřátelství, takže se opět proměnil v malého chlapce, odhadujícího otcovu okamžitou náladu, aby ušel nepříjemnostem.
Cyrus skoncoval s přípravami, napil se whisky a povolil si hrneček. Pak se obrátil k Adamovi. „Tak co?"
„Pane?"
„Proč ses hlásil znovu k pluku?"
„Já - já nevím, pane. Prostě se mi chtělo.
„Vždyť se ti na vojně nelíbí, Adame."
„Ne, pane."
„Tak proč ses tam vracel?"
„Nechtělo se mi zpátky domů."
Cyrus si povzdychl a přejel párkrát bříšky prstu po opěradlech lenošky. „Chceš na vojně zůstat?" zeptal se.
„Já nevím, pane."
„Můžu tě dostat na vojenskou akademii do West Pointu. Mam dost vlivu. Můžu ti zařídit propuštění od pluku, aby te přijali na akademii."
„Tam nechci, pane."
„Chceš se mi vzepřít?" zeptal se Cyrus tise.
Adam se dlouho rozmýšlel a hledal nějakou možnost uniku, než odpověděl: „Ano, pane."
Cyrus řekl: „Nalej mi trochu whisky synu." A když ji dostal pokračoval:
.Jestlipak víš, jaký mám vlastně vliv? Múzu hodit Velkou armádu na váhy ve prospěch jakého chci kandidáta jako fusekli. Dokonce i prezidenta zajímá, co si myslím o veřejných záležitostech. Můžu vyhazovat ze sedla senátory a sbírat jmenování jako padavčata. Můžu lidi udělat a můžu je smést. Víš to.
Adam věděl ještě něco víc. Věděl, že Cyrus se těmi hrozbami brání. „Ano pane. Slyšel jsem o tom."
„Můžu tě dát přeložit do Washingtonu – třeba k sobě – ukázat ti cesiu, aby ses tady rozkoukal."
„Radši bych se vrátil ke svému pluku, pane." Viděl, jak otci potemněl obličej stínem porážky.
„Udělal jsem možná chybu. Pochytil jsi tu vojenskou němou rezistenci." Povzdychl si. „Dám tě poslat zpátky k pluku. Shniješ v kasárnách."
„Děkuju, pane." Po pauze se Adam zeptal: „Proč si sem nevezmete Charlese?"
„Protože – Ne, Charles je víc na místě, kde je – tam, kde je teď."

Adam si zapamatoval otcův tón, a jak se přitom tvářil. A pamatoval si to dlouho, poněvadž neshnil v kasárnách. Pamatoval si, že Cyrus byl opuštěný a sám – a že si to uvědomoval.
* * *
Charles se po pěti letech těšil na Adamův návrat. Natřel dům i stodolu barvou, a když se blížila doba bratrova návratu, zjednal si ženskou na úklid v domě, na pořádné vygruntování.
Byla to čistotná a hubatá babka. Podívala se na chátrající záclony, šedivé prachem, vyhodila je a pověsila nové. Seškrábala z kamen tuk, který se na nich hromadil od smrti Charlesovy matky. A zbavila stěny ohavného lesklého nánosu od mastnoty stříkající při vaření a od petrolejových lamp. Vydrhla podlahy louhem, pokrývky namočila do sody a celý ten čas si pro sebe žbrblala: „Ti chlapi jsou ale čuňata. I ty prasata jsou čistotnější. Shnili by ve vlastní špíně. Jak si takového chlapa může nějaká ženská uvázat na krk? Smrdí to tady jako ve vopičárně. A ty kamna – ty snad zaneřádil už Metuzalém!"
Charles se přestěhoval do kůlny, kde mu nedráždil nozdry čistotný, ale protivný pach louhu, sody, čpavku a žlutého mýdla. Nabyl však dojmu, že babka neschvaluje jeho způsob vedení domácnosti. Když konečně s brumláním odtáhla z domu čistého jako klícka, zůstal Charles nakvartýrovaný v kůlně. Chtěl zachovat dům v pořádku pro Adama. V kůlně, kde spal, bylo uskladněno zemědělské náčiní a nářadí na jeho opravu a udržování. Charles shledal, že si ten svůj dlabanec uvaří a usmaží rychleji a praktičtěji na kovářské výhni než na kuchyňských kamnech. Měchy ve chvilce rozžhavily koks do plápolavého žáru. Člověk nemusel čekat, až roztopí kamna. Vyčítal si, že ho to nenapadlo už dávno.
Charles čekal na Adama, ale Adam nepřijel. Snad ze studu bratrovi ani nenapsal. Charles se dověděl o jeho návratu do vojenské služby proti otcově vůli z Cyrova rozzlobeného dopisu. V tom dopise se Cyrus zároveň zmínil, že by ho Charles v dohledné budoucnosti mohl navštívit ve Washingtonu, ale nikdy už to pozvání neopakoval.
Adamovi trvalo přes rok, než se Charlesovi odhodlal napsat – dopis plný rozpačitých novinek, ve kterém sbíral kuráž k prohlášení:
„Ani nevím, proč jsem znovu narukoval. Připadá mi, jako by to byl udělal: někdo jiný za mě. Napiš mi brzy, jak žiješ."
Charles neodpověděl, dokud nedostal čtyři poděšené dopisy, a pak chladně napsal: „Ani jsem tě tak moc nečekal." A pokračoval podrobným výčtem svého hospodaření a domácího zvířectva. Na jejich korespondenci začal působit čas. Po tomhle dopise odeslaném těsně po Novém roce dostal Charles Adamovu odpověď psanou po příštím Novém roce. Odcizili se tak, že si neměli dohromady o čem psát a nač se ptát.
Charles si začal vydržovat jednu ucouranou ženskou za druhou. Když mu začaly jít na nervy, vždycky je vyhodil, jako by prodával prase. Neměl je rád a nezajímalo ho, jestli ty ženské stojí o něj. Nechodil už ani do městečka. Udržoval styk jenom s hospodou a s poštmistrem. Lidé v městečku mu mohli zazlívat, jak žije, ale jedna věc vyvažovala jeho ohavný život dokonce i v jejich očích. Farma nikdy nebyla vedena lépe. Charles vymýtil kus lesa, postavil kamenné zídky kolem polí, zdokonalil odvodňování a přidal k farmě dobrých sto akrů. A co víc, začal pěstovat tabák a za domem se důležitě zvedla dlouhá nová sušárna na tabákové listy. Takové věci mu zjednávaly u sousedů respekt. Žádný farmář si o dobrém farmáři nemůže myslet nic tak zlého. A Charles investoval většinu svých peněz a všechnu energii do farmy.

KAPITOLA 7

Adam strávil příštích pět let zaměstnáním, jaké se v armádě pěstuje, aby se vojáci nezbláznili – nekonečným leštěním kovu i kůže, přehlídkami, execírováním a eskortováním, budíčky a čepobitím s obřadným vztyčováním a spouštěním vlajky, tím baletním kolotočem pro chlapy, kteří nemají nic na práci. V roce 1886 vypukla velká stávka v chicagských konzervárnách a Adamův pluk by! povolán, aby zasáhl, ale stávka se urovnala dřív, než bylo zásahu zapotřebí. V roce 1888 se začali nějak rojit Seminolové, indiánský kmen, který nikdy nepodepsal mírovou smlouvu, a kavalerie znovu nastoupila, ale Seminolové se stáhli do svých bažin a zůstali tam zticha. A tak švadrony znovu propadly ospalému každodennínu koloběhu.
Časový interval je věc, kterou člověk vnímá podivně paradoxně. Rozumově by se dalo předpokládat, že doba vyplněná jednotvárnou rutinou nebo doba bez událostí bude člověku připadat nekonečná. Měla by, jenže nepřipadá. Právě nudná období bez událostí jako by neměla žádné trvání. Kdežto období zajímavého dění, zjitřená tragédií a rozrytá radostí – ta utkví v paměti jako dlouhá a plná. A právem, když to uvážíte. Období bez událostí je období bez milníků. Nula od nuly

pojde a nicotné časy jsou bez času.
Adamovi uteklo těch druhých pět let dřív, než si to vůbec uvědomil. Bylo to na sklonku roku 1890 a Adam byl propuštěn v sanfranciském Prezídiu s frčkami seržanta. Dopisy mezi ním a Charlesem se tehdy staly velkou vzácností, ale těsně před propuštěním bratrovi napsal: „Tentokrát se vracím domů." Od toho dopisu o něm Charles tři roky neslyšel.
Adam se přes zimu potloukal proti proudu řeky do Sacramenta, toulal se údolím San Joaquínu, a když přišlo jaro, byl na mizině. Stočil si pokrývku a pustil se pomalu na východ, někdy pěšky a někdy se skupinkami tuláků pod nápravami pomalých nákladních vagónů. V noci přespával s vagabundy na periferních tábořištích. Naučil se žebrat, ne o peníze, ale o jídlo. A než se nadál, byl z něho taky vandrák.
Takoví vandráci jsou dneska vzácní, ale v devadesátých létech jich byla spousta, osamělých tuláků, kteří v potulce našli zalíbení. Někteří z nich utíkali před odpovědností a někteří měli pocit, že je ze společnosti vyhnala nespravedlnost. Trochu pracovali, ale nikdy ne dlouho. Trochu kradli, ale jenom potraviny a občas nějaké prádlo nebo šatstvo, které se sušilo na šňůře. Byli to muži nejrůznějšího druhu – vzdělanci i zabedněnci, čistotní lidé i špinavci – ale všechny spojoval společný neklid. Táhli za teplem a vyhýbali se přílišnému vedru i přílišné zimě. S postupem jara mířili k východu a první mrazíky je zaháněly na západ a na jih. Byli to bratři kojotů, kteří žijí divoce, ale nablízku lidem a jejich kurníkům: i oni se zdržovali poblíž městeček, ale ne v nich. S jinými muži se sdružovali na týden nebo na den a pak je zase osud rozvál.
Kolem ohníčků, nad nimiž bublala společná hustá polévka, se mluvilo o všem možném, jenom osobní záležitosti byly vyloučeny. Adam se tak dověděl o vývoji organizace Průmyslových dělníků světa a o jejich rozhněvaných andělech. Poslouchal diskuse o filozofii, metafyzice, estetice a neosobních zkušenostech. Mezi jeho společníky na noc mohl být právě tak vrah jako páter vyklouz, ať už byl zbaven kněžské hodnosti nebo se jí zřekl sám, profesor vyhnaný tupým sborem z teplého hnízdečka, štvaný samotář prchající před vzpomínkami, padlý archanděl či zaučující se ďábel, a každý z nich přispíval k táboráku útržky myšlenek právě tak, jako přispíval mrkví, bramborami, cibulí nebo kouskem masa do polévky. Osvojil si techniku holení střípkem skla a naučil se odhadnout dům, než zaklepal, aby si něco vyžebral. Naučil se vyhýbat nepřátelským policajtům nebo s nimi vycházet a ocenit ženskou podle vřelosti srdce.
Adamovi se tenhle nový život zalíbil. Když podzim zbarvil listí, dostal se až do Omahy, a bez důvodu, rozmýšlení či váhání pospíchal na jihozápad, vzal to kalupem přes hory a s úlevou dorazil do Dolní Kalifornie. Toulal se po oceánském pobřeží od severní hranice až po San Luis Obispo a naučil se pytlačit v přímořských rybníčkách, lovit v nich jedlé škeble, úhoře, mušle a okouny, vyhrabávat z písku mušle zaděnky a chytat v písečných přesypech zajíce do ok z rybářského vlasce. A povaloval se v prosluněném písku a počítal vlny.
Jaro ho znovu pobodlo na východ, ale tentokrát pomaleji.
V horách byl v létě příjemný chládek a horáci byli vlídní, jako obyčejně osamělí lidé bývají. Adam přijal práci v hospodářství jedné vdovy nedaleko Denveru a sdílel s ní pokorně stůl i lože, dokud ho mráz nezahnal zase na jih. Pustil se podél Rio Grande přes Albuquerque a El Paso Velkým záhybem, a pak přes Laredo do Brownsville. Naučil se španělské výrazy pro potravu a rozkoš a poznal, že velmi chudí lidé pořád ještě mají co rozdat a taky chuť dávat. Zamiloval si chudé lidi způsobem, jaký by byl nepoznal, kdyby nebyl chudý sám. A teď z něho byl už zkušený tulák, řídící se ve svém řemesle zásadou pokory. Byl hubený a do temna opálený a dokázal se stáhnout tak do pozadí, že nikoho neprovokoval k hněvu nebo k žárlivosti. Hlas mu zohebněl a v jeho řeči se slilo mnoho nářečí a dialektů, takže nikde nezněla cize. To byla pro tuláka velká záštita, jeho ochranné zabarvení. Pod vagóny teď jezdil málokdy, poněvadž narůstalo rozhořčení proti tulákům, podnícené rozhořčenými násilnostmi Průmyslových dělníků světa a vyostřené zuřivými represáliemi proti nim. Adama sebrali pro potulku. Nevybíravá brutalita policajtů i vězňů ho poděsila tak, že se od té doby držel stranou tuláckých shromáždění. Putoval pak sám a dával si pozor, aby byl vždycky oholený a čistý.
S příchodem jara se znovu pustil na sever. Cítil, že mu čas odpočinku a míru končí. Mířil k severu za Charlesem a za vybledajícími vzpomínkami na dětství. Pokračoval rychle přes nekonečný východní Texas, přes Louisianu, přes výběžky států Mississippi a Alabama, až se dostal z boku do státu Florida. Cítil, že si musí pospíšit. Černoši byli dost chudí na to, aby byli vlídní, ale nemohli důvěřovat žádnému bělochovi, ani tomu sebechudšímu, a chudí běloši se báli cizinců.
Poblíž Tallahassee ho sebrali šerifovi pohůnci, odsoudili ho pro potulku a

poslali ho k partě vězňů na stavbu silnice. To byl tehdejší způsob výstavby. Napařili mu šest měsíců. Sotva ho propustili, sebrali ho znovu a dostal dalších šest měsíců. A teď poznal, že se lidé dovedou dívat na své bližní jako na hovada, a že nejsnazší cesta, jak s takovými lidmi vyjít, je chovat se jako hovado. Jasná a upřímná tvář, pohled z očí do očí – to vzbudilo pozornost a taková pozornost měla za následek trest. Adam si uvědomil, že člověk, který se dopouští ohavných brutalit, zraňuje sám sebe a na někom si to musí vylít. Že vězně při práci hlídali strážní s puškami, že je na noc připoutávali za nohu k řetězu, to se konečně dalo z pouhé opatrnosti, ale surové bičování za nejmenší projev svobodné vůle, za sebenepatrnější náznak důstojnosti nebo odporu zřejmě svědčilo o tom, že strážní mají z vězňů strach, a Adam za ta léta na vojně poznal, že strach člověka mění v nebezpečné zvíře. A děsil se, jako každý na světě, že by ho bičování mohlo zlomit na duchu i na těle. Zahalil se tedy neproniknutelnou clonou. Potlačil jakýkoli výraz v tváři, lesk v očích a přestal mluvit. Později ho ani tak neohromovalo, co ho potkalo, ale že to dokázal vydržet s minimální bolestí. Ve vzpomínce se mu to pak zdálo daleko hroznější, než když to prožíval. Dívat se, jak někoho bičují, až rozšvihanou kůží bíle probleskují svaly na zádech, a nedat přitom najevo soucit, vztek nebo zájem, je triumf sebevlády. A té se Adam naučil.
Po několika prvních okamžicích okolí spíš lidi pociťuje, než vidí. Adam během svého druhého odsouzení k práci na floridských silnicích zredukoval svou osobnost v zápornou veličinu. Nevyvolal nikdy žádný rozruch, nezpůsobil žádné rozechvění, zůstal tak neviditelný, jak to jen šlo. A když ho dozorci necítili, neměli důvod, aby se ho báli. Pověřovali ho úklidem v táborech, rozdílením blivajzu trestancům a nošením vody v kbelících.
Adam počkal až do třetího dne před svým druhým propuštěním. Ten den hned po poledni nanosil v kýblech vodu a vrátil se k říčce pro další. Tam zatěžkal kbelíky kamením a potopil je, a pak se ponořil potichu do řeky, dlouho plaval po proudu, odpočinul si a plaval dál. Plaval tak s přestávkami až do setmění, kdy si našel pod břehem úkryt mezi křovím. Z vody však nevylezl.
Pozdě v noci slyšel po obou březích řeky štěkat psy. Odrhl si předtím vlasy důkladně zeleným listím, aby zastřel lidský pach. Zůstal sedět ve vodě s nosem a s očima nad hladinou. Ráno se psi bez zájmu vraceli a dozorci byli příliš unavení, než aby břehy pořádně pročesali. Když přešli, Adam vytáhl z kapsy kus pečeného vepřového bůčku nasáklého vodou a najedl se.
Vycvičil se už, aby nepospíchal. Většinu uprchlíků chytili, když se snažili co nejrychleji zmizet. Adamovi trvalo pět dní, než překonal kousek cesty do Georgie. Nic neriskoval. Krotil svou netrpělivost železnou vůlí. Obdivoval se sám sobě, jak to dokázal. Na okraji Valdosty v Georgii zůstal v úkrytu dlouho přes půlnoc a pak se vplížil do městečka jako stín, přikradl se k zadnímu traktu laciné konfekce, pomalu vymáčkl okno, až ze dřeva ztrouchnivělého slunečním žárem vytáhl šrouby přidržující kliku. Pak kliku znovu nasadil, ale okno nechal otevřené. Musel se pohybovat při měsíčním světle, které dopadalo do krámu špinavými výklady. Ukradl laciné kalhoty, bílou košili, černé boty, černý klobouk a nepromokavý plášť, což si všechno vyzkoušel na míru. Než vylezl oknem ven, přesvědčil se s vypětím vůle, že nenechal nic v nepořádku. Nevzal si také nic, čím nebyl krám bohatě zásoben. Ani ho nenapadlo hledat zásuvku s hotovými penězi. Opatrně za sebou zavřel okno a odplížil se v měsíčním světle přískoky od jednoho stínu k druhému.
Další den strávil v úkrytu a v noci se vydal sehnat něco k jídlu – turíny, pár klasů kukuřice, pár padavčat – nic, čeho by si lidé všimli. Odřel si boty pískem, aby je zbavil lesku novoty, a právě tak si pomačkal pršák. Trvalo tři dny, než se spustil déšť, který potřeboval, nebo o kterém si při své svrchované opatrnosti myslil, že ho potřebuje.
Déšť začal k večeru. Adam se zachumlal do pršiplášťě, počkal na setmění a pak vykročil černou nocí do Valdosty. Černý klobouk měl stažený do očí a žlutý plášť do deště upjatý až k bradě. Došel až k nádraží a zamžoural deštivě zamženým oknem do kanceláře. Nádražák se zeleným stínítkem a s černými klotovými pracovními rukávy se vykláněl přes přepážku pokladny a bavil se s nějakým přítelem. Trvalo dvacet minut, než ten přítel odešel. Adam ho sledoval očima, jak vychází z perónu. Zhluboka se nadechl, aby se uklidnil, a vešel do nádražní budovy.
* * *
Charles dostával jen málo dopisů. Někdy se na poště nezastavil celé týdny. Když mu v únoru 1894 přišel od nějaké advokátní kanceláře s Washingtonu tlustý dopis, poštmistr si řekl, že by mohl být důležitý. Zašel na Traskovu farmu, zastihl Charlese při řezání dříví a dopis mu odevzdal. A když už se tak namáhal, okolkoval kolem, aby se dověděl, co v tom dopise je.

Charles ho nechal čekat. Velice pomalu si přečetl všech pět stránek, vrátil se na začátek, pročetl si je znovu a pohyboval přitom rty. Pak dopis složil a vykročil k domu.
Poštmistr na něj zavolal: „Něco se stalo, pane Trask?"
„Umřel mi otec," řekl Charles, zašel do domu a zavřel za sebou.
„Hodně ho to zkřísloo," vykládal pak poštmistr v městečku. „Pořádně ho to zkříslo. Ale je to tichý člověk. Moc toho nenamluví."
Charles si doma rozsvítil lampu, třebaže ještě nebyla tma. Položil dopis na stůl a umyl si ruce, než si sedl, aby si ho přečetl ještě jednou.
Nenašel se nikdo, kdo by mu byl poslal telegram. Advokáti objevili jeho adresu v otcových papírech. Vyslovili mu soustrast. Ale zároveň projevili radostné vzrušení.
Když sestavovali Traskovu poslední vůli, mysleli si, že odkáže synům pár stovek dolarů. Na to ho odhadovali. Ale když prozkoumali jeho bankovní účty, zjistili, že měl v bance třiadevadesát tisíc dolarů a deset tisíc dolarů v solidních cenných papírech. Od té chvíle se na pana Traska začali dívat jinak. Lidé s takovým jměním jsou boháči. Nikdy nepocítí žádné starosti. Tolik peněz stačí na založení dynastie. Právní zástupci Charlesovi i jeho bratrovi Adamovi blahopřáli. Podle podmínek poslední vůle, jak psali, se má dědictví rozdělit rovným dílem. Po vyúčtování peněz vypočítali osobní majetek zanechaný nebožtíkem: pět ceremoniálních šavlí, darovaných Cyrovi při různých shromážděních Velké republikánské armády, mlátek z olivového dřeva s věnováním na zlatém štítku, zednářský odznak jako přívěsek k hodinkám, s diamantem vsazeným do kružítka na znaku, zlaté korunky ze zubů, které si dal vytrhat, když si pořídil umělý chrup, hodinky (stříbrné), hůlka se zlatým knoflíkem a další věci.
Charles ten dopis přečetl ještě dvakrát a sevřel si čelo do dlaní. Myslel na Adama. Zatoužil po něm, aby se vrátil domů.
Byl zmatený, jako by dostal palicí do hlavy. Rozdělal oheň, postavil pánev a nakrájel na ni tlusté plátky soleného vepřového. Pak se znovu upřeně zahleděl na dopis. Najednou ho sebral a strčil do zásuvky kuchyňského stolu. Rozhodl se, že na to nějakou chvíli nebude vůbec myslet.
Nemyslel ovšem na nic jiného, ale jeho myšlenky se pohybovaly stále v tom únavném bludném kruhu a vracely se vždycky ke stejnému východisku: Kde ty peníze vzal?
Narazíme-li na dvě události, které mají svou povahou, časem nebo místem něco společného, dospějeme obyčejně ukvapeně a celí šťastní k závěru, že jsou si podobné, obestřeme si tu shodu jistou magií a rádi o ní vykládáme. Charles do té doby ještě nikdy nedostal dopis přímo až na farmu. Pár týdnů nato přiběhl na farmu poslíček s telegramem. Charles si pak vždycky ten telegram spojoval s oním dopisem, jako si v duchu spojujeme dvě úmrtí a hádáme z nich na třetí. Rozběhl se do městečka na nádraží s telegramem v ruce.
„Poslechněte si tohleto!" zvěstoval telegrafistovi.
„Už to znám."
„Jak to?"
„Přišlo to přece po drátě," odpověděl telegrafista. „Sám jsem to zapisoval."
„Aha! Samozřejmě! „Pošli telegraficky sto dolarů. Naléhavě nutné. Jedu domů. Adam""
„Přišlo to na dobírku," poznamenal telegrafista. „Dostanu od vás šedesát centů."
„Valdosta v Georgii – to jsem ještě nikdy neslyšel."
„Já taky ne, ale je to tam."
„Poslechněte, Carltone, jak se to dělá, když se telegraficky posílají peníze?"
„Přinesete mi jednoduše sto dva dolary a šedesát centů a já zatelegrafuju do Valdosty, aby tam telegrafista vyplatil sto dolarů Adamovi. A dlužíte mi taky těch šedesát centů."
„Zaplatím vám – ale jak, poslechněte, poznám, že je to opravdu Adam? Co když si je vybere někdo jinej?"
Telegrafista si dovolil světácký úsměv. „To je snadná pomoc. Řeknete mi nějakou otázku, na kterou nikdo jinej nezná odpověď. A já tu otázku i s odpovědí pošlu do Valdosty. Telegrafista vaši otázku dá tomu chlapíkovi, a když nedokáže odpovědět, nedostane peníze."
„To je teda trik! Abych si to vymyslel nějak chytře."
„Skočte si radši pro těch sto dolarů, dokud má starej Breen v bance otevřeno."
Charlesovi se tahle hra zalíbila. Vrátil se s penězi v ruce. „Už jsem přišel na tu otázku."
„Doufám, že to není druhý křestní jméno vaší matky. Spousta lidí si ho nepamatuje."
„Ne, kdepak. Zeptám se ho: „Cos dal otci k narozeninám zrovna předtím, než jsi

šel na vojnu?“"
„Dobrá otázka, ale pekelně dlouhá. Nemůžete ji kapku zkrátit?"
„Kdo za to platí? Odpověď zní: „Štěně.“"
„To by vážně nikdo neuhod," řekl Carlton. „Jak myslíte, platíte si to vy, a ne já."
„Nasmál bych se, kdyby na to zapomněl," řekl Charles. „Nikdy by se nedostal domů."
* * *
Adam dorazil pěšky z městečka. Košili měl špinavou a ukradené šaty uválené a umazané, jak v nich týden spal. Mezi domem a stodolou zůstal stát a poslouchal, jestli neuslyší bratra, a za okamžik zaslechl rány kladivem z nové velké sušárny na tabák, „Hej, Charlesi!" zavolal.
Bušení ustalo a rozhostilo se ticho. Adam měl dojem, že ho bratr pozoruje štěrbinami ve stěně sušárny. Pak Charles kvapně vyšel, rozběhl se k Adamovi a potřásli si rukama.
„Jak se cítíš?"
„Ohromně," řekl Adam.
„Bože, ty jsi hubenej!"
„To nejspíš jsem. A o moc let starší."
Charles si ho prohlížel od hlavy k patě. „Blahobytně nevypadáš."
„To ne."
„Kde máš zavazadla?"
„Žádná nemám."
„Kristepane! Kdes vlastně byl?"
„Většinou jsem se toulal po světě."
„Jako vandrák?"
„Jako vandrák."
Po všech těch letech života, jimiž Charlesova pleť zhrubla jako zvrásněná kůže a jimiž mu zarudly tmavé oči, Adam na základě vzpomínek poznal, že Charles myslí na dvě věci, na svoje otázky a ještě na něco jiného.
„Proč ses nevrátil domů?"
„Dostal jsem toulavou náladu. Nemoh jsem toho nechat. Člověku to přejde do krve. Ta jizva je ale vážně pořádná."
„Psal jsem ti o ní. Vypadá čím dál hůř. Proč jsi aspoň nenapsal? Nemáš hlad?"
Charles zajížděl rukama nervózně do kapes, zase je vytahoval, mnul si bradu a škrabal se na hlavě.
„Třeba ještě zmizí. Viděl jsem jednoho chlapíka – byl to jeden barman – ten měl znamení, co vypadalo jako kocour. Mateřské znamínko. Taky mu říkali Kocour."
„Nemáš hlad?"
„To se ví, že mám."
„Chystáš se teď zůstat doma?"
„Já – nejspíš jo. Chceš to hned projednat?"
„Já – nejspíš jo," napodobil ho Charles jako ozvěna. „Otec umřel."
„Já vím."
„Jak to sakra můžeš vědět?"
„Řekli mi to na nádraží. Kdy umřel?"
„Asi před měsícem."
„Na co?"
„Na zápal plic."
„Pohřeb měl tady?"
„Ne. Ve Washingtonu. Dostal jsem o tom dopis a noviny. Vezli ho na lafetě děla s vlajkou přes rakev. Byl tam i viceprezident a prezident poslal věnec. Psali o tom všem v novinách. I s obrázky – ukážu ti je. Všechno jsem si schoval."
Adam se bratrovi zahleděl do tváře, až se Charles odvrátil.
„Vztekáš se na něco?"
„Nač bych se měl vztekat?"
„Že to tak znělo…"
„Nemám proč bych se vztekal. Pojď dál, dám ti něco k jídlu."
„No dobrá. Umíral dlouho?"
„Ne. Dostal rychlej zápal plic. Umřel naráz."
Charles něco skrýval. Chtěl s tím vyrukovat, ale nevěděl, jak do toho. Schovával se za slova. Adam se odmlčel. Snad bude nejlepší, když bude zticha a nechá Charlese větřit a pobíhat kolem, dokud to sám nevyklopí.
„Ne že bych zrovna věřil na poselství ze záhrobí," řekl Charles, „ale co vlastně o tom víme? Jsou lidi, co říkají, že takový poselství dostali – jako stará Sára Whitburnová. Přísahá na to. Člověk prostě neví, co si má myslet. Tys něco takovýho asi nezažil, viď? Sakra, co pořád mlčíš? Přimrz ti jazyk?"
Adam odpověděl: „Jenom jsem se zamyslel." A s úžasem si řekl: Bože, vždyť já se

bratra vůbec nebojím! Míval jsem z něho smrtelnou hrůzu, a najednou ji necítím. Proč asi? Že by to způsobila vojna? Nebo kriminál s partou na silnici? Nebo otcova smrt? Možná – jenže to nechápu. Věděl, že najednou může beze strachu mluvit naprosto volně, kdežto dřív pečlivě volil slova, aby se vyhnul nepříjemnostem. Ten pocit mu dělal dobře, skoro jako by byl sám umřel a vstal z mrtvých.
Zašli do kuchyně, na kterou se Adam pamatoval a zároveň nepamatoval. Připadala mu teď menší a sešlejší. Skoro vesele prohlásil: „Charlesi, poslouchám tě celou tu dobu. Máš něco na srdci, ale chodíš kolem toho jako kočka kolem horké kaše. Radši to vyklop, než se tím zadusíš!"
Charlesovi vztekle zajiskřilo v očích. Zvedl hlavu. Síla ho opustila. Sklíčeně si pomyslel: Už ho nezkrotím. Už to nedokážu.
Adam se zachechtal. „Třeba se nesluší mít dobrou náladu, když člověku zrovna umřel otec, ale přiznám se ti, Charlesi, že jsem se jakživ necítil lip. Nikdy mi ještě nebylo tak dobře. Ven s tím, Chalesi! Nežer se tím!"
Charles se zeptal: „Měl jsi otce rád?"
„Na to ti neodpovím, dokud mi nepovíš, kam míříš."
„Měl nebo neměl?"
„Co to má co dělat s tebou?"
„Pověz mi to!"
Adam cítil ve všech kostech i v mozku tvůrčí a svobodnou smělost. „Když myslíš, tak ti to povím. Ne, neměl jsem ho rád. Někdy mi naháněl hrůzu. Někdy – ano, někdy jsem ho obdivoval, ale většinou jsem ho nenáviděl. A teď mi pověz ty, proč se ptáš."
Charles sklopil oči a zahleděl se na svoje ruce. „Já tomu nerozumím," řekl. „Prostě mi to nejde do hlavy. On tě měl nejradši ze všeho na světě."
„Tomu nevěřím."
„Taky nemusíš. Líbilo se mu všechno, cos mu dal. Mě rád neměl. Z toho, co jsem mu dal já, se mu nelíbilo nic. Pamatuješ na ten dárek, co jsem mu koupil, na ten kapesní nůž? Rozřezal jsem a prodal celou fůru dříví, abych si na něj vydělal. Ani si ho s sebou nevzal do Washingtonu. Pořád ještě leží v jeho psacím stole. A tys mu dal štěně. To tě nestálo nic. Počkej, ukážu ti jeho obrázek. Nesli ho na pohřbu. Držel ho nějakej plukovník – ten pes už neviděl a nemoh už ani chodit. Po pohřbu ho zastřelili."
Adama udivil bratrův zuřivý tón. "Já ti nerozumím," řekl. „Kam tím vlastně míříš?"
„Já ho rád měl," řekl Charles. A poprvé v životě, co si Adam pamatoval, se rozplakal. Zabořil hlavu do paží na stole a plakal.
Adam se k němu chystal vykročit, ale vtom pocítil stín někdejšího strachu. Ne, pomyslel si, jestli se ho dotknu, pokusí se mě zabít. Poodešel k otevřeným dveřím, vyhlížel ven a slyšel za sebou bratrovo posmrkávání.
Na farmu kolem domu nebyl pěkný pohled – teď ani kdysi. Všude se něco povalovalo, hospodářství působilo zanedbaně, ošuměle, bezplánovitě, nikde žádné květiny a všude kolem po zemi cáry papíru a kousky dřeva. Ani dům nebyl pěkný. Byla to solidně postavená bouda na ochranu proti nepohodě, kde se dalo vařit. Ponurá farma a ponurý dům, nemilovaný a nelaskavý. Nebyl to domov, místo, po kterém by člověk toužil nebo kam by se rád vracel. Adam si najednou vzpomněl na svou nevlastní matku – stejně nemilovanou jako ta farma, ke které se dobře hodila, svým způsobem byla užitečná, ale byla stejně málo manželka jako tahle farma domov.
Bratrovy vzlyky ustaly. Adam se otočil. Charles hleděl prázdným pohledem přímo před sebe. Adam řekl: „Pověz mi něco o mamince."
„Umřela, Psal jsem ti o tom."
„Pověz mi o ní."
„Vždyť ti to povídám. Umřela. Už dávno. Tvoje máma to nebyla."
Adamovi probleskl hlavou úsměv, při kterém ji jednou překvapil. V duchu se mu promítl její obličej.
Do toho se mu ozval Charlesův hlas a rozbil ten obraz. „Pověz mi jedno – ne hned – rozmysli si to pořádně a třeba mi radši neříkej nic, jestli mi nemůžeš říct pravdu."
Charles pohyboval rty, aby si tu otázku formuloval předem. „Zdá se ti možné, že by náš otec byl – nepoctivý?"
„jak to myslíš?"
„Neříkám to dost jasně? Slovo nepoctivost má jenom jeden význam."
„To nevím," řekl Adam. „To vážně nevím. Nikdo o něm jakživ nic takového neřek. Podívej se, kam až to dotah! Přespával v Bílém domě. Na pohřeb mu přišel viceprezident. Jednali by takhle s nepoctivým člověkem? Ven s tím, Charlesi," zanaléhal, „pověz mi už jednou, co máš na jazyku celou tu dobu, co jsem tady!"

Charles si olízl rty. Krve by se v něm nedořezal a zároveň ho opustila všechna energie a zuřivost. Promluvil jednotvárným hlasem. „Otec udělal poslední vůli. Odkázal nám všechno rovným dílem."
Adam se zasmál. „No, farma nás vždycky ještě uživí. Hlady neumřeme."
„Dělá to přes sto tisíc dolarů," pokračoval bezbarvý hlas.
„Zbláznil ses? Chceš říct sto dolarů. Kde by to sebral?"
„Už je to tak. A platu měl u Velké republikánské armády sto pětatřicet dolarů měsíčně. Z toho si platil sám byt a stravu. Na cestách dostával pět centů za míli a platili mu hotel."
„Třeba měl ty peníze už dávno a my o nich nevěděli."
„Ba ne, neměl je dávno."
„Tak prostě napíšeme Velké republikánské armádě a zeptáme se jich na to, ne? Tam by to někdo moh vědět."
„To bych si netroufal," odpověděl Charles.
„Tak poslouchej! Nemysli rovnou na nejhorší. Existuje přece něco jako spekulace. Z toho mnozí zbohatli. A otec znal významné lidi. Třeba mu něco poradili. Víš přece, kolik lidí si nadělalo jmění v Kalifornii při zlaté horečce."
Charles se zatvářil zoufale. Ztišil hlas tak, že se k němu Adam musel naklonit, aby ho slyšel. Charlesova slova zněla bezbarvě jako neosobní hlášení. „Otec vstoupil do armády Unie v červnu
1862. Prošel v našem státě tříměsíčním výcvikem. To znamená do září. Pak táhli na jih. Dvanáctého října byl raněn do nohy a poslali ho do lazaretu. Domů se vrátil v lednu."
„Nechápu pořád, co tím chceš říct."
Charles jako by sotva šeptal vyčerpáním. „Takže nebyl u Chancellorsville. Ani u, Gettysburgu, ani ve Wilderness, ani u Richmondu, ani u Appomatoxu."
„Jak to můžeš vědět?"
„Z jeho propouštěcí listiny. Poslali mi ji s ostatními papíry."
Adam si zhluboka povzdechl. V prsou mu stoupal příboj radosti, jako by mu tam bušily sevřené pěsti. Zavrtěl hlavou, jako by tomu nevěřil.
Charles řekl: "Jak mu to mohlo projít? Jak mu to sakra mohlo projít? Nikdo o něm nikdy nepochyboval. Ty snad jo? Nebo já? Nebo máma? Nikdo. Ani ve Washingtonu."
Adam vstal. „Co tady máš k jídlu? Něco si ohřeju."
„Zabil jsem včera kuře. Usmažím ti ho, jestli si počkáš."
„Máš něco rychlejšího?"
„Nasolený vepřový a spoustu vajec."
„To bude stačit."
Nechali otázku otázkou, obcházeli kolem ní v duchu a překračovali ji. Slovy se jí nedotýkali, ale v myšlenkách se jí nemohli zbavit. Chtěli o tom mluvit, ale nedokázali to. Charles opekl solené vepřové, ohřál pánev fazolí a usmažil vajíčka.
„Zoral jsem pastvinu," prohlásil. „Zasel jsem tam žito."
„Jak se mu tam daří?"
„Docela dobře, když jsem vysbíral kamení." Sáhl si na čelo. „Tuhle zatracenou jizvu mám z toho, jak jsem páčil jeden balvan."
„Tos mi psal," řekl Adam. „Ani nevím, jestli jsem ti už řek, jak moc pro mě ty tvoje dopisy znamenaly."
„Tys nikdy moc nepsal, co děláš," řekl Charles.
„Nejspíš jsem na to ani nechtěl myslet. Většinou to nestálo za nic…"
„Čet jsem o těch výpravách v novinách. Byl jsi při nich taky?"
„Byl. Nechtěl jsem na ně myslet. A pořád nechci."
„Zabíjeli jste Indiány?"
„Zabíjeli jsme Indiány."
„Jsou to nejspíš paličáci."
„Nejspíš."
„Nemusíš o tom mluvit, jestli se ti nechce."
„To nechce."
Najedli se pod petrolejkou. „Svítila by lip, jen kdybych se dostal k tomu, abych umyl stínítko."
„Já ho umeju," řekl Adam. „Člověk nemůže myslet na všechno."
„Dobře, že jsi zase zpátky. Co říkáš, abychom si po večeři zašli do hospody?"
„Ještě uvidíme. Třeba se mi bude chtít jen tak sedět."
„O tomhle jsem ti nepsal, ale mají tam v hospodě holky. Nevím, ale třeba by ses tam rád vypravil se mnou. Každejch čtrnáct dní mají nový. Nevím, ale třeba by ses na ně rád podíval."
„Holky?"
„No jo, nahoře v patře. Hnedka po ruce. Tak jsem si říkal, že když jsi zrovna přijel…"

„Ne, dneska ne. Snad někdy jindy. Kolik počítají?"
„Dolar. Moc milý holky většinou."
„Snad jindy," opakoval Adam. „Překvapuje mě, že je sem pustili."
„Mě to nejdřív překvapilo taky. Ale našli si na to systém."
„Chodíš tam často?"
„Tak jednou za čtrnáct dní za tři neděle. Na člověka tady všecko padá, když tak žije sám."
„Psal jsi mi jednou, že se chceš oženit."
„Myslel jsem na to. Ale nejspíš jsem nenašel tu pravou."
Oba bratři v jednom kuse obcházeli hlavní téma, které jim nedávalo pokoj. Chvílemi je užuž znovu nakousli, ale vždycky se zase rychle stáhli a přetřásali úrodu, místní klepy, politiku a zdraví. Věděli však, že se k tomu námětu dřív či později musí vrátit. Charles sice dychtil, aby to probrali do gruntu, ale Charles měl dost času, aby si všechno rozmyslel, kdežto Adamovi se tím otevíralo nové pole myšlení i cítění. Byl by to nejradši odložil na jindy, ale zároveň věděl, že mu to Charles nedovolí.
Jednou dokonce otevřeně prohlásil: „Na tamtu věc bychom se radši měli vyspat."
„Jistě, jestli chceš," řekl Charles.
Postupně jim došla všechna úniková témata hovoru. Probrali už všechny známé a všechny místní události. Hovor vázl a čas utíkal.
„Nechceš si jít lehnout?" navrhl Adam.
„Ještě za chvíli."
Mlčeli a domem neklidně obcházela noc, ponoukala je a pošťuchovala.
„Ten pohřeb bych namouduši rád viděl," začal konečně Charles.
„Byla to asi náramná paráda."
„Nechceš se podívat na ty výstřižky z novin? Mám je u sebe v pokoji."
„Ne. Dnes ne."
Charles si srovnal židli a opřel se lokty o stůl. „Musíme to nějak rozseknout," prohlásil nervózně. „Ať to odkládáme jak chceme, jednou do toho krucinál musíme říznout a rozhodnout se, co podnikneme."
„Já vím," řekl Adam. „Chtěl jsem jen získat čas, abych si to moh rozmyslet."
„Bylo by to k něčemu? Já měl času spoustu, ale motal jsem se pořád dokola. Snažil jsem se na to nemyslet, a pořád jsem se motal. Myslíš si, že nám odklady nějak pomůžou?"
„Asi ne. Asi ne. Tak o čem chceš začít? Proč bychom se do toho vlastně nepustili? Stejně nemyslíme na nic jiného."
„Jsou tady ty peníze," řekl Charles. „Víc než sto tisíc dolarů – hotové jmění."
„Co s nimi?"
„Kde k nim asi přišel?"
„Jak to mám já vědět? Řek jsem ti už, že možná spekuloval. Někdo mu třeba ve Washingtonu dal nějaký dobrý typ."
„Ty tomu věříš?"
„Ničemu nevěřím," řekl Adam. „Když nic nevím, nemám čemu věřit."
„Je to fůra peněz," řekl Charles. „Hotové jmění a všecko to odkázal nám. Mohli bychom z toho žít až nadosmrti nebo si nakoupit spoustu pozemků, aby to vynášelo. Tebe to třeba ještě nenapadlo, ale jsme boháči. Nejbohatší lidi tady kolem."
Adam se zasmál. „Říkáš to, jako bys nás tím odsuzoval do kriminálu."
„Kde ty peníze vzal?"
„Proč se staráš?" řekl Adam. „Udělali bychom možná lip, kdybychom si tím nelámali hlavu a radši jich užili."
„Nebyl u Gettysburgu. Nebyl krucinál v žádný bitvě za celou válku. Ke zranění přišel v přestřelce. Všecko, co nám vykládal, byly lži!"
„Co tím chceš říct?"
„Myslím, že ty peníze ukrad," vyhrkl Charles zoufale. „Když se mě ptáš, tak si teda myslím tohle."
„Víš snad, kde je ukrad?"
„Ne."
„Tak proč si myslíš, že je ukrad vůbec?"
„Protože lhal o válce."
„Cože?"
„Kdo lže, ten krade. Když dokázal lhát o válce – dokázal i krást."
„Jak?"
„Zastával hromadu funkcí ve Velké republikánské armádě – důležitých funkcí. Třeba měl přístup k pokladně, zfalšoval účetní knihy."
Adam si povzdychl. , Jestli si to vážně myslíš, proč jim to nenapíšeš? Ať si ty knihy zkontrolujou. Jestli je to pravda, můžeme jim peníze vrátit."
Charles měl ztrhaný obličej a jizva na čele mu temně vystoupila. „Byl mu na

pohřbu viceprezident. Prezident poslal věnec. Za rakví jela řada kočárů dlouhá skoro kilometr a stovky lidí šly pěšky. A víš, kdo šel vedle rakve?"
„Co tím pořád sleduješ?"
„Dejme tomu, že odhalíme, že byl zloděj. Pak vyjde najevo, že nikdy nebyl u Gettysburgu a vůbec nikde. A kdekdo se doví, že byl taky lhář, že celej jeho život byla jedna veliká lež. A i kdyby někdy mluvil pravdu, nikdo by tomu pak nevěřil."
Adam seděl velice zticha. Tvářil se nevzrušeně, ale byl ve střehu. „Já myslel, žes ho měl rád," poznamenal klidně. Připadal si volný, jako by mu spadl kámen ze srdce.
„Taky měl. A mám. Proto je mi z toho tak zle – když si pomyslím, že jeho celej život byl na nic – na nic. A jeho hrob – mohli by ho dokonce vykopat a vyhodit ze hřbitova." Hlas mu zadrhoval přemírou citu. „Copak tys ho vůbec neměl rád?" vykřikl.
„Až doteďka jsem to nevěděl určitě," řekl Adam. „Pořád mě pletlo, co bych nejspíš cítit měl. Ale ne. Neměl jsem ho rád."
„Tak ti nezáleží na tom, jestli zůstane navždycky beze cti a to jeho ubohý tělo vykopají a – Bože můj na nebesích!"
Adamovi to vířilo v mozku, jak se snažil najít výraz pro svoje pocity. „Mně na tom záležet nemusí."
„To teda nemusí," řekl trpce Charles. „Když jsi ho neměl rád, nemusí ti na něm záležet. Můžeš mu s těmi ostatními naplivat do tváře."
Adam věděl, že mu bratr už není nebezpečný. Už ho nehnala žárlivost. Dopadla na něj veškerá tíha otcovy památky, ale byl to jeho otec, kterého mu nikdo nemohl vzít.
„Jak ti bude, až přijdeš do města, když se to každej doví?" naléhal Charles. "Jak se těm lidem podíváš do očí?"
„Řek jsem ti, že mi na tom nezáleží. A nemusí mi na tom záležet, protože tomu nevěřím."
„Čemu nevěříš?"
„Nevěřím, že ty peníze ukrad. A věřím, že ve válce dělal všechno, co nám povídal, a byl všude, kde říkal."
„Ale co ten důkaz – ta propouštěcí listina?"
„Nemáš nic, co by dokazovalo, že krad. Jenom sis to vymyslel, protože nevíš, odkud ty peníze měl."
„Ale ty armádní doklady…"
„V dokladech může být chyba," řekl Adam. „Věřím, že v nich je. Věřím otci."
„Nechápu, jak můžeš!"
„Něco ti řeknu. Je dost pádných důkazů, že Bůh neexistuje, ale pro spoustu lidí nejsou tak pádné, aby jim vyvrátily jejich víru v jeho existenci."
„Ale říkal jsi přece, žes otce neměl rád. Jak v něho můžeš věřit, když jsi ho neměl rád?"
„Možná právě proto," odpověděl Adam po chvíli, tápaje po správné formulaci. „Kdybych ho byl měl rád, nejspíš bych na něj žárlil. Jako ty. Možná – možná že člověk podezírá a pochybuje právě z lásky. Je to pravda, že když člověk miluje nějakou ženu, nemá nikdy jistotu – nikdy si není jistý ženou, protože si není jistý sám sebou? Vidím do toho docela jasně. Vidím, že tys ho měl rád, a co to s tebou udělalo. Já ho rád neměl. Snad měl on rád mě. Zkoušel mě a ubližoval mi a trestal mě a nakonec mě poslal pryč, jako by mě byl obětoval, snad aby se z něčeho vykoupil. Tebe rád neměl, takže v tebe věřil. Možná – možná to vážně funguje takhle naruby."
Charles na něj vytřeštil oči. „Já tomu nerozumím," řekl.
„Já se snažím rozumět," řekl Adam. „Zrovna mě to napadlo. Je mi dobře. Snad nejlíp, jak mi kdy v životě bylo. Něco ze mne spadlo. Jednou možná budu cítit něco jako ty, ale teď to necítím,"
„Já tomu nerozumím," opakoval Charles.
„Copak nechápeš, že já otce za žádného zloděje nepovažuju? A nevěřím, že byl lhář."
„Ale ty papíry…"
„Ani je nechci vidět. Papíry nemůžou zviklat mou víru v otce."
Charles těžce dýchal. „Tak ty by sis ty peníze nechal?"
„Samozřejmě."
„I když je ukrad?"
„Nic neukrad. Nemoh je ukrást."
„Já tomu nerozumím." opakoval znovu Charles.
„Ne? V tom právě možná vězí celé to tajemství. Podívej, nikdy jsem o tom ještě nemluvil – ale pamatuješ se, jak jsi mě zbil těsně předtím, než jsem odešel z domova?"

„Pamatuju."
„A pamatuješ se, cos udělal potom? Vrátil ses tam se sekyrkou, abys mě zabil."
„Na to se moc nepamatuju. Nejspíš mi přeskočilo."
„Tenkrát jsem to ještě nevěděl, ale dneska to vím – rval ses tenkrát o svou lásku."
„Lásku?"
„Lásku," přisvědčil Adam. „Užijeme těch peněz pořádně. Možná, že zůstaneme tady. A možná, že se někam odstěhujeme – třeba do Kalifornie. To se ještě uvidí. A musíme samozřejmě postavit otci pomník na hrob – důkladný."
„Já bych se odtud nikdy nehnul," řekl Charles.
„No, uvidíme. Však nehoří. Počkáme si, jak se to vyvine."

KAPITOLA 8

* * *

Jsem přesvědčen, že lidští rodičové přivedou občas na svět zrůdu. Některé z nich lze vidět, jsou znetvořené a strašlivé, mají obrovské hlavy nebo nepatrná tělíčka, některé se rodí bez rukou, bez nohou, některé se třema rukama, některé s ocasy nebo s ústy na nezvyklých místech. Rodí se náhodou a ne z něčí viny, jak se věřívalo. Kdysi v nich viděli viditelný trest za tajné hříchy.
A existují-li tělesné zrůdy, nerodí se snad i zrůdy mentální nebo psychické? Tělo a tvář mohou mít dokonalé, ale jestliže porušený gen nebo vadné vajíčko mohou vést k narození fyzické zrůdy, nemůže podobný proces vést ke vzniku znetvořené duše?
Zrůdy jsou větší nebo menší odchylky od přijatého normálu. Právě tak jako se dítě může narodit bezruké, může se narodit i bez laskavosti nebo bez normálního svědomí. Člověk, který přijde o ruce při nějakém neštěstí, musí těžce zápasit, aby se té ztrátě přizpůsobil, ale ten, kdo se bez rukou narodí, trpí jenom od lidí, kterým připadá divný. Protože ruce nikdy neměl, nemůže je postrádat. Někdy si jako děti představujeme, jaké by to bylo mít křídla, ale proto ještě nemáme důvod předpokládat, že bychom pak měli stejné pocity jako ptáci. Ne, zrůdě musí připadat zrůdný normál, protože každý vidí normál sám v sobě. Duševní zrůdě musí být její zrůdnost ještě nejasnější, protože nemá, co by viditelně srovnala s ostatními lidmi. Člověku narozenému bez svědomí musí být svědomitý člověk směšný. Zločinci připadá poctivost jako bláznovství. Nesmíte zapomenout, že zrůda je jenom odchylka a že pro zrůdu je zrůdná normálnost.
Jsem přesvědčen, že Cathy Amesová se už narodila s těmi sklony nebo s nedostatkem jiných sklonů, které ji pak vedly a hnaly po celý život. Nějaký setrvačník v ní byl špatně vyvážen, nějaký převod se vymykal normálním proporcím. Byla jiná než ostatní lidé, od samého narození. A podobně jako mrzák, který se naučí využít svého zmrzačení tak, že je v určitém omezeném oboru výkonnější než lidé nezmrzačení, využila Cathy své odlišnosti k tomu, že ve světě vyvolala matoucí a bolestný rozruch.
Bývaly časy, kdy by byli děvče jako Cathy prohlásili za posedlé ďáblem. Byli by ji zaříkávali, aby zlého ducha vyhnali, a kdyby to bývalo po mnoha pokusech selhalo, upálili by ji jako čarodějnici pro dobro celé obce. Jedna věc, která se nedá čarodějnici odpustit, je její schopnost přivádět lidi do neštěstí, probouzet v nich neklid, nejistotu a dokonce závist.
Jako by příroda chtěla zamaskovat past, Cathy vypadala odmalička jako vtělená nevinnost. Měla rozkošné zlaté vlasy, oříškové oči daleko od sebe dokázala zakrýt víčky, která klopila tak, že jí to propůjčovalo výraz záhadné zasněnosti. Nos měla jemný a útlý, a tváře se jí od vysokých a širokých lícních kostí sbíhaly k malé bradičce, takže měl její obličej srdcovitý tvar. Ústa měla pěkně krojená a s pěknými rty, ale abnormálně malá – takovým ústům se říkávalo růžové poupátko. Uši měla velice malé, bez lalůčků a tak těsně přilehlé k hlavě, že ani s vyčesanými vlasy nebyly na siluetě hlavy patrné. Byly to tenoučké boltce přilepené k hlavě.
Vždycky si zachovala dětskou postavu, i jako dospělá, štíhlé a jemné paže i ruce – útlé ručičky. Ňadra se jí nikdy příliš nevyvinula. Před pubertou měla bradavky vmáčknuté dovnitř. Matka jí je musela vytáhnout ven, když začaly Cathy v deseti letech bolet. Tělo měla chlapecké, s útlými boky a rovnýma nohama, ale kotníky měla tenké a rovné, nikoli štíhlé. Nohy měla malé, baculaté a zakulacené, s vysokými nárty, že vypadaly skoro jako kopýtka. Byla hezké dítě a vyrostla z ní hezká žena. Hlas měla hluboký a hebký a dokázala do něho vložit takovou líbeznost, že byl neodolatelný. Ale zároveň musela mít v hlasivkách nějakou ocelovou strunu, protože když chtěla, řezal její hlas jako pila.
Už v dětském věku v ní bylo něco, že se na ni lidé nejednou zadívali, pak uhnuli očima a podívali se ještě jednou, stísněni pocitem čehosi cizího. Něco jí

hledělo z očí, ale nikdy to tam už nebylo, když se člověk podíval znovu. Pohybovala se tiše a málo mluvila, ale pokaždé když někam vstoupila, přitáhla všechny pohledy.
Lidé se v její přítomnosti cítili nesví, ale ne tak, aby před ní utíkali. Muži i ženy ji chtěli prokouknout, zůstat v její blízkosti, zjistit, z čeho pramení ten neklid, který tak rafinované šíří. A poněvadž to tak bylo odjakživa, Cathy v tom neviděla nic zvláštního.
Cathy se lišila od ostatních dětí v mnoha směrech, ale jedním rysem obzvlášť. Většina dětí se odlišnosti hrozí. Chtějí vypadat, mluvit, oblékat se a jednat navlas stejně jako všichni ostatní.
Jestliže se nosí nějaký nesmysl, dítě je zoufale nešťastné, když ten nesmysl nenosí taky. Kdyby přišly do módy náhrdelníky z vepřových kotlet, chudák dítě, které by nesmělo nosit vepřové kotlety. A tohle otrocké přizpůsobení skupině normálně zasahuje do všech her, do všech praktik, společenských i jiných. Je to ochranné zabarvení, kterým si děti zajišťují bezpečnost.
V Cathy nic takového nebylo. Nikdy se nepřizpůsobila ostatním, ani oblekem ani chováním. Nosila si, co ji napadlo. V důsledku toho ostatní děti napodobily ji. S tím, jak vyrůstala, celá skupina, to stádo, kterým je každý dětský kolektiv, začalo vyciťovat, co cítili dospělí – že je v Cathy něco cizího. Po nějakém čase s ní kamarádilo vždycky jen jedno dítě ve stejné době. Skupinky chlapců i děvčat se jí vyhýbaly, jako by je ohrožovala neznámým nebezpečím.
Cathy byla lhářka, ale nelhala tak, jako děti většinou lžou. Nevysnívala si lži, při kterých dítě vypráví nějakou svou představu a ve snaze dodat jí zdání větší pravdivosti ji vypráví jako skutečnou událost. To je docela běžná úchylka od vnější skutečnosti. Myslím, že rozdíl mezi lží a příběhem tkví v tom, že příběh využívá znaků a zdání pravdy pro zvýšení zájmu posluchačů i samého vypravěče. Příběhem nikdo nic nezíská ani netratí. Kdežto lež má za účel zisk nebo únik. Kdybychom se téhle definice měli držet přísně, je autor příběhů nejspíš lhář – jestliže na nich dost vydělává.
Cathy nikdy nelhala nevinně. Lhala za tím účelem, aby se vyhnula trestu, práci nebo odpovědnosti, lhala, aby tím něco vyzískala. Většina lhářů se chytí buďto proto, že zapomenou, co napovídali, nebo proto, že se jejich lež najednou střetne s nezvratnou pravdou. Ale Cathy svoje lži nezapomínala a vypracovala si pro ně tu nejúčinnější metodu. Držela se vždycky co nejblíž k pravdě, takže člověk nikdy neměl jistotu. Osvojila si i další dvě metody – buďto prokládala svoje lži pravdou nebo mluvila pravdu tak, aby to vypadalo, že lže. Když je někdo obviněn ze lži, která se pak ukáže jako pravda, získává tím úvěr, jenž dlouho vydrží a podepře celou řadu nepravd.
Protože Cathy byla jedináček, její matka neměla v rodině před očima žádný bezprostřední kontrast. Myslela, že všechny děti jsou stejné jako její vlastní. A protože si všichni rodiče dělají starosti, byla přesvědčena, že všechny její přítelkyně mají stejné problémy. Cathyin otec takovou jistotu neměl. Patřila mu malá koželužna v jednom městečku ve státě Massachusetts, která vynášela na skromně pohodlné živobytí, když se pořádně přičinil. Pan Ames přišel do styku i s jinými dětmi mimo domov a cítil, že Cathy je odlišná. Spíš to cítil, než věděl. Dcera ho uváděla do rozpaků, ale nedokázal by byl říci proč.
Skoro každý člověk na světě v sobě tají různé choutky a pudy, emoce, které podněcují řetězy dalších emocí, ostrovy sobectví, chtíče skryté těsně pod povrchem. A většina lidí takové vášně buďto zkrotí, nebo jim holduje potají. Cathy nejenže věděla o takových impulsech v druhých lidech, ale uměla jich také využívat ve svůj prospěch. Je docela možné, že u lidí nevěřila v žádné jiné sklony, neboť byla sice nadpřirozeně bystrá v jednom směru, ale v ostatních zato naprosto slepá.
Už v raném mládí poznala, že sexualita se všemi touhami a bolestmi, žárlivostmi a zákazy, jež ji provázejí, je pud, který lidi nejvíce znepokojuje. A tenkrát je zneklidňovala ještě víc než dnes, poněvadž se o ní nedalo mluvit a taky se o ní nemluvilo. Každý si to svoje malé peklo nechával sám pro sebe, zatímco navenek předstíral, že nic takového neexistuje – a když se spálil, byl naprosto bezmocný. Cathy poznala, že ovládnutím a využitím tohohle lidského rysu může nabýt moci a udržet si ji skoro nad každým. Využívala toho zároveň jako zbraně i hrozby, jimž nebylo možno odolat. A poněvadž Cathy sama té slepé bezmoci jak se zdá nikdy nepropadla, je pravděpodobné, že v ní ten pud byl velice nepatrný, takže opravdu pohrdala lidmi, které prudce strhával. A když to vezmeme z jednoho hlediska, měla pravdu.
Jaké svobody by mohli muži i ženy dosáhnout, kdyby je ustavičně nešálila a nestrhávala do pasti a nezotročovala a nemučila jejich sexualita! Jediná chyba té svobody by byla v tom, že bez toho všeho by nebyli lidští. Byli by zrůdy.
Cathy poznala něco z moci sexuálního pudu už v desíti letech a začala s ním

chladně experimentovat. Všechno plánovala chladně, předvídala obtíže a připravovala se na ně.
K sexuálním hrám dětí dochází odedávna. Myslím, že každý, kdo není abnormální, si hrával s malými holčičkami v nějakém šerém listnatém zákoutí, ve žlabu, pod vrbou, pod můstkem přes silnici – nebo o tom aspoň snil. Skoro všichni rodiče se s tím problémem dřív či později střetnou, a dítě má štěstí, jestli se rodiče pamatují na vlastní dětství. V dobách, kdy vyrůstala jako dítě Cathy, to však bylo těžší. Rodiče, kteří takové impulsy popírali sami v sobě, se děsili, když je objevili ve svých dětech.
* * *
Jednoho jarního jitra, když se mladá tráva zvlhlá vytrvalou rosou vzpínala ke slunci, když sluneční teplo proniklo zemí a popoháněl žluté pampelišky, Cathyina matka právě rozvěsila na šňůru vyprané prádlo. Amesovi bydleli na kraji městečka a za domem měli stodolu a kůlnu na kočár, zeleninové záhony a ohrazenou pastvinu pro dva koně.
Paní Amesová si vzpomněla, že Cathy zmizela někam směrem ke stodole. Zavolala ji, a když se nedočkala odpovědi, řekla si, že se asi spletla. Chystala se právě zajít do domu, když najednou z kůlny zaslechla zahihňání. „Cathy!" zavolala. Žádná odpověď. Zmocnil se jí neklid. Nešlo jí z hlavy to zahihňání. To nebyl Cathyin hlas. Cathy se nehihňala.
Kdo ví, jak a proč přepadá rodiče hrůza. Samozřejmě že často se jich zmocňuje neblahé tušení úplně bezdůvodně. A nejčastěji rodičů jedináčků, rodičů, kteří se oddávají černým snům o ztrátě jediného dítěte.
Paní Amesová ztuhla a napjala sluch. Uslyšela tichý tajný šepot a pustila se po špičkách ke kůlně. Dvojkřídlá vrata byla zavřena. Slyšela zevnitř mumlání, ale nemohla rozeznat dceřin hlas. Prudce vykročila, rozrazila vrata a do kůlny vtrhlo jasné slunce. Nad tím, co uviděla, strnula s ústy dokořán. Cathy ležela na zemi s vyhrnutou sukní. Až do pasu byla nahá a vedle ní klečeli dva asi čtrnáctiletí chlapci. Náhlým nárazem světla strnuli také. Cathy vytřeštila hrůzou oči do prázdna. Paní Amesová ty chlapce znala, znala jejich rodiče. Jeden z chlapců najednou vyskočil, proklouzl jako šipka kolem paní Amesové a zmizel za rohem domu. Druhý chlapec před ní bezmocně vycouval a s výkřikem vyrazil ze vrat. Paní Amesová po něm chňapla, ale prsty jí sklouzly po jeho kabátě a chlapec byl pryč. Zaslechla už jen dupot jeho nohou na útěku.
Paní Amesová se pokusila promluvit, ale hlas jí bezmocně selhal: „Vstaň!"
Cathy se na ni dívala vytřeštěným pohledem a nehýbala se. Paní Amesová zjistila, že má zápěstí svázaná tlustým provazem. Zaječela, vrhla se k zemi a zápolila s uzly. Pak odnesla Cathy domů a uložila ji do postele.
Rodinný lékař Cathy vyšetřil, ale nezjistil žádnou známku, že by došla úhony. „Můžete děkovat pánubohu, že jste přišla zrovna včas," opakoval paní Amesové znovu a znovu.
Cathy dlouhou dobu nepromluvila. Sok, označil to lékař. A když se ze šoku vzpamatovala, odmítla mluvit. Kdykoli se jí vyptávali, rozšířily se jí oči, až jí všude kolem zornic vyvstalo bělmo, přestala dýchat, tělo jí ztuhlo a tváře zčervenaly zadržovaným dechem.
Konference s rodiči chlapců se zúčastnil doktor Williams. Pan Ames většinou mlčel. Nesl provaz, kterým měla Cathy svázaná zápěstí. V očích měl zmatený výraz. Některé věci nechápal, ale nezmínil se o nich.
Paní Amesová se dostala do stavu trvalé hysterie. Byla přece při tom. Viděla to. Stala se rozhodující autoritou. A z její hysterie vykukoval sadistický ďábel. Dychtila po krvi. V jejím volání po trestu zaznívala určitá rozkoš. Město a celou zemi je třeba chránit. Argumentovala tímhle způsobem. Ona přišla zaplaťpánbůh včas. Ale příště to třeba dopadne hůř, a co pak vytrpí druhé matky? A Cathy je teprve desetiletá.
V té době se trestávalo krutěji než dnes. Někteří lidé skutečně věřili, že bič je nástroj ctnosti. Oba chlapci byli zbičováni, nejdřív každý zvlášť a pak společně, zbičováni až do krve.
Jejich zločin byl sám dost ohavný, ale v hříchu lži setrvávali tak zatvrzele, že ji z nich nevyhnal ani bič. A hájili se od začátku přímo směšně. Tvrdili, že všechno začala Cathy a že jí každý dal pět centů. A ruce prý jí nesvázali. Pamatují se, že si tenkrát hrála s provazem.
Paní Amesová to vyslovila první a po ní to opakovalo celé městečko: „Chtějí snad tvrdit, že si sama svázala ruce? Desetileté dítě?"
Kdyby se byli chlapci ke zločinu přiznali, zmírnili by si tím možná trest. Jejich zatvrzelost rozpálila do bílého žáru nejenom jejich otce, kteří je zmrskali, ale celou obec. Poslali je oba se souhlasem jejich rodičů do polepšovny.
„Pořád ji to ještě straší," vykládala paní Amesová sousedkám. „Kdyby se z toho

jenom dokázala vymluvit, snad by se jí ulevilo. Ale když se jí na to zeptám – jako by to na ni znovu padlo, hned zase dostane ten šok."
Amesovi s ní už o tom nikdy nemluvili. Věc byla uzavřena. Pan Ames brzy zapomněl na svoje výhrady, které ho chvíli pronásledovaly. Byl by špatně nesl, kdyby se ti dva chlapci octli v polepšovně za něco, čeho se nedopustili.
Když se Cathy ze svého šoku vzpamatovala, chlapci i děvčata ji pozorovali nejdřív z dálky a pak se k ní táhli blíž a blíž, jako by je byla uhranula. Neměla žádné oblíbené kamarádky, jak je to ve dvanácti a ve třinácti obvyklé. A chlapci nechtěli riskovat úštěpky kamarádů, kdyby ji vyprovázeli domů ze školy. Přesto působila na chlapce i děvčata mocnou silou. A když ji nějaký chlapec zastihl o samotě, byl k ní přitahován mocí, kterou nemohl pochopit ani překonat. Cathy se chovala upejpavě, velice líbezně a mluvila tichým hlasem. Chodívala na dlouhé procházky sama, ale málokdy se stalo, aby se nevynořil nějaký chlapec z lesa a nepotkal ji náhodou. O lecčems se sice šeptalo, ale nikdo neví, co vlastně Cathy dělala. Jestliže někdy k něčemu došlo, pověsti byly naprosto neurčité, a už to samo je nezvyklé ve věku, který má sice tolik tajností, ale žádná z nich nezůstává tajností dost dlouho, aby to stálo za to.
Cathy si vypěstovala zvláštní nepatrný úsměv, vlastně jenom náznak úsměvu. Dovedla se dívat stranou se sklopenýma očima takovým způsobem, že to osamělému chlapci napovídalo tajemství, která by s ní mohl sdílet.
Jejímu otci začala vrtat hlavou jiná otázka, ale potlačil ji a připadal si nečestný, že ho něco takového mohlo vůbec napadnout. Cathy měla pozoruhodné štěstí na nálezy – našla třeba zlatý přívěsek, peníze, hedvábnou taštičku, stříbrný kříž s drahokamy, které prý byly rubíny. Nacházela toho spoustu, a když dal její otec do týdenního Kurýra oznámení o tom kříži, nikdo se tenkrát nepřihlásil. Pan William Ames, Cathyin otec, byl uzavřený člověk.
Zřídkakdy vykládal, co si myslí. Nebyl by si troufal vystavit se čumilství sousedů. Ponechával si svůj plamínek podezření pro sebe. Lip se mu dýchalo, když nevěděl nic. Bylo to bezpečnější, moudřejší a daleko pohodlnější. Pokud jde o Cathyinu matku, byla tak opředena a omámena kokonem gázových pololží, zkreslených pravd a nápovědí, které jí vnukala Cathy, že by od nich pravdu nepoznala, ani kdyby na ni narazila.
* * *
Cathy byla čím dál půvabnější. Jemná kvetoucí pleť, zlaté vlasy, daleko rozesazené, cudné a přece slibující oči a drobná pusinka plná líbeznosti budily pozornost a dovedly si ji udržet. Cathy vychodila osm let základní školy s tak dobrým prospěchem, že ji rodiče dali na místní střední školu, ačkoli tenkrát nebylo zvykem, aby děvčata studovala. Ale Cathy prohlásila, že chce být učitelkou, což rodiče potěšilo, poněvadž to bylo jediné důstojné povolání dostupné dívce z dobré, ale nepříliš zámožné rodiny. Učitelka v rodině dělala rodičům čest.
Při zápisu na střední školu byla Cathy čtrnáctiletá. Rodiče si vždycky cenili její nadání, ale vstupem do vznešených oblastí algebry a latiny vystoupila do oblak, kam ji rodiče nemohli následovat. Ztratili ji tak. Měli pocit, že byla povolána do vyššího řádu. Profesor latiny byl bledý, nervózní mladý muž, který ztroskotal na teologii, ale měl dost vědomostí, aby přednášel nezbytnou gramatiku, Caesara a Cicerona. Byl to tichý mládenec, jenž si své ztroskotání bral velice k srdci. V hloubi duše byl přesvědčen, že ho Bůh zavrhl, a ne bez příčiny.
Po nějakou dobu lidé pozorovali, že James Grew hoří nějakým vnitřním ohněm a z očí mu vyzařuje nebývalá síla. S Cathy ho nikdo neviděl a nikdo ani nepodezíral, že by mezi nimi něco bylo. Z Jamese Grewa se stal muž. Pohupoval se při chůzi na špičkách a prozpěvoval si. Psal tak přesvědčivé dopisy, že vedení teologické fakulty uvažovalo o jeho opětném přijetí.
A pak najednou ten oheň pohasl. Jeho ramena, jejichž držení bylo tak vznosné, se sklíčeně nahrbila. Oči mu horečnatě zažhnuly a škubalo mu to rukama. Vídali ho v noci v kostele, jak se na kolenou šeptem modlí. Vynechával školu a omlouval se, že je nemocen, když bylo známo, že v té době chodí sám v kopcích za městem.
Jednou pozdě v noci zaklepal na dveře Amesových. Pan Ames se s hekáním vyhrabal z postele, zapálil svíčku, natáhl si přes noční košili svrchník a šel otevřít. Před ním stál James Grew s divokým a nepříčetným výrazem, oči se mu leskly a třásl se po celém těle.
„Musím s vámi mluvit," řekl chraptivě panu Amesovi.
„Je po půlnoci," upozornil ho pan Ames přísně.
„Musím s vámi mluvit soukromě. Vezměte si něco na sebe a pojďte ven! Musím s vámi mluvit."
„Mládenče, vy jste buďto opilý, nebo nemocný. Běžte se z toho domů vyspat! Je po půlnoci."

„Nemůžu čekat. Musím s vámi mluvit."
„Přijďte za mnou ráno do koželužny," řekl pan Ames, přirazil vrávorajícímu návštěvníkovi dveře před nosem a chvíli uvnitř za dveřmi poslouchal. Slyšel naříkavý hlas: „Nemůžu čekat. Nemůžu čekat," a pak šouravé kroky ze schodů.
Pan Ames si zastínil miskou dlaně plamen svíčky, aby mu nesvítil do očí, a vracel se zpátky do postele. Zdálo se mu, že Cathyiny dveře se tichounce zavřely, ale třeba ho oklamal mihotavý plamen svíčky, poněvadž se mu zdálo, že se pohnula i jedna portiéra.
„Co to proboha bylo?" chtěla vědět manželka, když se vrátil k posteli.
Pan Ames nevěděl, proč odpověděl tak, jak odpověděl – snad proto, aby si ušetřil diskusi. „Nějaký opilec," řekl. „Spletl si dům."
„Já nevím, k čemu ten svět spěje," povzdychla si paní Amesová.
Když pan Ames sfoukl svíčku a ležel ve tmě, tančil mu před očima zelený kruh, vyvolaný předtím plamenem svíčky, a v tom vířícím a tepajícím kruhu viděl horečnaté prosebné oči Jamese Grewa. Dlouho pak nemohl usnout.
Ráno se roznesla po městě divná pověst, tu a tam zkreslená nebo přehnaná, ale odpoledne se všechno vyjasnilo. Kostelník našel Jamese Grewa nataženého na zemi před oltářem. Celý vršek hlavy měl ustřelený. Vedle něho ležela brokovnice a vedle ní klacek, kterým stiskl spoušť. Poblíž těla ležel na podlaze svícen. Jedna ze tří svíček dosud hořela. Druhé dvě nebyly zapáleny. A o kus dál se našly dvě knihy, zpěvník a modlitební kniha, jedna na druhé. Kostelník to vysvětlil tak, že James Grew si knihami podložil hlaveň pušky, aby mu mířila přímo do spánku. Zpětný náraz při výstřelu brokovnici z knih shodil.
Řada lidí si vzpomněla, že časně ráno, před svítáním, slyšeli něco bouchnout.
James Grew nenechal žádný dopis. Nikdo neměl ani tušení, proč to udělal.
Pan Ames se chtěl v prvním popudu vypravit za ohledávačem mrtvol a informovat ho o noční návštěvě. Ale pak si řekl: K čemu to? Něco jiného by bylo, kdybych něco věděl. Jenže nevím vůbec nic. Dělalo se mu zle od žaludku. Znovu a znovu se přesvědčoval, že on za nic nemůže. Jak bych tomu byl mohl zabránit? Vždyť ani nevím, co chtěl. Cítil se provinile a mizerně.
Jeho žena o té sebevraždě mluvila při večeři a on nemohl jíst. Cathy seděla mlčky, ale o nic mlčenlivěji než obyčejně. Jedla po malých úhledných soustech a často si utírala ústa ubrouskem.
Paní Amesová probrala všechny podrobnosti o nebožtíkově těle a o pušce. „Na něco jsem se tě chtěla zeptat," vzpomněla si najednou. „Ten opilec, co klepal včera v noci na dveře – nebyl to mladý Grew?"
„Ne, ne," odpověděl rychle.
„Víš to určitě? Viděls ho potmě?"
„Měl jsem svíčku," vyštěkl. „Vůbec se mu nepodobal, měl velký plnovous."
„Nemusíš se na mě utrhovat," řekla paní Amesová. , Jen mě to tak napadlo."
Cathy si utřela ústa, odložila ubrousek do klína a usmála se.
Paní Amesová se obrátila k dceři. „Tys ho přece viděla každý den ve škole, Cathy. Nebyl v poslední době nějak smutný? Nevšimla sis ničeho, co by mohlo…"
Cathy se zahleděla do talíře a pak zvedla oči: „Řekla bych, že byl nemocný," prohlásila. „Vážně, vypadal špatně. Všichni jsme o tom dnes ve škole mluvili. A někdo – nevím už kdo – říkal, že měl nějaké nepříjemnosti v Bostonu. Neslyšela jsem, jakého druhu. Měli jsme pana Grewa všichni rádi." A osušila si delikátně rty.
To byla její metoda. Neminul ani den a celé městečko vědělo, že James Grew měl nepříjemnosti v Bostonu, a nikoho by ani nenapadlo, že tu historku dala do oběhu Cathy. Dokonce i paní Amesová zapomněla, kde to vlastně slyšela.
* * *
Krátce po svých šestnáctých narozeninách se Cathy změnila. Jednou ráno nevstala, když měla jít do školy. Matka zašla do jejího pokoje a našla ji v posteli, jak civí do stropu. „Pospěš si, přijdeš pozdě! Už je skoro devět."
„Já nikam nejdu." Řekla to bez nejmenšího důrazu.
„Jsi nemocná?"
„Ne."
„Tak si pospěš, vstávej!"
„Nikam nejdu."
„Holka, tobě něco je. Nikdy jsi nevynechala ani den."
„Povídám, že do školy nejdu," prohlásila Cathy klidně. „Už nikdy."
Matka otevřela pusu dokořán. „Co tím myslíš?"
„Nikdy," řekla Cathy a civěla dál do stropu.
„No, to si počkáme, co tomu řekne tatínek! Co jsme se kvůli tobě nadřeli a co jsi nás stála, a teď, když máš dva roky před diplomem…!" Pak přistoupila blíž a zeptala se mírně: „Snad se nechceš vdávat?"
„Ne."

„Jakou to schováváš knihu?"
„Nic neschovávám, tady je."
„No ne! Alenka v zemi divů. Na to jsi už moc velká."
Cathy řekla: „Můžu se udělat tak malá, že mě ani neuvidíte."
„Co to proboha meleš?"
„Nikdo mě nenajde."
Matka si na ni vztekle vyjela: „Přestaň si dělat šprťouchlata! Nechápu, co ti to vlezlo do hlavy. A copak si princezna Famfrlína představuje, že bude dělat?"
„Ještě nevím" řekla Cathy. „Nejspíš někam odjedu."
„Jen zůstaňte hezky hajat, princezno Famfrlíno, však on si s vámi tatínek popovídá, až přijde domů!"
Cathy velice pomalu otočila hlavu a zadívala se na matku bezvýraznýma a studenýma očima. A paní Amesová najednou dostala z dcery strach. Tiše vyšla a zavřela za sebou dveře. V kuchyni si sedla, sepjala ruce na klíně a zírala tupě z okna na zvětralou kůlnu
na kočár.
Dcera se jí odcizila. Pocítila, jak to pociťuje dřív či později většina rodičů, že nad Cathy ztrácí vládu, že jí opratě, která jí byla vložena do ruky, aby dceru usměrnila, najednou vyklouzává z prstů. Nevěděla, že ve skutečnosti nad Cathy nikdy žádnou moc neměla. Cathy jí vždycky jen využívala pro své účely. Po nějaké chvíli si paní Amesová nasadila čepec a šla do koželužny. Chtěla si s manželem promluvit mimo dům.
Odpoledne Cathy malátně vstala z postele a strávila dlouhou dobu před zrcadlem. Pan Ames ten večer uštědřil dceři kázání, třebaže se mu to samému protivilo. Připomněl jí její povinnosti, závazky a přirozenou lásku k rodičům. Ke konci kázání si uvědomil, že ho Cathy neposlouchá. To ho dopálilo, takže sáhl k výhružkám. Začal mluvit o autoritě, kterou mu nad jeho dítětem svěřil Bůh, a připomněl jí, jak tuhle přirozenou autoritu podporuje stát. Teď její pozornost získal. Hleděla mu přímo do očí. Její rty se maličko usmívaly, ale očima ani nemrkla. Nakonec musel pohledem uhnout a to ho navztekalo ještě víc. Poručil jí, aby těch nesmyslů nechala. Neurčitě jí pohrozil výpraskem, jestli ho neposlechne.
V závěru projevil slabost. „Slib mi, že zejtra ráno půjdeš do školy a že těch pitominek necháš!"
Zatvářila se bezvýrazně. Pusinku měla semknutou v jednu čárku. „No dobrá," řekla nakonec.
Později večer řekl pan Ames manželce se sebejistotou, kterou ve skutečnosti necítil: „Vidíš, člověk musí trochu ukázat autoritu. Brali jsme to možná trochu na lehkou váhu. Ale vždycky to byla hodná holka. Nejspíš jenom zapomněla, kdo je tady pánem. Trocha přísnosti nikdy neškodí." Rád by byl měl to sebevědomí, které znělo z jeho slov.
Ráno Cathy zmizela. Zmizel i její slaměný cestovní koš a její nejlepší kusy šatstva. Postel měla úhledně ustlanou. Pokojík vypadal neosobně – nic v něm nesvědčilo, že v něm vyrostla mladá dívka. Nikde žádné obrázky, žádné upomínky, nic z toho normálního haraburdí dospívání. Cathy si nikdy nehrála s panenkami. Nevtiskla pokoji žádnou pečeť.
Pan Ames byl svým způsobem inteligentní muž. Narazil si buřinku a vykročil rychle k nádraží. Správce stanice si jí všiml. Cathy odjela prvním ranním vlakem. Koupila si jízdenku do Bostonu. Správce pomohl panu Amesovi napsat telegram bostonské policii. Pan Ames si koupil zpáteční jízdenku a stihl vlak do Bostonu v devět padesát. V krizi se výborně osvědčil.
Tu noc seděla paní Amesová v kuchyni za zavřenými dveřmi. Byla jako stěna a držela se křečovitě stolu, aby přemohla chvění rukou. Zavřenými dveřmi k ní zřetelně doléhaly nejdřív šlehance a pak jekot.
Při bičování se pan Ames příliš neosvědčil, poněvadž v tom neměl žádnou praxi. Začal Cathy švihat kočárovým bičem přes nohy, a když zůstala nepohnutě stát a upírala na něj klidné studené oči, zmocnil se ho vztek. První rány dopadaly zkusmo a ostýchavě, ale když nekřičela, začal ji řezat přes boky a přes ramena. Bič štípal a pálil. Ve vzteku ji párkrát minul nebo se k ní dostal příliš blízko, takže se jí bič ovíjel kolem těla.
Cathy byla učenlivá. Vystihla ho a prokoukla, a jakmile věděla co a jak, začala ječet a svíjet se, plakala, prosila a k svému zadostiučinění shledala, že rány okamžitě ztratily pádnost.
Pana Amese poděsil ten povyk i bolest, kterou způsobil. Ustal v bití. Cathy padla s pláčem na postel. Kdyby se na ni byl otec podíval, uviděl by, že nemá v očích slzy, ale zato napjaté krční svaly a vybouleniny pod spánky, kde se uzlí svaly zaťatých čelistních svalů.
„Tak co, uděláš to ještě jednou?"

„Ne, vážně ne! Odpusť mi to!" odpověděla Cathy. Odvrátila se na posteli tak, aby otec neviděl její chladný výraz.
„Koukej, ať si pamatuješ, kdo jsi! A nezapomeň, kdo jsem já!"
Cathy se zadrhl hlas. Nasucho vzlykla, „Nezapomenu."
Paní Amesová lomila v kuchyni rukama. Manžel se jí dotkl prsty na rameni. „Hrozně nerad jsem to udělal," řekl, „ale musel jsem. A myslím, že jí to prospělo. Připadá mi jako vyměněná. Třeba jsme neohýbali stromek, jak bylo potřeba. Šetřili jsme metlou. Byla to nožná chyba." A přitom věděl, že ačkoli jeho manželka na tom výprasku trvala, ačkoli ho sama přinutila, aby Cathy seřezal, teď ho za to nenávidí. Padlo na něj zoufalství.
* * *
Zdálo se nepochybné, že právě to Cathy potřebovala. Jak řekl pan Ames: "Je teď jako mílius." Vždycky předtím bývala povolná, ale teď začala být k rodičům i pozorná. V příštích týdnech pomáhala matce v kuchyni a byla k tomu ochotná dokonce častěji, než bylo zapotřebí. Začala matce plést vzorkovaný vlněný přehoz, práci na několik měsíců. Paní Amesová se chlubila sousedkám: „Má ohromný smysl pro barvy – vzala si rezavou a žlutou. Už má čtyři čtverce."
Pro otce měla Cathy vždycky pohotový úsměv. Věšela mu klobouk, když přišel domů, a natáčela mu křeslo náležitě ke světlu, aby se mu dobře četlo.
I ve škole byla jako vyměněná. Učila se vždycky dobře, ale teď si začala dělat plány do budoucnosti. Domluvila se s ředitelem o zkouškách na svůj učitelský diplom, které chtěla složit o rok dřív. Ředitel si zkontroloval její prospěch a řekl jí, že se o to může pokusit s nadějí na úspěch. Navštívil pak v koželužně pana Amese, aby si s ním o tom pohovořil.
„Nám o tom vůbec neřekla," přiznal se pan Ames pyšně. „Možná že jsem vám o tom neměl povídat ani já. Doufám, že jsem jí nezkazil překvapení."
Pan a paní Amesovi měli pocit, že náhodou objevili tajemné kouzlo, jež rozřešilo všechny jejich problémy. Připočetli to mimoděčné moudrosti, kterou bývají obdařeni jenom rodiče. .Jaktěživ jsem neviděl, aby se někdo tak proměnil," podotkl pan Ames. „Vždyť bývala vždycky hodná," připodotkla jeho manželka. „A všim sis, jaká se z ní dělá hezká holka? Namouduši, skoro krásná. Tváře má jako růžičky."
„Tak hezká holka nejspíš dlouho učitelkou nezůstane," poznamenal pan Ames.
Cathy opravdu jen zářila. Při jejích přípravách jí ustavičně pohrával na rtech dětský úsměv. Měla na ně spoustu času. Vyčistila sklep a vycpala všechny spáry kolem základů papíry, aby dovnitř netáhlo. Když vrzaly kuchyňské dveře, naolejovala veřeje a pak
zámek, který se otáčel příliš ztuha, a když už měla mazničku v ruce, namazala i veřeje domovních dveří. Vzala si na starost dolévání petrolejek a čištění jejich cylindrů. Vynašla způsob, jak je vymývat petrolejem z velké konve, kterou měla ve sklepě.
„To člověk musí vidět, aby tomu "věřil," chlubil se pan Ames.
A Cathy se tak nečinila jenom doma. Nedbala zápachu v koželužně a často tam otce navštěvovala. Bylo jí právě šestnáct pryč a otec se na ni přirozeně díval jako na děťátko. Žasl nad jejími otázkami o podniku.
„Je chytřejší než nejeden mužský, kterého bych moh jmenovat," řekl svému mistrovi. .Jednou možná ten podnik povede."
Zajímala se nejenom o techniku vydělávání kůží, ale i o obchodní stránku podnikání. Otec ji zasvětil do svých úvěrů a příjmů, do účetnictví a vyplácení mezd. Ukázal jí, jak se otevírá nedobytná, a měl radost, když si po prvním pokusu zapamatovala kombinaci zámku.
„Víš, co si teď myslím?" řekl manželce. „Máme nejspíš všichni kus čerta v těle. Ani bych nechtěl dítě, aby se občas nestavělo na zadní. Je to nejspíš jen projev energie. A když ji zkrotíš a držíš na uzdě, obrátí se nakonec správným směrem."
Cathy si opravila všechny šaty a dala si do pořádku svoje věci.
Jednou v máji přišla ze školy domů a rovnou sáhla po svém pletení. Matka byla oblečená na cestu ven. „Musím do oltářního spolku," řekla. „Kvůli té tombole o dort příští týden. Jsem přece předsedkyně. Tatínek ti vzkazuje, jestli bys zašla do banky, vyzdvihla peníze na vejplatu a zanesla je do koželužny. Řekla jsem mu o té tombole, že já tam zajít nemůžu."
„Ráda to vyřídím" řekla Cathy.
„Připraví ti ty peníze do tašky," řekla paní Amesová a pospíchala pryč.
Cathy pracovala rychle, ale beze spěchu. Oblékla si přes šaty starou zástěru. Ve sklepě vyhledala hrnec na huspeninu s pokličkou a zanesla ho do kočárové kůlny, kde měli nářadí. Na dvorku chytila mladou slepičku, donesla ji ke špalku, usekla jí hlavu a přidržela svíjející se krk nad hrncem, dokud nebyl plný krve. Pak zanesla cukající se slepičku na hnojiště a hluboko ji zahrabala. V kuchyni si pak svlékla zástěru, strčila ji do kamen a nahrnula na ni žhavé uhlíky, až látka

vzplanula. Umyla si ruce, prohlédla si střevíce a punčochy a utřela si tmavou skvrnu ze špičky pravého střevíce. Podívala se do zrcadla. Byla svěže zardělá, oči jí zářily a ústa se vlnila drobným dětským úsměvem. Cestou ven schovala hrnec s krví pod kuchyňské schody. Matka nebyla pryč ještě ani deset minut. Cathy vyšla lehkým, skoro tanečním krokem kolem domu na ulici. Stromům začínaly vyrážet první lístky a na trávnících žlutě svítilo pár časných pampelišek. Cathy kráčela vesele do středu městečka, kde byla banka. A vypadala tak svěže a pěkně, že se lidé na potkání za ní ohlíželi.
* * *
Požár vypukl kolem třetí hodiny ráno. Plameny vyskočily, vzplály, rozhořely se, zaburácely a propadly se v troskách skoro dřív, než si toho kdo všiml. Když přiběhli dobrovolní hasiči se stříkačkou, nezbývalo jim už nic jiného, než postříkat střechy sousedních domů, aby na ně oheň nepřeskočil.
Dům Amesových praskal v plamenech jako rachejtle. Hasiči i běžní zvědavci, jaké požár vždycky přitáhne, se rozhlíželi po ozářených obličejích, jestli jsou mezi nimi pan a paní Amesová a jejich dcera. Každý si hned uvědomil, že nejsou. Lidé zírali na žářící spáleniště, představovali si tam sami sebe a svoje děti a srdce jim bušila až v hrdlech. Hasiči namířili hadice do plamenů, jako by ještě teď mohli zachránit nějaké tělesné pozůstatky. Po městečku se rozletěla děsivá zpráva, že všichni Amesovi uhořeli.
Při východu slunce se celé městečko tlačilo kolem dýmající černé hromady. Hasiči nepřestali pumpovat, aby ochladili zuhelnatělé trosky. V poledne mohl ohledávač mrtvol vkročit na mokrá prkna položená přes spáleniště a pátrat sochorem v promočených kupách dřevěného uhlí. Z pana a z paní Amesové toho zbylo dost, aby bylo možno s jistotou určit, že jde o dvě těla. Nejbližší sousedé ukazovali, kde přibližně býval Cathyin pokojík, ale třebaže ohledávač s řadou pomocníků prohrabali trosky zahradními hráběmi, nenašli jediný zub nebo kostičku.
Velitel hasičů mezitím objevil kliky a zámek od kuchyňských dveří. Zadíval se na zčernalý kov, jako by stál nad hádankou, ale nevěděl v první chvíli, co mu vlastně připadá tak divné. Vypůjčil si od ohledávače hrábě a zuřivě něco hledal. Odešel k místu, kde bývaly domovní dveře, a hrabal, dokud nenašel jejich zámek, pokřivený a napůl roztavený. To už se kolem něho shlukli jeho vlastní diváci, kteří se ho vyptávali: „Co hledáš, Georgi?" „Cos to našel, Georgi?"
Konečně k němu přistoupil ohledávač mrtvol. „Co máš za lubem, Georgi?"
„V zámcích nejsou klíče," odpověděl velitel hasičů všecek nesvůj. „Třeba vypadly." „Jak?"
„Třeba se roztavily." „Zámky se neroztavily." „Třeba je Bili Ames vytáhl."
„Zevnitř?" Zdvihl svoje trofeje. Obě západky trčely ven – dveře byly zamčené.
Poněvadž šéfův dům shořel a šéf zřejmě uhořel s ním, zaměstnanci koželužny nešli z úcty k jeho památce do práce. Okolkovali kolem spáleného domu, nabízeli všemožnou pomoc, připadali si oficiálně a všeobecně překáželi.
Mistr Joe Robinson se tak dostal do koželužny teprve odpoledne. Našel pokladnu otevřenou a papíry rozházené po podlaze. Rozbité okno ukazovalo, kudy se lupič dostal dovnitř.
Celý obraz se tím najednou změnil. Tak tedy nešlo o nešťastnou náhodu. Místo vzrušení a soustrasti nastoupil strach, a za ním se jako jeho bratr vplížil vztek. Dav se dal do pátrání všemi směry.
Nemuseli chodit daleko. V kůlně na kočár objevili „stopy zápasu", jak se tomu říká – v tomhle případě rozbitou bednu, roztříštěnou kočárovou lampu, rozrytý prach a slámu na zemi. Čumilové by v tom možná stopy zápasu nepoznali, kdyby tam nebylo tratoliště krve.
Věci se ujal městský konstábl. Tohle byl jeho obor. Vytlačil a vyhnal všechny z kůlny. „Chcete mi smazat všechny stopy?" křičel na ně. „Nikdo mi sem přes práh nevkročí!"
Prohledal kůlnu, něco zdvihl a v rohu našel ještě něco. Vyšel z vrat se svými objevy v ruce – s modrou mašlí do vlasů postříkanou krví a s křížkem posázeným červenými kameny. „Znáte to někdo?" zeptal se.
Na malém městě, kde se všichni navzájem znají, je skoro nemožné uvěřit, že by nějaký váš známý mohl někoho zavraždit. Následkem toho, neukazují-li stopy docela jasně určitým směrem, pachatelem musí být nějaký temný cizinec, nějaký přivandrovalec z vnějšího světa, kde k takovým zločinům dochází. Pak začnou šťáry v tuláckých leženích, předvádějí se vagabundi a zkoumají se hotelové knihy hostů. Každý neznámý je automaticky podezřelý. Pamatujte, že byl květen a tuláci teprve nedávno vyrazili na silnice, když jim teplejší počasí umožnilo rozprostřít si deky u každého vodního toku. A nedaleko tábořili i cikáni – celá karavana se jich usadila necelých osm kilometrů daleko. Však si to taky chudáci cikáni slízli!
Široko daleko po kraji se pátralo po čerstvě rozkopané zemi a prohledávaly se

podezřelé rybníčky. „Byla tak hezká," říkal kdekdo a myslel tím, že osobně chápe důvod, proč někdo Cathy odpravil. Nakonec přivedli k výslechu nějakého slabomyslného chundelatého otrapu. Byl to vhodný kandidát šibenice, poněvadž nejenže neměl žádné alibi, ale nepamatoval si vůbec nic, co kdy v životě udělal. Chápal svým přitroublým mozkem leda to, že ti, kdo ho vyslýchají, na něm něco chtějí, a snažil se jim ve své dobromyslnosti vyhovět. Když mu položili zákeřnou otázku, skočil jim ochotně na špek a byl celý šťastný, že se konstábl tváří spokojeně. Snažil se těm vyšším bytostem vyjít chrabře vstříc. Měl už v povaze takový laskavý rys. Jediná potíž s jeho doznáním byla ta, že se přiznal k příliš mnoha věcem v příliš mnoha ohledech. A taky mu v jednom kuse museli připomínat, čeho se vlastně měl dopustit. Opravdu mu dělalo dobře, když ho přísná a vyděšená porota obžalovala. Konečně si mohl připadat důležitý.
Vždycky existovali a existují někteří soudci, kteří milují zákon a jeho záměr napomáhat spravedlnosti podobnou láskou, jakou milujeme ženy. Takový soudce předsedal předběžnému řízení, než se obžalovaný vyslovil o své vině – soudce tak čistý a dobrý, že svým životem zabránil spoustě nepravostí. Bez napovídání, na jaké byl obviněný zvyklý, se jeho přiznání ukázalo jako nesmysl. Soudce mu položil pár otázek a zjistil, že ačkoli se podezřelý snaží odpovídat podle instrukcí, nemůže si prostě vzpomenout, co vlastně udělal, koho zabil, proč a jak. Soudce si unaveně povzdychl, poslal ho ze soudní síně a pozval si kývnutím prstu konstábla.
„Podívej se, Mikeu," řekl mu, „takovéhle věci nemáš dělat. Kdyby byl ten chudák jen kapku bystřejší, byl bys ho možná dostal na šibenici."
„Vždyť říkal, že to udělal." Konstábl se cítil dotčen, poněvadž byl svědomitý člověk.
„Ten by se přiznal, že vylez po zlatých schodech do nebe a podřezal svatého Petra kuželníkovou koulí," řekl soudce. „Buď příště opatrnější, Mikeu. Zákon má lidi zachraňovat, ne ničit."
Při všech takových místních tragédiích pracuje čas jako vlhký štětec na akvarelu. Ostré obrysy se rozpijí, bolest pomine, barvy se prolnou a mnoho jednotlivých črt se slije v solidní šeď. Za měsíc už nebylo nutné nikoho věšet a po dvou měsících skoro kdekdo objevil, že vlastně neexistuje žádný skutečný důkaz proti nikomu. Kdyby nebylo vraždy na Cathy, mohlo jít při požáru a vloupání o náhodnou shodu. A pak lidem napadlo, že bez Cathyiny mrtvoly se nedá dokázat vůbec nic, i když jsou přesvědčeni o její smrti.
Cathy po sobě zanechala líbezně voňavou vzpomínku.

KAPITOLA 9

Pan Edwards provozoval svoje kuplířské řemeslo spořádaně a nevzrušeně. Svou manželku a dvě dobře vychované děti usadil v pěkném domě v pěkné čtvrti Bostonu. Děti, oba chlapci, byli zapsáni po narození do matriky v Grotonu.
Paní Edwardsová v domě udržovala úzkostlivou čistotu a bděle dohlížela na služebnictvo. Pan Edwards ovšem musel často za obchodem z domu, ale jinak dokázal žít podivuhodně rodinným životem a trávit doma víc večerů, než by vás napadlo. Vedl svůj podnik s obratností a přesností přísežného účetního kontrolora. Byl to mohutný a silný muž, před padesátkou trochu obtloustlý, ale přesto v obdivuhodné tělesné kondici na tu dobu, kdy muži toužili po tloušťce, byť pouze proto, aby dokázali, že jsou úspěšní. Vynašel si pro své podnikání metodu – okružní putování po malých městečkách, krátký pobyt holek na jednom místě, disciplínu a procenta. Všechno si předem promyslel a málokdy chybil. Nikdy své holky neposílal do měst. Dovedl zacházet s hladovými policejními konstábly v malých hnízdech, ale respektoval zkušenou a hltavou policii velkých měst. Ideální štací pro něj bylo městečko s hotelem, na kterém vázla hypotéka, kde nebyla žádná možnost zábavy a kde mu mohly konkurovat jenom manželky a občas nějaká pobloudilá dívka. V té době pro něj pracovalo deset skupin. Když se v sedmašedesáti letech udávil kostí z kuřete, měl čtyřčlenné skupiny holek ve třiatřiceti městečkách Nové Anglie. Byl víc než zazobaný – byl bohatý, a sám způsob jeho smrti symbolizoval jeho úspěšnost a blahobyt.
V dnešní době se zdá, že instituce bordelů do jisté míry vymírá. Vědci pro to udávají různé důvody. Někteří tvrdí, že úpadek morálky mezi děvčaty zasadil bordelům smrtelnou ránu. Jiní, patrně větší idealisti, mají za to, že nevěstince mizí v důsledku rozšířeného policejního dohledu. Ke konci minulého století a začátkem našeho však bordely představovaly všeobecně uznanou, i když ne veřejně diskutovanou instituci. Říkalo se, že jejich existence chrání slušné ženy. Svobodný muž si mohl zajít do takového nevěstince a vybít si tam sexuální energii, která mu nedávala spát, a zároveň se držet populárních představ o ženské cudnosti a líbeznosti. Byla to záhada, ale v našich společenských

názorech je takových záhad mnoho.
Nevěstince byly různé – od paláců plných zlata a sametu až po nejspustlejší hampejzy, páchnoucí tak, že by tam ani čuně nevydrželo. Občas se vyprávěly divoké historky o mladých dívkách unesených a zotročených vládci téhle branže, a mnohé z těch historek byly možná pravdivé. Jenže většina kurev přišla k svému povolání z lenosti a z hlouposti. V nevěstincích neměly žádnou odpovědnost. Dostaly tam stravu i oblečení a bylo o ně postaráno, dokud nezestárly, a pak letěly. Ten konec žádnou neodstrašil. Nikdo mladý přece nikdy nezestárne.
Tu a tam se k řemeslu dostala nějaká mazaná holka, ale ta se obyčejně povznesla k něčemu lepšímu. Zařídila si vlastní podnik nebo se z ní stala úspěšná vyděračka nebo se vdala za nějakého boháče. Pro tyhle mazané existovalo dokonce zvláštní jméno. Říkalo se jim vznešeně kurtizány.
Panu Edwardsovi nepůsobil žádné potíže ani nábor, ani zvládnutí holek v jeho podniku. Jestliže holka nebyla jaksepatří hloupá, jednoduše ji vyhodil. Právě tak nestál o zvlášť hezké holky. Do hezké děvky by se mohl zamilovat nějaký místní mladík a udělat pekelný skandál. Když některá z holek otěhotněla, dostala na vybranou – buďto vypadnout, nebo se podrobit tak brutálnímu potratu, že z nich přitom značná část umřela. Přesto si holky obyčejně vybraly potrat.
Vždycky ovšem panu Edwardsovi nešlo všechno hladce. Měl taky svoje problémy. V době, o které vyprávím, zažil celou sérii malérů. Při srážce vlaků přišel o dvě skupiny po čtyřech holkách. Další skupinu mu obrátil na víru maloměstský kazatel, který najednou vzplanul svatým nadšením a začal svým kázáním rozohňovat místní usedlíky. Rostoucí náboženská obec se musela uchýlit z kostela pod širé nebe. Pak, jak už to často bývá, vynesl kazatel svoje eso, svou naprosto zaručenou kartu. Předpověděl datum konce světa a celý okres táhl s bečením za ním. Pan Edwards si zajel do toho městečka, vytáhl z kufříku karabáč a nemilosrdně holky zpráskal, jenomže místo aby jim otevřel oči, holky prosily o další výprask, aby se očistily ze svých domnělých hříchů. Pan Edwards znechuceně kapituloval, sebral jim šaty a vrátil se do Bostonu. Holky pak dosáhli jisté proslulosti, když se odebraly nahé na táborové shromáždění, aby se vyzpovídaly a vydaly svědectví. A tak se stalo, že pan Edwards verboval nějaký čas holky ve velkém, místo aby si vybral sem a tam jednu. Tři skupiny musel obnovit úplně z gruntu.
Nevím, jak se o panu Edwardsovi doslechla Cathy Amesová. Možná od nějakého fiakristy. Takové věci se daly zjistit, když o to holka opravdu stála. Ono dopoledne, kdy za ním přišla do kanceláře, neměl pan Edwards zrovna dobrou náladu. Připisoval svoje bolení břicha rybí polévce z platejsa, kterou mu manželka dala včera k večeři. Probděl pak celou noc. Platejs se dral ven horem dolem a pan Edwards byl pořád ještě zesláblý a cítil ujímání.
Nevzal proto hned plně na vědomí děvče, které se mu představilo jako Catherine Amesburyová. Pro jeho podnik byla zbytečně hezká. Měla tichý, hrdelní hlas, byla štíhlá, skoro křehká, a měla rozkošnou pleť. Zkrátka a dobře nebyla vůbec typ pro páně Edwardsovu menažérii. Kdyby nebyl tak zesláblý, byl by ji okamžitě odmítl. Třebaže se však na ni během obvyklých otázek, většinou o příbuzných, kteří by mohli dělat těžkosti, nijak blíž nepodíval, začalo ji nějak vnímat jeho tělo. Pan Edwards nebyl žádný smilník a kromě toho nikdy nemíchal obchodní záležitosti s privátní rozkoší. Jeho vlastní reakce ho zarazila. Podíval se zmateně na dívku, ona sklopila půvabně a tajemně víčka, a lehce vycpané boky jako by se náznakem zavlnily. Drobná pusinka se usmívala kočičím úsměvem. Pan Edwards se naklonil přes psací stůl a začal těžce dýchat. Uvědomil si, že tuhletu chce pro sebe.
„Nechápu, proč děvče jako vy…" začal a propadl rovnou nejstaršímu předsudku na světě – že děvče, do kterého se člověk zamiluje, nemůže být jiné než pořádné a poctivé.
„Umřel mi tatínek," řekla Catherine cudně. „A před smrtí nás všechny zruinoval. Nevěděly jsme, že farmu zadlužil. A já nemůžu dopustit, aby ji banka mamince vzala. To by ji zabilo." Dívčiny oči se zastřely slzami. „Napadlo mě, že třeba vydělám dost na splácení úroků."
Jestli měl někdy pan Edwards možnost záchrany, měl ji teď. Skutečně mu taky něco varovně zabzučelo v mozku, ale ne dost hlasitě. Aspoň osmdesát procent holek, které za ním chodily, potřebovalo peníze na zaplacení hypotéky. A pan Edwards si vytyčil neměnné pravidlo nevěřit žádné ze svých holek, leda snad co měly ke snídani, a o tom někdy lhaly taky. A teď se tady ten mohutný, tlustý a zkušený kurevník nakláněl břichem přes psací stůl, obličej se mu temně zaléval krví a na nohou a na stehnech ho mrazilo vzrušením.
Najednou se slyšel, jak říká: „Uvidíme, miláčku, probereme si to spolu. Třeba se najde způsob, jak ty úroky zaplatíme." A to prosím řekl holce, která prostě hledala zaměstnání jako kurva – nebo snad ne?

* * *

Paní Edwardsová byla zbožná žena – ne-li hluboce, pak alespoň vytrvale. Trávila značnou část svého času denním chodem své církve, takže už neměla kdy uvažovat o církevních základech ani výsledcích činnosti. Pan Edwards pro ni pracoval jako importér, a i kdyby byla věděla – což taky patrně věděla – s jakým zbožím opravdu obchoduje, byla by tomu nevěřila. A to máme další záhadu. Manžel k ní byl vždycky chladně pozorný a obtěžoval ji zřídkakdy povinnými fyzickými nároky. Jestliže však nebyl nikdy vřelý, nebyl k ní ani krutý. Její dramata a citové vzruchy se většinou točily kolem dětí, sboru církevních starších a kuchyně. Byla se svým životem spokojená a vděčná. Když manžel upadl do podivného stavu, když začal být neklidný a utrhoval se na ni, nebo zase vysedával s pohledem upřeným do prázdna a pak najednou vyrazil v nervózním podráždění z domu, přičítala to nejprve žaludečním potížím a pak nesnázím v podniku. Když ho jednou náhodou zastihla v koupelně, jak sedí na záchodové míse a tiše pláče, poznala, že je nemocný. Snažil se před ní rychle zakrýt zrudlé a uslzené oči. Když ho pak nevykurýrovaly bylinné čaje ani medicíny, byla paní Edwardsová bezradná.

Kdyby byl pan Edwards jaktěživ předtím slyšel, že někoho potrefilo to, co postihlo jeho, byl by se rozřehtal. Neboť pan Edwards, nejchladnokrevnější kuplíř a kurevník, jaký kdy žil, se beznadějně zamiloval do Catherine Amesové. Najal jí rozkošný cihlový domeček a pak jí ho daroval. Zahrnul ji veškerým myslitelným přepychem, přeplácal domek ozdobnými předměty a udržoval ho přetopený. Koberce byly příliš vysoké a na stěnách se tísnily obrazy v těžkých rámech.

Pan Edwards takovou mizérii nikdy nezažil. V podniku se naučil znát ženy natolik, že žádné z nich nevěřil ani vteřinu. A protože Catherine hluboce miloval a láska si žádá důvěru, rval ho jeho cit na cukající se cáry. Musel jí věřit a zároveň jí nevěřil. Snažil se koupit si její oddanost dary a penězi. Když s ní nebyl, mučil se pomyšlením na jiné muže, kradoucí se do jejího domku. Hrozně nerad opouštěl Boston na kontrolu svých skupin, protože to znamenalo nechat Catherine samotnou. Do jisté míry začal zanedbávat své podnikání. Zažil tenhle druh lásky poprvé a měl z toho málem smrt. Jednu věc pan Edwards nevěděl a nemohl vědět, poněvadž to Catherine nepřipustila, že mu totiž je věrná – alespoň v tom smyslu, že nepřijímala ani nenavštěvovala jiné muže. Pan Edwards pro ni byl předmět chladné obchodní úvahy právě tak jako jeho skupiny pro něj. A stejně jako měl své praktiky on, měla i ona svoje. Jakmile ho jednou držela v hrsti, a toho dosáhla velmi brzy, dokázala se věčně tvářit trochu nespokojeně. Vnukala mu dojem neklidu, jako by se mu každou chvíli mohla vymknout z ruky. Když věděla, že ji přijde navštívit, dala si záležet, aby byla venku, a vrátila se rozzářená jakoby nějakým neuvěřitelným dobrodružstvím. Hodně si stěžovala, jak je pro ni těžké vyhýbat se smilným pohledům a dotekům mužů na ulici, kteří jí nikdy nedají pokoj. Několikrát přiběhla domů vyděšená, poněvadž jen o vlásek unikla nějakému muži, který ji pronásledoval. Když se vrátila pozdě odpoledne a našla ho, jak na ni čeká, vysvětlila mu to: „No, byla jsem nakupovat. Musím přece nakupovat, to víš." A řekla to tak, aby to působilo jako lež.

V sexuálním vztahu ho přesvědčila, že ji docela neuspokojuje, a že kdyby byl mužnější, dokázal by v ní vzedmout záplavu neuvěřitelné vášně. Její metodou bylo vyvádět ho neustále z rovnováhy. S uspokojením pozorovala, jak mu začínají povolovat nervy, jak se mu třesou ruce, jak hubne a v očích se mu objevuje vytřeštěný skelný výraz. A když jemně vytušila, že hrozí vybuchnout nepřičetným a mstivým vztekem, sedla si mu na klín, ukonejšila ho a přesvědčila ho na okamžik o své nevinnosti. Měla ho omotaného kolem prstu.

Catherine chtěla peníze a rozhodla se opatřit si je tím nejrychlejším a nejsnadnějším způsobem. Když ho úspěšně zdeptala, že byl jako vyždímaný hadr, a ten okamžik dovedla přesně vystihnout, začala ho okrádat. Prohledávala mu kapsy a zmocnila se všech větších bankovek, na které přišla. Neodvážil se ji z krádeže obvinit, poněvadž se bál, aby mu neutekla. Klenoty, které jí dal darem, zmizely, a třebaže Catherine tvrdila, že je ztratila, on věděl, že je prodala. Přirážela si k účtům za potraviny, počítala si vyšší ceny za šatstvo. Nemohl se rozhodnout, aby jí to zarazil. Domek Catherine sice neprodala, ale zatížila ho hypotékami do posledního groše.

Jednou večer pan Edwards zjistil, že mu nejde klíč do zámku domovních dveří. Catherine mu na jeho bušení otevřela až za dlouhou dobu. Ano, vyměnila zámek, poněvadž ztratila klíč. A bojí se, když bydlí tak sama. Kdekdo ji může přepadnout. Slíbila panu Edwardsovi jiný klíč – ale nikdy mu ho nedala. Od té doby musel vždycky zvonit a pak jí někdy trvalo velice dlouho, než mu přišla otevřít, a někdy mu na jeho zvonění neotevřela vůbec. Nebyl si nikdy jistý, jestli je doma nebo ne. Dal ji sledovat – a ona zase nevěděla, jak často.

Pan Edwards byl v podstatě prostý člověk, ale i prostí lidé mají své složité,

temné a pokroucené hlubiny. Catherine byla chytrá, jenomže i chytrá žena v muži přehlédne nějakou tu tajnou chodbu.
Udělala jenom jednu chybu, a právě té se chtěla vyvarovat. Pan Edwards zásobil její hezké hnízdečko, jak se slušelo, šampaňským. Catherine od začátku odmítala se ho dotknout.
„Dělá se mi po něm zle," vysvětlila mu svůj odpor. „Zkusila jsem to, ale nemůžu ho pít."
„Nesmysl," namítl. „Vypij si aspoň skleničku! To ti neuškodí."
„Děkuju, radši ne. Ne. Nemůžu."
Pan Edwards v jejím zdráhání viděl delikátní rys skutečné dámy. Nikdy už na ni nenaléhal, až jednou večer, když ho napadlo, že o ní vlastně nic neví. Víno jí třeba rozváže jazyk. Čím víc na to myslel, tím víc se mu ten nápad zamlouval.
„To jsi pěkná přítelkyně, když se ani se mnou nenapiješ."
„Říkám ti, že mi to nedělá dobře."
„Nesmysl."
„Říkám ti, že nechci!"
„Hloupost!" řekl. „Chceš mě dopálit?"
„Ne."
„Tak vypij tu skleničku!"
„Nechci."
„Vypij to!" Nutil jí sklenici do ruky a ona před ním couvala.
„Ty tomu nerozumíš. Bude mi zle." „Vypij to!"
Vzala konečně sklenici, obrátila ji do sebe a zůstala tiše stát, jako by naslouchala, a celá se roztřásla. Nalila si další sklenici a pak ještě jednu. Oči jí studeně ztvrdly. Pan Edwards z ní dostal strach. Něco se v ní dalo, co on ani ona sama nemohli zvládnout.
„Nechtěla jsem pít. Pamatuj si to," řekla klidně.
„Snad bys už opravdu neměla."
Zasmála se a nalila si další sklenici. „Teď už je to jedno," řekla. „Víc nebo míň, na tom už nezáleží."
„Sklenička nebo dvě jsou docela příjemné," vykoktal nejistě.
Obrátila se na něj tichým tónem. „Ty slimáku tlustá, co ty o mně víš? Myslíš si, že do tebe nevidím, že ti nečtu každou tu tvou sviňáckou myšlenku? Chceš to teď slyšet? Vrtá ti hlavou, kde se taková slušná dívenka jako já naučila všechny ty triky? Tak já ti to povím. Naučila jsem se je v bordelu – slyšíš? – v bordelu. Dělala jsem v pajzlech, o jakejch nemáš ani páru – čtyři roky. Námořníci mě naučili spoustu triků rovnou z Port Saidu. Znám v tom tvým hnusným těle každej nerv a dovedu na ně jaksepatří zahrát."
„Catherine," zaprotestoval, „nevíš, co mluvíš!"
„Já do tebe viděla. Rek sis, že promluvím. Tak tedy mluvím."
Vykročila pomalu k němu a pan Edwards potlačil popud ucouvnout před ní. Měl z ní strach, ale zůstal mlčky sedět. Těsně před ním dopila zbytek šampaňského, jemně klepla sklenicí o stůl a vrazila mu zubatě ulomený okraj do tváře.
Pak pan Edwards z domku opravdu utekl a na útěku slyšel její smích.
* * *
Láska je pro muže páně Edwardsova typu ochromující emoce. Rozvrátila mu soudnost, zastřela rozum a oslabila ho. Namluvil si, že Catherine byla hysterická, a snažil se tomu věřit, a ona ho v tom utvrzovala. Vlastní výbuch ji poděsil a nějaký čas se překonávala, aby si o ní zase udělal ten líbezný obrázek.
Muž tak bolestně zamilovaný je schopen neuvěřitelné sebetrýzně. Pan Edwards chtěl z plna srdce věřit v její dobrotu, ale zároveň o ní pochyboval, jak ho k tomu nutil jeho vlastní démon a její výbuch. Skoro instinktivně vycítil pravdu a zároveň jí nevěřil. Věděl například, že si Catherine neukládá peníze do banky. Jeden jeho zaměstnanec vypátral pomocí složitého systému zrcadel, že je schovává na určitém místě ve sklepě cihlového domku.
Jednoho dne dostal od agentury, kterou zaměstnával, jistý výstřižek. Byla to zpráva o jednom požáru vystřižená z jistého starého maloměstského týdeníku. Pan Edwards si' ji prostudoval. V hrudi i v břiše mu zažhnulo, jako by se v něm přeléval roztavený kov, a v hlavě za očima mu zavířily rudé kruhy. Do jeho lásky se vmísil opravdový strach a výsledkem takové směsi je krutost. Dovrávoral jako omámený na otoman ve své kanceláři a lehl si obličejem dolů, čelem na chladivou černou kůži. Nějakou chvíli se vznášel v neurčitém limbu a sotva dýchal. Pak se mu postupně v mozku vyjasnilo. V prstech měl slano a ramena mu drtila bolest vzteku. Ale byl klidný a jeho záměr se promítl časem jako ostrý paprsek reflektoru tmavým prostorem. Pomalými pohyby si zkontroloval kufřík, stejně jako když se chystal na isnspekci svých pracovních skupin – čisté košile a prádlo, noční košili a trepky a těžký karabáč, jehož konec se zahýbal na dně kufříku.

Vystoupil těžce zahrádkou před cihlovým domkem a zazvonil.
Catherine přišla okamžitě otevřít. Byla v kabátu a v klobouku.
„Ach!" řekla. „To je smůla! Musím teď na chvíli pryč."
Pan Edwards postavil kufřík. „Ne," řekl.
Zkoumavě se na něj zahleděla. Něco se v něm změnilo. Prošel těžkým krokem kolem ní a pustil se do sklepa.
„Kam jdeš?" vyjekla.
Neodpověděl jí. Za chvíli se vrátil s malou dubovou skříňkou. Otevřel si kufřík a dal skříňku dovnitř.
„Ta je moje," řekla tiše.
„Já vím."
„Co máš za lubem?"
„Napadlo mě, že si spolu někam vyjedeme."
„Kam? Já nikam nemůžu."
„Do jednoho městečka v Connecticutu. Mám tam nějaké řízení. Říkalas mi jednou, že chceš pracovat. Tak budeš pracovat."
„Jenže teď nechci. Nemůžeš mě k tomu přinutit. Zkus to a zavolám policii!"
Usmál se tak děsivě, že před ním ucouvla. Ve spáncích mu bušila krev. „Nebo by ses radši podívala do svého rodiště?" řekl. „Před několika lety tam hořelo. Pamatuješ na ten oheň?"
Probodávala ho pátravými pohledy, jestli neobjeví nějakou slabinu, ale jeho oči byly lhostejné a tvrdé. „Co na mně chceš?" zeptala se tiše.
„Jenom si spolu kapánek vyjedeme. Říkalas, že chceš pracovat."
Napadl ji jenom jeden plán. Musí jet s ním a vyčíhat si nějakou příležitost. V jednom kuse ji neuhlídá. Stavět se mu na odpor teď by bylo nebezpečné – nejlepší bude, když se mu podvolí a počká si. To vyjde vždycky. Vždycky to zatím vyšlo. Ale jeho slova jí opravdu nahnala strach.
V městečku vystoupili za soumraku z vlaku, prošli jeho jedinou tmavou ulicí a zamířili do volné krajiny. Catherine byla ve střehu.
Nemohla zjistit, co se na ni chystá. V kabelce měla nůž s tenkou čepelí. Pan Edwards si myslel, že ví, co chce udělat. Chtěl ji zbičovat a strčit do jednoho z pokojíků v hotýlku, znovu ji zbičovat a přestěhovat ji do dalšího městečka a tak pokračovat, dokud ji úplně nezruinuje. A pak ji vyhodí. Místní konstábl se postará, aby neutekla. Její nůž mu starosti nedělal. Věděl o něm.
První, co udělal, když zůstali stát na chráněném místě mezi kamenným valem a cedrovým hájkem, bylo, že jí vytrhl kabelku a hodil ji přes val. To vyřídilo nůž. Jenomže neznal sám sebe, protože ještě nikdy v životě žádnou ženu nemiloval. Původně si myslel, že ji chce jenom potrestat. Ale karabáč mu po dvou ranách nestačil. Odhodil ho a pustil se do ní pěstmi. Dech mu naříkavě hvízdal v hrdle.
Catherine se ze všech sil snažila nepropadnout panice. Uhýbala jeho mlátícím pěstím, aby je co možná zneškodnila, ale nakonec ji strach přemohl a pokusila se o útěk. Skočil po ní a srazil ji k zemi, a pak mu už nestačily ani pěsti. Nahmatal horečnatě na zemi kámen a jeho chladnou sebevládu rozmetala burácející vlna rudého vzteku.
Potom se podíval dolů na její rozbitý obličej. Poslouchal, jestli jí bije srdce, ale pro bušení svého vlastního srdce neslyšel nic. Hlavou mu zároveň proběhly dvě oddělené myšlenky. Jedna říkala: „Musím ji pohřbít, musím vykopat jámu a zahrabat ji." A druhá naříkala jako dítě: „Já to nevydržím. Nemůžu se jí dotknout!" Pak ho přemohla nevolnost, jaká přichází po výbuchu zuřivosti. Utekl z toho místa a nechal tam kufřík, nechal tam karabáč i dubovou skříňku s penězi. Potácel se pryč šerem a myslel jen na to, kam by se na chvíli skryl se svou nevolností.
Nikdo se ho nikdy na nic nevyptával. Po pár dnech nemoci, kdy o něj jeho žena něžně pečovala, se opět ujal svého podniku a nikdy si už nepustil k tělu nepříčetnost lásky. Člověk, který se nepoučí ze zkušenosti, je blázen, jak řekl. Od té doby sám k sobě pociťoval jakýsi ustrašený respekt. Nevěděl předtím, že je schopen zabít.
Ze Catherine nezabil, byla jenom náhoda. Každou ranou ji chtěl rozdrtit. Ležela dlouho v bezvědomí a dlouho v polovědomí. Uvědomila si, že má zlomenou paži a že musí vyhledat pomoc, jestli chce zůstat naživu. Vůle k životu ji donutila odplazit se po temné silnici a hledat útočiště. Zahnula u jedněch vrátek a dovlekla se po schodech skoro až ke dveřím, než omdlela. V kurníku kokrhali kohouti a na východě se objevil šedivý proužek svítání.

KAPITOLA 10

Když spolu žijí dva muži, udržují mezi sebou obyčejně určitý předstíraně

uhlazený vztah prameničí z počínající vzájemné nenávisti. Dva osamělí muži mají neustále jen krůček do pranice a jsou si toho vědomi. Adam Trask nebyl doma dlouho a už začalo narůstat napětí. Oba bratři byli příliš spolu a příliš málo s někým jiným.
Pár měsíců je zaměstnávalo uspořádání, zúročení a vyzdvižení Cyrusových peněz. Zajeli si spolu do Washingtonu podívat se na hrob, byl z dobrého kamene, na vrcholku měl železnou hvězdu se znakem a s otvorem nahoře, kam se dala na Den památky padlých z občanské války zastrčit žerď vlaječky. Bratři postáli u hrobu dlouhou chvíli, pak odešli a o Cyrovi mezi nimi nepadla ani zmínka.
Jestli byl Cyrus nepoctivý, uměl si to zařídit. Po penězích se nikdo neptal. Ale Charles na to pořád musel myslet.
Když se vrátili zpátky na farmu, Adam se ho zeptal: „Proč si nekoupíš nějaké nové šaty? Vždyť jsi bohatý člověk. Děláš, jako by ses bál utratit jediný cent."
„Taky že bojím," řekl Charles.
„Proč?"
„Třeba ty peníze budu muset vrátit."
„Pořád ti to vrtá hlavou? Nemyslíš, že bychom se už byli dověděli, kdyby něco nebylo v pořádku?"
„Já nevím," řekl Charles. „Radši bych o tom nemluvil."
Ale ten večer o tom začal znovu. , Jedna věc mi dělá starost."
„S těmi penězi?"
„Ano, s těmi penězi. Když člověk vydělá tolik peněz, měl by mít spoustu lejster."
„Jak to myslíš?"
„No spoustu papírů a účetních knih a kupních smluv, poznámek a výpočtů – a víš přece, že jsme otcovy papíry probrali a nic takového jsme nenašli."
„Třeba to spálil."
„Třeba," řekl Charles.
Bratři se řídili denním pořádkem, který zavedl Charles, a nikdy ho neměnili. Charles se probouzel úderem půl páté, jako by ho pošťouchlo mosazné kyvadlo hodin. Vlastně se budil o zlomek vteřiny před půl pátou. Otevřel oči a zamrkal, než hodiny odbily vysokým tónem. Chvíli zůstal tiše ležet, zíral do tmy a škrábal se na břiše. Pak sáhl na stolek vedle postele a ruka mu padla přesně na krabičku sirek, která tam ležela připravena. Jeho prsty vytáhly sirku a škrtly o stranu krabičky. Modrá perlička síry vzplanula a pak chytilo dřevo. Charles zapálil svíčku vedle postele. Pak odhodil pokrývku a vstal. Měl na sobě dlouhé šedivé spodky, které se mu boulily na kolenou a plandaly kolem kotníků. Se zíváním došel ke dveřím, otevřel je a zavolal: „Půl pátý, Adame. Vstávat! Probuď se!"
Adam se ozval zastřeným hlasem. „To nikdy nezapomeneš?"
„Čas vstávat!" Charles vklouzl nohama do kalhot a natáhl si je přes boky. „Ty vstávat nemusíš," řekl. „Ty jsi boháč. Můžeš se válet v posteli třeba celej den."
„Ty taky. A přesto pořád vstáváme před svítáním."
„Ty vstávat nemusíš," opakoval Charles. „Ale jestli chceš sedlačit, tak by ses podle toho měl chovat."
Adam řekl zkormouceně: „A tak si koupíme víc polí, abychom měli víc práce."
„Nech toho!" odrazil ho Charles. „Vrať se do postele, jestli chceš."
Adam poštíval dál. „Vsadím se, že bys už neusnul, kdybys zůstal v posteli. Víš, na co bych dal krk? Že vstáváš jenom proto, aby ses tím vytahoval – jako by ses vytahoval, kdybys měl šest prstů."
Charles zašel do kuchyně a rozsvítil lampu. „Z postele farmu nezvládneš," řekl, setřásl roštem popel v kamnech, natrhal na žhavé uhlíky kus papíru a foukal, dokud nevyšlehl plamen.
Adam ho pozoroval dveřmi. „Je ti líto sirky?"
Charles se vztekle otočil. „Heleď se, hleď si svýho! Přestaň pořád rejpat!"
„Dobrá," řekl Adam. "Jak myslíš. Ale třeba si toho budu hledět někde jinde."
„To je tvoje věc. Až budeš chtít vypadnout, klidně si vypadni!"
Byla to pošetilá hádka, ale Adam v ní nemohl přestat. Slova se mu drala na jazyk docela mimovolně, vzteklá a popuzující. „To máš sakra pravdu, že vypadnu, až budu chtít. Jenom nezapomeň, že farma je moje zrovna jako tvoje."
„Ale s prací se tady nepřetrhneš!"
„Panebože!" povzdechl si Adam. „To je pořád řečí! Co abychom toho nechali?"
„Já o ty tahanice nestojím," řekl Charles. Nabral do dvou misek vlažné kaše a šoupl jimi po stole.
Bratři zasedli k snídani. Charles si namazal krajíc chleba máslem, nabral si na nůž zavařeniny a namazal ji na máslo. Vyrýpl si kus másla na druhý krajíc a nechal na houdě másla kus zavařeniny…

„Krucifix, to si ten nůž nemůžeš utřít? Podívej se na to máslo!"
Charles položil nůž i chleba na stůl a opřel se vedle nich oběma dlaněmi. „Měl bys odtud vážně vypadnout!" vybuchl.
Adam vstal. „Radši bych žil v prasečím chlívku," prohlásil a vyšel z domu.
* * *
Než ho Charles zase uviděl, uteklo osm měsíců. Charles se vrátil z práce a našel Adama, jak si z kuchyňského vědra cáká vodu na vlasy a na obličej.
„Těbůh," řekl Charles. "Jak se máš?"
„Ohromně," odpověděl Adam.
„Kdes byl?"
„V Bostonu."
„Nikde jinde?"
„Ne. Rozkoukal jsem se kapku po městě."
Bratři znovu zapadli do starého způsobu života, ale oba si dávali pozor, aby krotili svůj vztek. Svým způsobem chránili jeden druhého a tím bránil každý sám sebe. Charles, který vždycky vstával časně, připravoval snídani, než vzbudil Adama. Adam za to udržoval dům v pořádku a založil na farmě knihovnu. Takhle ve střehu spolu žili další dva roky, než se jejich podrážděnost znovu vymkla kontrole.
Jednoho zimního večera vzhlédl Adam od účetní knihy. „V Kalifornii je hezky," řekl. „V zimě je tam hezky. A dá se tam pěstovat všechno."
„To se ví, že dá. Ale až to vypěstuješ, co s tím uděláš?"
„Co třeba pšenice? V Kalifornii se urodí spousta pšenice."
„A shnije ti ve stodole," namítl Charles.
„Jak to víš tak jistě? Podívej, Charlesi, v Kalifornii roste všechno tak rychle, že přej něco zaseješ a musíš honem couvnout, aby tě to neporazilo."
Charles odsekl: „Tak se tam sakra odstěhuj! Vyplatím tě, kdy budeš chtít."
Adam ztichl, ale ráno, když se česal a mžoural přitom do malého zrcátka, začal znovu.
„V Kalifornii nemají vůbec žádnou zimu," řekl. „Pořád je tam jaro."
„Já mám zimu rád," utrhl se Charles.
Adam přistoupil ke kamnům. „Tak se nezlob," řekl chlácholivě.
„Tak mě přestaň štvát! Kolik chceš vajec?"
„Čtyři," odpověděl Adam.
Charles položil sedm vajec na pláty a pečlivě rozdělal oheň z drobných třísek, až se zuřivě rozhořel. Postavil pánev nad šlehající plameny. Když opékal slaninu, mrzutost ho přešla.
„Adame," řekl, „snad si to ani neuvědomuješ, ale každý druhý slovo, co řekneš, je Kalifornie. Vážně tam chceš jet?"
Adam se zachechtal. „Na to bych právě chtěl přijít. Já nevím. To máš jako s tím ranním vstáváním. Z postele se mi nechce a zůstat v ní taky ne."
„Ty s tím ale naděláš," ušklíbl se Charles.
Adam pokračoval: „Na vojně mě ráno co ráno budila ta zatracená trubka. A já se zapřísáhl, že jestli se někdy dostanu z vojny, budu spát vždycky až do poledne. Jenže tady vstávám ještě půl hodiny před budíčkem. Můžeš mi říct, proč vlastně pracujeme?"
„Z postele farmu nezvládneš," řekl Charles. Vzal vidličku a zamíchal syčící slaninou.
„Jen se na to podívej," pokračoval Adam vážně. „Nikdo nemáme děti, nějakou tu ratolest, a dokonce ani ženu. A při tomhle způsobu života to nevypadá, že je někdy mít budeme. Nemáme kdy, abychom si nějakou našli. A přesto počítáme, že ještě přikoupíme Clarkova pole, když si řekne slušnou cenu. K čemu to?"
„Jsou to náramný pole," řekl Charles. „Dohromady s našima to bude jedna z nejlepších farem v kraji. Poslechni, ty myslíš na ženění?"
„Ne. O tom právě mluvím. Za pár let budeme mít nejlepší farmu v kraji. Dva osamělí, zedřený starý paprikové. Pak jeden z nás umře a ta nádherná farma připadne jednomu starýmu paprikoví, a pak umře i ten…"
„Co to sakra pořád meleš?" vyjel si Charles. „Pořád do člověka s něčím vandruješ. Jdeš mi tím na nervy. Tak už to jednou vyklop – co máš za lubem?"
„Ze se tady nebavím," řekl Adam. „Nebo aspoň ne dost. Moc dřu a nevím proč – a přitom bych nemusel pracovat vůbec."
„Tak toho sakra nech!" zařval Charles. „Proč odtud krucinál nevypadneš? Drží tě někdo? Jeď si do jižních moří a válej se tam třeba v houpací síti, jestli po tom tak toužíš!"
„Nevztekej se," řekl mu Adam klidně. „To máš jako s tím vstáváním. Vstávat se mi nechce a ležet taky ne. Zrovna jako se mi nechce trčet tady, ani jezdit pryč."
„Jdeš mi tím na nervy," opakoval Charles.
„Zamysli se nad tím, Charlesi. Tobě se tady líbí?"

„Líbí."
„A chceš tady doklepat?"
„Chci."
„Kristepane, kdybych já to měl tak lehký! Co myslíš, že se mnou je?"
„Třeba potřebuješ ženskou. Pojďme večer do hospody a přijdeš na jiný myšlenky."
„Snad máš pravdu," připustil Adam. „Jenže kurvy mě nikdy moc nebavily."
„To máš jedno," řekl Charles. „Zavřeš oči a žádnej rozdíl nepoznáš."
„U regimentu měli někteří mládenci indiánský squaw. Já sám žil taky s jednou."
Charles se na něj se zájmem podíval. „Otec by se obrátil v hrobě, kdyby věděl, že ses tahal s Indiánkama. Jaká byla?"
„Moc milá. Prala mi a zašívala a trochu vařila."
„Já myslím to druhý – jaká byla na to?"
„Dobrá. Vážně dobrá. Taková laskavá – něžná a laskavá. Přítulná a něžná."
„Tos měl štěstí, že tě ve spánku nezapíchla."
„To by neudělala. Byla něžná."
„Jak se to divně koukáš? Že tys byl do tý Indiánky celej pryč?"
„Nejspíš byl," připustil Adam.
„Co se s ní stalo?"
„Neštovice."
„Nenašel sis jinou?"
Adamovi zastřela oči bolest. „Naskládali jsme je na hromadu jako klády, bylo jich přes dvě stě, ruce a nohy jim trčely ven. A pak jsme je zarovnali roštím a polili petrolejem."
„Přej neštovice nesnášejí."
„Umírají na ně," řekl Adam. „Pálí se ti slanina."
Charles se rychle otočil zpátky ke kamnům. „Bude akorát křupavá," řekl. , Já ji tak mám rád." Vylovil opečenou slaninu na talíř, rozbil db rozpáleného tuku vejce, a ta v něm zasyčela, poskočila a na okrajích se rozprskla v hnědou krajku.
„Tady byla jedna učitelka," řekl Charles. „Nejhezčí stvoření, jaký jsi kdy viděl. Měla maličký nožičky. Všechny šaty si kupovala v New Yorku. Blond vlasy a tak malý nožičky, žes to jaktěživ neviděl. Taky zpívala – na kůru. Kdekdo tenkrát chodil do kostela. Hnali se tam jako splašený. Je to už hezkejch pár pátků."
„Jak jsi mi tenkrát psal, že myslíš na ženění?"
Charles se zazubil. „Nejspíš. V celým okrese tenkrát nebyl jeden mladej kluk, aby ho ženidlo neposedlo."
„Co se s ní stalo?"
„Víš, jak to bejvá. Ženskejm tady kolem šla moc na nervy. Domluvily se na ni a vyštípaly ji, než bys řek švec. Nosila přej hedvábný prádlo. Byla jim moc nafrněná. Školní rada ji propustila v půli roku. Ty nožičky neměla větší než takhle. A ukazovala kotníky, jakoby náhodou. Pořád ukazovala kotníky."
„Seznámil ses s ní?"
„Ne. Jenom jsem za ní chodil do kostela. Sotva jsem se tam dostal. Tak pěkná holka na malý město ani nepatří. Jenom lidi dráždí. Vyvolává rozbroje."
Adam se zeptal: „Pamatuješ na tu Samuelovic holku? Ta teda byla hezká. Co se stalo s ní?"
„To samý. Vyvolávala jen rozbroje. Odstěhovala se. Přej žije ve Filadelfii. Šije šaty. Přej dostává od ušití jedinejch šatů deset dolarů."
„Měli bychom odtud možná taky vypadnout," řekl Adam.
Charles řekl: „Pořád ještě myslíš na Kalifornii?"
„Nejspíš."
Charlesovi došla trpělivost. „Tak si teda táhni!" zařval. „Já tě tady nechci. Koupím tvou polovici nebo ji prodám nebo jak chceš. Ale táhni už jednou, parchante zatracená…" Zarazil se. „Ne, tohle tak nemyslím. Ale jdeš mi krucinál na nervy!"
„Já půjdu," prohlásil Adam.
Za tři měsíce dostal Charles barevnou pohlednici se zálivem v Riu, na kterou Adam napsal rozskřípaným perem: „Když ty máš zimu, tady je léto. Co abys sem přijel?"
Za dalších šest měsíců přišla druhá pohlednice, tentokrát z Buenos Aires. „Milý Charlesi – namouduši, tohle je ale město! Mluví se tu španělsky i francouzsky. Posílám Ti jednu knihu."
Ale žádná kniha nedošla. Charles na ni čekal celou příští zimu až hluboko do jara. A pak místo knihy přijel Adam. Byl dohněda opálený a měl šaty cizokrajného střihu.
„Jak se máš," zeptal se ho Charles.
„Ohromně. Dostals tu knihu?"

„Ne."
„Co se s ní mohlo stát? Byla obrázková."
„Zůstaneš doma?"
„Nejspíš. Budu ti povídat, jaký to tam bylo."
„Nechci o tom nic slyšet," odsekl Charles.
„Kristepane, ty jsi sprosťák!" ulevil si Adam.
„Já jenom vidím, jak to všechno půjde pořád dokola. Zůstaneš tady tak rok a pak tě zas popadne ten tvůj neklid a nakazíš i mě. Dostaneme na sebe vztek a pak na sebe budeme zdvořilí – a to je ještě horší. Pak zase vybuchneme a ty zas odjedeš a potom se vrátíš a zase to půjde dokola."
Adam se zeptal: „Tak ty nechceš, abych tu zůstal?" „Sakra, chci," řekl Charles. „Stejská se mi po tobě, když tu nejsi. Jenomže už vidím, jak to zas dopadne."
A přesně tak to zas dopadlo. Nějakou dobu vzpomínali na staré časy, nějakou dobu si povídali, co dělali, když se neviděli, a nakonec znovu upadali na dlouhé ošklivé hodiny v mlčení, pracovali beze slova, ve zdvořilém střehu, kterým probleskovaly výbuchy vzteku. Čas neměl mezníky, takže se zdálo, že nekonečně plyne. Jednou večer Adam prohlásil: „Víš, že mi už bude sedmatřicet? To je polovička života."
„A už je to tady!" řekl Charles. „Utrácíš tady život. Podívej, Adame, nešlo by to tentokrát bez pranice?" „Jak to myslíš?"
„Jestli se budeme držet našeho receptu, budeme se tři čtyři tejdny hádat a ty se budeš sbírat, abys útek. Když ti to tady leze na mozek, nemoh bys jednou zmizet rovnou a ušetřit nám všechny ty tahanice?"
Adam se zasmál a napětí se tím vybilo. „Pak že nemám chytrýho bratra!" řekl. „Namouduši, až mě to bude moc svrbět, zmizím bez tahanice. To máš pravdu. Z tebe se stává boháč, viď, Charlesi?"
„Dost mi to jde. Boháč bych zrovna neřek." „K tomu se nepřiznáš, žes koupil čtyři domy a hospodu?" „Ne, k tomu se nepřiznám."
„Ale koupils je. Charlesi, naši farmu jsi zvelebil, že se jí v okolí nic nevyrovná. Co abychom si postavili novej dům – s koupelnou a s tekoucí vodou a se splachovacím záchodem? Nejsme už přece žádný chudáci. O tobě se říká, že jsi pomalu nejbohatší čIověk v kraji."
„Žádnej novej dům nepotřebujeme," zabručel Charles. „Tyhle nóbl choutky si můžeš nechat zajít."
„Ale bylo by to příjemný mít záchod pod střechou a nemuset ven."
„Tyhle nóbl choutky si nech zajít!"
Adama to pobavilo. „Třeba si postavím takovej hezkej domeček hned vedle v lesíku. Co bys tomu říkal? Aspoň bychom si tak nešli na nervy."
„Tady ho nechci."
„Je to taky napůl moje."
„Koupím tvou půlku."
„Jenže ti ji nemusím prodat."
Charlesovi blesklo v očích. „A já ti ten zatracenej barák podpálím!"
„Toho bys byl schopen," vystřízlivěl najednou Adam. „To ti teda věřím. Co se tak škaredíš?"
Charles řekl po chvíli. „Moc jsem myslel na jednu věc. A chtěl jsem, abys o tom začal ty. Ale nejspíš se k tomu nikdy nerozhoupáš."
„Co tím chceš říct?"
„Pamatuješ, jak jsi mi tenkrát telegrafoval o těch sto dolarů?"
„Bodejť ne. Zachránily mi nejspíš život. Proč se ptáš?"
„Nikdy jsi mi je nevrátil."
„Ale to snad vrátil."
„Nevrátil."
Adam se podíval na starý stůl, u něhož sedával Cyrus a poklepával si hůlkou na dřevěnou nohu. A nad středem stolu visela stará petrolejka a její válcovitý knot hořel nestálým žlutým světlem.
Adam řekl po pauze: „Vrátím ti je hned ráno."
„Dal jsem ti dost času, aby sis na ně vzpomněl sám."
„Tos dal, Charlesi. Neměl jsem na to zapomínat." Na okamžik se zamyslel a nakonec řekl: „Ani nevíš, nač jsem ty peníze tenkrát potřeboval."
„Nikdy jsem se tě na to neptal."
„A já ti to nikdy nepověděl. Snad jsem se styděl. Byl jsem ve vězení, Charlesi. Útek jsem odtamtud."
Charles se vyjevil. „Co to mluvíš?"
„Dneska ti to povím. Byl jsem tulák, sebrali mě pro potulku a strčili mě k partě na silnici – na noc nám dávali okovy na nohy. Za šest měsíců mě pustili a hned mě zase sebrali znovu. Takovým způsobem tam stavějí silnice. Odkroutil jsem si těch druhých šest měsíců – až na tři dny, a pak jsem útek – přešel jsem přes

hranici do Georgie, ukrad jsem v jednom krámě šaty a poslal jsem ti ten telegram."
„To ti nevěřím," řekl Charles. „Ba jo, věřím. Ty nelžeš. Samosebou ti věřím. Proč jsi mi to neřek dřív?"
„Snad jsem se styděl. Ale víc se stydím, že jsem ti ty peníze nevrátil."
„Zapomeň na to," řekl Charles. „Ani nevím, co mě to popadlo."
„Panebože, to ne. Vrátím ti je hned ráno."
„Ať se propadnu!" zavrtěl hlavou Charles. „Mám bratra kriminálníka!"
„Nemusíš se na to tvářit tak šťastně."
„Já nevím proč," řekl Charles, „ale nějak jsem na to pyšnej. Mám bratra kriminálníka! Ale řekni mi jedno, Adame – proč jsi útek až zrovna tři dny předtím, než tě měli pustit?"
Adam se usmál. „Z několika důvodů. Měl jsem strach, aby mě nesebrali znovu, až mi ten trest vyprší. A počítal jsem, že když počkám až do konce, nebudou mě z přípravy útěku podezírat."
„To vypadá rozumně," řekl Charles. „Ale řek jsi, žes měl těch důvodů víc."
„Ten druhej byl asi důležitější," řekl Adam. „a taky se dá tíž vysvětlit. Připadalo mi, že státu těch šest měsíců dlužím. Na ty mě odsoudili. A nezdálo se mi v pořádku vyvlíknout se z toho. Ošulil jsem je jenom o tři dny."
Charles vybuchl smíchy. „Ty parchante potrhlá!" řekl láskyplně. „Ale povídal jsi, žes vykrad jeden krám."
„Poslal jsem jim peníze s desetiprocentním úrokem," řekl Adam.
Charles se naklonil vpřed. „Pověz mi něco o tom kriminále, Adame!"
„Povím, Charlesi. To se rozumí."

KAPITOLA 11

Charlesova úcta k Adamovi stoupla od té doby, co se dověděl o jeho pobytu ve vězení. Pocítil k bratrovi vřelost, jakou může člověk cítit jenom k někomu nedokonalému, kdo proto není terčem jeho nenávisti. Adam toho také do určité míry využíval. Pořád Charlese pokoušel.
„Napadlo tě někdy, Charlesi, že máme tolik peněz, abychom si mohli dělat, co nás napadne?"
„A copak nás napadá?"
„Mohli bychom se podívat do Evropy, procházet se po Paříži."
„Co to bylo?"
„Co co bylo?"
„Zdálo se mi, že někoho slyším na zápraží."
„Asi kočku."
„Nejspíš. Musím co nejdřív pár těch potvor vyhubit.!
„Charlesi, mohli bychom se podívat do Egypta a procházet se kolem sfingy."
„Taky bychom mohli zůstat tady a něco z těch peněz mít. Mohli bychom se do toho sakra pustit a kapku si užít. Ty zatracený mrchy kočičí!" Charles skočil ke dveřím, trhnutím je otevřel a křikl: „Jedeš!" Pak zmlkl a Adam viděl, jak vytřeštěně zírá na schody. Vyšel na zápraží k němu.
Na zápraží se plazil špinavý uzlík hadrů a bláta. Jedna vyhublá ruka se pomalu zatínala do schodů. Druhá se bezvládně klátila. Objevil se obličej se škraloupem krve a špíny, s popraskanými rty a s očima mžourajícíma mezi oteklými zčernalými víčky. Čelo bylo rozbité a krev prosakovala spečenými vlasy.
Adam sestoupil ze schodů a klekl si vedle té postavy. „Pomoz mi!" řekl. „Pojď, odneseme ji dovnitř! Dej pozor na tu ruku! Vypadá to, že je zlomená."
Zena omdlela, když ji nesli dovnitř.
„Položíme ji na mou postel," řekl Adam. „A ty bys měl skočit pro doktora."
„Neměli bychom radši zapřáhnout a odvézt ji k doktorovi?"
„Vozit ji v tomhle stavu? Blázníš?"
„Třeba ne tolik jako ty. Rozmysli si to kapku!"
„Proboha, co si mám rozmejšlet?"
„Dva chlapi o samotě a najednou mají v domě tohle nadělení."
Adamem to otřáslo. „To nemyslíš vážně!"
„Ale myslím. Měli bychom ji odvézt pryč. Za dvě hodiny se to roznese po celým okrese. Co o ní vůbec víš? Kde se tady vzala? Co se jí stalo? Adame, hrozně riskuješ."
Adam chladně prohlásil: "Jestli nepůjdeš ty, půjdu sám a nechám tě tady."
„Děláš chybu. Já teda jdu, ale říkám ti, že na to doplatíš."
„Doplatím si sám," řekl Adam. „Ty běž!"
Po Charlesově odchodu zašel Adam do kuchyně a nalil z čajníku do umývadla horkou vodu. Ve své ložnici namočil ve vodě kapesník a umyl dívce obličej od zaschlé

krve a bláta. Přišla k vědomí a na Adama se zatřpytily její modré oči. Vytanula mu jistá vzpomínka – bylo to v tomhle pokoji, v téhle posteli. Nevlastní matka se nakláněla nad ním s mokrým klůckem v ruce a jím prochvívaly drobné záchvěvy bolesti, když voda přišla do styku s ranami. A nevlastní matka přitom pořád něco opakovala. Slyšel ji, ale nemohl si vzpomenout, co tenkrát říkala.
„Dostanete se z toho," řekl děvčeti. „Seženeme doktora. Co nevidět tady bude."
Zavlnily se jí rty.
„Nesnažte se mluvit," zarazil ji Adam. „Nic neříkejte!" Když ji tak něžně omýval, rozlila se mu tělem mocná vřelá vlna. „Můžete tady zůstat," řekl jí. „Můžete tady zůstat, jak dlouho budete chtít. Postarám se o vás." Vyždímal kapesník, navlhčil jí spečené vlasy a odstranil jí je z tržných ran na hlavě. Slyšel se, jak při tom mluví, skoro jako by poslouchal cizího člověka. „Copak, bolí to? A ty chudinky oči – dám vám přes ně radši hnědý papír. Dostanete se z toho. Ta rána na čele je ošklivá. Bohužel vám po ní asi zůstane jizva. Můžete mi říct, jak se jmenujete? Ne, nenamáhejte se! Na to je spousta času. Spousta času. Slyšíte? To je doktorova bryčka. Že to šlo rychle?" Došel ke kuchyňským dveřím. „Sem, pane doktore! Tady leží," zavolal.
Byla zle zřízená. Kdyby tehdy existoval rentgen, objevil by doktor možná ještě víc zranění, než našel. A našel jich dost. Měla zlomenou levou paži a tři žebra a přeraženou čelist. Měla proraženou i lebku a na levé straně vyražené zuby. Kůži na hlavě měla rozdrásanou a potrhanou a čelo rozbité až na lebku. To všechno doktor viděl a zkonstatoval. Srovnal jí paži do dlážek, ovázal žebra a zašil kůži na hlavě. Pomocí pipety a lihového kahanu ohnul skleněnou trubičku tak, aby prošla otvorem po vyraženém zubu, takže se nemocná mohla živit tekutou stravou a nemusela pohybovat přeraženou čelistí. Píchl jí velkou dávku morfia, nechal jí lahvičku opiových pilulek, umyl si ruce a oblékl si kabát. Pacientka usnula ještě dřív, než vyšel z pokoje.
V kuchyni vypil horkou kávu, kterou před něj postavil Charles.
„Tak co se jí vlastně stalo?" zeptal se doktor.
„Co my víme?" zamračil se Charles. „Našli jsme ji tady na zápraží. Jestli se chcete přesvědčit, běžte se podívat na stopy na silnici, kudy se vlekla."
„Znáte ji?"
„Panebože, ne."
„Chodíváte nahoru do hospody – je to některá z nich?"
„V poslední době jsem tam nebyl. A v tomhle stavu bych ji stejně nepoznal."
Doktor se obrátil na Adama. „Vy jste ji také nikdy neviděl?"
Adam pomalu zavrtěl hlavou.
Charles se na doktora obořil: „Poslechněte, kolem čeho to pořád brousíte?"
„Já vám to řeknu, když vás to zajímá. To děvče nevláčely brány, i když to tak vypadá. Někdo ji tak zřídil, někdo, komu vůbec nebyla po chuti. Jestli chcete slyšet pravdu, někdo se ji pokusil zabít."
„Proč se nezeptáte jí?" řekl Charles.
„Ta hezky dlouho nepromluví. Kromě toho má proraženou lebku a bůhsámví co se z toho ještě vyvine. Zkrátka a dobře, mám na to zavolat šerifa?"
„Ne!" Adam zrovna vybuchl, až se na něj oba podívali. „Nechtě ji v klidu. Ať si odpočine."
„Kdo se o ni postará?"
„Já," odpověděl Adam. „Tak teda podívej…" začal Charles. „Do toho se mi nepleť!"
„Bydlím tady zrovna tak jako ty." „Chceš, abych šel?" „Tak jsem to nemyslel."
„Jestli půjde ona, půjdu i já."
Doktor se do toho vmísil: „Jenom klid. Proč vás tak zajímá?" „Poraněného psa by člověk taky nevyhnal." „Taky by kvůli němu nevybuchoval. Tajíte snad něco? Byl jste včera v noci venku? Udělal jste jí to vy?"
„Byl celou noc tady," zasáhl Charles. „Chrápe, jako když funí lokomotiva."
Adam řekl: „Proč jí nedáte pokoj? Nechtě ji uzdravit!" Doktor vstal a oprášil si ruce. „Adame," ozval se, „váš otec byl jeden z mých nejstarších přátel. Znám vás i vaši rodinu. Nejste hloupý. Nevím, proč si neuvědomujete zřejmá fakta, ale zdá se, že si je neuvědomujete. Musím s vámi mluvit jako s nemluvnětem. To děvče někdo napadl. Jsem přesvědčen, že s úmyslem zabít ji. Když to neoznámím šerifovi, poruším zákon. Připouštím, že občas nějaký porušuju, ale ne tenhleten."
„Tak si mu to oznamte. Ale nedovolte, aby ji obtěžoval, dokud jí nebude lip!"
„Nemám ve zvyku nechat své pacienty obtěžovat," řekl doktor. „Pořád ještě si ji tady chcete nechat?" „Chci."
„Je to váš funus. Zítra se tu zastavím. Bude spát. Dejte jí tou trubičkou teplou polívku, jestli bude chtít." A důstojně odešel.
Charles se obrátil na bratra. „Adame, proboha, co to má znamenat?"
„Dej mi pokoj!"

„Co to do tebe vjelo?"
„Dej mi pokoj – slyšíš? Prostě mi dej pokoj!" „Kristepane!" odplivl si Charles na zem a všecek nesvůj odešel po své práci.
Adam byl rád, že odešel. Chodil po kuchyni, umyl nádobí od snídaně a zametl. Když dal kuchyň do pořádku, zašel za děvčetem a přitáhl si židli k posteli. Těžce chrápala v morfiovém otupení. Otoky na obličeji opadávaly, ale oči měla zčernalé a naběhlé. Adam seděl úplně tiše a pozoroval ji. Srovnaná paže v dlahách jí ležela na břiše, ale pravou ruku měla na pokrývce s prsty sevřenými do hnízda. Byla to dětská ruka, skoro nemluvnĕcí. Adam se jí dotkl zápěstí a prsty se maličko reflexně pohnuly. Zápěstí bylo teplé. Adam jí pak úkradkem, jako by se bál, že při tom bude přistižen, narovnal ruku a dotkl se bříšek prstů. Měla je růžové a hebké, ale pleť na hřbetě ruky se zdála pod povrchem opalizovat jako perla. Adam se zasmál rozkoší. Přestala na okamžik dýchat a on se elektricky nastražil – pak polkla a chrápala rytmicky dál. Přikryl jí něžně ruku i paži pokrývkou a vyšel po špičkách z pokoje.
Cathy ležela několik dní jakoby v jeskyni šoku a opia. Pokožka ji svírala jako olověný krunýř a bolest jí dovolovala jenom nepatrný pohyb. Uvědomovala si však pohyb kolem sebe. Postupně se jí rozjasnilo v hlavě i v očích. Byli s ní dva mladí muži, jeden občas a druhý daleko víc. Poznala, že další muž, který tam chodí, je lékař, a ještě jeden vysoký a hubený muž ji zaujal víc než všichni ostatní – a její zájem pramenil ze strachu. Třeba ve svém omámeném spánku něco pochytila a zapamatovala si to.
Velice pomalu si vybavovala v mozku poslední dny a pořádala si jejich obraz. Viděla v duchu obličej pana Edwardse, jak z něho mizí klidná samolibost a jak ho znetvořuje vražedná nenávist. Jakživa se tak ještě nebála, ale teď strach poznala. A čenichala v duchu kolem jako krysa, když hledá díru k úniku. Pan Edwards ví o tom ohni. Ví o něm ještě někdo? A jak se to dověděl on? Když na to pomyslela, zvedl se jí žaludek slepou hrůzou.
Ze zaslechnutých rozhovorů si uvědomila, že ten dlouhán je šerif a chce ji vyslýchat, zatímco mladý muž jménem Adam ji před výslechem chrání. Šerif možná ví o tom ohni taky.
Pozdvižené hlasy jí pomohly najít metodu. Šerif řekl: „Musí se nějak jmenovat. Někdo ji musí znát."
„Jak může odpovídat? Má přeraženou čelist," ozval se Adamův hlas.
„Jestli je pravačka, může odpovědi napsat. Podívejte, Adame, jestli ji někdo chtěl zabít, chtěl bych ho chytit, dokud to půjde. Dejte mi jednoduše tužku a nechtě mě s ní promluvit!"
Adam namítl: „Slyšel jste doktora, že má proraženou lebku. Jak víte, že neztratila paměť?"
„Jen mi dejte papír a tužku a uvidíme!"
„Nechci, abyste ji obtěžoval."
„Adame, na tom sakra nezáleží, co chcete. Povídám vám, že já chci papír a tužku."
Pak hlas druhého mladého muže. „Co je s tebou? Mluvíš, jako bys to byl udělal sám. Dej mu tužku!"
Když ti tři muži tiše vešli do jejího pokoje, měla zavřené oči.
„Spí," řekl Adam šeptem.
Otevřela oči a podívala se na ně.
Dlouhán přistoupil k posteli. „Nechci vás obtěžovat, slečno. Jsem šerif. Vím, že nemůžete mluvit, ale napsala byste mi tady pár věcí?"
Snažila se přikývnout a tvář se jí zkřivila bolestí. Zamrkala rychle na souhlas.
„Tak se mi to líbí!" řekl šerif. „Vidíte? Sama chce." Položil podložku na postel vedle ní a semkl jí prsty kolem tužky. „Tak, a máme to. Jak se jmenujete?"
Tři muži se jí zadívali do obličeje. Ústa se jí sevřela v čárku a oči jí zašilhaly. Pak oči zavřela a tužka se dala do pohybu. „Nevím," napsala velkými písmeny.
„Tady máte nový papír. Nač se pamatujete?"
„Černá tma. Nemůžu myslet," napsala tužka, než přetáhla přes okraj podložky.
„Nepamatujete se, kdo jste, odkud jste přišla? Myslete!"
Zdálo se, že svádí velký duševní zápas, a pak jí tvář najednou ochabla a dostala tragický výraz. „Ne. Všechno se mi plete. Pomozte mi."
„Chudinko," politoval ji šerif. „Aspoň vám děkuju za námahu. Zkusíme to znovu, až vám bude lip. Ne, už nemusíte psát."
Tužka napsala: „Děkuju vám" a vypadla jí z prstů.
Šerifa si získala. Přidal se k Adamovi. Jenom Charles byl proti ní. Když byli bratři u ní v pokoji, a na mísu jí museli pomáhat oba zároveň, aby jí neublížili, zkoumala Charlesovu temně zachmuřenou tvář. Poznávala v ní něco známého a byla z toho nesvá. Viděla, že si často sahá na jizvu na čele, mne si

ji a objíždí ji prsty. Jednou ji přistihl, jak ho pozoruje. Podíval se provinile na své prsty a brutálně se utrhl: „Jen si nemyslete. Vy budete mít zrovna takovou, a možná ještě lepší!"
Usmála se na něj a on uhnul očima. Když pak vešel Adam s teplou polévkou, řekl Charles: „Zajdu si do městečka na pivo"
* * *
Adam se nepamatoval, že by někdy v životě byl tak šťasten. Nevadilo mu, že nezná její jméno. Navrhla jim, aby jí říkali Cathy, a to mu stačilo. Vařil pro Cathy a probíral se recepty po své matce i nevlastní matce.
Cathy měla velkou vitalitu. Začala se rychle zotavovat. Otoky v obličeji zmizely a rekonvalescencí zhezkla. Zakrátko se mohla s cizí pomocí posadit. Otvírala a zavírala velice opatrně ústa a začala jíst měkkou stravu, která nevyžadovala mnoho žvýkání. Čelo měla dosud obvázané, ale jinak jí zůstalo v obličeji jen málo stop, až na propadlou tvář na té straně, kde jí chyběly zuby.
Cathy byla v těžké situaci a uvažovala, jak se z ní vymotat. Mluvila málo, i když jí to nepůsobilo těžkosti.
Jednou odpoledne slyšela někoho chodit po kuchyni. Zavolala: „Adame, jste to vy?"
Odpověděl Charlesův hlas: „Ne, to jsem já."
„Nešel byste na chvilku sem, prosím vás?"
Zůstal stát ve dveřích. Tvářil se nasupeně.
„Vy sem moc nechodíte," řekla mu.
„To máte pravdu."
„Vy mě nemáte rád."
„To nejspíš máte pravdu taky."
„Povíte mi proč?"
Hledal v duchu odpověď. „Já vám nevěřím."
„Proč ne?"
„To nevím. A nevěřím vám, že jste ztratila paměť."
„Ale proč bych lhala?"
„Nevím. Právě proto vám nevěřím. Je ve vás něco – jako bych vás nějak znal."
„Vždyť jste mě v životě neviděl."
„Možná ne. Ale něco mi na vás vadí – a na to bych měl přijít. A jak ostatně víte, že jsem vás nikdy neviděl?"
Odmlčela se a on se obrátil k odchodu. „Nechoďte ještě,"řekla. „Co chcete udělat?" „S čím?" „Se mnou."
Podíval se na ni s novým zájmem. „Chcete slyšet pravdu?" „Proč bych se jinak ptala?"
„To nevím, ale klidně vám to řeknu. Dostanu vás odtud co možná nejdřív. Bratrovi přeskočilo, ale já ho přivedu k rozumu, i kdybych mu měl napráskat." „Dokázal byste to? Je ho kus." „Dokázal."
Podívala se mu do očí. „Kde je Adam?" „Sel do městečka pro nějakou tu vaši zatracenou medicínu." „Vy jste ale jedovatý."
„Víte, co si myslím? Ze nejsem ani z polovičky tak jedovatěj jako vy pod tou hezkou larvičkou. Myslím si, že jste ďábel."
Tiše se zasmála. „Tak to jsme dva," řekla. „Charlesi, kolik času mi zbývá?" „Na co?"
„Než mě vyhodíte. Řekněte mi to upřímně!" „Dobrá, jak chcete. Tak tejden nebo deset dní. Jen co budete moct chodit."
„A co když nepůjdu?"
Podíval se na ni lišácky, skoro s rozkoší při pomyšlení na souboj. „Tak já vám teda něco řeknu. Když jste tu ležela omámená, spoustu jste toho napovídala, jako ze spaní." „To vám nevěřím."
Zasmál se, protože postřehl, jak na okamžik semkla rty. „Dobrá, nevěříte. A jestli půjdete po svejch, jak dokážete nejdřív, nikomu to nepovím. Ale jestli nepůjdete, brzy se to dovíte, a šerif taky."
„Nevěřím, že jsem řekla něco špatného. Co bych taky mohla?" „Hádat se s vámi nebudu. A mám práci. Ptala jste se mě a já vám odpověděl."
Vyšel ven. Za kurníkem se předklonil smíchy a plácl se do stehna. „Myslel jsem teda, že je mazanější," řekl si pro sebe.
A měl pocit, jako by mu po delší době spadl ze srdce kámen.
* * *
Charles ji pořádně vyděsil. A jestli ona připadala známá jemu, ona zase poznala cosi známého v něm. Byl jediný člověk v jejím životě, který to hrál stejně jako ona. Cathy se vmyslela do jeho uvažování a nijak ji to neuklidnilo. Poznala, že na něho její triky neplatí, a přitom potřebovala ochranu a odpočinek. Její peníze byly tytam. Musela si najít přístřeší, a to na dlouhou dobu. Přes svou únavu a nemoc skákala v duchu od jedné možnosti ke druhé.

Adam se vrátil z městečka s lahví medicíny proti bolestem. Nalil jí polévkovou lžíci. „Chutná to strašně," varoval ji, „ale pomáhá to."
Spolkla lék bez protestu, ani se přitom zvlášť nezašklebila. „Vy jste ke mně tak hodný," začala. „Proč vlastně? Vždyť jsem vám jenom na obtíž."
„Nejste. Všechno jste tady nějak rozjasnila. Nikdy si na nic nenaříkáte, přesto, jak vám je zle." „Jste tak hodný, tak laskavý." „To bych rád."
„Musíte zase pryč? Nemohl byste tu zůstat a povídat si se mnou?"
„Jistě. Stejně nemám nic důležitého na práci."
„Přitáhněte si sem židli, Adame, a posaďte se."
Když se posadil, vztáhla k němu pravou ruku a on ji vzal do obou dlaní. „Tak hodný a laskavý," opakovala. „Adame, vy vždycky dodržíte, co slíbíte, viďte?"
„Snažím se. Nač myslíte?"
„Jsem tak sama a mám strach," vzlykla. „Mám strach."
„Nemůžu vám pomoct?"
„Mně už asi nepomůže nikdo."
„Povězte mi, oč jde, a já se o to pokusím."
„To je právě to nejhorší. Ani povědět vám to nemůžu."
„Proč ne? Jestli je to tajemství, nikomu ho neprozradím."
„Není to moje tajemství, copak nechápete?"
„Ne, nechápu."
Stiskla mu ruku. „Adame, já žádnou paměť neztratila."
„Tak proč jste říkala…"
„To se vám právě snažím povědět. Měl jste rád svého tatínka, Adame?"
„Spíš jsem si ho vážil, než ho měl rád."
„A kdyby se někdo, koho si vážíte, dostal do nesnází, neudělal byste všechno, abyste ho zachránil před záhubou?" „No jistě. Nejspíš udělal." „Tak vidíte, to je můj případ." „Ale kdo vám tak ublížil?"
„V tom je ten háček. Právě proto vám to nemůžu říct." „Byl to váš otec?"
„Ach ne, ne! Jenže to všechno souvisí dohromady." „Chcete říct, že kdybyste mi pověděla, kdo vám ublížil, měl by z toho váš tatínek potíže?"
Povzdychla si. Teď už si její historku doplní sám. „Adame, věříte mi?"
„Samozřejmě." „Chci na vás hroznou věc." „Ne, nechcete, když tím chráníte tatínka." „Chápete, není to moje tajemství. Kdyby bylo, svěřila bych se vám okamžitě."
„Samozřejmě že chápu. Zachoval bych se na vašem místě právě tak."
„Ach, vy jste tak citlivý!" Oči se jí zalily slzami. Naklonil se k ní a ona ho políbila na tvář.
„Nelamte si tím hlavu," řekl. „Já se o vás postarám." Sklesla zpátky na polštář.
„To asi půjde sotva." „Jak to myslíte?"
„Váš bratr mě nemá rád. Chce mě odtud dostat." „To vám pověděl?"
„Ach ne. Ale dobře to cítím. Není tak chápavý jako vy." „Má dobré srdce."
„Já vím, ale není hodný tím způsobem jako vy. A jakmile budu muset jít, šerif se mě začne vyptávat a já zůstanu sama."
Adam se zahleděl do prázdna. „Bratr vás nemůže k odchodu donutit. Půlka farmy patří mně. Mám svoje vlastní peníze." „Když mě vyžene, budu muset jít. Nemůžu vám kazit život." Adam vstal a rázně vyšel z pokoje. Zašel k zadním dveřím a zahleděl se do odpolední krajiny. V dálce na poli zvedal jeho bratr kameny z vlečných sáněk a skládal je na kamenný val. Adam vzhlédl k obloze. Od východu táhly mraky jako hejno sledu. Zhluboka se nadechl a dech ho vzrušivě zalechtal v hrudníku. Najednou jako by mu odlehlo v uších, takže uslyšel kdákání slepic a východní vítr vanoucí nad zemí. Uslyšel klapot koňských kopyt ze silnice a vzdálené bušení do dřeva, jak nějaký soused pobíjel šindeli stodolu. A všechny ty zvuky se mu slily v jakousi hudbu. I zrak se mu nějak zaostřil. Ohrady, kamenné valy i stodoly se solidně rýsovaly ve žlutém odpoledni a také k sobě jaksi patřily. Všechno se proměnilo. Do prachu slétlo hejno vrabců, vyzobalo zrníčka a zase odletělo jako šedivý závoj třepotající se ve světle. Adam se znovu podíval na bratra. Ztratil pojem času a nevěděl, jak dlouho už tak na zápraží stojí.
Uplynul sotva okamžik. Charles pořád ještě zápolil s tím jedním balvanem. A Adam dosud nevydechl zadržený dech, který nabral do plic, když se čas zastavil. Najednou si uvědomil radost i smutek prolnuté v jednu tkáň. Odvaha i strach mu splynuly také. Zjistil, že si pobrukuje bzučivou malou melodii. Otočil se, prošel kuchyní a zůstal stát na prahu s pohledem na Cathy. Slabě se na něj usmála a on si pomyslel: Je to ale dítě! Bezmocné děťátko! A zalila ho vlna lásky. „Vezmeš si mě za muže?" zeptal se jí. Tvář jí ztuhla a ruka se křečovitě sevřela. „Nemusíš mi odpovídat hned," řekl. „Rozmysli si to. Ale když si mě vezmeš, můžu tě chránit. Nikdo ti už neublíží."
Cathy se okamžitě vzpamatovala. „Pojď sem, Adame! Tady, posaď se. A podej mi

ruku. Tak, takhle!" Zvedla jeho ruku a přitiskla si ji hřbetem ke tváři. „Miláčku můj," řekla zajíkavě. „Ach můj miláčku! Podívej, Adame, ty mi věříš. Slíbíš mi teď něco? Slíbíš mi, že o té své nabídce neřekneš bratrovi?"
„Že se s tebou chci oženit? Proč bych mu to neměl říkat?" „O to nejde. Ale chci si to dnes v noci rozmyslet. Možná že budu potřebovat ještě víc času. Dovolíš mi to?" Sáhla si na hlavu. „Víš, já si nejsem jistá, jestli myslím dost jasně. A chtěla bych." „Myslíš si, že by sis mě mohla vzít?"
„Prosím tě, Adame! Nech mě rozmyslet! Prosím tě, miláčku!" Usmál se a řekl nervózně: „Ale ať ti to netrvá dlouho. Připadám si jako kočka na stromě, když nemůže dolů."
„Jen mě nech myslet. A – Adame – jsi hodný člověk." Vyšel ven a pustil se za bratrem, který nakládal kamení. Sotva odešel, Cathy vstala z postele a došla nejistým krokem k prádelníku. Předklonila se a podívala se na sebe do zrcadla. Na čele měla dosud obvaz. Nadzvedla jeho okraj tak dalece, že zahlédla zanícenou červeň pod ním. Byla rozhodnuta, že si Adama vezme, vždyť se k tomu rozhodla ještě dřív, než ji požádal. Měla strach. Potřebovala ochranu a peníze. Adam jí mohl poskytnout obojí. A ona věděla, že si ho dokáže omotat kolem prstu. Netoužila po vdavkách, ale viděla v nich prozatímní východisko. Jenom jedno ji znepokojovalo. Adam k ní cítil vřelou příchylnost, které nerozuměla, protože ji sama necítila k němu a jakživa ji nepoznala k nikomu. A pan Edwards ji opravdu vyděsil. Při té příležitosti se jí poprvé v životě situace vymkla z ruky. Umínila si, že se to už nikdy nesmí opakovat. Usmála se pro sebe, když si představila, co by tomu říkal Charles. Cítila se s ním spřízněna. Jeho podezření vůči ní jí nevadilo.
Charles se narovnal, když k němu Adam došel. Opřel se dlaněmi o kříž a masíroval si namožené svaly. „Bože, tady je ale kamení!" poznamenal.
„Jeden chlapík na vojně mi vykládal, že v Kalifornii jsou údolí – míle a míle dlouhá – kde nenajdeš ani kamínek."
„Bude tam něco jiného," řekl Charles. „Nedovedu si představit farmu, aby neměla nějakou vadu. Na Středozápadě máš kobylky a někde jinde zase tornáda. Co je to pár kamenů?"
„Máš asi pravdu. Přišel jsem ti kapku pomoct."
„To je od tebe hezký. Myslel jsem, že se až do smrti budeš držet za ručičku s tamtou. Jak dlouho tu ještě zůstane?"
Adam se mu už chystal povědět o své nabídce, ale Charlesův tón ho zarazil.
„Abych nezapomněl," řekl Charles, „před chvílí šel tady kolem Alex Platt. To by tě nenapadlo, co ho potkalo. Našel poklad."
„Jak to myslíš?"
„Znáš přece na jeho pozemcích ten cedrovej háječek – víš přece, hned u okresky?"
„Znám. A co je s ním?"
„Alex se dostal mezi ty stromy a svůj kamennej val. Honil tam králíky. A našel tam kufřík a mužský šaty, všechno hezky složený. Jenomže promočený deštěm. Leželo to tam zřejmě už nějakou dobu. A taky našel dřevěnou skříňku se zámkem, a když ji vypáčil, byly v ní skoro čtyři tisíce dolarů. A vedle ležela kabelka. Ta byla prázdná."
„A nikde žádný jméno?"
„To je právě divný – žádný jméno na prádle, žádný označení na šatech. Jako by ten chlap nechtěl, aby mu někdo přišel na stopu."
„Takže si to Alex nechá?"
„Odnes ty věci k šerifovi, ten to dá oznámit, a když se nikdo nepřihlásí, může si je Alex nechat."
„Někdo se jistě přihlásí."
„Nejspíš. Ale to jsem Alexovi neřek. Má z toho takovou radost. S těma jmenovkama je to vážně divný – nejsou uříznutý, prostě tam žádný neměl."
„Je to hromada peněz," řekl Adam. „Někdo se o ně určitě přihlásí."
„Alex tu chvíli klábosil. To víš, že jeho žena přijde hodně mezi lidi." Charles se odmlčel. „Adame," řekl nakonec, „musíme si spolu promluvit. Po celým okrese jde spousta řečí."
„O čem? Na co narážíš?"
„Sakra jednou – o tý – o tý holce. Dva mužský nemůžou bydlet s jednou holkou. Alex říkal, že na to ženský hrozně poukazujou. Adame, to si nemůžeme dovolit. Vždyť tady žijeme. Musíme dbát na svoje jméno."
„Mám ji snad vyhodit, dokud není uzdravená?"
„Měl by ses jí zbavit – poslat ji pryč. Nechce se mi líbit."
„To říkáš, cos ji uviděl."
„Já vím. Nevěřím jí zkrátka. Je v ní něco – něco – já nevím co, ale nelíbí se mi to. Kdy ji pošleš pryč?"
„Já ti něco povím," řekl Adam po chvíli. „Nech ji na pokoji ještě tejden a pak s

ní něco udělám."
„To slibuješ?"
„Jistě, slibuju."
„No, alespoň něco. Zařídím, aby se to dověděla Alexova žena.
Ta už to roznese. Panebože, to si oddychnu, až budeme mít dům zase sami pro sebe. Paměť se jí nejspíš nevrátila?" „Ne," odpověděl Adam.
* * *
Pět dní nato, když Charles odjel nakoupit nějaké krmení pro telata, Adam přistavil bryčku ke kuchyňským schůdkům. Pomohl do ní Cathy, zabalené přes kolena do pokrývky, a druhou pokrývkou jí zahalil ramena. Odvezl ji do okresního města a dal se s ní oddat smírčím soudcem.
Když se vrátili, byl už Charles doma. Podíval se na něj kysele, když vešli do kuchyně. „Myslel jsem, žes ji sebral a posadil do vlaku."
„Právě jsem se s ní oženil," řekl Adam prostě.
Cathy se na Charlese usmála.
„Proč? Proč jsi to udělal?"
„Proč ne? Copak se člověk nemůže oženit?"
Cathy rychle vyšla do ložnice a zavřela za sebou dveře.
Charles vybuchl. „Za nic nestojí, povídám ti. Je to kurva!"
„Charlesi!"
„Povídám ti, že je to šestáková kurva. Nesvěřil bych jí ani pětník – tý čubce jedny, tý couře!"
„Charlesi, mlč! Povídám ti, mlč! Neotírej se tou špinavou hubou o mou manželku!"
„Manželku? To sis moh rovnou vzít toulavou kočku."
Adam řekl po chvilce: „Myslím, že žárlíš, Charlesi. Zdá se mi, že sis ji chtěl vzít sám."
„Blázníš, sakra? Já žárlím? Nezůstanu s ní pod jednou střechou!"
Adam klidně prohlásil: „Ty nikam nemusíš. Odjedu já. Prodám ti svůj podíl, jestli chceš. Farmu si můžeš nechat. Vždycky jsi o ni stál. Můžeš si tady zůstat a shnít zaživa!"
Charles ztišil hlas: „Nechceš se jí zbavit? Prosím tě, Adame! Vyhoď ji! Roztrhá tě na cucky. Zničí tě, Adame, zničí!" „Jak toho o ní tolik víš?" Charles se zamračil. „Nic nevím," odsekl a zaťal zuby.
Adam se Cathy ani nezeptal, jestli nechce přijít k večeři. Zanesl dva talíře do ložnice a sedl si vedle ní.
„Odjedeme," řekl.
„Nech odjet mě. Prosím tě! Nechci tě znepřátelit s bratrem. Proč jen mě tak nenávidí?"
„Já si myslím, že žárlí."
Oči se jí zúžily. „Žárlí?"
„Mně se to aspoň zdá. Ty si tím nemusíš lámat hlavu. Odjedeme pryč. Pojedeme do Kalifornie."
Cathy tiše řekla: „Já do Kalifornie nechci."
„Nesmysl. Vždyť je tam krásně. Pořád tam svítí slunce."
„Já do Kalifornie nechci."
„Jsi moje žena," řekl jemně. „Chci, abys tam jela se mnou."
Zmlkla a už o tom nezačala.
Slyšeli, jak Charles práskl dveřmi na cestě ven, a Adam poznamenal: „To mu prospěje. Trochu se namaže a bude mu lip."
Cathy se cudně zadívala na svoje prsty. „Adame, nemůžu s tebou žít jako manželka, dokud nebudu zdravá."
„Já vím," řekl Adam. „To chápu. Vždyť počkám."
„Ale ráda bych, abys tu zůstal se mnou. Bojím se Charlese. Tak strašně mě nenávidí."
„Přenesu si sem svůj kavalec. Budeš mě moct zavolat, když se budeš bát. Natáhneš ruku a dotkneš se mě."
„Ty jsi tak hodný," řekla. „Mohli bychom si vzít trochu čaje?"
„To se rozumí, sám bych se napil." Přinesl šálky, ze kterých se kouřilo, a vrátil se pro cukřenku. Usadil se v křesle poblíž jejího lůžka. „Ten čaj má ale sílu. Nevadí ti to?"
„Já ho ráda silný."
Dopil šálek. „Nezdá se ti, že má nějakou zvláštní chuť? Vážně chutná divně."
Ruka jí vyletěla k ústům. „Ukaž, dej mi ho ochutnat!" Usrkla sedliny na dně.
„Adame," vykřikla, „tys vypil můj šálek! Dala jsem si do něho medicínu."
Olízl si rty. „No, to mě snad neporazí."
„Ne, to nemůže." Tiše se zasmála. „Doufám, že tě dnes v noci nebudu muset volat." „Jak to myslíš?"
„Představ si, žes vypil mou medicínu pro spaní. Třeba se ti nebude chtít

vstávat."
Adam upadl do tvrdého opiového spánku, ačkoli se snažil překonat dřímotu. „Říkal ti doktor, abys jí brala tolik?" zeptal se ještě těžkým jazykem.
„Ty na ni prostě nejsi zvyklý," řekla mu Cathy.
Charles se vrátil v jedenáct hodin. Cathy zaslechla jeho opilé kroky. Šel do svého pokoje, odhodil šaty a lehl si do postele. Hekal a převaloval se, aby se uložil pohodlně, a pak otevřel oči. U jeho postele stála Cathy. „Co chcete?"
„Co myslíš? Uhni kousek!"
„Kde je Adam?"
„Vypil omylem mou uspávači medicínu. Uhni kousek!"
Charles těžce supěl. „S jednou kurvou jsem už byl."
„Však máš síly dost. Uhni kousek!"
„Co s tou zlomenou rukou?"
„Na tu si dám pozor sama. Ty se nestarej!"
Charles se najednou zasmál. „Ten chudák trouba!" A odhodil pokrývku, aby ji pustil k sobě.

ČÁST DRUHÁ

KAPITOLA 12

Vidíte, jak jsme se ve své knize dostali k onomu velkému mezníku označovanému letopočtem 1900. Další století bylo rozemleto a utlučeno v máselnici a všechny minulé události byly zkresleny podle toho, jak je lidé chtěli vidět – připadaly jim tím skvělejší a významnější, s čím většího se na ně dívali odstupu. Podle některých memoárů to byly nejlepší časy, jaké kdy ve světě rozkvetly – staré časy, veselé časy, líbezné a prosté, časy neohrožené mladosti. Staří mužové, kteří nevěděli, jestli se překodrcají přes hranici století, k ní vzhlíželi s nechutí. Vždyť svět se měnil, líbeznost byla tatam a ctnost jakbysmet. Rezavějící svět propadl starostem, a co všechno tak přicházelo nazmar! Slušné způsoby, lehkost i krása. Dámy už nebyly dámy a na slovo gentlemana se už nedalo spoléhat.
Nadešel čas, kdy poklopce zůstávaly zapnuty. A svoboda se člověku začala vypařovat. A dokonce ani dětství za nic nestálo – tak daleko to došlo. Dřív neměli kluci jinou starost než najít si pořádný oblázek, ne docela kulatý, ale zploštělý, aby dobře skákal po vodě a hodil se do praku, vyříznutého z odložené boty. Kam se poděly všechny ty krásné oblázky a všechna prostota?
Člověku se trochu zastřela paměť, kdo si taky může pamatovat pocit rozkoše či bolesti nebo sevření hrdla návalem citu? Vzpomíná si jenom, že takové pocity kdysi míval. Starší muž si ovšem může vybavit z hlubin paměti něžnou vzpomínku, jak si s malými holčičkami hrával na doktora, ale zapomíná, a chce zapomenout na onu palčivou a sžíravou melancholii, která tenkrát chlapce donutila zabořit obličej do mladého lučního ovsíku, bušit pěstmi do země a vzlykat: „Kristepane! Kristepane!" K stáru je muž schopen jenom zabručet: „Co se ten zatracenej kluk takhle válí v trávě? Vždyť se nastydne!"
Ach, jahody už nechutnají, jak chutnávaly, a ženská stehna už tak nesvírají! Žlázy milionu historiků vyměšovaly historii. Ať už máme bengál tohohle století za sebou, říkali někteří, celé tohle podvodné a vražedné století rvaček a tajného zabíjení, tahanic o veřejné pozemky, k jejichž urvání byl dobrý každý prostředek.
Zahleďte se do minulosti, vzpomeňte si na náš malý národ, roztroušený po pobřežích oceánů, zmítaný složitými sváry, kvapem odrůstající z dětských kalhotek! Zrovna jsme se rozběhli, když nás Britové napadli znovu. Porazili jsme je, ale mnoho nám to nepomohlo. Zůstal nám vypálený Bily dům a deset tisíc vdov na seznamu penzí z veřejných prostředků.
Pak se vojáci vypravili do Mexika, což připomínalo nepříjemný výlet s piknikem. Člověk neví, proč se na pikniku vydává nepohodlí, když by se mohl tak pohodlně a příjemně najíst doma. Válka s Mexikem však přesto přinesla dva kladné výsledky. Jednak nám získala ohromná západní území, jednak poskytla generálům možnost tréninku, takže v době, kdy se nás zmocnila neblahá sebevražedná mánie, ovládali vůdcové techniku natolik, aby občanskou válku proměnili v náležitou krvavou řež.
A pak ty spory:
Může mít člověk otroka?
Proč ne, když si ho poctivě koupil?
Za chvíli nám řeknou, že nesmíme mít ani koně. Kdo mi chce sahat na můj majetek?
A už jsme byli v tom, jako člověk, který si drásá vlastní obličej a krvácí do vlastních vousů.
No, nakonec se to přehnalo a my se pomalu odpoutali od zkrvavené půdy a vyrazili

jsme na Západ.
Přišel rozmach a krach, bankrot a krize.
Objevili se veřejní velkokapsáři a vybrali kapsy každému, kdo nějaké měl.
K čertu s tím zkaženým stoletím!
Ať už je máme za sebou a zabouchněme za ním dveře! Sklapněme je jako knihu a pusťme se do nové četby! Do nové kapitoly, do novéno života! Člověk bude mít čisté ruce, jakmile jednou nad tím páchnoucím stoletím přirazíme víko. Čeká nás něco lepšího. Nové, čisté století, prosté hniloby. Jeho karty nejsou předem zfikslované, a každého mizeru, který by z nového balíčku let ukradl třeba vteřinu – toho ukřižujeme hlavou dolů nad latrínou!
Ach, jenomže jahody už nikdy nebudou chutnat, jako chutnávaly, a ženská stehna už tak nesvírají!

KAPITOLA 13

Někdy se člověku rozsvítí v hlavě něco jako slavná svatozář. Stává se to skoro každému. Člověk cítí, jak se to v něm připravuje nebo narůstá, jako když doutnák prohořívá k dynamitu. Cítí zvláštní pocit v žaludku, libost v nervech i v konečcích prstů. Pokožka vychutnává vzduch a každé hluboké nadechnutí je blaženost sama. Zpočátku nám to působí rozkoš, jako když si důkladně zívneme a protáhneme se, v mozku nám najednou zajiskří a celý svět se nám rozzáří před očima. Člověk třeba prožil celý život šedivě, krajina a stromy kolem něho byly ponuré a temné. Události, i ty důležité, ho míjely jako bledé bezvýrazné stíny. A najednou – ta slavná záře! – a zpěv cvrčků mu zalahodí v uších, vůně země se mu rozezpívá v nozdrách, rozčeřené skvrny světla pod stromy mu oblaží zrak. Člověk se náhle rozlije jako bystřina, plným proudem, a přece ho neubývá. A já si myslím, že význam člověka ve světě se dá měřit intenzitou a počtem takových výbuchů záře. Zasahují každého z nás jednotlivě, ale svazují nás se světem. Jsou mateřským zdrojem veškeré tvůrčí síly a vymezují odlišnost každého člověka od všech ostatních lidí.
Nevím, jak tomu bude v budoucnosti. Ve světě dochází k monstrózním změnám, působí v něm síly formující příští časy, jejichž tvář neznáme. Některé z těch sil nám připadají zhoubné, ani ne snad samy o sobě, nýbrž proto, že vedou k vyloučení jiných hodnot, kterých si vážíme. Je pravda, že dva muži unesou větší kámen než jeden muž. Skupina lidí vyrábí automobily rychleji a lépe, než by to dokázal jeden člověk, a chléb z tovární velkopekárny je lacinější a jednotnější. V době, kdy veškerá naše potrava, oblečení i bydlení vzniká složitými metodami masové výroby, ovlivňuje masovost nutně i naše myšlení a vylučuje všechny jiné způsoby myšlení. Masová nebo kolektivní produkce pronikla za našich časů do naší ekonomiky, politiky a dokonce i do našeho náboženství, takže některé národy nahradily ideu Boha ideou kolektivnosti. To je v současné době nebezpečné. Ve světě narůstá napětí, napětí až k prasknutí, a lidé jsou nešťastní a zmatení. V takové době považuji za přirozené a správné položit si některé otázky. V co vlastně věřím? Zač a proti čemu musím bojovat?
Náš druh je jediný tvořivý druh v přírodě a vládne jenom jedním tvůrčím nástrojem, individuálním lidským mozkem a duchem. Dva lidé ještě nikdy nic nestvořili. Spolupráce nevede k ničemu, ať v hudbě, v umění, v poezii, v matematice nebo ve filozofii. Jakmile jednou dojde k zázraku stvoření, skupina se ho může chopit, stavět na jeho základě a rozvést jej, ale skupina nikdy nic nevynalezne. To nejvzácnější vychází z osamocené lidské mysli.
A síly semknuté kolem koncepce skupinovosti dneska té vzácné hodnotě lidské mysli vyhlásily vyhlazovací válku. Ústrky, vyhladovování, potlačování, nucené řízení a ochromující rány usměrňovacího bucharu, to jsou metody, jimiž je pronásledován, svazován, otupován a omamován svobodný, volně vlající duch. Lidský rod, jak se zdá, se pustil neblahou sebevražednou cestou.
A já věřím tomu, že svobodná, zkoumavá mysl lidského jednotlivce je největší hodnota na světě. A za to taky chci bojovat: aby se mohla svobodně a bez usměrňování rozletět, jakým chce směrem. A musím bojovat proti každé ideji, náboženství nebo vládě, která omezuje nebo ničí individualitu. Takový jsem a takové jsou moje cíle. Chápu, proč se systém, založený na určité formuli, musí snažit o zničení svobodného ducha – svobodný duch totiž může svým zkoumáním zničit takový systém. Ovšemže to chápu a nenávidím to a budu proti tomu bojovat za zachování toho jediného, co nás dělí od netvůrčích zvířat. Kdyby se podařilo zhasnout onu záři, jsme ztraceni.
* * *
Adam Trask vyrůstal v šedi, záclony jeho života byly jako zaprášené pavučiny a jeho dny plynuly jako pomalý průvod polosmutků a ubíjející nespokojenosti. A pak najednou prostřednictvím Cathy uviděl záři.

Nezáleží na tom, že Cathy byla zrůda, jak jsem ji nazval. Cathy je nám možná nepochopitelná, ale přitom jsme schopni mnoha věcí v nejrůznějších směrech, velké ctnosti i velkých hříchů. A kdo se v duchu nikdy nehroužil do černých vod? Máme v sobě možná všichni nějaký tajný rybníček, kde se rodí ohavná havěť a roste do síly. Jenomže její rejdiště je ohrazeno, takže plující havěť, jakmile povyleze, spadne zase zpátky. Není však možné, že v temných tůních některých lidí narůstá zlo do té míry, že se přemrskne přes ohradu a plave si volně? A není potom takový člověk zrůda v našem smyslu, a nejsme s ním spojeni ve svých skrytých hlubinách? Bylo by absurdní, abychom nechápali jak anděly, tak ďábly, vždyť jsme si je sami vynašli.
Ať byla Cathy jakákoli, v Adamovi roznítila záři. Jeho duch se rozletěl a osvobodil se od strachu, trpkosti a zažluklých vzpomínek. Taková záře rozjasňuje a proměňuje svět, podobně jako světelná raketa mění tvář bojiště. Adam možná Cathy vůbec ani neviděl, tak mu ji ozařovaly jeho vlastní oči. Do jeho myšlenek se vpálil obraz krásy a něžnosti, obraz líbezné světice, nad pomyšlení vzácné, čisté a milující. Tenhle obraz považoval za svou manželku, a nic z toho, co dělala skutečná Cathy, se nijak nedotklo Cathy Adamovy.
Cathy řekla, že do Kalifornie nechce, ale on ji neslyšel, poněvadž ho vzala za ruku jeho Cathy a vykročila na cestu první. Jeho záře byla tak jasná, že si nevšiml zachmuřené bolesti bratrovy a neviděl blesky v jeho očích. Prodal Charlesovi svůj podíl na farmě, laciněji, než zač stál, a s penězi za farmu a s polovičkou peněz po otci byl bohatý a nezávislý.
Bratři se navzájem odcizili. Na nádraží si podali ruce. Charles vyprovodil pohledem odjíždějící vlak a zamnul si jizvu. Šel ho hospody, hodil do sebe rychle čtyři whisky a vylezl po schodech do horního patra. Zaplatil si holku a pak za nic nestál. Plakal jí v náručí, dokud ho nevyhodila. Zuřil na své farmě, znásilňoval ji, rozšiřoval ji, dřel na ní a vylepšoval ji, a jeho panství rostlo. Nedopřál si odpočinku a chvíle oddechu, a tak bohatl bez radosti a těšil se úctě bez přátel.
Adam se zdržel v New Yorku tak dlouho, aby pro sebe a pro Cathy nakoupil šatstvo, než nastoupili do vlaku, který je odvezl přes kontinent. Je snadno pochopitelné, jak se dostali zrovna do Salinského údolí.
Tehdejší železnice – rostoucí, střetající se v konkurenčním boji, usilující o rozmach a nadvládu – využívaly všech prostředků, aby rozšířily svůj provoz. Železniční společnosti inzerovaly nejen v novinách, ale vydávaly i brožurky a obrázkové archy popisující krásu a bohatství Západu. Slibovaly vyhovět i nejnáročnějším přáním – zdroje byly neomezené. Jižní pacifická dráha, vedená zuřivě energickým Lelandem Stanfordem, začala ovládat pacifické pobřeží nejen v dopravě, ale i v politice. Její koleje se rozbíhaly do jednotlivých údolí. Nová města rostla jako houby po dešti, zpřístupňovaly se a zalidňovaly nové pozemky, poněvadž železniční společnost si musela vytvořit klientelu, aby získala další obchody.
K nově využitým zdrojům patřilo i dlouhé Salinské údolí. Adam si prostudoval pěknou barevnou skládanku, vynášející údolí jako končinu, kterou sám ráj pouze neúspěšně napodobí. Jenom blázen by po přečtení takové reklamní literatury nezatoužil usadit se tam.
Adam s koupí usedlosti nepospíchal. Opatřil si bryčku a objížděl kolem, setkával se s dřívějšími usedlíky, probíral s nimi půdu a vodu, počasí a sklizeň, ceny a vybavení. Nešlo mu o žádnou spekulaci. Chystal se tady usadit, založit si domov, rodinu a možná dynastii.
Jezdil s překypující energií od farmy k farmě, sbíral hrudky země a drobil je v prstech, vykládal a plánoval a snil. Lidem v údolí se líbil a byli rádi, že se mezi nimi chce usadit, poněvadž v něm poznali solidního člověka.
Měl jenom jednu starost, a to o Cathy. Nebylo jí dobře. Jezdila s ním po kraji, jenže byla stále malátná. Jednou ráno si postěžovala, že je nemocná, a zůstala v hotelovém pokoji v King City, zatímco Adam si vyjel do kraje. Vrátil se kolem páté hodiny odpoledne a našel ji polomrtvou od ztráty krve. Zastihl naštěstí doktora Tilsona u večeře a odvlékl ho od jeho rostbífu. Doktor nemocnou rychle vyšetřil, dal jí vložku a obrátil se k Adamovi.
„Co abyste radši počkal dole?" navrhl mu.
„Je to s ní v pořádku?"
„Je. Za chvíli vás zavolám."
Adam popleskal Cathy po rameni a ona se na něj vleže usmála.
Doktor Tilson za ním zavřel dveře a vrátil se k posteli. V obličeji byl rudý vzteky. „Proč jste to udělala?"
Cathy svírala rty do tenké linky.
„Ví váš manžel, že jste těhotná?"
Zavrtěla pomalu hlavou.

„Čím jste to udělala?"
Němě na něj zůstala zírat.
Rozhlédl se po pokoji. Přistoupil k prádelníku a vzal do ruky pletací jehlici. Zamával s ní Cathy před nosem. „Tímhle starým mordýřským inštrumentem!" vybuchl. „Huso jedna hloupá! Skoro jste se připravila o život, ale o dítě nepřijdete. Nejspíš jste si pomáhala i jinak, brala jste jedy, zkoušela jste to s kafrem, petrolejem a paprikou. Panebože! Co vy ženské všechno dokážete!"
Dívala se očima studenýma jako sklo.
Doktor si přitáhl židli k posteli. „Proč to dítě nechcete?" zeptal se tiše. „Máte hodného muže. To ho nemáte ráda? Nechcete se mnou vůbec mluvit? Odpovězte mi, sakra! Nebuďte paličatá!"
Nepohnula rty a očima ani nemrkla.
„Má milá," naléhal, „copak to nechápete? Život nesmíte ničit. Z tohohle bych vyskočil z kůže. Bůh ví, že mi umírají pacienti, poněvadž toho dost nevím. Ale snažím se – vždycky se snažím. A pak vidím záměrné zabití!" Rychle pokračoval v řeči. Hrozil se nepřirozených zámlk mezi svými větami. Cathy se mu zdála něčím nelidská. „Znáte paní Laurelovou? Chřadne a pláče touhou po maličkém. Dala by všechno na světě, aby mohla mít dítě, a vy – vy se snažíte svoje probodnout jehlicí! No dobrá!" vykřikl nakonec. „Když nechcete mluvit, nemusíte. Ale něco řeknu já vám. Dítě žije. Netrefila jste se. A já vám říkám, že se to dítě narodí. Znáte zákon našeho státu proti potratům? Nemusíte mi odpovídat, ale poslouchejte dobře! Jestli se tohle bude opakovat, jestli o to dítě přijdete a já budu mít důvod k podezření z něčeho nekalého, podám na vás trestní oznámení a postarám se, abyste neušla trestu. A doufám, že máte dost rozumu, abyste mi věřila, poněvadž to tak doslova myslím."
Cathy si špičatým jazýčkem olízla rty. Chlad z očí jí vymizel a místo něho se objevil bezmocný smutek. „Moc toho lituju," řekla. „Moc. Ale vy to nechápete."
„Tak proč mi to nechcete povědět?" Jeho hněv se rozplynul jako pára. „Povězte mi to, má milá."
„Těžko se mi o tom mluví. Adam je tak hodný, tak silný. A já jsem – zkrátka jsem poznamenaná. Padoucnice."
„Vy ne!"
„Ne, ale můj dědeček a tatínek – a můj bratr." Zakryla si rukama oči. „Nedokázala jsem to manželovi povědět."
„Chuděrko," řekl. „Chuděrko moje malá. Něco takového se nedá tvrdit najisto. Vaše dítě bude s největší pravděpodobností zdravé a silné. Slíbíte mi, že už nebudete zkoušet žádné hlouposti?"
„Ano."
„Tak dobrá. Neřeknu vašemu muži, co se stalo. A teď si lehněte, ať se podívám, jestli to přestalo krvácet."
Za pár minut zaklapl svůj vak a strčil si jehlici do kapsy. „Přijdu se na vás podívat zítra ráno," slíbil.
Adam se k němu vrhl, když sestupoval po úzkém schodišti do haly. Doktor Tilson odrazil příval jeho otázek: „Jak je jí? Je to s ní v pořádku? Co se jí stalo? Smím nahoru?"
„Tak počkat – počkat!" zarazil ho doktor a uplatnil svůj trik, jeden ze svých obvyklých žertíků. „Vaše paní je nemocná."
„Pane doktore…"
„Tou jedinou dobrou nemocí na světě…"
„Pane doktore…"
„Vaše paní čeká dítě." A jen se kolem Adama mihl a nechal ho stát s očima dokořán. Tři muži sedící kolem kamen se na něj zazubili. Jeden z nich suše poznamenal: „Kdyby teďka šlo o mne, pozval bych nějaké dva tři kamarády na skleničku." Jeho narážka vyzněla naplano. Adam se už nemotorně hrnul do úzkých schodů.
Adamova pozornost se soustředila na ranč Bordoniových pár kilometrů na jih od King City, skoro v poloviče cesty mezi San Lucas a King City.
Bordoniovým zůstalo devět set akrů z léna deseti tisíc akrů, které dostal prapradědeček paní Bordoniové od španělské koruny. Bordoniovi byli Švýcaři, ale paní Bordoniová byla dcera a dědička jisté španělské rodiny, která se usadila v Salinskem údolí už na počátku kolonizace. A jak už to bylo osudem většiny starých rodin, panství jim proklouzávalo mezi prsty. Něco prokarbanili, něco padlo na daně, a hezkých pár akrů odtrhli jako kupóny na svůj luxus – na koně, diamanty nebo hezké ženy. Zbývajících devět set akrů tvořilo jádro původního léna Sanchezových a obsahovalo nejlepší pozemky. Táhly se podél řeky a zabíhaly na obou březích do kopců předhoří, poněvadž údolí se v těch místech zužuje a pak se opět rozevírá. Původní dům Sanchezových byl dosud obyvatelný. Byl z nepálených cihel a stál v malém údolíčku na úpatí kopců, svlažovaném vzácným

nevysychajícím pramenem sladké vody. Proto také samozřejmě si tam první Sanchez postavil své sídlo. Údolíčko stínily obrovské duby a půda vynikala žírností a zelení v téhle končině zcela neobvyklou. Zdi nízkého domu byly přes metr dvacet tlusté a kulaté trámy krovu byly přivázány k příčným trámcům řemeny z nevydělané kůže, dokud byla kůže vlhká. Později se smrskla, stáhla pevně krov s příčnými trámci a kožené řemeny ztvrdly jako železo a nabyly skoro nezničitelné houževnatosti. Tahle stavební metoda má jen jednu nevýhodu. Kůži by přehryzaly krysy, kdyby jim v tom člověk nezabránil.
Starý dům vypadal, jako by byl vyrostl ze země, a byl rozkošný. Bordoni z něho udělal kravín. Byl to Švýcar, přistěhovalec, a potrpěl si v národní tradici puntičkářsky na čistotu. Nedůvěřoval tlustým zdem z vepřovic a postavil si o kus dál dřevěný dům, kdežto z oken v hlubokých výklencích starého Sanchezova domu vystrkovaly hlavy Bordoniho krávy.
Bordoniovi byli bezdětní, a když paní ve zralém věku zemřela, manžel propadl stesku po své alpské minulosti. Chtěl ranč prodat a vrátit se domů. Adam Trask se nechtěl s koupí ukvapit a Bordoni požadoval vysokou cenu a užíval té obchodní metody, že se tvářil, jako by mu na prodeji nezáleželo. Že Adam jeho ranč koupí, věděl dávno předtím, než to věděl Adam sám.
Adam se chtěl usadit natrvalo, aby tam natrvalo zůstaly i jeho dosud nenarozené děti. Bal se, že koupí jednu usedlost, a pak uvidí jinou, která se mu zalíbí víc, jenomže Sanchezovo panství ho přitom stále přitahovalo. Po příchodu Cathy se mu otevřela vyhlídka na dlouhý a příjemný život. Ale jednal ve všem všudy rozvážně a opatrně. Projel v bryčce, na koni a prošel pěšky každou píď pozemků. Navrtal svrchní prsť, aby ozkoušel a ohmatal a očichal půdu vespod. Vyptával se na všechno drobné rostlinstvo, bující na lukách, u řeky i v kopcích. Na vlhkých místech si klekal a zkoumal stezky zvěře v blátě, horských pum i vysoké, kojotů i divokých koček, smrăochů a mývalů, lasiček a zajíců, které všechny překrývaly křižující se stopy křepelek. Probíral se podél řeky vrbovím a ostružiním a podrostem platanů, poplácával kmeny virginských i zakrslých dubů, vavřínů, kalifornských cesmín i mandloní.
Bordoni po něm pošilhával a naléval do sklenic na vodu červené víno vylisované z hroznů své viničky na svahu kopců. Bordoni se s rozkoší každé odpoledne trochu opíjel. A Adam, který víno dosud nikdy neochutnal, mu začal přicházet na chuť. Znovu a znovu se Cathy vyptával, co si o ranči myslí. Líbí se jí? Bude tam šťastná? A neposlouchal její nemastné neslané odpovědi. Myslel si, že plně sdílí jeho nadšení. V hotelové hale v King City mluvíval s muži, kteří se tu scházeli kolem kamen a čítali noviny ze San Franciska.
„Myslím na vodu," řekl jednou večer. „Rád bych věděl, jak hluboko bude třeba kopat, než se na ni narazí."
Jeden rančer v modrácích si přehodil nohu přes nohu. „To byste si měl promluvit se Samem Hamiltonem," řekl. „Ten se ve vodě vyzná jako nikdo tady kolem. Je to zároveň proutkař i studnař. Ten vám poradí. Vyvrtal polovičku studní po celým okolí."
Jeho společník se uchechtl. „Však má taky jaksepatří důvod, aby se o vodu zajímal. Sám nemá na tom svým zatraceným úhoru ani kapku."
„Jak ho najdu?" zeptal se Adam.
„Víte co? Já za ním zrovna jedu, aby mi udělal pár železnejch vinglů. Vezmu vás s sebou, jestli chcete. Pan Hamilton se vám bude líbit. Je to fajn člověk."
„A geniální komik," dodal jeho společník.
* * *
Vypravili se na Hamiltonův ranč v čtyřkoláku Louise Lippa – Louis a Adam Trask. V bedně pod sedadlem řachtalo pásové železo a na něm poskakovala srnčí kýta zabalená do mokré pytloviny, aby zůstala v chladu. Tenkrát bylo zvykem přivézt na návštěvu něco podstatného k snědku, protože člověk musel zůstat na oběd, jestliže nechtěl navštíveného urazit. Jenomže pár hostí mohlo hostiteli rozvrátit zásobovací plány na týden, kdyby člověk nenahradil, co snědl. Stačila čtvrtka prasete nebo kus svíčkové. Louis tedy opatřil srnčí a Adam přispěl lahví whisky.
„Něco vám musím říct," poznamenal k tomu Louis. „Pan Hamilton tu flašku uvítá, ale paní Hamiltonové to nejde pod nos. Na vašem místě bych ji nechal pod sedadlem a vytáh bych ji teprve, až zajedeme ke kovárně. Děláme to tak vždycky."
„To muže nenechá, aby se napil?"
„Je jako brabeček," řekl Louis, „ale paličatá je jako mezek. Jenom tu flašku nechtě pod sedadlem!"
Opustili silnici údolím a zajeli do kopců zbrázděných vyjetými kolejemi, které navíc vymlely zimní deště. Koně nalehli do chomoutů a čtyřkolák se houpal a poskakoval. Letošek kopcům nepřál, už v červnu byly vyprahlé a z nízké, spálené pastviny trčelo kamení. Ovsík vyrazil sotva na patnáct centimetrů, jako by

věděl, že jestli rychle nenasadí na semeno, nevysemení vůbec.
„Moc vlídně to tu nevypadá," poznamenal Adam.
„Vlídně? Šmankote, pane Trask, tahle končina by člověka přivedla k zoufalství nebo do hrobu. Vlídně! Pan Hamilton má pěknej flák země, a přece by na ní se všema těma dětma zašel hlady. Ranč je neuživí. Živí se vším možným a kluci už taky začínají vydělávat. Je to moc fajn rodina."
Adam se zahleděl na temný pruh mesquitu, zdejší vikve, který vykukoval z blízké rokle. „Tak proč se tu proboha usazoval?"
Louis Lippo jako každý člověk rád vysvětloval, zvlášť někomu cizímu, když u toho nebyl žádný domorodec, aby mu protiřečil. „Já vám to povím," řekl. „Podívejte se na mě – můj táta přišel z Itálie. Měl svoje těžkosti, ale pár krejcarů si přivez. Můj ranč není velkej, ale pěknej. Táta ho koupil. Vybral si ho. A podívejte se na sebe – nevím, jak si stojíte, a nechci se vás na to ptát, ale chcete přej koupit ranč starýcho Sancheze, a Bordoni ještě nikomu nic nedal zadarmo. Takže si musíte stát docela dobře, jinak byste se o to vůbec nemoh zajímat."
„Nejsem na tom tak zle," připustil Adam skromně.
„Beru to kapku zeširoka," řekl Louis. „Když se pan Hamilton s paničkou přistěhovali do údolí, neměli ani ten nočník. Museli se spokojit s tím, co zbejvalo – se státníma pozemkama, o který nikdo jinej nestál. Na pětadvaceti akrech tu člověk neuživí krávu ani v dobrejch letech, a říká se, že ve zlejch letech odtáhnou i kojoti. Některý lidi přej nevědí, jak se Hamiltonovi vůbec uživili. Ale pan Hamilton se samozřejmě hnedka pustil do práce – tak se uživili. Dělal jako nádeník, dokud si nesestrojil tu mlátičku."
„Ale musel mít pořádnou páru. Slyším o něm ze všech stran."
„Páru teda měl. Vychoval devět dětí. Vsadím se, že si nenašetřil ani pár supů. Z čeho taky?"
Jedna strana čtyřkoláku nadskočila, přejela velký kulatý kámen a znovu se propadla. Koně ztmavli pod chomoutem a postraňky potem a pěnou.
„Rád si s ním popovídám," řekl Adam.
„Jedna úroda se mu tedy vyvedla – má hodný děti a dobře je vychoval. Všichni se mají k světu – až snad na Joea. Ten je nejmladší – přej ho chtějí poslat na univerzitu, ale ostatní si vedou dobře. Pan Hamilton se má čím pyšnit. Jejich dům je zrovna tady za tím kopcem. Nezapomeňte schovat tu whisky – podívala by se na vás, že byste zmrz na rampouch."
Vyprahlá země ve slunci praskala a cvrčci vrzali. „Namouduši, bohem zapomenutá končina," řekl Louis.
„Až se za to stydím," poznanenal Adam.
„Jak to?"
„Že si stojím tak, abych nemusel žít někde jako tady."
„Já si tak stojím taky, ale nestydím se za to. Jsem zatraceně rád."
Když čtyřkolák vyjel na kopec, Adam dole uviděl shluk stavení, která tvořila Hamiltonovic sídlo – dům s mnoha přístěnky, chlév pro krávy, kovárnu a kůlnu na vozy. Všechno bylo vyprahlé a sežehlé sluncem – žádné velké stromy a jenom malá, ručně zalévaná zahrádka.
Louis se k Adamovi obrátil s jistým náznakem nepřátelského tónu. „Pár věcí bych vám chtěl říct rovně a jasně, pane Trask. Jsou lidi, co si při prvním setkání se Samuelem Hamiltonem možná pomyslí, že moc žvaní. Nemluví jako jiný lidi. Je to Irčan. A pořád vymejšlí nějaký plány – sto plánů za den. A pořád v něco doufá. Šmankote, aby ne, když má žít v tyhle končině! Ale pamatujte si – je to pracant, dobrej kovář a některý z těch plánů mu vycházejí! Slyšel jsem ho předpovídat věci, co se pak opravdu staly."
Adama ten výhružný náznak poplašil. „Nemám ve zvyku dívat se na někoho skrz prsty," odpověděl a měl najednou pocit, že se na něj Louis dívá jako na vetřelce a nepřítele.
„Chtěl jsem jenom, aby vám to bylo jasný. Některý lidi z východu si myslejí, že kdo nemá fůru peněz, nestojí za nic."
„Ani by mě nenapadlo…"
„Pan Hamilton si možná nenašetřil ani pár supů, ale je náš a jeden z nejlepších. A vychoval nejpořádnější rodinu, s jakou se člověk může setkat. Jen abyste na to nezapomněl!"
Adam se už chtěl hájit, ale pak řekl: „Nezapomenu. Děkuju za upozornění."
Louis se opět zadíval vpřed. „Tamhle je – vidíte ho, vedle kovárny! Nejspíš nás už slyšel."
„To má plnovous?" napjal Adam zrak.
„Má, a moc pěknej. Rychle mu šediví, už ho má mourovatej."
Projeli kolem dřevěného domu a zahlédli paní Hamiltonovou, jak je pozoruje oknem, a pak zastavili před kovárnou, kde už na ně čekal Samuel.

Adam uviděl mohutného muže s patriarchálním plnovousem, jeho šedivé vlasy povívaly ve vzduchu jako pápeří z bodláků. Tváře nad vousy měl růžové, jak mu slunce opálilo jeho irskou pokožku. Na sobě měl čistou modrou košili, overal a koženou zástěru. Měl vysoukané rukávy a svalnaté paže měl rovněž čisté. Adam ho přejel pohledem a vrátil se k jeho očím, světle modrým a jiskřícím mladistvou radostí. Kolem očí měl paprsčité vějířky vrásek od smíchu.
„Louisi," zahlaholil, „to jsem rád, že tě vidím! I když si tady žijeme jako v ráji, přátele vidíme vždycky rádi." Usmál se na Adama a Louis ho představil.
„Přived jsem vám návštěvu, pana Adama Traska. Je tady novej, z východu. Chce se u nás usadit."
„Těší mě," řekl Samuel. „Ruce si podáme někdy jindy. Nerad bych vás těmahle kovářskejma prackama umazal."
„Přivez jsem si nějaký pásový železo, pane Hamiltone. Nadělal byste mi z něho pár vinglů? Nebo se mi rozpadne krov nad hlavou."
„To se rozumí, Louisi. Jen polez dolů! Dáme koně do stínu."
„Mám tady kus srnčího a pan Trask přivez jednu maličkost."
Samuel zaletěl pohledem k domu. „Tu maličkost nejradši vyndáme, až zatáhneme vůz za kůlnu."
Adam slyšel zpěvavou kadenci jeho řeči, ale nevšiml si v jeho výslovnosti nějakého cizího přízvuku, až snad na měkčí a důraznější 'A'.
„Louisi, vypřáh by sis koně? Zanesu to srnčí dovnitř. Lízá bude mít radost. Má ráda dušenou zvěřinu."
„Je doma někdo z mladejch?"
„Ne, zrovna není. George s Willem přijeli na sobotu a na neděli domů a včera večer se všichni vypravili na tancovačku do Kaňonu divokých koní, do školy v Peach Tree. Přitáhnou domů někdy za soumraku. Nemáme kvůli tomu kanape. Pak vám to povím – Lízá jim to nedaruje – zase jeden Tomův kousek. Povím vám to potom."
Zasmál se a vykročil k domu se srnčí kýtou zabalenou v pytlovině. , Jestli chcete, zaneste zatím tu maličkost do kovárny, ale dejte pozor, ať se neblejskne ve slunci!"
Slyšeli ho pak cestou k domu volat: „Lízo, tohle by tě jakživo nenapadlo! Louis Lippo přivez srnčí kýtu – větší, než jsi ty sama!"
Louis zajel za kůlnu a Adam mu pomohl vypráhnout koně, svázat jim postraňky a přivázat je ve stínu. „To myslel vážně, aby se ta flaška neblejskla ve slunci," řekl Louis. „To musí mít pěknou semetriku." „Je jako brabeček, ale paličatá je jako mezek." „Má ho na kšírách," poznamenal Adam. „Myslím, že se to tak někde říká."
Samuel se k nim přidal v kovárně. „Lízá se těší, že zůstanete na oběd," řekl.
„Vždyť nás nečekala," namítl Adam.
„Pšt, člověče! Udělá pár extra knedlíků k tomu dušenému masu. Máme radost, že vás tady máme. Dej mi to železo, Louisi, a podíváme se, jak to chceš!"
Rozdělal na černém čtverci výhně oheň z třísek, rozfoukal ho měchem a přiložil pak prsty navlhčený koks, až začal žířit. „Pojď sem, Louisi," řekl pak, „fofruj mi tady kapku křídlama! Pomalu, člověče, pomalu a rovnoměrně!" Položil železné pásy na žhnoucí koks. „Kdepak, pane Trasku, Lízá je zvyklá vařit pro devět hladovejch krků. Tu nic nepřekvapí." Postrčil kleštěmi železo do většího žáru a zasmál se. „Tu poslední větu odvolávám, je to pustá lež. Moje žena žbrblá jako oblázky v příboji. A varuju vás oba, abyste před ní nevyslovovali slovo „kanape“. Hudruje na to slovo jako krocan na červenou."
„Už jste o tom něco říkal," poznamenal Adam. „Kdybyste znal našeho Torna, pochopil byste to lip, pane Trasku. Tady Louis ho zná."
„To bych řek, že znám," řekl Louis.
Samuel pokračoval. „Náš Tom je čertovo kvítko. Vždycky si naloží na talíř víc, než stačí spořádat. Vždycky zaseje víc, než stačí sklidit. Přehání každou radost i žalost. Někdo se tak už narodil. Lízá si myslí, že já taky. Nevím, jak Tom jednou skončí. Třeba se slávou a třeba na šibenici – nebyl by to ostatně první Hamilton, co visel. Někdy vám o tom povím."
„To kanape," připomněl mu Adam zdvořile.
„Máte pravdu. Vždycky se mi slova rozbíhají jako splašené ovce, Lízá to taky říká. Tak teda ve škole v Peach Tree pořádaji tu tancovačku a všichni naši kluci, George, Tom, Will a Joe, si řekli, že se tam podívají, a pozvali si samozřejmě děvčata. George, Will a Joe, chudáčci prosťáčci, si pozvali každý jednu dámu, ale Tom měl jako vždycky velké oči. Pozval si hned obě sestry Williamsovy, Jennie a Belle. Kolik tam chceš děr na šrouby, Louisi?"
„Pět," řekl Louis.
„Dobrá. A teď vám musím povědět, pane Trasku, že náš Tom trpí ohromnou samolibostí jako každý mládenec, který si myslí, že je ošklivý. Většinou na sebe nedbá, ale když přijde nějaká sláva, vyparádí se jako májka před chalupou a září

jako rozkvetlá jarní louka. A to mu zabere spoustu času. Všim jste si, že kůlna na vozy je prázdná? George, Will a Joe vyrazili brzy, ne tak zušlechtění jako Tom. George si vzal kočárek, Will bryčku a Joe kolesku." Samuelovi šibalsky zajiskřily modré oči. „No a pak se objevil Tom v plném lesku a blesku jako nějaký římský císař, a jediný vehikl na kolečkách, co mu zbyl, byla hrabačka na seno, a na tu by se nevešla ani jedna Williamsova sestra. Lízá si naštěstí nebo naneštěstí zrovna zdřímla. Tom se posadil na schůdky a chvíli spekuloval. Potom zašel do kůlny, zapřáh pár koní a sundal z hrabačky sedačku. A pak vytáh z domu kanape a přivázal ho za nohy řetězem na hrabačku – sváteční žíněné kanape s opěradlem prohnutým jako husí krk, které Lízá miluje nade všecko na světě. Dal jsem jí ho, ¦by si na něm odpočívala, než se narodil George. Naposledy jsem Torna viděl, jak koně zabírali do vršku a on se rozvaloval na kanapi na cestě pro Williamsovic děvčata. Panebože, než se vrátí, bude to kanape nadranc, jak ho prošoupá!" Samuel odložil kleště a zapřel si dlaně o boky, jak se prohýbal smíchy. „A Lízá soptí oheň síru. Chudák Tom." Adam se usmál. „Nezkusil byste tu maličkost?"
„To bych zkusil," prohlásil Samuel. Přijal láhev, rychle si lokl a vrátil ji. „Uisquebaugh – to je vlastně irské slovo – whisky, živá voda – a to taky je!" Odnesl do červena rozpálené pásy na kovadlinu, vyrazil do nich otvory pro šrouby a ohnul pásy kladivem do pravého úhlu, až zasršely jiskry. Pak ponořil syčící železo do soudku černé vody. „A je to," prohlásil a hodil poslední železo na zem. „Děkuju vám," řekl Louis. „Co budu dlužen?" „Potěšení z tvé společnosti." „Vždycky to dopadne takhle," postěžoval si Louis. „Ba ne, za vrtání té nové studny jsi mi zaplatil." „Že si přitom vzpomínám – tady pan Trask pomejšlí na koupi Bordoniho ranče – z panství starýho Sancheze – pamatujete?" „Znám to tam," přikývl Samuel. „Pěkný ranč." „Ptal se na vodu a já mu řek, že v tom se nikdo kolem nevyzná líp než vy."
Adam nechal kolovat láhev, Samuel si delikátně usrkl a utřel si rty neumouněnou částí předloktí.
„Ještě jsem se nerozhodl," řekl Adam. „Jenom se tak ptám." „Panebože, člověče, teď jste si ale dal! Ptát se Irčana je přej nebezpečná věc, protože vám obyčejně odpoví. Víte, doufám, co děláte, když mi rozvazujete jazyk. Lidi se na to dívají různě. Říká se „mlčeti zlato“, ale taky „líná huba holé neštěstí“. Já dávám samosebou přednost tomu druhému – Lízá říká bohužel. Copak byste teda chtěl vědět?"
„Když mluvíme o tom Bordoniho ranči – jak hluboko byste tam musel jít, abyste narazil na vodu?"
„Musel bych vidět přesně to místo – někde deset metrů, někde padesát a někde až do středu zeměkoule." „Ale na vodu byste přišel?"
„Skoro všude, jenom na svém vlastním ranči ne." „Slyšel jsem, že vám tady chybí."
„Slyšel? Sám Pánbůh v nebi to musel slyšet! Však jsem se kvůli tomu něco nakřičel."
„Je tam čtyři sta akrů u řeky. Najde se voda tam?"
„Musel bych se podívat. S tímhle údolím není všechno jen tak.
Kdybyste měl trpělivost, moh bych vám o něm ledacos povědět, vždyť jsem si ho pořádně obhlíd a prošťoural. Hladovec hltá v duchu, to víte."
Louis Lippo poznamenal: „Pan Trask je z Nový Anglie. Chce se tady usadit. Ale na Západě už předtím byl – na vojně, bojoval proti Indiánům."
„Opravdu? Tak to byste měl vykládat vy, abych se já poučil."
„Nechce se mi o tom mluvit."
„Proč ne? Pomoz Pánbůh mojí rodině i sousedům, kdybych proti Indiánům bojoval já!"
„Já proti nim bojovat nechtěl, pane." Vojenské „pane" mu vklouzlo na jazyk bezděčně.
„To vás chápu. Je to asi těžké zabít člověka, kterého neznáte a proti kterému nic nemáte."
„Nebo je to možná právě tím lehčí," řekl Louis.
„Na tom něco bude Louisi. Ale někdo by se nejradši objímal s celým světem, a někdo zase nenávidí sám sebe a rozmazává všade svou nenávist jako máslo na topinku."
„Radši bych od vás něco slyšel o té půdě," řekl Adam stísněně, protože mu v duchu vytanula skličující vzpomínka na hromadu mrtvých těl.
„Kolik je hodin?"
Louis vyšel z kovárny, aby se podíval na slunce. „Ne víc než deset."
„Když se jednou rozjedu, nedokážu zabrzdit. Náš Will mi říká, že bych snad hučel do stromů, kdybych nenašel lidskou oběť." Samuel si povzdechl a posadil se na soudek hřebíků. „Rek jsem, že s tímhle údolím není všecko v pořádku, ale to

možná proto, že jsem se narodil v zeleném kraji. Vidíš na něm něco divného ty, Louisi?"
„Ne, já nikdy jinde nebyl."
„Pořádně jsem celé údolí prošťoural," řekl Samuel. „Něco se pod ním dalo – a pořád ještě možná děje. Leží pod ním mořské dno, a ještě hloub docela jiný svět. Ale to farmáři nemusí vadit. Svrchní vrstva je dobrá prsť, zvlášť na planině. Na horním toku řeky je půda lehká a písčitá, ale je s ní promíchaná svrchní úrodná hlína z kopců, splavená zimními dešti. Směrem k severu se údolí rozšiřuje a země je tam černější, těžší a snad úrodnější. Myslím, že tam kdysi bývala blata a kořínky za staletí zetlely v půdě, daly jí černou barvu a prohnojily ji. A když ji zoráte, drží ji pohromadě příměsek mastné hlíny. Táhne se to tak přibližně od Gonzales až na sever k ústí řeky. Po stranách kolem Salinas, Blanco, Castorville a Mechového přístaviště ta blata pořád ještě zůstala. A jednou, až je někdo odvodní, bude to nejúrodnější kraj pod tímhle rozpáleným sluncem."
„Vždycky předpovídá budoucnost," podotkl Louis.
„Člověk se musí odpoutat od času aspoň v duchu, když to už nejde tělesně."
„Jestli se tady mám usadit, musím mít nějakou představu o budoucnosti," poznamenal Adam. „Vždyť tady jednou budou žít moje děti."
Samuel se zadíval přes hlavy svých přátel z temné kovárny do žlutého slunečního žáru. „Tak abyste věděl, pod velkou částí údolí leží někde hloub a někde těsně pod povrchem zvláštní tvrdá vrstva, říkáme jí pánev. Je to upěchovaný jíl, taky mastný. Někde je ho jenom na stopu, někde víc. Kdyby té pánve nebylo, prosákly by zimní deště do hloubky a zavlažily by zem, a v létě by pak vláha stoupala zase ke kořenům. Takhle nasákne dosyta jenom půda nad pánví a zbytek vláhy odvedou záplavy nebo zůstane ve stojatých kalužích na povrchu. A to je snad největší kletba našeho údolí."
„Ale žije se tady dobře, ne?"
„To žije, jenomže člověku nedá spát pomyšlení, oč by zdejší půda mohla být úrodnější. Uvažoval jsem, že by možná pomohlo, kdyby se do pánve nadělaly tisíce děr, aby se voda vsákla pod ni. A pak jsem to zkoušel s pár roubíky dynamitu. Provrtal jsem jíl a odstřelil ho. Vyhodilo to díru, že voda mohla do hloubky. Ale umíte si proboha představit, kolik by toho dynamitu bylo třeba? Čet jsem někde, že jeden Sved, ten, co vynašel dynamit, objevil novou výbušninu, silnější a bezpečnější. Ta by to snad vyřešila."
Louis prohlásil napůl posměšně a napůl s obdivem: „Pořád koumá, jak by něco změnil. Nic mu nevoní, jak je to dnes."
Samuel se na něj usmál. „Lidi přej kdysi žili na stromech. Někoho musel přestat bavit život ve větvích, jinak bys dneska nešlapal po zemi." A pak se znovu rozesmál. „Zrovna se vidím v téhle své prašné poušti, jak tvořím svět, nachlup stejně, jako když Pánbůh tvořil ten svůj. Jenomže Pánbůh svůj svět viděl. A já ten svůj neuvidím nikdy – leda v duchu. Naše údolí se jednou promění v hotovou zahradu. Dokázalo by uživit lán světa, a třeba ho uživí. A lidi tu budou žít šťastně, tisíce a tisíce lidí…" Najednou jako by mu zastřel oči nějaký mrak, tvář mu posmutněla a odmlčel se.
„Podle vás tedy udělám dobře, když se tu usadím," poznamenal Adam. „Kde jinde bych vychoval děti s takovouhle vyhlídkou?"
Samuel pokračoval. „Jednomu tady nerozumím. Údolím obchází nějaká černá moc. Nevím jaká, ale cítím ji. Za bílého oslňujícího dne občas cítím, jak zastiňuje slunce a vymačkává z něho světlo jako z houby." Zvýšil hlas. „Cítím tu nějaký černý mrak, něco ukrutného v povětří. Nevím – nevím. Jako by se z mrtvého oceánu vespod vynořilo nějaké strašidlo a zamořovalo vzduch neštěstím. Nějakým tajným smutkem. Nemůžu tomu přijít na kloub, ale cítím to a vidím to na zdejších lidech."
Adam se zachvěl. „Zrovna jsem si vzpomněl, že jsem slíbil brzy se vrátit. Cathy, moje žena, čeká dítě."
„Ale Lízá už chystá oběd."
„Však pochopí, až jí povíte o tom dítěti. Mojí ženě není dvakrát dobře. A děkuju vám, že jste mi pověděl o té vodě."
„Nepostrašil jsem vás tím klábosením?"
„Ale ne – vůbec ne. Jenomže Cathy čeká dítě poprvé a je jí mizerně."
Adam v duchu celou noc zápolil, druhý den si vyjel, plácli si s Bordonim a Sanchezův ranč byl jeho.

KAPITOLA 14

O západních končinách se toho dá napovídat tolik, že člověk ani neví, kde začít. Jedna věc mu hned připomene stovky dalších. Jde o to, aby se rozhodl, do čeho se pustí nejdřív.

Vzpomínáte si, jak Samuel Hamilton vyprávěl o výpravě svých synů na tancovačku do školy v Peach Tree? Venkovské školy tehdy bývaly středisky kultury. Protestantské církve ve městech bojovaly o svou existenci v zemi, kde se teprve nově zaváděly. Katolická církev, která tu byla první a hluboce zakořeněná, si hověla v pohodlné tradici, zatímco misie postupně chátraly, jejich střechy se propadaly a na obnažených oltářích hnízdili holubi. Knihovna misie v San Antoniu (latinská a španělská) byla vyhozena na sýpku, kde vazby knih z ovčího pergamenu ohlodávaly krysy. Na venkově byla stánkem umění a vědy škola a učitelka střehla a třímala pochodeň vzdělanosti i krásy. Škola byla koncertní síní i debatním klubem. Ve školách se zřizovala volební střediska. Společenské události, ať už korunovace májové královny, tryzna za zemřelého prezidenta nebo tancovačka do kuropění, se nemohly konat nikde jinde. A učitelka byla nejen intelektuální vzor a společenská organizátorka, nýbrž i kýžená partie pro venkovské synky. Rodina, jejíž syn ji dostal za ženu, si mohla pyšně vykračovat. O dětech takové učitelky se předpokládalo, že vyniknou zvláštními intelektuálními vlohami, jak zděděnými, tak vypěstovanými
Dcery Samuela Hamiltona nebyly předurčeny k tomu, aby se z nich staly zedřené ženy farmářů. Byly hezké a ozařoval je původ z rodu irských králů. Jejich hrdost přesahovala jejich chudobu. Nikoho nikdy ani nenapadlo litovat je. Samuel vychoval očividně nadřazené plémě. Byly sčetlejší a měly lepší způsoby než většina jejich vrstevnic. Samuel jim všem vštípil svou lásku k vědění a odlišil je tak od nafoukané zabedněnosti tehdejších časů. Olivě Hamiltonová se stala učitelkou. To znamenalo, že v patnácti letech odešla z domova a bydlela v Salinas, kde mohla vychodit střední školu. V sedmnácti se podrobila zkouškám před okresní školní radou, které zahrnovaly všechna umění a vědy, a v osmnácti učila v Peach Tree, v osadě pojmenované podle broskvových stromů.
Měla ve třídě žáky starší a větší, než byla sama. Učitelování vyžadovalo od děvčete mnoho taktu. Udržet velké chlapce na uzdě bez pistole a bez biče byl těžký a nebezpečný úkol. V jedné horské škole žáci svou učitelku znásilnili. Olivě Hamiltonová musela učit nejen všechny předměty, ale i všechny věkové stupně. Jenom velice málo žáků v té době vychodilo víc než osm tříd a některým to při povinnostech v hospodářství trvalo čtrnáct až patnáct let. Kromě toho musela Olivě ovládat základy medicíny, poněvadž každou chvíli docházelo k úrazům. Po rvačce na školním dvoře musela sešívat řezné rány nožem. Když nějakého malého bosého kluka uštkl chřestýš, bylo její povinností vysát mu jed z palce na noze.
V prvním stupni učila čtení a v osmém algebru. Vedla pěvecký kroužek, vystupovala jako literární kritik, psala poznámky ze společnosti, které týdně otiskoval Salinský žurnál. K tomu měla v rukou veškerý společenský život celého okolí, nejen oslavy zakončení školního roku, ale i taneční zábavy, shromáždění, debatní schůze, vystoupení pěveckého kroužku, vánoční a májové oslavy, patriotické výlevy na Den památky padlých a na Čtvrtého července. Byla členkou volební komise a jako předsedkyně spojovala všechny dobročinné akce. Nebyla to zdaleka lehká práce a povinnosti i závazky, které z ní vyplývaly, byly neuvěřitelné. Učitelka neměla žádný soukromý život. Žárlivé oči číhaly na každou její charakterovou slabost. Nemohla bydlet u jedné rodiny déle než jeden školní běh, poněvadž by to vyvolalo žárlivost – mít učitelku na byt a stravu znamenalo pro každou rodinu společenský vzestup. Jestliže byl v rodině, kde právě bydlela, dospělý syn, dostala automaticky nabídku k sňatku, a jestliže se objevil víc než jeden nápadník, sváděly se o její ruku urputné půtky. Tři Aguitovi chlapci se kvůli Olivě Hamiltonové navzájem div nepomordovali. Učitelky to na venkovských školách málokdy vydržely dlouho. Práce byla tak těžká a nápadníci tak neodbytní, že se zpravidla brzy provdaly.
Olivě Hamiltonová se ovšem rozhodla, že tomuhle nepodlehne. Nesdílela sice intelektuální nadšení svého otce, ale za čas strávený v Salinas dospěla k rozhodnutí nevdávat se na ranč. Chtěla žít ve městě, třeba ne tak velkém jako Salinas, ale aspoň ne někde, kde dávají lišky dobrou noc. V Salinas Olivě poznala příjemnosti života, kůr a mešní roucha, oltářní spolek a fazolové večeře episkopální církve. Účastnila se uměleckých produkcí – vystoupení kočovných herců, ba i opery, se vším jejich kouzlem a příslibem voňavého světa za obzorem. Chodila na dýchánky, hrála šarády, soutěžila v recitaci veršů, vstoupila do pěveckého sboru a orchestru. Město Salinas ji lákalo. Mohla tam jít na večírek rovnou ve večerních šatech, místo aby je rolovala do sedlové brašny, jela patnáct kilometrů na koni a pak je rozbalila a žehlila.
I když byla Olivě naplno zaměstnána ve škole, toužila po velkoměstském životě, a když se o její ruku náležitě ucházel jistý mladý muž, který si v King City postavil mlýn, přijala jeho nabídku pod podmínkou dlouhého a tajného zasnoubení. Muselo být tajné, poněvadž kdyby se rozhlásilo, vyvolalo by to rozbroje mezi

mladými muži v okolí.
Olivě nebyla tak jiskřivě bystrá jako její otec, ale měla smysl pro legraci spojený se silnou a neúhybnou vůlí po matce. Nacpala svým žákům do krku všechno světlo poznání a krásy, které do nich nacpat šlo.
Touha po vzdělání měla určité meze. Takový farmář chtěl, aby se jeho děti naučily psát a počítat, což jim plně stačilo. Větší vzdělání by je mohlo nakazit nespokojeností a těkavostí. Však by se našla spousta příkladů, že vzdělání odvedlo mládence z farmy do města, kde se považoval za něco lepšího než táta. Právě tolik počtů, aby to stačilo na měření pozemků, kubíků dřeva a vedení účtů, psaní právě tak na objednávky zboží a korespondenci s příbuzenstvem, tolik čtení, aby si mohl přečíst noviny, kalendáře a zemědělské časopisy, tolik hudby, aby to stačilo pro náboženské a vlastenecké manifestace – to bylo všechno, co chlapec potřeboval pro život, aby ho to nezavedlo na scestí. Vzdělání bylo pro doktory, advokáty a učitele, tedy pro zvláštní třídu, považovanou za něco jiného než ostatní lidé. Vždycky se ovšem našlo pár výstředníků jako Samuel Hamilton, jehož trpěli a měli rádi, ale bůh ví, co by si byli mysleli o jeho rodině, kdyby byl nedokázal vyvrtat studni, okovat koně nebo zacházet s mlátičkou.
Olivě si vzala svého mládence a přestěhovali se nejdřív do Paso Robles, pak do King City a nakonec do Salinas. Jednala intuitivně jako kočka – neřídila se úvahou, nýbrž svými pocity. Po matce zdědila pevnou bradičku a nos jako knoflík, kdežto po otci krásné oči. S výjimkou své matky byla ze všech Hamiltonových nejvyhraněnější. Její teologii tvořila kuriózní směs víry v irské pohádkové víly a ve starozákonního Jehovu, kterého si v pozdějším věku pletla se svým otcem. Nebe pojímala jako útulný domácký ranč obývaný nebožtíky z příbuzenstva. Vnější skutečnosti nepříjemného rázu vymazávala ze světa tím způsobem, že v ně odmítala věřit, a když jí tu nevíru někdo vyvracel, propadala zuřivosti. Jednou prý se hořce rozplakala, že nemůže za jednu sobotní noc absolvovat dvě taneční zábavy. Jedna byla v Greenfieldu a druhá v San Lucas – pětatřicet kilometrů od sebe. Zajet si na obě a pak zpátky domů by bývalo znamenalo ujet na koni skoro sto kilometrů. To byl fakt, na jaký byla její nevíra krátká, a tak se rozplakala vzteky a nejela tam ani tam.
Později si proti nepříjemným faktům vypracovala metodu kartáčové palby. Když mi bylo šestnáct let, onemocněl jsem jako její jediný syn zánětem plic a pohrudnice, nemocí tenkrát smrtelnou. Šlo to se mnou čím dál víc z kopce, až se mi otíraly o víčka konečky andělských perutí. Olivě zkusila svou kartáčovou palbu proti zánětu plic a pohrudnice – a ono to fungovalo. Episkopální kněz se modlil za mne i se mnou, matka představená a jeptišky sousedního kláštera za mne dvakrát denně orodovaly k nebi, jeden vzdálený příbuzný, který vyznával křesťanskou vědu, na mne pamatoval ve svém rozjímání. Vyrukovalo se s kdejakým zaklínáním, magií a bylinnými lektvary, a kromě toho mi maminka sehnala dvě zdatné ošetřovatelky a nejlepší lékaře ve městě. Její metoda se v praxi osvědčila. Dostal jsem se z toho. Svou rodinu, tři děvčata a mne, vedla pevně a láskyplně, měla nás k domácí práci, k mytí nádobí, k praní a ke slušnému chování. Když se rozhněvala, loupla po nás pohledem, který by dokázal nezdárné dítě sloupnout z kůže jako vařenou mandli.
Když jsem se vylízal ze zánětu, musel jsem se znovu učit chodit. Proležel jsem devět neděl v posteli, svaly jsem měl jako hadry a propadl jsem lenosti rekonvalescence. Když mi pomáhali vstát, každý nerv se ve mně vzpíral a rána po straně hrudníku, kterou otevřeli, aby mohl z dutiny pod pohrudnicí vyjít hnis, mě příšerně bolela. Padl jsem s pláčem zpátky na postel. , Já to nedokážu. Nemůžu vstát!"
Maminka po mně loupla tím strašným okem. „Vstaň!" zavelela. „Tatínek pracoval celý den a proseděl celou noc. Zadlužil se kvůli tobě. Tak vstaň!"
A já jsem vstal.
Dluh – to bylo pro maminku ohavné slovo i pojem. Účet, který zůstal po patnáctém nezaplacen, se stával dluhem. To slovo naznačovalo něco špinavého, lajdáckého a nečestného. Maminka, která upřímně pokládala svou rodinu za nejlepší na světě, byla natolik snob, aby ji nedovolila poskvrnit zadlužením. Vštípila tu hrůzu před dluhy nám dětem tak hluboce, že i dnes, kdy se ekonomické formy změnily a zadlužení patří běžně k životu, dokáže mě dva dny nezaplacený účet připravit o klid. Maminka se nikdy nesmířila s kupováním na splátky, ani když přišlo do módy. Věc koupená na splátky člověku nepatřila, takže za ni byl dlužen. Šetřila si proto na věci, které chtěla, a tak se stávalo, že sousedi měli nové vymoženosti až o dva roky dřív než my.
Maminka měla velkou kuráž. Snad je k tomu třeba kuráže, aby někdo vychoval děti. A musím vám povědět, jak si vedla za první světové války. Nemyslela nijak internacionálně. První hranice její geografie jí vymezovala rodinu, druhá ohraničovala její město Salinas, a pak tu byla ne dost zřetelná tečkovaná čára,

která pro ni představovala hranice okresu. A proto nebrala válku tak docela na vědomí, dokonce ani tehdy ne, když švadrona C, naše jízdní milice, byla povolána do zbraně, naložila koně do vagónů a vydala se do širého světa.
Martin Hopps bydlel za rohem od nás. Byl široký, malý a zrzavý. Měl široká ústa a červené oči. A byl to snad nejostýchavější mládenec v Salinas. Pozdrav na dobré jitro ho uvedl do takových rozpaků, až se z toho ošíval. Ke švadroně C patřil proto, že měli u zbrojnice basketbalové hřiště.
Kdyby byli Němci maminku znali a měli trochu rozumu, vynasnažili by se, aby ji nedopálili. Jenomže ji neznali nebo byli hloupí. Když zabili Martina Hoppse, prohráli válku, poněvadž tím rozzuřili maminku tak, že jim to nedarovala. Měla Martina Hoppse ráda. Martin nikdy neublížil ani kuřeti. Když ho zabili, vyhlásila maminka válku celé německé říši.
Ohlížela se chvíli po nejvhodnější zbrani. Pletení kukel a ponožek se jí nezdálo dost smrtonosné. Nějakou dobu chodila v uniformě Červeného kříže a scházela se s ostatními podobně oblečenými dámami ve zbrojnici, kde se balily obvazy a propíraly reputace. To bylo docela v pořádku, ale Kaiserovi to nešlo dost na tělo. Maminka toužila po krvi za smrt Martina Hoppse. Konečně si našla zbraň v úpisech válečné půjčky svobody. Nikdy v životě předtím nic neprodala, až na nějaký ten piškotový dort pro oltářní spolek v suterénu episkopálního kostela, ale teď začala prodávat úpisy po celých balících. Vložila se do toho úplně zuřivě. Nejspíš lidi zastrašovala tak, že se báli úpis nekoupit. A když si ho od ní koupili, vnukla jim pocit, že tím opravdu bojují a vrážejí Německu bajonet do břicha.
Když její prodejní úspěchy závratně stouply a držely se stále na stejné výši, ministerstvo financí si povšimlo té nové Amazonky. Nejdřív začala dostávat hektografované pochvalné dopisy a pak dopisy skutečné, podepsané ministrem financí – ne jenom gumovým razítkem, ale osobně. Byla na to pyšná, ale s ještě větší pýchou přijímala trofeje, které jí začaly chodit, německou helmu (příliš malou, abychom si ji někdo mohli nasadit na hlavu), bajonet, zubatý úlomek šrapnelu, zasazený do ebenového podstavce. Protože my jsme nebyli schopni jiných bojových akcí než mašírování s dřevěnými flintami, maminčino válečné úsilí jako by nás ospravedlňovalo. A pak překonala sama sebe i kdekoho v celém okolí. Zčtvernásobila své beztak báječné výsledky a byla poctěna tou nejkrásnější odměnou – letem ve vojenském aeroplánu.
Jak jsme na to jako děti byli pyšní! I v zastoupení jsme tu slávu mohli sotva unést. Jenomže chudák maminka – musím vám povědět, že existovaly určité věci, na které maminka nevěřila přes všechny důkazy v opačném smyslu. Jedna z nich byl nezdárný příslušník Hamiltonova rodu a druhá aeroplán. Skutečnost, že se s takovými věcmi setkávala, ji ani v nejmenším nepřesvědčila o jejich existenci. Podle toho, jak si tenkrát počínala, se snažím představit si, co asi cítila. Duše se jí musela svíjet hrůzou, protože jak má člověk letět v něčem, co neexistuje? I jako trest by ten let byl nezvykle krutý, jenomže to byla odměna, dar, pocta a vyznamenání. Viděla nejspíš v našich očích zbožňující obdiv a pochopila, že je v pasti. Neletět by znamenalo zklamat rodinu. Byla zahnána do úzkých a jako jediné čestné východisko jí zbývala jenom smrt. Jakmile se jednou rozhodla vznést se v té neexistující věci, nedovedla si zřejmě představit, že by to mohla přežít.
Napsala poslední vůli – dala si na ní jaksepatří záležet a ověřila si, že je právně platná. Pak otevřela skříňku z růžového dřeva, kde měla dopisy od tatínka z doby, kdy se jí dvořil, i z pozdějších let. Nevěděli jsme, že jí psal taky básně, ale psal je. Rozdělala oheň v krbu a všechny ty dopisy spálila. Byly její a nechtěla, aby je četl někdo jiný. Koupila si kompletní nové prádlo. Měla hrůzu z toho, že by ji našli mrtvou se spravovaným, nebo ještě hůř s nespraveným prádlem. Viděla možná v duchu široká pokřivená ústa a rozpačité oči Martina Hoppse a měla pocit, že mu nějak nahrazuje jeho uloupený život. Byla na nás velice hodná a nevšimla si ani špatně umytého talíře, po kterém zůstala mastná skvrna na utěrce.
Celá ta sláva se měla konat na salinském dostihovém závodišti, kde bývala také rodea. Odvezli nás tam ve vojenském automobilu a my si připadali slavnostněji a povzneseněji než na slavném funuse. Tatínek tenkrát pracoval v cukrovaru ve Spreckles, osm kilometrů od města, a nemohl se uvolnit z práce, nebo možná ani nechtěl, ze strachu, že by to napětí nevydržel. Ale maminka si vymohla, pod pohrůžkou, že jinak nepoletí, aby se aeroplán před zřícením pokusil doletět aspoň k cukrovaru.
Dneska si uvědomuju, že těch pár stovek lidí, kteří se tam shromáždili, se prostě přišlo podívat na aeroplán, ale tenkrát jsme si mysleli, že přišli vzdát poctu mamince. Maminka nebyla nijak velká a v tom věku už začínala baculatět. Museli jsme ji vytáhnout z auta. Byla nejspíš ztuhlá strachem, ale bradičku měla

vysunutou. Aeroplán stál na louce, kolem které vedla dostihová dráha. Byl děsivě malý a křehký – dvojplošník s nekrytými sedadly a s dřevěnou konstrukcí svazovanou strunami od piana. Křídla měl potažená plátnem. Maminka byla jako omráčená. Šla k aeroplánu jako dobytče na porážku. Přes šaty, o kterých byla přesvědčena, že si je oblékla do rakve, jí dva seržanti navlékli vatovaný plášť a ještě letecký plášť, takže se s každou další slupkou zakulacovala jako cibulka. Pak dostala ještě koženou přílbu a letecké brejle, a s tím nosánkem jako knoflík a s růžovými tvářičkami opravdu v té výstroji stála za podívanou. Vypadala jako obrýlený míč. Oba seržanti ji doslova vysadili do otvoru pro pasažéra a zaklínili ji tam. Úplně otvor vyplnila. Když ji připoutali, najednou ožila a začala zuřivě mávat, že něco chce. Jeden voják vylezl nahoru, vyslechl ji, došel pro mou sestru Mary a přivedl ji k letadlu. Maminka si stahovala tlustou vatovanou leteckou rukavici z levé ruky. Když měla ruce volné, sundala si zásnubní prstýnek s drobným diamantkem a podala ho dolů Mary. Pak si pevně nasadila zlatý snubní prsten, natáhla si znovu rukavice a zahleděla se před sebe. Pilot vylezl na přední sedadlo a jeden ze seržantů se pověsil plnou vahou na dřevěnou vrtuli. Letadélko se rozjelo, obrátilo se, vyrazilo s řevem po louce a kymácivě se vzneslo do vzduchu. Maminka se přitom dívala přímo před sebe, nejspíš se zavřenýma očima.
Sledovali jsme aeroplán pohledem, jak stoupá a vzdaluje se, až po sobě zanechal osiřelé ticho. Výbor pro upisování půjčky, přátelé a příbuzní, ani prostí nevyznamenaní diváci však nepomysleli na odchod z letiště. Letadlo se proměnilo v tečku na nebi směrem ke Spreckles a nakonec zmizelo. Trvalo patnáct minut, než jsme je znovu zahlédli, jak se klidně vznáší ve veliké výšce. Pak se k naší hrůze zakymácelo a zdálo se, že padá. Padalo nekonečně dlouho, pak vyrovnalo, nabralo výšku a udělalo looping. Jeden ze seržantů se zasmál. Aeroplán letěl chvíli rovně a pak najednou jako by se zbláznil. Začal rotovat, dělat kotrmelce, loopingy po hřbetě i po břiše, obrátil se a letěl nad loukou hřbetem dolů. Viděli jsme v něm černou kouli, což byla maminčina přílba. Jeden z vojáků tiše poznamenal: „Ten chlap se zbláznil. Vždyť to není žádná mladá ženská."
Nakonec letadlo dost bezpečně přistálo a dojelo k naší skupině. Motor umlkl. Pilot vylezl a zmateně vrtěl hlavou. „Certovská ženská, to jsem ještě neviděl," prohlásil. Sáhl nahoru, potřásl mamince bezvládnou rukou a kvapně odešel. Čtyřem vojákům trvalo dost dlouho, než maminku vyprostili ze sedadla. Byla tak strnulá, že ji nemohli ohnout. Odvezli jsme ji domů a uložili jsme ji do postele, odkud dva dny nevstala.
Pomalu vyšlo najevo, k čemu vlastně došlo. Něco vyprávěl pilot, něco maminka a obě verze se musely složit dohromady, než daly nějaký smysl. Tak tedy vyletěli a obkroužili podle příkazu cukrovar ve Spreckles – obkroužili ho třikrát, aby je tatínek určitě viděl, a pak si chtěl pilot zažertovat. Nemyslel tím nic zlého. Něco křikl a zdálo se, že při tom má zkřivenou tvář. Maminka ho pro hluk motoru neslyšela. Pilot přiškrtil motor a křikl: „Kotrmelec?" Myslel to jako vtip. Maminka viděla jeho obrýlený obličej a proud vzduchu od vrtule to slovo zachytil a zkreslil. Maminka mu rozuměla, že říká: „Konec."
Já to věděla, že to takhle skončí, pomyslela si. Cekala jistou smrt. Horečně vzpomínala, jestli na nic nezapomněla – poslední vůli má napsanou, dopisy spálila, nové prádlo, doma dost jídla k večeři. Napadlo ji, jestli zhasla světlo v zadním pokoji. Všechno jí to blesklo hlavou v jedné vteřině. Potom si však pomyslela, že snad přece jen mají nějakou nepatrnou naději na záchranu. Mladý pilot se jí zdál zřejmě vyděšený, a strach bylo to nejhorší, co ho mohlo v téhle situaci postihnout. Kdyby byla dala najevo paniku, která jí svírala srdce, mohla by ho vyděsit ještě hůř. Rozhodla se tedy, že ho povzbudí. Zeširoka se usmála a kývla na něj, aby mu dodala kuráž, a pak se najednou svět obrátil vzhůru nohama. Když pilot po přemetu vyrovnal, obrátil se znovu k mamince a zařval: „Ještě?" Maminka už nic neslyšela, ale bradičku měla vysunutou a byla rozhodnuta povzbudit pilota, aby se tolik nebál, než dopadnou na zem. Znovu se usmála a přikývla. A když se po každém kotrmelci ohlédl, vždycky mu znovu dodávala kuráž. Když pak bylo po všem, opakoval v jednom kuse: „Certovská ženská, to jsem vážně jaktěživ neviděl. Porušil jsem všecky předpisy a ona chtěla pořád víc. Kristepane, z tý by byl bejval pilot!"

KAPITOLA 15

Adam seděl na svém ranči spokojeně jako kocour. Od vchodu do malého údolíčka pod obrovským dubem, který sahal kořeny k podzemní vodě, mohl přehlédnout akry pozemků táhnoucí se k řece a za řekou přes naplavenou planinu až k zaobleným kopcům předhoří na západní straně. Byl to příjemný ranč i v létě, když do něho pralo slunce. Uprostřed ho zdobila stužka pobřežních vrb a platanů a západní

kopce byly žlutohnědé pícninami. Hory na západ od Salinského údolí jsou z nějakého důvodu pokryty silnější vrstvou prsti než východní předhoří, takže tam roste bujnější tráva. Možná že jejich vrcholky zadržují deště a rozdělují vláhu rovnoměrněji, nebo snad přitahují víc srážek proto, že jsou lesnatější.
Velice malá část Sanchezových, nyní Traskových pozemků byla obdělaná, ale Adam už v duchu viděl vysokou pšenici a lány vojtěšky poblíž řeky. Za sebou slyšel bušení kladiv tesařů, které si přivezl až ze Salinas, aby mu přestavěli starý Sanchezův dům. Adam se rozhodl usadit se v něm. Tady chtěl založit svou dynastii. Řemeslníci vyškrabali chlévskou mrvu, vytrhali staré podlahy, vyrvali okenní rámy odřené od kravských krků. Všechno to nahradili novým voňavým dřevem, pryskyřičnou borovicí a hedvábnou sekvojí a postavili novou střechu z dlouhých štípených šindelů. Staré tlusté zdi vsákly několik vrstev vápna rozdělaného slanou vodou, které se po uschnutí zdálo svítit nějakým vlastním vnitřním jasem. Adam si zřizoval trvalé sídlo. Zahradník ošetřil staré růže, zasázel muškáty, zřídil zeleninové záhony a podél pěšinek křížem krážem zahradou sem zavedl kvetoucí jaro. Adam chystal pro sebe i pro své potomky život v pohodlí. V kůlně pod plachtami už čekaly bedny s masivním nábytkem objednaným ze San Franciska a přivezeným z King City.
A také se chtěl mít dobře. Lee, jeho čínský kuchař s copem, zajel zvlášť do Pajara, aby nakoupil pro kuchyni hrnce, kotlíky a rendlíky, soudky a džbány, měď a sklo. Daleko od domu po větru se stavěl nový vepřinec, vedle něho. výběhy pro slepice a pro kachny a psinec pro psy, kteří budou zahánět kojoty. Adam nijak nepospíchal, aby byl se vším co nejdřív hotov. Jeho řemeslníci pracovali rozvážně a pomalu. Práce byla rozvržena nadlouho. Adam ji chtěl mít provedenou důkladně. Zkoumal každé skloubení trámů, studoval z odstupu vzorky barev na šindelích. V rohu pokoje se mu kupily katalogy – katalogy hospodářských strojů, zařízení, semen, ovocných stromů. Byl teď rád, že mu otec odkázal jmění.
Vzpomínky na Connecticut se mu v paměti zatemňovaly. Ostré a jasné světlo západních končin mu nejspíš zastíralo rodný kraj. Když pomyslel na otcův dům, na farmu, na městečko či na bratrovu tvář, všechno se mu černě zatmívalo. A on ty vzpomínky ze sebe setřásal.
Cathy prozatím nastěhoval do vybíleného a čistého náhradního domu po Bordonim, aby tam vyčkala, než jí dostaví domov a než se narodí dítě. Bylo nepochybné, že dítě přijde na svět dřív, než bude hotov dům. Ale Adam nepospíchal.
„Chci ho mít bytelný," dirigoval řemeslníky znovu a znovu. „Aby něco vydržel – měděné hřebíky a tvrdé dřevo – nic, co rezaví a trouchniví."
Nebyl v tomhle zaměření k budoucnosti sám. Uvažovalo tak celé údolí, celý Západ. Minulost tenkrát ztratila všechnu líbeznost a šťávu. Bylo třeba jít hezky daleko, aby se našel člověk, a to ještě jenom hodně starý, který by si přál návrat starých zlatých časů. Lidé se cítili zabydleni v přítomnosti, třeba zatím těžké a chudé, protože si tak připadali na prahu fantastické budoucnosti. Dva muži se potkali, tři se sešli u pultu na skleničku nebo jich tucet žvýkalo v táboře tuhou zvěřinu, ale zřídkakdy mezi nimi nepřišla na přetřes drtivě velkolepá budoucnost údolí, a to ne jako odhad, nýbrž jako pevná jistota.
„Kdoví – třeba se toho ještě dožijeme," říkali si. Lidé objevovali štěstí v budoucnosti tím spíš, čím méně ho měli prozatím. Člověk třeba vezl svou rodinu z ranče v kopcích na rozhrkaném valníku – ve velké bedně přibité na dubových nápravách s koly poskakujícími cestou necestou. Na slámě v bedně přidržovala jeho žena děti, aby si rozjektanými zuby nepřekously jazyk při nárazech kol o kameny. A otec se pevně zapřel patami a myslel si: Až budeme mít silnice – to budou časy! Pak si budeme trůnit v kočáře a dostaneme se do King City pohodlně za tři hodiny – co víc by si člověk na světě přál?
Nebo si člověk přeměřil svůj les virginských dubů, tvrdých jako uhlí a ještě výhřevnějších, nejlepší palivové dříví na světě. V kapse měl možná noviny s oznámením: „Za sáh dubového dříví se v Los Angeles platí deset dolarů." Sakra, až sem dráha zavede odbočku, přijde mě sáh nařezaného a vyschlého dřeva až ke trati na dolar padesát. A když počítáme hodně, řekněme, že si Jižní pacifická napočítá za dopravu tři padesát. Pořád na tom ještě vydělám pět dolarů za sáh a jen tenhle lesík vydá dobře tři tisíce sáhů. To máme patnáct tisíc dolarů jako na dlani.
Jiní zase prorokovali s čely ozářenými hotovou svatozáří, že jednou celé údolí zavlaží systém zavodňovacích příkopů – kdo ví, třeba se toho ještě dožijeme – nebo se vyvrtají hluboké studny a parní pumpy vytáhnou vodu až z útrob světa. Umíte si to představit? Jenom pomyslete, co by z téhle země všechno vyrostlo, kdyby měla dost vláhy! Bože, vždyť to bude hotová zahrada! Další člověk, ale to byl blázen, předpovídal, že se jednou najde způsob, možná s použitím ledu a možná i jinak, jak tuhle broskev, kterou zrovna držím v ruce, dopravit v čerstvém stavu až do

Filadelfie.
Ve městech mluvili o kanalizaci a toaletách v domě a někteří lidé si je už zaváděli, na rozích ulic se objevovaly obloukovky – jako v Salinas – a telefony. Budoucnost neznala žádné meze ani hranice. Člověk nebude mít ani dost místa, aby své příští štěstí uskladnil. Spokojenost se povalí údolím proudem jako řeka Salinas v březnu mokrého roku, když naprší pětasedmdesát centimetrů srážek. Rozhlíželi se vyprahlou a prašnou údolní planinou, po ošklivých městech vybujelých jako houby po dešti a viděli budoucí krásu – kdo ví, snad se toho ještě dožijeme? Proto se také člověk nemohl příliš smát Samuelovi Hamiltonovi. Rozlétal se v duchu s ještě větší rozkoší než ostatní, jenomže to neznělo tak bláhově, když se člověk doslechl, co se děje v San José. Samuel však působil jako popleta, když začal pochybovat, jestli budou lidé šťastní, až k tomu všemu dojde.
Šťastní? Teď se mu to vážně plete. Jen až se toho dočkáme, pak mu ukážeme štěstí!
Ale Samuel se pamatoval na vyprávění o jednom bratranci své matky v Irsku, který byl rytíř a boháč a krasavec, a přesto se zastřelil na hedvábném lehátku vedle nejkrásnější ženy na světě, která ho milovala.
„Člověk je schopen takového apetýtu," říkal Samuel, „že by mu nestačila celá země i nebesa z čokolády."
Adam Trask očekával další štěstí teprve v budoucích časech, ale uspokojovala ho i přítomnost. Srdce mu bušilo až v hrdle, když pozoroval Cathy sedící klidně na slunci, s dítětem, které v ní rostlo, a s průsvitnou pletí, jež mu připomínala anděly na obrázcích z nedělní školy. A když jí pak vánek rozčeřil plavé vlasy nebo když zdvihla oči, pocítil v útrobách sevření extáze velice příbuzné smutku. Jestliže se Adam protahoval na svém panství jako dobře živený kocour s hladkou srstí, v Cathy bylo také něco kočičího. Měla nelidskou schopnost vzdát se věcí, kterých nemohla dosáhnout, a čekat na věci dosažitelné. Tyhle dva talenty jí přinášely velké výhody. Otěhotněla jenom náhodou. Když jí selhal pokus o potrat a doktor jí pohrozil, ustoupila od téhle metody. Což neznamená, že se s těhotenstvím smířila. Přečkávala je, jako by překonávala nějakou nemoc. A stejně tomu bylo s jejím manželstvím. Octla se v pasti a hleděla z ní uniknout nejvhodnějším způsobem. Nechtělo se jí ani do Kalifornie, ale na jiné plány nemohla zatím pomýšlet. Už v raném dětství se naučila vyhrávat využitím sklonů svých protivníků. Když se nemohla muži postavit na odpor, dokázala snadno usměrnit jeho sílu. Jenom málo lidí na světě by mohlo vytušit, že Cathy není spokojená ani s místem svého pobytu ani se svým stavem. Odpočívala a čekala na změnu, o níž věděla, že musí jednou nastat. Měla jednu vlastnost, bez které se neobejde velký a úspěšný zločinec: nikomu nedůvěřovala a nikomu se nesvěřovala. Byla jako osamělý ostrov. Je pravděpodobné, že vůbec nevnímala Adamovy nové pozemky či dům, který stavěl, nebo že aspoň nebrala jeho velkolepé plány jako skutečnost, protože tady po překonání své nemoci a po rozbití pasti nechtěla vůbec žít. Na Adamovy otázky však patřičně odpovídala, počínat si jinak by znamenalo plýtvat silami, marnit energií, a to pořádná kočka nedělá.
„Vidíš, miláčku, jakou má ten dům polohu – jak je z oken vidět do údolí?"
„Krásnou."
„Třeba se ti to bude zdát bláhové, ale víš, snažím se vmyslet do starého Sancheze, jak si počínal před sto lety. Jak asi tenkrát údolí vypadalo? Určitě měl všechno promyšlené do puntíku. Víš, že měl dokonce vodovod? Duté trubky ze sekvojového dřeva, provrtávané nebo propalované, a vedl jimi vodu od pramene. Ještě jsme jejich zbytky vykopali."
„To je zajímavé," poznamenala Cathy. „Musel to být chytrý člověk."
„Rád bych se o něm dověděl něco víc. Podle polohy domu, jeho podoby a proporcí nebo podle stromů, které tady nechal stát, musel mít v sobě kus umělce."
„Však byl taky Španěl, ne? Ti mívají umělecké nadání, to jsem slyšela. Pamatuju se ze školy na jednoho malíře – ne, to byl Řek."
„Vrtá mi hlavou, kde bych o tom starém Sanchezovi něco vypátral."
„Někdo o něm přece musí vědět víc."
„Co se na tom domě naplánoval a napracoval – a Bordoni si z něho udělal kravín! A víš, co mi vrtá hlavou nejvíc?"
„Copak, Adame?"
„Jestli měl taky nějakou Cathy – a jaká asi byla."
Usmála se, sklopila oči a podívala se stranou. „Ty toho napovídáš!"
„Určitě nějakou měl. Určitě! Já nikdy neměl dost energie a žádný cíl – a dokonce ani moc chuti do života, dokud jsem nepoznal tebe."
„Adame, že se budu stydět! Pozor, Adame! Netřeš tak se mnou, to bolí!"
„Odpusť. Jsem takový nemotora."
„Ne, nejsi. Jenom nemyslíš. Co říkáš, neměla bych něco plést nebo šít? Mně ti

dělá tak dobře jenom sedět."
„Všechno, co potřebujeme, si koupíme. Jen seď, když ti to dělá dobře! Vždyť svým způsobem pracuješ víc než my všichni kolem. Ale ta odměna – ta za to stojí!"
„Adame, já mám strach, že mi ta jizva na čele nezmizí."
„Doktor říkal, že se časem vytratí."
„Někdy opravdu nějak bledne, ale pak zase vyvstane. Nezdá se ti dneska tmavší?"
„Ale ne, nezdá."
Byla však tmavší. Vypadala jako veliký otisk palce, včetně závitů zvrásněné kůže. Adam se k ní přibližoval prstem a Cathy odvrátila hlavu.
„Ne," řekla. „Je citlivá, když se na ni sáhne. Celá pak zrudne."
„Však zmizí. Jenom to bude chvilku trvat."
Usmála se, když se otočil, ale když pak odcházel, zadívala se mrtvě do prázdna. Neklidně se zavrtěla. Dítě kopalo. Uvolnila všechny svaly. Čekala.
Lee se přiblížil k jejímu křeslu pod největším dubem. „Paní lada čaj?"
„Ne – nebo vlastně ano."
Zadívala se na něj zkoumavě, ale nemohla proniknout do jeho tmavohnědých očí. Uváděl ji do rozpaků. Vždycky dokázala se zarýt všem mužům do myšlenek a přijít na kloub jejich vznětům a touhám. Leeho myšlenky však vždycky ustoupily a opět se napružily jako gumové. Měl hubený a příjemný obličej, široké, pevné a citlivé čelo, a rty se mu vlnily věčným úsměvem. Dlouhý, leskle černý cop mu visel přes rameno a rytmicky se mu pohupoval na prsou. Když pracoval prudkými pohyby, stáčel si cop na temeni hlavy. Nosil úzké bavlněné kalhoty, černé pantofle bez opatků a čínskou halenu se zapínáním na pletená poutka. Kdykoliv mohl, schovával si ruce do rukávů, jako by se o ně bál, jak to v té době dělala většina Číňanů.
„Přinesu stolek," uklonil se maličko a odšoural se pryč.
Cathy se podívala za ním a svraštila zamračeně obočí. Neměla z Leeho strach, ale nebylo jí s ním příjemně. Jenomže byl dobrý a uctivý sluha – ten nejlepší. A jak jí mohl uškodit?
* * *
Léto pokročilo a řeka Salinas se stáhla pod zem nebo z ní zbyly zelené tůňky pod vysokými břehy. Dobytek celý den ospale polehával pod vrbami a jenom v noci se zvedal na pastvu. Tráva dostala umbrové zabarvení. A odpolední vítr, vanoucí nevyhnutelně údolím směrem k ústí, vířil prach, až byl jako mlha a zvedal se k obloze skoro do výšky horských vrcholků. Kde vítr odvál prsť, zůstaly trčet kořínky ovsíku jako malá železniční hradla. Po vymetené zemi tančila stébla slámy a větvičky, až je zarazilo něco zakořeněného, a vítr harašivě hnal drobné kamínky.
Bylo čím dál zřejmější, proč si starý Sanchez postavil dům v tom malém údolíčku, poněvadž tam vítr a prach nepronikly, a pramen, třebaže méně vydatný, poskytoval stále dost chladné čisté vody. Když však Adam obhlížel své prachem zastřené pozemky, pocítil paniku, která se v Kalifornii vždycky napoprvé zmocní člověka z východu. V Connecticutu znamená čtrnáct letních dní bez deště sucho, a celý měsíc – to už je suchopár. Kraj, který se nezelená, umírá. V Kalifornii však zpravidla neprší vůbec od konce května až do začátku listopadu. Člověk z východu, i když o tom předem slyšel, má dojem, že země v suchých měsících ochořela.
Adam poslal Leeho s dopisem k Hamiltonovům, aby za ním Samuel přišel a projednal s ním navrtání několika studní na Adamových nových pozemcích.
Samuel právě seděl ve stínu a díval se, jak jeho syn Tom vymýšlí a vyrábí převratnou past na mývaly, když Lee dorazil v Traskově kolesce. Lee si založil ruce do rukávů a čekal. Samuel si přečetl vzkaz. „Tome," oslovil syna, „myslíš, že dokážeš udržet naše hospodářství v chodu, než si zaskočím dolů a promluvím si s jedním člověkem na suchu o vodě?"
„Nemám jet s tebou? Třeba budeš potřebovat pomoc."
„V mluvení? To sotva. Kopat se ještě nějakou chvíli nebude, jestli se v tom kapku vyznám. Studně spotřebujou spoustu řečí – pět nebo šest slov na každou lopatu hlíny."
„Ale já bych jel rád – je to k panu Traskovi, ne? Nesetkal jsem se s ním, když byl u nás."
„Dostaneš se k tomu, až začneme kopat. Já jsem starší než ty, tak mám na řeči větší právo. Podívej, Tome, ten mýval ti tudyhle protáhne svou hezkou tlapičku a otevře si. Víš, jak jsou mazaní."
„Vidíš tohle prkýnko? To se přišroubuje a tady se to sklopí. Z toho by ses nedostal ani ty sám."
„Však taky nejsem tak mazaný jako mýval. No, myslím, žes to vyšpekuloval dobře, chlapče. Tome, osedlal bys zatím Glorii, než řeknu mámě, kam jedu?"
„Já pšivez vůz," řekl Lee.
„Budu se muset nějak vrátit domů."

„Já pšivezu zpátky."
„Hloupost," namítl Samuel. „Tam koně povedu a zpátky porajtuju."
Samuel si vlezl do kočárku vedle Leeho a jeho osedlaná kobyla škobrtala těžkopádně za nimi.
„Jak se jmenujete?" zeptal se Samuel přátelsky.
„Lee. Já víc jmen. Lee jméno od papá. Žíkejte Lee."
„Čet jsem hodně o Číně. Vy jste se tam narodil?"
„Ne, já nalodil tady."
Samuel dlouho mlčel, zatímco kočárek hrkal po rozježděné cestě dolů do prašného údolí. „Lee," řekl nakonec, „neberte to jako urážku, ale nikdy jsem nedokázal pochopit, proč vy Číňani pořád mluvíte touhle haťmatilkou, když i takový negramotný balík z černých irských rašelinišť, s hlavou plnou keltštiny a s bramborou místo jazyka se naučí jakžtakž anglicky za deset let."
Lee se usmál. , Já mluvit čínská žeč," řekl.
„Máte pro to nejspíš svoje důvody. A mně po nich nic není. Ale odpustíte mi snad, že vám nevěřím, Lee."
Lee se na něj podíval a hnědé oči pod zakulacenými víčky jako by se mu otevřely a prohloubily, že už nepůsobily cize, nýbrž jako lidské oči plné hřejivého porozumění. Lee se zasmál. „Má to víc důvodů než jenom pohodlí," řekl. „A dokonce než jenom sebeobranu. Většinou tak musíme mluvit, aby nám vůbec rozuměli."
Samuel nedal ničím najevo, že si všiml změny v jeho řeči. „Ty první dva důvody chápu," řekl, „ale ten třetí mi nejde do hlavy."
Lee řekl: „Já vím, že se tomu těžko věří, ale mně i mým přátelům se to stalo už tolikrát, že to musíme brát za bernou minci. Kdybych například oslovil nějakou dámu nebo pána a promluvil na ně tak jako teď, určitě by mi nerozuměli."
„Proč ne?"
„Čekají, že promluvím primitivně, a tomu taky rozumějí. Angličtinu ode mne nikdy neslyšeli, takže by jí nerozuměli."
„Je to vážně možné? Jak to, že vám rozumím já?"
„Proto s vámi taky mluvím. Jste jeden z těch vzácných lidí, co dovedou pozorovat neovlivněni apriorními představami. Vy vidíte fakt, kdežto většina lidí vidí, co čeká předem."
„To mě nikdy nenapadlo. Neprošel jsem takovými zkouškami jako vy, ale v tom, co říkáte, je zřejmě jiskra pravdy. Víte, jsem hrozně rád, že si s vámi můžu promluvit. Chtěl bych se zeptat na spoustu věcí."
„Rád vám posloužím."
„Na spoustu věcí. Nosíte například cop. Dočet jsem se, že je to odznak otroctví vnucený jižním Číňanům mandžuskými dobyvateli."
„To je pravda."
„Tak proč ho proboha nosíte tady, kde na vás Mandžuové nemůžou?"
„Já mluvit čínská žeč. Nosit čínská cop. Lozumíte?"
Samuel se rozřehtal. „V tom je vážně kus pohodlí! Skoda, že nemám nějakou takovou zástěrku sám."
„Nevím, jestli to dokážu vysvětlit," řekl Lee. , Je to těžké, když lidem chybí podobná zkušenost. Jestli vám rozumím, vy jste se v Americe nenarodil?"
„Ne, v Irsku."
„A za pár let jste se tady skoro ztratil, kdežto já, třebaže jsem se narodil tady v Grass Valley, v Travnatém údolí, chodil jsem tam do školy a několik let na Kalifornskou univerzitu, nemůžu s okolím splynout."
„Ani kdybyste si ustřihl cop a oblékal se a mluvil jako všichni ostatní?"
„Ne. Už jsem to zkoušel. Pro takzvané bělochy jsem zůstal pořád Číňan, a ještě ke všemu podezřelý, a zároveň se mě začali stranit i moji čínští přátelé. Musel jsem toho nechat."
Lee zajel pod strom, vystoupil a povolil koni udidla. „Čas k obědu," poznamenal. „Připravil jsem balíček. Chcete si vzít se mnou?"
„Moc rád, namouduši. Počkejte, až si tamhle sednu do stínu. Zapomínám někdy jíst a sám se tomu divím, poněvadž mám pořád hlad. To mě zajímá, co říkáte. Je vidět, že víte, co mluvíte. Ale napadá mi zrovna, proč jste se nevrátil do Číny?"
Lee se na něj satiricky usmál. „Myslím, že za pár minut nenajdete jedinou mezeru, kterou bych byl za celý život hledání přehlédl. Já se do Číny vrátil. Otci se dařilo docela dobře. Jenomže to nevyšlo. Říkali tam o mně, že vypadám jako cizí ďábel, že tak i mluvím. Nevyznal jsem se dobře v jejich způsobech, neznal jsem různé jemnosti, ke kterým došli od té doby, co se můj otec vystěhoval. Nechtěli mě tam. Věřte si tornu nebo ne – tady si připadám míň cize než v Číně."
„Musím vám věřit, protože to zní rozumně. Dal jste mi materiálu na přemejšlení nejmíň do sedmadvacátého února. Nevadí vám to moje vyptávání?"

„Vlastně ne. S tou primitivní haťmatilkou je ta potíž, že si v ní člověk zvykne i myslet. Hodně píšu, abych nevyšel v angličtině ze cviku. Poslouchat a číst se nevyrovná mluvení a psaní."
„A nikdy se nespletete? Myslím, jestli nezačnete mluvit anglicky?"
„Ne, nezačnu. Záleží to asi na tom, co se ode mne čeká. Podívám se někomu do očí, vidím, že čeká haťmatilku a šourání, a tak mluvím haťmatilkou a šourám se."
„Máte nejspíš pravdu," přisvědčil Samuel. „Já sám vykládám vtipy, protože lidi za mnou jezdí, aby se zasmáli. Snažím se před nimi žertovat, i když je mi smutno."
„Ale o Irčanech se říká, že mají šťastnou povahu a že jsou samá legrace."
„To máte jako s tou vaši haťmatilkou a copem. Nejsou. Irčani jsou zasmušilí a dokážou se soužit víc, než zaslouží. Říká se o nich, že kdyby si nenamáčeli a nezměkčovali svět ve whisky, skončili by nejspíš sebevraždou. Ale vykládají přitom vtipy, protože se to od nich čeká."
Lee vybalil malou lahvičku. „Chcete zkusit tohle? Čínský nápoj - ngkapy."
„Co je to?"
„Čínská blandy, silná kožalka – ve skutečnosti je to brandy s přísadou pelyňku. Pořádně silná. Změkčuje svět."
Samuel si usrkl z láhve. „Chutná to trochu jako nahnilá jablka," prohlásil.
„Ano, ale dobrá nahnilá jabka. Poválejte doušek trochu na jazyku až ke kořeni!"
Samuel si pořádně lokl a zaklonil hlavu. „Už chápu, co myslíte. Vážně je to dobré."
„Mám tady pár sendvičů, kyselé okurky, sýr a konev podmáslí."
„Vidím, že se máte."
„Starám se o to."
Samuel se zakousl do sendviče. „Motal jsem se kolem kopy otázek. Co jste právě řek, mě přivádí k té nejinteligentnější. Nevadí vám to?"
„Vůbec ne. Jen o jedno bych vás prosil, abyste se mnou takhle nemluvil, když nás někdo bude poslouchat. Jenom by ho to spletlo a stejně by tomu nevěřil."
„Vynasnažím se," řekl Samuel. , Jestli mi ujede huba, pamatujte, že jsem geniální komik. Je to těžká věc, rozseknout se vejpůl a sáhnout pak vždycky po té správné polovičce."
„Myslím, že tu vaši příští otázku uhodnu."
„Tak hádejte!"
„Proč se spokojím s postavením sluhy?"
„Jak jste na to proboha přišel?"
„Připadá mi logická."
„Vadí vám ta otázka?"
„Od vás ne. Žádná otázka není ošklivá, jenom když se tváří blahosklonně. Nevím, proč zaměstnání sluhy platí za něco méněcenného. Filozof v tom najde útočiště, lenoch obživu, a když to dělá člověk pořádně, domůže se i moci a dokonce lásky. Nechápu, proč si to povolání nevybere víc inteligentních lidí – nenaučí se je dělat pořádně a netěží z toho. Dobrý sluha je naprosto zajištěný, ne z pánovy laskavosti, ale pro jeho návyk a netečnost. Člověku přijde zatěžko střídat koření v jídle nebo připravit si vlastní ponožky. Radši si nechá třeba špatného sluhu, než aby ho měnil. Ale dobrý sluha – a já jsem znamenitý – dokáže pána úplně ovládnout, vnuknout mu, co si má myslet, jak má jednat, s kým se má oženit, kdy se má rozvést, nahnat mu hrůzu jako nejhorší trest nebo ho obdařit blažeností – a nakonec si zajistit odkaz v jeho poslední vůli. Kdybych byl chtěl, mohl jsem okrást, sedřít z kůže a ubít každého, komu jsem sloužil, a ještě si za to vysloužit poděkování. Ve své situaci jsem konečně bez ochrany. Jenomže mě ochrání a obhájí můj pán. A já jsem dobrý sluha. Špatný sluha nepracuje a nestará se, a přesto dostane najíst, oblečení i ochranu. Neznám jiné povolání, ve kterém by se pletlo tolik neschopných nešiků a kde by vynikající schopnosti byly tak vzácné."
Samuel se k němu nakláněl a napjatě poslouchal.
Lee pokračoval: „Teď si aspoň oddechnu, až se vrátím ke své haťmatilce."
„K Sanchezovu domu to máme už jen kousek. Proč jsme zajeli tak blízko?" zeptal se Samuel.
„Požád já mluvil. Já plima čínská sluha. Vy chcete teď jít?"
„Cože? Ach tak, to se rozumí. Ale musíte si připadat opuštěný."
„To je ta jediná nevýhoda," řekl Lee. „Pomýšlel jsem, že se přestěhuju do San Franciska a otevřu si tam obchůdek."
„Něco jako prádelnu? Nebo hokynářství?"
„Ne. Čínských prádelen a restaurací je už moc. Myslel jsem takhle na knihkupectví. To by se mi líbilo a neměl bych velkou konkurenci. Ale nejspíš to neudělám. Sluha ztrácí iniciativu."
* * *

Odpoledne Samuel s Adamem projeli koňmo pozemky. Jako každé odpoledne se zvedl vítr a k obloze se vznesl žlutý prach.
„To máte ale pěknou půdu!" nadchl se Samuel. „Báječnou půdu!"
„Ten vítr mi ji podle všeho po troškách rozfouká," poznamenal Adam.
„Kdepak, jenom ji trochu přestěhuje. Vy přidáte něco Jarmesovu ranči, ale zase něco dostanete od Southeyových."
„Jenže ten vítr se mi nelíbí. Jsem z něho nervózní."
„Nadlouho ten vítr nesnese nikdo. Jsou z něho nervózní a neklidná i zvířata. Nevím, jestli jste si toho všim, ale kousek proti proudu sázejí větrolamy z blahovičníků. Z eukalyptů – to je strom z Austrálie. Vyroste přej za rok o tři metry. Co abyste to zkusil s několika řadami, co to udělá? Za nějaký čas by měly vítr trochu zadržet a je z nich ohromné palivo."
„Dobrá myšlenka," souhlasil Adam. „Ale hlavně mě zajímá voda. Tenhle vítr by hnal větrníky a pumpoval by ji ze studní. Napadlo mě, že kdyby se svrchní prsť zavlažila, vítr by ji tak neodnášel. Zkusil bych možná zasít fazole."
Samuel zašilhal do větru. „Pokusím se vám tu vodu najít, jestli chcete," řekl. „A postavil jsem takovou malou pumpu, která by vám ji rychle dostala ze země. Sám jsem ji vynašel. Větrník je hezky drahá záležitost. Třeba bych vám je tady postavil a ušetřil vám pár krejcarů."
„To by se mi hodilo," řekl Adam. „Vítr by mi tolik nevadil, kdybych si ho zapřáh do práce. A kdybych měl vodu, moh bych zasít vojtěšku."
„Ta nikdy moc nevynesla."
„Nemyslel jsem na prodej. Projel jsem to před pár nedělemi kolem Greenřieldu a Gonzales. Usadili se tam nějací Švýcaři. Mají pěkná menší stáda dojnic a sklízejí vojtěšku čtyřikrát do roka."
„Slyšel jsem o nich. Přivezli si krávy ze Švýcarska."
Adamovi se rozsvítil obličej samými plány. „Právě do toho bych se pustil taky. Prodával bych máslo a sýr a mlíkem bych krmil prasata."
„Vy jednou ještě naše údolí proslavíte," prohlásil Samuel. „Vyhrajete určitě terno."
„Jestli najdu vodu."
„Najdu vám ji, jestli tady vůbec nějaká je. Najdu ji. Přivezl jsem si tady svůj kouzelný proutek." A poplácal hůlku rozvětvenou do vidlice, kterou měl přivázanou k sedlu.
Adam ukázal doleva na širokou rovinu porostlou nízkým pelyňkem. „Třeba tamhle," řekl, „šestatřicet akrů v rovině jako stůl. Zkoušel jsem tam vrtat. Svrchní prsť sahá na metr hluboko, nahoře je písečná, ale radlice dosáhne k hlíně. Myslíte, že by se našla voda tam?"
„Ještě nevím," odpověděl Samuel. „Musím se podívat."
Sesedl z koně, podal otěže Adamovi a odvázal si rozvětvený proutek. Vzal vidlici do obou rukou a pomalu vykročil, s pažemi nataženými před sebe a s koncem virgule vzhůru. V chůzi sledoval klikatou dráhu. Jednou se zamračil a o pár kroků se vrátil, ale pak zavrtěl hlavou a pokračoval v cestě. Adam jel pomalu za ním a vedl druhého koně.
Nespouštěl přitom oči z proutku. Viděl, jak se proutek zachvěl a trochu sebou škubl, jako kdyby zabrala neviditelná ryba. Samuelovi se v obličeji zračila napjatá pozornost. Pokračoval v chůzi, až najednou jako by nějaká síla stáhla přes odpor jeho rukou proutek mocně dolů. Samuel pomalu obešel do kruhu, utrhl větévku pelyňku a hodil ji na zem. Pak poodešel kus od kruhu, zvedl znovu virguli a vracel se ke své značce. Když se k ní přiblížil, konec proutku byl znovu přitažen k zemi. Samuel si povzdechl, jeho napětí povolilo a odhodil proutek. „Tady voda bude," prohlásil. „A nijak hluboko. Táhlo to hodně, bude jí spousta."
„Výborně!" řekl Adam. „Chtěl bych vám ukázat ještě pár míst."
Samuel uřízl silnější stvol pelyňku a zarazil ho do země. Rozštípl jeho konec a vklínil do rozštěpu příčný stvol jako značku. Potom udupal křehký pelyněk kolem křížku, aby to místo zase našel.
Při druhém pokusu o tři sta metrů dál mu tah skoro vyrval proutek z ruky. „Tady je vespod hotové moře," prohlásil.
Třetí pokus tak úspěšný nebyl. Po půlhodině zjistil jenom slabé záchvěvy.
Oba muži jeli pomalu zpátky k Traskovu domu. Odpoledne bylo jako ze zlata, poněvadž žlutý prach ve vzduchu propůjčil světlu zlatý odstín. Vítr začal se sklonkem dne jako obvykle slábnout, ale někdy trvalo až do půlnoci, než se zvířený prach usadil. , Já věděl, že je to dobré místo," řekl Samuel. „To vidí každý. Ale nevěděl jsem, že je takhle dobré. Musíte mít pod těmi pozemky pořádný pramen z hor. Vy si ale umíte najít místo, pane Trasku!"
Adam se usmál. „Měli jsme farmu v Connecticutu," řekl. „Šest generací jsme vybírali kamení. Jako jednu z prvních vzpomínek vidím, jak vláčíme na saních

kamení k valům na mezích. Představoval jsem si, že je to tak na všech farmách. Tady si připadám divně, skoro až hříšně. Kdyby tu člověk hledal kámen, musel by jít až bůhvíkam."
„S hříchem je to zvláštní," poznamenal Samuel. „Myslím si, že kdyby měl člověk zahodit sakumprásk všechno, co má, vždycky by se mu někde podařilo schovat si pár hříšků pro vlastní trápení. Hříchů se vzdáváme až naposled."
„Možná že je to právě dobře, abychom zůstali pokorní. Ta bázeň boží v nás."
„Nejspíš," souhlasil Samuel. „A pokora je nejspíš dobrá věc, protože jen málokdy najdete člověka, aby jí neměl aspoň kapku. Jenomže když se na ni podíváte, těžko říct, k čemu je vlastně dobrá, ledaže nám působí nějakou útěšlivou a hrozně vzácnou bolest. Soužení – kdo ví, jestli se na ně vlastně díváme správně."
„Povězte mi něco o té své hůlce," požádal Adam. „Jak to funguje?
Samuel pohladil vidlici přivázanou teď k sedlu. „Já na ni vlastně ani nevěřím, jenom vím, že funguje." Usmál se na Adama. „Snad je to takhle – snad vím, kde tu vodu hledat, cítím to nějak v kůži. Někdo má takový dar a někdo zase makový. A dejme tomu, že nějaká – no, řekněme třeba pokora, nebo hluboká nevíra v sebe sama mě nutí, abych čaroval, když mám objevit něco, o čem už beztak vím. Říkám to aspoň trochu srozumitelně?"
„Musím si to rozmyslet," odpověděl Adam.
Koně si sami hledali cestu, se svěšenými hlavami a s povolenými udidly.
„Můžete u nás zůstat na noc?" zeptal se Adam.
„Moh bych, ale radši ne. Neřek jsem Líze, že budu přes noc pryč. Nechci, aby si zbytečně dělala starosti."
„Vždyť ví, kde jste."
„To se rozumí. Ale pojedu večer stejně domů. Nevadí, že v noci. Ale jestli mě chcete pozvat na večeři, to budu rád. A kdy chcete, abych se pustil do těch studní?"
„Teď hned – co nejdřív můžete."
„Ale víte, ono to není laciné, když si chce člověk dopřát vodu.
Budu vam muset počítat dolar padesát za metr nebo i víc, podle toho, nač tam vespod narazíme. Můžu vás přijít na pěkné peníze."
„Já ty peníze mám. A chci ty studny. Podívejte, pane Hamiltone…"
„Samuel a ty by bylo lehčí."
„Podívej, Samueli, chci z těch pozemků udělat zahradu. A nezapomeň, že já se jmenuju Adam. Zatím jsem ještě žádný ráj nikdy neměl, natož aby mě z něho vyhnali."
„Tak pádný důvod pro založení zahrady jsem namouduši ještě neslyšel!" zasmál se Samuel. „Kde bude ovocný sad?"
„Jabka pěstovat nebudu," řekl Adam. „Nač si říkat o neštěstí?"
„A co tomu říká Eva? Ta do toho má taky co mluvit, ne? Evám obyčejně jabka chutnají."
„Té mojí ne," Adamovi se rozzářily oči. „Tuhle Evu neznáš. Ta moje rozhodnutí schválí s nadšením. Nikdo neví, jaká je hodná."
„To tedy máš raritu. Ani mě zrovna nenapadá, jaký dar by si člověk moh přát víc."
Blížili se k vjezdu do bočního údolíčka se Sanchezovým domem. Viděli už zaoblené zelené koruny mohutných dubů.
„Dar," opakoval Adam tiše. „Nikdo si to nedovede představit. Žil jsem nudně a šedivě, pane Hamilt – Samueli. Ne že by se mi ve srovnání s jinými lidmi žilo špatně, ale ten život nestál za nic. Nevím, proč ti to všechno vykládám."
„Třeba proto, že to rád poslouchám."
„Matka mi umřela – ani se na ni nepamatuju. Nevlastní matka byla hodná, ale utrápená a nemocná. Otec byl přísný, ušlechtilý člověk – možná že dokonce velký člověk."
„Ale nedokázals ho mít rád?"
„Cítil jsem k němu něco jako v kostele, a bylo v tom zároveň i dost strachu."
Samuel pokýval hlavou. „To znám – a jsou muži, co to tak chtějí." Kajícně se usmál. „Já to vždycky chtěl naopak. Lízá říká, že je to moje slabost."
„Otec mě dal na vojnu, bojoval jsem na Západě proti Indiánům."
„Tos mi říkal. Jenomže ty nemyslíš jako voják."
„Taky jsem dobrý voják nebyl. Nějak ti vykládám všechno."
„Jistě to musíš chtít. Člověk má vždycky nějaký důvod."
„Voják musí chtít dělat věci, jaké jsme dělat museli – nebo se s nimi aspoň smířit. Já nikdy nenašel dost silný důvod k zabíjení lidí, a nechápal jsem důvody, kterými nám to vysvětlovali."
Nějakou chvíli jeli dál mlčky. Pak Adam pokračoval. „Vrátil jsem se z vojny, jako kdybych vylez celý zablácený z nějakého močálu. Dlouho jsem se pak toulal, než jsem se vrátil domů, na místo, které jsem si pamatoval, ale neměl jsem ho

rád."
„Co tvůj otec?"
„Ten zatím umřel – a domov bylo místo, kde jsem vysedával nebo podělkoval a čekal na smrt, jako člověk čeká na nějaký strašný piknik."
„Sám?"
„Ne, mám bratra."
„A kde je ten – čeká na ten piknik?"
„Hm – čeká, přesně tak. A pak přišla Cathy. Třeba ti o tom jednou povím, až budu moct a ty budeš chtít poslouchat."
„Určitě budu chtít," řekl Samuel. „Hltám historky jako hrozny".
„Vycházela z ní nějaká záře. A všechno změnilo barvy. A svět se otevřel dokořán. A ráno jsem se rád probouzel. A nic najednou nemělo hranice. A všichni lidi na světě byli dobří a krásní. A já už se ničeho nebál."
„To znám," řekl Samuel. „S tímhle pocitem jsme staří kamarádi. Nikdy neumírá, jenom člověku někdy načas zmizí – nebo člověk zmizí tomu pocitu. Bodejť, to je můj starý známý – oči, nos, rty i vlasy!"
„A to všechno svítilo z jedné malé ublížené holčičky."
„A ne z tebe?"
„Kdepak – jinak by to přece přišlo dřív. Ne, všechno to způsobila Cathy a dává tomu život. Teď jsem ti aspoň pověděl, proč chci ty studně. Musím nějak zaplatit za všechno, co jsem dostal. Založím zahradu, bohatou a krásnou, hodnou toho, aby v ní Cathy žila a zalévala ji svým světlem."
Samuel párkrát polkl a pak promluvil vyschlým hlasem ze sevřeného hrdla. „Už vidím, co je má povinnost," řekl. „Vidím to docela jasně, jestli za něco stojím jako chlap a jako přítel."
„Co tím myslíš?"
Samuel prohlásil satirickým tónem: „Mám povinnost vzít tenhle tvůj sen a omlátit ti ho o hlavu, a pak ho zvednout a pomazat ho tak tlustě blátem, aby to nebezpečné světlo zhaslo." Hlas mu vášnivě zesílil. „Měl bych ti ho přidržet před nosem, právě vytažený z bahna, ukázat ti ho v celé jeho špíně a hrozivosti. Měl bych tě varovat, aby ses podíval blíž a viděl, jak je ve skutečnosti ohyzdný. Měl bych ti podstrčit Othellův šátek. Já vím, že bych měl. A měl bych ti rozmotat ty tvoje zamotané myšlenky a přesvědčit tě, že tvoje záře je šedivá jako olovo a nadmutá jako chcíplá kráva v dešti. Kdybych plnil svou povinnost, vrátil bych ti ten tvůj nanicovatý starý život a připadal bych si, že dělám dobrý skutek a přivítal bych tě zpátky do toho zapšklého bratrstva."
„Děláš si legraci? Neměl jsem ti to třeba vykládat…"
„To je povinnost přítele. Míval jsem kdysi přítele, který tu povinnost splnil vůči mně. Jenomže já jsem falešný přítel. Nevysloužím si žádnou zásluhu mezi svými bližními. Tvůj sen je nádherný, zachovej si ho a vyhřívej se v jeho paprscích! A já ti ty studně vyvrtám, i kdybych měl vrtat až do černého středu země! Vymačkám ti vodu jako šťávu z pomeranče."
Vjeli pod mohutné duby a blížili se k domu. Adam řekl: „Tamhle sedí venku," a zavolal: „Cathy, pan Hamilton říká, že tu voda je – spousta vody!" A stranou vzrušeně poznamenal: „Věděl jsi, že čeká dítě?"
Samuel odpověděl: „I na tu dálku je krásná."
Protože bylo horko, Lee prostřel venku pod jedním dubem, a zatímco se slunce klonilo k západním horám, šoural se mezi stolem a kuchyní a nosil večeři – studený nářez, nakládanou zeleninu, bramborový salát, kokosový dort a broskvový závin. Doprostřed stolu postavil obrovský kameninový džbán mléka.
Adam se Samuelem vyšli z umývárny, vlasy a obličeje se jim leskly vodou a Samuelovi se po namydlení vlnil plnovous jako nadýchaný. Zůstali stát u tabule na dřevěných kozách a čekali, až vyjde Cathy.
Šla pomalu a dávala si pozor, kam šlápne, jako by se bála, že upadne. Bohatá sukně a zástěra jí do jisté míry zakrývala vystouplý život. Obličej měla nevzrušený a dětský a ruce sepjaté před sebou. Došla ke stolu a pak teprve vzhlédla a podívala se ze Samuela na Adama.
Adam jí přidržel židli, aby si sedla. „Miláčku, pana Hamiltona ještě neznáš," představil hosta.
Cathy mu podala ruku. „Těší mě," řekla.
Samuel si ji prohlížel. „Krásná tvář," poznamenal. „Jsem rád, že vás poznávám. Doufám, že se cítíte dobře?"
„Ale ano. Ano, cítím se dobře."
Muži si sedli. „Dává tomu stolování slavnostní ráz, ať chce či nechce. Každé jídlo mění v hostinu," poznamenal Adam.
„Nemluv takhle," namítla Cathy. „Vždyť to není pravda."
„Nepřipadáš si jako na oslavě, Samueli?" zeptal se Adam.
„Namouduši, a řeknu ti, že větší odborník na oslavy než já se nenajde. Jen moje

děti jsou ještě horší. Náš Tom chtěl dneska se mnou. Kouká, jak by se dostal z ranče."
Samuel si najednou uvědomil, že protahuje svou řeč jenom proto, aby kolem stolu nenastalo mlčení. Udělal pauzu a mlčení se skutečně rozhostilo. Cathy jedla plátek jehněčí pečeně a dívala se přitom do talíře. Vzhlédla, když si vložila sousto mezi drobné ostré zoubky. Její široce rozesazené oči nevyjadřovaly nic. Samuel se zachvěl.
„Snad ti není zima?" všiml si toho Adam.
„Zima? Ne. Ale sáhla na mě smrt."
„Aha, ten pocit znám."
Znovu se rozhostilo mlčení. Samuel čekal, až někdo promluví, ale věděl předem, že k tomu nedojde.
„Líbí se vám v našem údolí, paní Trasková?"
„Prosím? Ach ano."
„Jestli to není drzá otázka, kdy se má to dítě narodit?"
„Asi za šest neděl," odpověděl Adam. „Moje žena patří k těm vzorným manželkám, co toho moc nenamluví."
„Mlčení někdy řekne víc," poznamenal Samuel a všiml si, jak Cathy prudce vzhlédla a zase sklopila oči, a zdálo se mu, že jizva na jejím čele potemněla. Něco ji švihlo asi tím způsobem, jako když švihnete koně pleteným řemínkem kočárového biče. Samuel si nemohl vzpomenout, co to řekl, že sebou tak uvnitř trhla. Cítil V sobě vzrůstající napětí trochu podobné pocitu, jaký se ho zmocnil, než mu při hledání vody neznámá síla přitáhla virguli k zemi, uvědomil si cosi cizího a násilného. Podíval se po očku na Adama a viděl, jak se uneseně dívá na svou ženu. Adam tu zřejmě nic cizího necítil. Obličej mu zářil štěstím. Cathy žvýkala sousto masa – žvýkala předními zuby. Takhle žvýkat Samuel ještě nikoho neviděl. A když pak polkla, olízla si jazýčkem rty. Samuel si v duchu opakoval: Něco – něco – jenže nevím co. Něco tady nehraje. A nad stolem viselo ticho.
Uslyšel za sebou šoupavé kroky. Ohlédl se. Lee postavil na stůl čajovou konvici a odšoural se pryč.
Samuel se ujal slova, aby zaplašil mlčení. Vyprávěl jim, jak poprvé přijel do údolí, rovnou z Irska, ale Cathy i Adam ho po pár slovech přestali vnímat. Chtěl se o tom přesvědčit, a tak zkusil trik, který si vymyslel, aby zjistil, jestli ho poslouchají děti, když ho uprosily, aby jim něco četl, a nedovolily mu přestat. Vpletl do vyprávění dvě úplně nesmyslné věty. Adam ani Cathy na to nereagovali. Samuel se vzdal.
Zhltl večeři, vypil čaj tak horký, až si opařil jazyk, a složil ubrousek.
„Milostpaní, když prominete, pojedu domů. A děkuju vám za pohostinství."
„Dobrou noc," řekla Cathy.
Adam vyskočil. Jako by se vytrhl ze snu. „Nejezdi ještě! Doufal jsem, že tě tu zdržím přes noc."
„Ne, děkuju, ale nemůžu. Nemám to tak daleko. A myslím – ne, samozřejmě to vím – že bude svítit měsíc."
„A kdy se pustíš do těch studní?"
„Musím si připravit náčiní, přibrousit kapku vrtáky a dát si do pořádku hospodářství. Za pár dní sem pošlu nářadí po Tomovi."
Do Adama znovu vjel život. „Pošli ho brzo!" vykřikl. „Chtěl bych, aby to bylo co nejdřív. Cathy, zařídíme si nejkrásnější místo na světě! Žádné jiné se mu nevyrovná."
Samuel se místo na něj zadíval na Cathy, na její obličej. Nijak se nezměnil. Její oči zůstaly bez výrazu a rty s maličko pozdviženými koutky vypadaly jako vytesané.
„To bude hezké," řekla.
Samuel pocítil na okamžik chuť říci nebo udělat něco, co by ji vyburcovalo z její netečnosti. Znovu se zachvěl.
„Zase ta smrt?" zeptal se Adam.
„Zase." Padal soumrak a stromy se už temně rýsovaly proti obloze. „Tak dobrou noc."
„Půjdu tě vyprovodit."
„Ne, jen zůstaň se ženou! Ještě ses nenavečeřel."
„Ale já…"
„Zůstaň sedět, člověče! Svou kobylu si najdu, a jestli ne, tak ti nějakou ukradnu." Samuel Adama jemně přitlačil na židli. „Dobrou noc. Dobrou noc, milostpaní." A vykročil rychle ke konírně.
Stará Gloria s kopyty jako buchary delikátně uždibovala ze žlabu seno pysky podobnými dvěma platejsům. Řetěz kantárku cinkal o dřevo. Samuel si sundal sedlo, visící za dřevěný třmen na velikém hřebu, a přehodil je přes široký

hřbet. Právě provlékal sedlový řemen přezkou, když za sebou uslyšel nějaký šramot. Obrátil se a uviděl proti poslednímu světlu v otevřených vratech siluetu Leeho.
„Kdy zase přijedete?" zeptal se Číňan tiše.
„Ještě nevím. Za pár dní nebo za tejden. Lee, co se to tu děje?"
„Co se děje?"
„Panebože, naskočila mi z toho husí kůže! Něco tu neklape?"
„Jak to myslíte?"
„Však víte sakra dobře, jak to myslím."
„Čínská sluha jen placovat – nic slyšet, nic mluvit."
„No jo. Máte nejspíš pravdu. To se ví, že máte pravdu. Odpusťte, že jsem se ptal. Jsem zkrátka nevychovanec." Odvrátil se, vsunul Glorii do huby udidlo a strčil jí velké plandavé uši do ohlávky. Sesmekl kantárek a hodil ho do koryta.
„Dobrou noc, Lee." řekl.
„Pane Hamiltone…"
„Ano?"
„Nepotřebujete kuchaře?"
„Copak si já můžu dovolit kuchaře?"
„Pracuju lacino."
„To by vás Lízá hnala! Copak – to chcete odejít?"
„Jenom jsem se tak ptal," řekl Lee. „Dobrou noc."
* * *
Adam s Cathy seděli v houstnoucím šeru pod stromem.
„Je to dobrý člověk," řekl Adam. „Líbí se mi. Rád bych ho přemluvil, aby se toho tady ujal a ved nám to – myslím jako správce."
Cathy řekla: „Má svůj vlastní ranč a rodinu."
„Já vím. Jenže je to tak mizerná půda, jakou jsi ještě neviděla. Zaplatil bych mu víc, než z ní má. Já mu řeknu. Člověku nějakou chvíli trvá, než si zvykne na nový kraj. Jako by se znovu narodil a musel se všechno učit od začátku. Dřív jsem vždycky věděl, odkud přijde déšť. Tady je to jinak. Cítíval jsem v kostech, jestli bude foukat vítr nebo jestli bude zima. Ale já se to naučím. Jenom to bude chvilku trvat. Sedí se ti pohodlně, Cathy?"
„Sedí."
„Jednou, a nebude to tak dlouho trvat, uvidíš, jak se celé údolí zazelená vojtěškou – uvidíš to z těch krásných velkých oken dostavěného domu. Zasázím řadu blahovičníků a pošlu pro semena a sazenice – zřídím tady něco jako experimentální farmu. Možná, že to zkusím s čínskými oříšky liči. Rád bych věděl, jestli se jim tady bude dařit. No, zkusit to můžu. Lee mi snad poradí. A jakmile bude dítě na světě, projedeš celý ranč se mnou. Vždyť jsi ho vlastně ještě neviděla. Říkal jsem ti už, že nám pan Hamilton postaví větrníky? Uvidíme je odsud, jak se točí." Natáhl si pohodlně nohy pod stůl. „Lee by měl přinést svíčky," poznamenal. „Čímpak se asi zdržel?"
Cathy velice tiše promluvila: „Adame, já sem nikdy nechtěla. A taky tady nezůstanu. Jak to jen půjde, odjedu pryč."
„A, nesmysl!" zasmál se. „Jsi jako dítě poprvé z domova. Zamiluješ si to tady, jakmile si zvykneš a děťátko bude na světě. Víš, když jsem šel poprvé na vojnu, myslel jsem, že umřu steskem po domově. Ale přešlo mě to. Všechny nás to přejde. Tak nemluv hlouposti!"
„To není žádná hloupost."
„Nemluv o tom, miláčku! Všechno bude jiné, až se narodí to děťátko. Uvidíš. Uvidíš."
Založil si ruce za hlavu a zahleděl se vzhůru ke hvězdám, slabě prokmitávajícím mezi větvemi dubu.

KAPITOLA 16

Samuel Hamilton jel zpátky domů v takové záplavě měsíčního světla, že i kopce zářily jako bílé prašné luny. Stromy i země působily jako vyprahlý měsíční povrch, mlčenlivý, bez vzduchu a mrtvý. Tu a tam Samuel postřehl kradmý pohyb zvěře, která si při měsíčku vyšla za potravou – vysoké, jež se za jasného úplňku pase celou noc a ve dne spí někde v houští. Králíci, polní myši a jiní drobní štvanci, co si připadají bezpečnější v ochranném stínu, lezli, hopkali, plížili se a strnuli jako kámen nebo keříček pokaždé, když zaslechli nebo zavětřili nebezpečí. Do díla se pustili i dravci – dlouhé lasičky jako vlny hnědého světla, zavalité divoké kočky, přikrčené k zemi a skoro neviditelné, až na vteřinové záblesky svých žlutých očí odrážejících světlo, lišky čenichající špičatými zdviženými čenichy po teplokrevné večeři, mývalové přešlapující u tůní a vyprávějící si o žábách. Kojoti se plížili po svazích a rváni zároveň žalem i

radostí zvedali hlavy a cituplně vyli ke své bohyni luně, napůl v žalozpěvu a napůl smíchy. A nade vším plachtily stíny sov pálených a pod nimi se po zemi táhly rozmazané stíny strachu. Odpolední vítr byl ten-tam a z neklidných teplých zdrojů v rozpálených a suchých kopcích se čeřil jako vzdech jenom lehký vánek. Gloria umlčovala to noční hemžení škobrtavým dusáním kopyt, dokud nepřejeli. Samuelův plnovous bíle svítil a šedivějící vlasy mu trčely kolem hlavy. Černý klobouk si pověsil na sedlovou hrušku. V žaludeční jamce cítil nějakou bolest, nějakou zlou a svíravou předtuchu. Trápil ho světobol, měl, jak jsme říkávali, brouky v hlavě, tísnil ho smutek nad světem, který stoupá v duši jako nějaký plyn a naplňuje člověka takovým zoufalstvím, že člověk pátrá po příčině zlého pocitu, ale nemůže zaboha na žádnou
Samuel se v duchu vrátil k projížďce po tom krásnem ranci a k hledání vody – ale to mu nemohlo nasadit do hlavy žádné brouky, ledaže by v něm hlodala utajená závist. Zpytoval svědomí a žádnou závist v sobě neobjevil. Pak přešel k Adamovu snu o rajské zahradě a k jeho zbožňování Cathy. Taky nic – ledaže by podvědomě myslel na svou vlastní zahojenou ránu z někdejší ztráty. To však bylo už tak dávno, že na svou bolest zapomněl. Dnes už ho jenom útěšlivě hřála lahodná vzpomínka na dávnou minulost. Jeho slabiny a stehna už zapomněly na někdejší hlad.
Pokračoval v jízdě světlem a tmou ve stínu stromů a na otevřeném prostranství a myšlenky mu těkaly dál. Co jen mu ty brouky nasadilo? A pak na to přišel – začalo to s Cathy, s hezkou, útlou a jemnou Cathy. Ale proč? Byla zamlklá, ale mlčenlivých žen je spousta. Co to jen bylo? Kde se ten pocit vzal? Vzpomněl si, že v její přítomnosti pocítil blízkost podobné síly, jako když držel svou virguli.A vzpomněl si, jak mu naskočila husí kůže, když na něj sáhla smrt. A teď si uvědomil zdroj toho pocitu, kdy, kde a z koho se ho zmocnil. Bylo to při večeři a vyšlo to z Cathy.
Představil si v duchu její tvář a zkoumal její široce rozesazené oči, jemné chřípí, pusinku menší, než aby se mu osobně líbila, ale přesto roztomilou, pevnou bradičku – a znovu se vrátil k očím. Byly snad studené? Bylo to v nich? Kroužil kolem té otázky. Její oči nic nevyjadřovaly, nic nesdělovaly. Nedalo se v nich postřehnout nic známého. Nebyly to lidské oči. Něco mu připomněly – co to jen bylo? – něco z minulosti, nějaký obraz. Usilovně pátral v paměti a pak se mu to vybavilo samo.
Vyvstalo mu to z dávných let ve všech barvách a zvucích, se vší změtí tehdejších pocitů. Byl zase malý chlapeček, tak malý, že musel natáhnout ruku, aby se chytil za ruku tatínka. Cítil pod nohama kočičí hlavy dláždění v Londonderry a veselou tlačenici jediného velkého města, které tehdy znal. Byla tenkrát pouť, s loutkovými divadýlky a stánky se zbožím a s koňmi a ovcemi v ohradách přímo na ulici, kde je prodávali, vyměňovali nebo vydražovali, a s jinými stánky plnými žádoucích pestrobarevných tretek, téměř dosažitelných, poněvadž tatínek byl v dobré náladě.
A pak se dav obrátil jako prudká řeka a strhl je úzkou uličkou jako třísky nesené povodní a tlak na prsa, na záda i na nohy ustavičně rostl. Ulička vyústila na nějaké náměstí a tam stál před šedivou zdí jakési budovy vysoký rám z trámů, ze kterého visela smyčka provazu.
Záplava lidí strhovala Samuela s tatínkem a strkala je čím dál
Uslyšel v duchu znovu tatínkův hlas: „Tohle není pro dítě.
Pro nikoho to není a pro dítě teprve ne." Tatínek se pokoušel obrátit a protlačit se lidským přívalem zpátky. „Pusťte nás odtud! Prosím vás, pusťte nás! Mám tady dítě!"
Vlna davu neměla tvář a její lhostejný tlak nepolevil. Samuel zvedl hlavu, aby se podíval na vysoké pódium. Vylezla na ně skupina mužů v černých šatech a v černých kloboucích. Mezi nimi stál nějaký člověk se zlatými vlasy, v černých kalhotách a v rozhalené světle modré košili. Samuel s tatínkem se dostali tak blízko, že chlapec musel natahovat krk, aby viděl.
Ten zlatovlasý člověk jako by vůbec neměl ruce. Podíval se do dálky přes dav a pak dolů, podíval se zrovna na Samuela. Samuel si to teď připomněl zřetelně a s dokonalou jasností. Oči toho člověka neměly žádnou hloubku – nepodobaly se jiným očím, aspoň ne lidským očím.
Na pódiu se najednou něco zamlelo a tatínek vzal Samuelovi hlavu do obou rukou, takže mu dlaněmi zakryl uši a prsty mu spojil na zátylku. Tatínkovy ruce ho přinutily sklonit hlavu a přitiskly mu pevně obličej k tatínkovu černému svátečnímu kabátu. Ať se sebevíc bránil, nemohl hlavou pohnout. Viděl koutky očí jenom proužek světla a do zakrytých uší mu doléhal jenom tlumený hukot. Cítil, jak mu v nich buší řev. Pak tatínkovy ruce a paže ztuhly svalovým napětím a chlapec ucítil, jak tatínek zhluboka oddychuje, jak se pak nadechl a zadržel dech a jak se mu roztřásly ruce.

K té vzpomínce patřilo ještě něco, a Samuel to teď vyšťáral z paměti a promítl si to před sebe do vzduchu před hlavou kobyly – odřený a otlučený hospodský stůl, hlasitý hovor a smích. Před tatínkem stál cínový džbánek a před ním šálek svařeného mléka, sladce vonícího cukrem a skořicí. Tatínek měl divně promodralé rty a v očích slzy.
„Nikdy bych tě nebyl bral s sebou, kdybych to byl věděl. Nebyl to pohled ani pro dospělé, natožpak pro malé děti."
„Já nic neviděl," pípl Samuel. „Držel jsi mi hlavu dolů."
„To jsem rád."
„Co to bylo?"
„Musím ti to zřejmě povědět. Zabíjeli jednoho zlého člověka."
„Toho s těmi zlatými vlasy?"
„Ano, toho. Ale nesmíš ho litovat. Museli ho zabít. Spáchal strašné zločiny, a ne jednou, ale mockrát – zločiny, na jaké mohl přijít jenom ďábel. Nemrzí mě, že ho pověsili, ale že z toho dělají sváteční podívanou, místo aby to odbyli potají a ve tmě."
„Já toho zlatovlasého člověka viděl. Podíval se zrovna na mě."
„Tím spíš děkuju Pánubohu, že je po něm."
„Co proved?"
„Nikdy ti nevykládám o strašidlech."
„Měl hrozně divné oči, ten zlatovlasý člověk. Jakoby kozlí."
„Vypij si to mlíko a dostaneš hůlku s mašličkama a dlouhou píšťalku jako ze stříbra."
„A tu lesklou škatulku s obrázkem?"
„Tu taky, tak hezky vypij to mlíko a už se na nic neptej."
Tohle tedy vydoloval ze zaprášené minulosti.
Gloria šplhala do posledního svahu před proláklinou ranče a klopýtala velkými kopyty o kamení v cestě.
V těch očích to bylo, samozřejmě, myslel si Samuel. Takové oči jsem v životě viděl jen dvakrát – ne lidské oči. A pak si řekl: To bude tou nocí a měsícem. Jaká by proboha mohla být spojitost mezi tím zlatovlasým člověkem, pověšeným tak dávno, a touhle roztomilou nastávající maminkou? Lízá má pravdu. Ty moje představy mi jednou vynesou propustku do pekla. Musím se toho nesmyslu zbavit, nebo v té chudince budu hledat to nejhorší. Takhle se člověk chytí do pasti. Tak uvažuj, člověče, a pak to pusť z hlavy! Je to jenom v náhodném tvaru nebo barvě očí. Ba ne, není. Je to v pohledu, s tvarem či barvou to nemá co dělat. Ale proč ten pohled působí tak zle? Třeba se takový pohled občas vyskytne i v obličeji světice. A nech už toho vymejšlení a netrap se tím – už nikdy! Zachvěl se. Budu muset tu smrt zaplašit, aby na mě pořád nesahala, umínil si.
A Samuel Hamilton se rozhodl přiložit pořádně ruku k dílu při zřizování ráje v Salinském údolí, aby si tajně odpykal svoje ohavné myšlenky.
Lízá Hamiltonová s rozpálenými jablíčkovými tvářičkami přecházela jako leopard v kleci u kamen, když Samuel vkročil ráno do kuchyně. Oheň z dubových polínek plápolal otevřeným šoupátkem, aby vyhřál pec na chleba, který bělostně kynul na ošatkách. Lízá vstala už před svítáním. Vždycky tak vstávala. Považovala válení v posteli po východu slunce za stejný hřích jako pobyt venku po setmění. Ani z toho ani z onoho nekoukalo nic dobrého. Jenom jeden člověk na světě mohl zůstat beztrestně a bez hříchu mezi šustivě nažehlenými prostěradly i po rozbřesku dne, po východu slunce a dokonce až do půlky dopoledne, a to byl její nejmladší, naposledy narozený syn Joe. Na ranči v té době žil už jenom Tom a Joe. A Tom, veliký a červenolící, který si už pěstoval pěkný rozevlátý knír, seděl za kuchyňským stolem s rukávy shrnutými dolů, jak byl vychován. Lízá nalila ze džbánu řídké těsto na kameninový lívanečník. Rozpálené lívance se nadmuly jako polštářky a utvořily se na nich malé vybuchující krátery, dokud nebyl čas obrátit je. Pak příjemně zhnědly a prokvetly temněji hnědým žilkováním. A kuchyň jimi celá chutně zavoněla. Samuel přišel ze dvora, kde se myl. Obličej i vousy se mu leskly vodou a při vstupu do kuchyně si shrnul rukávy modré košile. Vyhrnuté rukávy paní Hamiltonová u stolu netrpěla. Byly pro ni příznakem buďto zabedněnosti nebo zanedbávání dobrých způsobů.
„Jdu pozdě, maminko," řekl Samuel.
Neotočila se k němu. Její lopatka se míhala jako útočící had a horké lívance se sykotem přihnaly bílými stranami na kameninu pánve. „Kdys přijel domů?" zeptala se.
„Už bylo pozdě, hodně pozdě. Jistě skoro jedenáct. Nedíval jsem se, abych tě nevzbudil."
„Já se nevzbudila," prohlásila Lízá ponuře. „A tobě se možná zdá zdravé toulat se celou noc, ale Pánbůh s tím už naloží, jak uzná za vhodné." Bylo dobře známo, že Lízá Hamiltonová a Pánbůh se shodují v názorech skoro na všechno. Lízá se

otočila, natáhla ruku a mezi Tomovýma rukama se octl talíř vláčných čerstvých lívanců. „Jak to na Sanchezově ranči vypadá?" zeptala se.
Samuel přistoupil k ženě, sklonil se k ní a políbil ji na kulatou červenou tvářičku. „Dobrýtro, maminko. Dej mi požehnání."
„Požehnej ti," řekla Lízá automaticky.
Samuel si sedl za stůl a řekl: „Požehnej ti, Tome. Inu, pan Trask zavádí ohromné změny. Zařizuje si na bydlení starý dům."
Lízá se prudce otočila od plotny. „Ten, kde byl léta kravín a vepřinec?"
„Vždyť vytrhal všechny podlahy a okenní rámy. Všechno tam má nové a nově natřené."
„Ten prasečí pach nikdy nevyžene," prohlásila Lízá rozhodně. „Po prasatech se ten čmuch vždycky tak zažere, že se ničím nevymeje a nezakryje."
„Byl jsem se tam vevnitř podívat, maminko, a nic jiného než barvu jsem necítil."
„Až barva uschne, ucítíš prasata," odsekla mu.
„Zřídil si zahradu, kterou mu protýká voda z pramene, část záhonů vyhradil pro kytky, růže a tak podobně, a některé keře si dal poslat až z Bostonu."
„Jak se Pánbůh může dívat na takovou marnotratnost!" prohlásila ponuře. „Ale neříkám, že by se mi taková růže nelíbila."
„Slíbil mi, že mi zasadí pár řízků," řekl Samuel.
Tom dojedl lívance a míchal si kávu. „Co je to za člověka, táto?"
„Zdá se, že moc slušný – umí mluvit a myslí mu to. Má veliké sny…"
„To teda jste jeden za osmnáct a druhej bez dvou za dvacet," skočila mu do řeči Lízá.
„Já vím, maminko, já vím. Ale napadlo tě někdy, že moje sny jsou náhražka za něco, co nemám? Kdežto pan Trask má praktické sny a dost dolárků, aby je uskutečnil. Chce svoje pozemky proměnit v zahradu, a taky to udělá."
„Jaká je ta jeho žena?" zeptala se Lízá.
„No, je hodně mladá a hezká. Je tichá, sotva promluví, ale to snad bude tím, že brzy čeká první dítě."
„To vím," řekla Lízá. „Jak se jmenovala za svobodna?"
„Nevím."
„Tak odkud přišla?"
„Taky nevím."
Lízá před něj položila talíř lívanců, nalila mu do šálku kávu a dolila Tomovi.
„Tak co ses vlastně dověděl? Jak byla oblečená?"
„Jak? Pěkně, moc hezky – měla modré šaty s krátkým kabátkem, růžovým a přiléhavým v pase."
„Toho si všimneš. Řek bys, že byly ty šaty šité doma nebo koupené v krámě?"
„Spíš bych řek, že koupené."
„Stejně bys to nepoznal," prohlásila Lízá rozhodně. „Myslel sis, že ten cestovní kostým, co šila Dessie pro někoho v San José, byl koupený v krámě."
„Dessie je hlavička," řekl Samuel. „Jehla jí v prstech jenom zpívá."
Tom řekl: „Dessie se chystá zařídit si švadlenskou dílnu v Salinas."
„Řekla mi to," přikývl Samuel. „Jistě jí to půjde dobře." „V Salinas?" Lízá si zapřela ruce o boky. „Mně nic neřekla." „To jsme to teda vymňoukli," řekl Samuel. „Naše beruška se to chystala mamince naservírovat jako překvapení a nám to vyklouzlo jako zrní z pytle rozhlodaného od myší."
„Taky mi to mohla říct!" nadurdila se Lízá. „Překvapení nemám ráda. Tak povídej dál – co dělala?" „Kdo?"
„Paní Trasková, samozřejmě."
„Dělala? No seděla – seděla v křesle pod dubem. Ceká se už brzo."
„Rukama, Samueli, já myslím, co dělala rukama?" Samuel zalovil v paměti. „Nic, myslím. Vzpomínám si – má takové malé ručičky a měla je sepjaté na klíně."
Lízá ohrnula nos. „Nic nešila, nespravovala nebo nepletla?" „Ne, maminko."
„Nevím, jestli ti bude svědčit, když tam budeš jezdit. Bohatství a zahálka jsou nástroje ďáblovy, a ty proti nim nejsi zvlášť odolný-"
Samuel zvedl hlavu a vesele se zasmál. Žena mu někdy připadala roztomilá, ale nikdy jí nemohl povědět čím. „Pojedu tam jenom kvůli bohatství, Lízo. Chtěl jsem ti to povědět po snídani, aby sis to mohla poslechnout vsedě. Chce na mně, abych mu vyvrtal čtyři nebo pět studní a postavil mu snad i větrníky a nádrže."
„Nejsou to zase jenom řeči? Větrníky do větru? Zaplatí ti nebo se zase vrátíš s výmluvami jako vždycky? „Zaplatí mi až po žních"", opičila se po něm. „„Zaplatí, až podědí po bohatém strejčkovi.* Mám s tím už zkušenosti, Samueli, a ty bys to měl taky vědět, že když ti nezaplatí hned, nezaplatí už nikdy. Za ty sliby jsme si už mohli koupit farmu v údolí."
„Adam Trask mi zaplatí," prohlásil Samuel. „Má peněz jako železa. Zdědil jmění po otci. Je to práce na celou zimu, maminko. Něco si uložíme a budeme mít vánoce samou hvězdu! Dá mi dolar padesát za metr, a za ty větrníky, maminko. Všechno,

až na skruže studní, můžu vyrobit na místě. Budu potřebovat, aby mi pomohli kluci. Chci tam s sebou vzít Torna a Joea."
„Joe nemůže," namítla Lízá. „Víš, jak je choulostivý."
„Kapku té choulostivosti by moh ze sebe shodit. Z choulostivosti by taky moh umřít hlady."
„Joe nemůže," prohlásila rezolutně. „A kdo povede ranč, až budete s Tomem pryč?"
„Myslel jsem, že řeknu Georgeovi, aby se vrátil tomu. Písařina se mu nelíbí ani tam v King City."
„Líbí, nelíbí, za osm dolarů tejdně může trošku toho nelíbeni snést!"
„Maminko," vykřikl Samuel, „teď máme příležitost podškrábnout se na konto v První národní bance! Nebruč a nešlapej nám po štěstí! Prosím tě, maminko!"
Zbrblala si pro sebe při práci celé dopoledne, zatímco Tom se Samuelem prohlíželi vrtáky, brousili ostří, kreslili nové konstrukce větrníků a propočítávali stavební dříví na sekvojové vodní nádrže. V půlce dopoledne za nimi přišel Joe a tak ho to uchvátilo, že poprosil Samuela, aby ho vzal s sebou. Samuel prohlásil: „Říkám ti rovnou, Joe, že jsem proti tomu. Maminka tě potřebuje tady."
„Ale já bych tak chtěl, táto! A nezapomeň, že napřesrok půjdu do koleje v Palo Alto. Takže budu stejně pryč, ne? Prosím tě, vezmi mě s sebou! Budu dělat jako šroub."
„Já vím, že bys dělal, kdyby to šlo. Jenomže jsem proti tomu. A až o tom budeš mluvit s maminkou, rád bych, aby ses jí zmínil, že jsem proti. Dokonce jí můžeš přímo říct, že ti to nechci dovolit." Joe se zazubil a Tom se zařehtal.
„Necháš se od ní přemluvit?" zeptal se otce Tom.
Samuel se na syny zamračil. , Jsem paličák," prohlásil. , Jakmile si něco vezmu do hlavy, nehne se mnou ani pár volů. Rozmyslel jsem si to po všech stránkách a říkám, že Joe nepůjde. Nechtěli byste snad, abych se zpronevěřil vlastnímu slovu, ne?"
„Půjdu za ní a promluvím si s ní hned," řekl Joe.
„Jen opatrně, chlapče," zavolal za ním Samuel. „Mysli při tom! Nech to hlavně na ní! Já se zatím ještě víc zatvrdím."
Dva dny nato vyjeli s velkým valníkem naloženým trámy a výstrojí. Tom kočíroval čtyři koně a vedle něho klátili nohama Samuel a Joe.

KAPITOLA 17

Když jsem řekl, že Cathy byla zrůda, zdálo se mi, že ji to vystihuje. Teď, když se v ní snažím číst jako v knize, skláním se s lupou nad drobným tiskem, čtu znovu poznámky pod čarou a nevím, jestli to byla pravda. Potíž je v tom, že nemáme možnost zjistit, co vlastně chtěla, a tak se nikdy nedovíme, jestli toho dosáhla či ne. A jestli se za ničím nehnala, ale spíš před něčím utíkala, nevíme, zda tomu unikla. Kdo ví, jestli se někomu nebo snad každému nepokoušela povědět, jaká vlastně je, ale nedokázala to pro nedostatek společného jazyka. Jejím jazykem mohl být její život, složitý, rozvinutý, ale nerozluštitelný. Snadno se řekne, že byla špatná, ale to dává málo smyslu, pokud nevíme proč. Vytvořil jsem si v duchu představu Cathy, jak klidně vysedává a čeká, až skončí její těhotenství, jak žije na farmě, která se jí nelíbí, s mužem, jehož nemá ráda.
Seděla ve svém křesle pod dubem, se sepjatýma rukama, které se navzájem laskaly a chránily. Narostlo jí ohromné břicho, abnormálně velké i na dobu, kdy se ženy pyšnily velkými novorozeňaty a s hrdostí počítaly každou libru nad normál. Znetvořovalo ji to, napjatý, těžký a rozšířený život jí znemožňoval stát bez opory rukou. To vzedmutí však bylo čistě místní. Ramena, šíje, paže, ruce i obličej zůstávaly nedotčené a dívčí. Prsa se jí nezvětšila a bradavky neztemněly. Neprojevil se na ní žádný růst mléčných žláz, žádná fyzická příprava ke kojení novorozeněte. Když seděla za stolem, nedalo se na ní vůbec poznat, že je s outěžkem.
V těch dobách se ještě neměřilo rozpětí pánve, nepodnikaly se krevní zkoušky a nepodávalo se kalcium na posílení. Zena zaplatila každé dítě aspoň jedním zubem. A ženy mívaly divné chutě, někdo říkal, že špinavé, a připisovalo se to přirozenosti Evy, stále ještě odsouzené pro první hřích.
Cathyina zvláštní choutka byla ve srovnání s jinými docela prostá. Tesaři opravující starý dům si stěžovali, že se jim ztrácejí kousky křídy, jimiž si poznamenávají trámy. Opsané křídy ustavičně mizely, Cathy je kradla a lámala na drobné úlomky. Nosila je pak v kapse zástěry, a když nebyl nikdo nablízku, drtila měkký vápenec mezi zuby. Mluvila velice málo. Hleděla nepřítomně. Působilo to, jako by někam odešla a nechala místo sebe dýchající loutku, aby svou nepřítomnost zamaskovala.

Kolem ní to kypělo činností. Adam šťastně budoval a plánoval svůj ráj. Samuel s chlapci narazili na pramen ve dvanácti metrech a spustili do studny ultramoderní drahé kovové skruže, poněvadž Adam chtěl jen to nejlepší.
Hamiltonovi se přestěhovali s vrtačkou a pustili se do hloubení další díry. Spali pod stanem vedle pracoviště a vařili si na táboráku. Ale ten či onen z nich byl pořád na cestě koňmo domů pro nějaký nástroj nebo se vzkazem.
Adam poletoval jako udivená včela, popletená příliš mnoha květy. Sedával s Cathy a vykládal jí o právě přivezených sazenicích reveně. Načrtával jí novou lopatku, kterou Samuel vymyslel pro větrník. Dala se různě sklopit podle větru, což bylo něco neslýchaného. Zajížděl na koni k právě hloubené studni a zdržoval svým zájmem práci. A přirozeně, že právě tak jako s Cathy diskutoval o studních, u studně mluvil v jednom kuse o porodech a péči o nemluvňata. Pro Adama to byly blažené časy, nejlepší časy, jaké kdy poznal. Byl král širého a bohatého života. A léto přešlo v horký a vonný podzim.
* * *
Hamiltonovi u studně dojedli oběd – Lízin chléb, tvrdý sýr, dobrý tak pro krysy, a kávu jako utrejch uvařenou v plechovici nad ohněm. Joe měl těžká víčka a spekuloval, jak zalézt někam do křoví a chvilku si zdřímnout.
Samuel klečel na písečnaté zemi a prohlížel si pokroucené .i zulámané ostří vrtáku. Zrovna před polední přestávkou narazili v hloubce devíti metrů na něco, co vrták zřídilo, jako by nebyl z ocele, ale z olova. Samuel oškrabal ostří kapesním nožem a zkoumal oškrabky na dlani.
„Podívej se na to, synku! Co myslíš, že to je?"
Joe se přiloudal ze svého místa před stanem. Tom studoval úlomky na své dlani.
„Ať je to co chce, je to pořádně tvrdé. Tak velký diamant to být nemůže. Vypadá to na kov. Copak jsme navrtali pohřbenou lokomotivu?"
Samuel se zasmál. „Devět metrů pod zemí!" řekl s obdivem.
„Vypadá to jako nástrojová ocel," řekl Tom. „Nemáme nic tvrdšího, čím bychom to zmohli." Pak si všiml tátova radostně zasněného výrazu a až se zachvěl sdělenou rozkoší. Hamiltonovy děti milovaly, když se táta v duchu volně rozletěl. Pak byl svět rázem plný zázraků.
Samuel zauvažoval. „Říkáš kov. Myslíš ocel. Tome, já teď budu hádat a pak si to dám přezkoušet. Tak poslouchej a pamatuj si, co hádám! Myslím, že v tom najdeme nikl, možná i stříbro, a uhlík a mangan. Kdybych to tak moh vykopat! Je to v mořském písku. Už jsme v něm."
Tom řekl: „Počkej, jak to myslíš – nikl a stříbro…"
„Muselo se to stát před tisíci a tisíci lety," zasnil se Samuel a jeho synové věděli, že to zrovna vidí před očima. „Možná, že tu všude kolem byla voda – vnitrozemní moře, a nad ním kroužili a křičeli mořští ptáci. A byla by to jistě nádhera, kdyby k tomu došlo v noci. Na nebi by se objevila světelná čára, pak by zesílila jako tužka, pak by byla tlustá jako kláda a opsala by dlouhý oblouk oslnivě bílého světla. A pak by vystříkla vysoko voda a vznesla by se obrovská houba páry. Ohluchli byste tím rámusem, protože by vám ještě znělo v uších to burácení, jak to hvízdalo vzduchem, a už by vám do nich vybuchla voda. A noc by pak po tom oslepujícím světle ještě víc zčernala. A postupně byste uviděli, jak vyplouvají zabité ryby, stříbřité ve světle hvězd, a ptáci by se na ně s křikem vrhali a začali by je žrát. Je to smutné a krásné, představit si to tak, co říkáte?"
Jako vždycky je přinutil vidět svýma očima.
Tom řekl tiše: „Ty myslíš, že to je meteor, viď?" „To si myslím, a můžeme to dokázat zkouškou."
Joe dychtivě vyhrkl: „Pojďme ho vykopat!"
„Ty si ho vykopej, a my zatím budeme vrtat studnu."
Tom řekl vážně: „Kdyby zkouška ukázala, že je tam dost niklu a stříbra, nevyplatilo by se vydolovat ho?"
„Vidím, že jsi po mně," řekl Samuel. „Vždyť ani nevíme, jestli je velký jako dům nebo jako klobouk."
„Mohli bychom to vysondovat."
„To bychom mohli, kdybychom se do toho pustili potají a nechali si to pro sebe."
„Jak to myslíš?"
„Tome, Tome, to nemáš trochu ohledu na maminku? Má s námi, synku, beztak dost trápení. Řekla mi docela jasně, že jestli vyhodím ještě dolar na patenty, dá nám co proto, abychom na to nezapomněli. Měj s ní kapku slitování! Copak nechápeš, jak by se styděla, kdyby se jí někdo zeptal, co děláme? Víš, jak je maminka pravdomluvná. Musela by pak odpovědět: „Vykopávají hvězdu.“ Šťastně se zasmál. „Nikdy by nám to neodpustila. A pořádně by nás vytrestala. Tři měsíce bez koláčů."
Tom řekl: „Nedostaneme se skrz. Budeme se muset přestěhovat o kus dál."

„Zkusím to odstřelit prachem," řekl Samuel, „a jestli se to nehne, navrtáme novou díru." Vstal. „Musím domů pro ten prach a naostřit vrták. Co abyste jeli se mnou, kluci? Překvapíme maminku tak, že bude celou noc vařit a hudrovat. To je už její způsob, jak projevit radost."
Joe řekl: „Někdo sem jede, a kalupem!" A opravdu uviděli nějakého jezdce, který se k nim hnal plným tryskem, ale podivného jezdce: natřásal se totiž na svém oři jako přivázaná slepice. Když přijel blíž, uviděli, že je to Lee. Lokty se mu pohybovaly jako křídla a cop mu švihal kolem jako had. Byl div, že se vůbec udržel v sedle, a přesto hnal koně plnou rychlostí. Když dojel, těžce supěl. „Pan Adam žíká vy pšijít! Paní Cathy zle – pšijít lychle! Paní kšičí, ječí!"
Samuel ho pobídl. „Jen dál, Lee! Kdy to začalo?"
„Možná pši snídani."
„Dobrá. Jen klid! Co Adam?"
„Pan Adam jako blázen. Pláče – směje – zvlací."
„To se ví," řekl Samuel. „Tihle novopečení tátové! Já to taky zažil. Tome, osedlej mi koně, buď tak hodnej!"
Joe se zeptal: „Co se děje?"
„Co? Paní Trasková bude mít děťátko. Slíbil jsem Adamovi, že jí pomůžu."
„Ty?" podivil se Joe.
Samuel se podíval zpříma na nejmladšího syna. „Přived jsem vás na svět oba," řekl. „A ještě jste mi nikdy nevyčetli, že bych byl světu posloužil špatně. Tome, ty seber všechno tohle nářadí! A zajeď domů a naostři vrtáky! A přivez bedýnku se střelným prachem, co je na polici v kůlně na nářadí, a zacházej s ní opatrně, jestli jsi rád, že máš ruce a nohy. Joe, ty zůstaň tady a dávej na všechno pozor!"
Joe se dotčeně ozval: „Ale co tady budu sám dělat?"
Samuel se na chvíli odmlčel. Pak řekl: „Joe, máš mě rád?"
„To se rozumí."
„Kdyby ses dověděl, že jsem spáchal nějaký těžký zločin, udal bys mě policii?"
„O čem to mluvíš?"
„Udal?"
„Ne."
„Tak dobrá. V mém košíku pod šaty najdeš dvě knihy – jsou nové, tak s nimi zacházej opatrně! Jsou to dva svazky od autora, o kterém svět ještě uslyší. Můžeš se do nich pustit, jestli chceš, trochu ti to otevře oči. Jmenuje se to Základy psychologie & napsal je jeden člověk z východu, William James. S tím vlakovým lupičem není příbuzný. A Joe, jestli o těch knihách pípneš, vyženu tě z domu! Kdyby se maminka někdy dověděla, že jsem za ně utratil peníze, vyhnala by z domu mě."
Tom mu přivedl osedlaného koně. „Můžu si to přečíst po něm?"
„Můžeš," souhlasil Samuel a přehodil lehce nohu přes sedlo. „Jedeme, Lee!"
Číňan chtěl vyrazit tryskem, ale Samuel ho zadržel. „Žádné kvalty, Lee. Takový porod obyčejně trvá dýl, než si myslíte."
Nějakou chvíli jeli mlčky a pak se ozval Lee: „Škoda, že jste si ty knihy kupoval. Mám jejich zhuštěné vydání v jednom svazku jako učebnici. Byl bych vám ji půjčil."
„Vážně? Máte hodně knih?"
„Tady moc ne – třicet nebo čtyřicet. Ale jestli jste je nečet, jsou vám k dispozici."
„Děkuju, Lee. Můžete se spolehnout, že se na ně podívám, hned jak se k tomu dostanu. Víte, s mými kluky byste moh mluvit. Joe je trochu roztěkaný, ale Tom má dobrou hlavu a prospělo by mu to."
„Takový most se těžko překračuje, pane Hamiltone. Ostýchám se mluvit s novým člověkem, ale zkusím to, když říkáte."
Pokračovali poklusem k údolíčku s Traskovým domem. Samuel řekl: „Povězte mi, jak to vlastně vypadá s nastávající matkou?"
„Radši bych, abyste se na ni podíval sám," řekl Lee. „Víte, když člověk žije tak samotářsky jako já, může uletět v myšlenkách do iracionality jenom proto, že to s ním neklape společensky."
„Já vím. Ale já nežiju samotářsky, a přece v myšlenkách často někam uletím. Jenomže snad ne stejným směrem."
„Tak si nemyslíte, že si něco namlouvám?"
„Nevím, v čem to je, ale řeknu vám pro uklidnění, že mám pocit něčeho cizího."
„U mne to nejspíš není o nic víc," usmál se Lee. „Ale řeknu vám, kam až mě to zavedlo. Co jsem tady, myslím často na čínské pohádky, které znám od otce. Číňani mají rozvinutou nauku o démonech."
„Myslíte snad, že paní je démon?"
„Samozřejmě že ne," odpověděl Lee. „Doufám, že od podobných hloupostí jsem už

trochu pokročil. Nevím, v čem to vlastně vězí. Ale víte, pane Hamiltone, takový sluha má vycvičenou schopnost větřit a odhadnout ovzduší domu, kde slouží. A tady je opravdu něco cizího. Snad proto jsem si vzpomněl na otcovy démony."
„Váš otec na ně věřil?"
„To ne. Myslel si jen, že bych měl znát tradici. U vás na Západě taky přežívá hodně mýtů."
Samuel řekl: „Povězte mi, čím to začalo. Myslím dnes ráno."
„Kdybyste tam nejel se mnou, snad bych se o to pokusil," řekl Lee. „Ale takhle radši ne. Uvidíte sám. Třeba mi přeskočilo. Pan Adam je ovšem napjatý jako struna na bendžu, div nepraskne."
„Aspoň mi něco napovězte! Třeba se tím ušetří čas. Co udělala?"
„Nic. To je právě to, pane Hamiltone. Byl jsem u spousty porodů, ale tohle je pro mne něco nového."
„V jakém smyslu?"
„Je to – hm – jednu věc vám můžu povědět. Připadá mi to spíš jako nemilosrdný boj na smrt než jako porod."
Když vjížděli do údolíčka pod stromy, Samuel řekl: „Doufám, že jste mi nenasadil do hlavy bubáky, Lee. Dneska je divný den, a já nevím proč."
„Nefouká vítr," řekl Lee. „První den za měsíc, co se nezved ten odpolední vítr."
„Podívejme. Zabral jsem se tak do detailů, že jsem si ani nevšim povětří. Nejdřív jsme našli pohřbenou hvězdu – a teď se chystáme přivést na svět novorozeného člověka." Zadíval se mezi větvemi dubů ke kopcům, zalitým žlutým světlem. „Krásný den, aby se v něm člověk narodil!" poznanenal. „Jestli mají znamení na lidský život nějaký vliv, bude to pěkný život. A, Lee, jestli Adam nic nehraje, bude nám překážet. Buďte po ruce, ano? Kdybych něco potřeboval. Podívejte se, tesaři sedí tamhle pod stromem!"
„Pan Adam zastavil práci. Myslel, že by to tlučení mohlo paní vadit."
Samuel řekl: „Buďte po ruce! To znamená, že to Adam myslí vážně. Neví, že jeho žena by nejspíš neslyšela ani Pánaboha, kdyby bubnoval na nebesa."
Řemeslníci pod stromem mu zamávali. „Zdravíčko, pane Hamiltone! Co rodina?"
„Jde to, jde. Podívejme, není to Králík Holman? Kdepak jsi byl, Králíku?"
„Hledat zlato, pane Hamiltone."
„Našels něco, Králíku?"
„Hrom aby do toho, pane Hamiltone, ani toho mezka, se kterým jsem vyjel."
Pokračovali v jízdě k domu. Lee spěšně vyhrkl: „Kdyby vám někdy vybyla minutka, rád bych vám něco ukázal."
„A copak, Lee?"
„Ale, pokusil jsem se přeložit do angličtiny něco ze staré čínské poezie. Jenže nevím, jestli to vůbec jde. Podíval byste se na to?"
„Moc rád, Lee. Bude to pro mě hotová pastva!"
* * *
Bordoniho bílý dřevěný dům byl velice tichý, skoro zadumaně tichý, a měl stažené rolety. Samuel sesedl před zápražím, odvázal nadité sedlové brašny a dal koně Leemu. Zaklepal, nedočkal se odpovědi a vešel dovnitř. V obývacím pokoji bylo ve srovnání s jasným světlem venku šero. Nahlédl do kuchyně, kterou Lee vydrhl až na léta v prknech. Vzadu na kamnech pobublával šedivý kameninový hrnec s kávou. Samuel zlehka zaklepal na dveře ložnice a vešel.
Uvnitř byla tma skoro jako v pytli, protože byly staženy nejen rolety, ale přes okna byly zavěšeny pokrývky. Cathy ležela ve velké sloupkové posteli a Adam seděl vedle ní s tváří zabořenou do přehozu. Teď zvedl hlavu a slepě zamžoural. Samuel se vlídně ozval: „Co tady sedíš tak potmě?"
Adam řekl ochraptělým hlasem: „Nechce světlo. Bolí ji do očí."
Samuel vkročil do pokoje a každým krokem v něm narůstala autorita. „Budeme potřebovat světlo," prohlásil. „Může zavřít oči. Zavážu jí je nějakou černou látkou, jestli chce." Přistoupil k oknu a chytil pokrývku, aby ji sundal, ale Adam u něho byl dřív, než stačil trhnout.
„Nech toho! Světlo ji bolí!" zasykl zuřivě.
Samuel se k němu otočil. „Podívej, Adame, já vím, jak ti je. Slíbil jsem ti, že se o všechno postarám, a ten slib dodržím. Ale doufám, že se nebudu muset starat taky o tebe." Stáhl pokrývku, vytáhl roletu a pustil dovnitř zlaté odpolední světlo.
Cathy v posteli zavrněla a Adam k ní přistoupil. „Zavři oči, miláčku! Dám ti přes ně nějakou látku."
Samuel odložil sedlové brašny na židli a došel k posteli. „Adame," promluvil pevným tónem. „Musím tě požádat, abys odtud šel pryč a zůstal venku."
„Ne, to nemůžu. Proč?"
„Poněvadž nechci, aby ses mi tady motal. Osvědčená praxe doporučuje, aby ses opil."

„Já nemůžu."
Samuel řekl: „Nenamíchnu se tak hned, a ještě dýl mi trvá, než se otrávím, ale pomalu se to ve mně začíná vařit. Buďto půjdeš a nebudeš mi dělat potíže, nebo půjdu já a ty si pak dělej, co umíš!"
Adam konečně vyšel a Samuel za ním ze dveří zavolal: „A ne abys mi sem vrazil, když něco uslyšíš! Počkej, až vyjdu ven!" Zavřel dveře, všiml si, že v zámku trčí klíč, a otočil jím. „Je bez sebe rozčilením," poznamenal. „Má vás moc rád."
Dosud se na ni blíž nepodíval, až teď. A uviděl jí v očích skutečnou nenávist, nelítostnou a vražednou nenávist.
„Nebude to dlouho trvat, zlato. Řekněte mi – vyšla už voda?"
Spalovala ho nepřátelským pohledem a rty se jí v úšklebku odhrnuly od drobných zubů. Neodpověděla mu.
Upřeně se na ni zadíval. „Nejsem tady, že bych po tom dvakrát toužil, leda jako přítel," řekl. „Není to pro mě žádná rozkoš, mladá paní. Nevím, co vás žere, a taky mi to je čím dál víc jedno. Třeba bych vám dokázal ušetřit trochu bolesti – kdo ví? Zeptám se vás ještě jednou. Jestli mi neodpovíte a nepřestanete na mě cenit zuby, půjdu pryč a nechám vás, ať se tu kroutíte, jak chcete."
Jeho slova projela hladinou jejího chápání jako olověné broky hozené do vody. Usilovně se sebrala. A Samuel se bezděčně otřásl, když viděl tu proměnu v jejím obličeji – ocelový třpyt v očích pohasl, rty se z úzké čárky rozšířily do srdíčka a koutky se zavlnily vzhůru. Všiml si pohybu jejích rukou, pěsti se uvolnily a růžové prstíky se natočily nahoru. Její tvář byla najednou mladá a nevinná a snášela statečně příkoří. Působilo to, jako by se jeden diapozitiv v laterně magice zaměnil druhým.
Řekla tiše: „Voda vyšla brzy ráno."
„To už je lepší. Měla jste velké bolesti?"
„Ano."
„Jak často?"
„To nevím."
„No, já už tady jsem patnáct minut."
„Měla jsem dvě malé – žádnou velkou, co jste přišel."
„Výborně. A kde máte prádlo?"
„V tom koši tamhle."
„Dobře to dopadne, zlato," řekl jí mírně.
Otevřel sedlovou brašnu a vytáhl tlustou šňůru potaženou modrým sametem se smyčkami na obou koncích. Samet byl pokryt stovkami vyšitých růžových kytiček.
„Lízá vám posílá svou šňůru, abyste se jí mohla držet," řekl. „Pořídila si ji, když se chystala na našeho prvorozeného. S našimi dětmi a s dětmi našich přátel ta šňůra pomohla na svět hezké řádce dětí." Zaklesl každou smyčku na jeden sloupek v nohách postele.
Její oči najednou zeskelnatěly, prohnula se v zádech jako luk a do tváří se jí nahrnula krev. Cekal, že vykřikne nebo zaječí, a podíval se s obavami na zamčené dveře. Nevykřikla však – jenom hekavě pofňukávala. Po několika vteřinách křeč povolila a do tváře se jí znovu vrátila nenávist.
Pak přišel nový nápor bolesti. „To nic, zlato," konejšil ji. „Bylo to jednou nebo dvakrát? Já nevím. Čím víc jich člověk vidí, tím je mu jasnější, jak je každá jiná. Abych si šel radši umejt ruce."
Začala mlátit hlavou ze strany na stranu. „Tak, tak, dobře, zlatíčko," řekl. „Nebude to myslím už dlouho trvat a vaše děťátko bude na světě." Položil jí ruku na čelo, na kterém jí temně a hrozivě vyvstala jizva. „Jak jste k té ráně na čele přišla?" zeptal se jí.
Vymrštila hlavu a zahryzla se mu ostrými zuby do hrany dlaně, na hřbetní i spodní straně poblíž malíčku. Vykřikl bolestí a pokusil se jí ruku vytrhnout, ale stiskla čelisti, škubala a kroutila hlavou a drásala mu ruku, jako když rve teriér pytel. Ze sevřených zubů jí vycházelo pronikavé vrčení. Plácl ji přes tvář, ale bez účinku. Udělal automaticky, co by byl udělal proti útoku psa. Levička mu sjela k jejímu hrdlu a přiškrtil jí dech. Zmítala se a rvala mu ruku, ale nakonec čelisti povolily a on si ruku vyprostil. Byla potrhaná a krvácela.
Samuel odstoupil od postele a přesvědčil se, jak ho ty zuby zřídily. Podíval se na ni se strachem. A když se podíval, byla její tvář opět klidná, mladá a nevinná.
„Promiňte," řekla honem. „Mě to tak mrzí."
Samuel se otřásl.
„To bolestí," řekla Cathy.
Samuel se krátce zasmál. „Budu vám nejspíš muset dát náhubek," prohlásil. „Jednou mě takhle pokousala ovčácká čuba." Všiml si, jak jí na okamžik v očích znovu bleskla nenávist a vzápětí zmizela.
Samuel řekl: „Nemáte, co bych si na to dal? Lidi jsou jedovatější než hadi."

„Nevím co."
„Máte nějakou whisky? Naleju si na to kapku whisky."
„Ve druhém šupleti."
Šplíchl si na krvácející ruku whisky a hnětl si maso, aby tolik necítil palčivost alkoholu. Roztřásl se mu žaludek a v očích se mu zatmělo nevolností. Lokl si whisky, aby se vzpamatoval. Děsil se pohledu na postel. „Nějakou chvíli ta ruka nebude stát za moc," řekl.
Samuel pak Adamovi vyprávěl: „Musí mít pánev z velrybí kostice. Porodila dřív, než jsem se stačil připravit. Vylouplo se to jako hrášek z lusku. Neměl jsem ještě vodu, abych ho umyl. Ani se dokonce nedotkla šňůry, aby si pomohla při tlačení. Je prostě z kostice." Rozrazil dveře, zavolal Leeho a řekl mu o teplou vodu. Adam vtrhl do ložnice. „Kluk!" vykřikl Samuel. „Máš kluka! Jen klid," doporučil mu, protože Adam uviděl zaneřáděnou postel a začal v obličeji zelenat. „Pošli mi sem Leeho! A ty, Adame, jestli máš ještě dost vlády nad vlastníma rukama a nohama, běž do kuchyně a uvař mi kafe! A postarej se, ať jsou dolité lampy a vyčištěné cylindry!"
Adam se otočil jako oživlá mrtvola a vyšel z ložnice. Za chvíli nahlédl dovnitř Lee. Samuel ukázal na uzlíček v prádelním košíku. „Vezměte houbu a omejte ho teplou vodu, Lee! Ať na něj nefouká průvan. Bože můj! Kdyby tu tak byla Lízá! Nemám čtyři ruce."
Obrátil se zpátky k posteli. „Tak, zlato, teďka vás dám trochu do pořádku."
Cathy byla znovu prohnutá a vrčela bolestí. „Za chviličku to přejde," chlácholil ji. „Chvilku to trvá, než vyjdou zbytky. A vám to jde jedna dvě. Ani jste nezatahla za Lízinu šňůru." Najednou něco uviděl, vytřeštil oči a dal se honem do práce. „Panebože, ještě jeden!"
Pracoval spěšně a porod se jako v prvním případě odbyl neuvěřitelně rychle. A Samuel opět zavázal pupeční šňůru. Lee vzal druhé novorozeně, omyl je, zabalil a položil do košíku.
Samuel umyl rodičku a jemně ji přesunul, když měnil ložní prádlo. Uvědomil si, že se vyhýbá pohledu na její obličej. Co možná spěchal, protože mu pokousána ruka začala tuhnout. Přitáhl jí k bradě čisté bílé prostěradlo a nadzdvihl ji, aby jí strčil pod hlavu nový polštář. Nakonec se na ni musel podívat.
Zlaté vlasy měla mokré potem, ale tvář se jí změnila. Byla kamenná a bezvýrazná. V hrdle jí viditelně tepala krev.
„Mate dva kluky," řekl jí Samuel. „Dva kluky jako buky. Nejsou si podobní. Každý se narodil ve svém vlastním pouzdře."
Prohlížela si ho chladně a bez zájmu.
Samuel řekl: „Ukážu vám je."
„Ne," řekla bez důrazu.
„Ale, zlato, copak nechcete vidět svoje synky?"
„Ne. Já je nechci."
„To se změní. Teďka jste unavená, ale za chvíli to budete brát jinak. A něco vám povím rovnou – tak rychlý a lehký porod jsem v životě neviděl."
Uhnula pohledem z jeho obličeje. „Nechci je. Chci, abyste zakryl okna. Nechci světlo."
„To z únavy. Za pár dní vám bude docela jinak, že si na tohle ani nevzpomenete."
„I vzpomenu. Běžte pryč! A odneste je odtud! Pošlete sem Adama!"
Samuela její tón zarazil. Nezněla v něm žádná únava, žádná vyčerpanost, nic měkkého. Jeho slova mu přišla na jazyk docela mimovolně. „Nemám vás rád," vyhrkl a vzápětí zatoužil, aby to byl spolkl a vůbec si to byl ani nepomyslel. Jenomže na Cathy to nijak nezapůsobilo.
„Pošlete sem Adama!" opakovala.
Adam se v malém obytném pokoji nepřítomně podíval na své syny, odešel rychle do ložnice a zavřel za sebou dveře. Za chvíli se ozvalo tlučení. Adam znovu přibíjel pokrývky na okna.
Lee přinesl Samuelovi kávu. „Ta ruka vypadá ošklivě," poznamenal.
„Já vím. Bojím se, že z toho budu mít pěknou polízanici."
„Proč to udělala?"
„Nevím. Je to divná ženská."
Lee řekl: „Pane Hamiltone, dovolte, abych vám to ošetřil. Mohl byste přijít o ruku."
Ze Samuela najednou vyprchal život. „Dělejte, jak myslíte, Lee. Sevřel mi srdce nějaký smutek a strach. Nejradši bych byl díle, abych se z toho vybrečel. Na tenhleten strach jsem už moc starý. Namouduši mi nebylo tak zoufale od té doby, co mi jednou dávno u tekoucí vody zašel na dlani malý ptáček."
Lee vyšel z pokoje a za chvíli se vrátil s malou ebenovou skříňkou s vyřezávanými propletenými draky. Sedl si vedle Samuela a vytáhl ze skříňky čínskou břitvu ve tvaru klínu. „Bude to bolet," řekl měkce.

„Pokusím se to snést, Lee."
Číňan se kousl do rtů, jako by sám cítil bolest, když řízl hluboko do ruky, do masa kolem stop po zubech ve hřbetě ruky i v dlani, a ořezal rozervané cáry, až z ran vyprýštila zdravá červená krev. Zatřepal lahvičkou žluté emulze s nápisem Hallův hojivý balzám a nalil ji do hlubokých ran. Namočil pak balzámem kapesník a ruku ovázal. Samuel sebou škubl a sevřel zdravou rukou opěradlo křesla.
„Je to hlavně karbolka," řekl Lee. „Však to cítíte."
„Děkuju, Lee. Chovám se jako nemluvně, že se takhle kroutím."
„Já bych to nejspíš takhle klidně nevydržel," řekl Lee. „Přinesu vám ještě šálek kávy."
Vrátil se se dvěma šálky a sedl si se Samuelem. „Myslím, že odtud odejdu, řekl. „Nikdy jsem neměl rád jatky."
Samuel strnul. „Jak to myslíte?"
„Ani nevím. Tak mi to vyklouzlo."
Samuel se zachvěl. „Lee, mužský jsou blázni. Dřív mě to sice nenapadlo, ale Číňani zřejmě taky."
„Proč jste o tom pochyboval?"
„Snad proto, že si obyčejně o cizincích myslíme, že jsou silnější a lepší než my."
„Kam tím míříte?"
„Snad je to bláznovství nutné, ten boj proti drakům, to chvástání, ta žalostná kuráž stavět se věčně na zadní proti Pánubohu a dětinská zbabělost, se kterou v noci vidíme strašidlo v uschlém stromu vedle silnice. Snad je to dobré a nutné, ale…"
„Kam tím míříte?" opakoval Lee trpělivě.
„Myslel jsem, že mi nějaký vítr rozdmychal uhlíky v té mé bláznivé palici," řekl Samuel. „A teď vám slyším na hlase, že vám taky. Cítím nad tímhle domem nějaká křídla. Cítím ve vzduchu nějakou hrůzu."
„Já taky."
„Já vím, že vy taky, a právě proto mě to moje bláznovství nemůže utěšit tak jako obvykle. Ten porod byl moc rychlý, moc snadný – jako když kočka vrhne koťata. A já mám o ta koťata strach. Do mozku se mi prohlodávají hrozné myšlenky."
„Kam tím vším míříte?" zeptal se Lee potřetí.
„Chci sem svou ženu!" vykřikl Samuel. „Žádné sny, žádná strašidla, žádné bláznovství! Chci tady mít ji. Horníci si přej berou do dolů kanáry na vyzkoušení vzduchu. Lízá nemá pro bláznovství kouska smyslu. A, Lee, jestli tady to strašidlo uvidí Lízá, tak je to vážně strašidlo a žádný útržek snu. Jestli i Lízá ucítí čertovinu, tak zabarikádujeme dveře."
Lee vstal, došel k prádelnímu košíku a podíval se na novorozeňata. Musel na ně zamžourat hezky zblízka, poněvadž se valem stmívalo.
„Spí," řekl.
„Začnou vřískat co nevidět. Lee, zapřáh byste a dojel k nám domů pro Lízu? Vyřiďte jí, že ji tu potřebuju. Jestli je tam ještě Tom, ať hlídá domácnost. Jestli ne, pošlu ho tam ráno. A kdyby Lízá nechtěla, řekněte jí, že tady potřebujeme ženskou ruku a ženský jasný pohled. Tomu už bude rozumět."
„Dojedu pro ni," řekl Lee. „Možná že se jen strašíme navzájem jako dvě malé děti potmě."
„Taky mě to napadlo," přisvědčil Samuel. „A, Lee, řekněte jí, že jsem si tu ruku poranil při kopání studny. Neříkejte jí proboha, jak to bylo opravdu!"
„Rozsvítím pár lamp a pak pojedu," řekl Lee. „Bude to úleva mít ji tady."
„To bude, Lee. To vážně bude. Lízá vnese trochu světla do téhle sklepní díry."
Když Lee odjel do tmy, vzal Samuel do levé ruky lampu. Musel ji postavit na zem, aby mohl otočit knoflíkem kliky u dveří do ložnice. V pokoji byla černočerná tma. Žluté světlo lampy mířilo nahoru a nedosáhlo na postel.
Cathy se ozvala silným podrážděným hlasem z postele. „Zavřete ty dveře! Nechci vidět světlo. Adame, běž pryč! Chci zůstat potmě – sama."
Adam řekl ochraptěle: „Chci zůstat s tebou."
„Já tě tu nechci."
„Zůstanu tady."
„Tak zůstaň. Ale už nemluv. Zavřete prosím vás ty dveře a odneste tu lampu!"
Samuel se vrátil do obývacího pokoje. Postavil lampu na stůl vedle prádelního košíku a podíval se na spící tvářičky obou chlapců. Měli pevně zavřené oči a trochu se ofrnili, jak jim vadilo světlo. Samuel jim pohladil prstem horká čelíčka. Jedno z dvojčat otevřelo pusu, vydatně si zívlo a znovu usnulo. Samuel odsunul lampu, pak šel k domovním dveřím, otevřel je a vyšel na zápraží. Večernice byla tak jasná, že to vypadalo, jako kdyby vzplála a vyhořela, když se sklonila k západním horám. Vzduch byl nepohnutý a Samuel cítil přes den rozpálený pelyněk. Noc byla velice tmavá. Samuel sebou trhl, když na něho z

černé tmy promluvil nějaký hlas.
„Jak se jí daří?"
„Kdo je to?" zeptal se Samuel.
„To jsem já, Králík." Postava se vynořila ze tmy a ve světle ze dveří dostala podobu.
„Matce, Králíku? Dobře, výborně."
„Lee říká, že to jsou dvojčata."
„Správně – dva kluci. Člověk si nemůže přát nic lepšího. Pan Trask teď myslím vytáhne řeku za kořeny ze země. Bude sklízet samá lízátka."
Samuel sám nevěděl, proč převedl řeč na něco jiného. „Králíku, víš, na co jsme dnes při vrtání narazili? Na meteor."
„Co je to, pane Hamiltone?"
„Padající hvězda, která spadla před miliónem let."
„Vážně? No, to jsou mi věci! Kde jste si poranil tu ruku?"
„Už jsem chtěl říct, že o tu spadlou hvězdu," zasmál se Samuel. „Ale tak zajímavé to nebylo. Přiskřípl jsem si ji při vrtání."
„Hodně?"
„Ne, ani moc ne."
„Dva kluci," řekl Králík. „Moje stará bude žárlit."
„Nechceš si jít sednout dovnitř, Králíku?"
„Ne, děkuju vám. Půjdu do hajan. Každej rok, oč jsem dýl na světě, přichází ráno nějak dřív."
„Svatá pravda, Králíku. Tak dobrou noc."
Lízá Hamiltonová přijela ve čtyři ráno. Samuel spal v křesle, zdálo se mu, že popadl dočervena rozpálenou železnou tyč a nemohl ji pustit. Lízá ho vzbudila a podívala se mu na ruku, dřív než si letmo všimla dvojčat. Pustila se jaksepatří do věcí, které on předtím vyřídil neohrabaným mužským způsobem, a při práci mu udílela příkazy a vypravovala ho pryč. Musí okamžitě vstát, osedlat Glorii a jet rovnou do King City. Bez ohledu na denní dobu musí vzbudit toho nekňubu doktora a dát si ošetřit ruku. Jestli bude v pořádku, může jet domů a čekat. A je to od něho zločin nechat svého nejmladšího, vždyť je to taky skoro ještě dítě, trčet vedle nějaké díry v zemi, kde se o něj nemá kdo postarat. Něčeho takového by si mohl všimnout sám Pánbůh.
Jestliže Samuel toužil po realismu a činorodosti, teď jich tedy užil. Lízá ho vyexpedovala od Trasků za svítání, v jedenáct měl ruku obvázanou a v pět odpoledne seděl na své vlastní židli za svým vlastním stolem, div nesyčel horečkou, a Tom mu vařil slepičí polívku.
Tři dni pak Samuel proležel v posteli, potýkal se s fantomy horečky, kterým dával dokonce jména, než jeho mocná síla zdolala infekci a zahnala ji na ukňouraný útěk.
Samuel se podíval na Torna jasnýma očima a řekl mu: „Musím vstát." Pokusil se o to, klesl slabostí zpátky a zachechtal se – tak to dělal vždycky, když utrpěl nějakou porážku. Měl pocit, že i z porážky může vykřesat malé vítězství, když se svému neúspěchu zasměje. A Tom mu nosil slepičí polívku, až měl chuť přizabít ho. Tahle lidová moudrost dosud ve světě nevymřela a dodnes se setkáte s lidmi, kteří věří, že polívka vykurýruje každou ránu nebo nemoc a že není tak špatná ani na funuse.
* * *
Lízá zůstala pryč týden. Vygruntovala Traskův dům od střechy až po ta léta v prknech dřevěné podlahy. Všechno, co dokázala nacpat do necek, vyprala a zbytek vydrhla. Nemluvňatům zavedla zdravou životosprávu a s uspokojením vzala na vědomí, že většinu času prorvou a začínají přibývat na váze. S Leem nakládala jako s otrokem, protože mu docela nedůvěřovala. Adama si nevšímala, poněvadž jí k ničemu nebyl. Dala mu umýt okna, a když s nimi byl hotov, umyla je znovu sama. S Cathy seděla právě tak dost dlouho, aby dospěla k závěru, že je to rozumná holka, která toho moc nenamluví a nepokouší se naučit starou slepici kvokat. Taky ji prohlídla a zjistila, že je naprosto zdravá, že není ani poraněná ani nemocná, a že dvojčata nikdy nebude schopná kojit. „Však je to taky dobře," prohlásila. „Vždyť by ti dva cvalíci takovou pápěrku ožižlali na kost." Zapomněla, že sama je menší než Cathy, a přesto odkojila všechny své děti.
V sobotu odpoledne přehlédla Lízá svoje dílo, pořídila seznam instrukcí delší než její ruka, ve kterém pamatovala na všechny možnosti od koliky až po přepadení mravenci, sbalila si cestovní košík a dala se Leem odvézt domů. Doma našla hotový Augiášův chlév a pustila se do jeho čištění s herkulovskou zuřivostí a znechucením. Samuel se jí vyptával, zatímco se míhala kolem.
Jak se daří dětem?
Ohromně, rostou.
A co Adam?

No, motá se tam, jako by byl ještě naživu, ale jinak to zrovna vidět není. Pán ve své moudrosti dal peníze moc divným lidem, snad proto, že by jinak zašli hlady.
A co paní Trasková?
Tichá, rozmazlená jako většina ženských z východu (Lízá nikdy nepoznala žádnou bohatou ženskou z východu), ale musí se zase uznat, že je učenlivá a má k člověku respekt. „Ale jedna věc mi je divná," řekla Lízá. „Nemůžu na ní najít žádnou opravdovou chybu, leda snad, že je kapku líná, a přesto se mi dvakrát nezamlouvá. Třeba to dělá ta jizva. Jak k ní přišla?"
„To nevím," odpověděl Samuel.
Lízá mu namířila ukazováčkem jako pistolí mezi oči. „Něco ti povím. Sama o tom jistě neví, ale toho svého muže nějak očarovala. Motá se pořád kolem ní jako potrefený kačer. Na svoje dvojčata se myslím ještě ani pořádně nepodíval."
Samuel počkal, až se zase mihla kolem. Pak řekl: „Jenže když ona je líná a on potrefený, kdo se postará o ty kloučky? Dva kluci, to už dá něco starání."
Lízá se zastavila v rozmachu, přitáhla si k němu židli a posadila se s rukama na kolenou. „Jestli mi teď nebudeš věřit, vzpomeň si, že jsem nikdy nebrala pravdu na lehkou váhu," řekla.
„Ani si nemyslím, že bys dokázala zalhat, zlatíčko," odpověděl jí a ona se usmála, protože to vzala jako kompliment.
„Ale kdybys to nevěděl, tohle, co ti povím teď, by tě možná kapánek zviklalo."
„Tak mi to pověz!"
„Samueli, znáš toho Číňana se šikmejma očima, co tak divně šišlá a nosí ten cop?"
„To se rozumí, že znám."
„A neřek by sis bez rozmejšlení, že je to pohan?"
„To nevím."
„Ale jdi, Samueli, kdekdo by si to řek! Jenomže není." Lízá vstala.
„Tak co je?"
Poklepala mu na paži železným prstem. „Presbyterián, a jaksepatří – jaksepatří, povídám, když to člověk pochytí z té jeho pokroucené řeči. Tak co bys tomu řek?"
Samuel promluvil nejistým hlasem, jak se snažil potlačit smích. „To snad ne!"
„A já říkám, že je! Tak kdo myslíš, že se stará o dvojčata? Pohanovi bych nevěřila, ani co by za nehet vlezlo – ale presbyteriánovi – pochopil všechno, co jsem ho naučila."
„Pak není divu, že přibírají na váze," řekl Samuel.
„Za to musí člověk děkovat a za to se musí modlit."
„Však to taky uděláme," řekl Samuel. „Obojí."
* * *
Cathy týden odpočívala a sbírala síly. Druhou sobotu v říjnu zůstala celé dopoledne v ložnici. Adam se pokusil otevřít dveře a zjistil, že je zamčeno.
„Teď nemůžu," zavolala Cathy a Adam odešel.
Rovná si prádelník, pomyslel si, protože ji slyšel, jak otvírá a zavírá zásuvky.
Pozdě odpoledne přišel Lee za Adamem, který seděl na verandě.
„Paní žíká, že já jet do King City koupit láhev na klmení," oznámil rozpačitě.
„No tak tam jeďte!" řekl mu Adam. „Je to vaše paní."
„Paní žíká, já se nevlacet až snad pondělí. Vzít si…"
Cathy se klidným hlasem ozvala ze dveří. „Neměl dlouho ani jeden volný den. Odpočinek mu jen prospěje."
„To se rozumí," souhlasil Adam. „Mě to prostě nenapadlo. Dobře si to užijte. Kdybych něco potřeboval, řeknu někomu z tesařů."
„Lidi jdou domů. Neděle."
„Tak řeknu Indiánovi. Lopez mi pomůže."
Lee na sobě cítil Cathyin pohled. „Lopez opilý. Našel flašku whisky."
Adam se na něj nedůtklivě utrhl: „Nejsem tak bezmocný, Lee. Neodmlouvejte!"
Lee se podíval na Cathy stojící ve dveřích. Spustil oční víčka. „Možná se vlátím pozdě," řekl a zdálo se mu, že mezi jejíma očima zahlédl dvě temné vrásky, které se hned vytratily. Odvrátil se. „Tak sbohem," řekl.
Cathy se vrátila za soumraku do svého pokoje. V půl osmé Adam zaklepal. „Nesu ti něco k večeři, miláčku. Není toho moc." Dveře se otevřely, jako by byla čekala za nimi. Měla na sobě svoje slušivé cestovní šaty, kabátek lemovaný černou portou, s černými sametovými klopami a s velikými knoflíky z černého jantaru. Na hlavě měla široký slaměný klobouk s maličkým dýnkem, připíchnutý k vlasům dlouhými jehlicemi s černými hlavičkami. Adam otevřel ústa dokořán.
Nedala mu příležitost promluvit. „Odcházím pryč."
„Cathy, co tě to napadlo?"
„Řekla jsem ti to už dřív."
„Neřekla."

„Neposlouchal jsi mě. Ale na tom nezáleží."
„Já ti nevěřím."
Odpověděla mrtvým a kovovým hlasem. „Čerta se starám, čemu věříš. Zkrátka jdu."
„Ale děti…"
„Hoď si je třeba do těch svých studní!"
Vykřikl v hrůze: „Cathy, ty jsi nemocná! Přece nemůžeš odejít – ode mě – ne ode mě!"
„Můžu ti udělat všechno, co chci. Každá ženská si s tebou udělá, co chce. Jsi blázen!"
To slovo proniklo mlhou, která ho obestřela. Bez varování ji popadl za ramena a strčil ji zpátky. Když zavrávorala, vytáhl klíč z vnitřku, přibouchl dveře a zamkl.
Stál a těžce oddychoval, s uchem na výplni dveří, a dělalo se mu špatně hysterickým zoufalstvím. Slyšel ji, jak klidně přechází sem a tam. Otevřela nějakou zásuvku a jeho bleskem napadlo – zůstane. A pak slyšel cvaknutí, které nedokázal určit. Uchem se téměř dotýkal dveří.
Její hlas zazněl tak zblízka, že ucukl hlavou. Hlas zazněl lahodným tónem. „Miláčku," řekla tiše, „nevěděla jsem, že si to takhle budeš brát k srdci. Odpusť mi to, Adame."
Dech mu chraptivě vyrazil z hrdla. Ruka se mu třásla, když se snažil otočit klíčem, který po otevření vypadl na zem. Rozrazil dveře. Stála na dva kroky od něho. V pravé ruce držela jeho kolt čtyřiačtyřicítku, ráže jedenáct milimetrů, a černé ústí hlavně mířilo přímo na něj. Vykročil k ní a viděl, že má natažený kohoutek.
Střelila ho. Těžká kulka ho zasáhla do ramene, zploštila se a vyrvala mu kus lopatky. Záblesk a hromová rána ho ohlušily, zapotácel se zpátky a padl. Přistoupila pomalu k němu, zvědavě, jako by přistupovala k poraněnému zvířeti. Vzhlédl upřeně do jejích očí, které ho neosobně zkoumaly. Pak odhodila pistoli na podlahu vedle něho a vyšla z domu.
Slyšel její kroky na verandě, v šustícím suchém dubovém listí na pěšině a pak už ji neslyšel vůbec. A jednotvárný tón, který k němu doléhal celou tu dobu, byl pláč dvojčat dožadujících se večeře. Zapomněl je nakrmit.

KAPITOLA 18

Horace Quinn byl nový zástupce šerifa, ustanovený, aby dohlížel na pořádek v obvodu King City. Naříkal si, že ho ta nová funkce příliš odvádí od jeho ranče. Jeho žena si naříkala ještě víc, ale pravda byla taková, že od začátku Horacova zástupcování nedošlo k žádným zvláštním zločinům. Horace byl zástupce šerifa. Viděl se v duchu, jak si zjedná reputaci a bude kandidovat na šeřila. Šerif byl důležitý orgán. Jeho úřad nebyl tak nejistý jako úřad obvodního prokurátora, byl skoro tak permanentní a důstojný jako soudcovská stolice u vyšší soudní instance. Horace nemínil zůstat na ranči až nadosmrti a jeho ženu to táhlo do Salinas, kde měla příbuzenstvo.
Když se k Horacovi donesly pověsti rozšiřované Indiánem a tesaři, že Adama Traska někdo postřelil, okamžitě osedlal a nechal ženu, aby rozčtvrtila prase, které to ráno porazil.
Kousek na sever od velkého platanu, kde odbočuje vlevo cesta do Hester, potkal Horace Julia Euskadiho. Julius se rozhodoval, jestli má jet střílet křepelky nebo vypravit se do King City a chytit tam vlak do Salinas, aby si trochu vytřásl prach z kalhot. Euskadiové byli zámožní, hezcí lidé baskického původu.
Julius řekl: .Jestli pojedeš se mnou, vypravím se do Salinas. Přej tam mají hnedka vedle Jenny, dva domy od Zelenýho lánu, novej podnik nějaký Faye. Slyšel jsem, že je to tam moc pěkný, přej jako v San Francisku. Mají tam i pianistu."
Horace se opřel loktem o sedlovou hrušku a odehnal jezdeckým bičíkem koni mouchu z krku. „Až někdy jindy," řekl. „Dneska se musím na něco mrknout."
„Snad nejedeš náhodou k Traskovi?"
„Náhodou jedu. Neslyšels o tom něco?"
„Nic, co by dávalo nějakej smysl. Pan Trask se přej sám střelil do ramene z čtyřiačtyřicítky a pak všechny vyhodil z ranče. Jak to člověk udělá, aby se dokázal sám střelit do ramene ze čtyřiačtyřicítky, Horáci?"
„To teda nevím. Ale na východě jsou pěkný vykukově. Rek jsem si, že se tam na to pojedu podívat. Nenarodilo se jeho ženě zrovna dítě?"
„Přej dvojčata," řekl Julius. „Třeba ho střelily ty dvojčata."
„Jedno drželo bouchačku a druhý zmáčklo spoušť? Jinak jsi neslyšel nic?"
„Pátý přes devátý, Horáci. Potřebuješ společnost?"
„Placenýho šerifova zástupce z tebe udělat nemůžu, Julie. Šerif říká, že revizoři dělají bengál kvůli vejplatám. Hornby v Alisalu udělal zástupce ze své

pratety a držel ji v pohotovosti tři neděle zrovna před velikonocema."
„Děláš si legraci!"
„Ba ne, nedělám. A hvězdu taky nedostaneš."
„Sakra, já ti o žádný zástupcování nestojím. Jenom se tak chci s tebou projet, aby ti nebylo smutno. Jsem zvědavej."
„To já taky. Jsem rád, že tě mám s sebou, Julie. Pod přísahu jako zástupce tě můžu vzít vždycky, kdyby něco hořelo. Jak říkáš, že se jmenuje ten novej podnik?"
„Vede ho nějaká Faye. Ze Sacramenta."
„V Sacramentu se vyznají." A Horace cestou vykládal, jak se v Sacramentu vyznají.
Den byl pro vyjížďku koňmo jako stvořený. Když zahýbali do Sanchezova údolíčka, nadávali na mizernou honitbu v posledních letech. Tři věci nikdy nestojí za nic – úroda, rybaření a honitba – totiž ve srovnání s dřívějšími lety. Julius řekl: „Kristepane, proč jenom vybili všechny ty grizzly! Můj děda zastřelil v osmaosmdesátým nahoře u Pleyto jednoho, co vážil osm metráků."
Když vjeli pod duby, padlo na ně ticho, ticho, které vycházelo z celého toho místa. Nebylo slyšet hlásku, nic se nepohnulo.
„Jestlipak dokončil přestavbu toho starýho domu?" prohodil Horace.
„Ne, sakra. Králík Holman tam dělal a řek mi, že si je Trask všechny zavolal a dal jim vejpověď. Aby se přej už nevraceli."
„Trask prej má fůru peněz?"
„Špatně na tom nebude," řekl Julius. „Sam Hamilton mu vrtá čtyři studně – jestli taky nedostal vyhazov."
„Jak se daří panu Hamiltonovi? Měl bych se za ním zajet nahoru podívat."
„Ohromně. Šijou s ním všichni čerti, jako vždycky."
„Budu ho muset navštívit," řekl Horace.
Lee vyšel na zápraží, aby je přivítal.
Horace mu řekl: „Zdravíčko, Čing Congu! Pán je doma?"
„Pán stonat," řekl Lee.
„Rád bych s ním mluvil."
„Nic mluvit. Pán stonat."
„Tak dost těch řečí," prohlásil Horace. „Vyřiď mu, že s ním chce mluvit zástupce šerifa Quinn!"
Lee zmizel a hned byl zpátky. „Vy jít dál," řekl. „Já vzala koně."
Adam ležel v posteli se čtyřmi sloupky, kde se narodila dvojčata. Hlavu měl vysoko podloženou polštáři a levou část prsou a rameno mu zakrývala vrstva podomácku přiložených obvazů. V pokoji to páchlo Hallovým hojivým balzámem.
Horace později vyprávěl své ženě: „Kdybys chtěla vidět mrtvolu, co ještě dejchá, mělas vidět jeho."
Adamovi lnuly tváře ke kostem a napínaly mu kůži nosu, až se hladce leskla. Oči jako by mu vystupovaly z důlků a zabíraly celou hořejší část obličeje, chorobně žhnuly a zíraly napjatým krátkozrakým pohledem. Kostnatá pravice hnětla v pěsti zmuchlaný přehoz.
Horace pozdravil: „Zdravíčko, pane Trasku. Slyšel jsem, že jste přišel k úrazu." Odmlčel se a čekal na odpověď. Pak pokračoval. „Řek jsem si, že se tady u vás zastavím, abych se podíval, jak se vám daří. Jak se to stalo?"
Adamovi zprůsvitněl obličej výrazem nějaké dychtivosti. Zavrtěl se trochu v posteli.
„Jestli vás namáhá mluvit, můžete šeptat," vyšel mu Horace vstříc.
„Jenom když se zhluboka nadechnu," řekl Adam tiše. „Čistil jsem si pistoli a vyšla rána."
Horace zaletěl pohledem k Juliovi a zase zpátky. Adam ten pohled viděl a zarděl se v rozpacích slabým ruměncem.
„To se stává v jednom kuse," řekl Horace. „Máte tu pistoli někde tady?"
„Myslím, že ji Lee uklidil."
Horace přistoupil ke dveřím. „Hej, Čing Čongu, přines tu bouchačku!"
Lee za okamžik prostrčil pistoli dveřmi pažbou napřed. Horace se na ni podíval, vysmekl bubínek, vysypal náboje a očichal jedinou prázdnou mosaznou nábojnici.
„Tímhle prevítem se líp střílí při čištění, než když tím člověk míří. Budu to muset hlásit na okrese, pane Trasku. Dlouho vás tím nezdržím. Tak vy jste čistil hlaveň, nejspíš vytěrákem, vyšla rána a zasáhla vás do ramene?"
„Správně, pane," přisvědčil Adam rychle.
„A při čištění jste nevytočil bubínek?"
„Správně."
„A šťoural jste vytěrákem v hlavni ústím k sobě a s nataženým kohoutkem?"
Adam se prudce nadechl, až to zasyklo.
Horace pokračoval: „Takže když to bouchlo, ten vytěrák vás musel prorazit

skrznaskrz a muselo vám to utrhnout i levou ruku." Horace nespouštěl sluncem vybledlé oči z Adamova obličeje. Pak řekl vlídně: „Jak se to stalo, pane Trasku? Povězte mi, jak se to stalo!"
„Povídám vám, že to byla vážně náhoda, pane."
„Nechtěl byste přece, abych napsal do hlášení, co jsem právě povídal. Šerif by si pomyslel, že mi přeskočilo. Jak se to stalo?"
„No, já nejsem na pistole moc zvyklý. Možná že to nebylo docela tak, ale čistil jsem hlaveň a vyšla rána."
Horaceovi zahvízdalo v nose. Musel se nadechnout ústy. Přiblížil se pomalu k Adamově hlavě a k jeho vytřeštěným očím. „Vy jste přišel z východu teprve nedávno, viďte, pane Trasku?"
„Správně. Z Connecticutu."
„Tam na východě se nejspíš už tak moc nestřílí?"
„Moc ne."
„Ani na honech?"
„Trochu."
„Takže jste spíš zvyklý na brokovnice?"
„Správně. Ale nikdy jsem honům moc nedal."
„Z pistole jste asi nestřílel nikdy, takže s ní neumíte zacházet?"
„Správně," souhlasil horlivě Adam. „Málokdo tam dnes má pistoli."
„Takže když jste přišel sem, koupil jste si tu čtyřiačtyřicítku, protože tady má pistoli každý, a chystal jste se naučit zacházet s ní?"
„Myslel jsem, že je to užitečná věc, umět střílet."
Julius Euskadi strnul napětím, vnímal všechno obličejem i tělem, poslouchal, ale nedával na sobě nic znát.
Horace si povzdechl a odvrátil se od Adama. Zatěkal očima k Juliovi a za něj a znovu se vrátil pohledem k vlastním rukám. Položil pistoli na prádelník a pečlivě vedle ní srovnal mosazné a olověné náboje. „Víte," řekl, „dělám šerifova zástupce teprve krátce. Myslel jsem, že přitom zažiju nějakou legraci a třeba za pár let budu kandidovat na šerifa. Jenomže na to nemám náturu. Žádnou legraci v tom nevidím."
Adam ho nervózně pozoroval.
„Řek bych, že předtím ze mě nikdo nemíval strach – vztek, to jo, ale strach ne. Je to mizernej pocit, je mi z toho nanic."
Julius se ozval podrážděně: „Jen do toho! Nemůžeš přece tuhle minutu rezignovat."
„Čerta nemůžu, když budu chtít. Ale dobrá! Pane Trasku, vy jste přece sloužil u kavalerie Spojených států. Zbraně kavaleristů jsou karabiny a pistole. Vy…" Zarazil se a polkl. , Jak se to stalo, pane Trasku?"
Adamovi jako by se rozšířily oči, zvlhly mu a víčka mu zčervenala. „Byla to náhoda," hlesl.
„Viděl to někdo? Byla u toho vaše žena, když se vám to stalo?"
Adam neodpověděl a Horace viděl, že zavřel oči. „Pane Trasku," řekl, „já vím, že jste nemocný. Snažím se vám to ulehčit, jak jen můžu. Co abyste si chvilku odpočal, než si promluvím s vaší paní?" Čekal chvíli a pak se obrátil ke dveřím, ve kterých stál dosud Lee. „Čing Čongu, vyřiď paní, že by mě poctila, kdybych si s ní směl na chvíli promluvit!"
Lee neodpověděl.
Adam promluvil se stále zavřenýma očima. „Moje žena je pryč, na návštěvě."
„Nebyla tady, když se to stalo?" Horace zaletěl pohledem k Juliovi a uviděl zvláštní výraz na jeho rtech. Jejich koutky se maličko zvedly trpkým úsměvem. Horace si bleskově pomyslel: Vidí dál než já. Byl by dobrý šerif. „Podívejme," řekl, „to je zajímavé. Vaší paní se narodilo před čtrnácti dny dítě – vlastně dvojčata – a už jela na návštěvu. To si vzala děti s sebou? Zdálo se mi před chvílí, že je slyším." Horace se naklonil nad postel a dotkl se hřbetu Adamovy zaťaté pěsti. „Dělám to hrozně nerad, ale nemůžu toho teď nechat. Trasku!" řekl hlasitě. „Musíte mi povědět, co se vlastně stalo. Není to žádná vlezlost. Je to zájem zákona. Otevřete sakra ty oči a povězte mi to, nebo vás namouduši odvezu k šerifovi, i přes to vaše zranění."
Adam otevřel oči a měl v nich prázdný výraz jako náměsíčník. A jeho hlas zazněl bez přízvuků a poklesů, bez důrazu a bez jakékoli emoce. Působilo to, jako by perfektně vyslovoval slova v nějakém jazyce, kterému nerozumí.
„Moje žena odjela," řekl.
„Kam odjela?"
„Já nevím."
„Jak to myslíte?"
„Nevím, kam odjela."
Julius se do toho poprvé vmísil. „Proč odjela?"

„Já nevím."
Horace vybuchl. „Dejte si pozor, Trasku! Ženete to na ostří nože, a nerad bych si myslel, co si začínám myslet. Musíte přece vědět, proč odjela!"
„Nevím, proč odjela."
„Byla nemocná? Chovala se nějak divně?"
„Ne."
Horace se obrátil. „Čing Čongu, víš o tom něco ty?"
„Já v sobotu v King City. Vlátil se snad asi půlnoc. Našel pan Tlask na zemi."
„Takže jsi tady nebyl, když k tomu došlo?"
„Ne, pane."
„No dobrá Trasku, musím to vyřídit s vámi. Vytáhni trochu tu roletu, Čing Čongu, ať vidím! Zkusím to teda po vašem, dokud to vydržím. Vaše žena odjela. Střelila po vás ona?"
„Byla to náhoda."
„Dobrá, ale držela přitom tu pistoli ona?"
„Byla to náhoda."
„S vámi je těžká práce. Ale řekněme, že odjela a my ji máme najít – rozumíte? – jako když si hrajou děti. Chcete to tak sám. Jak dlouho jste ženatý?"
„Skoro rok."
„Jak se jmenovala za svobodna?"
Nastala dlouhá pauza a pak řekl Adam tiše: „To vám neřeknu. Slíbil jsem to."
„Dejte si pozor! Odkud pochází?"
„Já nevím."
„Pane Trasku, říkáte si o kriminál! Popište nám ji! Jak je velká?"
Adamovi zazářily oči. „Ne velká – drobná a útlá."
„No to je náramný! Jakou má barvu vlasů? A očí?"
„Byla krásná."
„Byla?"
„Je."
„Má nějaké jizvy?"
„Panebože, ne. Totiž má – jizvu na čele."
„Tak vy nevíte, jak se jmenuje, odkud pochází, kam odjela a nemůžete ji popsat. A ze mě děláte pitomce!"
„Měla nějaké tajemství. Slíbil jsem jí, že se jí na nic nebudu vyptávat. Měla o někoho strach." A Adam se znenadání rozplakal. Celé tělo se mu roztřáslo a dech mu kvílel v hrdle v drobných poryvech. Byl to pláč beznaděje.
Horace cítil, jak se ho zmocňuje zoufalství. „Pojďme vedle, Julie," vyzval svého společníka a vykročili do obývacího pokoje. „Tak co, Julie, co tomu říkáš? Je to blázen?"
„Já nevím."
„Zabil ji?"
„To mě taky napadlo."
„Mě taky," řekl Horace. „Panebože!" Vrazil do ložnice a vrátil se s pistolí a s náboji. „Na ty jsem zapomněl. Takhle se dlouho v tomhle úřadě neudržím."
Julius se zeptal: „Co chceš dělat?"
„Sám na to už nestačím. Říkal jsem ti, že tě nedám na vejplatní listinu, ale zvedni pravou ruku."
„Já nechci pod přísahu, Horáci. Chci jet do Salinas."
„Nemáš na vybranou, Julie. Jestli tu zatracenou pracku nezvedneš, budu tě muset zatknout."
Julius váhavě zdvihl ruku a otráveně opakoval přísahu. „A to mám z toho, že jsem nechtěl, aby ti bylo smutno! Táta mě stáhne zaživa z kůže. No dobrá, a co teď?"
Horace řekl: „Zajedu za papínkem. Potřebuju šerifa. Vzal bych tam Traska s sebou, ale nechci ho tahat z postele. Musíš tady zůstat Julie. Moc mě to mrzí. Máš bouchačku?"
„Sakra, to nemám."
„Tak si vem tuhletu, a mou hvězdu." Odepjal si služební odznak z košile a podal ho Juliovi.
„Jak dlouho myslíš, že budeš pryč?"
„Ne dýl, než bude třeba. Viděls někdy tu paní Traskovou?"
„Ne, nikdy."
„Já taky ne. A teďka musím říct šerifovi, že Trask neví, jak jmenuje, a vůbec nic. A že není moc velká a že je krásná. To je teda sakra popis! Myslím, že podám rezignaci dřív, než to šerifovi vyklopím, protože potom mě vyrazí docela určitě. Myslíš si, že ji zabil?"
„Jak to mám krucinál vědět?"
„Nevztekej se!"
Julius sebral pistoli, nastrkal náboje zpátky do bubínku a balancoval s ní v

ruce. „Chceš slyšet jeden nápad, Horáci?"
„Nevypadá to, že nějakej potřebuju?"
„Podívej, Sam Hamilton ji znal – rodil ty její děti, jak říká Králík. A paní Hamiltonová se o ni starala. Co aby sis tam cestou zajel a vyptal se, jak vlastně vypadala?"
„Aby sis radši tu hvězdu už rovnou nechal," řekl Horace. „To je teda nápad. Už jedu."
„Mám to tady očíhnout?"
„Dávej prostě pozor, aby neplách – nebo aby si nic neudělal. Chápeš? A dej na sebe pozor!"
* * *
Kolem půlnoci nastoupil Horace v Kansas City do nákladního vlaku. Seděl v budce u strojvedoucího a časně ráno dojel do Salinas. Salinas bylo okresní město a rychle se vzmáhalo. Počet jeho obyvatel měl co nevidět překročit hranici dvou tisíc. Bylo to největší město mezi San José a San Luis Obispo a kdekdo cítil, že je čeká skvělá budoucnost.
Horace vyšel z nádraží Jižní pacifické a zastavil se cestou v Biftekárně na snídani. Nechtěl obtěžovat šerifa tak brzo a vyvolávat zlou krev, když to nebylo nutné. V Biftekárně narazil na mladého Willa Hamiltona, který v podnikatelském obleku barvy soli a peču vypadal náramně blahobytně.
Horace si přisedl k jeho stolu. „Jak se máš, Wille?"
„No, ujde to."
„Jsi tady za kšeftem?"
„Ale mám tady nějakou maličkost."
„Do něčeho bys mě taky někdy moh přibrat." Horacovi připadalo divné mluvit tímhle způsobem s takovým mládenečkem, ale Willa Hamiltona obklopovala svatozář úspěchu. Kdekdo věděl, že z něho bude velice úspěšný okresní činitel. Z některých lidí prostě vyzařuje jejich budoucnost, ať dobrá nebo špatná.
„Taky že to udělám, Horáci. Myslel jsem, že ti zabírá všechen čas tvůj ranč."
„Dal bych se přesvědčit, abych ho propachtoval, kdyby se našlo něco lepšího."
Will se naklonil přes stůl. „Víš, Horáci, náš kus okresu zatím vycházel hodně zkrátka. Napadlo tě někdy kandidovat na úřad?"
„Jak to myslíš?"
„No, teďka děláš zástupce – napadlo tě někdy kandidovat na šerifa?"
„Ne, to by mě nenapadlo."
„Tak si to teda nech projít hlavou! Ale nech si to pro sebe! Za nějakej tejden si za tebou zajdu a promluvíme si o tom. Ale nech si to pro sebe."
„To víš, že nechám. Jenomže máme ohromnýho šerifa."
„Já vím. To s tím taky nemá co dělat. Jde o to, že v King City není ani jeden okresní funkcionář – chápeš?"
„Chápu. Nechám si to projít hlavou. Jo, mimochodem, zastavil jsem se včera u tvýho tatíka a mámy."
Willovi se rozsvítil obličej: „Neříkej! Jak se jim daří?"
„Náramně. Víš, ten tvůj táta je úplně geniální komik."
Will se zachechtal. „Lechtal nám bránici celou tu dobu, co jsme vyrůstali."
„Ale má taky filipa, Wille. Ukázal mi novej typ větrníku, co sám vynašel – nejohromnější vynález, cos kdy viděl."
„Panebože!" povzdechl si Will, „to zas bude peněz na advokáty kvůli patentům!"
„Ale tenhle patent stojí za to," řekl Horace. „Všechny stojí za to. Jenže na nich vydělají jenom ty advokáti. Maminka z toho už jančí." „To máš nejspíš pravdu."
Will řekl: „Jediný způsob, jak nadělat peníze, je prodávat věci, co udělá někdo jiný."
„To máš tedy pravdu, Wille, ale je to nejohromnější větrník, cos kdy viděl."
„Nachytal tě, co, Horáci?"
„Už asi jo. Ale ty bys přece stejně nechtěl, aby se změnil."
„Chraň bůh!" přisvědčil Will. „A rozmysli si, co jsem ti povídal."
„Dobrá."
„A nech si to pro sebe!" připomněl znovu Will. Úřad šerifa nebyl nijak snadný, a šťastný okres, který si z volebního osudí vytáhl schopného kandidáta. Takový šerif měl složité postavení. Jeho očividné povinnosti – prosazovat zákon a udržovat pořádek – nebyly zdaleka ty nejdůležitější. Je pravda, že šerif představoval v kraji ozbrojenou moc, ale hrubý nebo hloupý šerif se ve společenství plném paličatých individualistů dlouho neudržel. Docházelo ke sporům o vodu, o mezníky, o zaběhlý dobytek, objevovaly se domácí rozmíšky a spory o uznání otcovství – a to všechno bylo třeba vyřešit beze zbraně. Dobrý šerif sáhl k zatýkání, jenom když selhalo všechno ostatní. Nejlepší šerif nebyl nejlepší rváč, ale nejlepší diplomat. Montereyský okres měl štěstí. Jeho šerif

měl skvělý dar hledět si svého.
Horace přišel do šerifovy kanceláře ve staré okresní věznici asi deset minut po deváté. Šerif si s ním stiskl ruku a pohovořil o počasí a úrodě, dokud nebyl Horace připraven vyklopit, co má na srdci.
„Zkrátka, pane," řekl Horace konečně, „jdu za vámi, abyste mi poradil." A vyprávěl celý příběh do nejmenších podrobností – co kdo řekl a jak přitom vypadal a kolik bylo hodin – proste všechno.
Šerif po nějaké chvíli zavřel oči a propletl si prsty obou rukou. Občas oči otevřel, aby ukázal, že vyprávění sleduje, ale nijak je nekomentoval.
„Tak jsem byl prostě v koncích," řekl Horace. „Neměl jsem představu, co se vlastně stalo. Nevěděl jsem ani, jak ta ženská vůbec vypadala. Až Julius Euskadi dostal nápad, abych si zajel za Samem Hamiltonem."
Šerif se zavrtěl, přehodil si nohu přes nohu a zamyslel se nad tím problémem.
„Vy si myslíte, že ji zabil."
„No, myslel jsem si to. Ale pan Hamilton mi to dost vymluvil. Říká, že Trask by nebyl schopen zabít nikoho."
„Každý je toho schopen," řekl šerif. , Jenom je třeba najít, kde má spoušť, pak spustí i motyka."
„Pan Hamilton mi pověděl pár zajímavostí o ní. Víte, kousla ho do ruky, když jí pomáhal při porodu. Měl byste vidět tu ruku – jako by ho byl potrhal vlk."
„Popsal vám ji Sam?"
„Popsal, a jeho žena taky." Horace vytáhl z kapsy lístek papíru a přečetl Cathyin podrobný popis. Manželé Hamiltonovi dohromady ji po tělesné stránce znali skoro naveskrz.
Když Horace skončil, šerif si povzdychl. „Oba mluví o té jizvě?"
„Oba. A oba si všimli, jak někdy víc tmavne." Šerif zavřel oči a zaklonil se v křesle. Pak se najednou narovnal, otevřel zásuvku psacího stolu se stahovací roletou a vytáhl pintu whisky. „Napijte se!" pobídl svého zástupce.
„Docela rád. Tak na zdraví!" Horace si utřel rty a vrátil láhev. „Říká vám to něco?"
Šerif si třikrát zhluboka lokl whisky, zazátkoval láhev a uložil ji zpátky do zásuvky, než odpověděl. „Vedeme to u nás na okrese docela dobře," začal. „Vycházím s obecními konstábly, pomůžu jim, když to potřebujou oni, a oni zase píchnou mně. V takovém rostoucím městě jako Salinas, kam v jednom kuse jezdí někdo cizí, bychom se mohli dostat do maléru, kdybychom si to jaksepatří nehlídali. Se zdejšími lidmi se v úřadě vždycky dohodnu." Podíval se Horacovi do očí. „Nevrťte se, nechci řečnit. Jenom vám vykládám, jak to u nás vypadá. Nikoho nehoníme. Musíme s lidmi žít."
„Udělal jsem nějakou botu?"
„Ne, Horáci, neudělal. Kdybyste za mnou byl nepřijel nebo kdybyste byl pana Traska přitáhl s sebou, měli bychom z toho pěknou patálii. Teď počkejte. Něco vám povím…"
„Já poslouchám," řekl Horace.
„Za tratí vedle čínské čtvrti stojí řádka bordelů."
„To vím."
„Kdekdo to ví. Kdybychom je zavřeli, jednoduše se nám přestěhujou. Lidi je chtějí. Máme je pod dozorem, takže to nenatropí moc škody. A vedoucí těch bordelů jsou s námi ve styku. Podle jejich hlášení jsme už skřípli leckoho, koho hledal zatykač."
Horace mu skočil do řeči: „Julius říká…"
„Počkejte moment! Nechtě mě to dopovědět, ať se k tomu nemusím vracet. Asi tak před třemi měsíci za mnou přišla jedna moc solidní ženská. Chtěla si tady otevřít dům a udělat to, jak se sluší a patří. Přijela ze Sacramenta. Vedla předtím podnik tam. Přinesla si doporučení od pár hezky důležitých lidí – nejlepší reference – nikdy žádné maléry. Zkrátka občanka k pohledání."
„Julius mi o ní řekl. Nějaká Faye."
„Správně. Tak ta si teda otevřela slušný a klidný, dobře vedený podnik. Bylo už načase, aby stará Jenny a Negerka dostaly nějakou konkurenci. Vyváděly kvůli tomu jako divé, ale já jim řek zrovna to, co teďka říkám vám. Je načase, aby měly nějakou konkurenci."
„Mají tam přej i pianistu."
„To mají. A dobrého – je to slepec. A necháte mě už jednou domluvit?"
„Promiňte," omluvil se Horace.
„To nic. Já vím, že to říkám na dlouhé lokte, ale zato důkladně. Zkrátka Faye se ukázala taková, jak vypadá, dobrá, solidní občanka. A teď musíte vědět, že jedna věc na světě představuje pro takový pořádný a tichý bordel největší hrůzu. Dejme tomu, že se tam upíchne nějaká rozjívená holka do větru, která utekla z domova. A teď ji tam najde táta a udělá randál až na půdu. Pak se do toho obujou církve

a ženské, bordel má za chvíli pokaženou pověst a my ho musíme zavřít. Chápete?"
„Jo tak!" vydechl Horace.
„Jenom nepředbíhejte. Hrozně nerad bych vykládal něco, nač jste káp už sám. Faye mi poslala v neděli večer vzkaz. Ze za ní přišla jedna holka, ve které se nevyzná. Nejde jí do hlavy, že vypadá jako nějaká větroplaška, uteklá z domova, ale přitom je to sakra práskaná kurva. Všechny kousky a triky má v malíčku. Byl jsem se tam za ní podívat. Věšela mi na nos bulíky, jak už to bejvá, ale nenašel jsem na ní nic, co by vadilo. Je dospělá a nikdo si nestěžoval." Roztáhl dlaně. „Tak takhle to vypadá. Co s tím podnikneme?"
„Víte určitě, že je to paní Trasková?"
Šerif řekl: „Očí daleko od sebe, žluté vlasy, jizva na čele a přišla v neděli odpoledne."
Horacovi se v duchu vynořil Adamův uslzený obličej. „Panebože na nebesích! Šerife, na to si sežeňte někoho jiného, aby mu to pověděl! Já radši složím funkci, než bych to udělal sám."
Šerif se zahleděl do prázdna. „Říkáte, že Trask ani neví, jak se jmenuje a odkud přišla. Zmagořila ho pořádně, co?"
„Chudák pitomá," řekl Horace. „Ten moula je do ní zamilovanej. Namouduši, to ať si mu řekne někdo jinej! Já to nebudu."
Šerif vstal. „Pojďme do Biftekárny na kafe!"
Kráčeli spolu po ulici a chvíli mlčeli. „Horáci," ozval se šerif, „kdybych lidem pověděl ledacos z toho, co vím, byl by z toho bengál na celej okres."
„Máte nejspíš pravdu."
„Říkáte, že má dvojčata?"
„Jo, dva kluky."
„Poslechtěte, Horáci, víme to na světě jenom tři – ona a my dva. Budu ji varovat, že jestli o tom někdy cekne, poženu ji z okresu svinským krokem. A kdyby někdy začal svrbět jazyk vás, Horáci, dřív než to někomu povíte, třeba i vlastní ženě, vzpomeňte si na ty dva malý kluky, kdyby se dověděli, že jejich máma je kurva!"
* * *
Adam seděl v křesle pod mohutným dubem. Levou paži měl odborně přivázanou k hrudi, takže nemohl hýbat ramenem. Lee vyšel z domu s prádelním košem. Postavil ho na zem vedle Adama a vrátil se zpátky do domu.
Dvojčata nespala a obě slepě a vážně mžourala vzhůru na dubové listí rozševelené větrem. Jeden suchý list se snesl krouživě dolů a zapadl do koše. Adam se naklonil a vytáhl ho.
Neslyšel Samuelova koně, dokud nedojel skoro až k němu, ale Lee ho viděl přijíždět. Vynesl mu ven židli a odvedl Glorii do maštale.
Samuel si klidně sedl a nerušil Adama přílišnou pozorností, ani tím, že by si ho vůbec nevšímal. Vítr v korunách stromů zesílil a čuchal Samuelovi vlasy.
„Myslím, že bych se měl zas pustit do těch studní," ozval se Samuel tiše.
Adam promluvil ochraptěle, jako by mu hlas zarezavěl dlouhým mlčením. „Ba ne," řekl, „já žádné studně už nechci. Zaplatím ti, cos na nich udělal."
Samuel se naklonil nad koš, dotkl se prstem dlaničky jednoho z dvojčat a dětské prstíky se mu kolem něho sevřely a nepouštěly. „Poslední zlozvyk, kterého člověk nechá, je nejspíš radit někomu.
„Já žádnou radu nechci."
„To nechce nikdo. Rady jsou dárek pro toho, kdo je dává. Dělej aspoň, že se pohybuješ, Adame!"
„Jak pohybuju?"
„Dělej aspoň, že žiješ, jako by sis na to hrál! A za čas, třeba za dlouho, to bude zas pravda."
„A proč?" zeptal se Adam.
Samuel se díval na dvojčata. „Něco z toho vždycky vzejde, ať děláš nebo neneděláš vůbec nic. I když zůstaneš ladem, vyroste plevel a ostružiní. Něco vyroste."
Adam neodpověděl a Samuel vstal. „Zase přijedu," prohlásil. „A znovu a znovu. Dělej, že žiješ, Adame!"
Vzadu za stájí přidržel Lee Glorii, když Sam nasedal. „A máte po knihkupectví, Lee," řekl.
„Ach co," povzdechl si Číňan, „stejně jsem po něm asi tolik netoužil."

KAPITOLA 19

Každý nový kraj jako by se rozvíjel podle určitého ustáleného vzoru. Nejdřív přijdou průkopníci, silní, kurážní a dost dětinští. Dovedou se o sebe postarat v divočině, ale jsou naivní a bezmocní proti lidem, a proto taky se snad vůbec

pustili do divočiny. Když se v novém území obrousí drsné hrany, přijdou jeho rozvoji na pomoc obchodníci a právníci – přijdou rozřešit vlastnické problémy, obyčejně tak, že vezmou tíhu pokušení na sebe. A nakonec přichází kultura, což znamená zábava, oddych a únik z trýzně života. Kultura může existovat na nejrůznějších úrovních, a taky existuje.
Kostel a bordel přišly na Daleký západ současně. A navzájem by se děsily, kdyby si uvědomily, že jsou jen dvěma stranami téže mince. Obojí však určitě vzniklo za týmž účelem: zpěv, zbožné odevzdání a poezie kostelů vytrhovaly člověka na nějakou chvíli z bezútěšnosti právě tak jako bordely. Náboženské sekty narukovaly s domýšlivou a křiklavou sebedůvěrou. Bez ohledu na zákony zadlužení a umoření nastavěly kostely, které se nedaly zaplatit ani za sto let. Pravda, sekty bojovaly proti zlu, ale řezaly se taky s náramnou chutí navzájem mezi sebou. Vjížděly si do vlasů pro kdejaký rozdíl v doktríně. Každá z nich byla svatě přesvědčena, že všechny ostatní jsou na nejlepší cestě do pekel. A každá z nich, přes všechnu tu drzou nafoukanost, přinášela jednu věc: Písmo, na kterém je založena naše etika, naše umění a poezie i naše vztahy mezi lidmi. Jenom chytrý člověk by se dokázal vyznat v rozdílech mezi sektami, ale každý viděl, co mají společného. A církevní sekty zavedly hudbu – ne asi nejlepší, ale probudily pro ni smysl. A zavedly svědomí, nebo spíš podřimující svědomí šťouchancem probudily. Nebyly sice čisté, ale měly potenciální schopnost čistoty dosáhnout, asi tak, jako ji má ušpiněná bílá košile. A každý jednotlivec z toho mohl vytěžit pro sebe, co dokázal. Je pravda, že takový reverend Billing, když ho nachytali, se ukázal jako zloděj, cizoložník, prostopášník a milovník zvířat, ale to nic neníní na faktu, že mnoha citlivým lidem zprostředkoval ledacos dobrého. Billinga posadili za mříže, ale nic nazastavilo dobré síly, které uvedl do chodu. Na nečistotě jeho motivů zvlášť nezáleží. Pracoval s dobrým materiálem a něco z toho v lidech utkvělo. Uvádím Billinga jen jako odstrašující příklad. Poctiví kazatelé měli dost energie a průraznosti. Potírali ďábla hlava nehlava a kopance i palce do očí patřily k dovoleným chvatům. Napadá vás možná, že vytrubovali pravdu a krásu asi tak, jako když cvičený lachtan v cirkuse hraje národní hymnu na řadu houkaček. Jenomže něco z té pravdy a krásy utkvělo a hymna zůstala pořád poznatelnou hymnou. Sekty však dokázaly i víc. Vytvořily v Salinském údolí základní osnovu společenského života. Církevní večeře je prababičkou dnešního venkovského klubu, právě tak jako čtvrteční čtení poezie v suterénu pod sakristií založilo tradici malých divadel.
Zatímco církve přinášející libou vůni zbožnosti pro duši vtrhly do kraje jako vzpínající se a popšukávající pivovarští koně na jaře, když rozvážejí soudky s černým kozlem, sesterské evangelium, nesoucí úlevu a radost pro tělo, se připlížilo pošeptmo a bez fanfár, se skloněnou hlavou a zakrytou tváří. Viděli jste možná pozlátkové paláce hříchu a bujných tanců na falešném Západě ve filmu, a někde možná skutečně existovaly, jenomže ne v Salinském údolí. Nevěstince si vedly tiše, spořádaně a obezřele. Kdybyste byli svědky ječivé extáze dramatického obrácení na víru při dunivém rytmu harmonia a pak jste se zastavili pod oknem bordelu a slyšeli odtamtud tiché decentní hlasy, snadno byste byli ty dvě instituce navzájem zaměnili. Nevěstince se přijímaly, ale nepřiznávaly.
Povím vám teď o těch solidních stáncích lásky v Salinas. V jiných městech byly dost podobné, ale salinská ulička hříchu má přímý vztah k našemu vyprávění. Člověk se pustil západním směrem po Hlavní ulici, dokud nezahnula. Tam se křižovala s Castrovillskou ulicí. Castrovillská se dnes bůhsámvíproč jmenuje Tržní. Kdysi se ulice jmenovaly podle místa, kam mířily. Když člověk například pokračoval patnáct kilometrů ve směru Castrovillské ulice, dorazil do Castroville, ve směru Alisalské do Alisale a tak podobně.
Buď jak buď, jakmile člověk narazil na Castrovillskou ulici, zahnul doprava. O dva bloky dál ji šikmo přetínala trať Jižní pacifické vedoucí k jihu a křižovala se s ní jiná ulice ve východozápadním směru. Zaboha si už nevzpomenu, jak se ta ulice jmenovala. Když po ní však člověk zabočil doleva a přešel koleje, octl se v čínské čtvrti. A když zahnul doprava, byl v uličce hříchu.
Měla vozovku z udusané hlíny, která se v zimě měnila v hluboké lesknoucí se bláto, kdežto v létě ztvrdly vyježdděné koleje jako železo. Na jaře ji obrůstala vysoká tráva – metlice promíchaná slézem a žlutou hořčicí. Za časného jitra čimčarali na vozovce vrabci nad koňskými kobližkami.
Vzpomínáte si na to čimčarání, staří pamětníci? A vzpomínáte si, jak tam východní větřík zanášel pachy z čínské čtvrti, vůni pečeného vepřového a troudu a černého tabáku a opojného jen-ši? A vzpomínáte si na hluboké bečivé tóny velkého gongu v čínské modlitebně, které se tak dlouho chvěly ve vzduchu?
A vzpomínáte si na ty malé domky, nenatřené a neopravované ? Zdály se maličké a snažily se tou vnější zanedbaností uniknout pozornosti a divoce zarostlé přední

zahrádky se je pokoušely zakrýt při pohledu z ulice. Vzpomínáte si, jak byly rolety vždycky stažené a jen kolem okrajů prosvítaly tenoulinké čárky žlutého světla? Zevnitř jste mohli slyšet tlumený šum. Pak se otevřely domovní dveře, aby vpustily nějakého mládence z venkova, a na okamžik bylo slyšet smích a možná i tichou sentimentální melodii pianina bez přední desky a se strunami převázanými kusem řetízku z toalety, a pak se dveře znovu zavřely.
Potom jste mohli zaslechnout na hlinité vozovce dusot koňských kopyt, Pet Bulené předjel se svým fiakrem a vystoupili čtyři nebo pět tělnatých mužů – významných mužů, boháčů nebo hodnostářů, snad bankéřů nebo pánů od soudu. A Pet Bulené zajel za roh, kde se uvelebil ve své drožce, aby na ně počkal. Přes ulici se občas mihly veliké kočky a mizely ve vysoké trávě.
A pak – vzpomínáte? – na to hvízdání vlaku a protivné světlo, když přes Castrovillskou ulici předuněl do Salinas nákladní vlak z King City a vy jste slyšeli, jak sípavě supí do stanice? Vzpomínáte?
Každé město má své slavné madam, věčně ženské, na které se s dojetím vzpomíná dlouhá léta. Taková bordelmamá je pro muže nějak zvláště přitažlivá. Slučuje v sobě bystrost podnikatele, houževnatost profesionála z ringu, vřelost dobré společnice a humor tragéda. Hromadí se kolem ní mýty, ale kupodivu ne smyslně rozkošnické. Historky, které se o takové madam tradují, zahrnují kdeco, jenom ne ložnici. Staří zákazníci ji ve vzpomínkách líčí jako lidumilku, lékařskou kapacitu, silačku, schopnou vyrazit nepohodlného zákazníka, i básnířku tělesných vznětů, ačkoli jí samé se nedotkly.
Město Salinas poskytovalo několik let přístřeší dvěma takovým pokladům: Jenny, které se někdy říkalo Prdlavá Jenny, a Negerce, která vlastnila a vedla Zelený lán. Jenny byla dobrá společnice, uměla zachovat svěřené tajemství a půjčovala potají peníze. Historky, které o ní v Salinas kolují, by vydaly na celé knihy. Negerka byla hezká, přísná žena se sněhobílými vlasy, plná jakési temné důstojnosti, budící posvátnou hrůzu. Její hnědé oči zamyšleně vyhlížející z hlubokých důlků hleděly na ten hnusný svět s filozofickým zármutkem. Vedla svůj podnik jako katedrálu zasvěcenou smutnému, ale trčícímu Priapovi. Když se chtěl člověk pořádně zasmát i se žďuchanci do žeber, zašel si k Jenny a přišel si na svoje peníze, když se ho však ze stálé osiřelosti zmocnila sladkobolná nálada blízká slzám, posloužil mu Zelený lán. Když odtamtud vycházel, měl pocit, že zažil něco vážného a významného. Žádné obyčejné pomuchlání na seně. Krásné tmavé oči Negerky ho provázely ještě celé dny.
Když přijela ze Sacramenta Faye a otevřela si svůj podnik, vyvolalo to u obou dosavadních držitelek moci výbuch nevole. Spojily se, aby Faye vyštípaly, ale záhy objevily, že pro ně neznamená konkurenci.
Faye byla mateřský typ, prsatá, bokatá a srdečná. Na jejích ňadrech se mohl člověk vyplakat a ona ho hladila a konejšila. Železná sexualita u Negerky a krčemné bakchanálie u Jenny měly svoje vyznavače, které jim Faye nepřetáhla. Její dům se stal útočištěm mladíků v pubertě, truchlících nad ztracenou nevinností a toužících ztratit z ní ještě víc. Faye byla utěšovatelka zklamaných manželů. V jejím podniku se zotavovali z frigidních manželek. Připadali si tam jak v babiččině kuchyni provoněné skořicí. Jestliže u Faye člověka potkalo něco souvisejícího se sexem, měl pocit, že se to stalo náhodou, ale odpustitelnou náhodou. Její podnik uváděl salinské mládence na trnitou cestu sexu tím nejhladším a nejrůžovějším způsobem. Faye byla roztomilá žena, ne zvlášť chytrá, velice morální a snadno ji něco šokovalo. Lidé k ní měli důvěru a ona důvěřovala všem. Kdo Faye jednou poznal, nebyl by jí mohl ublížit. Nikomu nekonkurovala. Představovala prostě třetí fázi.
Podobně jako zaměstnanci v krámě nebo na ranči bývají k obrazu svého šéfa, podobají se i holky v bordelu své madam, jednak proto, že takové typy přijímá, a jednak proto, že dobrá madam vtiskuje podniku svoji osobnost. U Faye by člověk musel zůstat hodně dlouho, aby uslyšel jediné necudné nebo lechtivé slovo. Cesty do ložnic a placení se odbývaly tak diskrétně a nevtíravě, že je člověk bral jakoby mimochodem. Zkrátka a dobře vedla zatraceně slušný podnik, jak dobře věděli konstábl i šerif. Faye štědře přispívala na všechny dobročinné účely. A protože měla odpor k chorobám, platila svým holkám pravidelné prohlídky. Spíš než u Faye by si člověk uhnal nepříjemnost s učitelkou z nedělní školy. Tak se z Faye brzy stala solidní a žádoucí občanka rostoucího města Salinas.
* * *
Kate, ta nová, byla pro Faye záhadou – byla tak mladá a hezká, chovala se jako dáma a byla tak vzdělaná. Faye si ji vzala do své vlastní neposkvrněné ložnice a vyzpovídala ji daleko důkladněji, než kdyby Kate patřila k jinému typu. Na dveře bordelu klepala vždycky nějaká a Faye většinu z nich odhadla na první pohled. Hned si je dovedla zařadit – líná, pomstychtivá, chlípná, neukojená, chamtivá, ctižádostivá. Kate se jí nevešla do žádné z těch škatulek.

„Doufám, že ti to moje vyptávání nevadí," řekla jí. „Jenom se divím, žes přišla zrovna sem. Vždyť bys mohla mít muže a kočár a ve městě nárožní dům, jedna dvě, jedna dvě." A Faye několikrát otočila na tučném malíčku snubním prstenem.
Kate se plaše usmála. „Tak těžko se mi to vysvětluje. Doufám, že nebudete naléhat. Jde o štěstí člověka, který je mi blízký a drahý. Prosím vás, neptejte se mě!"
Faye vážně pokývala hlavou. „Znám takové případy. Bylo u mě jedno děvče, co živilo svoje děťátko, a nikdo o tom dlouho neměl ani tušení. Dneska má krásný dům a je šťastně vdaná v – vida, málem jsem se ti prořekla kde. Radši bych si nechala jazyk vyříznout, než bych to vykvandala. Máš taky děťátko, dušinko?"
Kate sklopila oči, jak se pokusila skrýt slzy třpytící se jí v očích. Když se jí uvolnilo stažené hrdlo, zašeptala: „Promiňte, o tom nemůžu mluvit."
„To nic. To nic. Já na tebe nepospíchám."
Faye nebyla zvlášť bystrá, ale zdaleka nebyla hloupá. Zašla si za šerifem, aby si umyla ruce. Nemělo smysl riskovat. Věděla, že s Kate něco není v pořádku, ale když to neškodilo podniku, Faye do toho vlastně nic nebylo.
Kate mohla být podvodnice, ale nebyla. Dala se rovnou do práce. A když zákazníci přicházejí znovu a znovu a žádají určitou holku jmenovitě, je zřejmé, že na ní něco je. Hezká larvička to sama nedokáže. Faye si jasně uvědomila, že Kate není v řemesle žádná začátečnice.
O každé nové holce je dobře vědět dvě věci. Za prvé: bude pracovat? A za druhé: jak vyjde s ostatními? Nic takový nevěstinec nerozvrátí tak jako hádavá holka. Druhou otázku si Faye nemusela klást dlouho. Kate se překonávala v roztomilosti. Pomáhala ostatním děvčatům uklízet jejich pokoje. Obsluhovala je v nemoci, poslouchala jejich stesky, radila jim v milostných záležitostech a půjčovala jim peníze, sotva nějaké vydělala. Lepší holku si nikdo nemohl přát. Stala se kdekomu v domě nejlepší přítelkyní.
Nevyhýbala se žádným potížím a nebála se žádné dřiny a k tomu ještě zvýšila obrat. Brzy měla vlastní okruh svých stálých zákazníků. Byla i pozorná. Pamatovala si, kdy má kdo narozeniny, a vždycky měla pohotově dárek a dort se svíčkami. Faye si jasně uvědomila, že v ní má pravý poklad.
Lidé, kteří se ve věci nevyznají, si myslí, že dělat takovou madam je snadná věc – že si jenom sedí v lenošce, pije pivo a shrabuje polovičku peněz, které holky vydělají. Ale vůbec to tak není. Madam musí holky krmit – to znamená kupovat potraviny a mít někoho, kdo by vařil. Její problémy s praním prádla jsou kapku složitější než v nějakém hotelu. Musí holky udržovat pokud možno v dobré náladě, a s některými se dá opravdu těžko vyjít. Musí omezit na absolutní minimum sebevraždy, a kurvy, zvlášť ty stárnoucí, rády sahají po břitvě, a to pak podniku kazí reputaci.
Není to tedy vůbec snadné, a když se ke všemu ještě plýtvá, přijde taková madam o peníze. Když se Kate nabídla, že pomůže s nákupem a s jídelníčkem, Faye to potěšilo, i když nechápala, kde ta holka na všechno bere čas. A strava se nejen zlepšila, ale první měsíc, kdy se toho Kate ujala, se vydání za potraviny o třetinu snížilo. S prádlem zrovna tak – Faye nevěděla, co Kate tomu člověku řekla, ale jeho účet náhle klesl o pětadvacet procent. Faye už ani nevěděla, jak se dřív mohla bez Kate obejít.
Pozdě odpoledne před otevřením podniku spolu seděly ve Fayině pokoji a pily čaj. Pokoj prohlédl, poněvadž Kate natřela okna a dveře a pověsila krajkové záclony. Děvčata si začala uvědomovat, že mají dvě šéfové, ne jenom jednu, a byla ráda, protože s Kate se dalo náramně vyjít. Vyžadovala na nich víc čísel, ale nijak hrubě. Možná že se tomu dokonce ze srdce zasmály.
Když tak uplynul rok, vyvinul se mezi Faye a Kate poměr jako mezi matkou a dcerou. A děvčata si říkala: „Holky, uvidíte, že jí tenhle podnik bude jednou patřit."
Kate měla pořád plné ruce práce, nejčastěji s ažurováním nejjemnějších batistových kapesníčků. Krásně taky vyšívala monogramy. Skoro všechny holky nosily a opatrovaly takové kapesníčky od ní.
Postupně došlo k naprosto přirozeným důsledkům. Faye, vtělené mateřství, se začala na Kate dívat jako na svou dceru. Překypovalo jí tím srdce a k tomu se přidružila její přirozená morálnost. Nechtěla, aby její dcera dělala kurvu. Vyplynulo to naprosto logicky.
Faye si lámala hlavu, jak o tom začít. Byl to tvrdý oříšek. Měla v povaze jít na všechno oklikou. Nedokázala by říci: „Přestaň dělat kurvu!"
Místo toho řekla:„Jestli je to tajemství, tak mi neodpovídej, ale pořád se tě na to chci zeptat. Co ti tenkrát řek ten šerif – panebože, je to už vážně rok? To to utíká. Čím je člověk starší, tím ten čas letí víc. Byl s tebou tenkrát skoro hodinu. Snad s tebou – ale to jistě ne. Šerif má smysl pro rodinný život. Ten chodí k Jenny. Ale nechci ti strkat nos do tvých záležitostí."

„Vůbec žádné tajemství v tom není," odpověděla Kate. „Byla bych ti to řekla už dávno. Řek mi, abych se vrátila domů. Byl přitom hrozně slušný. Když jsem mu vysvětlila, že nemůžu, vzal to ohromně slušně a s pochopením."
„Povědělas mu, proč nemůžeš?" zeptala se Faye žárlivě.
„Samosebou že ne. Myslíš si, že bych to pověděla jemu, když jsem to nepověděla ani tobě? Nebuď blázínek, drahoušku! Ty jsi taková komická holčička."
Faye se usmála a spokojeně se schoulila v křesle.
Kate se tvářila klidně, ale pamatovala se z toho rozhovoru se šerifem na každé slovo. Šerif se jí vlastně líbil. Mluvil přímo k věci.
* * *
Zavřel tenkrát za sebou dveře jejího pokojíku a rozhlédl se rychlým registrujícím pohledem dobrého policisty – žádné fotografie, žádné osobní předměty, jaké prokazují totožnost, nic než šaty a boty.
Posadil se do její malé proutěné houpací židle a po stranách mu přetékaly hýždě. Prsty obou rukou se mu sešly, jako kdyby spolu konferovali mravenci. Promluvil nevzrušeným tónem, jako by ho skoro nezajímalo, co říká. Snad právě to udělalo na Kate dojem.
Ze začátku se zatvářila upejpavě a trochu přihlouple, ale po několika jeho slovech toho nechala a zavrtala se do něho očima ve snaze vyčíst, co si o ní myslí. Nedíval se jí do očí, ani se jejímu pohledu nevyhýbal. Kate si však uvědomila, že si ji prohlíží stejně zkoumavě jako ona jeho. Cítila, jak jí očima přeletěl jizvu na čele, skoro jako by se jí byl dotkl prstem.
„Nechci pořizovat zápis," řekl klidně. „Zastávám už tenhle úřad hezky dlouho. Ještě jedno volební období a budu končit. Víte, mladá, před takovými patnácti lety bych si na vás byl posvítil kapku víc, a přišel bych nejspíš na nějakou pořádnou hanebnost." Počkal, jak Kate zareaguje, ale ona se neohradila. Šerif pomalu pokýval hlavou. „Nechci nic vědět," prohlásil pak. „Chci mít na okrese pokoj a myslím tím pokoj ve všem všudy, aby lidi mohli v noci klidně spát. S vaším mužem jsem se osobně nesetkal," řekl najednou, a Kate poznala, že mu neušlo, jak se jí přitom maličko napjaly svaly. „Ale slyšel jsem, že je to ohromně slušný člověk. A že ho to pořádně sebralo." Zadíval se jí na okamžik do očí. „Nezajímá vás, jak jste ho vlastně zřídila?"
„Zajímá," odpověděla.
„No, vylíže se z toho – má rozdrcené rameno, ale vylíže se. Ten Číňan se o něj ohromně stará. Samosebou že levou rukou nějakou dobu nic neuzdvihne. Čtyřiačtyricítka dokáže člověka zrychtovat jaksepatří. Kdyby se byl ten Číňan včas nevrátil, byl by vykrvácel a vás bych tu měl dneska pod zámkem."
Kate zadržela dech, aby jí neušel žádný náznak, co ji čeká, jenomže nic nepostřehla.
„Lituju toho," hlesla.
Šerifovi ožily oči. „Teďka jste udělala první chybu," řekl. „Nelitujete ničeho. Znal jsem jednoho, komu jste podobná – pověsili jsme ho před dvanácti lety před okresní věznicí. Dělávali jsme to tak."
Pokojík s temně mahagonovou postelí, s toaletním stolkem, na jehož mramorové desce stálo umývadlo se džbánem a jehož dvířka skrývala nočník, s tapetami, na nichž se donekonečna opakovaly růžičky a zase růžičky – tenhle pokojík ztichl, jako by se z něho pod vývěvou vytratil všechen zvuk.
Šerif se upřeně zadíval na obrázek tří andílků – zobrazoval jenom kučeravé hlavičky s unylýma očima a s holubími křidélky, vyrůstajícími odněkud, kde by měly mít hlavičky zátylek. Zamračil Se. „Divnej obrázek do bordelu," poznamenal.
„Už tady visel," řekla Kate. Úvod měli zřejmě za sebou.
Šerif se narovnal, rozpojil si prsty a sevřel opěradla křesla. I hýždě se mu trochu napjaly. „Opustila jste dvě nemluvňata," řekl. „Dva kluky. Jen buďte klidná. Nemám zájem, abyste se k nim vracela. Naopak, udělal bych ledacos, abych vám v tom zabránil. Myslím, že do vás vidím. Moh bych vás vyhnat postrkem na hranice okresu, aby vás sousední šerif hnal zase dál, až byste sebou nakonec plácla do Atlantiku. Ale já to neudělám. Je mi jedno, jak budete žít, jenom když z toho nebudou maléry. Kurva zůstane vždycky kurvou."
Kate se nevzrušeně zeptala: „Tak co vlastně chcete?"
„Takhle se domluvíme spíš," řekl šerif. „Povím vám, co na vás chci. Vidím, že jste si změnila jméno. Tak si to nové jméno nechtě. Vymyslela jste si jistě, odkud pocházíte – tak si to pamatujte. A důvod, proč jste tady – pro případ, že se namažete – ten ať radši zůstane aspoň tři tisíce kilometrů daleko od King City!"
Kate se trochu usmála, docela nenucené. Začínala tomuhle člověku věřit a líbil se jí.
„Ještě něco mě napadlo," pokračoval šerif.„Znala jste v King City hodně lidí?"
„Ne."

„Slyšel jsem o té pletací jehlici," řekl jakoby mimochodem. „Mohlo by se stát, že nějaký váš známý přijde sem. Ty vaše vlasy mají přirozenou barvu?"
„Ano."
„Noste je nějakou dobu černé. Spousta lidí se obarvením změní."
„A co s tímhle?" Dotkla se štíhlým prstem své jizvy.
„Hm, to je prostě – jak se tomu sakra říká? Ráno jsem to ještě věděl."
„Náhodná shoda?"
„To je ono – náhodná shoda!" Zdálo se, že řekl všechno, co měl na srdci. Vytáhl si tabák, papírky a ubalil si neohrabanou boulovatou cigaretu. Škrtl sirkou o krabičku a držel ji stranou, dokud čpavý modrý plamínek nezežloutl. Cigareta mu hořela nakřivo po jedné straně.
Kate se ozvala: „A co hrozba? Myslím, co mi uděláte, jestli…"
„Ne, to není třeba. Kdyby na to došlo, dokázal bych si nejspíš vymyslet něco jaksepatří pádného. Nechci jenom – ať už uděláte nebo řeknete, co chcete – abyste nějak ublížila panu Traskovi nebo jeho chlapcům. Řekněme, že jste umřela a jste dneska jiná ženská – a docela spolu vyjdeme."
Vstal, vykročil ke dveřím a ještě jednou se obrátil. „Mám sám kluka – bude mu letos dvacet – takového sympatického habána s přeraženým nosem. Všichni ho mají rádi. Nechci, aby sem chodil. Faye to řeknu taky. Ať si jde k Jenny. Jestli se tady ukáže, pošlete ho k Jenny!" Zavřel za sebou dveře.
Kate se se sklopenýma očima usmála na svoje prsty.
* * *
Faye se zavrtěla v křesle, aby dosáhla pro kousek panochy, hnědého cukroví s vlašskými ořechy. Když promluvila, měla plnou pusu. Kate napadla nepříjemná úvaha, jestli snad Faye nedovede číst myšlenky, poněvadž Faye řekla: „Stejně se mi to takhle nelíbí. Řekla jsem ti to tenkrát rovnou a můžu to jenom opakovat. Blond ses mi líbila líp. Co sis to vzala do hlavy, že ses obarvila? Máš přece světlou pleť."
Kate si nehty palce a ukazováčku zachytila pramínek vlasů a jemně ho natáhla. Byla náramně chytrá. Odpověděla nejlepší ze všech lží – totiž pravdou. „Nechtěla jsem ti to povědět," řekla. „Bála jsem se, aby mě náhodou nepoznali a aby to někomu neublížilo."
Faye vstala z křesla, přistoupila ke Kate a políbila ji. „Dušinko moje hodná," řekla. „Jak ty myslíš na druhé!"
Kate navrhla: „Co abychom si vypily čaj? Já ho přinesu." Vyšla z pokoje a na chodbě si polibek setřela konečky prstů.
Faye si znovu sedla a vybrala si kousek cukroví, ze kterého vykukoval celý ořech. Strčila si ho do úst a kousla do střípku ořechové skořápky. Ostrý a špičatý úlomek vnikl do vykotlaného zubu a narazil na nerv. Faye zakroužily před očima modré záblesky bolesti. Zpotila se na čele. Když se Kate vrátila s čajovou konvicí a se šálky na podnose, Faye se ryla ohnutým prstem v ústech a kňučela nesnesitelnou trýzní.
„Co se děje?" vykřikla Kate.
„Zub – skořápka!"
„Hned se na to podívám. Otevři pusu a ukaž prstem!" Kate se podívala do otevřených úst, došla k misce ořechů a na stole s třásňovým přehozem a vzala bodec na vylupování jader. Ve zlomku vteřiny vy dloubla úlomek a ukázala ho na dlani Faye: „Tady ho máme!"
Nerv přestal třeštit a mučivá bolest přešla v pobolívání. „To nebyl větší? Připadalo mi, že je jako dům. Podívej, dušinko," řekla Faye, „otevři tamhle to druhé šuple, kde mám medicíny. Přines mi opiovou tinkturu a kousek vaty! A pomohla bys mi zacpat ten zub?"
Kate přinesla lahvičku a bodcem na ořechy strčila kuličku z namočené vaty do zubu. „Měla by sis ho dát vytrhnout."
„Já vím. Musím to udělat."
„Mně tady na straně chybějí tři zuby."
„To by člověk nevěřil. Celou mě to rozklepalo. Přinesla bys mi prosím tě pinkhamku?" Nalila si doušek bylinné směsi a vzdychla si úlevou. „Zázračná medicína! Ta ženská, co ji vynašla, byla svatá."

KAPITOLA 20

Bylo příjemné odpoledne, Frémontův špičák růžově ozařovalo zapadající slunce a Faye na něj viděla ze svého okna. Castrovillskou ulicí se z horského hřebene neslo stříbrné cinkání rolniček na postrojích koňského osmispřeží s nákladem obilí. Kuchař zápolil v kuchyni s hrnci. Něco venku zašmátralo po zdi a pak se ozvalo jemné zaťukání na dveře.
„Pojď dál, Slepější!" zavolala Faye.

Dveře se otevřely a na prahu zůstal stát malý a pokřivený slepý pianista. Čekal, až podle hlasu pozná, kde Faye je.
„Copak chceš?" zeptala se Faye.
Otočil se k ní. „Není mi dobře, slečno Faye. Chtěl bych si zalízt na kutě a nemuset dneska hrát."
„Minulý týden ti bylo špatně dvě noci, Slepější. To se ti práce u nás nelíbí?"
„Není mi dobře."
„No dobrá, ale měl by sis dávat na zdraví lepší pozor."
Kate se tiše vmísila: „Nech na čtrnáct dní toho opia, Slepější!"
„Ach, slečno Kate! Já nevěděl, že jste tady. Já přece nekouřil."
„Ale kouřil."
„Jistě, slečno Kate, já toho vážně nechám. Není mi dobře." Zavřel dveře a bylo slyšet jeho ruku šmátrající po zdi, aby našel cestu.
Faye se ozvala: „Mně řek, že toho nechal."
„Ale nenechal."
„Chudák," politovala ho Faye. „Moc toho na světě neužije."
Kate se postavila před ni. „Ty jsi taková dobrácká. Kdekomu věříš. Jestli si jednou nedáš pozor, nebo jestli já nedám pozor za tebe, ukradne ti někdo střechu nad hlavou."
„Kdo by mě okrádal?" zeptala se Faye.
Kate ji objala kolem buclatých ramen. „Každý nemá srdce na dlani jako ty."
Faye se zaleskly v očích slzy. Vzala kapesník, který měla v lenošce vedle sebe, utřela si oči a delikátně si uťupkala nos. „Ty jsi jako moje vlastní dcera, Kate," prohlásila.
„Já tomu začínám taky věřit. Svou maminku jsem nikdy nepoznala. Umřela mi, když jsem byla maličká."
Faye se zhluboka nadechla a vrhla se střemhlav na to téma.
„Kate, nerada tě tu vidím pracovat."
„Proč to?"
Faye zavrtěla hlavou a tápala po slovech. „Ne, že bych se styděla. Vedu slušný podnik. Kdybych to nedělala, někdo by si otevřel horší. Nikomu neškodím. Nestydím se za to."
„A proč bys měla?" podivila se Kate.
„Ale nerada vidím, že tady pracuješ ty. Prostě to nerada vidím, t Jsi přece jako moje dcera. A svou dceru tak vidím nerada."
„Nebuď blázínek, drahoušku," namítla Kate. „Vždyť já pracovat musím – tady nebo někde jinde. Řekla jsem ti to přece. Potřebuju peníze."
„Ne, nepotřebuješ."
„Samozřejmě je potřebuju. Jak bych je sehnala jinak?"
„Jako moje dcera. Mohla bys vést podnik. Starat se o všechno za mě a nechodit už nahoru. Není mi vždycky dobře, vždyť víš."
„Já vím, že není, chuděrko moje. Ale já potřebuju peníze."
„Měly bychom obě dvě dost, Kate. Dala bych ti, kolik vyděláváš, a víc, a pořád by se mi to vyplatilo."
Kate smutně zavrtěla hlavou. „Mám tě moc ráda," řekla. „A ráda bych se zařídila podle tvého přání. Ale ty těch pár dolarů, co sis našetřila, potřebuješ, a já – co kdyby se s tebou něco stalo? Kdepak, musím pracovat dál. Víš, drahoušku, že mě čeká dnes v noci pět stálých zákazníků?"
Faye zůstala, jako když ji opaří. „Nechci, abys dál pracovala!".
„Ale já musím, maminko."
Tím slovem nádoba překypěla. Faye se rozplakala a Kate si sedla na opěradlo jejího křesla, hladila ji po tváři a utírala jí slzící oči. Výbuch pláče s popotahováním doznával.
Do údolí se snášel hustý soumrak. Katina tvář pod tmavými vlasy zrovna svítila.
„Teď už budeš v pořádku. Zajdu se podívat do kuchyně a pak se obléknu."
„Kate, nemůžeš těm zákazníkům říct, že jsi nemocná?"
„Samosebou že ne, maminko."
„Kate, dneska je středa. Po jedné sem už nejspíš nepřijde ani noha."
„Světoví lesáci pořádají sjezd."
„Máš pravdu. Ale ve středu – Lesáci tu nebudou dýl než do dvou."
„Co tím myslíš?"
„Kate, až zavřeš, zaťukej mi na dveře. Mám pro tebe jedno překvapeníčko."
„Překvapení? A jaké?"
„Pst, to je tajnost! Až půjdeš kolem kuchyně, řekla bys kuchaři, aby se u mě stavil?"
„To asi bude překvapení s dortem."
„Teď se na nic neptej, dušinko. Je to překvapení."
Kate ji políbila. „Ty jsi můj drahoušek, maminko."

Když za sebou Kate zavřela dveře, zůstala chvíli stát na chodbě. Hladila si zašpičatělou bradičku. V očích jí nebylo vidět žádné vzrušení. Pak rozpřáhla paže za hlavu a protáhla se s rozkošnickým zívnutím. Přejela si pomalu rukama od ňader k bokům. Koutky úst se jí maličko zvedly a vykročila ke kuchyni.
* * *
Přišlo pár stálých zákazníků a dva obchodní cestující prošli uličkou hříchu, aby se porozhlédli, ale Světový lesák se neobjevil ani jeden. Holky zívaly v salóně až do dvou a čekaly.
Lesákům zabránila v návštěvě smutná událost. Clarence Monteitha klepla srdeční mrtvice zrovna uprostřed závěrečného rituálu před večeří. Položili ho na koberec a dávali mu na čelo studené obklady, dokud nepřišel doktor. Nikomu se nechtělo zasednout ke koblihám k večeři. Když přišel dr. Wilde a pacienta prohlédl, Lesáci udělali nosítka ze dvou svrchníků, jejichž rukávy provlékli vlajkové žerdě. Cestou domů Clarence umřel, a tak museli znovu pro dr. Wilda. A když se pak dohodli, jaký bude pohřeb, a napsali nekrolog do Salinského žurnálu, nikdo neměl náladu na bordel.
Když se holky příští den dověděly, co se stalo, vzpomněly si všechny na poznámku, kterou pronesla Ethel deset minut před druhou.
„Panebože," řekla tehdy. „Ještě jsem tu nezažila takové ticho. Žádná muzika a Kate nějak zamrzla pusa. Jako bychom hlídaly nebožtíka."
Na Ethel pak její vlastní poznámka udělala náramný dojem – jako by to byla tušila.
Grace k tomu ten večer podotkla: „Pročpak asi Kate ta pusa zamrzla? Je ti něco? Povídám, Kate, není ti něco?"
Kate sebou trhla. „Co? Nějak jsem se nejspíš zamyslela."
„Já teda ne," řekla Grace. „Mně se chce spát. Nemohly bychom zavřít? Zeptejme se Faye, jestli smíme zamknout! Dneska sem už nepáchne ani Číňan. Já se jdu Faye zeptat."
Kate na ni vyštěkla: „Faye nech na pokoji! Není jí dobře. Zavřeme ve dvě."
„Ty hodiny jdou šejdrem," postěžovala si Ethel. „Co je s Faye?"
Kate řekla: „Na to jsem nejspíš právě myslela. Mám o ni hrozný strach. Přemáhá se a nechce dát nic najevo."
„Já myslela, že je v pořádku," řekla Grace.
Ethel se znovu strefila do černého: „No, mně se tedy dvakrát nelíbí. Je taková celá zarudlá. Už jsem si toho všimla."
Kate ztišila hlas: „Holky, ne abyste se prořekly, že jsem vám něco pověděla. Nechce vám dělat starosti. Má srdce ze zlata!"
„V lepším hampejzu jsem jakživa kurvu nedělala," řekla Grace.
Alice ji napomenula. „Dej si pozor, abys takhle nemluvila před ní!"
„Prdlajs!" odsekla Grace. „Ta všechny takový slova stejně zná."
„Ale nerada je slyší – zvlášť od nás."
Kate trpělivě vysvětlovala: „Já vám tedy řeknu, co se stalo. Pila jsem s ní pozdě odpoledne čaj, a najednou omdlela jako špalek. Měla by jít k doktorovi."
„Vždyť říkám, že je nějaká divně zarudlá," opakovala Ethel. „Ty hodiny jdou šejdrem, jenže nevím, jestli napřed či pozadu."
Kate řekla: „Běžte, holky, spát! Já zamknu."
Když odešly, Kate zašla do svého pokoje a oblékla si nové květované šaty, ve kterých vypadala jako holčička. Vykartáčovala si vlasy a spletla si je do jednoho silného copu s bílou mašličkou na zádech. Natřela si tváře kolínskou. Na okamžik zaváhala a pak vytáhla z horní zásuvky prádelníku malé zlaté hodinky zavěšené na špendlíku ve tvaru stylizované lilie. Zabalila je do jednoho ze svých jemných batistových kapesníčků a vyšla z pokoje.
Na chodbě byla tma, ale pod Fayinými dveřmi prosvítal proužek světla. Kate zlehka zaklepala.
Faye se ozvala: „Kdo je?"
„Já, Kate."
„Ještě sem nechoď! Počkej venku. Já ti řeknu." Kate slyšela z pokoje nějaké šustění a šramot. Pak Faye zavolala: „Už! Pojď dál!"
Pokoj byl vyzdoben. V rozích visely na bambusových hůlkách rozsvícené lampióny a ze středu místnosti do rohů se táhly nabírané pruhy červeného krepového papíru. Na stole stál bílý dort obklopený svíčkami, krabice bonbónů a vedle nich kbelík s dvoulitrovou lahví šampaňského vykukující z ledové drti. Faye měla na sobě svoje nejlepší krajkové šaty a oči se jí leskly dojetím.
„Prokrindapána!" vykřikla Kate. Zavřela za sebou dveře. „To vypadá jako nějaká oslava!"
„Však je to oslava. Na počest mé drahé dcerušky."
„Vždyť nemám narozeniny."
Faye řekla: „V jednom smyslu možná máš."

„Tomu nerozumím. Ale přinesla jsem ti dárek." Položila složený kapesníček Faye do klína. „Rozbal to opatrně!" upozornila ji.
Faye vytáhla hodinky. „No ne, dušinko! Ty blázínku můj! Ne, to nemůžu přijmout." Otevřela plášť na ciferníku a pak odloupla nehtem zadní plášť. Bylo tam vyryto: „Pro C. z hloubi srdce A."
„Jsou to hodinky po mamince," řekla Kate jemně. „Ráda bych, aby je nosila moje nová maminka."
„Ty děťátko moje! Děťátko!"
„Maminka by měla radost."
„Ale tuhle oslavu pořádám já. A já mám zase dárek pro svou dcerušku – jenže bych ráda, aby to šlo podle mého. Ty zatím otevři šampus, Kate, a nalej nám dvě skleničky, a já nakrájím dort. Chci to mít nóbl."
Když bylo všechno připraveno, Faye si sedla za stůl. Zvedla sklenici. „Tak na mou novou dcerušku – na tvoje zdraví a štěstí!" A když se napily, Kate vydechla: „Na maminčino zdraví!"
Faye se rozněžnila: „Vždyť mě rozpláčeš – to nesmíš! Tamhle na prádelníku, dušinko. Přines mi tu mahagonovou skříňku! Tu, ano, tu. A teď ji sem postav na stůl a otevři ji!"
V leštěné skříňce byl svitek bílého papíru převázaný červenou stužkou.
„Prokrindapána, co je to?" podivila se Kate.
„Můj dárek pro tebe. Rozbal to!"
Kate velice opatrně rozvázala červenou stužku a rozvinula svitek. Listina byla napsána elegantně stínovaným písmem, dobře a pečlivě stylizována a opatřena svědeckým podpisem kuchaře:
„Všechen svůj pozemský majetek připisuji bez výjimky Kate Albeyové, poněvadž ji považuji za svou dceru."
Bylo to prosté, přímé a právně bezvadné. Kate si ten dokument přečetla třikrát, podívala se znovu na datum, zkoumavě si prohlédla kuchařův podpis. Faye ji pozorovala s dychtivě pootevřenými ústy. Když Kate při čtení pohybovala rty, dělala to Faye po ní.
Kate svinula listinu, ovázala ji stužkou, vrátila ji do skříňky a zaklapla víčko. Klesla do křesla.
Faye se nakonec neudržela. „Máš radost?"
Kate jako by se jí pohledem vpila do očí, aby pronikla do mozku za očima. Pak řekla tiše. „Mám se co držet, maminko. Nevěděla jsem, že v někom najdu tolik dobroty. Mám strach, kdybych teď něco vyhrkla nebo se ti moc přiblížila, že se rozsypu na střípky."
Bylo to dramatičtější, než Faye čekala, tiché a elektrizující. Faye řekla: „Komický dárek, co?"
„Komický? Vůbec ne komický."
„Já myslím divný. Ale to ještě není všechno. Když jsi teď moje opravdová dcera, tak ti to můžu říct. Mám – ne, máme spolu na hotovosti a v cenných papírech přes šedesát tisíc dolarů. V psacím stole jsou záznamy a účty a doklady ke schránkám v bankovním trezoru. Prodala jsem výhodně ten podnik v Sacramentu. Proč jsi tak ztichla, děťátko? Trápí tě něco?"
„Při poslední vůli myslí člověk na smrt. To mi kazí radost."
„Ale poslední vůli by měl napsat každý.
„Já vím, maminko." Kate se lítostivě usmála. „Něco mě napadlo. Myslím na všechny tvoje příbuzné, jak vztekle by se na mě kvůli takovému odkazu vrhli. Ne, nemůžeš to udělat."
„Děvenko moje, tak tohle tě trápí? Vždyť já nikoho nemám. Pokud vím, nemám žádné příbuzné. A i kdybych měla – kdo by se to dověděl? Myslíš si, že jenom ty máš tajnosti. Myslíš si, že já žiju pod jménem, s jakým jsem se narodila?"
Kate se na ni dlouze a zpříma zahleděla.
„Kate!" vykřikla Faye. „Kate, vždyť to chceme oslavit! Nebuď smutná! Neseď jako socha!"
Kate vstala, jemně odstrčila stůl stranou a posadila se na zem. Opřela se tváří o Fayino koleno. Sledovala štíhlými prsty zlatou nit ve složitém vzoru listů na sukni. A Faye hladila Kate po tváři a po vlasech a dotýkala se jejích zvláštních uší. Pustila se prsty plaše až na kraj Katiny jizvy.
„Jakživa jsem nebyla takhle šťastná," řekla Kate.
„Dušinko! Já jsem z tebe taky šťastná. Jakživa jsem tak šťastná nebyla. Teď už si nepřipadám opuštěná. Je mi s tebou tak bezpečně."
Kate jemně povytahovala nehty zlatou nit.
Seděly tak spolu dlouho v hřejivém teple, až se Faye zavrtěla. „Kate, zapomínáme na naši oslavu! Zapomněly jsme na šampaňské. Nalej nám, děťátko! Trošku si vyhodíme z kopejtka."
Kate stísněně namítla: „Musíme pít, maminko?"

„Proč ne? Vždyť je to dobré. Mám ráda trochu špičku. Člověku to vyplaví jed z těla. Tobě šampus nechutná, Kate?"
„Když já nikdy moc nepila. Nesvědčí mi to."
„Nesmysl! Jenom nalej, dušinko!"
Kate se zvedla z lenošky a nalila do sklenek.
Faye ji pobídla: „A šup tam s tím! Dám si na tebe pozor. Nesmíš nechat starou ženskou, aby vyváděla sama!"
„Ty přece nejsi stará ženská, maminko."
„Nemluv a pij! Já se nenapiju, dokud nebudeš mít prázdnou skleničku." Držela svou sklenici, dokud Kate nedopila, a pak ji vyzunkla naráz. „Panebože, to je dobrota!" pochválila si. „Nalej nám ještě! No tak, dušinko – jen si lokni! Po dvou nebo po třech se přestaneš dívat na svět černě."
Katin organismus se vínu zuřivě bránil. Měla dobrou paměť a dostala strach.
Faye ji pobídla: „Tak – a do dna, děťátko – ták! Už ti to chutná? A nalej znovu!"
Kate se skoro vzápětí po druhé sklence docela proměnila. Strach se z ní vypařil, najednou se nebála ničeho na světě. Právě toho se předtím hrozila, ale teď už bylo pozdě. Víno si prorazilo cestu všemi pečlivě budovanými bariérami, obrannými valy i soustavou klamů, a jí to bylo jedno. Všechno její zastírání a ovládání bylo totam. Hlas jí zazněl mrazivě a rty se jí zúžily v tenkou čárku. Daleko rozsazené oči se přimhouřily v ostražité a jízlivé štěrbiny-,
„Jen se napij – maminko – teď si zas dám já pozor na tebe!"
popichovala Faye. „Jen do toho – dušinko! Vsadím se, že nevyzunkneš tři v jednom tahu."
„Radši se nesázej, Kate! Prohraješ. Vypiju jich v jednom tahu šest."
„To bych teda ráda viděla!"
„A když to udělám, vypiješ je taky?"
„To se rozumí."
Soutěž začala, po stole se rozlila louže šampaňského a v láhvi ho ubylo.
Faye se zahihňala. „Když jsem byla mladá holka – mohla bych ti vykládat historky, že bys tomu nevěřila."
Kate ji trumfla. „Já bych mohla vykládat, že by tomu nevěřil nikdo na světě."
„Ty? Nebuď husička! Vždyť jsi děťátko!"
Kate se zasmála. „Děťátko! Pěkný děťátko – tos teda neviděla!" A zasmála se vysokým pronikavým smíchem.
Její vyvřísknutí proniklo oparem vína kolem Faye. Podívala se na Kate pozorněji.
„Ty vypadáš divně," řekla. „Nejspíš to bude tím světlem. Vypadáš nějaká jiná."
„Taky jsem jiná."
„Řekni mi „maminko", dušinko!"
„Maminko – dušinko!"
„Kate, my si spolu tak užijeme!"
„To se vsaď! Nemáš ani představu jak! Ani páru!"
„Vždycky jsem toužila podívat se do Evropy. Jely bychom lodí a pořídily si krásné šaty – šaty z Paříže."
„Třeba to jednou uděláme – ale ne teď."
„Proč ne, Kate? Mám spoustu peněz."
„Budeme mít ještě víc!"
Faye zažadonila: „Proč bychom nemohly jet rovnou? Prodaly bychom podnik. Při tom, jak nám jdou kšefty, bychom za něj mohly dostat deset tisíc dolarů."
„Ne."
„Jak to, že ne? Je to můj podnik. Můžu si ho prodat, kdy chci."
„Nezapomeň, že jsem tvoje dceruška!"
„Tenhle tón se mi nelíbí, Kate. Co to do tebe vjelo? Je tam ještě kapka šampusu?"
„To se ví, že je. Vidíš, podívej se do flašky! Na, doraz to z flašky! Tak – maminko – jen si ho nalej za krk! Nabryndej si za šněrovačku, maminko, na to svoje tlustý panděro!"
Faye zakvílela: „Kate, nebuď sprostá! Bylo nám spolu tak dobře. Proč to kazíš?"
Kate jí vykroutila láhev z ruky. „Dej to sem!" Naklonila láhev, vyprázdnila ji a hodila ji na zem. Obličej jí zešpičatěl a oči se jí leskly. Rty malých úst měla rozchlípené, až jí bylo vidět drobné ostré zoubky se špičáky, které přečnívaly ostatní zuby. Tiše se zasmála. „Maminko – drahá maminečko – já ti ukážu, jak se vede bordel! Zatočíme s těma slimákama ucintanejma, co si nám sem přicházejí vylejt svůj chtíč – za mizernej dolar! Ať si užijou rozkoš, maminečko!"
Faye ji okřikla: „Kate, ty jsi opilá! Nechápu, o čem to mluvíš."
„Nechápeš, maminečko? Chceš, abych ti to vyložila?"
„Chci, abys byla milá. Jakos byla předtím."
„Na to je teďka pozdě. Já to víno pít nechtěla. Ale ty, hnusná ponravo tlustá,

tys mě k tomu přinutila! Jsem přece tvoje dušinka, rozmilá dceruška – už si nevzpomínáš? Zato já si vzpomínám, jak tě překvapilo, že mám kunčofty nastálo. Myslíš snad, že mi platí mizernej dolar v šesťácích? Kdepak, deset dolarů mi platí, a cena pořád stoupá. Nemůžou už za žádnou jinou. Žádná jiná jim už nestačí."
Faye se rozplakala jako dítě. „Kate," vzlykala, „nemluv takhle! Taková přece nejsi! Taková nejsi!"
„Drahá maminečko, bachratá maminečko moje, jenom z nějakýho toho mýho kunčofta stáhni kalhoty! A prohlídni si jim ty stopy podpatků ve slabinách – nádhera! A ty řezný ranky, co tak dlouho krvácejí! Maminečko drahá, však taky mám soupravu těch nejrozkošnějších břitviček – a jak nabroušenejch!"
Faye se zavrtěla, aby vstala z křesla. Kate ji do něho vrazila zpátky. „A takhle, maminečko, abys věděla, povedem celej kšeft. Počítat jim budeme dvacet dolarů a předtím se ty parchanti budou muset vykoupat. A krev budeme utírat bílejma hedvábnejma kapesníkama – maminečko drahá – krev po těch uzlovatejch důtčičkách!"
Faye začala v křesle ochraptěle ječet. Kate byla okamžitě u ní a zacpala jí tvrdou dlaní ústa. „Nedělej kravál! Tak, dušinko. Posmrkej dcerušce třeba celou ruku – ale žádnej kravál!" Odtáhla na zkoušku ruku a utřela si ji o Fayinu sukni.
Faye zašeptala: „Táhni mi z domu! Nechci tě tady. Vedu slušný podnik, zvrhlosti nevedu. Nechci tě tady."
„Já pryč nemůžu, maminko. Nemůžu tě tady nechat samotnou, chudinko." Její hlas mrazil. „Ale teďka tě mám po krk. Po krk!"
Vzala ze stolu vinnou sklenici, zašla k prádelníku, a nalila půl sklenice opiové tinktury. „Tumáš, maminko, vypij si to! Udělá ti to dobře."
„Já nechci."
„Jen pij, dušinko! Šup tam s tím!" A začala tinkturu lít Faye do úst. „Tak, ještě si lokni – a ještě jednou!"
Faye chvíli blábolila těžkým jazykem, pak se rozvalila v křesle a s hlučným chrápáním usnula.
Kate se začal v koutech mozku ozývat strach a strach narostl v panickou hrůzu. Vzpomněla si na předchozí zkušenost s alkoholem a projela jí prudká nevolnost. Sepjala křečovitě ruce a její panika se stupňovala. Připálila si od lampy svíčku a došla nejistě temnou chodbou do kuchyně. Nabrala si do sklenice hořčice, rozmíchala ji ve vodě, až byla dost tekutá, a vypila ji. Přidržovala se okraje výlevky, zatímco jí palčivá kaše pronikala do útrob. Říhla a namáhavě dávila, znovu a znovu. Konečně zůstala stát s bušícím srdcem a všecka zesláblá – ale víno bylo přemoženo a vyjasnilo se jí v hlavě.
Probrala si v duchu celý večer, postupovala od jednoho výjevu k druhému jako čenichající zvíře. Umyla si obličej, vypláchla výlevku a postavila hořčici zpátky na polici. Pak se vrátila do Fayina pokoje.
Blížilo se jitro a za Frémontovým špičákem svítalo, takže se černě rýsoval proti nebi. Faye pořád ještě chrápala v křesle. Kate ji chvíli pozorovala a pak jí rozestlala postel. S vypětím sil zvedla mrtvou váhu spící ženy a dovlekla ji do postele. Tam ji svlékla, umyla jí obličej a uklidila její šaty.
Dnilo se rychle. Kate si sedla vedle postele a pozorovala uvolněný obličej s otevřenými ústy a s odfukujícími rty.
Faye se neklidně zamlela, zamumlala vyschlými rty pár nesrozumitelných slov a s povzdechem začala znovu chrápat.
Kate se bystře rozhlédla. Otevřela horní zásuvku prádelníku, ve které byla domácí lékárnička – opiová tinktura, utišující kapky, bylinná směs Lydie Pinkhamove, železité posilující víno, Hallův hojivý balzám, epsomská projímavá sůl, ricinový olej, čpavek. Kate vzala k posteli lahvičku s čpavkem, namočila kapesník, ustoupila o kus dozadu a přidržela kapesník Faye před nosem a před ústy.
Dusivě čpící výpary zabraly a Faye se s frkáním a kašláním vytrhla ze svých černých pavučin. Otevřela dokořán zděšené oči.
Kate ji konejšila: „To nic, maminko. To nic. Trápila tě můra. Něco ošklivého se ti zdálo."
„Ano, zdálo," a pak ji znovu přemohl spánek, padla zpátky a začala zase chrápat, ale otřes ze čpavkových výparů ji vyburcoval z bezvědomí, takže byla neklidnější. Kate uložila lahvičku zpátky do zásuvky. Narovnala stůl, utřela rozlité víno a odnesla sklenice do kuchyně,
V domě se šeřilo svítáním, které se plížilo dovnitř škvírami kolem rolet. Kuchař šramotil ve svém přístěnku za kuchyní, tápal po šatech a obouval si humpolácké škrpály.
Kate se pohybovala rychlými kroky. Vypila dvě sklenice vody, nabrala vody znovu,

odnesla ji do Fayina pokoje a zavřela za sebou dveře. Odhrnula Faye pravé víčko a oko se na ni zhýrale upřelo, ale nestočilo se zpátky. Teď jednala Kate pomalu a promyšleně. Vzala kapesník a čichla k němu. Čpavek se trochu vypařil, ale pořád ještě byl ostře cítit. Zakryla Faye kapesníkem obličej, a když sebou Faye začala vrtět, zmítat se a málem se probudila, Kate jí kapesník sundala a nechala ji znovu usnout. Tak to opakovala třikrát. Odložila kapesník a vzala z mramorové desky prádelníku slonovinový háček. Stáhla pokrývku, přitiskla tupý konec slonoviny na Fayino ochablé ňadro a zvyšovala rovnoměrně tlak, až spící žena začala kňourat a kroutit se. Pak se jí Kate začala háčkem dotýkat na citlivých místech – v podpaždí, ve slabinách, v uchu, na poštěváčku – a vždycky povolila dřív, než se Faye probudila naplno.
Faye spala už jen velice lehce. Pofňukávala, pofrkávala a házela sebou. Kate jí hladila čelo, jezdila jí jemně prsty po vnitřní straně paže nad loktem a tiše k ní mluvila.
„Drahoušku – drahoušku! Něco ošklivého se ti zdá. Probuď se z té můry, maminko!"
Faye začala dýchat pravidelněji. Vyrazila těžký vzdech, obrátila se na bok a uklidnila se se spokojeným pochrupáváním.
Kate vstala z postele a zatočila se jí hlava. Počkala, až se vzpamatuje, pak přistoupila ke dveřím a poslouchala, vyklouzla ven a opatrně se kradla ke svému pokoji. Rychle se svlékla a vzala si na sebe noční košili, župan a trepky. Vykartáčovala si vlasy, vyčesala si je nahoru, nasadila si noční čepec a omyla si obličej kolínskou vodou. Pak se rychle vrátila do pokoje k Faye.
Faye dosud klidně spala na boku. Kate otevřela dveře na chodbu. Potom donesla sklenici studené vody k posteli a nalila jí trochu Faye do ucha.
Faye zaječela, jednou a ještě jednou. Poděšená Ethel vykoukla ze svého pokoje zrovna včas, aby uviděla Kate v županu a v trepkách u Fayiných dveří. Kuchař přiběhl hned za Kate a vztáhl ruku, aby ji zarazil.
„Nechoďte tam, slečno Kate! Nevíte, co se tam děje."
„Nesmysl, Faye něco trápí." Kate vrazila dovnitř a rozběhla se k posteli. Faye vyjeveně zírala, plakala a sténala.
„Copak? Copak je, drahoušku?"
Kuchař stál uprostřed pokoje a tři nedospalé holky na prahu.
„Pověz mi, copak ti je?" křičela Kate.
„Ach dušinko – ty sny, ty sny! Já to nevydržím!"
Kate se otočila ke dveřím. „Tlačila ji nějaká můra – z toho se dostane. Běžte zase spát! Já s ní chvíli zůstanu. Alexi, přineste nám konvici čaje!"
Kate byla neúnavná. Ostatním holkám to neušlo. Dávala Faye na třeštící hlavu obklady ze studených ručníků, podpírala jí ramena a přidržovala jí šálek čaje. Laskala ji a mazlila se s ní, ale Faye nemizel z očí výraz hrůzy. V deset hodin Alex přinesl láhev piva a beze slova ji postavil na prádelník. Kate přidržela Faye sklenici ke rtům.
„To ti pomůže, drahoušku. Vypij to!"
„Už nechci alkohol ani vidět!"
„Nesmysl! Polkni to jako medicínu! Tak, hodná holčička! A teď si zase lehni a vyspi se z toho!"
„Já se bojím usnout."
„To byly ty sny tak zlé?"
„Hrůza, hrůza to byla!"
„Pověz mi, co se ti zdálo, maminko! Třeba se ti uleví."
Faye ustrašeně ucukla. „To bych neřekla nikomu na světě. Jak jen se mi mohlo zdát něco tak strašného! Nikdy se mi nic takového nezdálo."
„Chudinko maminečko! Já tě mám tak ráda," konejšila ji Kate. „Jenom se vyspi! Já ty sny zaženu."
Faye nakonec ponenáhlu usnula. Kate zůstala sedět u postele a zkoumavě ji pozorovala.

KAPITOLA 21

V úspěšném dokončení nebezpečných a delikátních podniků bývá lidem na překážku zejména spěch. Kolikrát klopýtnou jenom proto, že se bezhlavě ženou za cílem. Kdo chce zdárně uskutečnit obtížné a rafinované předsevzetí, měl by nejprve prozkoumat zamýšlený cíl, a jakmile si jednou je jist, že po něm opravdu touží, měl by na něj úplně zapomenout a soustředit se výhradně na prostředky. Kdyby pracoval touhle metodou, nedal by se strhnout úzkostí, spěchem nebo strachem k chybnému kroku. To se však naučí jenom velice málo lidí.
Kate se všechno dařilo právě proto, že si tuhle zásadu osvojila nebo se s tím vědomím už narodila. Nikdy nespěchala. Narazila-li na překážku, počkala, až překážka pomine, a teprve potom pokračovala dál. Mezi jednotlivými tahy se

dokázala naprosto uvolnit. Mistrovsky také ovládala techniku, která je zásadou dobrých zápasníků – že totiž necháte protivníka vykonat nejtěžší práci, vedoucí k jeho porážce, nebo usměrníte jeho sílu tak, aby se stala jeho slabinou.
Kate neměla naspěch. Cíl si stanovila velice rychle a pak na něj přestala myslet. Pustila se do rozvíjení metody. Vytvořila si určitou konstrukci a zaútočila na ni, a jestliže se její konstrukce sebeméně otřásla, strhla ji a začala budovat znovu. Zabývala se tím jenom pozdě v noci, nebo když byla úplně sama, takže na ní nebylo patrné, že o něčem úporně uvažuje. Prvky její konstrukce byli lidé, hmotné prostředky, znalosti a čas. První a poslední složku měla k dispozici, znalosti a hmotné prostředky si umínila cílevědomě získat, ale zatím uvedla v pohyb řadu nepostřehnutelných pružin a kyvadel a nechala je, aby se rozkmitaly svou vlastní silou.
Tak nejdřív kuchař uvedl ve známost Fayinu poslední vůli. Musel to být určitě kuchař. Aspoň si to sám myslel. Kate se o tom dověděla od Ethel a vyčetla mu to v kuchyni, když zrovna hnětl chlebové těsto, tlusté chlupaté paže měl zamoučené až po lokty a ruce od kvasnic.
„Myslíte, že jste udělal dobře, když jste vybreptal, že jste se podepsal jako svědek?" spustila na něj mírně. „Co tomu asi řekne slečna Faye?"
Kuchař se zatvářil popleteně. „Ale já přece ne…"
„Co ne? Nevybreptal jste to, nebo vás nenapadlo, že se jí to může dotknout?"
„Já myslím, že jsem nic…"
„Vy teda myslíte, že jste nic nevybreptal? Věděli o tom jenom tři lidi. Myslíte snad, že jsem o tom vykládala já? Nebo snad slečna Faye?" Postřehla mu v očích zmatený výraz a věděla, že už si svou mlčenlivostí není jist. Za chvíli bude přesvědčen, že to určitě vybreptal.
Tři z děvčat se Kate na tu poslední vůli vyptaly, přišly všechny tři najednou, aby si dodaly kuráž.
Kate jim odpověděla: „Faye by si sotva přála, abych o tom vykládala. Alex měl držet jazyk za zuby." Holky zakolísaly a Kate jim řekla: „Proč se nezeptáte přímo Faye?"
„Ale to přece nejde!"
„Jenomže mluvit jí o tom za zády, to umíte! Jen pojďte, půjdeme za ní a můžete se jí zeptat rovnou!"
„Ne, Kate, to ne."
„Jak myslíte, stejně jí musím povědět, že jste se mě na to ptaly. Nechcete být radši u toho? Nezdá se vám, že to přijme líp, když bude vědět, že ji nedrbete za zády?" . „No-"
„Já bych tomu dala přednost určitě. Vždycky se mi líbí, když se jedná přímo."
Klidně je seskupila a dostrkala a došťouchala je až do Fayina pokoje.
Pak řekla: „Vyptávaly se mě na jednu listinu, však víš. Alex se přiznal, že to vybreptal."
Faye se zatvářila trochu zmateně. „Ale dušinko, to snad není takové tajemství."
Kate jí řekla: „Jsem ráda, že to bereš takhle. Ale chápeš, že jsem o tom nemohla mluvit sama, dokud jsi o tom nezačala ty."
„Je na tom snad něco špatného, když se o tom mluví?"
„Ale ne, vůbec ne. Jsem hrozně ráda, že se na to tak díváš, ale připadalo mi, že by nebylo slušné zmiňovat se o tom bez tvého dovolení."
„Ty jsi drahoušek, Kate! Proč bys o tom nemluvila? Chápete, děvčata, jsem na světě sama a přijala jsem Kate za svou dceru. Tolik se o mě stará. Přines tu skříňku, Kate!"
A všechny tři holky dostaly poslední vůli do vlastních rukou a důkladně si ji přečetly. Text byl tak jednoduchý, že ho mohly opakovat slovo za slovem ostatním holkám.
Sledovaly pak Kate, jestli se změní, jestli je nezačne sekýrovat, ale jestliže se nějak změnila, byla k nim leda ještě slušnější.
Týden nato, když onemocněla, pokračovala ve vedení podniku, a nikdo by se byl o její nemoci nedověděl, kdyby ji byly nenašly na chodbě všecku strnulou a s tváří zmučenou bolestí. Prosila děvčata, aby nic neříkaly Faye, ale to je úplně popudilo a sama Faye ji pak přinutila, aby si lehla, a zavolala dr. Wilda.
Doktor byl slušný člověk a dobrý lékař. Prohlédl pacientce jazyk, ohmatal tep, položil jí několik otázek důvěrného rázu a pak si poklepal na spodní ret.
„V těchhle místech?" zeptal se a stiskl ji trochu v kříži. „Ne? Tady? Bolí to? Aha. Hm, potřebujete myslím jen trochu propláchnout ledviny." Nechal jí žluté, zelené a červené pilulky, aby je brala v tom pořádku po sobě. Pilulky opravdu pomohly.
Jednou se však záchvat slabě opakoval. Řekla tehdy Faye: „Zajdu si za doktorem do ordinace."
„Pošlu pro něj, aby přišel sem."

„Aby mi přines pár pilulek? Hloupost. Ráno si za ním zajdu."
* * *
Dr. Wilde byl dobrák a poctivec. Za jedinou jistotu ve svém povolání obyčejně prohlašoval fakt, že síra pomáhá proti svědění. Nebral svou praxi na lehkou váhu. Jako tolik venkovských doktorů byl pro své městečko zároveň lékařem, knězem i psychiatrem. Znal většinu salinských tajností, slabostí i projevů statečnosti. Nikdy se nenaučil brát smrt jakoby nic. Smrt každého pacienta v něm vyvolávala pocit vlastního ztroskotání a beznadějného nedouctví. Nebyl jinak kurážný a k chirurgickým zásahům se uchyloval jenom se strachem jako k poslednímu prostředku. Drogerie zaváděly na pomoc lékařům lékárenskou službu, ale dr. Wilde byl jeden z mála doktorů, kteří si zachovali vlastní dispenzář, kde si připravoval svoje recepty sám. Dlouhá léta přepracování a přerušovaného spánku způsobila, že byl trochu roztržitý a zahloubaný do svých myšlenek.
Ve středu ráno v půl deváté prošla Kate Hlavní ulicí, vystoupila po schodišti v budově Montereyské okresní banky a pustila se chodbou, až našla dveře s tabulkou: „Dr. Wilde – ordinace od 11 do 2."
V půl desáté zavezl dr. Wilde bryčku do stáje, kde se mu o ni starali, a unaveně si z ní vzal svůj černý vak. Byl právě v Alisalu svědkem umírání jedné prastaré Němky. Nedokázala odejít ze života hladce. Pořád přidávala nové dodatky k závěti. Dr. Wilde si ani teď nebyl docela jist, že ji opravdu opustila poslední jiskřička houževnatého a vytrvalého života. Bylo jí sedmadevadesát a úmrtní list pro ni byla naprostá nicotnost. Opravovala dokonce i kněze, když jí poskytoval poslední útěchu. Doktor se cítil obklopen mystériem smrti. Pociťoval to často. Včera například Allen Day, sedmatřicátník, stopětaosmdesáticentimetrový hromotluk, silný jako býk, po kterém osiřelo čtyři sta akrů půdy a velká rodina, kapituloval bez boje před zápalem plic po mírném nachlazení a po třech dnech horečky. Dr. Wilde věděl, že je to mystérium. Pálila ho víčka. Říkal si, že se omyje houbou a dá si štamprli, než mu přijdou do ordinace první pacienti s bolením břicha.
Vystoupil do schodů a vsunul do zámku ordinace otřelý klíč. Klíč se nechtěl otočit. Doktor odložil vak na zem a zesílil tlak. Klíč se nepohnul. Doktor vzal za kliku, přitáhl si dveře k sobě a zarachotil klíčem v zámku. Dveře se otevřely zevnitř. Před doktorem stála Kate.
„Á dobré jitro! Zámek nešel otevřít. Jak jste se dostala dovnitř?"
„Nebylo zamčeno. Přišla jsem moc brzy a řekla jsem si, že počkám vevnitř."
„Že nebylo zamčeno?" Otočil klíčem na druhou stranu a opravdu, západka zámku vyklouzla docela lehce.
„Zřejmě stárnu," povzdechl si. „Neslouží mi už paměť. Stejně nevím, proč tu vlastně zamykám. Ten zámek se dá otevřít kouskem drátu. A kdo by tady ostatně co hledal?" Počínal si, jako by ji viděl poprvé. „Začínám ordinovat až v jedenáct."
Kate řekla: „Potřebuju ještě pár těch pilulek a později přijít nemůžu."
„Pilulek? Aha, už vím, vy jste ta od Faye."
„Správně."
„Je vám lip?"
„Je, ty pilulky mi pomohly."
„No, uškodit vám nemohly," řekl doktor. „To jsem nechal otevřeno i do dispenzáře?"
„Co je to dispenzář?"
„Tamhlety dveře."
„To jste nejspíš nechal."
„Vážně stárnu. Jak se daří Faye?"
„Ale, dělá mi starosti. Nedávno jí bylo pořádně zle. Měla křeče a trochu se jí to pletlo v hlavě."
„Žaludeční potíže měla už dřív," poznamenal dr. Wilde. „Při takovém životě, když jí, jak ji napadne, se člověk moc při zdraví neudrží. Aspoň já ne. Říkáme tomu prostě žaludeční potíže. Je to z přejídání a ponocování. Jo – ty pilulky. Jakou měly barvu?"
„Dal jste mi tří druhy, žluté, červené a zelené."
„Aha, už vím, Už si vzpomínám."
Zatímco sypal pilulky do okrouhlé lepenkové krabičky, stála Kate ve dveřích.
„To je ale spousta medicín!"
Dr. Wilde řekl: „Čím jsem starší, tím míň jich užívám. Některé mám ještě z doby, kdy jsem začínal s praxí. Nikdy jsem na ně ani nesáhl. Jsou to zásoby začátečníka. Chystal jsem se experimentovat – jako alchymista."
„Prosím?"
„To nic. Tady je máte. Vyřiďte Faye, ať se trochu vyspí a jí nějakou zeleninu! Nespal jsem celou noc. Zavřete za sebou sama, ano?" A vrávoravě zašel do ordinace.

Kate se podívala za ním a pak přeletěla očima řady lahviček a nádobek. Zavřela za sebou dveře dispenzáře a rozhlédla se po předpokoji ordinace. Jedna kniha na polici vyčnívala z řady. Kate ji zastrčila, až stála v zákrytu s ostatními. Pak si vzala z kožené pohovky velkou kabelu a vyšla ven.
Ve svém pokoji potom vytáhla z kabely pět malých lahviček a lístek popsaného papíru. Nacpala to všechno do špičky punčochy, svinutou punčochu strčila do gumové přezůvky a tu postavila s druhou přezůvkou vzadu do skříně.
Během příštích měsíců došlo ve Fayině podniku k povlovným změnám. Holky byly nepořádné a nedůtklivé. Kdyby se jim bylo řeklo, aby nechodily špinavé a uklízely si v pokojích, hrozně by je to bylo podráždilo a v celém podniku by z toho byly mrzutosti. K tomu však nedošlo.
Kate jednou u večeře prohlásila, že právě náhodou nahlédla do Ethelina pokojíku a našla v něm takovou čistotu a pořádek, že se neudržela a přinesla pro Ethel dárek. Když Ethel balíček rovnou u stolu rozbalila, objevila velkou láhev Hoytova Kotilionu, kterým bude dlouho sladce vonět. Ethel to potěšilo a jenom doufala, že si Kate nevšimla špinavého ložního prádla pod postelí. Po večeři nejenže prádlo uklidila, ale zametla i podlahu a vymetla pavučiny z koutů.
Jindy zase Grace vypadala tak pěkně, že se Kate nezdržela a dala jí svou štrasovou brož ve tvaru motýla. A Grace si musela skočit nahoru a vzít si čistý živůtek, aby se na něm brož jaksepatří vyjímala.
Kdyby měl kuchař Alex věřit tomu, co se o něm obyčejně povídalo, musel by se pokládat přinejmenším za mordýře. Teď se však najednou dověděl, že má při pečení piškotů zlaté ruce. Objevil, že kuchaření je umění, které se nedá jenom tak naučit. Na to musí mít člověk cit.
Slepejš shledal, že jím nikdo neopovrhuje. A jeho mlácení do kláves poznenáhlu zjemnělo.
Řekl Kate: „To je zvláštní, co všecko si člověk pamatuje, když si to nechá projít hlavou."
„Jako třeba co?" zeptala se.
„Jako třeba tohle," a zahrál jí to.
„To je krásné," pochválila ho. „Co je to?"
„Jistě to teda nevím, ale myslím, že Chopin. Jen kdybych viděl na noty!"
Pověděl jí, jak přišel o zrak, příběh, který jaktěživ nikomu nevykládal. Byl to ošklivý příběh. Tu sobotu večer odvázal řetízek kolem strun pianina a zahrál kousek, na který si vzpomněl a který zkoušel celé dopoledne. Jmenovalo se to nějak jako Při měsíčku a Slepejš myslel, že je to od Beethovena.
Ethel řekla, že si přitom vážně připadá jako při měsíčku, a zeptala se ho, jestli zná slova.
„To žádný slova nemá," odpověděl Slepejš.
Oskar Trip, který na sobotní noc přijel z Gonzalesu, prohlásil: „Ale mělo by je to mít. Je to hezkej kousek."
Jednou večer dostalo dárky celé osazenstvo, protože Fayin podnik byl nejlepší, nejčistší a nejslušnější na celém okrese – a kdo se o to zasloužil? Samozřejmě děvčata – kdo jiný? A jedly už někdy tak dobře kořeněné dušené maso?
Alex se stáhl do kuchyně a plaše si utíral oči hřbetem zápěstí. Vsadil by se byl v tu chvíli, že jim udělá takový rozinkový pudink, až jim polezou oči z důlků.
Georgia vstávala každé ráno v deset, brala u Slepejše hodiny na piano a chodila s čistými nehty.
V neděli dopoledne cestou zpátky ze mše v jedenáct hodin řekla Grace své kolegyni Trixie: „A já už div nenechala bordel bordelem a chtěla jsem se vdát! Dovedeš si to představit?"
„Vážně to tu máme fajn," přitakala Trixie. „Holky vod Jenny tu byly vo Fayinejch narozeninách na dortu a nevěřily svejm vočím. Nevykládají vo ničem jiným, než jak si tady u Faye žijem. Jenny může puknout."
„Vidělas dnes ráno to skóre na tabuli?"
„Se ví – sedmavosumdesát čísel za tejden. Kam se na to Jenny nebo Negerka hrabe – a to prosím nejsou žádný svátky!"
„To teda sakra ne. Zapomnělas, že je půst? U Jenny si ani nevrznou."
Faye byla po své nemoci a zlých snech tichá a sklíčená. Kate věděla, že ji pozoruje, ale proti tomu se nedalo nic dělat. A přesvědčila se, že svitek listiny je pořád ještě ve skřínce a všechny holky ho buď viděly nebo o něm slyšely.
Jednou odpoledne vzhlédla Faye od rozložené pasiáns, když Kate zaklepala a vešla do pokoje.
„Jak se cítíš, maminko?"
„Dobře, náramně." Na očích jí bylo vidět, že má něco za lubem. Faye nebyla zvlášť chytrá. „Víš, Kate, ráda bych se podívala do Evropy."
„No, to je báječné! Však si to zasloužíš a můžeš si to dovolit." „Ale nechci jet

sama. Chci, abys ty jela se mnou." Kate se na ni ohromeně podívala. „Já? Ty bys chtěla, abych jela s tebou?"
„Jistě, proč ne?"
„Ach, ty moje srdíčko! Kdy pojedeme?" „Ty bys chtěla?"
„Vždycky jsem o tom snila. Kdy pojedeme? Pojeďme co nejdřív!"
Faye se z očí vytratil podezíravý výraz a obličej jí roztál. „Možná příští léto," řekla. „Můžeme si to na příští léto naplánovat. Kate!"
„Ano, maminečko." „Ty už – ty už nepracuješ, viď že ne?" „Proč bych měla? Když se o mě tak dobře staráš?" Faye pomalu shrnula karty, sklepala je do balíčku a uložila je do zásuvky stolu.
Kate si k ní přitáhla židli. „Chtěla bych, abys mi s něčím poradila."
„S čímpak?"
„Víš snad, že se ti snažím pomáhat." „Děláš pro to všechno, dušinko."
„Víš přece, že nejvíc utratíme za jídlo, a v zimě to dělá ještě víc."
„To je pravda."
„Tak teďka je na prodej ovoce a všechna možná zelenina – na koše a za pár supů. A víš, co pak platíme v zimě za broskve nebo fazolové lusky v konzervách."
„Snad se nechystáš zavařovat je doma?" „A proč ne?" „Co by tomu říkal Alex?"
„Maminko, věř si tomu nebo ne – nebo se ho radši zeptej! Alex s tím sám přišel."
„Ne!" „Už ano. Namouduši."
„Kruci, to je – Promiň, dušinko, jen mi to tak uklouzlo."
Kuchyně se proměnila v konzervárnu a všechny holky pomáhaly. Alex opravdu uvěřil, že to byl jeho nápad. A na konci sezóny dostal stříbrné hodinky s vyrytým věnováním na zadním plášti, které to dosvědčovaly.
Faye s Kate zpravidla večeřívaly u dlouhého stolu v jídelně, ale v neděli večer, kdy měl Alex volno a děvčata se živila tlustými obloženými chleby, prostírala Kate k večeři pro dvě ve Fayině pokoji. Bývaly to příjemné dámské sedánky. Vždycky mívaly nějakou delikatesu – něco zvlášť vybraného a dobrého – husí játra nebo míchaný salát nebo cukroví od Langa na Hlavní ulici. A místo bílého voskovaného plátna a papírových ubrousků v jídelně se u Faye prostíral ubrus z bílého damašku a ubrousky byly plátěné. Vládla tu i slavnostní atmosféra se svíčkami a s květinovou výzdobou – což byla v Salinas vzácnost. Kate uměla hezky zaranžovat i obyčejné květy, které natrhala v polích a na lukách.
„To je moje hlavička!" říkávala o ní Faye. „Daří se jí, na co sáhne, a vykouzlí to třeba z ničeho. Pojedeme spolu do Evropy. A víte, že Kate umí francouzsky? Vážně, umí. Až s ní budete sami, požádejte ji, ať vám něco francouzsky řekne. Učí teď mě. Víte, jak se francouzsky řekne chleba?" Faye byla na vrcholku blaha. Kate ji vzrušovala ustavičnými plány do budoucnosti.
* * *
V sobotu čtrnáctého října přeletěly nad Salinas první divoké kachny. Faye je viděla z okna, veliký klín směřující na jih. Když za ní Kate před večeří zašla, jako to dělala vždycky, Faye jí o tom pověděla. „Za chvilku tady máme zimu," prohlásila. „Budeme muset říct Alexovi, aby dal do pořádku kamna." „Vezmeš si už medicínu, maminečko?" „Vezmu, ano. Zlenivím z toho, jak mě obskakuješ." „Já ti posloužím ráda," řekla Kate. Vytáhla ze zásuvky láhev bylinné směsi Lydie Pinkhamové a podržela ji proti světlu. „Už tam moc nezbývá," poznamenala. „Budeme muset koupit novou."
„Myslím, že mám ve skříni ještě tři láhve z tuctu."
Kate zdvihla sklenici. „V té sklenici je moucha," řekla. „Půjdu ji vypláchnout."
V kuchyni sklenici vymyla. Z kapsy vytáhla oční kapátko. Jeho konec byl ucpaný kouskem brambory, jako se zátkuje hubička konve na petrolej. Opatrně odměřila do sklenice pár kapek čiré tekutiny, strychninového výtažku z rostliny vraní oko. Když se vrátila do pokoje k Faye, nalila do sklenice tři polévkové lžíce bylinné směsi a zamíchala.
Faye vypila medicínu a olízla si rty. „Brr, to je to hořké!" prohlásila.
„Vážně drahoušku? Hnedka to ochutnám." Kate si nalila lžíci z láhve a zašklebila se. „Namouduši. Nejspíš jak tady ta láhev dlouho stála. Půjdu ji vyhodit. Fuj, vážně je to hořké! Počkej, přinesu ti sklenici vody."
U večeře Faye všecka zrudla v obličeji. Přestala jíst a jako by něčemu naslouchala.
„Co je ti?" zeptala se Kate. „Maminko, co ti je?"
Faye se vytrhla ze svého soustředění. , Já ti nevím. Nějak se mi zatřepetalo srdce. Najednou jsem dostala z něčeho strach a srdce se mi rozbušilo."
„Nemám ti pomoct do tvého pokoje?"
„Ne, dušinko, už je mi dobře."
Grace položila vidličku. „Vážně jste celá rudá, Faye."
Kate řekla: „Mně se to nechce líbit. Měla bys zavolat doktora Wilda."
„Ne, už je to v pořádku."

„Tys mi ale nahnala!" řekla Kate. „Stalo se ti to už někdy předtím?"
„No, někdy se mi krátí dech. Nejspíš moc tloustnu."
Faye se ten sobotní večer už příliš nevzpamatovala a Kate ji kolem desáté hodiny přesvědčila, aby si šla lehnout. Pak se za ní přišla několikrát podívat, dokud si nebyla jistá, že Faye usnula.
Druhý den se Faye cítila dobře. „Krátí se mi prostě dech," prohlásila.
„Tak dneska dáme drahouškovi dietu pro invalidy," řekla Kate. „Uvařila jsem ti slepičí polívku a budeme mít salát z fazolových lusků – tak, jak ho máš ráda, jenom s olejem a s octem, a šálek kafíčka."
„Namouduši, Kate, už je mi docela dobře."
„Lehčí jídlo nám neuškodí, tobě ani mně. Včera večer jsi mě vyděsila. Jedna moje teta umřela na srdeční záchvat. To člověk tak hned nezapomene, víš."
„Mě srdce nikdy nezlobilo. Jenom trochu popadám dech, když jdu do schodů."
V kuchyni Kate připravila večeři na dva podnosy. Odměřila šálkem ocet s olejem a kořením a zalila jím fazolové lusky. Na Fayin podnos postavila její oblíbenou misku a dala na plotnu ohřát polévku. Nakonec vytáhla z kapsy kapátko, ukápla na lusky dvě kapky silně projímavého krotonového oleje a rozmíchala je se salátem. Pak zašla do svého pokoje, spolkla obsah malé lahvičky projímadla kaskarilly a vrátila se rychle do kuchyně. Nalila do misek ohřátou polévku, čajovou konvici naplnila vroucí vodou a zanesla podnosy k Faye do pokoje.
„Nebyla bych řekla, že budu mít hlad," řekla Faye. „Ale ta polívka báječně voní."
„Připravila jsem ti salát podle zvláštního starého receptu, s rozmarýnou a dymiánem. Řekni mi, jestli ti tak chutná."
„Mm, výborně!" pochvalovala si Faye. „Je na světě něco, co bys ty nedokázala, dušinko?"
Kate to postihlo první. Čelo se jí orosilo potem, zlomila se v pase a křičela bolestí. Oči jí vystoupily z důlků a z úst jí tekly sliny. Faye vyběhla na chodbu a ječela o pomoc. Děvčata s několika nedělními zákazníky se nahrnula do pokoje. Kate se svíjela na zemi. Dva stálí klienti ji položili na Fayinu postel a snažili se ji narovnat, ale Kate ječela a znovu se zlomila v pase. Lil se z ní proudem pot a promáčel jí šaty.
Faye jí utírala čelo ručníkem, když bolesti přepadly i ji.
Trvalo hodinu, než našli dr. Wilda při kartách u jednoho přítele. Dvě hysterické kurvy ho dovlekly do uličky hříchu. Faye i Kate byly ztrhané zvracením a průjmem a čas od času je postihovaly nové křeče.
Dr. Wilde se zeptal: „Co jste to jedly?" A pak si všiml podnosů. „Ty lusky jsou zavařované doma?" vybuchl.
„To se ví," odpověděla Grace. „Zavařovaly jsme je tady v kuchyni."
„Jedla je ještě některá z vás?"
„To ne. Abyste věděl…"
„Běžte a všechny zavařovačky rozbijte!" přikázal dr. Wilde. „Čert aby ty lusky vzal!" A vybalil si žaludeční pumpu.
V úterý seděl se dvěma bledými zesláblými ženami. Katinu postel přenesla děvčata do Fayina pokoje. „Teď vám to můžu říct," svěřil se jim. „Myslel jsem, že se z toho nedostanete. Máte z pekla štěstí. A s těmi lusky si dejte pokoj. Kupujte si je v konzervách."
„Co to bylo?"
„Botulismus. Moc o tom nevíme, ale zatraceně málo pacientů to přežije. Vy jste se z toho dostala nejspíš proto, že jste mladá, a tahleta, že má kočičí život. Zeptal se Faye: „Pořád ještě krvácíte ze střev?"
„Trošku."
„Tady máte nějaké morfiové pilulky. Ty vás stáhnou. Něco ve vás nejspíš ruplo. Ale říká se, že děvku nic nezdolá. Tak ona sebe dávejte pozor, obě dvě!"
To bylo sedmnáctého října.
Faye se z toho nikdy opravdu nevzpamatovala. Její stav se trochu zlepšil, ale pak to s ní znovu šlo z kopce. Těžce ji to sebralo třetího prosince, a než se zase trochu vykřesala, uplynula ještě delší doba. Dvanáctého února začala prudce krvácet a vysílení jí zřejmě oslabilo srdce. Dr. Wilde dlouho poslouchal stetoskopem.
Kate vypadala ztrhaně a její štíhlé tělo vyhublo na kost. Holky ji chtěly u Faye vystřídat, ale Kate se od ní nechtěla hnout.
Grace poznamenala: „Bůh ví, kdy se naposled vyspala. Kdyby Faye umřela, tu holku to nejspíš zabije."
„Nebo je schopná prostřelit si hlavu," podotkla Ethel.
Dr. Wilde zavedl Kate do salónu přes den zatemněného a položil si černý vak na křeslo. „Radši vám to řeknu rovnou. Mám strach, že její srdce nevydrží tu námahu. Je vevnitř celá potrhaná. Zatracený botulismus! Horší než chřestýši

jed." Zadíval se Kate do ztrhané tváře. „Radši jsem vám to pověděl, abyste na to byla připravená," řekl neohrabaně a položil jí ruku na kostnaté rameno. „Málokdo by na ní tak visel. Dejte jí kapku teplého mlíka, jestli ho snese!"
Kate přinesla na stolek vedle postele umývadlo s teplou vodou. Když Trixie nakoukla dovnitř, Kate Faye omývala jemnými plátěnými ubrousky. Pak jí vykartáčovala zplihlé blond vlasy a zapletla jí je do copu.
Fayina kůže se scvrkala, přilnula jí k čelistem a k lebce a obrovské oči zíraly prázdným pohledem.
Pokoušela se promluvit, ale Kate ji umlčela: „Pst! Šetři silou! Setři silou!"
Kate zašla do kuchyně pro sklenici teplého mléka a postavila ji na noční stolek. Vytáhla z kapsy dvě malé lahvičky a nasála z každé z nich trošku do kapátka. „Otevři pusu, maminko! Tohle je nová medicína. A seber kuráž, drahoušku! Bude to pořádně hořké." Vytlačila kapalinu Faye na kořen jazyka a podepřela jí hlavu, aby se mohla napít trochu mléka a zahnat protivnou pachuť, „Teď si odpočiň a já se za chvilinku vrátím."
Kate vyklouzla tiše z pokoje. V kuchyni byla tma. Otevřela zadní dveře, vyplížila se ven a zamířila dozadu mezi plevel. Půda byla vlhká jarními dešti. Na konci parcely vyhloubila Kate špičatým kolíkem jamku. Hodila do ní několik lahviček a oční kapátko. Rozdrtila sklo kolíkem na střípky a nahrnula na ně hlínu. Když se vracela dovnitř, dalo se do deště.
Ze začátku museli Kate přivazovat, aby si neublížila. Od divokých výbuchů sklesla do chmurné strnulosti. Trvalo dlouho, než se uzdravila. A dočista zapomněla na poslední vůli. Nakonec si na ni vzpomněla Trixie.

KAPITOLA 22

Adam Trask se na svém ranči stáhl do sebe. Nedokončený Sanchezův dům zůstal otevřen větru a dešti a nová prkna podlahy se bortila a kroutila vlhkem. Zeleninové záhony zarůstaly býlím. Adam se utápěl jakoby v nějaké vazké tekutině, která mu spoutávala myšlenky. Viděl svět pohroužený do šedých vod. Občas se v myšlenkách vzepjal nad hladinu, ale když mu hlavou projelo světlo, jenom ho to nepříjemně zabolelo a ponořil se zpátky do té šedi. Dvojčata bral na vědomí, poněvadž je slyšel plakat a smát se, ale cítil k nim jenom slabou nechuť. Byla pro něj symbolem jeho ztráty. Sousedé za ním jezdili do jeho údolíčka a všichni by byli dokázali pochopit, kdyby byl zuřil nebo truchlil, – a tak by mu byli pomohli. Nedokázali však proniknout mrakem, který ho obestíral. Adam se jim nebránil. Jenom je prostě nevnímal, a tak sousedé cestou pod duby přestali brzy jezdit.
Lee se nějakou dobu snažil vyburcovat Adamovu pozornost, jenomže měl sám plné ruce práce. Vařil a pral, koupal dvojčata a krmil je. Při té těžké a ustavičné robotě si oba kloučky zamiloval. Mluvil na ně kantonským nářečím, takže první slůvka, která si uvědomili a snažili se opakovat, byla čínská.
Samuel Hamilton přijel dvakrát, aby se Adama pokusil dostat z jeho otřesu. Ale pak se do toho vložila Lízá.
„Nechci, abys tam jezdil," prohlásila. „Vracíš se odtamtud celý proměněný. Jeho nezměníš, Samueli, ale on tebe. Všimla jsem si, že se začínáš tvářit jako on."
„Tobě na těch dvou klucích nezáleží, Lízo?" zeptal se jí.
„Záleží mi na naší vlastní rodině," odsekla mu. „Celé dni to pak na nás leží jako stín."
„Jak myslíš, maminko," podvolil se, ale bylo mu z toho smutno, protože se nedokázal starat o své, když někdo jiný trpěl. Nebylo pro něj snadné nechat Adama napospas bezútěšnosti.
Adam mu zaplatil za práci, zaplatil mu dokonce i za součástky větrníků, které nechtěl. Samuel zařízení prodal a poslal Adamovi peníze zpátky. Nedočkal se odpovědi.
Uvědomil si, že na Adama Traska dostává zlost. Zdálo se mu, že se Adam svým zármutkem kochá. Ale neměl mnoho času na hloubání. Joe odjel do koleje – na tu školu, kterou vybudoval Leland Stanford na své farmě poblíž Palo Alto. Tom dělal Samuelovi starosti, protože se čím dál víc zavrtával do knih. Pracoval dost a dost, ale Samuel měl pocit, že nemá dost radosti ze života.
Will a George prosperovali v obchodě a Joe psal domů v rýmovaných verších a útočil docela zdravě na všechny přijaté pravdy.
Samuel Joeovi napsal: „Bylo by mě zklamalo, kdyby se z tebe nestal ateista, a čtu s potěšením, že jsi ve svém věku a stupni moudrosti přijal agnosticismus podobně, jako člověk s plným žaludkem spolkne kousek cukroví. Ale z celého svého chápavého srdce tě žádám, aby ses nepokoušel obrátit na svou nevíru maminku. Tvůj poslední dopis na ni zapůsobil leda tak, že dostala strach o tvoje zdraví. Jenže je přesvědčená, že jen málo nemocí se nedá vykurýrovat dobrou silnou

polívkou. Bere tvůj smělý útok na základy naší civilizace jako bolení břicha. A dělá jí to starosti. Její víra je jako hora, a ty, synku, nemáš ještě ani lopatu."
Lízá stárla. Samuel jí to viděl na obličeji, ale sám se starý necítil, přes ty svoje bílé vousy. Jenomže Lízá se vyvíjela opačně.
Kdysi se dívala na jeho plány a proroctví jako na ztřeštěný pokřik dítěte. Teď se jí zdály nevhodné pro dospělého muže. Zůstali na ranči sami tři, Lízá, Tom a Samuel. Una se vdala za cizího člověka a odešla s ním. Dessie měla v Salinas krejčovství. Olivě si vzala svého mládence a Mollie, také vdaná, měla byt – věřte si tomu nebo ne – v San Francisku. Provoněný byt s předložkou z ledního medvěda v ložnici před krbem, a Mollie kouřila po večeři při kávě cigarety se zlatými náustky – značky Violet Milo.
Jednou si Samuel při zdvihání balíku sena namohl hřbet a víc než hřbetu se to dotklo jeho citů, poněvadž si nedovedl představit život, ve kterém by Samuel Hamilton neměl mít právo zvedat si balíky sena. Ten hřbet ho urážel, skoro tak, jako by některé ze svých dětí přistihl při nepoctivosti.
Dr. Tilson v King City ho prohmatal. Doktor byl s přibývajícími léty přepracování čím dál nedůtklivější.
„Ztrh jste si hřbet."
„To ztrh," přisvědčil Samuel.
„A to za mnou jedete celou tu cestu, abych vám pověděl, že jste si ztrh hřbet a počítal vám za to dva dolary?"
„Tady ty dva dolary máte."
„A chcete vědět, co proti tomu máte dělat?"
„To se rozumí."
„Už si ho neztrhávejte! A teď si ty peníze vemte zpátky! Nejste přece hlupák, Samueli, ledaže dětinštíte!"
„Jenže mě to bolí."
„Samosebou že to bolí. Jak byste jinak poznal, že jste se namoh?"
Samuel se zasmál. „Mně za to stojíte," řekl. „Stojíte mi za víc než za dva dolary. Jen si ty peníze nechtě!"
Doktor se na něj pozorně podíval. „Myslím, že mluvíte pravdu, Samueli. Tak já si je nechám."
Samuel se šel podívat za Willem do jeho krásného nového krámu. Sotva syna poznal, protože Will ztloustl a zblahobytněl a nosil teď kabát s vestou a zlatý prsten na malíčku.
„Mám tady připravený balíček pro maminku," řekl Will. „Nějaké maličkosti v konzervách z Francie. Houby s játrovou paštikou a sardinky tak mrňavé, že je člověk sotva vidí."
„Maminka to stejně pošle Joeovi," řekl Samuel.
„Nedovedeš ji přinutit, aby to snědla sama?"
„Nedovedu," odpověděl Samuel, „ale udělá jí radost, že to může poslat Joeovi."
Do krámu vešel Lee a rozsvítily se mu oči. „Doblý den, pane Hamilton," pozdravil.
„Zdravíčko, Lee! Co dělají kluci?"
„Kluci doblý."
Samuel řekl: „Skočím si tady vedle na pivo, Lee. Udělejte mi tu radost a pojďte si sednout se mnou."
Lee se Samuelem seděli u kulatého stolku ve výčepu a Samuel čmáral prstem zavlhlým od sklenice po vydrhnutém dřevě. „Chtěl jsem se za vámi a za Adamem vypravit, ale nezdálo se mi, že by to k něčemu bylo."
„No, uškodit by to taky nemohlo. Myslel jsem, že se z toho dostane. Ale pořád ještě chodí jako náměsíčník."
„Už je to přes rok, že?" zeptal se Samuel.
„Rok a tři měsíce."
„Tak co myslíte, že bych moh podniknout?"
„Já nevím," řekl Lee. „Třeba byste ho z toho dostal nějakým otřesem. Všechno ostatní selhalo."
„Na otřesy já nejsem. Nejspíš bych nakonec skončil s nějakým otřesem sám. Mimochodem, jak se ti kluci jmenujou?"
„Nijak se nejmenujou."
„Vy si ze mě děláte legraci, Lee!"
„Nedělám si legraci."
„Tak jak jim říká?"
„Říká jim „oni“."
„Já myslím, když mluví na ně."
„Když mluví na ně, říká jím „ty“ nebo „vy“, podle toho, jestli mluví na jednoho nebo na oba."

„Co je to za nesmysl!" dopálil se Samuel. „Je ten člověk blázen?"
„Chtěl jsem se za vámi vypravit a povědět vám o tom. Ten člověk je živá mrtvola – ledaže byste ho dokázal vzkřísit."
Samuel vybuchl: „Však tam zajedu! A s bičem! Děti bez jména! To vám bůh řek, že přijedu, Lee!"
„Kdy?"
„Zejtra."
„Zabiju kuře," řekl Lee. „Dvojčata se vám budou líbit, pane Hamiltone. Jsou to kluci jako buci. Panu Traskovi o tom radši neřeknu."
* * *
Samuel se plaše svěřil manželce se svým záměrem navštívit Traskův ranč. Cekal od ní, že se proti tomu ohradí pevným valem námitek, a on že ji přes její sebesilnější námitky výjimečně neposlechne. Při pomyšlení, že manželku neposlechne, se mu sevřel žaludek smutkem. Vysvětlil jí svůj záměr, skoro jako by se zpovídal. Lízá si při jeho řeči opřela ruce o boky a jemu pokleslo srdce. Když domluvil, nespustila z něho oči, které mu připadaly chladné.
Nakonec řekla: „Samueli, myslíš si, že dokážeš tím balvanem pohnout?"
„To nevím, maminko." Tohle od ní nečekal. „Vážně nevím."
„Myslíš si, že je tak důležité dát těm dětem jména hnedka teď?"
„No, mně to tak připadalo," vykoktal ze sebe.
„Samueli, rozmyslel sis, proč tam vlastně chceš jet? Táhne tě tam ta tvoje vrozená nevyléčitelná zvědavost? Nebo ta tvoje nešťastná neschopnost hledět si svého?"
„Svoje chyby, Lízo, znám myslím docela dobře. Zdálo se mi, že je v tom něco víc."
„To by teda mělo!" řekla. „Ten člověk nevzal svoje kluky vůbec na vědomí. Jako by pro něj byli vzduch."
„Právě to mi na něm vadí, Lízo."
„A co jestli ti řekne, aby sis hleděl svého, – co potom?"
„Hm, to nevím."
Zaťala zuby, až jí cvakly. , Jestli ho nepřesvědčíš, aby těm klukům dal jména, víckrát se už doma neohřeješ! Neopovažuj se mi přijít zpátky s nářkem, že se mu nechce nebo že na tebe nedá! Jestli se ti to nepodaří, budu se tam muset vypravit sama."
„Dám mu přes hubu!" kasal se Samuel.
„Ale nedáš. Na rvačky nemáš náturu, Samueli. Přece tě znám. Budeš mu sladce šveholit a pak se vrátíš jako zpráskaný a budeš se snažit, abych zapomněla, že ses tam vůbec vypravil."
„Rozbiju mu palici!" zařval Samuel.
Práskl za sebou dveřmi ložnice a Lízá se za ním usmála.
Samuel za chvíli vyšel v černém obleku a v tuhé lesknoucí se košili s límečkem. Sklonil se k Líze, aby mu uvázala černou úzkou pentličku. Bílou bradu měl vykartáčovanou, až mu svítila.
„Měl by sis kapku načernit boty," doporučila mu manželka.
Když si krémoval obnošené boty, vzhlédl po očku k ní. „Můžu si s sebou vzít bibli?" zeptal se. „Nikde jinde se nanajde vhodné jméno spíš než v bibli."
„Neviděla bych ji moc ráda z domu," řekla všecka nesvá. „A kdyby ses tam zdržel, co bych si četla? A jsou v ní jména našich dětí." Viděla, jak se zatvářil zklamaně. Zašla do ložnice a vrátila se s malou biblí, ohmatanou a ošumělou, s deskami přilepenými hnědým papírem. „Vezmi si tuhle!" řekla.
„Ale tu máš přece po mamince."
„Mamince by to nevadilo. A u všech jmen až na jedno jsou v ní už dvě data."
„Zabalím ji, aby se jí nic nestalo," řekl Samuel.
Lízá si na něj ostře vyjela: „Ale co by mamince vadilo, vadí i mně, a hnedka ti to řeknu. Ty nikdy nebereš Zákon tak, jak je. Věčně se v něm šťouráš a kladeš si nad ním otázky. Hraješ si s ním, jako když mýval obrací mokrý kámen, a to mě zlobí."
„Snažím se ho jenom pochopit, maminko."
„Co je na něm k pochopení? Stačí ho číst. Najdeš v něm všechno černé na bílém. Kdo ti o to stojí, abys ho chápal? Kdyby to byl Pánbůh chtěl, chápal bys ho z jeho vůle, nebo by ho byl vyslovil jinak."
„Ale maminko…"
„Samueli," řekla mu, „ty jsi ten nejhádavější mužskej na světě!"
„Ano, maminko."
„Nepřikyvuj mi pořád! Páchne to neupřímností. Mluv za sebe!"
Dívala se za jeho černou postavou v bryčce, když mizel v dálce. „Je to manžel k pohledání," řekla si nahlas, „jen kdyby se tak pořád nehádal."
A Samuel si s údivem myslel: Zrovna když si říkám, jak ji znám, zachová se

najednou takhle!
* * *
Na posledním kilometru cesty, když zahnul ze Salinského údolí a vjel na neuválcovanou cestu pod mohutnými duby, se Samuel pokusil vemluvit do zuřivosti, aby se zbavil rozpaků. Vedl sám se sebou heroické řeči.
Adam byl vyzáblejší, než jak ho pamatoval. V očích měl tupý výraz, jako by se jimi ani moc nedíval. Chvíli mu to trvalo, než si uvědomil, že Samuel stojí před ním. Ústa se mu stáhla grimasou nepříjemného překvapení.
Samuel řekl: „Připadám si teď maličký, když přicházím takhle bez pozvání."
Adam se zamračil: „Co chceš? Copak jsem ti nezaplatil?"
„Zaplatil?" podivil se Samuel. , Jistě, zaplatil. Bůh ví, že zaplatil. A řeknu ti, žes mi zaplatil víc, než jsem si vlastně zasloužil."
„Cože? Co tím chceš říct?"
Samuelův hněv narostl a rozkošatil se. „Člověk a celý jeho život se měří nějakým placením! Celý život usiluju, abych zjistil, zač vlastně stojím, a ty, náturo nepovedená, si mě zapíšeš jako položku do účetní knihy?"
Adam vykřikl: „Zaplatím. Říkám ti, že zaplatím. Kolik? Zaplatím!"
„Zaplatíš, ale ne mně."
„Tak co tu hledáš? Běž pryč!"
„Dřív jsi mě zval."
„Ale nezvu tě teď."
Samuel si opřel ruce v bok a předklonil se. „Povím ti teď něco klidně. Včerejší noc, v tu hořkou a hořčičnou noc, mě napadla jedna dobrá myšlenka a tma zesládla, když začal svítat den. Ta
Samuel se usmál s vějířky vrásek u očí. „Dělal jsem to dost přirozeně? Dost přesvědčivě?"
„Jak to myslíš?"
„No, vlastně jsem slíbil ženě, že to udělám. Nevěřila mi. Nemám na rvačky náturu, víš. Naposledy jsem někoho praštil kvůli jedné holce s červeným nosem a kvůli čítance ještě v Irsku, v hrabství Derry."
Adam hleděl na Samuela, ale v duchu viděl a cítil svého bratra Charlese, nasupeného a vraždychtivého, a pak v myšlenkách přeskočil k obrazu Cathy a jejích očí nad hlavní pistole. „Nešel z toho žádný strach," řekl. „Spíš nějaká únava."
„Neměl jsem asi dost velký vztek."
„Samueli, zeptám se tě jen jednou a pak už víckrát ne. Slyšel jsi o ní něco? Objevily se o ní nějaké zprávy – ať je to co chce?"
„Neslyšel jsem nic."
„Skoro se mi tím ulevilo," řekl Adam.
„Nenávidíš ji?"
„Ne. Ne – jenom se mi nějak svírá srdce. Snad se z toho později vyvine nenávist. Došlo k tomu moc naráz, bez přechodu od krásy k hrůze, chápej. Cítím zmatek, zmatek."
Samuel řekl:„Jednou si spolu sedneme a vyložíš mi to všechno na stůl jako pasiáns, ale zatím – zatím ještě nemůžeš najít všechny karty."
Za kůlnou se ozvalo rozhořčené zakdákání vyplašené slepice a pak tupý úder.
„Něco morduje slepice," poznamenal Adam.
Ozvalo se druhé zakdákání. „Lee morduje slepice," řekl Samuel. „Víš, kdyby slepice měly svou vládu a církev a historii, dívaly by se asi pěkně znechuceně na lidskou radost. Sotva lidi potká něco příjemného a nadějného, už nějaká slepice dokdáká na špalku."
Pak oba muži ztichli a porušovali mlčení jenom drobnými neupřímnými zdvořilůstkami – bezvýznamným vyptáváním na zdraví a na počasí, při kterém ani neposlouchali odpovědi. A tak by to bylo možná pokračovalo, dokud by na sebe nedostali znovu zlost, kdyby byl nezasáhl Lee.
Lee vynesl ven stůl a dvě křesla, která postavil proti sobě. Pak zašel znovu do domu pro pintu whisky a dvě skleničky, jež postavil před křesla. Potom vynesl dvojčata, každé v jednom podpaždí, posadil je vedle stolu na zem a dal oběma kloučkům do ruky klacíčky, aby si jimi mávali a dělali stíny.
Kluci vážně seděli a rozhlíželi se, vykulovali oči na Samuelův plnovous a otáčeli se po Leem. Divné na nich bylo jejich oblečení, oba totiž vězeli v čínských úzkých kalhotách a kazajkách zapjatých na pletená poutka. Jedna byla tyrkysově modrá, druhá vyrudle růžová a poutka byla černá. Na hlavách měli černé kulaté čepice s jasně červenými bambulkami na plochém dýnku.
Samuel se zeptal: „Kde jste proboha sehnal ty šaty, Lee?"
„Nic jsem nesháněl," odsekl Lee nedůtklivě. „Měl jsem je. Jinak chodí v šatech, které jsem jim ušil z plachtoviny. Když dnes mají dostat jméno, ať jsou aspoň slušně oblečení."

„Vy jste nechal svojí hatmatilky, Lee!"
„Doufám, že nadobro. Ale v King City tak samozřejmě mluvím." Obrátil se k chlapcům na zemi několika úsečnými zpěvavými slabikami a oba se na něj usmáli a zamávali klacíky. Lee řekl: „Naleju vám whisky. Vyšťáral jsem ji tady v domě."
„Koupil jste ji včera v King City," prohlásil Samuel.
Teď, když spolu Samuel s Adamem seděli a hradba mezi nimi padla, zmocnila se Samuela ostýchavost. Těžko se mu pokračovalo v něčem, co do Adama vtloukl pěstmi. Uvažoval o ctnostech, jako je kuráž a trpělivost, které zplihnou, když je člověk nemá na kom uplatnit. Vyškleboval se v duchu sám sobě.
Seděli spolu a pozorovali dvojčata v cizokrajných pestrých šatičkách. Samuel si myslel: Někdy protivník pomůže člověku víc než přítel. Zvedl k Adamovi oči.
„Nevím, jak do toho," řekl. „Je to jako s nevyřízeným dopisem – čím víc ho člověk odkládá, tím se mu vyřizuje tíž. Nepomoh bys mi?"
Adam na okamžik vzhlédl a pak se podíval znovu na chlapce na zemi. „Něco mi praská v hlavě," řekl. „Jako bych slyšel hlasy pod vodou. Musím se vyhrabat z roku zapomenutí."
„Zkus mi třeba povědět, jaké to bylo, a budeme se mít pro začátek čeho chytit."
Adam do sebe hodil whisky, nalil si novou skleničku, naklonil ji a točil jí mezi prsty. Jantarová whisky dosáhla na jedné straně skoro až k okraji a při zahřátí z ní stoupala do vzduchu pronikavá sytá vůně. „Těžko si vzpomenout," řekl. „Nebyla to agónie, spíš nějaká otupělost. Ale ne – bodalo to ažaž. Řek jsi mi před chvílí, že nemám pohromadě všechny karty – právě jsem na to myslel. Třeba je nebudu mít pohromadě nikdy."
„Protože na ni nemůžeš zapomenout? Když člověk řekne, že o něčem nechce mluvit, znamená to obyčejně, že nedokáže myslet na nic jiného."
„Možná. Myšlenky na ni se mi pořád pletou s tou otupělostí a já si nevzpomínám na moc, leda na ten poslední výjev kreslený ohněm."
„Střelila po tobě, viď, Adame?"
Adam semkl rty a v očích se mu zatmělo.
Samuel řekl: „Nemusíš mi na to odpovídat."
„Není, proč bych to tajil. Ano, střelila."
„Chtěla tě zabít?"
„O tom jsem se napřemýšlel nejvíc ze všeho. Ne, nemyslím, že mě chtěla zabít. Tu čest mi neprokázala. Nebyla v ní žádná nenávist, vůbec žádná vášeň. To jsem poznal na vojně. Kdo chce člověka zabít, míří na hlavu, na srdce nebo na břicho. Ne, zasáhla mě tam, kam chtěla. Ještě vidím tu hlaveň, jak se po mně točí. Nejspíš by mi tolik nevadilo, kdyby jí šlo o mou smrt. V tom by aspoň bylo něco blíž lásce. Ale já pro ni nebyl nepřítel, jenom jsem jí stál v cestě."
„Uvažoval jsi o tom zřejmě hodně," poznamenal Samuel.
„Měl jsem na to spoustu času. Na něco bych se tě rád zeptal. Před tou poslední hroznou chvílí si nemůžu na nic vzpomenout. Byla hodně krásná, Samueli?"
„Pro tebe byla, poněvadž sis ji vysnil. Myslím, žes ji nikdy ani neviděl – leda jako svůj výtvor."
Adam se zamyslel nahlas: „Kdo asi vlastně byla – a co byla? Nepotřeboval jsem to vědět."
„A teď bys to chtěl vědět?"
Adam sklopil oči. „Ne ze zvědavosti. Ale rád bych věděl, jakou krev mají v žilách moji chlapci. Nebudu v nich něco hledat, až vyrostou?"
„Jistě budeš. Ale varuju tě rovnou – zlo by v nich mohlo vyvolat právě tvoje podezření, ne jejich krev. Vyroste z nich to, co od nich budeš čekat."
„Ale jejich krev…"
„Já na krev moc nevěřím," řekl Samuel. „Když člověk objevuje v dětech dobré nebo špatné stránky, vidí v nich jenom to, co jim sám vštípil, jakmile opustily mateřské lůno."
„Z čuněte neuděláš závodního koně."
„To ne," řekl Samuel, „ale můžeš z něho udělat náramně rychle čune.
„Nikdo tady kolem by s tebou nesouhlasil. Nejspíš ani paní Hamiltonová."
„Máš svatou pravdu. Ta by se mnou nesouhlasila první, takže jí to radši ani nepovím, aby nebyl oheň na střeše. Přehádá mě vždycky tím, jak vehementně pokládá každý rozdíl v názorech za osobní urážku. Je to báječná žena, ale člověk to s ní musí umět. Mluvme radši o chlapcích."
„Chceš se ještě napít?"
„Docela rád, děkuju. Jména jsou ohromná záhada. Nikdy nevím, jestli si dítě přizpůsobí svoje jméno, nebo jestli se mění, aby mu to jméno padlo. Ale jednu věc máš jistou – když se člověku říká přezdívkou, je to vždycky důkaz, že mu vybrali jméno špatně. Co říkáš obvyklým jménům – John nebo James nebo Charles?"
Adam sledoval pohledem dvojčata a najednou při vyslovení posledního jména uviděl jednomu z chlapců v očích výraz svého bratra. Naklonil se vpřed.

„Co je?" zeptal se Samuel.
„Vždyť oni nejsou stejní!" vykřikl Adam. „Jeden se druhému nepodobá."
„Samosebou že ne. Nejsou to identická dvojčata."
„Tenhleten vypadá jako můj bratr. Teď jsem si toho zrovna všim. Jestlipak se ten druhý podobá mně?"
„Oba se ti podobají. Člověk má v obličeji všechny rysy hned od začátku."
„Teď už mi to tak nepřipadá," řekl Adam. „Ale před chvílí jsem myslel, že vidím ducha."
„Proto taky možná lidi vůbec na duchy přišli," poznamenal Samuel.
Lee přinesl příbory a prostřel na stůl.
„Máte v Číně taky duchy?" zeptal se Samuel.
„Milióny," řekl Lee. „Duchů máme víc než všeho ostatního. V Číně nejspíš nikdy nic neumírá. Proto je tak přelidněná. Aspoň jsem tam měl takový dojem."
Samuel ho vyzval: „Sedněte si s námi, Lee. Snažíme se vymyslet nějaká jména."
„Smaží se mi tam kuře. Za chvíli to bude."
Adam vzhlédl od dvojčat a v očích měl vlahé světlo. „Napijete se s námi, Lee?"
„Já v kuchyni ucucávám ngkapy," odpověděl Lee a zašel do domu.
Samuel se sklonil, zvedl jednoho kloučka a posadil si ho na klín. „Vezmi toho druhého!" vybídl Adama. „Musíme se podívat, jestli v nich něco nějaké jméno nepřitahuje."
Adam si nemotorně vysadil druhé dítě na koleno. „V něčem vypadají stejně," zjistil, „ale ne, když se na ně podíváš blíž. Tenhle má například kulatější oči."
„To má, a kulatější hlavu a větší uši," dodal Samuel. „Tenhle je zato spíš jako – jako náboj. Možná, že se ve světě dostane dál, ale ne tak vysoko. A bude mít tmavší vlasy i pleť. Bude mít nejspíš za ušima, ale chytrost omezuje myšlení. Chytrý člověk ví, co nesmí, jinak by nebyl chytrý. Vidíš, jak se drží! Je vyvinutější než ten druhý. Není to zvláštní, jak se od sebe liší, když se na ně podíváš zblízka?"
Adamovi se začal měnit výraz, jako by se byl otevřel a vyplul na povrch. Natáhl prst, dítě po něm chňaplo, minulo ho a div mu nespadlo z klína.
„Ouha!" vykřikl Adam. „Jen pomalu! Snad nechceš spadnout?"
„Udělali bychom chybu, kdybychom jim dávali jména podle vlastností, které v nich vidíme," řekl Samuel. „Mohli bychom se taky náramně splést. Snad by bylo dobře dát jim nějaký vysoký cíl – jméno, které by si museli zasloužit. Samuela, po kterém jsem dostal jméno já, povolal Hospodin, a já čekám celý život, jestli mě nezavolá taky. Jednou nebo dvakrát se mi zdálo, že mě volá – ale ne jasně, zdaleka ne jasně."
Adam přidržel dítě za ramínko, naklonil se a nalil do obou sklenek whisky.
„Děkuju ti, žes přišel, Samueli," řekl. „Děkuju ti dokonce i za ty rány. Je to divné, že ti to tak říkám."
„Pro mě bylo divné udělat to. Lízá tomu nikdy nebude věřit, a tak jí to radši vůbec neřeknu. Pravda, které se nevěří, může člověka ranit daleko hůř než lež. Musí mít, pane, nějakou kuráž, aby se postavil za pravdu nepřijatelnou našim časům. To se vždycky trestá, obyčejně ukřižováním. Na to já kuráž nemám."
Adam řekl: „Vrtalo mi hlavou, proč někdo, kdo toho ví tolik jako ty, zůstává trčet v těch pustých kopcích."
„Protože nemám kuráž," odpověděl Samuel. „Neunes bych tu odpovědnost. Když Hospodin nepovolal mě, moh jsem volat já jeho – ale neudělal jsem to. V tom je právě ten rozdíl mezi velikostí a prostředností. Je to dost obvyklá nemoc. Ale prostředního člověka aspoň utěšuje vědomí, že nikdo na světě není tak osiřelý jako velikán."
„Já bych řek, že jsou různé stupně velikosti," poznamenal Adam.
„Ba ne," namítl Samuel. „To máš, jako bys mluvil o trpasličím obrovi. Kdepak. Já myslím, že když člověk doroste k takové odpovědnosti, je to jenom věc volby mezi prostředností a údělem velikána. Na jedné straně máš lidské teplo a družnost a srdečné pochopení, kdežto na druhé chladnou a osamělou velikost. Mezi tím si musíš vybrat. Jsem rád, že jsem si zvolil prostřednost, ale jak mám vědět, jak by mě bylo odměnilo to druhé? Z mých dětí se taky nikdo velikosti nedomůže, leda snad Tom. Právě teď trpí rozhodováním. Bolí mě, když se na něj tak dívám. A přece by ho něco ve mně chtělo povzbudit. Není to zvláštní? Táta chce syna odsoudit k velikosti! Kolik v tom je sobectví."
Adam se zasmál. „S těmi jmény to zřejmě není žádná hračka."
„Ty sis myslel, že bude?"
„Nevěděl jsem, že to bude taková rozkoš," odpověděl Adam.
Lee vyšel z domu s mísou smažených kuřat, s okřínem kouřících vařených brambor a s hlubokým talířem nakládané červené řípy, což všechno přinesl na plechu na cukroví. „Nevím, jak vám bude chutnat," řekl. „Ty slepice byly trochu staré.

Mladá kuřata nemáme. Pomordovaly nám je letos lasičky."
„Sedněte si taky," vyzval ho Samuel.
„Jenom si přinesu svoje ngkapy," řekl Lee.
Zatímco byl pryč, Adam poznamenal: „Tomu nerozumím – mluvil dřív nějak jinak."
„Věří ti teď," řekl Samuel. „Má dar odevzdané věrnosti bez naděje na odměnu. Je možná daleko lepší člověk, než se nám oběma vůbec může snít."
Lee se vrátil a sedl si na konec stolu. „Chlapce klidně postavte na zem," řekl.
Dvojčata se tomu bránila. Lee jim něco ostře řekl kantonsky a kluci ztichli.
Muži jedli mlčky jako skoro všichni venkované. Lee najednou vstal a odběhl do domu. Vrátil se se džbánem červeného vína. „Na tohle jsem zapomněl," řekl.
„Našel jsem ho v domě."
Adam se zasmál. „Vzpomínám si, jak jsem tady pil víno, než jsem dům koupil. Třeba jsem ho koupil právě kvůli tomu vínu. To kuře je dobré, Lee. Dlouho jsem si neuvědomoval, jak vůbec jídlo chutná."
„Začínáš se uzdravovat," řekl Samuel. „Jsou lidi, co považujou uzdravení za urážku své slavné choroby. Ale křenová placka času se na žádnou slávu neohlíží. Kdo si trpělivě počká, ten se uzdraví vždycky."
* * *
Lee sklidil ze stolu a dal každému chlapci obranou kost ze stehýnka. Seděli vážně s těmi mastnými taktovkami v ručkách a střídavě si je prohlíželi a ocucávali. Víno se sklenicemi zůstalo na stole.
„Měli bychom si pospíšit s těmi jmény," připomněl Samuel. „Cítím i na dálku, jak mi Lízá kapku přitahuje uzdu."
„Nemůžu na žádná jména přijít," řekl Adam.
„Nechceš je pojmenovat po někom z rodiny – aby nalákal nějakého bohatého příbuzného nebo vzkřísil nějaké slavné jméno po předcích?"
„Ne, chtěl bych, aby začali od začátku nově, pokud je to vůbec možné."
Samuel se zabušil kotníky do čela. „To je škoda! To je škoda, že nemůžou dostat jména, jaká by jim správně patřila!"
„Jak to myslíš?" zeptal se Adam.
„Říkals od začátku nově. Napadlo mě dnes v noci – Myslels už na svoje vlastní jméno?"
„Moje jméno?"
„Samosebou. Adamovi prvorození – Kain a Ábel."
Adam namítl. „To ne! Ne, to přece nemůžeme."
„Já vím, že ne. Znamenalo by to pokoušet osud. Ale není divné, že Kain je snad to nejznámější jméno na světě, a přece se tak, pokud vím, jmenoval jenom jeden člověk?"
Lee se vmísil: „Snad právě proto neztratilo nikdy svůj důraz."
Adam se zahleděl do sklenice s vínem červeným jako inkoust. „Až mi přešel mráz po zádech, když jsi to vyslovil."
„Dva příběhy nás pronásledují od počátků lidstva," řekl Samuel. „Táhnou se za námi jako neviditelné oháňky – příběh prvního hříchu a příběh Kaina a Ábela. Ani jednomu z nich nerozumím. Vůbec jim nerozumím, ale cítím je. Lízá se na mě zlobí. Říká, že bych se neměl pokoušet pochopit je. Nač prý bychom měli vysvětlovat zřejmou pravdu. Má možná pravdu – možná ji má. Lee, Lízá říká, že jste presbyterián – rozumíte příběhu o rajské zahradě a o Kainovi a Ábelovi vy?"
„Myslela si, že něco bych být měl, a já kdysi dávno v San Francisku chodil do nedělní školy. Lidi v člověku rádi něco vidí, nejradši to, co jsou sami."
Adam poznamenal: „Samuel se ptá, jestli tomu rozumíte."
„Snad jsem pochopil pád člověka. Ten jsem možná pocítil sám. Ale bratrovraždu ne. Jenže jsem asi zapomněl podrobnosti."
Samuel řekl: „Většina lidí nečte podrobnosti. A mě právě podrobnosti ohromují. Ábel neměl žádné děti." Vzhlédl k obloze. „Panebože, jak ten den utíká! Zrovna jako život – tak rychle, když si toho nevšímáme, a tak pomalu, sotva se na to upneme. Ne!" rozhodl se najednou. „Dělá mi to potěšení. A slíbil jsem si, že v potěšení nebudu vidět hřích. Mám z toho rozkoš, když.se v něčem šťourám. Nerad minu kámen, abych se pod něj nepodíval. A hrozně mě mrzí, že nikdy neuvidím odvrácenou stranu měsice.
„Nemám tady bibli," řekl Adam. „Rodinnou bibli jsem nechal v Connecticutu."
„Já mám," ozval se Lee. „Skočím pro ni."
„Není třeba," zarazil ho Samuel. „Lízá mi půjčila bibli po své mamince. Mám ji tady v kapse." Vytáhl balíček a vybalil opotřebovanou knihu. „Někdo ji celou poškrábal a ohryzal," řekl. „Bůh Samueli namítl: „Copak ten obraz nevidíte i v jiném rámu? Výmluva nevýmluva, se svými předky jsme spojeni. My tu vinu neseme."
Adam řekl: „Pamatuju se, že jsem se na Boha trochu zlobil. Kain i Ábel obětovali oba, co měli, ale Bůh přijal Ábela a zavrhl Kaina. Nikdy jsem to nepokládal za spravedlivé. Nikdy jsem to nechápal. Vy ano?"

„Díváme se na to možná z různých úhlů," řekl Lee. „Pokud si vzpomínám, ten příběh napsali pastýři pro pastýře. Ne zemědělci. Není přirozené, že pastýřskému bohu je tučné jehně milejší než snop ječmene? Obětovat se musí to nejlepší a nejcennější."
„Já vám rozumím," souhlasil Samuel. „Ale varuju vás, Lee, neuplatňujte tenhle svůj orientální způsob uvažování před Lížou!"
Adam vzrušeně namítl: „Ale proč Kaina Bůh zatratil? Vždyť je to nespravedlivost!"
Samuel řekl: „Člověk má pořádně poslouchat. Bůh přece Kaina vůbec nezatratil. I Bůh snad může něčemu dávat přednost. Dejme tomu, že Bůh měl jehněčí radši než zeleninu. V tom se s ním docela shodnu. A Kain mu obětoval třeba svazek mrkve. A Bůh mu řekl: „Tohle nemám rád. Zkus to znovu. Přines mi něco, co mi bude víc po chuti, a budu se na tebe dívat stejně jako na bratra.“ Jenomže Kain se dopálil. Dotklo se ho to. A když se člověka něco dotkne, potřebuje si vztek na něčem vylejt, a do cesty se mu připlet Ábel."
Lee připomněl: „Svatý Pavel říká Židům, že Ábel měl větší víru."
„V první knize Mojžíšově o tom nestojí nic," řekl Samuel. „O žádné větší nebo menší víře. Naráží se jenom na Kainův vztek."
Lee se zeptal: „Jak se paní Hamiltónová dívá na biblické paradoxy?"
„Ta? Nijak se na ně nedívá, ta vůbec nepřipouští, že by v bibli nějaké byly."
„Ale…"
„Pst, člověče! Zeptejte se jí sám. Třeba z toho zestárnete, ale určitě nezmoudříte."
„Vy dva jste ten příběh studovali. Já ho znal jenom povrchně a moc mi z něho neutkvělo. Kaina tedy Bůh vyhnal pro vraždu?"
„Ano – pro vraždu."
„A Bůh ho poznamenal?"
„Poslouchals pořádně? Kainovo znamení ho nemělo zničit, ale chránit. Bůh vyslovuje kletbu nad každým, kdo by ho zabil. Byl to ochranný glejt."
„Stejně se nemůžu zbavit pocitu, že to Kain odnesl nespravedlivě," nedal se Adam.
„Možná," řekl Samuel. „Jenomže Kain zůstal naživu a měl děti, kdežto Ábel žije jenom v tom příběhu. My jsem děti Kainovy. A není to zvláštní, že tři dospělí chlapi po tolika tisíciletích o tom zločinu mluví, jako by k němu došlo včera v King City a nedostal se ještě před soud?"
Jedno dvojče se vzbudilo, zívlo, podívalo se na Leeho a zas usnulo.
Lee řekl: „Vzpomínáte si, pane Hamiltone, jak jsem vám říkal, že se pokouším přeložit do angličtiny něco ze staré čínské poezie? Ne, nemějte strach, nebudu vám ji teď číst! Ale narazil jsem při té práci na některé dávné pravdy stejně svěží a jasné, jako by k nim došlo dnes ráno. Vrtalo mi hlavou, čím to je. Lidé se samozřejmě zajímají jenom o sebe. Příběh, který není o nich, prostě neposlouchají. A teď vyslovím pravidlo – každý velký a trvalý příběh se musí dotýkat všech lidí, jinak by nepřetrval. Cizí a odlehlé motivy lidi nezajímají – jenom ty hluboce osobní a důvěrně známé."
Samuel se zeptal: „Ale jak vám to jde dohromady s příběhem o Kainovi a Ábelovi?"
A Adam namítl: „Já bratra nezabil…" A náhle se zarazil a propadl se do vzpomínek.
„Já myslím, že to dohromady jde," odpověděl Lee Samuelovi. „Je to snad nejznámější příběh na světě, protože se týká každého. Symbolizuje vlastně lidskou duši. Hledám teď slova – nepouštějte se do mě, jestli se nevyjádřím dost jasně. Největší hrůza pro každé dítě je žít bez lásky, a zavržení je peklo, kterého se nejvíc bojí. Snad každý na světě pocítil zavržení v té či oné míře. A pocit zavržení vyvolává hněv, a hněv zase nějaký druh zločinu, který má to zavržení pomstít, a ze zločinu vyplývá pocit viny – a to je příběh celého lidstva.
Kdyby se ten pocit zavržení dal amputovat, člověk by nejspíš nebyl to, co je. Snad by bylo míň šílenců. A jsem přesvědčen, že by nezůstalo mnoho věznic. Všechno vyplývá z toho – tady je příčina a počátek. Jedno dítě zbavené lásky, po které touží, kopne kočku a nese v sobě tajný pocit viny, jiné krade, aby si lásku koupilo za peníze, třetí se pustí do dobývání světa – a pořád se s ním táhne vina, pomsta a ještě větší vina. Člověk je jediný živočich s pocitem viny. Teď počkejte! Proto se mi ten starý a strašný příběh zdá důležitý, protože je jako mapa duše – utajované, zavržené a provinilé duše. Pane Trasku, vy jste právě prohlásil, že jste bratra nezabil, a pak jste si na něco vzpomněl. Neptám se vás na co, ale bylo to tak daleko od Kaina a Ábela? Co teď říkáte mému orientálnímu rozumování, pane Hamiltone? Vždyť víte, že nemyslím o nic orientálněji než vy."
Samuel se opřel lokty o stůl a zakryl si dlaněmi oči a čelo. „Čert vás vem,

potřebuju si to rozmyslet. Rozebrat si to, až budu sám, a podívat se tomu na zoubek. Třeba jste mi vyvrátil svět z kořene. A já teď nevím, co si mám postavit místo něho."
Lee řekl mírně: „Copak se svět nedá postavit na přijaté pravdě? Nedala by se odstranit lecjaká bolest a šílenství, kdyby se znaly příčiny?"
„Já nevím, sakra! Rozvrátil jste mi můj spořádaný vesmír. Vzal jste mi hru na diskusi a místo ní jste mi dal odpověď. Dejte mi pokoj – nechtě mě myslet! Nasadil jste mi brouky, a už se mi začínají rojit v hlavě. Rád bych věděl, co tomu řekne můj Tom. Bude to obracet v mozku jako na dlani. Točit tím jako vepřovou na rožni. Adame, probuď se! Ať vzpomínáš, na co chceš, už na to myslíš dost dlouho!"
Adam sebou trhl. Zhluboka si vzdechl. „Není to kapku moc jednoduché? Odjakživa mám z jednoduchých věcí strach."
„Vůbec to není jednoduché," odpověděl Lee. „Je to zoufale komplikované. Ale na konci je světlo."
„Moc už toho světla neužijeme," poznamenal Samuel. „Zapovídali jsme se a máme na krku večer. Přijel jsem, abych pomoh ty kluky pojmenovat, a ještě žádné jméno nemají. Houpali jsme se jako na houpačce. Lee, vy se radši se svými komplikacemi nepleťte do mašinérie zavedených církví, nebo to ještě skončí Číňanem s hřebíky v dlaních a v nohou. Církve si na komplikace potrpí, ale jenom na svoje vlastní. Budu se muset vrátit domů."
Adam zoufale vybuchl: „Řekni mi aspoň pár jmen!"
„Z bible?"
„Odkud chceš."
„Tak počkejme. Ze všech lidí, co vyšli z Egypta, se do zaslíbené země dostali jenom dva. Chtěl bys je jako symbol?"
„Kdo to byli?"
„Káleb – anglicky Caleb – a Jozue."
„Jozue byl voják – generál. A já nemám vojančení rád."
„Caleb byl kapitán."
„Ale ne generál. Caleb se mi docela líbí – Caleb Trask."
Jedno z dvojčat se probudilo a okamžitě se rozkřičelo.
„Zavolal jsi ho jménem," řekl Samuel. „Jozue se ti nelíbí, ale Caleb má jméno. Je to ten vykuk – ten tmavší. Podívejme se, jestli je vzhůru i ten druhý. Mně se vždycky líbilo jméno Áron, jenže ten se do zaslíbené země nedostal."
Druhý klučík se rozplakal skoro radostně.
„Mně se to líbí," řekl Adam.
Samuel se najednou zasmál. „Ve dvou minutách – a po takovém vodopádu slov! Calebe a Árone – ode dneška jste lidé, vstoupili jste do našeho bratrstva a máte právo na zatracení."
Lee vzal každého chlapce pod jednu paži. „Víte, který je který?" zeptal se.
„Samozřejmě," řekl Adam. „Tohle je Caleb a ty jsi Áron."
Lee odvlekl řvoucí dvojčata soumrakem domů.
„Včera bych je byl od sebe nerozeznal," poznamenal Adam. „Áron a Caleb."
„Zaplať Pánbůh, že jsme to vyřešili trpělivě," řekl Samuel. „Lízá by dala přednost Jozuovi. Je celá pryč do toho, jak padly hradby Jericha. Ale jméno Áron má taky ráda, takže to snad bude v pořádku. Půjdu si zapřáhnout."
Adam ho doprovodil k maštali. , Jsem rád, žes přijel," řekl mu. „Spad mi kámen ze srdce."
Samuel strčil zdráhající se Glorii do huby udidlo, nasadil jí ohlávku a zapjal řemen přes prsa. „Snad si teď zase vzpomeneš na svou zahradu v údolí," řekl. „Vidím ji tam pořád, jak sis ji naplánoval."
Adam dlouho neodpovídal. Nakonec řekl: „Na to už myslím nemám energii. Nějak mě to netáhne. Na živobytí mám peněz dost. Nikdy jsem ji nechtěl pro sebe. Nemám, komu bych takovou zahradu ukázal."
Samuel se k němu prudce otočil a oči měl zalité slzami. „Nemysli si, že tě to někdy přejde!" vykřikl. „To nečekej! Jsi snad něco lepšího než všichni ostatní? Říkám ti, že tě to nepřejde, dokud nevydechneš poslední dech!" Chvíli stál a těžce oddychoval, pak vylezl do bryčky, švihl Glorii a odjel bez rozloučení a s nahrbenými rameny.

KAPITOLA 23

Hamiltonovi byli zvláštní, přecitlivělí lidé, a někteří z nich žili v takovém vnitřním napětí, že v nich něco prasklo. Tak to už ve světě chodívá.
Ze všech dcer byla Samuelovou největší radostí Una. Už jako malá hladověla po učení, podobně jako dítě před večeří hladoví po cukroví. Una s tátou si ve věci učení počínali jako hotoví spiklenci – potají si vypůjčovali a četli.knihy a

soukromě si sdělovali jejich tajemství.
Una měla ze všech dětí nejméně smyslu pro humor. Potkala a vzala si zachmuřeného člověka, náruživě upjatého k svému cíli – člověka s prsty potřísněnými od chemikálií, hlavně dusičnanem stříbrným. Byl to jeden z těch mužů, kteří žijí v chudobě, aby mohli pokračovat ve svém hledání. Jeho hledání se týkalo fotografie. Byl přesvědčen, že se vnější svět dá přenést na papír nikoli v mdlých odstínech černě a běli, nýbrž v barvách vnímaných lidským okem.
Jmenoval se Anderson a neoplýval zrovna sdílností. Jako většina techniků se hrozil spekulativního myšlení a pohrdal jím. Induktivní skoky nebyly nic pro něho. Zatloukl si vždycky opěrnou skobu a vytáhl se o jediný krok, jako když horolezec zmáhá poslední sráz hory. K Hamiltonovým choval opovržení zrozené ze strachu, poněvadž všichni Hamiltonovi byli napůl přesvědčeni, že mají křídla, – což jim také vyneslo pár ošklivých pádů.
Anderson nespadl nikdy, nikdy neuklouzl a nikdy nelétal. Sunul se krok za krůčkem vzhůru a nakonec prý objevil, po čem toužil, – barevný film. S Unou se oženil možná proto, že neměla mnoho smyslu pro humor, a to mu dodávalo jistotu. A protože mu její rodina naháněla strach a uváděla ho do rozpaků, odvedl si ji na sever, do nehostinné pustiny někde na hranicích Oregonu. Žil tam se svými lahvičkami a papíry určitě hodně primitivně. Una psávala domů pošmourné dopisy bez radosti, ale také bez jakékoli sebelítosti. Že je zdravá a doufá, že rodina je taky při zdraví. A že její manžel má svůj objev na dosah.
A pak umřela a její tělo poslali domů.
Já sám Unu nepoznal. Umřela dřív, než kam sahají moje vzpomínky.
Jeho ta mužská soutěživost měla těšit a blažit, ale nedokázal si namluvit, že tomu tak opravdu je.
Samuel kdysi řekl, že si Tom vždycky nabere na talíř víc, než stačí spořádat, ať už jde o fazole nebo o ženské. Samuel byl moudrý, ale myslím, že Torna znal jenom z jedné stránky. Snad se Tom otevíral víc vůči dětem. Co tu o něm píšu, je součinem vzpomínek, historek, které znám z doslechu jako pravdivé, i dohadů založených na kombinaci. Kdo ví, jestli se tak strefím do černého.
Bydleli jsme v Salinas a poznali jsme, že k nám Tom přijel – jezdíval myslím vždycky v noci – podle balíčku žvejkačky, kterou jsme s Mary pokaždé našli pod polštářem. A žvejkacka tehdy měla jaksepatří cenu, zrovna tak jako pěticentový niklák. Někdy se u nás neobjevil celé měsíce, ale přesto jsme každé ráno hned po probuzení sáhli pod polštář, abychom se přesvědčili. A dělám to dodnes, i když je to spousta let, co jsem tam našel žvejkačku naposledy.
Moje sestra Mary nechtěla být holka. Brala to jako neštěstí, na které si nemohla zvyknout. Byla sportovkyně, hrála kuličky, ohromně házela míčem a holčičí oblečení jí při tom vadilo. Mluvím ovšem o časech dávno předtím, než objevila, jaké za to má děvče výhody.
Právě tak jako jsme věděli, že máme někde na těle, nejspíš v podpaždí, tajný knoflík, který stačí správně stisknout, abychom létali, vymyslela si Mary kouzlo, jímž se promění v ostříleného kluka, jakým chtěla být. Jestli usne v kouzelné poloze se správně pokrčenými koleny, s hlavou v kouzelném úhlu a s prsty navzájem překříženými, probudí se ráno jako kluk. Každý večer se snažila objevit tu správnou kombinaci, ale nikdy jí to nevyšlo. Pomáhal jsem jí vždycky překřížit prsty jako stříšku. Vzdávala se už naděje, že se jí to někdy podaří, když jsme jednou ráno objevili pod polštářem žvejkačku. Odloupli jsme si každý jeden plátek a slavnostně se dali do žvýkání, byla to značka Beeman s mátovou příchutí a nic tak báječného se od té doby už nevyrobilo.
Mary si natahovala dlouhé černé vroubkované punčochy a najednou s ohromnou úlevou prohlásila: „No to se ví!"
„Co se ví?" zeptal jsem se.
„Strejda Tom," řekla a začala žvýkat, až to mlaskalo.
„Co strejda Tom?" zajímal jsem se.
„Ten bude vědět, jak se stát klukem."
A bylo to – jasné jako facka. Divil jsem se, že to nenapadlo mě.
Maminka byla v kuchyni a dohlížela na novou mladičkou dánskou služebnou. Takových děvčat se u nás vystřídala dlouhá řada. Nově přistěhované dánské farmářské rodiny posílaly své dcery do služby v amerických rodinách, kde se naučily nejen anglicky, ale poznaly i americkou kuchyni, prostírání, způsoby a všechny ty drobné jemnůstky salinského nóbl života. Za dva roky takového učení po dvanácti dolarech měsíčně se z těch děvčat stávaly velice žádané manželky pro americké mládence. Měly už americké chování, ale pořád ještě dokázaly dřít jako koně na polích. Některé dnešní nejelegantnější salinské rodiny pocházejí z takových manželství.
Tentokrát byla v kuchyni Matylda s vlasy jako len a maminka kolem ní kvokala jako kvočna.

„Vtrhli jsme do kuchyně. „Je už vzhůru?"
„Pst!" tišila nás maminka. „Přijel pozdě. Nechtě ho spát!"
Ale slyšeli jsme ze zadní ložnice téci vodu do umývadla, takže jsme poznali, že je strejda vzhůru. Číhali jsme mu za dveřmi jako kočky a čekali, až se objeví. Vždycky jsme se k sobě zpočátku chovali ostýchavě. Myslím, že strejda Tom byl právě tak plachý jako my. Byl by nejspíš nejradši vyběhl a vyhazoval nás do vzduchu, ale místo toho jsme si všichni počínali škrobeně.
„Děkujeme za žvejkačku, strejdo Tome."
„Jsem rád, že vám chutná."
„Myslíš, že večer dostaneme zapíkané ústřice, když jsi tady?"
„Určitě to zkusíme, jestli vám to máma dovolí."
Přešli jsme do obývacího pokoje, kde jsme se usadili. Maminka zavolala z kuchyně: „Děti, dejte strejdovi pokoj!"
„Vždyť jsou hodné, Ollie," odpověděl strejda.
Rozesadili jsme se v obývacím pokoji do trojúhelníku. Tom měl ohromně tmavou tvář a ohromně modré oči. Nosil pěkné šaty, ale nikdy se nezdálo, že je dobře oblečen. V tom se podstatně lišil od svého otce. Rezavé kníry neměl nikdy úhledně zastřižené, vlasy mu neležely a ruce měl ztvrdlé od práce.
Mary řekla: „Strejdo Tome, jak se z člověka stane kluk?"
„Jak? Přece se už jako kluk narodí, Mary."
„Ne, to nemyslím. Jak by se stal kluk ze mě?"
Tom se na ni vážně zahleděl. „Z tebe?"
A Mary spustila: „Nechci bejt holka, strejdo Tome. Chci bejt kluk. Holky jsou samé hubičkování a panenky. Já holka bejt nechci. A nechci!" Z očí jí vyhrkly vzteklé slzy.
Tom sklopil oči, zadíval se na svoje ruce a odlupoval si zlomeným nehtem kus mozolu. Chtěl jí nejspíš povědět něco krásného. Toužil po výmluvnosti svého otce, po lahodných a okřídlených slovech, líbezných a laskavých. „Ale já bych nechtěl, abys byla kluk," řekl nakonec.
„Proč ne?"
„Líbíš se mi jako holčička."
Božstvo na jejím oltáři se začalo hroutit. „Copak ty máš rád holky?"
„Ano, Mary, mám holčičky moc rád."
Mary se zatvářila znechuceně. Jestli je to pravda, je strejda nekňuba. Nasadila tón, kterým obyčejně odmítala nesmyslné blábolení. „No dobrá," řekla, „ale co mám dělat, aby ze mě byl kluk?"
Tom měl dobrý sluch. Pochopil, že v jejích očích klesá, ale chtěl, aby ho měla ráda a obdivovala ho. Zároveň však měl nezlomný smysl pro pravdu, který jako ocelový prut stínal hlavy přelétavých lží. Podíval se Mary na vlasy, tak světlé, že byly skoro bílé, pevně utažené v copánek, aby jí nepřekážely, a na konci špinavé, poněvadž si Mary o cůpek při hraní kuliček utírala ruce před těžkým cvrkem. Tom se jí zkoumavě zahleděl do chladných a nepřátelských očí.
„Mně se zdá, že to nemyslíš vážně, aby z tebe byl kluk."
„A myslím!"
Tom se mýlil – myslela to opravdu vážně.
„Jenže to nejde," řekl. „A jednou budeš ráda, že to nejde."
„Nebudu ráda," odsekla Mary, obrátila se ke mně a řekla s mrazivým pohrdáním: „Neví to!"
Tom sebou trhl a já se zachvěl, tak drtivě působila její obžaloba. Mary byla kurážnější a nemilosrdnější než většina dětí. Proto taky v Salinas při kuličkách všechny obehrála.
Tom rozpačitě navrhl: „Jestli bude maminka souhlasit, objednám teď ráno ty zapíkané ústřice a večer si je vyzvednu."
„Já zapíkané ústřice nerada," prohlásila Mary, odešla s nosem nahoru do naší ložnice a práskla za sebou dveřmi.
Tom se za ní lítostivě zadíval. „Je to namouduši holka," řekl.
Zůstali jsme spolu sami a já pokládal za svou povinnost odčinit ránu, kterou mu Mary zasadila. „Já zapíkané ústřice hrozně rád," prohlásil jsem.
„To se rozumí. A Mary taky."
„Strejdo Tome, vážně nevíš, jak by se z ní stal kluk?"
„Ne, nevím," řekl smutně. „Byl bych jí to řekl, kdybych věděl."
„Hází míčem nejlíp v celé Západní čtvrti."
Tom si povzdychl a znovu se zadíval na svoje ruce, a já na něm viděl tíhu porážky a bylo mi ho líto, až mě to bolelo. Přinesl jsem mu svou vyhloubenou zátku se zapíchanými špendlíky, které tvořily mříže. „Chtěl bys moji klec na mouchy, strejdo?"
Byl opravdový gentleman. „Ty bys mi ji dal?"
„Dal. Vidíš, takhle vytáhneš jeden špendlík, abys dostal mouchu dovnitř, a pak

ti tam sedí a bzučí."
„To jsem vážně rád, že mi ji dáváš. Děkuju ti, Johne."
Celý den pak kudlal ostrým nožíkem špalíček dřeva, a když jsme se vrátili ze školy, měl vyřezanou hlavičku. Její oči, uši a rty se pohybovaly a v dutině hlavy je spojovala drobná bidýlka. Dole v krku byla díra ucpaná zátkou. Bylo to báječné. Člověk chytil mouchu, strčil ji tou dírou dovnitř a zašpuntoval ji. A hlavička najednou ožila. Koulela očima, pohybovala rty a stříhala ušima, jak vyplašená moucha lezla po bidýlkách. Dokonce i Mary strejdovi trochu odpustila, ale nikdy už mu plně nevěřila – až do té doby, kdy byla ráda, že je děvče, jenomže pak už bylo pozdě. Strejda nedal hlavičku mně, ale nám oběma. Dodnes ji máme někde uloženou a dodnes funguje.
Někdy mě Tom bával s sebou na ryby. Vyjížděli jsme bryčkou před východem slunce a pustili jsme se rovnou k Frémontovu špičáku, a když jsme se blížili k horám, začínaly hvězdy blednout a hory černaly v úsvitu. Vzpomínám si na ty jízdy, kdy jsem se tiskl uchem a tváří k Tomovu kabátu. A pamatuju se, jak mě zlehka objímal kolem ramen a občas mě popleskal po paži. Nakonec jsme zastavili někde pod dubem, vypráhli koně, napojili ho z bystřiny a přivázali ho za ohlávku vzadu k bryčce.
Nepamatuju se, jak vlastně Tom mluvil. Když ták na to teď myslím, nevzpomínám si na jeho hlas ani na jeho slova. U dědečka si vzpomínám na obojí, ale když myslím na Torna, vybavuje se mi představa jakéhosi hřejivého mlčení. Třeba nemluvil vůbec. Tom měl nádherné rybářské náčiní a sám si dělal mušky. Ale nějak ho nezajímalo, jestli pstruha opravdu chytí nebo ne. Nepotřeboval nad živými tvory triumfovat.
Pamatuju se na pětiprsté kapradí rostoucí pod malými vodopády, jehož prsty se pohupovaly pod padajícími kapkami vody. A pamatuju si čichové dojmy z těch kopců, vůni divokých azalek, zápach smraďocha z veliké dálky, sladký a přesycující odér lupin a pach koňského potu na postroji. Pamatuju se na nádherné rozmáchlé tance luňáků vysoko na obloze a na to, jak je Tom dlouho pozoroval, ale nevzpomínám si, že by o nich byl někdy něco řekl. Pamatuju se, jak jsem držel smyčku rybářského vlasce, zatímco Tom zatloukal kolíčky a splétal na nich dohromady přetržené konce. Pamatuju se na vůni rozdrceného kapradí v proutěném košíku a na jemnou nasládlou vůni čerstvých a mokrých duhových pstruhů, vyjímajících se tak pěkně na zeleném podkladě. A pamatuju se konečně na návraty v bryčce a na to, jak jsem sypal ječmen do koženého pytlíku, navlékal ho koni na hlavu a zapínal mu ho za ušima. Ale nepamatuju se na Tomův hlas ani na jeho slova, mám ho v paměti temného, mlčenlivého a nesmírně hřejivě srdečného.
Tom svoji temnotu cítil. Jeho otec byl krásný a chytrý, matka malá a matematicky sebejistá. Všichni jeho bratři a sestry byli hezcí, nadaní nebo jim přálo štěstí, Tom je všechny vroucně miloval, ale připadal si vedle nich těžkopádný a přízemní. Šplhával sice k výšinám nadšení, ale plácal sebou v kamenité tmě mezi vrcholky. Míval záchvaty odvahy, ale v těch mu bránilo bednění zbabělosti.
Samuel řekl, že Tom kolísal nad problémem velikosti a snažil se rozhodnout, jestli unese břímě chladné odpovědnosti. Samuel znal synovy vlastnosti a cítil v něm schopnost násilí, které se bál, protože v něm samém nic násilnického nebylo. I když se pustil do Adama Traska pěstí, nebylo to z násilnictví. A pokud jde o knihy, které se u nich doma objevovaly, některé z nich tajně, Samuel klouzal hladce po jejich povrchu a balancoval vesele mezi idejemi jako člověk, který projíždí v kánoi zpěněnými peřejemi. Kdežto Tom se do knihy pohroužil, vrtal se a ryl mezi deskami, razil si myšlenkami tunel jako krtek a vynořil se s obličejem i s rukama poznamenanýma obsahem té knihy.
Násilnost a plachost – Tom potřeboval ženy a zároveň se nepovažoval za hodného nějaké ženy. Dlouho se tak vždycky zmítal v mučivém celibátu a pak odjel vlakem do San Franciska, kde se ženskými přímo zalykal a zahlcoval, a pak se mlčky vrátil na ranč, připadal si zesláblý, nenaplněný a nehodný a trestal se dřinou, oral a osíval neplodnou půdu a řezal dubové dříví, až byl v kříži jako přeražený a paže mu plihly jako vyždímané hadry.
Je pravděpodobné, že mu jeho otec zastiňoval slunce, Samuelův stín Toma srážel. Tom psal tajně verše a v těch dobách bylo jedině rozumné nechat si něco takového pro sebe. Básníci byli chabí zženštilci a západní muži jimi pohrdali. Poezie byla známkou slabosti, degenerace a rozkladu. Číst ji znamenalo vystavovat se výsměchu. A psát ji znamenalo stát se podezřelým vyvržencem. Poezie byla tajná neřest, a taky právem. Nikdo neví, jestli byly Tomovy verše dobré nebo špatné, neboť je ukázal jenom jedné osobě a před svou smrtí je do poslední řádky spálil. Podle popela v kamnech jich musela být spousta.
Z celé rodiny měl Tom nejradši Dessie. Byla veselá. Všechno se kolem ní smálo. Její podnik byl v Salinas jedinečný. Byl to ryze ženský svět. Všechna pravidla a všechny obavy, ze kterých ta železná pravidla vycházela, tady ztrácela svou moc.

Mužům tu byly dveře uzavřeny. Byla to svatyně, kam se ženy utíkaly a mohly být samy sebou – se všemi pachy, zbujností, mystikou, marnivostí, pravdomluvností i zájmy. U Dessie se vysvlékaly z kostkových korzetů, těch posvátných korzetů, které přetvářely a znetvářely ženské maso v těla bohyň. U Dessie to byly ženské, které chodily na toaletu a přejídaly se a škrábaly se a pouštěly větry. A z té volnosti vyplýval smích, záchvaty smíchu a řehotu.
Muži ten smích slýchali za zavřenými dveřmi a oprávněně se lekali, co se to tam děje, nejspíš s pocitem, že jsou sami terčem toho smíchu – což také byla z valné míry pravda.
Zrovna teď Dessie vidím, s tím zlatým skřipcem poskakujícím jí na nose, který nebyl pro skřipec rostlý, s očima slzícíma překypujícím veselím, jak se může potrhat křečemi smíchu. Vlasy jí obyčejně spadly do čela a vnikly jí pod skla, skřipec jí sklouzl z vlhkého nosu a točil se na konci černé stužky.
U Dessie bylo nutno objednat si šaty měsíce předem a navštívit její podnik aspoň dvacetkrát, než se vybrala látka a střih. Něco tak zdravého jako její salón město Salinas ještě nezažilo. Muži měli své spolkové lóže, své kluby a bordely, kdežto ženám do příchodu Dessie nezbývalo nic jiného než oltářní spolek a afektovaná roztomilost pastorova.
A pak se Dessie zamilovala. Neznám o jejím milostném románku žádné podrobnosti – do koho se zamilovala a za jakých okolností, jestli tu bylo na překážku náboženství nebo živá manželka, nemoc nebo sobectví. Myslím, že maminka o tom něco věděla, ale celá záležitost patřila k těm, jaké se zamykají do rodinné almary a nikdy nevytahují na světlo. A jestliže něco věděli i jiní salinští občané, zachovali to loajálně jako obecní tajemství. Vím jenom, že to bylo beznadějné, ponuré a hrozné. Po roce to v Dessie ubilo všechnu radost a její smích umlkl.
Tom zuřivě třeštil v horách jako lev ve strašných bolestech. Jednou o půlnoci si osedlal koně a nečekaje na ranní vlak vyrazil do Salinas. Samuel se pustil za ním a poslal z King City do Salinas telegram.
A když Tom ráno s nasupenou tváří pobodával vyčerpaného koně salinskou Johnovou ulicí, čekal už na něj šerif. Odzbrojil Torna, zavřel ho do cely a napájel ho černou kávou a koňakem, dokud si pro něj Samuel nepřijel.
Samuel Tomovi nekázal. Dojel s ním domů a nikdy se už o té příhodě nezmínil. A na Hamiltonovic ranči se rozhostilo ticho.
* * *
Na Den díkůvzdání v roce 1911 se na ranči shromáždila celá rodina – všechny děti až na Joea, který byl v New Yorku, na Lizzie, která rodinu opustila a zvolila si jinou, a na Unu, která umřela. Sjeli se s dárky a s větším množstvím potravin, než stačil spořádat i tenhle klan. Všichni byli ženatí nebo vdané, až na Dessie a Torna. Jejich děti povykovaly po celé usedlosti. Dům se zrovna otřásal – tolik rámusu ještě nezažil. Děti vřeštěly a pištěly a praly se. Muži pořádali časté výpravy do kovárny a při návratu si provinile utírali kníry.
Líziny kulaté tvářičky byly čím dál tím červenější. Organizovala a komandovala. Kuchyňská kamna nikdy nevyhasla. Postele byly plné a na prošívaných pokrývkách rozložených na polštářích po podlaze spaly děti.
Samuel objevil svou někdejší bujarost. Jeho jízlivý vtip zářil a jeho řeč zazněla starým zpěvavým rytmem. Vydržel tak sedět a mluvit a zpívat a vzpomínat, až najednou ještě před půlnocí pocítil únavu. Padlo to na něj a šel si lehnout do ložnice, kde Lízá spala už dvě hodiny. Byl tím sám zmaten, ne tím, že si musel jít lehnout, ale že se mu chtělo.
Když máma s tátou odešli, Will přinesl z kovárny whisky a klan uspořádal v kuchyni shromáždění, při kterém whisky kolovala ve sklenicích od zavařeniny s kulatým dnem. Matky se občas odplížily do ložnic, aby se přesvědčily, že jsou děti přikryté, a zase se vracely. Všichni mluvili šeptem, aby nerušili děti a staroušky. Byli tam Tom a Dessie, George a jeho hezká Mamie, rozená Dempseyová, Mollie a William J. Martinovi, Olivě a Ernest Steinbeckovi a Will se svou Deilou.
Všichni chtěli vyslovit totéž – všech deset. Ze Samuela se stal děda. Nikdy by nevěřili, že by k tomu mohlo dojít. Upíjeli whisky a šeptem si sdělovali ten zarážející objev.
Všimli jste si, jak se hrbí v zádech? A krok už nemá tak pružný.
Trochu brká, ale o to nejde – má to v očích. Oči mu zestárly.
Dřív by si byl šel lehnout poslední.
Všimli jste si, že zapomněl, o čem mluví, zrovna uprostřed té historky?
Poznal jsem mu to na pokožce. Začíná se mu scvrkat, a na hřbetech rukou ji má průsvitnou.
Šetří si pravou nohu.
Pravda, ale tu mu přece přerazil kůň.

Já vím, ale nikdy předtím ji za sebou netahal.
Říkali to všechno dotčeně. To přece není možné, protestovali. Táta přece nemůže zdědkovatět. Samuel je mladý jako úsvit dne, jako věčný úsvit.
Může třeba zestárnout, jako stárne den k poledni, ale proboha, přece nemůže nadejít večer, nebo dokonce noc – ? Bože, to ne!
Bylo přirozené, že se k tomu v myšlenkách obraceli a couvali před tím, že o tom nemluvili, ale v duchu si říkali: Jaký by to byl bez něho svět?
Nač bychom mohli vůbec pomyslet, kdybychom nevěděli, co si o tom myslí on?
Jaké by to bez něho bylo jaro nebo vánoce nebo déšť? Byl by to konec všech vánoc.
Utíkali v duchu před tím pomyšlením a hledali oběť – někoho, koho by zranili, poněvadž sami cítili ránu. Vrhli se na Torna,
Tys byl tady. Byls tady celou tu dobu!
Jak k tomu došlo? Kdy k tomu došlo?
Kdo mu to udělal?
Nezavinils to náhodou ty tou svou potřeštěností?
A Tom jejich výčitky snášel, protože tu bolest cítil s nimi. „To Una," řekl ochraptěle. „Nikdy se nevzpamatoval z její smrti. Vykládal mi, jak muž, opravdový muž, nemá právo, aby se dal zničit zármutkem. Znovu a znovu mi klad na srdce, jak musím věřit, že všechno spraví čas. Opakoval to tak často, až jsem poznal, že ztrácí půdu pod nohama."
„Proč jsi nám o tom nic neřek? Snad bychom byli proti tomu něco mohli podniknout!"
Tom vyskočil, všecek zuřivý a nahrbený. „Co jsem vám měl sakra říkat? Že umírá zármutkem? Že mu měkne morek v kostech? Co jsem vám měl vykládat? Vy jste tady nebyli. Já se na to musel dívat a vidět, jak mu vyhasínají oči – ke všem sakrům!" Tom vyrazil z místnosti a ostatní slyšeli, jak venku kope bagančaty do křemenů.
Zastyděli se. Will Martin navrhl: „Půjdu a přivedu ho zpátky."
„Nedělej to," namítl rychle George a sourozenci souhlasili. „Nedělej to. Nech ho samotného! My ho známe podle sebe."
Tom se za chvilku vrátil. „Musím se vám omluvit," řekl. „Moc mě to mrzí. Jsem nejspíš trochu pod parou. Táta tomu říká „v náladě*, když se namažu. Jednou v noci jsem přijel domů…" znělo to jako zpověď – „dovrávoral jsem přes dvorek a praštil jsem sebou do růží a vylez jsem po čtyřech do schodů a pozvracel jsem podlahu vedle postele. Ráno jsem mu chtěl povědět, že se za to stydím, a víte, co mi řek? „To nic, Tome, byl jsi kapku v náladě.“ V náladě – po tom všem. Žádný ožrala nelez domů po čtyřech. Byl jenom v náladě!"
George zarazil ten potřeštěný proud řečí. „My se chceme omluvit tobě, Tome," prohlásil. „Vždyť to vypadalo, jako bychom ti to kladli za vinu, ale tak jsme to nemysleli. Nebo třeba mysleli. Ale mrzí nás to."
Will Martin promluvil realisticky: „Žije se tady moc těžce. Co abychom ho přesvědčili, aby to tady prodal a přestěhoval se do města? Moh by žít šťastně do sta let. Rádi bychom ho s Mollie vzali k sobě."
„To by sotva udělal," namítl Will. „Je paličatý jako mezek a pyšný jako kůň. Tou jeho pýchou tak hned nic nepohne."
Olivin manžel Ernest řekl: „No, pozvání snad neuškodí. My bychom ho u nás taky rádi viděli, i s babičkou."
Pak opět umlkli, protože jimi otřásla představa, že by už neměli ranč, tu vyprahlou kamenitou pustinu v zoufalých kopcích a nevýnosných úžlabích.
Z Willa Hamiltona udělal instinkt i obchodní zkušenost bystrého čtenáře méně hlubokých lidských impulsů. Teď prohlásil: „Kdybychom na něm chtěli, aby zavřel kovárnu, bylo by to jako chtít na něm, aby udělal kříž za svým životem, a to prostě neudělá."
„Máš pravdu, Wille," souhlasil George. „Bral by to jako kapitulaci. Viděl by v tom zbabělost. Ne, ranč nikdy neprodá, a kdyby to udělal, nepřežil by to myslím ani o tejden."
Will navrhl: „Dá se na to jít i jinak. Co ho pozvat na návštěvu? Ranč by zatím moh vést Tom. Táta s mámou mají načase, aby se podívali trochu do světa. Pořád se něco děje. To by ho vzpamatovalo, a pak by se moh vrátit zpátky do práce. A za nějakou chvíli by se mu třeba už ani nechtělo. Sám mluvil o čase, že dokáže věci, na jaké nestačí ani dynamit."
Dessie si sčísla vlasy z čela. „To si vážně myslíte, že je padlý na hlavu?"
A Will prohlásil ze své zkušenosti: „Člověk se někdy rád tváří jako padlý na hlavu, když mu to umožní udělat něco, v čem mu jeho chytrost brání. Zkusit to můžeme. Co tomu všichni říkáte?"
Všichni v kuchyni přikyvovali, jenom Tom seděl jako balvan a zamyšleně se mračil.

„Tome, ty byses ranče neujal?" zeptal se George.
„O to není," řekl Tom. „Vést ranč nedá žádnou práci, tomu se beztak nevede – a nikdy nevedlo."
„Tak proč nejsi pro?"
„Nechce se mi tátu urazit," řekl Tom. „Vždyť to pozná."
„Uškodí snad někomu, když se mu to navrhne?"
Tom si mnul uši tak dlouho, až z nich vypudil všechnu krev, takže mu na okamžik zbělely. „Já vám v tom nebráním," řekl, „ale sám to udělat nemůžu."
George řekl: „Mohli bychom mu to napsat – pozvat ho dopisem plným legrace. A kdyby nás měl někoho dost, moh by jít k dalšímu. Návštěvy u nás všech by mu vystačily na léta." A při tom taky zůstali.
* * *
Tom přivezl z King City dopis od Olivě, a poněvadž znal jeho obsah, počkal, až zastihne tátu samotného, a teprve pak mu ho odevzdal. Samuel pracoval v kovárně a měl začerněné ruce. Vzal obálku za růžek, položil ji na kovadlinu a pak si vydrhl ruce v soudku s černou vodou, kde kalil žhavé železo. Otevřel dopis špičkou podkováku a vyšel na slunce, aby si ho přečetl. Tom vysadil kola valníku a mazal nápravy hnědou kolomazí. Pozoroval tátu koutkem oka.
Samuel dočetl, složil psaní a vsunul je zpátky do obálky. Sedl si na lávku před kovárnou a zahleděl se do prázdna. Pak vytáhl dopis, přečetl si ho ještě jednou, znovu ho složil a strčil si ho do kapsy modré košile. Potom vstal, pustil se pomalu do svahu východního kopce a kopal cestou do kamení.
Před nedávném trochu sprchlo, takže ze země vyrazilo chmýří ubohé travičky. V polovině svahu Samuel přidřepl, nabral si hrst hrubé štěrkovité země a rozestřel si ji ukazováčkem na dlani, křemitý písek a pískovec, střípky lesklé slídy, křehký kořínek a žilkovaný kamínek. Vysypal to z ruky a oprášil si dlaně. Utrhl stéblo trávy, strčil si je mezi zuby a zadíval se do svahu k obloze. K východu spěchal nervózní mrak hledaje stromy, kde by se vypršel.
Samuel vstal a vykročil loudavě zpátky k domu. Nahlédl do kůlny s náčiním a popleskal opěrné čtyřcoulové trámy. Zastavil se u Torna, roztočil jedno z kol valníku a zadíval se na Torna zkoumavě, jako by ho viděl poprvé. „Vždyť jsi už dospělý chlap," prohlásil pak.
„Tos nevěděl?"
„I věděl – nejspíš věděl," řekl Samuel a loudal se dál. Tvářil se výsměšně, jak to rodina dobře znala – terčem žertu byl on sám a smích se obracel dovnitř. Prošel kolem smutné zahrádky a obešel celý dům – už dávno ne nový. I naposled přistavěné přístěnky už chátraly pod vlivem počasí a kyt kolem okenních tabulek se sesychal. Na zápraží se otočil a přeměřil si celé obytné stavení, než vešel dovnitř.
Lízá právě válela na zamoučeném valu placky na závin. Uměla to s válečkem tak, že pod ním těsto zrovna dýchalo. Rozválená bledá placka se trochu stáhla vlastním vnitřním napětím. Lízá ji vzala, položila ji na plechovou formu a okrojila kraje nožem. Připravená malinová náplň mokvala na míse v hluboké červené šťávě.
Samuel se posadil na kuchyňskou židli, přehodil si nohu přes nohu a zadíval se na ni. Oči se mu smály.
„Nemůžeš si v tuhle denní dobu najít nějakou práci?" zeptala se ho.
„To bych teda moh, maminko, kdybych o to stál."
„Tak mi tady neseď a neznervózňuj mě! Noviny máš vedle v pokoji, jestli chceš prolenošit den."
„Už jsem je čet," řekl Samuel.
„Celé?"
„Všechno, co mě v nich zajímalo."
„Samueli, co to s tebou je? Ty máš něco za lubem. Vidím ti to na nose. Tak to vysyp a nech mě dodělat ten štrůdl!"
Zahoupal nohou a usmál se na ni. „Taková ženuška jako za groš kudla," řekl. „Tři by člověk spořádal na jedno zakousnutí."
„Samueli, nech toho teď! Někdy večer proti troše legrace nic nemám, ale teď není ještě jedenáct. Běž si po svých!"
Samuel řekl: „Lízo, víš, co znamená slovo „prázdniny“?"
„Nech si ty legrace před polednem!"
„Ale víš to, Lízo?"
„To se rozumí, že vím. Nedělej si ze mě blázny!" „Tak co to znamená?"
„Odjet si odpočinout někam k moří. A teď s tím svým kašparováním plav!"
„Rád bych věděl, odkud to slovo znáš."
„Řek bys mi, co máš za lubem? Proč bych ho neměla znát?"
„Zažilas někdy takové prázdniny?"
„Co prosím tě" – A zarazila se.

„Zažilas někdy za padesát let prázdniny, ty mrně mrňavý, ty malý pivo jedno?"
„Samueli, prosím tě, běž mi z kuchyně!" vyhrkla v nějaké předtuše.
Samuel vytáhl z kapsy psaní a rozložil je. „Píše nám Olivě," oznámil. „Zve nás na návštěvu do Salinas. Zařídili pro nás nahoře pokoje. Chce, abychom lip poznali děti. Sehnala pro nás lístky na sezónu v Chautauque. Billy Sunday bude potírat ďábla a Bryan přednese svou řeč o zlatém kříži. Rád bych si ho poslech. Je to bláhová řeč, ale přej ji přednáší tak, až z toho člověku puká srdce."
Lízá si zamnula nos a zamoučila si ho přitom. „Je to drahé?" zeptala se starostlivě.
„Drahé? Olivě nám koupila lístky. Jako dárek."
„Kdepak, nemůžeme jet," řekla Lízá. „Kdo by ved ranč?"
„Tom by ho ved – pokud je tady v zimě třeba něco vést."
„Stejskalo by se mu tu."
„Třeba by za ním na čas přijel George a chodili by spolu na křepelky. Vidíš, co v tom dopise je, Lízo?"
„Co je to?"
„Dva lístky na vlak do Salinas. Olivě píše, že nám nechce nechat žádnou výmluvu."
„Ty můžeš vrátit a poslat jí peníze."
„Ba ne, to nejde. No tak, Lízo – maminko – to ne! Tumáš – vem si kapesník!"
„To je utěrka," řekla Lízá.
„Posaď se, maminko. No tak! To pomyšlení na odpočinek tě nejspíš vyvedlo z míry. Tumáš! Já vím, že je to utěrka. Billy Sunday přej prohání ďábla po celém jevišti."
„Vždyť je to rouhání!" vzlykla Lízá.
„Ale, stejně bych to chtěl vidět. Ty ne? Cos to říkala? Zvedni hlavu! Neslyšel jsem tě. Cos to povídala?"
„Že jo," zamumlala Lízá.
Tom právě něco kreslil, když k němu Samuel přišel. Podíval se na tátu zamlženýma očima a snažil se zjistit účinek Olivina dopisu.
Samuel se podíval na jeho kresbu. „Co je to?"
„Snažím se vymyslet otvírač vrat, aby člověk nemusel vylézat z bryčky. Tady je táhlo na odsunutí petlice."
„A co ji odsune?"
„Myslel jsem na nějakou silnou pružinu."
Samuel si kresbu zkoumavě prohlížel. „A co ji pak zase zastrčí?"
„Tady ta páka. Přisune se k pružině tlakem z druhé strany."
„Aha," poznamenal Samuel. „Mohlo by to docela fungovat, kdyby byla vrata pořádně zavěšena. A vyrobit to a udržovat by zabralo jenom dvakrát víc času než vylézat dvacet let z bryčky a otvírat vrata normálně."
Tom se ohradil: „Když se někdy kůň splaší…"
„Já vím," řekl Samuel. „Ale hlavně, že je to zábavná hračka."
„Teď jsi mě nachytal!" zazubil se Tom.
„Tome, myslíš, že by ses dokázal postarat o ranč, kdybychom si s maminkou vyjeli na vejlet?"
„To se rozumí," řekl Tom. „Kam se chystáte?"
„Olivě nás na čas zve do Salinas."
„No, to by bylo ohromné!" řekl Tom. „Maminka souhlasí?"
„Souhlasí, a jako obyčejně zapomíná, co to bude stát."
„To je náramné," zaradoval se Tom. „Jak dlouho myslíte, že budete pryč?"
Samuel na něm utkvěl třpytnýma výsměšnýma očima, dokud se Tom neklidně nezavrtěl. „Co je, táto?"
„Jen taková ta jedna notička, synku – tak tichá, že jsem ji div nepřeslech. Ale já ji nepřeslech. Synku, jestli máte s bratry a sestrami nějaké tajemství, mně to nevadí. Myslím si, že je to v pořádku."
„Já nevím, co myslíš," kroutil se Tom.
„Děkuj Pánubohu, že ses nechtěl stát hercem, Tome. Dopadlo by to s tebou hrozně špatně. Vymysleli jste si to nejspíš na Den díkůvzdání, když jste tu byli všichni pohromadě. A vychází vám to jako po másle. Vidím v tom Willovu ruku. Nic mi neříkej, jestli nechceš."
„Já pro to nebyl," řekl Tom.
„Taky mi to na tebe nevypadá," řekl Samuel. „Ty bys byl pro to, aby mi nalili čistého vína. Neříkej ostatním, že jsem je prokouk." Už odcházel, ale pak se vrátil a položil Tomovi ruku na rameno. „Děkuju ti, žes mě chtěl poctít pravdou, synku. Není to chytré, ale dýl to vydrží."
„Jsem rád, že pojedete."
Samuel se zastavil ve dveřích kovárny a rozhlížel se po kraji. „Říká se, že mámy mají nejradši ošklivé děti," řekl a prudce zavrtěl hlavou. „Tome, prokážu ti

čest za čest. Nech si to pro sebe jako svoje temné tajemství a neříkej to bratrům a sestrám – já vím, proč jedu – a vím taky, Tome, kam jedu. A jedu tam rád."

KAPITOLA 24

Vrtalo mi hlavou, proč pravdy života a smrti zasahují a drtí některé lidí víc a jiné míň. Unina smrt podryla Samuelovi půdu pod nohama, prolomila jeho obranu a otevřela dveře stáří. Naproti tomu Lízá, která určitě milovala své děti stejně hluboce jako její manžel, nebyla zničena ani vyhozena z kolejí. Její život pokračoval rovnoměrně dál. Cítila zármutek, ale přežila ho.
Lízá snad přijímala svět stejně, jako přijímala bibli, se všemi paradoxy a zvraty. Neměla ráda smrt, ale věděla o její existenci, a nepřekvapilo ji, když smrt opravdu přišla.
Samuel mohl o smrti uvažovat a filozofovat a pohrávat si s ní, ale ve skutečnosti v ni nevěřil. Do jeho světa smrt nepatřila. On i všichni kolem něho byli nesmrtelní. Když smrt skutečně přišla, cítil to jako urážku, jako popření té nesmrtelnosti, o níž byl hluboce přesvědčen, a ta jediná trhlina ve zdi způsobila, že se mu zřítila celá stavba. Věřil myslím vždycky, že dokáže smrt přehádat. Byla jeho osobní oponentkou, kterou dokáže umluvit.
Pro Lízu byla smrt prostě smrt – něco, co jí bylo slíbeno a co mohla čekat. Dokázala pokračovat v životě a i ve svém zármutku postavit na plotnu hrnec fazolí, upéci šest závinů a přesně naplánovat, kolik jídla bude zapotřebí k pořádnému nakrmení hostí na pohřbu. A i ve svém zármutku dokázala dohlédnout, aby si Samuel vzal čistou bílou košili, aby si vykartáčoval černé soukenné šaty, aby na nich neměl skvrny a aby si vyleštil boty. Snad je pro dobré manželství třeba toho obojího, spojení různých druhů síly.
Jakmile se Samuel jednou s něčím smířil, dokázal pravděpodobně zajít dál než Lízá, jenomže ho proces smíření vnitřně rozerval. Lízá ho od rozhodnutí k cestě do Salinas pečlivě pozorovala. Nevěděla jistě, co má za lubem, ale jako dobrá a starostlivá matka věděla, že něco za lubem má. Byla naprostá realistka. Na ničem ostatním nezáleželo, a tak měla radost, že se podívá za dětmi. Byla zvědavá na ně i na vnuky. Nikdy nepřilnula k žádnému místu. Každé místo pro ni bylo jenom stupněm na cestě do nebe. Ani práci neměla ráda pro ni samu, ale pracovala, poněvadž tu práci někdo udělat musel. A byla unavena. Čím dál tíž překonávala bolesti a ztuhlost, které se jí ráno snažily zadržet v posteli – i když se jim to nikdy nepodařilo.
A na nebe se těšila jako na místo, kde se nikdy neušpiní šaty, kde nebude třeba vařit a mýt nádobí. Přitom v nebi viděla věci, se kterými v skrytu duše tak docela nesouhlasila. Trochu moc se tam zpívá a také nechápala, jak i vyvolení vydrží tu slibovanou věčnost rajského lenošení. Ona si v nebi už něco najde. Něco pro ukrácení dlouhé chvíle – nějaké obláčky k zalátání, nějaká unavená křídla, která bude třeba namasírovat mazáním. Límečky nebeských rouch třeba potřebují občas obrátit, a když si máme povědět čistou pravdu, nevěřila, že by se i v nebi nenašel nějaký ten kout s pavučinami, které bude třeba vysmýčit hadrem na smetáku.
Návštěva v Salinas ji rozjařovala i lekala. Těšila se na ni tak, že v ní cítila něco hraničícího s hříchem. A Chautauque? No, tam snad nebude muset a nejspíš tam nepůjde. Samuel začne divočit – bude na něj muset dohlídnout. Nikdy se na něj nepřestala dívat jako na bezradného mladíka. Dobře že nevěděla, co mu táhlo myslí a co se prostřednictvím těch myšlenek dalo s jeho tělem.
Pro Samuela byla všechna místa velice důležitá. S rančem byl důvěrně spřízněn, a když ho opouštěl, měl pocit, jako by vrážel nůž do milované bytosti. Jakmile se však jednou rozhodl, umínil si provést to náležitě. Navštívil obřadně všechny sousedy, starousedlíky, kteří pamatovali, jaké to kolem bývalo a co se změnilo. A staří přátelé, od kterých odjížděl, věděli, že už ho nikdy neuvidí, třebaže jim nic takového neřekl. Vpíjel se očima do hor a do stromů, dokonce i do lidských tváří, jako by si je chtěl zapamatovat pro věčnost.
Návštěvu na Traskově ranči si nechal naposled. Nebyl tam už hezkých pár měsíců. Adam už nebyl žádný mladík. Chlapcům bylo v té době jedenáct a Lee – no, Lee se moc nezměnil. Lee se Samuelem zašel k maštali.
„Chtěl jsem s vámi už dlouho mluvit," řekl. „Ale je tu pořád spousta práce. A snažím se dostat aspoň jednou za měsíc do San Franciska."
„Já vím, jak to chodí," přisvědčil Samuel: „Když člověk ví, že má přítele, tak se za ním ani nepodívá. A pak přítel najednou zmizí a člověk si krvavě vyčítá, že si pro něj neudělal čas."
„Slyšel jsem o vaší dceři. Upřímnou soustrast."
„Dostal jsem váš dopis, Lee. Hezky jste mi napsal."

„Po čínsku," řekl Lee. „Čím jsem starší, tím si připadám čínštější."
„Něco se na vás změnilo, Lee. V čem to je?"
„V mém copu, pane Hamiltone. Ustřih jsem si ho."
„Vida!"
„Všichni jsme si je ustřihli. Neslyšel jste o tom? S císařovnou vdovou je konec. Čína je svobodná. Mandžuové nám už nevládnou a my nenosíme copy. Nová vláda o tom vydala prohlášení. Ani jeden cop nezůstal."
„Cítíte teď nějaký rozdíl, Lee?"
„Ne zvlášť. Je to příjemnější. Ale jsem z té vůle na hlavě nějak nesvůj. Těžko si zvykám na to pohodlí."
„Jak se vede Adamovi?"
„Docela dobře. Ale moc se nezměnil. Rád bych věděl, jaký býval dřív."
„Máte pravdu, já taky. Rozkvet jenom nakrátko. Kluci museli pořádně vyrůst."
„Taky vyrostli. Jsem rád, že jsem tu zůstal. Hodně jsem se z toho naučil, že jsem je viděl růst a trošku přitom pomáhal."
„Učíte je čínsky?"
„Ne, pan Trask nechtěl. A má nejspíš pravdu. Zbytečně by jim to komplikovalo život. Ale jsem jejich přítel – ano, přítel. Otce obdivují, ale mě mají myslím rádi. A hodně se od sebe liší. Nemáte ponětí jak."
„V jakém smyslu, Lee?"
„Uvidíte, až přijdou ze školy. Jsou jako líc a rub jedné mince. Cal je nabroušený, temný a ostražitý, kdežto jeho bratr – to je zkrátka chlapec, kterého si zamilujete, ještě než promluví, a potom ho máte ještě radši."
„To Cala rád nemáte?"
„Toho bráním – sám před sebou. Cal o svůj život bojuje, kdežto jeho bratr bojovat nemusí."
„Mám něco podobného v rodině," řekl Samuel. „A nerozumím tomu. Člověk by myslel, že si budou podobní, když mají stejné vychování a stejnou krev, ale nejsou – zdaleka ne."
O něco později došel Samuel s Adamem silničkou ve stínu dubů na kraj Traskova údolíčka, odkud bylo vidět do údolní roviny.
„Zůstaneš na večeři?" zeptal se Adam.
„Nechci mít na svědomí vraždění dalších kuřat," řekl Samuel.
„Lee chystá dušené hovězí."
„No, v tom případě…"
Adam dosud chodil s jedním ramenem níž po někdejším zranění. Měl tvrdý a nepřístupný výraz a očima vnímal celkové obrazy bez přihlédnutí k podrobnostem. Oba muži se zastavili na silnici a zahleděli se do údolí, které se zelenalo po prvních deštích.
Samuel řekl tiše: „Jestlipak se nestydíš, že necháváš všechny ty pozemky ležet ladem?"
„Nemám proč je obdělávat," odpověděl Adam. „O tom jsme už jednou mluvili. Tys myslel, že se změním. Ale já se nezměnil."
„Pyšníš se svou ranou?" zaútočil Samuel. „Připadáš si tím velký a tragický?"
„Já nevím."
„Tak se nad tím zamysli. Třeba hraješ nějakou roli na ohromném jevišti, ale hraješ ji jenom sám pro sebe."
Adamovi se ozvalo v hlase podráždění. „Tos mi přišel kázat? Rád tě vidím, ale proč do mě reješ?"
„Abych se přesvědčil, jestli tě dokážu trochu dopálit. Mám všetečnou náturu. A vidím před sebou ležet ladem tolik země – i jednoho člověka vedle sebe. Připadá mi to jako marnotratnost.
A marnotratnost nemám rád, poněvadž jsem si ji nikdy nemoh dovolit. Tobě to dělá dobře – promarňovat život?"
„Co jiného mi zbývá?"
„Moh bys to zkusit znovu."
Adam se k němu obrátil čelem. „Z toho mám strach, Samueli. Radši to vedu takhle. Snad na to nemám dost energie nebo kuráže."
„Co tvoji kluci – máš je rád?"
„Mám – mám."
„Jednoho víc než druhého?"
„Proč to říkáš?"
„Nevím. Tvůj tón mě na to přivedl."
„Vraťme se domů," řekl Adam. Vraceli se procházkou pod stromy. Adam se najednou zeptal: „Slyšels někdy, že Cathy je v Salinas? Slyšels takové řeči?"
„Ty ano?"
„Slyšel – ale nevěřím tomu. Nemůžu tomu věřit."
Samuel kráčel mlčky vyježdĕnou písčitou kolejí. Líně se v duchu přizpůsobil

Adamově náladě a unaveně se chopil myšlenky, o které doufal, že je s ní už nadobro konec. Po chvíli řekl: „Tys na ni nepřestal myslet nikdy."
„Nejspíš. Ale na ten výstřel ano. Na ten už nemyslím."
„Nemůžu ti říkat, jak máš žít," odpověděl Samuel, „třebaže ti to říkám pořád. Vím, že by ti asi prospělo, kdybys nechal hloubání nad ztraceným časem a neutíkal před čerstvým povětřím. A když ti to tak říkám, prosívám přitom zároveň svoje vlastní vzpomínky, jako když člověk pátrá v prachu pod podlahou výčepu po zrníčkách zlata, která snad propadala škvírami. Je to chudá rejžovačka – moc chudá. A ty jsi moc mladý, Adame, abys prosíval vzpomínky. Měl by sis opatřit nějaké nové, abys toho vydoloval víc, až zestárneš."
Adam měl skloněnou hlavu a pod spánky se mu rýsovaly zaťaté čelisti.
Samuel se na něj po očku podíval. „Máš pravdu," řekl, „jen se do toho zahryzni! Jak dokážeme bránit falešnou představu! Mám ti říct, co děláš, aby sis nemyslel, žes to sám vynašel? Když jdeš spát a sfoukneš lampu, vidíš ji ve dveřích ozářenou nějakým světýlkem a vidíš, jak na ní vlaje noční košile. A ona přijde láskyplně až k posteli a ty zatajíš dech a odhrneš pokrývku, abys ji pustil k sobě, a odsuneš se hlavou na polštáři, aby si mohla položit hlavu vedle tebe. A cítíš, jak jí voní pleť, a žádná jiná pleť na světě nevoní tak líbezně…"
„Nech toho!" vykřikl Adam. „Nech toho, sakra! Přestaň mi strkat nos do života! Jsi jako kojot, když větří kolem zdechliny!"
„Vím to jen proto," řekl Samuel tiše, „že ke mně přichází jedna zrovna tak – noc za nocí, rok za rokem, až dodneška. A já si říkám, že jsem si před ní měl zavřít myšlenky na petlici a srdce na zámek, ale neudělal jsem to. Celá ta léta jsem Lízu podváděl. Krmil jsem ji nepravdou, předstíral jsem jí něco, a to nejlepší jsem si nechával pro ty sladké noční hodiny. A teď bych si přál, aby měla také nějakého tajného návštěvníka. Jenže se to nikdy nedovím. Ona by před ním nejspíš srdce zamkla a klíč zahodila do pekel."
Adam zatínal ruce, až mu zbělely kotníky. „Nutíš mě, abych pochyboval sám o sobě!" vybuchl. „Vždycky jsi to dělal. Mám z tebe strach. Co si mám počít, Samueli? Pověz mi! Nechápu, jak do mě vidíš tak jasně. Co mám dělat?"
„Já vím, co by člověk měl, Adame, třebaže to sám nikdy nedělám. Ale vždycky vím, co by měl. Ty by ses měl pokusit najít nějakou novou Cathy. Měl bys ji nechat zabít tu vysněnou – aby si to ty dvě vyřídily mezi sebou. A ty bys u toho měl sedět a sezdat se v duchu s tou, která vyhraje. To je nejlepší náhradní řešení. Ale opravdu nejlepší by bylo najít si úplně novou lásku, aby vytlačila tu minulou."
„Z takového pokusu mám strach," řekl Adam.
„Tos už říkal. A já ti teď řeknu něco sobeckého za sebe. Odcházím odsud, Adame. Přišel jsem se rozloučit."
„Jak to myslíš?"
„Moje dcera Olivě nás s Lížou pozvala na návštěvu do Salinas a my tam jedeme – pozejtří."
„Však se vrátíš."
„Až budeme u Olivě, snad měsíc či dva, přijde dopis od George. A toho by se dotklo, kdybychom za ním nepřijeli do Paso Robles. A potom nás Mollie pozve do San Franciska, a pak zase Will, a možná dokonce Joe, abychom přijeli na východ, jestli ještě budeme naživu."
„A to se ti nelíbí? Vždyť si to zasloužíš. Nadřel ses už dost v té své poušti."
„Já tu svou poušť mám rád," řekl Samuel. „Mám ji rád, jako má fenka ráda svoje neduživé štěně. Mám tam rád každý křemen, to kamení, že se na něm láme pluh, tu vrstvičku jalové prsti, to její srdce bez vláhy. V té mé poušti je někde zakopaný poklad."
„Zasloužíš si odpočinek."
„Už to říkáš zase," řekl Samuel. „Právě s tím se musím smířit, a já se s tím smiřuju. Když říkáš, že si zasloužím odpočinek, říkáš mi, že jsem dožil."
„Ty tomu věříš?"
„Smířil jsem se s tím."
Adam vzrušeně vybuchl: „Ale to nemůžeš! Jestli se s tím smíříš, je s tebou konec!"
„Já vím," přisvědčil Samuel.
„Ale to nesmíš!"
„Proč ne?"
„Já nechci!"
„Jsem všetečný dědek, Adame. A nejsmutnější pro mě je, že mě moje všetečnost přechází. Právě z toho jsem poznal, že je na čase, abych navštívil děti. Často už tu všetečnost musím jenom předstírat."
„Radši bych viděl, aby ses v té své poušti zedřel k smrti!"
Samuel se na něj usmál. „To mě těší. A děkuju ti za to. Člověk rád slyší, že ho

má někdo rád, i když je už pozdě."
Adam se mu najednou postavil do cesty, že Samuel musel zůstat stát. , Já vím, cos pro mě udělal," řekl. „A nemůžu ti to nijak oplatit. Ale můžu na tobě chtít ještě něco víc. Kdybych tě požádal – udělal bys mi ještě jednu laskavost a zachránil mi tak možná život?"
„Udělal, kdybych moh."
Adam ukázal rozmáchlým gestem na západ. „Myslím tyhle pozemky – pomoh bys mi z nich udělat tu zahradu, o které jsme mluvili, s větrníky a studněmi a lány vojtěšky? Mohli bychom pěstovat květinová semena. Za ta se dobře platí. Představ si ty lány hrachoru a zlaté obdélníky měsíčků! Třeba deset akrů růží do zahrad celého Západu. Představ si, jak by voněly v západním větru!"
„Ty mě ještě rozpláčeš," řekl Samuel, „a to se pro dědka nehodí." Opravdu mu zvlhly oči. „Děkuju ti, Adame. Západní vítr voní tvou laskavostí."
„Tak to uděláš?"
„Ne, neudělám. Ale budu to vidět před očima, až budu v Salinas poslouchat Williama Jenningse Bryana. A snad uvěřím, že k tomu opravdu došlo."
„Ale já to vážně chci."
„Zajdi si za mým Tomem. Ten ti pomůže. Osázel by růžemi celý svět, chudák, kdyby k tomu měl příležitost."
„Víš dobře, co děláš, Samueli?"
„Vím, vím to tak dobře, že je to už napůl hotová věc."
„Ty jsi ale paličák!"
„Mám hádavou povahu, jak říká Lízá. Ale teď mě děti chytily jako do pavučiny – a já mám dojem, že jsem se nechal chytit rád."
* * *
Lee prostřel k večeři v domě. „Rád bych prostřel pod stromem jako jindy," řekl, „ale venku je dneska chladno."
„To tedy je," přisvědčil Samuel.
Oba chlapci vešli mlčky a plaše na hosta vykulovali oči.
„Dlouho jsem vás neviděl, chlapci. Ale pojmenovali jsme vás dobře. Ty jsi Caleb, viď?"
„Jsem Cal."
„Tak tedy Cal." Samuel se obrátil k druhému chlapci. „Tobě se taky podařilo vytrhnout svému jménu páteř?"
„Prosím?"
„Jmenuješ se Áron?"
„Ano, pane."
Lee se zasmál. „Ale píše se s krátkým A. Dlouhé Á připadalo jeho kamarádům trochu moc vymyšlené."
„Mám pětatřicet králíků, pane, belgičanů," přihlásil se Aron. „Nechtěl byste se na ně podívat? Králíkárna je za domem u pramene. A mám osm králíčků – zrovna včera se narodili."
„Rád se na ně podívám, Arone." Něco mu zaškubalo ústy. „Cale, snad mi neřekneš, že ty zahradničíš?"
Lee se prudce otočil a zadíval se na Samuela. „Ne, tohle ne!" řekl nervózně.
Cal odpověděl: „Napřesrok mi táta slíbil celý akr země v údolí."
Aron se pochlubil: „A já mám samce, co váží sedm kilo. Chci ho dát tátovi k narozeninám."
Zaslechli, jak Adam otvírá dveře z ložnice. „Neříkejte mu to!" pospíšil si Aron. „Je to tajemství."
Lee nakrájel dušené hovězí. „Vždycky mi nasadíte brouky do hlavy, pane Hamiltone," řekl. „Sedněte si, chlapci!"
Adam vešel, stáhl si vysoukané rukávy a posadil se do čela stolu. „Dobrý večer, chlapci," uvítal je a oni unisono odpověděli: „Dobrý večer, tatínku."
„Neřeknete to?" ujistil se ještě Aron.
„Neřeknu," ubezpečil ho Samuel.
„Co neřekneš?" zeptal se Adam.
Samuel ho odbyl: „Člověk snad může mít kapku soukromí! Mám tajnosti s tvým synem."
Cal se přidal: „Já vám taky povím jednu tajnost, hned po večeři."
„Už se na to těším," řekl mu Samuel. „A doufám, že to neuhodnu předem."
Lee vzhlédl od krájení a zamračil se na něj. Začal rozdílet porce na talíře.
Hoši se najedli rychle a tiše, hladově jako vlci. Aron se pak dovolil: „Můžeme už jít, táto?"
Adam přikývl a hoši rychle vyšli. Samuel se za nimi zadíval. „Vypadají starší než na jedenáct," poznamenal. „Zdá se mi, že ta moje čeládka v jedenácti ječela a pištěla a nevydržela chvilku posedět. Tihle mi připadají jako dospělí."
„Tak?" podivil se Adam.

Lee poznamenal: „Já vím, v čem to asi bude. V domácnosti není žádná žena, a ženy mají rády dětičky. Muži o ně tolik nestojí, takže kluci nikdy neviděli v dětském chování žádnou výhodu. Nic jim z toho nekoukalo. Nevím jenom, jestli to dobré není špatné."
Samuel si vytřel zbytek omáčky na talíři krajícem chleba. „Adame, jestlipak ty vůbec víš, jaký máš v Leem poklad? Je spíš filozof, který umí vařit, nebo kuchař, kterému to myslí? Naučil jsem se od něho spoustu věcí. Ty nejspíš taky, Adame."
Adam odpověděl: „Bohužel jsem ho dost neposlouchal – nebo snad on dost nemluvil."
„Proč jsi nechtěl, aby se kluci naučili čínsky, Adame?"
Adam se na okamžik zamyslel. „Zřejmě je čas vyrukovat s pravdou ven," řekl nakonec. „Nejspíš z docela obyčejné žárlivosti. Říkal jsem tomu v duchu jinak, ale asi jsem nechtěl, aby mi tak lehce unikli někam, kam bych je nedokázal sledovat."
„Rozumné vysvětlení, snad až příliš lidské," podotkl Samuel. „Ale uvědomit si to – to už je ohromný skok. Rád bych věděl, jestli jsem tak daleko dospěl v životě sám."
Lee přinesl šedou smaltovanou kávovou konvici, nalil do šálků a sedl si. Chvíli si hřál dlaň o vypouklou stěnu šálku. Pak se zasmál. „Nasadil jste mi do hlavy pořádného brouka, pane Hamiltone. Narušil jste mi můj čínský klid."
„Jak to myslíte, Lee?"
„Skoro se mi zdá, že jsem vám to už vykládal," řekl Lee, „ale snad jsem si to jen skládal v duchu, abych vám to jednou pověděl. Je to stejně zábavná historka."
„Sem s ní!" řekl Samuel a podíval se na Adama. „Poslechneš si ji taky, Adame? Nebo zase začínáš bloudit v oblacích?"
„Zrovna jsem na to myslel," řekl Adam. „To je divné – začínám cítit nějaké vzrušení."
„Výborně!" řekl Samuel. „Nic lepšího snad nemůže člověka potkat. Tak spusťte s tou historkou, Lee!"
Číňan si sáhl ze strany na krk a usmál se. „Jestlipak si někdy zvyknu, že nemám ten cop?" poznamenal. „Byl jsem na něj zřejmě zvyklejší, než se mi zdálo. Aha, tu historku. Říkal jsem vám, pane Hamiltone, že cítím čím díl víc čínsky. Připadáte si taky čím dál irštější?"
„Někdy víc a někdy míň," odpověděl Samuel.
„Pamatujete se, jak jste nám četl těch šestnáct veršů ze čtvrté kapitoly první knihy Mojžíšovy a jak jsme o nich debatovali?"
„Jakpak by ne. I když je to už dávno."
„Skoro deset let," řekl Lee. „Ten biblický příběh mě zkrátka hrozně zaujal a já si ho začal rozebírat slovo za slovem. Čím víc jsem na něj myslel, tím mi připadal hlubší. Pak jsem si srovnal dostupné překlady, a ty se celkem shodovaly. Jenom jedno místo mi nedávalo spát. Ve verzi krále Jakuba je to místo – když se Hospodin ptá Kaina, proč se rozhněval – přeloženo takhle: „Zdaliž nebudeš příjemný, budeš-li dobře činiti? Pakli nebudeš dobře činiti, hřích ve dveřích leží, a pod mocí tvou bude žádost jeho, a ty panovati budeš nad ním.“ Zarazil mě ten tvar budeš, poněvadž vyjadřuje slib, že Kain nad hříchem zvítězí."
Samuel pokýval hlavou. , Jenomže jeho dětem se to tak docela nedaří."
Lee si usrkl kávy. „Potom jsem si opatřil americkou standardní bibli. Právě tehdy vyšla. A na tomhle místě se překlad hodně lišil. Říká se tam: „A ty nad ním panuj To je ovšem něco podstatně jiného. Ne slib, ale příkaz. A teď jsem si nad tím začal lámat hlavu. Jakého slova asi užil původní autor v originále, že se dalo přeložit tak rozdílně?"
Samuel se opřel dlaněmi o stůl, předklonil se a v očích mu zaplála někdejší mladá jiskra. „Lee," řekl, „nevykládejte mi, že jste studoval hebrejštinu!"
Lee řekl: „Právě to vám chci povědět. A je to dost dlouhá historie. Nechcete kapku ngkapy?"
„Myslíte ten likér, co chutná jako dobrá shnilá jabka?"
„Ten. Lip se mi při něm bude mluvit."
„A mně možná poslouchat," řekl Samuel.
Zatímco byl Lee v kuchyni, zeptal se Samuel: „Adame, věděls o tomhle?"
„Ne," odpověděl Adam. „Nic mi o tom neřek. Nebo jsem ho možná neposlouchal."
Lee se vrátil se svou kameninovou lahví a se třemi porcelánovými koflíčky, tak tenkými a křehkými, až jimi prosvítalo světlo. „Pít na čínská způsob," zasmál se a nalil skoro černý likér. „Je v tom spousta pelyňku. A má to sílu," poznamenal. „Když se vypije víc, působí to jako absint."
Samuel si nápoje usrkl. „Rád bych věděl, co vás na tom překladu tak zaujalo."

„Zdálo se mi prostě, že člověk, který si ten velkolepý příběh dokázal vymyslet, věděl přesně, co chce vyslovit, takže by jeho výpověď neměla vést k žádnému zmatku."
„Říkáte „člověk“. Tak tedy bibli nepokládáte za božskou knihu, kterou napsal prstem namočeným do inkoustu sám Pánbůh?"
„Pokládám hlavu, ve které se tenhle příběh zrodil, za božsky nadanou. Měli jsme v Číně taky pár takových."
„To jsem chtěl vědět," řekl Samuel. „Tak vy přece jen nejste žádný presbyterián."
„Vždyť vám povídám, že si připadám čím dál tím víc čínsky. Ale abych pokračoval. Zajel jsem si do San Franciska – do střediska našeho rodinného sdružení. Víte o tom něco? Naše velké rodiny mají střediska, kde může každý člen požádat o pomoc nebo ji poskytnout. A rodina Lee je hodně rozsáhlá. Stará se o své příslušníky sama."
„Slyšel jsem o tom," řekl Samuel.
„Myslíte o Číňanech se sekyrkami, jak vedou rodové bitvy kvůli otrokyním?"
„Něco na ten způsob."
„Ve skutečnosti to vypadá trochu jinak," řekl Lee. „Zašel jsem tam, protože máme v rodině pár ctihodných kmetů a velikých učenců. Vynikají zvlášť přesným myšlením. Člověk může hloubat dlouhá léta třeba nad jedinou větou učence, kterého znáte pod jménem Konfucius. Napadlo mě, že takoví odborníci na významovou přesnost by mi mohli poradit.
Jsou to báječní staří páni. Odpoledne si vykouří dvě dýmčičky opia, které je uklidní a zbystří jim mozek, takže pak prosedí noc a úžasně jim to myslí. Nikdo jiný na světě snad nedovede užívat opia správným způsobem."
Lee si omočil jazyk v černém lektvaru. „Uctivě jsem svůj problém přednesl jednomu z těch mudrců, přečetl jsem mu ten biblický příběh a řekl jsem mu, jak ho chápu. Druhý den večer se sešli čtyři a pozvali mě. Diskutovali jsme o tom celou noc."
Lee se zasmál. „Vypadá to asi komicky," řekl. „Já věděl, že se neodvážím vykládat o tom víc lidem. Umíte si představit čtyři staré pány, tomu nejmladšímu je dnes přes devadesát, jak se začínají učit hebrejsky? Sehnali si na to učeného rabína. Pustili se do učení jako děti. S cvičebnicemi, gramatikou, psali si slovíčka a jednoduché větičky. Měli byste vidět hebrejštinu psanou čínskou tuší a štětcem! Psát zprava doleva jim nedělalo takové potíže, jako by to asi dělalo vám, poněvadž my sami píšeme shora dolů. A s jakou důkladností se do toho dali! Šli rovnou na kořen."
„A vy?" zeptal se Samuel.
„Pustil jsem se do toho s nimi, s úžasem nad jejich nádhernými pronikavými mozky. Zamiloval jsem si svoje plemeno a poprvé v životě jsem zatoužil být Číňanem. Jezdil jsem za nimi každých čtrnáct dní a tady ve svém pokoji jsem popsal hromady stránek. Koupil jsem si kdejaký známý hebrejský slovník. Ale naši staří páni mě v jednom kuse předháněli. Netrvalo dlouho a předehnali i našeho rabína – musel si přivést kolegu. Měl byste býval některou tu noc plnou diskusí a argumentů prosedět s námi, pane Hamiltone! Ty otázky, ty rozbory, to nádherné krásné myšlení!
Po dvou letech jsme cítili, že se můžeme pustit do vašich šestnácti veršů ze čtvrté kapitoly první knihy Mojžíšovy. Moji staří páni se mnou souhlasili, že na rozdílu těch slov ohromně záleží – „panovati budeš“ a „panuj“. A nakonec jsme vydolovali tohle zlaté slovo: „můžeš“. „Můžeš panovat nad hříchem, můžeš ho překonat*. Staří páni se usmáli, pokývali hlavami a cítili, že ta léta učení nepromarnili. Zároveň je to vytáhlo z jejich čínských ulit, takže se zrovna teď začali učit řecky."
Samuel řekl: „Fantastická historka! Snažil jsem se vás sledovat, ale třeba mi něco ušlo. Proč je to slovíčko tak důležité?"
Leemu se roztřásla ruka, když doléval do něžných koflíků. Vypil svůj jediným douškem. „Copak to není jasné?" vykřikl. „Americký standardní překlad lidem přikazuje vítězit nad hříchem, a hřích můžete pokládat za nevědomost. Jakubovský překlad slibuje opanovati budeš“ a říká tím, že lidé nad hříchem určitě zvítěI zí. Kdežto hebrejské slovo, slovo timšel – „můžeš“ – dává možnost volby. Znamená volnou cestu. A svaluje tak všechno zpátky na člověka. Když platí „můžeš“, platí zároveň i „nemusíš“. Nechápete?"
„Ano, chápu. Už chápu. Ale vy to nepokládáte za božský zákon. Proč vám to tedy připadá tak důležité?"
„Ach!" řekl Lee. „Chystám se vám to povědět už dávno. Dokonce jsem předem čekal vaše otázky, takže jsem na ně připravený. Každá písemná památka, která ovlivnila myšlení a životy nesčetných lidí, je důležitá. A teď si uvědomte ty milióny příslušníků různých sekt a církví, kteří slyší příkaz „panuj“, „zvládni!“ – a

soustředí se hlavně na poslušnost. A další milióny slyší opanovati budeš* a cítí v tom předurčení. Ničím, co sami udělají, neovlivní předurčený výsledek. Ale „můžeš“ – to přece dává člověku velikost, staví ho to naroveň s bohy, protože i ve své slabosti a špíně a krvi bratrovraždy má pořád velikou možnost volby. Může si vybrat vlastní cestu, probojovat ji a zvítězit!" Jeho hlas zazněl jako triumfální fanfára.
Adam se zeptal: „Vy tomu věříte, Lee?"
„Ano, věřím. Věřím. Jak je snadné vrhnout se z lenosti nebo ze slabosti do klína božstva a vymluvit se: „Nedalo se nic dělat, bylo to předurčeno.“ Ale představte si tu slávu volby! Ta dělá člověka člověkem. Kočka na vybranou nemá, včela musí vyrábět med. Není v tom nic božského. Věřili byste, že v těch starých pánech, kteří se už pomalu propadali do smrti, to probudilo takový zájem, že se jim teď nechce umřít?"
Adam se ozval: „Myslíte tím, že ti staří Číňani věří ve Starý zákon?"
Lee odpověděl: „Ti staří páni věří pravdivému příběhu a poznají jeho pravdivost, když ho slyší. Zkoumají kriticky pravdu. Vědí, že v těch šestnácti verších je obsažena historie lidstva všech věků, všech kultur a všech plemen. Nevěří, že by někdo v patnácti a třech čtvrtinách verše napsal pravdu a v jediném slovese lhal. Konfucius lidem říká, jak žít, aby žili dobře a úspěšně. Ale tohle – to je žebřík ke hvězdám!" Leemu zářily oči. „To se nikdy nedá zapomenout. Bere to půdu pod nohama vší slabosti a zbabělosti I a lenosti."
Adam řekl: „Nechápu, jak jste dokázal vařit a vychovat chlapce a starat se o mě a ještě promyslet tohle všechno."
„Já taky ne," souhlasil Lee. „Ale vykouřím si každé odpoledne dvě dýmčičky, ani víc ani míň, jako naši staří páni. A cítím, že jsem člověk. A že člověk je něco ohromně důležitého – snad důležitějšího než hvězda. Nemyslím to jako teologii. K bohům mě netáhne nic. Ale znovu jsem se zamiloval do toho třpytného nástroje, do lidské duše. Je to ve vesmíru něco zázračného a jedinečného. Věčně na ni něco útočí a nikdy ji nic nezničí – kvůli tomu j slovíčku „můžeš“!"
* * *
Lee s Adamem doprovodili Samuela ke stáji, aby se s ním rozloučili. Lee jim svítil na cestu plechovou lucernou, poněvadž byla jedna z oněch časně zimních nocí, kdy je obloha samá hvězda, takže země se zdá tím černější. Kopce byly obestřeny mlčením. Nikde nebylo cítit živého tvora, býložravce ani dravce, a vzduch byl tak tichý, že se větve i listí virginských dubů nehybně rýsovaly proti Mléčné dráze. Všichni tři muži mlčeli. Držadlo plechové lucerny slabě povrzávalo, jak se lucerna houpala Leemu v ruce.
Adam se zeptal: „Kdy myslíš, že se z té návštěvy vrátíš?"
Samuel neodpověděl.
Gloria stála trpělivě ve stáji se svěšenou hlavou a kalnýma očima upřeně zírala na slámu podestýlky.
„Tu kobylu máš už věčnost," poznamenal Adam.
„Je jí třiatřicet," řekl Samuel. „Zuby má už celé ubroušené. Musím ji krmit vlastníma rukama teplou kaší. A má zlé sny. Někdy se ve spaní třese a naříká."
„Ošklivější herku jsem jakživ neviděl," řekl Adam.
„Já vím. Proto jsem si ji taky nejspíš jako hříbě vybral. Víš, že mě před třiatřiceti roky stála dva dolary? Nic na ní není v pořádku, kopyta má jako plácačky a podkolení tak tlusté, krátké a rovné, jako by vůbec neměla klouby. Hlavu má jako kladivo a proláklý hřbet. Propadlá prsa a ohromný zadek. Má tvrdou hubu a dodneška nesnáší podocasník. Když ji osedlám, připadám si při jízdě, jako bych jel na saních po štěrkovišti. Klusat neumí a při chůzi si brká o vlastní nohy. Nenašel jsem na ní za těch třiatřicet let jedinou dobrou vlastnost. Má dokonce i hnusnou povahu. Je sobecká, jankovitá, potměšilá a neposlušná. Dodneška si netroufám jít za ní, protože by mě určitě kopla. Když ji krmím tou kaší, snaží se mě pokousat. A přesto ji mám rád."
Lee řekl: „A dal jste jí jméno Gloria."
„Jistě," přisvědčil Samuel, „tak uboze obdařené stvoření zasloužilo podle mého názoru aspoň něco cenného. Teď už má skoro na kahánku."
„Měl bys ji možná toho trápení zbavit,"" řekl Adam.
„Jakého trápení?" namítl Samuel. „Patří k těm několika málo šťastným a spokojeným tvorům, které jsem kdy poznal."
„Musí mít bolesti."
„Gloria se na to zřejmě dívá jinak. Pořád se ještě pokládá za ohromnou kobylu. Ty bys ji zastřelil, Adame?"
„Nejspíš ano. Ano, určitě."
„Vzal by sis tu odpovědnost?"
„Asi vzal. Je jí třiatřicet let. Má vlastně život dávno za sebou."
Lee postavil lucernu na zem. Samuel si dřepl vedle ní a instinktivně natáhl

ruce, aby si je zahřál nad motýlkem žlutého světla.
„Něco mi vrtá hlavou, Adame," řekl.
„Copak?"
„Opravdu bys zastřelil mou kobylu, protože by pro ni smrt mohla být pohodlnější?"
„Myslel jsem jen…"
Samuel mu skočil do řeči: „Máš rád svůj vlastní život, Adame?"
„Ovšemže ne."
„Kdybych měl medicínu, která by tě možná uzdravila, ale taky by tě mohla zabít, měl bych ti ji dát? Zamysli se sám nad sebou, člověče."
„Jakou medicínu?"
„Ne," zavrtěl Samuel hlavou. „Věř mi, když ti říkám, že by tě mohla zabít."
Lee se vmísil do řeči: „Opatrně, pane Hamiltone! Opatrně!"
„Co to má znamenat?" chtěl vědět Adam. „Řekni mi, co máš za lubem."
Samuel řekl tiše: „Ne, pro tentokrát nebudu opatrný, Lee. A jestli dělám chybu – slyšíte mě? – jestli to je omyl, dělám to na svou odpovědnost a odnesu si to, jak zasloužím."
„Máte jistotu, že jednáte správně?" zeptal se Lee úzkostlivě.
„Samozřejmě že nemám. Adame, chceš tu medicínu?"
„Chci. Nevím, co myslíš, ale dej mi ji."
„Adame, Cathy je v Salinas. Patří jí tam bordel, ten nejzkaženější a nejneřestnější v celém kraji. Je tam na prodej nejhorší a nejzvrácenější hnus a svinstvo, jaké si lidi dokážou vymyslet. Chodí se tam ukájet mrzáci a pokřivenci. Ale to ještě není to nejhorší. Cathy, nebo jak si teď říká, Kate, bere svěžest a mládí a krásu a mrzačí je tak, že je už nikdo nedá dohromady. To je ta medicína pro tebe. Ukaž teď, co s tebou udělá!"
„Jsi lhář!" vykřikl Adam.
* * *
Lee s Adamem doprovodili Samuela ke stáji, aby se s ním rozloučili. Lee jim svítil na cestu plechovou lucernou, poněvadž byla jedna z oněch časně zimních nocí, kdy je obloha samá hvězda, takže země se zdá tím černější. Kopce byly obestřeny mlčením. Nikde nebylo cítit živého tvora, býložravce ani dravce, a vzduch byl tak tichý, že se větve i listí virginských dubů nehybně rýsovaly proti Mléčné dráze. Všichni tři muži mlčeli. Držadlo plechové lucerny slabě povrzávalo, jak se lucerna houpala Leemu v ruce.
Adam se zeptal: „Kdy myslíš, že se z té návštěvy vrátíš?"
Samuel neodpověděl.
Gloria stála trpělivě ve stáji se svěšenou hlavou a kalnýma očima upřeně zírala na slámu podestýlky.
„Tu kobylu máš už věčnost," poznamenal Adam.
„Je jí třiatřicet," řekl Samuel. „Zuby má už celé ubroušené. Musím ji krmit vlastníma rukama teplou kaší. A má zlé sny. Někdy se ve spaní třese a naříká."
„Ošklivější herku jsem jakživ neviděl," řekl Adam.
„Já vím. Proto jsem si ji taky nejspíš jako hříbě vybral. Víš, že mě před třiatřiceti roky stála dva dolary? Nic na ní není v pořádku, kopyta má jako plácačky a podkolení tak tlusté, krátké a rovné, jako by vůbec neměla klouby. Hlavu má jako kladivo a proláklý hřbet. Propadlá prsa a ohromný zadek. Má tvrdou hubu a dodneška nesnáší podocasník. Když ji osedlám, připadám si při jízdě, jako bych jel na saních po štěrkovišti. Klusat neumí a při chůzi si brká o vlastní nohy. Nenašel jsem na ní za těch třiatřicet let jedinou dobrou vlastnost. Má dokonce i hnusnou povahu. Je sobecká, jankovitá, potměšilá a neposlušná. Dodneška si netroufám jít za ní, protože by mě určitě kopla. Když ji krmím tou kaší, snaží se mě pokousat. A přesto ji mám rád."
Lee řekl: „A dal jste jí jméno Gloria."
„Jistě," přisvědčil Samuel, „tak uboze obdařené stvoření zasloužilo podle mého názoru aspoň něco cenného. Teď už má skoro na kahánku."
„Měl bys ji možná toho trápení zbavit,"" řekl Adam.
„Jakého trápení?" namítl Samuel. „Patří k těm několika málo šťastným a spokojeným tvorům, které jsem kdy poznal."
„Musí mít bolesti."
„Gloria se na to zřejmě dívá jinak. Pořád se ještě pokládá za ohromnou kobylu. Ty bys ji zastřelil, Adame?"
„Nejspíš ano. Ano, určitě."
„Vzal by sis tu odpovědnost?"
„Asi vzal. Je jí třiatřicet let. Má vlastně život dávno za sebou."
Lee postavil lucernu na zem. Samuel si dřepl vedle ní a instinktivně natáhl ruce, aby si je zahřál nad motýlkem žlutého světla.
„Něco mi vrtá hlavou, Adame," řekl.

„Copak?"
„Opravdu bys zastřelil mou kobylu, protože by pro ni smrt mohla být pohodlnější?"
„Myslel jsem jen…"
Samuel mu skočil do řeči: „Máš rád svůj vlastní život, Adame?"
„Ovšemže ne."
„Kdybych měl medicínu, která by tě možná uzdravila, ale taky by tě mohla zabít, měl bych ti ji dát? Zamysli se sám nad sebou, člověče."
„Jakou medicínu?"
„Ne," zavrtěl Samuel hlavou. „Věř mi, když ti říkám, že by tě mohla zabít."
Lee se vmísil do řeči: „Opatrně, pane Hamiltone! Opatrně!"
„Co to má znamenat?" chtěl vědět Adam. „Řekni mi, co máš za lubem."
Samuel řekl tiše: „Ne, pro tentokrát nebudu opatrný, Lee. A jestli dělám chybu – slyšíte mě? – jestli to je omyl, dělám to na svou odpovědnost a odnesu si to, jak zasloužím."
„Máte jistotu, že jednáte správně?" zeptal se Lee úzkostlivě.
„Samozřejmě že nemám. Adame, chceš tu medicínu?"
„Chci. Nevím, co myslíš, ale dej mi ji."
„Adame, Cathy je v Salinas. Patří jí tam bordel, ten nejzkaženější a nejneřestnější v celém kraji. Je tam na prodej nejhorší a nejzvrácenější hnus a svinstvo, jaké si lidi dokážou vymyslet. Chodí se tam ukájet mrzáci a pokřivenci. Ale to ještě není to nejhorší. Cathy, nebo jak si teď říká, Kate, bere svěžest a mládí a krásu a mrzačí je tak, že je už nikdo nedá dohromady. To je ta medicína pro tebe. Ukaž teď, co s tebou udělá!"
„Jsi lhář!" vykřikl Adam.
„Ba ne, Adame. Mám spoustu nectností, ale lhář nejsem."
Adam se prudce obrátil na Leeho. „Je to pravda?"
„U mě protilék nehledejte," řekl Lee. „Ano, je to pravda."
Adam chvíli vrávoral ve světle lucerny, pak se otočil a dal se do běhu. Slyšeli dusot jeho nohou, jak v běhu zakopává. Slyšeli, jak upadl přes křoví, jak se hrabe a dere do svahu. Všechny ty zvuky umlkly, teprve když zmizel za hřebenem vršku.
Lee poznamenal: „Vaše medicína působí jako jed."
„Na mou odpovědnost," řekl Samuel. „Kdysi dávno jsem se naučil, že když se pes nažere strychninu a umírá, musí člověk vzít sekyru a odnést ho ke špalku na dříví. Pak musí počkat na další křeč a v tom okamžiku useknout psovi ocas. Jestli se jed nedostal moc daleko, může se pes uzdravit. Šok z bolesti působí jako protijed. Bez šoku pes určitě pojde."
„Ale jak víte, že tohle je obdobný případ?" zeptal se Lee.
„Nevím to. Ale bez šoku by určitě zašel."
„Máte odvahu," řekl Lee.
„To ne, ale jsem starý. A jestli budu mít něco na svědomí, nebude to na dlouho."
„Co myslíte, že udělá?" zeptal se Lee.
„Nevím," odpověděl Samuel, „ale aspoň nebude vysedávat jako tělo bez duše. Podržel byste mi tu lucernu?"
Ve žlutém světle strčil Glorii do huby udidlo, udidlo tak opotřebované, že vypadalo jako ocelový plátek. Uzdy už dávno neužíval. Stará kobyla si mohla libovolně vláčet nos po zemi nebo se zastavit a uškubnout si trs trávy u cesty. Samuelovi to bylo jedno. Zapjal jemně podocasník a kobyla se otočila, aby se ho pokusila kopnout.
Když byla Gloria zapražena mezi ojemi bryčky, Lee se zeptal: „Nevadilo by vám, kdybych se svez kousek s vámi? Zpátky dojdu pěšky."
„Jen pojeďte," řekl mu Samuel a snažil se přejít bez povšimnutí, že mu Lee pomohl na kozlík.
Cesta byla velice tmavá a Gloria projevovala svůj odpor k nočnímu harcování tím způsobem, že každých pár kroků klopýtla.
Samuel se ozval: „Tak ven s tím, Lee! Co mi chcete povědět?"
Leeho to zřejmě nijak nepřekvapilo. „Snad je to ode mne všetečnost, jak jste to prve říkal o sobě. Hodně uvažuju. Vím, co se dá od koho čekat, ale dneska jste mě úplně vyvedl z konceptu. Byl bych se vsadil o všechno na světě, že zrovna vy to Adamovi nepovíte."
„Vy jste o ní věděl?"
„Samozřejmě," přisvědčil Lee.
„Vědí to chlapci?"
„Sotva, ale to je jen otázka času. Víte, jak dovedou být děti kruté. Někdo jim to jednou vykřičí do očí na školním dvoře."
„Snad by je měl odtud odvézt," řekl Samuel. „Uvažujte o tom, Lee."
„Ještě jsem nedostal odpověď na svou otázku, pane Hamiltone. Jak jste mu to

dokázal povědět?"
„Myslíte, že jsem udělal chybu?"
„Ne, to vůbec ne. Ale nikdy jsem si o vás nepředstavoval, že byste v něčem zaujal rozhodné a pevné stanovisko. Tak jsem vás odhadoval. Zajímá vás to?"
„Ukažte mi člověka, kterého by nezajímalo, když se mluví o něm," řekl Samuel. „Jen dál!"
„Jste laskavý člověk, pane Hamiltone. A já si vždycky myslel, že vaše laskavost pramení ze snahy vyhnout se všem potížím. A myšlenky vám jen hrají, jako když jehně skotačí na louce plné sedmikrás. Nikdy jste se do ničeho, pokud vím, nezahryz jako buldok. A dneska jste najednou udělal něco, že mi to boří celou moji představu o vás."
Samuel ovinul opratí kolem kolíku zastrčeného v objímce na bič a Gloria škobrtala dál rozježdĕnou cestou. Stařec si hladil bradu, která bělostně zářila ve světle hvězd. Sundal si černý klobouk a položil si ho na klín. „Mě to nejspíš překvapilo zrovna tak jako vás," řekl. „Ale jestli chcete vědět, proč se to stalo, zamyslete se nad sebou."
„Já vám nerozumím."
„Kdybyste mi byl pověděl dřív o svých studiích, mohlo se všechno vyvíjet docela jinak, Lee."
„Pořád ještě nerozumím."
„Tak pozor, Lee, nebo se rozpovídám! Říkal jsem vám přece, že se ta má irská nátura projevuje někdy míň a někdy víc. Teď právě na mě jde."
Lee řekl: „Pane Hamiltone, vy odjíždíte a už se nevrátíte. Nechcete už zůstat dlouho naživu."
„Svatá pravda, Lee. Jak jste to poznal?"
„Máte smrt vepsanou ve tváři. Zrovna z vás vyzařuje."
„Nevěděl jsem, že je to na mně k poznání," řekl Samuel. „Víte, Lee, dívám se na svůj život jako na nějakou hudbu, ne vždycky dobrou, ale hudbu, která má pořád svůj tvar a melodii. Jenže ji už dlouho nehrál plný orchestr. Žiju na jedné notě – na notě neproměnného smutku. Nejsem s tím pocitem sám, Lee. Jistě je nás na světě spousta, kdo končí život s pocitem porážky."
Lee řekl: „Snad je to z přesycenosti. Všiml jsem si, že nic nevede k horšímu neuspokojení než hojnost. Nakrmte člověka, oblecte ho, dejte mu pěkný dům – a umře vám zoufalstvím."
„Začalo to tím jedním slovíčkem vašeho nového překladu, Lee – „můžeš“. Popadlo mě za krk a zalomcovalo se mnou. A když mě přešlo omámení, otevřela se mi nová a jasná cesta. A můj život snad ještě skončí báječně. A moje hudba si našla novou poslední melodii jako ptačí zpěv v černé noci."
Lee na něho zamžoural tmou. „Stejně to zapůsobilo na ty staré pány z mé rodiny."
„„Můžeš překonat hřích“, Lee! To je ono. Nevěřím, že jsou všichni lidé odsouzeni k ztroskotání. Můžu vám jich jmenovat tucet, kdo neztroskotali, a podle těch žije svět. O duchu to platí zrovna tak jako o bitvách – v paměti se zachovají jenom vítězové. Jistě, většina lidí ztroskotá, ale jsou i jiní, a ti jako ohnivé sloupy vedou vyděšence tmou. Můžeš, můžeš!Jaká nádhera! Pravda, jsme slabí, neduživí a hašteřiví, ale kdybychom nebyli ještě něco nadto, zmizeli bychom byli před tisíciletími z tváře země. Pár zkamenělých zbytků čelistí, několik ulámaných zubů ve vrstvě vápence, to by byla jediná známka, kterou by byl Člověk zanechal jako svědectví své pozemské existence. Ale ta volba, Lee, ta volba !možnosti zvítězit! Nikdy dřív jsem ji nechápal – nebo jsem ji nepřijímal. Rozumíte už, proč jsem to Adamovi dneska pověděl? Uplatnil jsem svou možnost volby. Třeba jsem se mýlil, ale tím, že jsem mu to pověděl, jsem i jeho donutil buď žít, nebo se ztratit z parády. Jak že je to slovo, Lee?" „Timšel," řekl Lee.
„Zastavil byste mi?"
„Máte to zpátky pořádný kus cesty."
Lee slezl. „Samueli!" řekl.
„Tu jsem, Pane." Stařec se zasmál. „Lízá nesnáší, když takhle mluvím."
„Samueli, vy jste mě překonal."
„Však bylo načase, Lee."
„Sbohem, Samueli," řekl Lee a spěšně vykročil směrem zpátky. Slyšel na cestě skřípět železné obruče. Otočil se, zadíval se za bryčkou a viděl starého Samuela proti obloze, s bílými vlasy zářícími ve světle hvězd.

KAPITOLA 25

Zima přinesla Salinskému údolí hotovou potopu, mokrou a nádhernou. Pršelo jemně, takže se vláha stačila vsáknout a nezůstala stát v mokřadlech. V lednu vyrazila bujná pastva a v únoru se kopce vlnily hustou trávou a srst dobytka se hladce leskla. V březnu mírné deště pokračovaly a každá bouřka vždycky zdvořile

počkala, až se voda prolitá její předchůdkyní vpije do půdy. Pak se údolím rozlila teplá vlna a země rozkvetla – žlutě a modře a zlatě.
Tom byl na ranči sám, a i ta poušť vybujela do krásy, tráva zakryla křemeny, Hamiltonovy krávy ztloustly a Hamiltonovým ovcím div nevyrážela tráva z mokrých kožichů.
V poledne 15. března seděl Tom na lavičce před kovárnou. Minulo slunečné dopoledne a přes hory od oceánu pluly šedivé vodnaté mraky, jejichž stíny klouzaly po ozářené zemi.
Tom zaslechl dusot koňských kopyt a uviděl nějakého malého kluka s třepetajícími se lokty, jak k němu pohání unaveného koně. Vstal a došel k cestě. Kluk docválal k domu, strhl si čepici, hodil na zem žlutou obálku, otočil koně a pobídl ho patami znovu do cvalu.
Tom za ním chtěl zavolat, ale pak se unaveně sehnul a zvedl obálku. Sedl si znovu na lavici před kovárnou a zůstal tak na slunci sedět s telegramem v ruce. A rozhlédl se po starém domě a okolních kopcích, jako by chtěl něco zachránit, než roztrhl obálku a přečetl si ta nevyhnutelná čtyři slova, udávající jméno, událost a čas.
Složil pomalu telegram a skládal ho znovu a znovu, až z něho byl čtvereček sotva větší než palec. Došel k domu, prošel kuchyní i malým obývacím pokojem a zašel do své ložnice. Sundal si z ramínka černý oblek, pověsil si ho přes lenoch židle a na její sedadlo si přichystal bílou košili a černou kravatu. Pak si lehl na postel a obrátil se tváří ke zdi.
* * *
Kočáry a bryčky se rozjely ze salinského hřbitova. Rodina s přáteli se vrátila do Olivina domu na Centrální třídě, aby něco snědli, vypili kávu, zjistili, jak to všichni snášejí, a vůbec si vedli, jak se sluší a patří.
George nabídl Adamovi Traskovi, že ho sveze ve svém najatém kočáře, ale Adam odmítl. Bloumal chvíli nazdařbůh po hřbitově a sedl si pak na cementový obrubník kolem hrobu rodiny Williamsovic. Hřbitov vroubily tradiční temné plačící cypřiše a na stezkách vybujely bílé fialky. Někdo je zasadil a ony se rozrostly jako plevel.
Nad náhrobky foukal chladný vítr a kvílel v cypřiších. Bylo tu mnoho litinových hvězd, označujících hroby příslušníků Velké armády, a v každé hvězdě větrem roztřepená vlaječka od loňského uctění památky padlých hrdinů.
Adam seděl zahleděný k horám na východ od Salinas, kterým dominoval vznosný vrcholek Frémontova špičáku. Vzduch byl křišťálově jasný, jako bývá někdy před deštěm. A pak vítr přinesl lehkou spršku, třebaže obloha nebyla zatažená.
Adam přijel na pohřeb ranním vlakem. Nechtěl původně přijet vůbec, ale něco ho přitáhlo neodolatelnou mocí. Nemohl uvěřit v Samuelovu smrt. Pořád slyšel jeho sytý, lyrický hlas, jeho nezvykle stoupající a klesající kadence a zvláštní hudbu překvapivě volených slov, hrnoucích se tak, že si člověk nikdy nebyl jist, jaké slovo uslyší v příští vteřině. V řeči většiny lidí si tím bývá jist absolutně.
Adam se podíval na Samuela v otevřené rakvi a uvědomil si, že jeho smrt neuznává. A poněvadž se obličej v rakvi Samuelovi nepodobal, odešel Adam pryč, aby byl sám a zachoval si jeho živou podobu.
Na hřbitov musel, jinak by se to příčilo zvyklostem. Ale zůstal stát docela vzadu, kde neslyšel slova obřadu, a když synové zaházeli jámu, odešel a pustil se po stezkách zarostlých bílými fialkami.
Hřbitov osiřel a chmurný žalozpěv větru ohýbal statné cypřiše. Dešťové kapky narostly a začaly bičovat půdu.
Adam vstal, otřásl se a pustil se pomalu přes bílé fialky kolem čerstvého hrobu. Květiny rovnoměrně zakrývaly kopeček právě zryté vlhké hlíny a vítr jim už pocuchal květy a odvál menší kytice na pěšinu. Adam je sebral a položil zpátky na hrob.
Vyšel ze hřbitova. Vítr a déšť mu praly do zad, nevšímal si však mokra, které mu prosakovalo černým kabátem. Romieho cesta byla blátivá, v čerstvě vyjetých kolejích stály kaluže a po stranách obrůstala vozovku vysoká metlice a hořčice, bujel tu divoce turín a nad zelenou houští mokrého jara se zvedaly pichlavé purpurové palice bodláků.
Černé bláto z upěchované hlíny se Adamovi lepilo na boty a zastříkalo mu nohavice tmavých kalhot. K Montereyské silnici měl přes kilometr cesty. Když na ni došel, byl všecek zacákaný a promočený. Zahnul po ní na východ do městečka. Ve zdvižené střeše buřinky mu stála voda a z napitého límce mu teklo za krk.
U Johnovy ulice se silnice stočila a proměnila se v Hlavní třídu. Jakmile Adam vkročil na dlažbu, odupal si bláto z bot. Budovy ho zaštítily před větrem a skoro vzápětí se roztřásl mrazením. Přidal do kroku. Před koncem Hlavní třídy zahnul do Abbotova výčepu. Objednal si koňak a rychle ho vypil, ale roztřásl se

ještě víc.
Pan Lapierre za nálevním pultem si toho všiml. „Měl byste si dát ještě jeden," řekl, „nebo dostanete pořádnou rýmu. Nechtěl byste horký grog? To by vám pomohlo."
„Ano, dám si ho," řekl Adam.
„Tumáte, dejte si ještě jeden koňak, než přinesu horkou vodu."
Adam si odnesl sklenku ke stolu. V mokrých šatech se mu sedělo nepohodlně. Pan Lapierre přinesl z kuchyně konvici s vřelou vodou. Postavil buclatou sklenici na podnos a odnesl ji ke stolu. „Vypijte to horké, jak to jen snesete," doporučil. „To by vyrazilo třasavku i z osiky." Přitáhl si sám židli, posadil se, ale hned zase vstal. , Jde z vás zima," řekl, „dám si jeden taky." Vrátil se ke stolu se sklenicí a sedl si proti Adamovi. „Už to zabírá," řekl. „Když jste přišel, byl jste bledý, až jsem se vás lek. Jste tady cizí?"
„Žiju poblíž King City," odpověděl Adam.
„Přijel jste na pohřeb?"
„Ano – byl to starý přítel."
„Slavnej pohřeb?"
„To víte."
„Ani se nedivím. Měl spoustu přátel. Škoda, že je tak ošklivo. Měl byste si dát ještě jeden a pak si jít lehnout."
„To si taky dám," řekl Adam. „Hřeje to a uklidňuje."
„Tak vidíte. Třeba vás to zachránilo před zápalem plic."
Když Adamovi naservíroval další rumový grog, přinesl od pultu vlhký hadr. „Utřete si kapku to bláto," nabídl Adamovi. „Pohřeb nikdy není žádná legrace, ale když leje, tak je to teprve smutné."
„Do deště se dalo až pak," řekl Adam. „Promok jsem cestou ze hřbitova."
„Co abyste si u nás vzal pěknej pokoj? Vlezete si do postele, já vám nahoru pošlu ještě jeden grog, a ráno budete jako rybička."
„Nejspíš to udělám," souhlasil Adam. Cítil krev, jak ho štípe v tvářích a horce mu proudí v pažích, jako by se mu do těla přelévala nějaká neznámá horká tekutina. Pak mu ten žár prožhnul až do tajné chladné skříňky, kde měl uzamčeny zakázané myšlenky, takže mu vyplynuly ostýchavě na povrch, jako děti, které nevědí, jak budou přijaty. Adam vzal vlhký hadr a shýbl se, aby si očistil dolejšek nohavic. Krev mu zabušila v hlavě za očima. „Dal bych si ještě jeden grog," řekl.
Pan Lapierre poznamenal: „Jestli je to proti nastuzení, tak už vám to stačí. Ale jestli se chcete prostě napít, mám tady starý jamajský rum. Ten byste měl radši pít čistý. Je padesát let starý. Voda by mu pokazila chuť."
„Chci se prostě napít," řekl Adam.
„Dám si jeden s vámi. Neotevřel jsem tu láhev už pár měsíců. Nejde moc na odbyt. Tady se pije whisky."
Adam si utřel boty a odhodil hadr na zem. Napil se tmavého rumu a rozkašlal se. Svalnatý nápoj mu obestřel hlavu sladkým aromátem a zasáhl ho do kořene nosu jako pěstí. Lokál jako by se naklonil a znovu se narovnal.
„Efef, co?" řekl pan Lapierre. „Ale moh by vás porazit. Nedával bych si víc než jeden – ledaže byste samozřejmě chtěl, aby vás porazil. Někdo to potřebuje."
Adam se opřel lokty o stůl. Cítil, že se mu rozvazuje jazyk, a lekl se toho. Hlas mu zazněl cize a vlastní slova ho ohromila.
„Nedostanu se sem moc často," řekl. „Znáte tady podnik, co vede nějaká Kate?"
„Kríndepane! Ten rum je silnější, než jsem si myslel," řekl pan Lapierre a pokračoval přísně: „Žijete na ranči?"
„Ano. Mám ranč blízko King City. Jmenuju se Trask."
„Těší mě. Jste ženatý?"
„Ne. Teď ne."
„Vdovec?"
„Ano."
„Běžte k Jenny. Kate se vyhněte. To není nic pro vás. Jenny je hned tady vedle. Běžte tam, dostanete tam všechno, co potřebujete."
„Hned tady vedle?"
„To se ví, půjdete půldruhého bloku na východ a zahnete doprava. Uličku hříchu vám ukáže kdekdo."
Adamovi začal váznout jazyk. „Co je s tou Kate?"
„Jen běžte k Jenny," doporučil mu pan Lapierre.
* * *
Byl ošklivý pošmourný večer. Castrovillská ulice tonula v mazlavém blátě a čínská čtvrť byla tak zaplavena, že si její obyvatelé nakladli prkna přes úzkou uličku, oddělující jejich chajdy. Mraky na večerním nebi byly šedivé jako krysy a vzduch byl plesnivě vlhký. Vlhkost nepadala k zemi, ale spíše stoupala z

kvasivé hniloby. Odpolední vítr utichl, ale nechal vzduch rozčeřený a zjitřený. Bylo natolik chladno, že Adamovi vyprchal z hlavy rumový opar, ale plachost se mu nevrátila. Kráčel rychle po nedlážděných chodnících, s očima upřenýma k zemi, aby se vyhnul loužím. Ulička hříchu byla chabě osvětlena výstražnou lucernou na křižovatce dráhy a slabou žárovkou s uhlíkovým vláknem na zápraží Jennina podniku.
Adam byl poučen o hledané adrese. Napočítal dva domy a skoro minul třetí, tak vysoké a nestříhané byly tmavé keře před ním. Podíval se od vrátek k temnému zápraží, pomalu vrátka otevřel a pustil se zarostlou pěšinou. V polotmě viděl rozvrzanou a rozpadající se verandu zápraží a zborcené schůdky na ni.
Z šindelových zdí se dávno oloupala barva a o zahradu jaktěživ nikdo nepečoval. Nebýt proužku světla při okrajích stažených rolet, byl by pokračoval v cestě a pokládal by dům za opuštěný. Schůdky se pod jeho vahou div nesesypaly a prkna verandy mu zanaříkala pod nohama.
Domovní dveře se otevřely a Adam uviděl nezřetelnou postavu držící kliku. Tichý hlas ho vyzval: „Nepůjdete dál?"
Přijímací pokoj byl matně osvětlen malými žárovkami a růžovými stínítky. Pod nohama Adam ucítil tlustý koberec' Rozeznával lesk nábytkové politury a třpyt zlacených obrazových rámů. Rychle nabyl dojmu bohatství a pořádku.
Tichý hlas řekl: „Měl jste si vzít pršák. Známe vás?"
„Ne, neznáte," odpověděl Adam.
„Kdo vás poslal?"
„Jeden člověk v hotelu." Adam zamžoural na dívku před sebou. Byla v černých šatech beze všech ozdob. Obličej měla ostrý – hezký a ostrý. Snažil se přijít na to, jakého mu připomíná živočicha, jakého nočního dravce, který se tajně plíží a vrhá se na kořist.
Dívka řekla: „Půjdu blíž ke světlu, jestli chcete."
„Ne."
Zasmála se. „Posaďte se – tady sem. Za něčím jste sem přišel, ne? Povězte mi, co chcete, a já vám zavolám tu pravou." V tichém drsném hlase jí zaznívala cílevědomá síla. A vybírala slova, jako by trhala květiny na zahradě s mnoha druhy a dávala si výběrem načas.
Adam si v její přítomnosti připadal neohrabaný. Vyhrkl: „Chci mluvit s Kate."
„Slečna Kate teď nemá čas. Ceká vás?"
„Ne."
„Můžu se o vás postarat sama, chápejte."
„Chci mluvit s Kate."
„Můžete mi říct v jaké záležitosti?"
„Ne."
Dívčin hlas zazněl ostře jako čepel na brusu. „Nemůžete s ní mluvit. Nemá čas. A jestli nechcete holku nebo něco jiného, radši běžte!"
„Můžete jí aspoň vyřídit, že tady jsem?"
„Zná vás?"
„To nevím." Cítil, jak ho opouští kuráž. Na ten stisk chladné ruky se pamatoval. „Nevím. Ale vyřídila byste jí, že by s ní chtěl mluvit Adam Trask? Pak pozná, jestli se známe, nebo ne."
„Aha. Tak já jí to řeknu." Došla tiše ke dveřím vpravo a otevřela je. Adam zaslechl pár tlumených slov a do dveří nahlédl nějaký muž. Dívka za sebou nechala otevřeno, aby dala Adamovi na srozuměnou, že není sám. Na druhé straně pokoje kryla těžká tmavá portiéra jiné dveře. Dívka rozhrnula zřasené záhyby a zmizela. Adam se opřel v křesle. Koutkem oka zahlédl hlavu onoho muže, který znovu nahlédl dovnitř a zase se stáhl.
Katin soukromý pokoj spojoval pohodlí s účelností. Naprosto se lišil od pokoje, kde bydlívala Faye. Stěny byly potaženy šafránovým hedvábím a drapérie byly jablkově zelené. Byl to hedvábný pokoj – hluboká křesla s hedvábnými polštáři, lampy s hedvábnými stínítky, ve vzdáleném koutě široká postel s běloskvoucím atlasovým přehozem a s hromadou obrovských podušek. Na stěnách nevisel ani jeden obrázek, ani jedna fotografie, nic osobního. Na ebenové desce toaletního stolku blízko postele nestála žádná lahvička ani flakónek, a lesklá deska se odrážela v trojdílném zrcadle. Koberec byl starý, tlustý a s čínským vzorem, s jablkově zeleným drakem na šafránovém podkladě. Jeden konec pokoje tvořil ložnici, střed společenskou místnost a druhý konec kancelář – registratury ze zlatavého dubu, veliká nedobytná pokladna, černá se zlatými písmeny, a psací stůl se stahovacím krytem, na němž stála lampa se dvěma žárovkami a se zeleným stínítkem, otáčecí křeslo za stolem a vedle něho židle s rovným lenochem.
Kate seděla v otáčecím křesle za stolem. Pořád ještě byla hezká. Vlasy měla zase blond. Ústa měla malá, pevná a jako vždycky v koutcích zdvižená. Všechny rysy však si tu pevnost nepodržely. Ramena se jí zakulatila, kdežto ruce jí vyhubly a

zvrásčitěly. Tváře zducatěly a kůže pod bradou připomínala krepový papír. Prsa měla stále drobná, ale tukový polštář jí trochu vzdouval břicho. Boky měla útlé, ale lýtka a nohy jí ztloustly tak, že se jí převisle boulily ze střevíců. A punčochami jí prosvítalo obinadlo na křečové žíly. Přesto byla hezká a úhledná. Zestárly jí vlastně jenom ruce, dlaně a polštářky prstů se jí napjatě leskly, kdežto hřbety rukou měla svraskalé a hnědě skvrnité. Na sobě měla přísné tmavé šaty s dlouhými rukávy a jediný kontrast k nim představovala načechraná bílá krajka u krku a na zápěstí.
Zub času pracoval jemně. Kdyby byl člověk jeho práci sledoval průběžně, pravděpodobně by byl žádnou změnu ani nepostřehl. Katiny tváře byly bez vrásek, oči zůstaly pronikavé a nezapadly jí do důlků, rty měla tenké a pevné. Jizvu na čele nebylo skoro vidět. Byla zatřena pudrem v odstínu Katiny pleti.
Kate se probírala slohou fotografií na psacím stole. Všechny byly stejného formátu, pořízené týmž aparátem v magnéziovém blesku. A třebaže byl na každé fotografii zachycen někdo jiný, všechny se ohavně shodovaly v zachyceném postoji. Obličeje holek se do aparátu nikdy nedívaly.
Kate roztřídila snímky do čtyř hromádek a každou z nich vsunula do silné hnědé obálky. Když se ozvalo zaklepání, strčila obálky do přihrádky psacího stolu.
„Dál. Pojď dál, Evo! Už přišel?"
Dívka odpověděla teprve těsně u stolu. V jasnějším světle působila její tvář napjatě a oči se jí leskly. „Je to někdo novej, cizí. Říká, že chce mluvit s vámi."
„Tak to tedy nemůže, Evo. Víš přece, koho čekám."
„Řekla jsem mu, že nemáte čas. Ale přej si myslí, že vás zná."
„A kdo že to je, Evo?"
„Takovej čahoun klátivej, trochu pod parou. Jmenuje se přej Adam Trask."
Třebaže se Kate nepohnula a nevydala ani hlásku, Eva poznala, že to na ni zapůsobilo. Kate si pomalu přitiskla prsty pravičky k dlani, zatímco levička se jí plížila jako líná kočka k okraji stolu. Pak zůstala tiše sedět, jako by zadržovala dech. Eva měla nervy na krajíčku. Zalétla v duchu ke krabici v zásuvce svého prádelníku, kde měla injekční stříkačku.
Kate konečně řekla: „Sedni si tamhle do toho velkého křesla, Evo. Chvilku tiše seď!" Když se dívka nepohnula, Kate ji šlehla jediným slovem: „Sedni!" Eva se nahrbila a vykročila k lenošce.
„Nešťourej si nehty!" řekla Kate.
Eviny ruce se od sebe rozletěly a zaťaly se do opěradel.
Kate zírala rovnou před sebe na zelené skleněné stínítko stolní lampy. Pak se pohnula tak náhle, že Eva vyskočila a roztřásly se jí rty. Kate otevřela zásuvku psacího stolu a vytáhla složený papírek. „Na! Běž do svého pokoje a dej se do pořádku. Neber to všechno – ne, nesmím na tebe spoléhat." Poklepala na papírek a roztrhla ho vejpůl, než založila konce a podala jednu půlku Evě, vysypalo se trochu bílého prášku. „A teď sebou hoď! Až se vrátíš dolů, řekni Ralphovi, že ho chci v hale tak blízko, aby slyšel zvonek, ale ne hlasy. Dohlídni na něj, ať neposlouchá za dveřmi. Jestli uslyší zvonek, řekni mu – ne, ať si to provede podle svého. A pak mi sem přiveď pana Adama Traska."
„Nestane se vám nic, slečno Kate?"
Kate se na ni zadívala, dokud se dívka neodvrátila. Kate za ní zavolala: „Druhou půlku dostaneš, až bude pryč. A teď plav!"
Jakmile se zavřely dveře, otevřela Kate pravou zásuvku psacího stolu a vytáhla revolver s krátkou hlavní. Vysunula bubínek a zkontrolovala náboje, zaklapla bubínek, položila si zbraň na stůl a přikryla ji listem papíru. Zhasla jednu žárovku a opřela se do křesla. Ruce sepjala na stole před sebou.
Na zaklepání odpověděla: „Dál!" Sotva přitom pohnula rty.
Evě zvlhly oči a její napětí povolilo. „Tady je," řekla a zavřela za Adamem dveře.
Rychle se rozhlédl, než uviděl Kate sedící nehybně za psacím stolem. Zůstal na ni zírat a potom k ní pomalu vykročil.
Kate rozpojila ruce a pravičkou se přiblížila k listu papíru. Její oči, chladné a bez výrazu, nepřestaly hledět do jeho očí.
Adam viděl její vlasy, její rty, její vrásčitý krk, její paže a ramena a plochá prsa. Zhluboka si povzdechl.
Kate se trochu roztřásla ruka. „Co chceš?" řekla.
Adam si sedl na židli vedle psacího stolu. Chtělo se mu křičet úlevou, ale řekl: „Už nic. Jenom jsem tě chtěl vidět. Sam Hamilton mi pověděl, kde jsi."
Jakmile si sedl, přestala se Kate třást ruka. „Dřív jsi to nevěděl?"
„Ne," řekl, „nevěděl. Ze začátku jsem z toho trochu jančil, ale teď mě to přešlo."
Kate se uvolnila, usmála se a ukázala drobné zoubky s dlouhými, ostrými a bílými

špičáky. „Vylekal jsi mě."
„Proč?"
„Nevěděla jsem, co uděláš."
„Já taky ne," řekl Adam a nepřestával na ni zírat, jako by ani nebyla živá bytost.
„Cekala jsem tě dlouho, a když ses neobjevil, nejspíš jsem na tebe zapomněla."
„Já na tebe nezapomněl," řekl Adam. „Ale teď můžu."
„Jak to myslíš?"
S uspokojením se zasmál. „Myslím teď, když tě vidím. Víš, někdo mi jednou řek, nejspíš Samuel, že jsem tě vlastně nikdy neviděl – a měl pravdu. Pamatoval jsem si tvůj obličej, ale nikdy jsem ho ve skutečnosti neviděl. A teď na něj můžu zapomenout."
Stiskla rty v tenkou rovnou čárku a daleko rozesazené oči se jí krutě přimhouřily. „Myslíš si, že můžeš?"
„Vím, že můžu."
Její chování se změnilo. „Třeba nebudeš muset," řekla. „Jestli se ti zdá všechno v pořádku, mohli bychom se třeba shodnout."
„To nemyslím," řekl Adam.
„Byl jsi hlupák," řekla. „Dětina. Nevěděls, co si máš počít sám se sebou. Teď bych tě to mohla naučit. Vypadáš jako chlap."
„Už jsi mi dala za vyučenou," řekl. „Hodně pernou lekci."
„Nechceš se napít?"
„Chci," přisvědčil.
„Táhne to z tebe – pil jsi rum." Vstala a došla do kabinetu pro láhev a dvě sklenky. Když se vracela, všimla si, že se dívá na její tlusté kotníky. Výbuch vzteku jí však nesetřel úsměv na rtech.
Odnesla láhev ke kulatému stolku doprostřed pokoje a nalila do dvou malých sklenek. „Pojď, sedni si tady," vyzvala Adama, „je to pohodlnější." Když kráčel k lenošce, všimla si, že se dívá na její vystrčené břicho. Podala mu sklenku, sedla si a založila si ruce v pase.
Adam zůstal sedět se sklenkou v ruce a ona ho pobídla: „Napij se! Je to prima rum." Usmál se na ni tak, jak ho nikdy předtím neviděla. „Když mi Eva vyřídila, že jsi tady," řekla, „myslela jsem nejdřív, že tě budu muset dát vyhodit."
„Byl bych se vrátil," řekl Adam. „Musel jsem tě vidět. Ne že bych Samuelovi nevěřil, ale musel jsem se přesvědčit na vlastní oči."
„Napij se toho rumu," pobídla ho znovu.
Podíval se na její sklenku.
„Jestli myslíš, že tě otrávím…" Zarazila se a dostala na sebe vztek, že to řekla.
Adam se pořád jen usmíval a hleděl upřeně na její sklenku. Vztek se jí projevil v obličeji. Zvedla svou sklenku a dotkla se jí rty. „Alkohol mi nedělá dobře," řekla. „Nikdy nepiju. Je to pro mě jed." Semkla ústa a kousla se ostrými zoubky do spodního rtu.
Adam se nepřestával usmívat.
Vztek překonal její sebevládu. Hodila rum do sebe a rozkašlala se, z očí jí vyhrkly slzy a ona si je utřela hřbetem ruky. „Moc mi zrovna nevěříš," řekla.
„To teda ne." Pozvedl sklenku a vypil ji, pak vstal a nalil obě sklenky znovu.
„Já už pít nebudu," ohradila se Kate v panice.
„Taky nemusíš," řekl Adam. , Jenom to dopiju a zase půjdu."
Štiplavý alkohol ji pálil v hrdle a rozlil se horkou vlnou, která ji poděsila.
„Ty mi strach nenaženeš, a vůbec nikdo!" prohlásila a vypila naráz i druhou sklenku.
„Proč bych ti naháněl strach?" řekl Adam. „Teď na mě můžeš zapomenout. Ale řeklas mi, žes už stejně zapomněla." Měl pocit báječného vnitřního tepla a bezpečí, tak dobře mu nebylo už dávno. „Přijel jsem Samovi Hamiltonovi na pohřeb," řekl. „Byl to ohromný člověk. Bude mi chybět. Pamatuješ, Cathy, jak ti pomáhal s dvojčaty?"
Alkohol začal v Kate bouřit. Bojovala proti němu a napětí z toho zápasu se jí projevilo ve tváři.
„Co je ti?" zeptal se Adam.
„Řekla jsem ti, žes mě otrávil. Je mi z toho zle.."
„Nemoh jsem nic riskovat," odpověděl klidně. „Jednou jsi po mně střelila. A nevím, cos provedla jinak." „Co tím chceš říct?"
„Slyšel jsem nějaké řeči," odpověděl. „Ošklivé řeči." Zapomněla na okamžik na boj proti útočícímu alkoholu a teď tu bitvu prohrála. V mozku jí vyšlehl rudý plamen, strach zmizel a jeho místo zaujala krutost nebrzděná opatrností. Popadla láhev a nalila si další sklenku.
Adam musel vstát, aby nalil sobě. Zmocnil se ho pocit, který mu byl naprosto

cizí. Pozoroval s uspokojením, co se v ní děje. Těšilo ho její vnitřní zápolení. Dělalo mu dobře, že ji může vytrestat, ale zároveň byl ve střehu. Musím si dát pozor, varoval se v duchu. Hlavně nemluvit, nemluvit!
Nahlas řekl: „Sam Hamilton mi byl celá ta léta dobrým přítelem. Bude mi chybět."
Kate vyprskla trochu rumu, až jí vytekl z koutků úst. „Já ho nenáviděla!" vybuchla. „Byla bych ho zabila, kdybych mohla." „Proč? Choval se k nám laskavě."
„Díval se – díval se mi do duše." „Proč ne? Do mě taky viděl a pomoh mi tím."
„Nenáviděla jsem ho. Jsem ráda, že je po něm." „Bývalo by nejspíš užitečné, kdybych byl do tebe viděl jako on," řekl Adam.
Ohrnula rty . , Jsi hlupák," řekla. „K tobě žádnou nenávist necítím. Ty jsi jenom hlupák a slaboch."
Čím byla napjatější, tím hřejivější mír pociťoval Adam. „Jen seď a uculuj se!" vykřikla. „Myslíš si, že ses osvobodil, že? Pár štamprlat a myslíš si, že jsi chlap. Stačilo by mi kejvnout malíčkem a s brekem bys přilez po kolenou zpátky!"
Přemohla ji panovačnost a potlačila prohnanou opatrnost. „Přece tě znám," poštívala, „vím, jaká jsi baba!"
Adam se nepřestával usmívat. Usrkl si rumu a to jí připomnělo, aby si nalila sama. Hrdlo láhve jí zadrkotalo o skleničku.
„Po tom zranění jsem tě tenkrát potřebovala," řekla. , Jenomže tys byl měkkotina. A když jsem tě už nepotřebovala, zkoušel sis mě připoutat. Neškleb se tak hnusně!"
„Rád bych věděl, co vlastně tolik nenávidíš."
„Rád bys to věděl, jo?" Skoro všechna její obezřelost byla tatam. „To není nenávist, ale pohrdání. Už jako malá holka jsem věděla, jak jsou prolhaní a hloupí – moje vlastní máma a táta, když si hráli na dobrotiska. Ale nebyli. Já je prokoukla. Mohla jsem si s nimi točit, jak jsem chtěla. Vždycky jsem si s lidmi točila, jak jsem chtěla. Jako žába jsem jednoho chlapa dohnala k sebevraždě. Tvářil se taky jako dobráček, ale nechtěl nic jiného než dostat mě do postele – malou holku."
„Jenomže říkáš, že se zabil. Něco ho muselo strašně mrzet."
„Byl to idiot," odsekla Kate. „Přišel mi za dveře škemrat. Smála jsem se tenkrát celou noc."
Adam řekl: „Já bych si o sobě myslel nerad, že jsem někoho dohnal, aby si vzal život."
„Ty jsi taky idiot! Pamatuju se, jak se rozplývali: „Jaká hezká panenka, tak roztomilá, tak činaná"! A nikdo mě neznal. Nutila jsem je skákat skrz obruče, a oni to ani nepoznali."
Adam dopil. Viděl ji z odstupu a zkoumavě si ji prohlížel. Připadalo mu, že vidí její impulsy, jak se v ní hemží jako mravenci, a že jim rozumí. Zmocnil se ho pocit hlubokého pochopení, jaký někdy vyplývá z alkoholu. „Na tom nezáleží, jestli jsi měla Sama Hamiltona ráda. Mně připadal moudrý. Jednou mi řek, že ženská, která ví o mužských všechno, zná obyčejně výborně jen jednu jejich stránku, ale nemá ani ponětí o těch druhých, jenže to neznamená, že ty druhé stránky neexistují."
„Byl to taky lhář a pokrytec!" usykla Kate. „To právě nenávidím, lháře, a lháři jsou všichni. Nic jiného! Ráda jim strhávám masky. Ráda jim namáčím čumáky do jejich vlastního neřádu!"
Adam zdvihl obočí. „Myslíš si, že svět je jenom samé zlo a hloupost?"
„Přesně to."
„Já tomu nevěřím," řekl Adam klidně.
„Ty tomu nevěříš! Ty nevěříš!" zaopičila se po něm. „Mám ti to dokázat?"
Kate vyskočila, doběhla k psacímu stolu a přinesla na stůl hnědé obálky. „Tak se podívej na tohle!"
„Já nechci," řekl Adam.
„Ukážu ti je stejně." Vytáhla jednu fotografii. „Jen se podívej! Tohle je státní senátor. Chystá se kandidovat do Kongresu. Podívej se na to jeho panděro. Má cecky jako ženská. A potrpí si na mrskání. Tenhle šlehanec tady – to je od biče. Podívej se, jak se tváří! Má ženu a čtyři děti, a bude kandidovat do Kongresu. Ty tomu nevěříš! Tahle bílá hrouda špeku je radní, tenhle zrzavý Sved má ranč blízko Blanca. Podívej! Tohle je univerzitní profesor z Berkeley. Jezdí sem, aby si nechal splachovat záchod do obličeje – profesor filozofie. A podívej se na tohle. To je hlasatel evangelia, bratr v Kristu. Div nezapálil podnik, aby dostal, na co měl zálusk. Teď mu to poskytujeme jiným způsobem. Vidíš tu hořící sirku u těch vyzáblých slabin?"
„Nechci se na to dívat," řekl Adam.
„Ale viděls je. A ty tomu nevěříš! Donutím tě ještě škemrat, abych tě sem pustila. Budeš výt na měsíc!" Snažila se mu vnutit svou vůli, ale viděla, že zůstává v odstupu a svobodný. Její vztek se srazil v jed. „Nikdo tomu ještě

neutek," řekla tiše. Oči měla lhostejné a studené, ale nehty rvala čalounění lenošky, drásala a třepila hedvábí.
Adam si povzdechl: „Kdybych měl tyhle fotky a ti lidé to věděli, nebyl bych si moc jistý životem," poznamenal. „Každá ta fotografie by nejspíš člověka dokázala zruinovat. Není to pro tebe nebezpečné?"
„Myslíš si, že jsem malé dítě?" zeptala se.
„Už ne," řekl Adam. „Začínám si myslet, že jsi znetvořená lidská bytost – nebo snad ani ne lidská."
Kate se usmála. „Teď ses možná strefil," řekla. „Myslíš si, že o to stojím, být lidská? Podívej se na ty fotky! Radši bych byla pes než člověk. Jenomže nejsem pes. Jsem chytřejší než lidi. Nikdo se mi nedostane na kůži. Nelam si hlavu žádným nebezpečím." Ukázala na registratury. „Tady mám stovku nádherných fotek, a ti chlapi vědí, že kdyby se mi něco stalo – tak nebo tak – roznese pošta stovku dopisů, každý s fotografií, a doručí je přesně tam, kde nadělají nejvíc škody. Kdepak, na mě si nepřijdou!"
Adam se zeptal: „Ale co kdyby tě potkala nějaká nešťastná náhoda nebo třeba nemoc?"
„Tím by se nic nezměnilo," řekla Kate. Naklonila se k němu. „Prozradím ti jedno tajemství, co žádný z těch chlapů nezná. Za pár let odtud odejdu. A jakmile budu pryč – ty obálky se stejně dostanou do pošty." Zaklonila se v křesle a rozesmála se.
Adam se zachvěl. Pozorně se na ni zadíval. Její tvář i smích působily dětsky a nevinně. Vstal a nalil si ještě, jenom na dno sklenky. Láhev byla skoro prázdná.
„Já vím, co nenávidíš. Nenávidíš v nich něco, čemu nerozumíš. Ne jejich zkaženost. Nenávidíš, co je v nich dobrého, čemu nemůžeš přijít na kloub. Bůhví, co vlastně chceš, za jakým jdeš vlastně cílem."
„Nadělám si tolik peněz, co potřebuju," řekla. „Pak odjedu do New Yorku a nebudu ještě stará. Stará nejsem. Koupím si dům, nóbl služebnictvo. A nejdřív si najdu jednoho chlapa, jestli je ještě naživu, a připravím ho o život, aby se co nejvíc potrápil. Jestli to provedu pořádně a jaksepatří, tak se dřív zblázní, než pojde."
Adam netrpělivě dupl. „Nesmysl!" řekl. „To není pravda. Vždyť je to šílenství. Nic z toho není pravda. Nevěřím ti z toho ani slovo."
Kate řekla: „Vzpomínáš si, jak jsme se poznali?"
Adamovi potemněl obličej. „Bože můj, aby ne!"
„Pamatuješ, jak jsem měla zlomenou čelist a rozbité rty a vyražené zuby?"
„Pamatuju. Ale nechci si to pamatovat."
„S rozkoší si najdu toho chlapa, co mi to udělal," řekla. „A pak – pak si najdu jiné rozkoše."
„Musím jít," řekl Adam.
„Nechoď, miláčku," řekla. „Teď nechoď, drahoušku. Mám hedvábná prostěradla. Ráda bych, abys je cítil na kůži."
„To snad nemyslíš vážně?"
„Ale myslím, srdíčko, myslím. Na milování jsi dřevo, ale můžu tě něco naučit. Naučím tě to." Nejistě vstala a položila mu ruku na paži. Její tvář vypadala svěže a mladě. Adam se jí podíval na ruku a viděl, že ji má vrásčitou jako bledou opičí packu. Ucukl odporem.
Všimla si jeho gesta, pochopila je a ústa jí ztvrdla.
„Já tomu nerozumím," řekl Adam. „Vím to, ale nemůžu tomu věřit. Ráno tomu určitě nebudu věřit. Bude mi to připadat jako noční můra. Ale ne – žádný sen to být nemůže – ne. Vždyť jsi přece matka mých kluků. Ani ses na ně nezeptala. Jsi matka mých synů."
Kate si opřela lokty o kolena a podepřela si bradu miskou z dlaní, takže jí prsty zakryly špičaté uši. Oči jí vítězně zazářily. Promluvila ironicky hebkým hlasem. „Idiot vždycky nechá škvíru, kudy se mu dostat na kůži," řekla. „Na to jsem přišla už jako malá. Jsem tedy matka tvých synů. Tvých synů? Matka, to jsem – ale jak ty víš, že jsi jejich otec?" Adam otevřel ústa dokořán. „Cathy, co to říkáš?" „Jmenuju se Kate," odsekla. „Vzpomeň si dobře, drahoušku! Kolikrát jsem si tě pustila tak blízko k tělu, aby z toho byly děti?" „Byla jsi celá potlučená," řekl, „strašně potlučená." .Jednou!" prohlásila Kate. „Všeho všudy jednou." „Nebylo ti v jiném stavu dobře," namítl. „Těžko jsi to snášela." Sladce se na něj usmála. „Pro tvého bratra jsem tak moc potlučená nebyla." „Pro bratra?"
„Zapomněls na Charlese?"
Adam se zasmál. „Ty sice jsi ďábel," řekl, „ale myslíš, že ti budu něco takového věřit o svém bratrovi?"
„Mně je úplně jedno, čemu věříš," odsekla Kate. „Nevěřím tomu."
„Ale uvěříš. Nejdřív ti to bude vrtat hlavou a pak ztratíš jistotu. Budeš si

Charlese znovu vybavovat – do všech podrobností. Charlese bych byla mohla mít ráda. V něčem se mi podobal." „To ne!"
„Jen vzpomínej! Jednou si možná vzpomeneš na ten hořký čaj. Vzals omylem můj lék – už si vzpomínáš? Spal jsi pak jako dřevo a probudil ses pozdě s hlavou jako cent." „Na takovýhle plán jsi byla moc nemocná." „Dokážu všechno," řekla. „A teď se, srdíčko, radši svlíkni! Uvidíš, co dokážu kromě toho."
Adam zavřel oči a hlava se mu zatočila v rumovém víru. Pak oči otevřel a prudce hlavou zavrtěl. „Na tom by nezáleželo – i kdyby to byla pravda," řekl. „Vůbec ne." A najednou se zasmál, protože věděl, že se nemýlí. Rychle vstal a musel se chytit opěradla lenošky, aby překonal závrať.
Kate vyskočila a vzala ho oběma rukama za loket. „Ukaž, pomůžu ti z kabátu."
Adam jí odtrhl ruce od svého rukávu, jako by to byly drátěné paňáty. Vykročil nejistě ke dveřím.
Kate zablýskala v očích neovládaná nenávist. Zaječela dlouhým a pronikavým zvířecím skřekem. Adam zůstal stát a obrátil se k ní. Dveře se rozletěly. Podomek udělal tři skoky, rozkročil se, rozehnal – a zasáhl Adama ze vší síly pěstí za ucho. Adam se zhroutil na zem.
Kate zaječela: „Zkopej ho! Zkopej ho pořádně!"
Ralph přistoupil k ležícímu a změřil si vzdálenost. Všiml si, že na něj Adam hledí otevřenýma očima. Obrátil se nervózně na Kate.
Ozvala se studeným hlasem: „Řekla jsem zkopej ho! Rozmanžíruj mu ksicht!"
Ralph namítl: „Už se nebrání. Má dost."
Kate si sedla. Dýchala ústy. Ruce na klíně se jí křečovitě svíjely. „Adame," vydechla. „Nenávidím tě. Poprvé tě teď nenávidím. Nenávidím! Adame, slyšíš mě? Nenávidím!"
Adam se pokusil sednout si, svalil se, a zkusil to znovu. Seděl na zemi a vzhlédl ke Kate. „Na tom nezáleží," řekl. „Vůbec ne."
Dostal se do kleku a odpočal si, opíraje se kotníky rukou o podlahu. „Já tě miloval víc než všechno na světě, víš to?" řekl. „Miloval. Tak silně, že to trvalo, než jsem to v sobě zabil."
„Ještě přilezeš zpátky," zasyčela. „Připlazíš se po břiše – a budeš žebrat, žebrat!"
„Mám ho zkopat teď, slečno Kate?" zeptal se Ralph.
Kate neodpověděla.
Adam došel velice pomalu ke dveřím, opatrně, aby neztratil rovnováhu. Zašmátral po pažení.
Kate zavolala: „Adame!"
Pomalu se obrátil. Usmál se na ni, jako se člověk usmívá při nějaké vzpomínce. Pak vyšel ze dveří a tiše za sebou zavřel.
Kate zůstala sedět s pohledem upřeným na dveře. V očích měla pusto a prázdno.

KAPITOLA 26

Ve vlaku cestou zpátky do King City obestřel Adama Traska mrak neurčitých tvarů, zvuků a barev. Neuvědomoval si vůbec žádné myšlenky. Jsem přesvědčen, že lidská mysl má svoje techniky, jimiž v temných hlubinách zkoumá různé problémy a přijímá nebo zamítá řešení. Takové zkoumání se někdy týká oněch faset duše, o kterých člověk ani neví, že v něm jsou. Kolikrát uléháme k spánku celí usouzení a rozbolavělí, nechápajíce příčiny své trýzně, a ráno objevujeme novou jasnou cestu, snad výsledek toho nevědomého uvažování. A jsou zase jitra, kdy nám krev kypí nadšením, v žaludku a v hrudi cítíme elektrické napětí radosti, ale nenalézáme nic, čím bychom si ten pocit vysvětlili nebo ospravedlnili.
Samuelův pohřeb a rozhovor s Kate by byl měl Adama rozesmutnit a roztrpčit, jenomže to dopadlo jinak. Z pulsování šerých chmur vzešlo nadšení. Připadal si mladý, svobodný a překypoval rozdychtěným veselím. V King City vystoupil z vlaku, a místo aby šel rovnou do nájemní stáje a vyzdvihl si tam koně s bryčkou, zašel za Willem Hamiltonem do jeho nové garáže.
Will seděl v zasklené kukani, odkud měl přehled přes svoje mechaniky při práci, ale neslyšel jejich rámusení. Willovi začalo narůstat pěkné bříško.
Studoval inzerát na doutníky dovážené přímo z Kuby. Myslel si, že truchlí pro nebožtíka otce, ale nebyla to pravda. Trochu mu dělal starosti Tom, který odjel z pohřbu rovnou do San Franciska. Will měl pocit, že je důstojnější hledat zapomenutí v podnikání, jak se k tomu chystal on, než v alkoholu, jak je pravděpodobně hledal Tom.
Will vzhlédl, když Adam vešel do kanceláře, a pokynul mu do jedné z kožených klubovek, které si sem dal, aby se ukolébaní zákazníci tolik nezhrozili výše účtů k placení.
Adam se posadil. „Nevím, jestli jsem vám už vyslovil soustrast," začal.

„Je to smutná věc," řekl Will. „Byl jste na pohřbu?"
„Byl," přisvědčil Adam. „Snad ani nevíte, jak jsem měl vašeho tatínka rád. Udělal pro mě věci, které mu nikdy nezapomenu."
„Lidi si ho vážili," řekl Will. „Přes dvě stě jich přišlo na pohřeb – přes dvě stě."
„Takový člověk vlastně neumírá," řekl Adam a sám to v té chvíli objevil. „Nemyslím na něj jako na mrtvého. Připadá mi možná živější než předtím."
„Svatá pravda," souhlasil Will, jenomže pro něj to pravda nebyla. Pro Willa byl otec mrtev.
„Myslím na všelicos, co mi říkával," pokračoval Adam. „Neposlouchal jsem ho tenkrát dost pozorně, ale teď si to vybavuju a vidím ho v duchu, jak se mnou mluví."
„Svatá pravda," řekl Will. „Myslel jsem na to zrovna sám. Vracíte se domů?"
„Ano, vracím. Ale napadlo mě zajít si za vámi a domluvit se o koupi automobilu."
Willovo chování se téměř nepozorovatelně proměnilo, vjela do něho jakási nehalasná činorodost. „Byl bych čekal, že budete v údolí ten poslední, kdo se bude zajímat o auto," konstatoval a čekal s přimhouřenýma očima na Adamovu reakci.
Adam se zasmál. „Nejspíš jsem si to zasloužil," řekl. „A za tu změnu ve mně může nejspíš váš tatínek."
„Jak to myslíte?"
„Nevím, jestli bych vám to dokázal vysvětlit. Mluvme radši o tom autě."
„Já vám to vyklopím na rovinu," řekl Will. „Situace je taková, že se můžu přetrhnout, abych stačil stihnout všechny objednávky. Víte, že na ně mám pořadník?"
„Vážně? Tak byste mě snad zatím moh zapsat aspoň do toho pořadníku."
„S radostí, pane Trasku, a…" Odmlčel se. „Měl jste k naší rodině tak blízko, že – zkrátka, jestli někdo svou objednávku zruší, milerád vám dám lepší pořadí."
„To je od vás hezké."
„Jak byste to chtěl zařídit?"
„Co myslíte?"
„Moh bych to zařídit tak, že byste platil jenom měsíční splátky.
„Nepřijde to tak dráž?"
„To víte, zaplatil byste úrok a manipulační příplatek. Někomu to tak vyhovuje."
„Zaplatím radši v hotovosti," řekl Adam. „Nemá smysl nic odkládat."
Will se zasmál. „Moc lidí se na to dívá jinak. A za chvíli přijde doba, kdy si nebudu moct dovolit prodávat za hotové, abych na tom netratil."
„To mě nikdy nenapadlo," řekl Adam. „Ale do toho pořadníku mě zapíšete?"
Will se k němu naklonil. „Pane Trasku, dám vás v pořadí na první místo. První auto, které dostanu, je vaše."
„Děkuju vám."
„Rád to pro vás udělám," řekl Will.
Adam se zeptal: „Jak to nese maminka?"
Will se opřel v křesle a láskyplně se usmál. „To je pozoruhodná žena. Jako skála. Vzpomínám na těžké časy, kterými jsme prošli, a bylo to hodně často. Táta nebyl zvlášť praktický. Pořád se vznášel v oblacích nebo se vrtal v knihách. Máma nás myslím držela pohromadě a zachránila Hamiltonovy před chudobincem."
„Je to hodná paní," řekl Adam.
„Nejen hodná. Má sílu. Stojí oběma nohama na zemi. Hotová tvrz. Byl jste po pohřbu u Olivě?"
„Ne, nebyl."
„Sešla se tam nejmíň stovka lidí. A máma pro ně pro všechny nasmažila kuřata a dohlídla, aby měl každý dost."
„To snad ne!"
„Už jo. Představte si – na pohřbu vlastního muže!"
„Pozoruhodná žena," opakoval Adam Willův výrok.
„Je praktická. Věděla, že je nakrmit musí, a tak je nakrmila."
„Doufám, že se z toho vzpamatuje, ale musela to pro ni být rána."
„Vzpamatuje se," ujistil ho Will. „A všechny nás ještě přežije, i když je jako za groš kudla."
Cestou zpátky na ranč si Adam uvědomil, že si všímá věcí, které po léta nevnímal. Viděl luční kvítí v husté trávě a červené krávy na úbočích kopců, stoupající po mírně svažitých stezkách a popásající se v chůzi. Když přijel na své vlastní pozemky, pocítil náhle tak prudkou rozkoš, že se nad tím zamyslel. A najednou si uvědomil, že si nahlas odříkává v rytmu koňského poklusu: „Jsem volný, volný jak ten pták! Mám po trápení. Jak ten pták. Zbavil jsem se jí. Už je pryč. Ježíšikriste, jak ten pták!"
Natáhl ruku a sedřel plstnaté listy ze stříbrošedého pelyňku u cesty, a když se

mu prsty lepily šťávou, čichal trpce pronikavou vůni a vdechoval ji zhluboka do plic. Byl rád, že jede domů. Chtěl vidět, jak dvojčata vyrostla za ty dva dny, co je neviděl. Zatoužil po těch dvou klucích.
„Jak ten pták, už je pryč!" skandoval si hlasitě.
* * *
Lee vyšel Adamovi z domu naproti a zůstal stát u koňovy hlavy, zatímco Adam vylézal z bryčky.
„Jak se daří klukům?" zeptal se Adam.
„Dobře. Nadělal jsem jim luky a šípy a oni šli k řece na zajíce. Ale pekáč jsem do trouby nepřipravil."
„Všechno je tu v pořádku?"
Lee se na něj ostře podíval, málem už vykřikl, ale rozmyslel si to. „Jaký byl pohřeb?"
„Spousta lidí," řekl Adam. „Měl hromadu přátel. Pořád mi nejde do hlavy, že už tady není."
„Moji krajani pochovávají nebožtíky s bubnováním a rozhazují kousky papíru, aby zmátli ďábly, a na hroby dávají místo květin pečená selata. Jsme praktický národ a vždycky máme trochu hlad. Ale naši ďáblové zvlášť chytří nejsou. Dokážeme je přechytračit. To už je pokrok."
„Samuelovi by se nejspíš takový pohřeb líbil," řekl Adam. „Zajímal by ho." Všiml si, že ho Lee upřeně pozoruje. „Zaveďte koně do stáje, Lee, a pak uvařte kapku čaje. Rád bych s vámi mluvil."
Adam zašel do domu a svlékl si černé šaty. Cítil ze sebe podivně sladký rumový pach. Svlékl se do nahá a vydrhl se žlutým mýdlem, až ten pach dostal z pórů. Vzal si na sebe čistou modrou košili a overal tak sepraný, že byl vláčný a světle modrý, světlejší na kolenou, kde byl ošoupaný. Pomalu se oholil a učesal, zatímco Lee v kuchyni chřestil nádobím u kamen. Pak se Adam vrátil do obývacího pokoje. Lee mu postavil na stůl před jeho křeslo šálek a cukřenku. Adam se rozhlédl po květovaných záclonách, tolikrát už praných, že květy na nich vybledly. Uviděl prošlapané koberečky a hnědou stezku v linoleu v předsíni. A byly to pro něj objevy.
Když se Lee vrátil s čajníkem, Adam ho vyzval: „Přineste si taky šálek, Lee. A jestli máte trochu té své kořalky, kapka by mi teď přišla vhod. Včera v noci jsem se opil."
Lee řekl: „Vy a opil? Ani se mi věřit nechce."
„Už je to tak. A chci vám o tom povědět. Viděl jsem, jak si mě prohlížíte."
„Vy jste to viděl?" podivil se Lee a zašel do kuchyně pro druhý šálek, pro skleničky a pro svou kameninovou láhev ngkapy.
„Pil jsem to celá léta jenom s vámi a s panem Hamiltonem," řekl, když se vrátil.
„Je to ta stejná, jako když jsme dávali jména dvojčatům?"
„Ano, je." Lee nalil vřelý zelený čaj. Zašklebil se, když si Adam nasypal do šálku dvě vrchovaté lžičky cukru.
Adam si míchal čaj a pozoroval cukrové krystalky, jak víří a rozplývají se v tekutině. Pak řekl: „Byl jsem se podívat na ni."
„Čekal jsem, že se tam třeba vypravíte," řekl Lee. „Vlastně nechápu, jak to nějaký člověk a mužský mohl vydržet tak dlouho."
„Třeba jsem nebyl dost člověk ani mužský."
„To mě taky napadlo. Jaká je?"
Adam řekl po chvíli: „Já tomu nerozumím. Nemůžu věřit, že je něco takového na světě vůbec možné."
„S vámi, lidmi ze Západu, je ta potíž, že nemáte ďábly, abyste našli vysvětlení v nich. To jste se opil potom?"
„Ne, předtím a přitom. Potřeboval jsem to nejspíš na kuráž."
„Teď vypadáte dobře."
„Taky mi dobře je," řekl Adam. „O tom právě s vámi chci mluvit. Nějakým zázrakem mi spadly šupiny z očí. A kámen ze srdce."
„Dokonce mluvíte podobně jako pan Hamilton," řekl Lee. „Rozvinu o tom teorii pro své nesmrtelné příbuzné."
Adam vypil kalíšek černého likéru a olízl si rty. „Jsem volný," řekl. „Musím to někomu povědět. Dokážu žít se svými chlapci. Dokonce bych se moh podívat na ženskou. Chápete, co říkám?"
„Ano, chápu. A vidím vám to na očích a na tom, jak se držíte. O takových věcech se lhát nedá. Chlapci se vám, myslím, budou líbit."
„No, aspoň si k tomu dopřeju příležitost. Dal byste mi ještě kapku a nalil byste mi ještě čaj?"
Lee nalil čaj a zvedl svůj šálek.
„Nechápu, že se neopaříte, když to pijete tak horké."
Lee se pro sebe usmál. Když se na něj Adam podíval, uvědomil si, že už není

žádný mladík. Pleť na lících měl napjatou a na povrchu se mu leskla jako nalakovaná. A oční víčka měl zaníceně zarudlá.
Lee se zahleděl do tenoučkého koflíku ve své ruce a usmál se jako při nějaké vzpomínce. , Jestli jste volný, dáte možná svobodu i mně."
„Jak to myslíte, Lee?"
„Pustil byste mě?"
„Samozřejmě, běžte si, když chcete. Nejste snad šťastný?"
„Sotva jsem kdy pochopil, čemu vy na Západě říkáte štěstí. Nám jde o spokojenost, a to je možná chyba."
„Říkejte si tomu třeba tak," souhlasil Adam. „Nejste tady spokojený?"
Lee odpověděl: „Nikdo snad není spokojený, dokud neudělal všechno, co by udělat chtěl."
„A co byste chtěl vy?"
„Na jedno už je pozdě. Chtěl jsem se sám oženit a mít syny. Toužil jsem nejspíš odkázat jim ty nesmysly, které otec považuje za moudrost a nutí je svým vlastním bezbranným dětem."
„Vždyť přece nejste tak starý."
„Ach, tělesně bych se nejspíš na dítě ještě vzmohl. Ale na to teď nemyslím. Oženil jsem se zatím s tichou lampou na čtení. Víte, pane Trasku, kdysi jsem ženu míval. Vymyslel jsem si ji právě tak jako vy, jenomže ta moje žila jenom v mých myšlenkách. Bylo mi s ní příjemně v mém kumbálku. Vyprávěl jsem jí a ona poslouchala, a pak zase mluvila ona, vykládala mi všechno, co tak ženu potká za odpoledne. Byla hezoučká a ráda koketně žertovala. Ale dneska nevím, jestli bych ji ještě dokázal poslouchat. A nechtěl bych ji zarmoutit a zanedbávat. Takže můj první plán padl."
„A jaký máte druhý?"
„Říkal jsem o něm panu Hamiltonovi. Chci si v San Francisku v čínské čtvrti zařídit knihkupectví. Bydlel bych za krámem a celé dny bych prodiskutoval a prodebatoval. Rád bych měl na skladě kostky tuše s vyřezávanými draky z doby dynastie Sungů. Bedničky jsou prožrané od červotočů a ta tuš se vyráběla z jedlových sazí a z klihu, jaký se vyváří jenom z kůže divokých oslů. Když pak tou tuší kreslíte, je sice černá, ale vsugeruje vám, že v ní vidíte všechny barvy světa. Třeba by si ji přišel koupit nějaký malíř a pak bychom se mohli dohadovat o malířských technikách a smlouvat o cenu."
Adam řekl: „To jste si vymyslel teď?"
„Ba ne. Jestli jste se vzpamatoval a jste volný, rád bych se toho svého krámku konečně dočkal. Rád bych tam umřel."
Adam seděl chvíli mlčky a míchal si vychládající čaj. Pak řekl: „To je divné. Zrovna jsem si přál, abyste byl otrok a já vám to moh odmítnout. Samosebou, běžte si, když chcete. Dokonce vám na to knihkupectví půjčím."
„Ach, peníze já mám. Už dávno."
„Nikdy mě nenapadlo, že byste odešel," řekl Adam. „Připadalo mi, že tu zůstanete navěky." Napřímil se v zádech. „Nepočkal byste ještě nějakou chvilku?"
„Proč to?"
„Chtěl bych, abyste mi pomoh sblížit se s chlapci. Rád bych dal náš ranč do pořádku. Nebo ho třeba prodám či pronajmu. Musím zjistit, kolik mi zbylo peněz a co s nimi můžu podniknout."
„Nechystáte mi past?" zeptal se Lee. „Ta moje touha už není tak silná, jak bývala. Mám strach, že bych si ji nechal vymluvit – nebo ještě hůř, že bych se nechal zdržet jenom pocitem, že mě někdo potřebuje. Snažte se mě, prosím vás, nepotřebovat. Pro osamělého člověka není nebezpečnější vnadidlo."
Adam opakoval: „Pro osamělého člověka. Musel jsem se pěkně propadnout sám do sebe, že mě to nenapadlo."
„Pan Hamílton to věděl," řekl Lee. Zvedl hlavu a mezi tučnými víčky probleskly jenom dvě jiskry. „My Číňani se dovedeme ovládat," řekl. „Nedáváme city najevo. Miloval jsem pana Hamiltona. Rád bych si zajel zítra do Salinas, jestli dovolíte."
„Dělejte si, co chcete," řekl Adam. „Bůh ví, že pro mě jste toho udělal ažaž."
„Chtěl bych rozházet papírky proti ďáblům," řekl Lee. „Chtěl bych položit pečené selátko na hrob svému otci."
Adam rychle vstal, až převrhl šálek, vyšel ven a nechal Leeho sedět samotného.

KAPITOLA 27

Toho roku byly deště tak mírné, že řeka Salinas nevystoupila z břehů. Útlý proud se klikatil sem a tam širokým korytem mezi šedivým pískem a voda nebyla zkalená bahnem, nýbrž čistá a příjemná. Vrby v řečišti se obalily listím a divoké ostružiní vysílalo po zemi nové trnité výhonky.

Na březen bylo velice teplo, od jihu vytrvale vál vítr vhodný na pouštění draků a ohrnoval stříbrné ruby listí.
V dokonalém krytu propletených šlahounů, úponků a naplavených větví se na slunci klidně vyhříval šedivý zajíček. Sušil si srst na prsou, urousanou v trávě při časné ranní pastvě. Krčil nos a stříhal ušima na všechny strany po každém sebemenším zvuku, který by mohl pro zajíce znamenat nebezpečí. Před chvílí zachytil rytmické chvění půdy, jež se mu packami přeneslo k sluchu, takže zastříhal ušima a pokrčil nosík, ale chvění přestalo. Pak se něco pohnulo vea vrbinách nějakých pětadvacet metrů po větru, takže k zajíci nedolehl žádný pach, který by ho vyplašil.
V posledních dvou minutách bylo slyšet zvuky prozrazující zájem, ne však nebezpečí – lupnutí a zafrčení jakoby křídel divokého holuba. Zajíc líně natáhl zadní běh do prosluněné trávy. Ozvalo se lupnutí, zafrčení a tupé žuchnuti do kožichu. Zajíc zůstal sedět naprosto tiše a oči se mu rozšířily. V prsou mu trčel bambusovy šíp, jehož železný hrot se zaryl hluboko do země na druhé straně. Zajíc se převalil na bok a běhy mu chvíli pracovaly ve vzduchu, než znehybněl.
Z vrbin vylezli dva kluci. Měli přes metr dlouhé luky a oběma čouhaly z toulce přes levé rameno opeřené konce šípů. Oblečeni byli do overalů a vybledlých modrých košil, ale oba měli na spánku přivázané tkanicí dokonalé krocaní péro. Plížili se opatrně, v nízkém předklonu, po špičkách jako Indiáni. Když se sklonili, aby si prohlédli svou oběť, bylo už po zaječím smrtelném zápase.
„Rovnou do srdce," řekl Cal, jako by to bylo nemohlo dopadnout jinak. Aron hleděl dolů a mlčel. „Řeknu, žes ho dostal ty," pokračoval Cal. „Ať máš tu slávu ty. A řeknu, že to byla těžká trefa."
„Však taky byla," řekl Aron.
„To ti právě povídám. Ať máš tu slávu před Leem a před tátou ty."
„Já ji třeba nechci – aspoň ne celou," řekl Aron. „Víš co? Jestli dostaneme ještě jednoho, řekneme, že jsme trefili každej jednoho, a jestli ne, můžeme říct, že jsme vystřelili oba zároveň a nevíme, kdo ho trefil."
„Tak ty o tu slávu nestojíš?" zeptal se zchytrale Cal.
„No, ne sám. Můžeme se o ni rozdělit."
„Stejně to byl můj šíp," řekl Cal.
„To zas ne!"
„Podívej se mu na peří! Vidíš ten zářez? Ten je můj."
„Jak by se mi dostal do toulce? Já se na žádnej zářez nepamatuju "
„Třeba nepamatuješ. Ale já ti tu slávu stejně přeju."
Aron to vděčně odmítl. „Ne, Cale. To nechci. Řekneme, že jsme vystřelili oba najednou."
„No, když chceš. Ale co když Lee pozná, že to byl můj šíp?"
„Tak zkrátka řekneme, že byl v mém toulci."
„Myslíš si, že tomu bude věřit? Řekne si, že lžeš."
Aron bezmocně kapituloval. , Jestli si bude myslet, žes ho trefil ty, ať si to klidně myslí."
„Tak jen abys to věděl," řekl Cal. „Kdyby se tě náhodou ptal." Protáhl šíp zajícem tak, že bílé peří tmavě zrudlo krví ze srdce. A strčil si šíp do svého toulce. „Můžeš ho nést," dovolil bratrovi velkomyslně.
„Měli bychom se vrátit," řekl Aron. „Táta je možná už zpátky."
„Mohli bychom si upíct toho zajocha k večeři," navrhl Cal, „a zůstat venku celou noc."
„V noci je moc zima, Cale. Nevíš už, jak ses dneska ráno klepal?"
„Houby zima," nesouhlasil Cal. „Mně není zima nikdy."
„Ráno ti byla."
„A nebyla! Jenom jsem si z tebe dělal legraci, když jsem se klepal a drkotal zubama jako nějakej mlíčňák. Řekneš mi snad, že lžu?"
„Ne," bránil se Aron, „nechci se prát."
„Máš nahnáno?"
„Ne, jenom se nechci prát."
„A jestli ti řeknu, že se bojíš, budeš mi tvrdit, že lžu?"
„Ne."
„Tak se teda bojíš?"
„Nejspíš jo."
Aron nechal zajíce zajícem a pomalu se šoural pryč. Měl velikánské oči a krásná měkká ústa. Široké rozpětí mezi modrýma očima mu dávalo výraz andělské nevinnosti. Vlasy měl jemné a zlaté. Slunce mu je měnilo ve svatozář.
Byl zmaten – ale to byl často. Věděl, že bratr má něco za lubem, jenomže nevěděl co. Cal mu byl hádankou. Nestačil sledovat bratrovy myšlenky a vždycky ho překvapily jejich zákruty.

Cal se podobal spíš Adamovi. Vlasy měl tmavě hnědé. Byl větší než bratr, kostnatější, širší v ramenou a jeho brada připomínala svou hranatou přísností bradu Adamovu. Oči měl hnědé a bdělé, a někdy mu to v nich zajiskřilo, jako by byly černé. Ale ruce měl v poměru k ostatnímu tělu maličké, s krátkými a útlými prsty a ušlechtilými nehty. Svoje ruce si Cal šetřil. Jenom málo věcí ho dokázalo rozplakat, ale patřilo k nim i říznutí do prstu. Nikdy s rukama nic neriskoval, nesáhl by na žádný hmyz nebo na hada. A ve rvačce radši popadl klacek nebo kámen.
Když se teď díval za bratrem, jak se plouží pryč, objevil se mu na rtech drobný sebejistý úsměv. Zvolal: „Arone, počkej na mě!"
Sotva ho dohnal, podával mu zajíce. „Můžeš ho nést," nabídl mu vlídně a objal ho kolem krku. „Nebuď na mě naštvanej."
„Když ty se pořád chceš prát."
„Ale ne. Dělal jsem si jenom legraci."
„Vážně?"
„Se ví. Heleď – můžeš nést toho zajíce. A vrátíme se domů, jestli chceš."
Aron se nakonec usmál. Vždycky se mu ulevilo, když bratr přestal vyvolávat napětí. Oba kluci se po drolivém srázu vydrápali z říčního koryta na planinu. Aron měl od zajíce zakrvácenou celou pravou nohavici.
„Na toho zajíce budou koukat," řekl Cal. „Jestli je táta doma, tak mu ho dáme, jo? Zajíce táta k večeři rád."
„No jo," souhlasil šťastně Aron. „Víš co? Dáme mu ho společně a neřekneme, kdo ho trefil."
„Tak jo, jestli chceš," přisvědčil Cal.
Nějakou dobu pokračovali v chůzi mlčky a pak Cal poznamenal: „Tohle všechno jsou naše pozemky – až bůhvíkam za řeku."
„Myslíš tátovy."
„No jo, ale až umře, tak budou naše."
Pro Arona to byla nová myšlenka. „Jak to myslíš – až umře?"
„Každej umře," řekl Cal. „Jako pan Hamilton. Ten taky umřel."
„No jo," připustil Aron. „Ten umřel." Ale nedovedl si nijak spojit dohromady nebožtíka pana Hamiltona s živým tátou.
„Strčili ho do rakve a vykopali jámu a rakev šoupli do ní," poznamenal Cal.
„Já vím." Aronovi se chtělo změnit předmět rozhovoru a myslet na něco jiného.
Cal se pochlubil: „Já vím jedno tajemství."
„Co víš?"
„Ty to vykvandáš."
„Nevykvandám, jestli chceš, abych mlčel."
„Nevím, jestli ti to mám říct."
„Řekni mifo," zaškemral Aron.
„Ale nevykvandáš to?"
„Namouduši ne."
„Kde myslíš, že je naše máma?" zeptal se Cal.
„Přece umřela."
„Ba ne."
„Ale umřela."
„Utekla," řekl Cal. „Povídali to nějaký páni."
„To lhali!"
„Utekla," opakoval Cal. „Nevykvandáš, že jsem ti to pověděl?"
„Tomu nevěřím," odporoval Aron. „Táta říká, že je v nebi."
Cal snížil hlas: „Brzo uteču taky a najdu ji. A přivedu ji zpát„Kde říkali ty páni, že je?"
„To nevím, ale najdu ji."
„Je v nebi," stál na svém Aron. „Proč by táta lhal?" Podíval se na bratra, jako by ho mlčky prosil o souhlas. Cal mu neodpověděl. „Copak ty nevěříš, že je v nebi mezi andělama?" naléhal Aron. Cal stále neodpovídal. „Kdo byli ty páni, co to říkali?"
„Jen nějaký páni. Na poště v King City. Nevěděli, že je slyším. Ale já mám dobrý uši. Lee říká, že slyším trávu růst."
Aron namítl: „Proč by od nás utíkala?"
„Jak to mám já vědět? Třeba nás neměla ráda."
Aron se nad tím kacířstvím zamyslel. „Ne," řekl nakonec. „Ty páni lhali, táta říká, že je v nebi. A víš, jak nerad o ní mluví."
„Právě proto možná utekla."
„Ne ne. Ptal jsem se na ni Leeho. A víš, co mi řek? Vaše maminka vás měla ráda a pořád ještě má. To mi řek. A ukázal mi jednu hvězdu. Řek mi, že je to třeba naše máma a že nás bude mít ráda tak dlouho, dokud ta hvězda bude svítit. Copak by mi lhal Lee?"

Aron neviděl závojem slz bratrovy oči, tvrdé a střízlivé. Cal neslzel.
Cal cítil příjemné vzrušení. Objevil další nástroj, další tajnou páku, která mu poslouží podle potřeby. Pozorně Arona sledoval, viděl jeho třesoucí se rty, ale včas si všiml jeho dmoucích se nozder. Aron byl ubrečený, ale občas, když byl dohnán k slzám, se dokázal porvat. A když se v breku pral, býval nebezpečný. Nic se ho pak nedotklo a nic ho nezarazilo. Lee ho jednou držel na klíně, tiskl mu k tělu mávající pěstě a trvalo dlouho, než se Aron konečně uklidnil. Tenkrát se mu taky tak dmulo chřípí.
Cal svůj nový nástroj odložil zatím stranou. Bude ho mít kdykoli po ruce. Věděl, že je to nejostřejší zbraň, jakou dosud objevil. Prozkoumá si ji v klidu a uváží, kdy a do jaké míry ji nasadí.
Jenomže k tomu rozhodnutí dospěl málem pozdě. Aron po něm skočil a zplihlé zaječí tělo uhodilo Cala do tváře. Cal uskočil a vykřikl: „Vždyť jsem si jen dělal legraci. Čestný slovo, Arone, jenom legraci!"
Aron se zarazil. Zatvářil se utrápeně a zmateně. „Takovou legraci nemám rád," popotáhl a utřel si rukávem nos.
Cal k němu přistoupil, objal ho a políbil ho na tvář. „Už to víckrát neudělám," slíbil zkroušeně.
Kluci chvíli šlapali mlčky. Světla začalo ubývat. Cal se ohlédl přes rameno na bouřkové mračno černající se nad horami a unášené nervózním březnovým větrem.
„Bude bouřka," prohlásil. „Pořádnej slejvák."
„Vážně jsi slyšel ty pány?" nedal si pokoj Aron.
„Třeba se mi to jen zdálo," pospíšil si ho uklidnit Cal. „Jú, podívej támhle na toho mračouna!"
Aron se ohlédl na černého netvora. Převaloval se nahoře v obrovských temných chuchvalcích a táhl za sebou dlouhý závoj deště, a zrovna když se ohlédli, zadunělo to v něm a vyšlehl oheň. Hřmění unášené větrem dutě zarachotilo o zavalité mokré kopce na druhé straně údolí a rozlehlo se nad planinou. Kluci se rozběhli trapem k domovu a mrak jim burácel za zády a blesky tříštily povětří v roztřesené střípky. Mrak chlapce dohnal a z rozervaných nebes zapleskaly o zem první těžké kapky. Chlapci ucítili vůni ozónu. V běhu čichali pach bouře.
Když uháněli přes okresní silnici na rozježděnou cestu k domovu, dostali pořádný slejvák. Lilo jako z konve v dlouhých pruzích a sloupech. Okamžitě je to promočilo až na kůži, vlasy jim liják připlácí k čelům, šlehal je do očí a krocaní péra na spáncích se jim ohýbala pod proudy vody.
Mokřejší už být nemohli, a tak přestali utíkat. Nemělo už smysl hledat úkryt. Podívali se na sebe a vesele se rozřehtali. Aron roztočil zajíce, vyhodil ho do vzduchu, chytil ho a hodil ho Calovi. A Cal v bláznivé náladě si ho dal kolem krku s hlavou a zadními běhy pod bradou. Hystericky se rozesmáli, až se za břicha popadali. Liják hučel ve větvích dubů jejich domovského údolíčka a vítr čuchal jejich důstojné koruny.
* * *
Dvojčata se přiblížila na dohled k ranči právě včas, aby zahlédla Leeho s hlavou prostrčenou otvorem žlutého nepromokavého poncha, jak vede k maštali nějakého cizího koně s lehkým kočárkem na gumových pneumatikách. „Někdo je tady," poznamenal Cal. „Podíváme se na ten kočár?"
Dali se znovu do běhu, poněvadž návštěva znamenala příjemné vzrušení. Před schůdky na verandu zase zpomalili a obešli opatrně dům, protože z návštěvy šel zároveň i trochu strach. Vešli zadním vchodem a zůstali stát jako vodníci v kuchyni. Z obývacího pokoje zaslechli hlasy – tátův a ještě jeden mužský hlas. Při třetím hlase ucítili sevření kolem žaludku a po zádech jim přeběhlo mrazení. Ten hlas byl ženský hlas. Chlapci neměli se ženami skoro žádnou zkušenost. Odkradli se po špičkách do svého pokoje a zůstali tam koukat jeden na druhého.
„Kdo myslíš, že to asi je?" zeptal se Cal.
Arona zaplavil prudký cit, jako by se v něm rozsvítilo. Chtělo se mu vykřiknout: „Třeba je to naše máma. Třeba se vrátila!" Ale pak si vzpomněl, že maminka je v nebi a odtamtud se nikdo nevrací. Řekl tedy: „Já nevím. Převlíknu se do suchejch šatů."
Chlapci se převlékli do suchých čistých šatů, přesně stejných jako promočené oblečení, z něhož se vysvlékli. Odvázali si mokrá krocaní péra a přičísli si rukama vlasy nazad. Celou tu dobu slyšeli hlasy, většinou ty hlubší, potom vysoký ženský hlas a najednou strnuli, když uslyšeli nějaký dětský – dívčí – hlásek, a to je tak rozrušilo, že si o tom navzájem ani neřekli.
Mlčky se vykradli na chodbu a připlížili se ke dveřím do obývacího pokoje. Cal otáčel pomaloučku knoflíkem kliky a tlačil ho nahoru tak, aby je neprozradilo vrznutí.
Pootevřel právě dveře nepatrnou štěrbinou, když se chodbou přišoural Lee, který se cestou svlékal ze svého poncha a přistihl je. „Malá kluk kuky kuk?" řekl

haťmatilkou, a když Cal zavřel dveře, až to klaplo, pospíšil si Lee s oznámením: „Tatínek je doma. Běžte radši dovnitř."
Aron ochraptěle zašeptal. „Kdo je to tam s ním?"
„Jenom nějaká rodina, co jela kolem. Schovali se před deštěm." Lee přikryl dlaní Calovu ruku na knoflíku kliky, otočil jím a otevřel dveře.
„Chlapci jsou už doma," oznámil a nechal je tam stát v otevřených dveřích.
Adam zavolal: „Pojďte dál, kluci! Jen pojďte!"
Chlapci sklopili hlavy, pokukovali po těch cizích lidech a nohy táhli za sebou. Byl tam nějaký pán v městském obleku a paní v těch nejelegantnějších šatech, jaké kdy viděli. Plášť proti prachu, klobouk a závoj měla na židli vedle sebe a chlapcům připadalo, že je samé hedvábí a krajky. Černé krajky jí šplhaly dokonce po krátkých špejličkách kolem krku. Vedle paní seděla holčička, snad o něco mladší než dvojčata, ale ne o mnoho. Na hlavě měla modře kostkovaný klobouček proti slunci, lemovaný vpředu krajkou. Šaty měla květované a přepásané zástěrkou s kapsami. Pod ohrnutou sukní jí vykukovala červená háčkovaná spodnička, lemovaná háčkovanými ozdůbkami. Chlapci jí neviděli pod kloboučkem do obličeje, ale ruce měla složené v klíně a hned bylo vidět zlatý pečetní prstýnek na jejím prostředníčku.
Chlapci zatajili dech, až se jim před očima roztančily rudé kruhy.
„To jsou moji kluci," představil je táta. „Jsou dvojčata. Tenhleten je Aron a tenhle Caleb. Kluci, podejte hostům ruku!"
Chlapci pokročili vpřed se sklopenýma očima a zvednutýma rukama, takže to vypadalo, jako když zoufale kapitulují. Cizí pán a po něm dáma v krajkách jim potřásli zplihlými ploutvemi. Aron byl na řadě první. Před děvčátkem se odvrátil, ale paní mu řekla: „Nepozdravíš se s naší dcerkou?"
Arona zamrazilo a natáhl kapitulující ruku směrem k holčičce se zakrytým obličejem. Nestalo se nic. Nikdo mu ty jeho buřtíky ani nepopadl, ani nestiskl, ani nezmáčkl, ani neukousl. Ruka mu prostě zůstala trčet před holčičkou ve vzduchu. Aron zamžoural mezi řasami, co se to vlastně děje.
Holčička měla taky sklopenou hlavu a měla výhodu kloboučku. I ona natáhla pravou ručku s pečetním prstýnkem na prostředníčku, ale nepřiblížila se k ruce Aronově. Aron se po očku podíval na paní. Usmívala se s pootevřenými rty. Pokoj zavalilo tíživé ticho. A najednou Aron uslyšel, jak si Cal posměšně odfrkl.
Popadl dívčinu ruku a třikrát s ní zapumpoval. Byla hebká jako hrst okvětních plátků. Aron pocítil palčivou rozkoš. Pustil dívčí ruku a svou si strčil do kapsy overalu. Když kvapně couval, uviděl, jak Cal pokročil vpřed, obřadně si s dívenkou podal ruku a řekl: „Těší mě." Na to Aron zapomněl. Řekl to teď, po bratrovi, což působilo komicky. Adam i hosté se rozesmáli.
Adam řekl: „Baconovi málem promokli."
„Ještě štěstí, že jsme zabloudili sem," řekl pan Bacon. „Hledal jsem vlastně Longův ranč."
„Ten je o kus dál. Na příštím rozcestí zahnete z okresky nalevo k jihu." Adam vysvětlil chlapcům. „Pan Bacon je okresní inspektor."
„Nevím ani proč, ale beru tu funkci opravdu vážně," obrátil se k chlapcům i pan Bacon. „Moje dcera se jmenuje Abra, chlapci. Není to legrační jméno?" Promluvil tónem, jakým mluví dospělí s dětmi. Oslovil znovu Adama a zarecitoval zpěvavě: „„Abra tu byla dřív, nežli jsem dechu nabral zavolat jiného, a tak mi přišla Abra.“ To napsal Matthew Prior. Neříkám, že jsem netoužil po synovi – ale z Abry mám opravdu radost. Zvedni přece hlavu, miláčku!"
Abra se nepohnula. Ruce znovu sepjala na klíně. Její otec s gustem opakoval: „„A tak mi přišla Abra.““
Aron si všiml, že bratr se na její klobouček dívá beze stopy strachu. To ho přimělo, že ochraptěle prohlásil: „Mně se Abra nezdá legrační jméno."
„Můj manžel nemyslel, že je k smíchu," vysvětlila mu paní Baconová. „Myslel jen, že je zvláštní." A pak se obrátila k Adamovi: „To má manžel z knih, vždycky něco extra. Miláčku, neměli bychom už jet?"
Adam horlivě zaprotestoval: „Ale nejezděte ještě, milostpaní! Lee vaří čaj. Aspoň se trochu zahřejete."
„To je od vás opravdu milé," řekla paní Baconová a pokračovala: „Děti, už neprší. Běžte si hrát ven!" Promluvila tak autoritativně, že děti husím pochodem vypochodovaly – napřed Aron, pak Cal a za nimi Abra.
* * *
V obývacím pokoji si pan Bacon přehodil nohu přes nohu. „Máte pěknou usedlost," řekl. „Je to velké?"
Adam odpověděl: „Nemůžu si stěžovat. Pozemky se táhnou za řeku na druhou stranu. Pěkný kousek země."
„Tak to je všechno vaše, ty pozemky za okreskou?"
„Ano, je. Trochu se stydím přiznat se k tomu. Pořádně jsem je zanedbal. Vůbec

jsem je neobdělával. Nasedlačil jsem se ažaž v dětství."
Pan i paní Baconovi se na Adama podívali a on si uvědomil, že musí nějak vysvětlit, proč tu žírnou půdu nechal ležet ladem. „Jsem nejspíš lenoch. A otec mi zvlášť nepomoh, když mi odkázal dost peněz, abych měl na živobytí bez práce."
Sklopil oči, ale vycítil, jak se Baconovým ulevilo. Jestliže je bohatý, není žádný lenoch. Líní jsou jenom chudáci. Právě tak jako jenom chudáci jsou zabednění. Bohatý člověk, který se v ničem nevyzná, je jenom zhýčkaný nebo nezávislý.
„Kdo se vám stará o chlapce?" zeptala se paní Baconová.
Adam se zasmál. „Pokud se někdo o ně stará, a moc té péče nezažili, má o to zásluhu Lee."
„Lee?"
Adama to vyptávání trochu podráždilo. „Nikoho jiného tu nemám," odsekl stručně.
„Vy myslíte toho Číňana?" pohoršila se paní Baconová.
Adam se na ni usmál. Ze začátku z ní měl strach, ale teď se upokojil. „Lee vychoval chlapce a stará se i o mě," řekl.
„To se o ně nikdy nestarala žádná žena?"
„Ne, nestarala."
„Chudáčci malí," politovala je paní.
„Jsou trochu zpustlí, ale zato jsou myslím zdraví," řekl Adam. „Všichni jsme nejspíš zpustli jako ty pozemky. Ale teď od nás Lee odchází. Nevím, co si počneme."
Pan Bacon si pečlivě odkašlal, aby mu hleny v krku nebránily v jeho prohlášení: „Uvažoval jste už, jaké dáte svým synům vzdělání?"
„Ne – na to jsem ani tak moc nemyslel."
Paní Baconová se přidala: „Můj manžel na vzdělání ohromně věří."
„Vzdělání je klíč k budoucnosti," prohlásil pan Bacon.
„Jaký druh vzdělání?" zeptal se Adam.
Pan Bacon pokračoval: „Vzdělaný člověk má otevřenou cestu ke všemu. Ano, věřím v pochodeň poznání." Naklonil se blíž k Adamovi a ztišil důvěrně hlas. „Jestli svoje pozemky nebudete obdělávat, proč je nepronajmete a neodstěhujete se do okresního města, kde máme dobré veřejné školy?"
Adam měl už na jazyku hrubé odbytí – Starejte se sakra o své! – místo toho se však zeptal: „Myslíte, že bych udělal dobře?"
„Snad bych vám sehnal dobrého a spolehlivého nájemce," řekl pan Bacon. „Proč by vám ty pozemky neměly něco vynášet, kdybyste tady nežil?"
Lee přinesl čaj a s velkou fanfárou ho naservíroval. Slyšel za dveřmi z tónu rozhovoru dost, aby poznal, že Adamovi jsou ti lidé na obtíž. Byl si také jist, že neradi čaj, a jestli už, že určitě nemají v oblibě takový čaj, jako vaří on. A když ho pak pili s komplimenty, poznal, že Baconovi po něčem jdou. Snažil se upoutat Adamův pohled, ale nadarmo. Adam byl zahleděný do koberečku u svých nohou.
Paní Baconová právě vykládala: „Můj manžel pracoval dlouhá léta ve školní radě –," ale Adam neslyšel rozhovor, který se rozpředl pak.
Představil si veliký glóbus, zavěšený a houpající se na větvi jednoho z dubů před domem. A z ničeho nic, bez jasné příčiny, mu v duchu vytanul obraz jeho otce, kulhajícího s dřevěnou nohou a klepajícího do ní hůlkou, aby si vynutil pozornost. Viděl jeho přísnou vojačkou tvář při execírování, ke kterému nutil své syny, když jim dal nosit těžké torny, aby jim zesílila ramena. Do těch vzpomínek mu bzučel dál hlas paní Baconové. Cítil na zádech tornu plnou kamení. Viděl Charlesův obličej se sardonickým úšklebkem – potměšilé, zuřivé oči, vzteklé výbuchy. A najednou zatoužil uvidět Charlese opravdu. Vypraví se na cestu – kluky vezme s sebou. Vzrušeně se plácl do stehna.
Pan Bacon se zarazil uprostřed věty. „Prosím?"
„Promiňte," vzpamatoval se Adam. „Zrovna jsem si vzpomněl na něco, co jsem zanedbal." Manželé Baconovi trpělivě a zdvořile čekali na vysvětlení. Adam si pomyslel: Proč ne? Já na inspektora nekandiduju. Nejsem v žádné školní radě. Proč ne? A pak řekl svým hostům: „Zrovna jsem si vzpomněl, že jsem deset let zapomněl napsat bratrovi." Zachvěli se při tomhle výroku a podívali se jeden na druhého.
Lee právě znovu naléval čaj. Adam si všiml, jak nadul tváře, a slyšel, jak si spokojeně odfrkl, když zmizel do bezpečí na chodím. Baconovi tu epizodu nechtěli nijak komentovat. Přáli si už být sami, aby si ji mohli rozebrat.
Lee čekal, že to tak dopadne. Pospíšil si zapřáhnout, aby předjel s opneumatikovaným kočárkem před hlavní vchod.
* * *
Když Abra s Calem a Aronem vyšli z domu, zůstali stát vedle sebe pod stříškou zápraží a dívali se, jak déšť cáká a crčí v rozložitých korunách dubů. Bouřka

zeslábla ve vzdálenou ozvěnu hřmění, ale zanechala po sobě déšť, rozhodnutý k dlouhému pokračování.
Aron poznamenal: „Ta paní nám řekla, že už neprší."
Abra mu moudře odpověděla: „Protože se nepodívala. Když mluví, nikdy se na nic nedívá."
Cal se jí zeptal: „Kolik je ti roků?"
„Deset, jde mi na jedenáctej," odpověděla Abra.
„Ho!" vytáhl se Cal. „Nám je jedenáct a jde nám na dvanáctej."
Abra si postrčila kloboučeк nazad. Rámoval jí hlavu jako svatozář. Byla hezká, tmavé vlasy měla spletené do dvou copánků. Čílko měla kulaté a vyklenuté s rovným obočím. Nosík sliboval, že bude jednou rozkošný a pikantně ohrnutý, třebaže zatím připomínal knoflík. Dva rysy se však na ní už zřejmě neměly změnit. Pevná brada a ústa, líbezná jako květ, široká a růžová. Oříškové oči hleděly bystře, inteligentně a beze strachu. Dívala se chlapcům zpříma do tváře, rovnou do očí, jednomu po druhém, a nebylo v ní ani stopy té upejpavosti, kterou předstírala v domě.
„Tomu nevěřím, že jste dvojčata," prohlásila. „Vždyť si nejste podobní."
„Jsme vážně dvojčata," řekl Cal.
„Vážně," přidal se Aron.
„Některý dvojčata si podobný nejsou," snažil se ji přesvědčit Cal.
„Spousta dvojčat," doplnil ho Aron. „Lee nám to vysvětlil. Když má nějaká paní jedno vajíčko, jsou si dvojčata podobný. Jenže když má dvě vajíčka, tak ne."
„A my byli dvě vajíčka," dodal Cal.
Abra se pobaveně usmála bajkám těchhle venkovánků. „Vajíčka," opakovala. „Chm! Vajíčka!" Neřekla to nahlas ani hrubě, ale Leeho teorie zakolísala, zakymácela se a Abra ji pak obrátila v trosky. „Kterejpak z vás je naměkko?" zeptala se. „A kterej na hniličku?"
Chlapci se po sobě nejistě podívali. Setkali se poprvé s onou nesmiřitelnou ženskou logikou, která si nedá nic vymluvit, i když (nebo možná zvláště když) je falešná. Byla to pro ně nová zkušenost, vzrušující a nahánějící strach.
Cal se pokusil o obranu: „Lee je Číňan."
„A tak!" poznamenala Abra vlídně. „Proč jste to neřekli hned?
Tak to vy jste ty činaný vajíčka z porcelánu jako na velikonoce." Odmlčela se, aby hrot její zbraně pronikl hloub. Viděla, jak se jejich odpor a vzdor rozplývá. Ujala se vedení. Teď byla paní ona.
Aron navrhl: „Pojďme si hrát do starýho domu! Trochu tam teče, ale je to tam fajn."
Doběhli pod krápajícími duby ke starému Sanchezovu domu a vrhli se dovnitř otevřenými dveřmi, které povrzávaly na zrezivělých pantech.
Dům z nepálených cihel procházel druhým obdobím rozkladu. Velký sál podél průčelí byl do polovičky omítnutý – bílé plochy sahaly do půlky stěn a pak končily, tak jak je zanechali "řemeslníci před deseti lety. A okenní rámy v hlubokých výklencích zůstaly nezasklené. Nová podlaha byla skvrnitá vlhkem a v koutě se kupily staré papíry a zčernalé pytle s hřebíky, zrezivělými do naježených koulí.
Když se děti zastavily ve dveřích, odněkud z hloubi domu vyletěl netopýr. Šedivý stín se mihl ode zdi ke zdi a vyrazil ze dveří.
Hoši Abru provedli po domě – zotvírali komory, aby jí ukázali umývadla a klozetové mísy a lustry, dosud v bednách a čekající na instalaci. Ve vzduchu bylo cítit plíseň a zvlhlý papír. Všechny tři děti chodily po špičkách a nemluvily ze strachu před ozvěnou, rozléhající se prázdným domem.
Když se vrátili do velkého sálu, obrátili se oba chlapci k návštěvě. „Líbí se ti tu?" zeptal se Aron tiše s ohledem na ozvěnu.
„Líbí," připustila Abra zdráhavě.
„Někdy si tady hrajeme," kasal se Cal. , Jestli chceš, můžeš si sem chodit hrát s námi."
„My bydlíme v Salinas," odpověděla Abra tónem, z něhož poznali, že mají co dělat s vyšší bytostí, která nemá čas na zábavy venkovských truhlíků.
Abra si uvědomila, že jim znehodnotila jejich největší poklad, a třebaže viděla jejich mužskou slabost, nepřestali se jí líbit – vždyť ostatně byla dáma. „Až zase pojedeme kolem," slíbila jim milostivě, „tak si s vámi někdy třeba zahraju – trošku." A oba jí za to byli vděčni.
„Dám ti svýho zajíce, chceš?" nabídl jí Cal náhle. „Chtěl jsem ho dát tátovi, ale můžeš si ho vzít."
„Jakého zajíce?"
„Dneska jsme ho zastřelili – šípem rovnou do srdce. Bylo po něm raz dva."
Aron se na něj ublíženě podíval. „Byl to můj…"
Cal mu skočil do řeči. „Dáme ti ho a můžeš si ho odvézt domů. Je to pořádnej

macek."
Abra se ofrnila: „Co bych dělala s nějakým špinavým zajícem celým od krve?"
Aron navrhl: „Umeju ti ho a dám ho do škatule a převážu ji špagátem, a jestli ho nebudeš jíst, můžeš ho pohřbít do hrobečku, až budeš mít čas – v Salinas."
„Já chodím na opravdické pohřby," pochlubila se Abra. „Zrovna včera jsem byla. Kytek tam bylo víc než tady do stropu."
„Tak toho našeho zajíce nechceš?" zeptal se Aron.
Abra se podívala na jeho slunečné vlasy, teď hustě kučeravé, a do jeho očí se slzami na krajíčku, a pocítila v prsou touhu a palčivou horkost, která je předzvěstí lásky. Zatoužila zároveň dotknout se ho, a také to udělala. Položila mu ručku na paži a cítila pod prsty, jak se zachvěl. „No, jestli mi ho dáš do škatule…"
Když se teď ujala vedení, zadívala se zkoumavě na poražené odpůrce. Jakmile ji neohrožovala žádná mužská nadřazenost, povznesla se nad veškerou ješitnost. Cítila k těm klukům jenom laskavost. Všimla si jejich chatrného a sepraného oblečení a sem tam nějaké té záplaty. Vzpomněla si na pohádky. „Chudinky děti," politovala je, „bije vás otec?"
Zavrtěli hlavami. Poslouchali ji zaujatě, ale vyjeveně.
„Jste hodně chudí?"
„Jak to myslíš?" zeptal se Cal.
„Popelíte se u kamen a musíte nosit vodu a sbírat otýpky klestí?"
„Co je to klestí?" zeptal se Aron.
Vyhnula se odpovědi tím, že pokračovala. „Chudinky moje," začala a viděla se sama s kouzelným proutkem s třpytící se hvězdou na konci. „Vaše zlá macecha vás nenávidí a chce vás zahubit?"
„My žádnou macechu nemáme," ozval se Cal.
„Nemáme nikoho," řekl Aron. „Maminka nám umřela."
Jeho slova rozmetala pohádku, kterou si Abra vysnila, ale skoro vzápětí ji nahradila jinou. Kouzelný proutek zmizel, ale zato měla najednou na hlavě ohromný klobouk s pštrosími péry a nesla velikánský košík, z něhož trčely krocaní nohy.
„Vy moji sirotečkové malí," zašveholila líbezně. „Já budu vaše maminka. Budu vás houpat v náručí a povídat vám pohádky."
„Na to jsme moc velký," poznamenal Cal. „Převalili bysme tě." Abra jeho brutalitu přehlédla. Viděla, že Arona její povídání strhlo. Oči se mu usmívaly, skoro jako by se jí houpal v náručí, a Abra znovu pocítila bodnutí lásky k němu. Zeptala se roztomile: „Řekni mi, měla vaše maminka hezký pohřeb?"
„My se nepamatujeme," odpověděl Aron. „Byli jsme ještě moc malí."
„A kde je pochovaná? Mohli byste jí dát kytky na hrob. My je vždycky nosíme babičce a strejčkovi Albertovi."
„My nevíme," přiznal se Aron.
Calovi zasvítily oči novým zájmem, který měl blízko k triumfu. Ozval se naivním tónem: „Zeptám se táty, kde je pochovaná, abychom tam ty kytky mohli odnést."
„Já půjdu s vámi," řekla Abra. „Umím vít věnečky. Naučím vás to." Všimla si, že Aron nepromluvil. „Nechceš, abych jí uvila věneček?"
„Chci," přisvědčil Aron.
Znovu se ho musela dotknout. Popleskala ho po rameni a pak ho lehce pohladila po tváři. „Vaše maminka bude ráda," řekla. „Dívají se z nebe a vidí všechno. Tatínek to říká. Umí o tom jednu básničku."
Aron prohlásil: „Půjdu zabalit toho zajíce. Mám škatuli, ve který mi přišly kalhoty." A vyběhl ze starého domu. Cal ho sledoval pohledem. Najednou se usmál.
„Čemu se směješ?" zeptala se Abra.
„Ale ničemu," odpověděl Cal a nespustil z ní oči.
Snažila se ho upřeným pohledem přinutit, aby očima uhnul. Byla v tom přebornice, ale Cal neuhnul. Ze začátku se styděl, ale to ho teď přešlo a triumfální pocit, že zlomil Abřinu moc, ho rozesmál. Věděl, že se jí lip líbí jeho bratr, ale to pro něj nebylo nic. nového. Skoro každému se lip líbil Aron se svými zlatými vlasy a se svou otevřeností, která mu dovolovala chovat se k lidem se štěněcí přítulností. Cal své city skrýval hluboko v duši, odkud vyhlížely, připraveny stále k ústupu nebo k útoku. Začal Abru trestat za to, že se jí bratr líbí, a to taky nebylo nic nového. Dělal to tak od chvíle, kdy objevil, že k tomu má možnost. A tenhle sklon k tajnému trestání v něm narostl skoro ve tvořivou sílu. Rozdíl mezi oběma chlapci se snad dá nejlíp vystihnout tímhle příkladem. Kdyby Aron narazil někde na mýtince v houští na mraveniště, lehl by si na břicho a pozoroval by složitý mravenčí život. Pozoroval by, jak jedni mravenci nosí po mravenčích stezičkách potravu a druzí vláčejí bílá vajíčka. Pozoroval by, jak se dva obyvatelé mraveniště dotknou při setkání tykadly a dorozumívají se. Hodiny by tak proleze! zabrán do toho podzemního hospodářství.

Kdyby však na totéž mraveniště narazil Cal, rozkopal by ho a díval by se, jak si zděšení mravenci poradí s tou pohromou. Aronovi stačilo být součástí svého světa, kdežto Cal ho musel nějak změnit.
Cal se nedivil, že lidé mají bratra radši, ale naučil se využívat toho ve svůj prospěch. Plánoval a vyčkával, dokud se mu takový obdivovatel nějak nevydal všanc, a pak došlo k něčemu, co si oběť nikdy nedokázala vyložit a zdůvodnit. Z pomsty Cal čerpal pocit moci, a pocit moci mu byl zdrojem radosti, byla to jeho nejsilnější a nejryzejší emoce. Ani ho nenapadlo cítit k Aronovi nenávist, naopak, miloval ho, poněvadž v něm obvykle nalézal příčinu své vlastní vítězoslávy. Zapomněl už – jestli to vůbec kdy věděl –, že lidi trestá a týrá jenom proto, že touží po stejné lásce, jaké se dostává Aronovi. Došlo to až tak daleko, že by byl s Aronem neměnil, ani kdyby tím získal jeho výhody.
Abra v Calovi rozpoutala takový proces tím, že se Arona dotýkala a mluvila na něj něžným tónem. Cal zareagoval automaticky. Napjal mozek, aby v Abře vypátral nějakou slabinu, a byl tak chytrý, že ji objevil skoro okamžitě v jejích slovech. Některé děti by se chtěly stát znovu nemluvňaty a jiné zas touží po dospělosti. Jen málo se jich spokojí se svým věkem. Abra toužila být dospělá. Mluvila slovníkem dospělých a simulovala, pokud to dokázala, dospělé názory a city. Miminkovská léta nechala dávno za sebou, ale nebyla dosud schopná vstoupit do světa dorostlých lidí, které obdivovala. Cal to vycítil a to mu poskytlo nástroj k rozkopání jejího mraveniště.
Odhadl, jak dlouho bude bratrovi trvat, než najde krabici.
Představil si v duchu, co se asi bude dít. Aron se pokusí omýt zajíce od krve, a to nebude tak hned. Hledání motouzu zabere další chvíli a pečlivé uvázání smyček ještě delší čas. A zatím Cal začal vyhrávat. Vycítil, že Abra zakolísala ve své sebejistotě, a věděl, že ji dokáže rozkolísat ještě víc.
Abra konečně uhnula očima a řekla: „Co tak na člověka koukáš?"
Cal se jí podíval na nohy a pomalu po ní jel pohledem vzhůru, tak chladně, jako by si prohlížel židli. Věděl, že tohle dokáže znervóznit i dospělého.
Abra to nevydržela. „Vidíš růst houby?" vyjela si na něj.
Cal se jí zeptal: „Chodíš do školy?"
„Samozřejmě."
„Do který třídy?"
„Do pětky."
„Kolik že je ti let?"
„Bude mi jedenáct."
Cal se zasmál.
„Co ti na tom vadí?" zeptala se. Cal jí neodpověděl. „Tak řekneš mi to? Co ti na tom vadí?" Pořád žádná odpověď. „Teď si myslíš, bůhvíjak seš chytrej," pokusila se o protiútok. Když se jí však nepřestal smát, vyhrkla rozpačitě: „Kde ten tvůj bratr tak dlouho vězí? Koukej, přestalo pršet."
Cal řekl: „Nejspíš to hledá."
„Myslíš toho zajíce?"
„Ale ne. Ten mu neuteče – ten je mrtvěj. Ale nemůže třeba chytit to druhý. To bude v tahu."
„Co nemůže chytit? Co bude v tahu?"
„Zkazil bych mu radost, kdybych ti to řek. Chce, aby to bylo překvapení. Chytil to minulej pátek. A kouslo ho to."
„O čem to, prosím tě, mluvíš?"
„Uvidíš," řekl Cal, „až otevřeš tu škatuli. Vsadím se, že ti řekne, abys ji neotvírala rovnou." V tom Cal nehádal. Znal svého bratra.
Abra věděla, že prohrává nejen bitvu, ale celou válku. Začala toho kluka nenávidět. Probírala v duchu všechny drtivé repliky, jaké znala, a všech se bezmocně vzdala, protože vycítila, že by se minuly účinkem. Stáhla se do mlčení. Vyšla ze dveří a zadívala se k domu, kde měla rodiče.
„Já už se vrátím," prohlásila.
„Počkej," řekl jí Cal.
Otočila se, když se octl vedle ní. „Co chceš?" zeptala se studeně.
„Nebuď na mě naštvaná," poprosil ji. „Nevíš, co se tu děje. Měla bys vidět bráchovy záda."
Změna jeho výrazu ji zmátla. Nedopřál jí, aby zaujala nějaké stanovisko, a správně postřehl její zálibu v romantických situacích. Promluvil tichým a tajuplným hlasem. Začala šeptat, aby se mu přizpůsobila.
„Jak to myslíš? Co má na zádech?"
„Samou jizvu," řekl Cal. „To ten Číňan."
Zachvěla se a její napjatý zájem vzrostl. „Co s ním dělá? Bije ho?
„Něco horšího," odpověděl Cal.
„Proč to nepovíte tatínkovi?"

„Netroufáme si. Víš, co by se stalo, kdybychom mu to pověděli?"
„Ne. Co?"
Zavrtěl hlavou. „Ne…" zatvářil se, jako když o tom hluboce uvažuje – „netroufám si to říct ani tobě."
V tom okamžiku vyvedl Lee ze stáje Baconovic koně zapraženého do vysokého lehkého kočárku s gumovými pneumatikami. Pan a paní Baconovi vyšli z domu a všichni se automaticky podívali nahoru k obloze.
„Teď ti to nemůžu říct," zašeptal Cal. „Číňan by to poznal."
Paní Baconová zavolala: „Abro! Honem! Jedeme."
Lee držel neklidného koně, zatímco manžel pomáhal paní Baconové do kočárku.
Za rohem domu vyrazil Aron s lepenkovou krabicí složitě převázanou motouzem s umnými kličkami. Hodil krabici Abře. „Tady to máš," řekl. „Nerozvazuj to, až doma."
Cal si všiml výrazu odporu v Abřině tváři. Ucukla rukama od krabice.
„Jen si to vezmi, miláčku," pobídl ji otec. „Honem, je už pozdě!" A vrazil jí krabici do rukou.
Cal k ní přistoupil. „Chci ti něco pošeptat," řekl. Přiblížil se jí ústy těsně k uchu. „Načurala sis do kalhot," zašeptal. Abra zrudla a stáhla si klobouček přes hlavu. Paní Baconová ji vzala v podpaždí a zvedla ji do kočáru.
Lee s Adamem a dvojčaty sledovali koně, jak vyráží elegantním poklusem.
Před první zatáčkou vystrčila Abra ruku a krabice vyletěla na silnici. Cal pozoroval bratrův obličej a viděl, jak se mu v očích objevilo zoufalství. Když Adam zašel zpátky do domu a Lee vyšel ven s ošatkou zrní pro slepice, Cal objal bratra kolem ramenou a povzbudivě ho stiskl.
„Chtěl jsem se s ní oženit," postěžoval si Aron. „Napsal jsem jí to v dopise, co jsem dal do tý škatule."
„Nebuď smutnej," těšil ho Cal. „Půjčím ti svou flintu."
Aron sebou trhl. „Vždyť žádnou flintu nemáš."
„Ze nemám?" podivil se Cal. „Vážně myslíš, že nemám?"

KAPITOLA 28

U večeře chlapci objevili, jak se táta změnil. Znali ho dosud jako někoho, kdo s nimi sice sedává, ale nebere je na vědomí, kdo slyší, ale neposlouchá, vidí, ale nevnímá. Znali ho jako pouhý stín. Nikdy se nenaučili svěřovat se mu se svými zájmy a objevy, ani se svými potřebami. Jejich spojkou se světem dospělých byl Lee, a Lee je dokázal nejen vychovávat, krmit, šatit a ukázňovat, ale vštípil jim i úctu k otci. Otec pro ně byl záhadou a jeho slovo, jeho zákon jim tlumočil Lee, který si je přirozeně vymýšlel sám, ale připisoval je Adamovi.
Ten první večer po Adamově návratu ze Salinas Cala s Aronem nejdřív ohromilo a pak trochu uvedlo do rozpaků zjištění, že je Adam poslouchá a klade jim otázky, že se na ně dívá a vnímá je. Ta změna v nich probudila ostych.
Adam řekl: „Tak přej jste dneska byli na lovu." Chlapci se nastražili, jak už je to v lidské přirozenosti, když se člověk setká s nezvyklou situací. Aron konečně po pauze připustil: „No, byli."
„Ulovili jste něco?"
Tentokrát následovala delší pauza a pak: „Ulovili." „Copak?" „Zajíce."
„Lukem a šípem? Kdo ho dostal?"
Aron řekl: „Vystřelili jsme oba. Nevíme, kdo ho trefil." Adam namítl: „Copak si nepoznáte vlastní šípy? My jsme si je jako kluci značkovali."
Tentokrát Aron neodpověděl, aby se nedostal do žádné šlamastyky. A Cal po chvíli čekání řekl: „No, šíp to byl můj, jenže si myslíme, že se nějak dostal do Aronova toulce." „Proč si to myslíte?"
„Já nevím," řekl Cal. „Ale zdá se mi, že toho zajíce trefil Aron."
Adam se podíval na druhého syna. „Co si myslíš ty?" „Možná že jsem ho trefil – ale nevím to jistě." „No, mně se zdá, že se z toho umíte vytáhnout docela dobře." Chlapcům se vytratil z tváře poplašený výraz. Nevypadalo to, že je táta chce nachytat.
„Kde toho zajíce máte?" zajímal se Adam. Cal řekl: „Aron ho dal Abře." „Ale Abra ho vyhodila," posteskl si Aron. „Proč to?"
„To nevím. A já se s ní chtěl oženit." „Vážně?" „Chtěl."
„A co ty, Cale?"
„Nechal bych ji asi Aronovi," řekl Cal.
Adam se zasmál a chlapci si nevzpomenuli, že by ho kdy slyšeli smát se. „Je to hodná holčička?" zeptal se Adam.
„To je," přisvědčil horlivě Aron. „Hodná teda je. Je fajn." „No, to jsem rád, že budu mít hodnou snachu." Lee sklidil ze stolu a po chvilce rachocení v kuchyni se vrátil. „Jste přichystaní jít spát?" řekl chlapcům.

S odporem se zaškaredili. „Posaďte se a nechtě je chvíli sedět," řekl mu Adam.
„Dal jsem dohromady účty," řekl Lee. „Můžeme si je projít potom."
„Jaké účty, Lee?"
„Za domácnost a za ranč. Říkal jste, že chcete vědět, jak na tom jste."
„Snad ne účty za víc než deset let, Lee?"
„Nechtěl jste dřív nikdy, abych vás tím obtěžoval."
„Máte nejspíš pravdu. Ale posaďte se na chvilku. Aron se chce oženit s tou holčičkou, co tu dneska byla."
„Zasnoubili se?" zeptal se Lee.
„Zdá se, že jeho nabídku zatím nepřijala," řekl Adam. „Takže snad máme ještě čas."
Cal se rychle oklepal z bázně, kterou ho naplnila změněná domácí atmosféra, a začal zkoumat své mraveniště kalkulujícím pohledem, aby odhadl, jak je rozkopnout. Teď se rozhodl.
„Je to vážně hodná holka," prohlásil. „Líbí se mi. Víš proč? Protože nám řekla, abychom se tě zeptali, kde je pochovaná maminka. Doneseme jí tam nějaký kytky."
„Smíme, tatínku?" zeptal se Aron. „Abra řekla, že nás naučí vít věnečky."
Adamovi zavířilo v hlavě. Neuměl za prvé lhát, a neměl v tom žádný cvik. Proto ho zděsilo, jak rychle ho napadlo řešení a jak hladce mu vklouzlo na jazyk. „Rád bych, abychom to mohli udělat, kluci. Jenomže vám musím něco povědět. Maminka je pochovaná až na druhém konci naší země, odkud pocházela."
„Ale proč?" chtěl vědět Aron.
„No, někteří lidí chtějí být pohřbeni tam, kde se narodili."
„Jak se tam dostala?" zeptal se Cal.
„Naložili jsme ji do vlaku a poslali ji domů – že, Lee?"
Lee přikývl. „Stejně, jako to děláme my. Skoro každého Číňana pošlou po smrti domů do Číny."
„Já vím," řekl Aron. „Tos nám jednou povídal."
„Vážně?" podivil se Lee.
„Určitě," potvrdil to Cal. Zmocnil se ho jakýsi mlhavý pocit /klamání.
Adam rychle obrátil list. „Pan Bacon mi dnes odpoledne něco doporučil," začal. „Rád bych, mládenci, abyste si to rozmysleli. Říkal, že snad by pro nás bylo lepší, kdybychom se odstěhovali do Salinas – jsou tam lepší školy a spousta kamarádů na hraní."
Ta myšlenka chlapce ohromila. Cal se zeptal: „A co tady?"
Aron si uvědomil: V Salinas bydlí Abra. A to mu stačilo. Zapomněl už na vyhozenou krabici. Dokázal myslet jenom na tu zástěrku a klobouček a hebké prstíky.
Adam řekl: „No, rozmyslete si to. A snad byste už mohli jít spát. Pročpak jste vlastně nebyli dneska ve škole?"
„Učitelka je nemocná," řekl Cal.
Lee to potvrdil. „Slečna Culpová je nemocná už tři dny. Škola jim začíná až v pondělí. Pojďte, chlapci!"
Chlapci za ním poslušně vyšli z pokoje.
* * *
Adam se neurčitě usmíval do lampy a poklepával si ukazováčkem na koleno, dokud se Lee nevrátil. Pak se zeptal. „Vědí něco?"
„To nevím," odpověděl Lee.
„No, snad je k tomu opravdu přivedla jen ta holčička."
Lee zašel do kuchyně a vrátil se s velkou lepenkovou krabicí. „Tady jsou ty účty. Za každý rok pod jednou gumičkou. Prošel jsem je a jsou úplné."
„Vy myslíte všechny účty?"
„Za každý rok tu najdete účetní knihu a všechny účty s potvrzením o zaplacení. Chtěl jste vědět, jak na tom jste. Tady to máte do poslední položky. Opravdu myslíte na stěhování?"
„No, myslím."
„Kdybyste tak našel způsob, jak chlapcům povědět pravdu."
„Pokazili by si tím dobré mínění o matce, Lee."
„Uvažoval jste o tom druhém nebezpečí?"
„Jak to myslíte?"
„Třeba se dovědí pravdu sami. Ví o tom spousta lidí."
„Až budou starší, bude to pro ně možná lehčí."
„Tomu nevěřím," řekl Lee. „Ale to není to nejhorší."
„Já vám nějak nerozumím, Lee."
„Myslím na tu lež. Ta může otrávit všechno. Jestli přijdou na to, že jste jim v téhle věci lhal, vymstí se to i na pravdě. Nebudou pak věřit ničemu."
„Už chápu. Ale co jim můžu povědět? Přece ne celou pravdu?"
„Snad by stačil aspoň kus pravdy, abyste si nezadal, jestli na to přijdou sami."

„Musím si to ještě rozmyslet, Lee."
„Jestli se odstěhujete do Salinas, bude to tím nebezpečnější."
„Musím si to rozmyslet."
Lee nepřestal naléhat. „Můj otec mi pověděl o mamince, když jsem byl docela malý, a nijak mě nešetřil. Opakoval mi to několikrát, když jsem dorůstal. Nebylo to samozřejmě totéž, ale hrůza z toho šla stejně. A dneska jsem rád, že mi to pověděl. Vadilo by mi, kdyby mi to byl zatajil."
„Chcete to povědět mně?"
„Ani nechci. Ale snad by vás to přesvědčilo, abyste to s chlapci nějak vyřídil. Co jim povědět, že odešla, ale že nevíte kam?"
„Jenomže já to vím."
„Jistě, v tom je ta potíž. Když jim neřeknete celou pravdu, bude v tom vždycky kus lži. No, nutit vás nemůžu."
„Rozmyslím si to," řekl Adam. „Oč to šlo s vaší maminkou?"
„Vážně to chcete slyšet?"
„Jenom jestli mi to chcete povědět."
„Povím vám to docela krátce," přivolil Lee. „První věc, na kterou si v životě vzpomínám, je tmavá bouda uprostřed nějakého brambořiště, kde jsem bydlel s tatínkem, a on mi tam pověděl o mamince. Mluvil obyčejně kantonsky, ale tenhle příběh vždycky vyprávěl kultivovanou a krásnou mandarínskou čínštinou. Tak já vám ho tedy povím…"A Lee se zahleděl do minulosti.
„Nejdřív vám musím připomenout, že když jste stavěli západní železnice, nejhorší práci při planýrování terénu a kladení pražců i kolejnic dělaly tisíce Číňanů. Pracovali lacino, dřeli do úpadu, a když některý padl, nebyly s tím žádné starosti. Verbovali je hlavně z Kantonu, protože Kantonci jsou malí, silní a houževnatí, I a kromě toho moc nereptají. Dováželi je na základě smlouvy a tatínkova historie je pro to dost typická.
Abyste věděl, každý Číňan musí mít do našeho Nového roku zaplacené všechny dluhy. Začíná vždycky rok s čistým kontem. Když se mu to nepodaří, ztratí tvář – a nejen on sám, ale i jeho rodina. Žádné výmluvy neplatí."
„To není špatný zvyk," poznamenal Adam.
„Dobrý nebo špatný, tak to zkrátka bylo. A tatínek měl smůlu.
Nemohl nějaký dluh zaplatit. Rodina se sešla a poradila se, co dělat. A naše rodina je poctivá. Za smůlu nikdo nemohl, ale nezaplacený dluh tížil všechny její členy. Zaplatili tedy tatínkův dluh a on jim ty peníze měl vrátit, jenomže je neměl kde sehnat.
Verbíři pro železniční společnosti tenkrát při podepsání smlouvy vypláceli určitou částku v hotovosti. Nachytali tak spoustu lidí, kteří se dostali do dluhů. Bylo to všechno docela rozumné a poctivé. Jenom jedna věc na tohle řešení vrhala černý stín.
Tatínek byl tenkrát mladý a nedávno se oženil. Měl svou ženu hluboce a vroucně rád, a ona ho zřejmě milovala nade všechno na světě. Přesto se jako dobře vychovaní lidé v přítomnosti hlav rodiny rozloučili. Často mě napadlo, že formální způsoby mohou být útočištěm, aby člověku nepuklo srdce.
Stádo naverbovaných dělníků naložili jako dobytčata do černého podpalubí, kde je zavřeli na šest neděl, dokud loď nedorazila do San Franciska. Dovedete si představit, jak to v takovém podpalubí asi vypadalo. Ale pracovní síly bylo třeba dopravit na místo v takovém stavu, aby se zboží neznehodnotilo, a tak je aspoň nešikanovali. A naši lidé, kteří žili dlouhé věky těsně pohromadě, se naučili udržovat čistotu a překonávat hlad i za nesnesitelných podmínek.
Teprve po týdnu na moři tatínek objevil, že maminka jede s nimi. Převlékla se za muže a vlasy si spletla do mužského copu. Unikla prozrazení tím, že seděla jako myška a nemluvila. Lékařské prohlídky nebo očkování tenkrát ovšem neexistovaly. Přestěhovala si svou rohož vedle tatínka. Mohli se domlouvat jenom šeptem a potmě. Tatínek se na její neposlušnost zlobil, ale zároveň byl rád.
V takové se tedy octli situaci. Byli odsouzeni k těžké práci na pět let. Ale nenapadlo je, že by mohli v Americe utéct, poněvadž byli poctiví a podepsali smlouvu."
Lee se odmlčel. „Myslel jsem, že vám to vypovím v několika větách," řekl. „Jenomže vy neznáte okolnosti kolem. Dojdu si pro vodu – nechcete se napít taky?"
„Chci," přisvědčil Adam. „Ale jednomu nerozumím. Jak mohla žena dělat takovou práci?"
„Hned se vrátím," řekl Lee a zašel do kuchyně. Přinesl vodu v plecháčcích a postavil je na stůl. „Cože jste to chtěl vědět?" zeptal se.
„Jak mohla vaše maminka zastat mužskou práci?"
Lee se usmál. „Tatínek říkal, že byla silná, a já věřím, že silná žena je silnější než muž. Zvlášť když ji posiluje láska. Milující žena je snad

neporazitelná."
Adam se křivě usmál.
„Jednou uvidíte," řekl Lee.
„Nemyslel jsem to zle," řekl Adam. „Co já vlastně vím po jediné zkušenosti? Jen pokračujte."
„Jednu věc maminka tatínkovi během té dlouhé a strastiplné plavby do ucha nepošeptala. A protože spousta lidí trpěla hrozně mořskou nemocí, nikdo si nevšiml její nevolnosti."
Adam vykřikl: „Snad nebyla těhotná!"
„Byla," přisvědčil Lee. „Ale nechtěla tatínka zatěžovat další starostí."
„Věděla to, než se pustila na cestu?"
„Ne, nejspíš ne. V San Francisku ten náklad svalů a kostí nahnali do dobytčáků a lokomotivy supěly do hor. Měli v Sierrách zplanýrovat předhoří a pod horami prorazit tunely. Maminku strčili do jiného vagónu, takže se s tatínkem shledali až v táboře na vysoké horské louce. Bylo tam krásně – zelená tráva a květiny a kolem dokola zasněžené hory. Teprve tam o mně tatínkovi řekla.
Chodili do práce. Ženské svaly ztvrdnou právě tak jako mužské a maminka měla i duševní sílu. Oháněla se krumpáčem a lopatou, jak se to od ní čekalo, a muselo to být strašné. Ale horší pro ně byla panická hrůza, jak to zařídit s narozením dítěte."
Adam se ozval: „Copak si nedovedli poradit? Nemohla jít za předákem a povědět mu, že je žena a těhotná? Určitě by se byli o ni postarali."
„Já to věděl," řekl Lee. „Pořád ještě jsem vám neřekl dost. Proto mi to trvá tak dlouho. Háček nebyl v tom, že by si nedovedli poradit. Tahle lidská dobytčata totiž přivezli do Ameriky jenom za jedním účelem – na práci. Po dokončení trati měli všechny, kdo nepomřou, dopravit zpátky do Číny. Vozili sem jenom muže – žádné ženy. Amerika nechtěla, aby se tu rozplemenili. Muž se ženou a s dítětem se dokážou zavrtat do země, zahrabat se a vydupat si ze země nějaký domov. A pak to dá pekelnou práci vyrvat je z kořene. Kdežto zástup chlapů, nervózních, neklidných, napůl nemocných chtíčem a hladem po ženách – ten se dá nahnat kamkoli, a zvlášť zpátky domů. A moje maminka byla jediná žena v téhle smečce pološílených a polodivokých chlapů. Čím víc tu pracovali a jedli, tím byli neklidnější. Šéfové se na ně nedívali jako na lidi, ale jako na zvířata – nebezpečná zvířata, kdyby se vymkla z ruky. Chápete už, proč maminka nepožádala o pomoc? Vždyť by ji byli vyhnali z tábora a – kdo ví? – třeba by ji zastřelili a zakopali jako dobytče postižené morem. Patnáct mužů tam tenkrát zastřelili jenom pro náběh k rebelantství.
Udržovali prostě pořádek tím jediným způsobem, jaký náš ubohý lidský rod jaktěživ poznal. Myslíme si, že se dá pořádek udržet nějakým lepším způsobem, ale zatím jsme na takový způsob nepřišli – pořád známe jen bič, provaz a pušku. Mrzí mě, že jsem vám to vůbec začal povídat…"
„Proč byste mi to nepověděl?" zeptal se Adam.
„Vidím tatínka, jak se tvářil, když to povídal mně. Cítím znovu všechnu bídu, bolest a trýzeň. Tatínek taky nemohl dál, musel se sebrat, a pak mluvil přísným tónem a tvrdými, ostrými slovy, skoro jako by se o ně chtěl pořezat…
Podařilo se mu zůstat s maminkou pohromadě, protože ji vydával za svého synovce. Míjely měsíce. Na mamince naštěstí nebylo skoro nic znát, ale práce ji čím dál víc zmáhala. Tatínek jí mohl pomáhat jen málo, pod záminkou, že synovec je mladý a má křehké kosti. Neměli žádný plán. Nevěděli kudy kam.
A pak tatínek na něco přišel. Řekli si, že utečou do vysokých hor na jednu z vyšších lučin, k jezeru, u kterého si vyhrabou doupě, kde se dítě narodí. A jakmile bude dítě na světě a maminka v pořádku, vrátí se tatínek zpátky a odpyká si trest. A podepíše smlouvu na dalších pět let za svého provinilého synovce. Ať byl ten plán sebeubožejší, nic jiného jim nezbývalo, a jim to připadalo jako vysvobození. Útěk se mohl podařit jen za dvou podmínek – že si k němu vyberou příhodnou chvíli a že budou mít zásobu potravin.
A tak se moji rodiče…" Lee se zarazil, usmál se nad tím slovem a připadlo mu tak krásné, že mu ještě přidal na vřelosti – „moji drazí rodiče se pustili do příprav. Schraňovali si část denního příděłu rýže a schovávali si ji pod rohože. Tatínek našel kus šňůry a z drátu si vypiloval udici, protože v horských jezerech se dali chytat pstruzi. Přestal kouřit, aby ušetřil fasované sirky. A maminka shromažďovala každý hadřík, který našla, z roztřepených okrajů vytahovala nitě a ušila z těch hadříků pytel místo peřinky pro mě. Jak bych ji byl chtěl poznat!"
„Já taky," řekl Adam. „Vyprávěl jste to někdy Samovi Hamiltonovi?"
„Ne. Nevyprávěl. Škoda. Měl rád každou oslavu lidského ducha. Bral takové věci jako svůj osobní triumf."
„Doufám, že se k tomu jezeru dostali," poznamenal Adam.

„Já vím. Vždyť jsem tatínkovi sám při tom vyprávění říkával: „Dostaňte se k tomu jezeru – doveď tam maminku – nenechávej to dopadnout jinak, aspoň pro tentokrát! Aspoň jednou mi řekni, jak jste se tam dostali a postavili si přístřeší z jedlových větví!* Ale tatínek se zachoval velice čínsky. Odpověděl mi: „V pravdě je víc krásy – i ve strašné pravdě. Pohádkáři u městských bran překrucují život, že lenochům a hlupákům a slabochům připadá líbezný. Ale jenom je tak utvrzují v jejich slabostech, nic je nenaučí, nic tím nevyléčí a nevedou srdce k rozletu.“"
„A jak to bylo dál?" pobídl ho Adam netrpělivě.
Lee vstal, přistoupil k oknu a dokončil vyprávění s pohledem upřeným na hvězdy, které se chvěly a pomrkávaly v březnovém větní.
„Ze stráně se skutálel balvan a zlomil tatínkovi nohu. Dali mu ji do dlah a přidělili mu práci pro mrzáky – narovnával kladivem na kameni ohnuté hřebíky. A na maminku, ať už z té dřiny nebo ze starostí – na tom nezáleží – přišly porodní bolesti předčasně. Pološílení chlapi tak přišli na její tajemství a zešíleli docela. Jeden hlad vyvolal jiný hlad, zločin překryl jiný zločin, spáchaný předtím, a všechny drobné zločiny proti těm vyhladovělým chlapům vybuchly v jednom gigantickém maniakálním zločinu.
Tatínek uslyšel řev – „Ženská!“ – a věděl, kolik uhodilo. Snažil se běžet, noha se mu zlomila znovu, a tak se po kamenitém náspu doplazil na trať, kde k tomu došlo.
Když se tam dostal, oblohu zastřel smutek a chlapi se plížili pryč, aby někam zalezli a zapomněli, čeho je člověk taky schopen. Tatínek ji našel na hromadě břidlice. Už neměla ani oči, aby ho viděla, ale rty se jí ještě pohybovaly a dala mu poslední instrukce. Vyrval mě vlastními prsty z jejího rozdrásaného těla. Odpoledne na té břidlici umřela."
Adam těžce oddychoval. Lee dovyprávěl zpěvavou kadencí: „Než ty chlapy začnete nenávidět, musím vám povědět ještě jedno. Jako to vždycky nakonec říkal tatínek mně. O žádné dítě nikdy nepečovalo tolik lidí jako o mě. Celý tábor se o mě staral jako matka. Je v tom nějaká krása – nějaká děsivá krása. A teď dobrou noc. Nemůžu už dál."
* * *
Adam horečně zotvíral všechny zásuvky, prohlédl všechny police a zvedal víka všech krabic v domě, ale nakonec musel zavolat Leeho zpátky, aby se ho zeptal: „Kde mám inkoust a pero?"
„Žádné nemáte," řekl mu Lee. „Léta jste už nenapsal ani slovo. Půjčím vám svoje, jestli chcete." Zašel do svého pokoje, vrátil se s baňatou lahvičkou inkoustu, s tupým perem, složkou papíru a obálkou, a položil to všechno na stůl.
Adam se zeptal: „Jak jste poznal, že chci psát dopis?"
„Chcete se pokusit napsat bratrovi, ne?"
„Správně."
„Bude to těžké, po tak dlouhé době," poznamenal Lee.
A bylo to těžké. Adam oždiboval a okusoval pero a šklebil se námahou. Napsal pár vět, zahodil stránku a začal znovu. Poškrábal se násadkou ve vlasech. „Lee, kdybych si zajel na východ, zůstal byste tady s dvojčaty, než bych se vrátil?"
„Zajet tam je lehčí než napsat," řekl Lee. „Samozřejmě bych tady zůstal."
„Ne, radši napíšu."
„Co bratra pozvat, aby přijel sem?"
„Vida, to je nápad, Lee! Na to jsem nepřišel."
„A máte aspoň důvod ke psaní, to je taky dobré."
Teď se Adam rozepsal snáz, opravil koncept a přepsal ho na čisto.
„Milý bratře Charlesi," psal. „Překvapí tě asi, že ti píšu po tak dlouhé době. Chystal jsem se k tomu mockrát, ale víš sám, jak to člověk pořád odkládá.
Rád bych věděl, v jakém stavu tě můj dopis zastihne. Doufám, že ve zdraví. Třeba máš už nějakých pět nebo snad i deset dětí. Haha! Já mám dva kluky, dvojčata. Jejich matka tu není. Život na venkově jí nesvědčil. Žije v blízkém městě a já ji občas vídám.
Mám pěkný ranč, ale musím se s hanbou přiznat, že jsem se o něj zvlášť nestaral. Od nynějška se to snad zlepší. Vždycky jsem míval dobrá předsevzetí. Ale pár let jsem na tom byl špatně. Teď jsem zase v pořádku.
Co děláš ty, jak se ti daří? Rád bych tě viděl. Co abys nás přijel navštívit? Je tu krásně a snad bys tu našel i místo, kde by ses usadil. V zimě tu vůbec nemrzne. A pro dědky, jako jsme my, to má svůj význam. Haha!
No, Charlesi, doufám, že si to rozmyslíš a dáš mi vědět. Ta cesta by ti prospěla. Chci tě vidět. Musím ti toho moc povědět a nemůžu to napsat.
Tak mi, Charlesi, dej vědět, co je u nás doma nového. Nejspíš spousta věcí. Čím je člověk starší, tím častěji slyší o známých, co umřeli. Tak už to na světě chodí. Piš brzy a dej mi vědět, jestli přijedeš. Tvůj bratr Adam."
Zůstal sedět s dopisem v ruce a vyvstala mu za ním bratrova temná tvář se

zjizveným čelem. Viděl znovu žhavý třpyt v hnědých očích, ohrnuté rty, mezi nimiž probleskovaly zuby, viděl slepě ničivého útočícího živočicha. Zavrtěl hlavou, aby se té vzpomínky zbavil, a snažil se představit si bratrův obličej s úsměvem. Snažil se upamatovat na jeho čelo bez jizvy, ale obě ty představy se mu rozplývaly. Vzal pero a připsal doušku: „P. S. Charlesi, nikdy jsem k tobě necítil nenávist – kvůli ničemu. Vždycky jsem tě měl rád, protožes byl můj bratr."
Pak dopis složil a uhladil záhyby nehtem. Obálku zalepil pěstí. „Lee," zavolal. „Hej, Lee!"
Číňan strčil hlavu do dveří.
„Lee, jak dlouho může jít takový dopis na východ – docela na východ?"
„Nemám ponětí," odpověděl Lee. „Snad čtrnáct dní."

KAPITOLA 29

Sotva Adam odeslal svůj první dopis bratrovi po více než deseti letech, začal netrpělivě čekat na odpověď. Ztratil docela smysl pro čas. Nežli se dopis stačil dostat do San Franciska, prohlašoval před Leem nahlas: „To mi vrtá hlavou, proč neodpovídá. Třeba na mě má zlost, že jsem nepsal tak dlouho. Ale on mi nepsal taky. Ne – vždyť nevěděl, kam napsat. Třeba se někam odstěhoval."
Lee poznamenal: „Vždyť uteklo sotva pár dní. Dopřejte tomu chvíli času."
„Jestlipak sem opravdu přijede?" ptal se Adam v duchu sám sebe a nebyl si najednou docela jist, jestli o Charlesovu návštěvu opravdu stojí. Jakmile dopis odeslal, dostal nějaký strach, že Charles pozvání skutečně přijme. Byl jako roztěkané dítě, které sahá po všem kolem sebe. Zaplavoval dvojčata nekonečnými otázkami o škole.
„Tak copak jste se dneska učili?"
„Nic."
„Ale jděte! Něco jste se učit museli. Četli jste?"
„Četli."
„A co jste četli?"
„O kobylce a mravenci, to dávno známe."
„Hm, to je zajímavé."
„Je tam taky o nějakým orlovi, jak unes mimino."
„Vida, na to se pamatuju. Ale nevím už, jak to dopadlo."
„My jsme to ještě nečetli. Viděli jsme jen obrázky."
Kluky to otravovalo. Cal si od táty v jedné jeho slabé chvilce vypůjčil kapesní nůž a doufal, že si ho táta zapomene vyžádat zpátky. Vrbiny se však nalily kolující mízou, takže se z prutů dala snadno sloupnout kůra. Adam si o ten nůž řekl, aby chlapce naučil dělat vrbové píšťalky. Lee je to naučil už před třemi roky. A ke všemu ještě Adam zapomněl, jak kůru seříznout. Žádná z jeho píšťalek ani nepípla.
Jednou v poledne se s řevem a natřásáním přihnal Will Hamilton v nové fordce. Motor burácel na nízký převod a vysoká karosérie se kymácela jako loď v bouři. Mosazný chladič a palivová nádrž na stupátku se naleštěné blýskaly.
Will zatáhl páku ruční brzdy, vypjal zapalování směrem dolů a opřel se v koženém sedadle. Motor párkrát vystřelil samozápaly, protože byl přehřátý.
„Tady to máte!" zvolal Will s předstíraným nadšením. Nenáviděl fordky k smrti, ale každodenně z nich bohatl.
Adam a Lee se naklonili nad odkrytými útrobami auta, zatímco jim Will Hamilton, funící pod břemenem čerstvě přibraného sádla, vysvětloval funkci motoru, kterou nechápal sám.
Dneska si jen stěží představíme, jak obtížné bylo naučit se takový automobil nastartovat, řídit a udržovat. Nejenomže celá procedura byla komplikovanější, ale člověk musel všechno poznávat od začátku. Dneska děti vdechují teorii a znalosti o návycích i rozmarech spalovacích motorů už v kolébce, ale tehdy člověk začínal s paušální jistotou, že se to vůbec nerozjede, a někdy v tom měl pravdu. Kromě toho k nastartování moderního auta stačí otočit klíčkem a sáhnout na startér. Jinak je všechno zautomatizováno. Tenkrát bylo všechno složitější. Vyžadovalo to nejen dobrou paměť a silnou paži, andělskou trpělivost a slepou naději, ale i jistou kouzelnickou praxi, takže bylo možno vídat řidiče, chystající se nastartovat klikou Fordův model T, jak si odplivují a mumlají zaklínadlo.
Will Hamilton jim funkci auta vyložil a pak jim svůj výklad zopakoval. Jeho klienti s očima na stopkách byli zaujati jako teriéři a nijak ho nevyrušovali, když však Will začal potřetí, uvědomil si sám, že to nikam nevede.
„Víte co," zahlaholil slibně. „Tohle vlastně není můj foch. Chtěl jsem jenom, abyste viděli a poslechli si ho, než vám ho dodáme. Vrátím se teď do města a

zejtra vám to auto pošlu s fachmanem. Ten vám o něm řekne za pár minut víc, než bych já dokázal za tejden. Ale chtěl jsem vám ho aspoň předvést."
Jenomže zapomněl na svoje vlastní instrukce. Chvíli se lopotil s klikou a pak si od Adama vypůjčil bryčku s koněm na cestu do města, ale slíbil, že jim druhý den pošle mechanika.
* * *
Druhý den nebylo ani řeči o vyexpedování kluků do školy. Stejně by byli nešli. Vysoká, povznesená a přísná fordka stála pod dubem, kde ji Will včera zastavil. Noví majitelé ji obstoupili a občas si na ni sáhli, jako se člověk dotýká jankovitého koně, aby ho uchlácholil.
Lee prohlásil: „Rád bych věděl, jestli si na to jakživ zvyknu."
„Jistěže zvyknete," odpověděl mu Adam bez přesvědčení. „Než se nadějete, budete jezdit po celém kraji."
„Vynasnažím se, abych to pochopil," řekl Lee. „Ale jezdit s tím nebudu."
Kluci co chvíli podnikli výpad, aby si na něco sáhli, a hned zase uskočili. „Na co je tenhle čudlík, táto?"
„Nesahej na to!"
„Ale na co to je?"
„Nevím, ale nesahejte na to. Nevíte, co se může stát."
„Ten pán ti to nepověděl?"
„Všechno si nepamatuju. Ale běžte od toho, kluci, nebo vás budu muset poslat do školy! Slyšíš, Cale? Neotvírej to!"
Všichni vstali a připravili se už časně ráno. V jedenáct hodin se jich zmocnila hysterická nervozita. Mechanik přijel s bryčkou v době oběda. Měl střevíce s hranatými špičkami, módní kalhoty, a sako s vycpanými rameny mu sahalo skoro až po kolena. Vedle sebe v bryčce měl brašnu s pracovním overalem a s nástroji. Bylo mu devatenáct, žvýkal tabák a za tři měsíce v automobilovém kursu si osvojil vznešené, byť i poněkud umdlené opovržení k lidským tvorům. Odplivl si a hodil po Leem dvěma větičkami.
„Ukliďte si ten čtyřtakt na seno! Jak poznáte, kde má předek a kde zadek?" A slezl z kozlíku, jako když velvyslanec vystupuje ze salonního vlaku. Opovržlivě se usmál na dvojčata a chladně se obrátil k Adamovi: „Doufám, že jedu včas k vobědu."
Lee s Adamem na sebe zůstali koukat. Na oběd úplně zapomněli.
Uvnitř v domě se pak mladý bůžek nabručeně naládoval chlebem se sýrem a studeným masem, kávou se závinem a kusem čokoládového dortu.
„Jsem zvyklej na teplý vobědy," prohlásil přitom. „Nepouštějte ty kluky k tomu vozu, jestli chcete, aby vám z něho něco zbylo!"
Když se pohodlně najedl a krátce si odpočinul na verandě, zmizel se svou brašnou v Adamově ložnici. Za pár minut se objevil v proužkovaném overalu a s bílou čapkou, která měla vpředu napsáno „Ford".
„Tak co," řekl, „prostudoval jste si to?"
„Prostudoval?" podivil se Adam.
„To jste si ani nepřečet tu literaturu v tý knížce pod sedadlem?"
„Nevěděl jsem, že tam vůbec je," řekl Adam.
„Bože!" protáhl mladý muž znechuceně. Přece jen však chrabře sebral morální sílu a rozhodně vykročil k autu. „Tak abysme se do toho dali," prohlásil. „Bůhví, jak nám to bude dlouho trvat, když jste si to neproštudoval."
Adam mu připomněl: „Pan Hamilton nemoh včera večer nastartovat."
„Dycky se pokouší nastartovat na magneto," konstatoval expert. „Tak jo. Déme na to. Znáte princip spalovacího motoru?"
„Ne," přiznal se Adam.
„Kristejéžiši!" Mechanik zvedl plechová křídla kapoty. „Tak todle je spalovací motor."
Lee klidně poznamenal: „Takové mládí a už taková erudice!"
Mládenec se k němu prudce otočil a zamračil se: „Co jste to řek?" A pak se zeptal Adama: „Co to ten Číňák řek?"
Lee roztáhl ruce a líbezně se usmál: „Žek vy chytla hlava," odpověděl klidně. „Čeba vy chodit na univelzita. Moudlá hlava."
„Říkejte mi klidně Joe!" navrhl mládenec bez nejmenšího důvodu a dodal: „Na univerzitu! V čem se takoví študáci vyznají? Dokážou seřídit předstih, co? Nebo sbrousit kontakty? Na univerzitu!" A pohrdavě to komentoval hnědým plivancem na zem. Dvojčata ho s obdivem sledovala a Cal už sbíral na kořeni jazyka sliny, aby to zkusil taky.
Adam podotkl: „Lee obdivoval, jak se ve své věci vyznáte."
Mládence přešla sveřepost a místo ní nastoupila velkomyslnost. „Říkejte mi klidně Joe," opakoval. „To bych se taky měl vyznat! Chodil jsem v Chicagu do autokursu. To je teda škola – žádná univerzita!" A potom dodal: „Táta říká, že

dobrej Číňák – teda dobrej – je stejně dobrej jako každej člověk. Jsou aspoň poctiví."
„Ale ti špatní ne," řekl Lee.
„To sakra ne! Žádný vrahouni z těch tajnejch společností. Jen dobrý Číňáci."
„Doufám, že se smím počítat mezi ně?"
„Vy se trii zdáte docela dobrej. Říkejte mi klidně Joe."
Adama ta konverzace zmátla, ale dvojčata zřejmě ne. Cal řekl Aronovi na zkoušku: „Říkej mi klidně Joe!" A Aron si to zkusil taky: „Říkej mi klidně Joe!"
Mechanik spustil znovu profesionálnín tónem, ale tentokrát vlídněji. Dřívější opovržení vystřídala pobaveně přátelská nota. „Tak todle teda," řekl, „je spalovací motor." Podívali se na ohavný špalek železa s posvátnou úctou.
A teď se mládenec rozřečnil tak rychle, že jeho slova splývala ve velezpěv nové éry. „Pracuje na principu výbuchu plynu v uzavřeným prostoru. Síla výbuchu se přenáší na píst a potom ojnicí a klikovou hřídelí prostřednictvím převodu na zadní kola. Je to jasný?" Vyjeveně přikývli, neodvažujíce se zarazit ten proud. „Motory známe dvojího druhu, dvoutakty a čtyřtakty. Todle je čtyřtakt. Jasný?" Opět přikývli. Dvojčata, která k němu obdivně vzhlížela, si mohla ukývat hlavy.
„To je zajímavé," poznamenal Adam.
Joe mlel dál: „Hlavní rozdíl, kterým se fordka liší od vostatních auťáků je planetová převodovka, která je založená na levoruč– re–vo–luč–ním principu." Na chvíli se po té námaze odmlčel. A když jeho čtyři posluchači znovu přikývli, varoval je: „Ale nemyslete si, že se v tom už vyznáte. Nezapomeňte, že planetová převodovka je něco re–vo– luč–ní–ho. Radši si to prostudujte v tý knížce. A teďka, jestli je vám to všecko jasný, přejdeme k Řízení Automobilu." Vyslovil to, jako by to bylo vytištěno tučně a velkými písmeny. Byl zřejmě rád, že má první část přednášky za sebou, ale nebyl o nic radši než jeho posluchači. Začala se na nich projevovat námaha soustředění, kterou nijak neumenšil fakt, že z výkladu nepochopili ani slovo.
„Pojďte tady sem!" vyzval je mládenec. „Vidíte tendle verk? Tak to je klíček zapalování. Dyž jím votočíte, jste připravený nastartovat. Teďka přehodíte tendle čudlík doleva. Tím přepnete motor na baterii – vidíte, tady to máte napsaný: Bat. To znamená baterie." Natahovali krky, aby lip viděli dovnitř. Klu< i stáli na stupátku.
„Ne, počkat! Zpátky! Sám se předbíhám. Nejdřív musíte snížil předstih zapalování a dát motoru víc plynu, jinak vám při natáčení utrhne ruku. Todleto – vidíte! – to je předstih. Vrazíte tu páčku nahoru – jasný? – docela nahoru. A todleto je plyn -ten zase zmáčknete dolů. Nejdřív vám to vysvětlím a pak vám to předvedu. Tak dávejte dobrej pozor. Kluci, slezte z toho stupátka! Máte tlustý sklo. Tak slezte, sakra!" Chlapci váhavě slezli a nakukovali jenom dveřmi.
Mechanik se zhluboka nadechl. „Tak máme to všecko? Předstih sníženej, víc plynu. Předstih nahoru, plyn dolů. Teďka přepneme na baterii – doleva, pamatujte, doleva!" Zabzučelo to jako nějaký obrovský čmelák. „Slyšíte? To je proud v cívkách. Jestli se vám to nevozve, musíte seřídit kontakty nebo je možná vobrousit." Všiml si, jak se Adam zatvářil ohromeně. „Můžete si to nastudovat z tý knížky," utěšil ho laskavě.
Pak přešel dopředu před automobil. A todlencto je klika a todle – vidíte ten drátek, jak čouhá z chladiče? – to je sytič. Teďka dávejte dobrej pozor a já vám to předvedu. Chytnete tu kliku – takhle – a točíte, až motor naskočí. Vidíte, jak mám palec pod vostatníma prstama? Kdybych ji popad normálně s palcem kolem kliky a motor kopnul, tak mi ten palec urazí. Jasný?"
Nevzhlédl k nim, ale věděl, že přikyvují.
„A teďka se koukejte pořádně. Stlačím kliku, až dostanu ve válcích kompresi, a pak – vidíte? – vytáhnu tenhle drát a vopatrně votočím klikou, aby se motor nacucal. Slyšíte, jak cucá? To je sytič. Ale nesmíte točit moc, aby se zase nepřechlastal. A teďka ten drát pustím a pořádně se do tý kliky vobuju, a dyž mi motor naskočí, voběhnu honem zpátky, zvětším předstih a uberu plyn a sáhnu semhle a přehodím ten čudlík rychle na magneto – vidíte, je tu napsáno: Mag – a už to frčí."
Jeho posluchači zplihli vyčerpáním. A to teprve nastartovali motor.
Ale mládenec jim nepopřál oddechu. „Vopakujte po mně, abyste se to naučili. Předstih nahoru – plyn dolů."
Opakovali sborem: „Předstih nahoru – plyn dolů."
„Přepnout na baterii."
„Přepnout na baterii."
„Natočit do komprese, s palcem vespod."
„Natočit do komprese, s palcem vespod."
„Pomalu nacucat – vytáhnout sytič."
„Pomalu nacucat – vytáhnout sytič."

„Škubnout klikou."
„Škubnout klikou."
„Předstih dolů – plyn nahoru."
„Předstih dolů – plyn nahoru."
„Přepnout na magneto."
„Přepnout na magneto."
„A teďka si to zvopáknem. Říkejte mi klidně Joe."
„Říkejte mi klidně Joe."
„To ne! Předstih nahoru – plyn dolů."
Když tu litanii opakovali počtvrté, zmocnila se Adama ochablost. Zdálo se mu to všechno pošetilé. Ulevilo se mu, když za chvilku poté přijel Will Hamilton ve svém nízkém červeném sportovním autě. Mechanik se podíval na blížící se vůz.
„Todle má šestnáct ventilů," prohlásil uctivým tónem. „Extra speciál."
Will se vyklonil z auta. „Jak vám to jde?"
„Vohromně," řekl mechanik. „Rychle to kapírujou."
„Heleď se, Royi, musím tě odvézt zpátky. Ten novej pohřební vůz vylágroval ložisko. Budeš muset dělat přes čas, abys ho dal do pořádku do zejtřka do jedenácti pro paní Hawksovou."
Do Roye vjela nová energie. „Jen se převlíknu," řekl a rozběhl se do domu. Když se hnal se svou brašnou zpátky, postavil se mu Cal do cesty.
„Hele," řekl Cal, „já myslel, že se jmenujete Joe."
„Jak to, Joe?"
„Říkal jste nám, abychom vám říkali Joe. Ale pan Hamilton vám říká Roy."
Roy se zasmál a skočil do roadsteru. „Víš, proč jsem vám řek, abyste mi říkali Joe?"
„Ne. Proč?"
„Protože se jmenuju Roy." Uprostřed smíchu se zarazil a připomenul přísně Adamovi: „Vytáhněte si tu knížku pod sedadlem a nastudujte si to. Slyšíte?"
„Provedu," řekl Adam.

KAPITOLA 30

Stejně jako za biblických časů se i v té době děly zázraky. Týden po oné lekci zadrkotala po hlavní třídě King City fordka, která roztřeseně zarazila před poštou. Adam seděl u volantu, Lee vedle něho a oba kluci se naparovali na zadním sedadle.
Adam se díval dolů na podlahu a všichni čtyři unisono zarecitovali: „Brzdu zatáhnout – přidat plyn – vypnout." Motůrek zařval a pak zmlkl. Adam se na chvíli opřel do sedadla, vyčerpaný, ale pyšný, a pak teprve vystoupil.
Poštmistr vykoukl za zlatou mříží svého okénka. „Jak vidím, opatřil jste si taky jednu z těch potvor," poznamenal.
„Člověk musí jít s dobou," řekl Adam.
„Uvidíte, že přijde čas, kdy neuvidíte na ulici koně, pane Trasku."
„Dost možná."
„Ty potvory změní celou tvář krajiny. Budou rámusit všude," pokračoval poštmistr. „Však to už cítíme i tady. Lidi si jezdili pro poštu jednou tejdně. Teď si přijedou každý den, někdy i dvakrát. Nemůžou se dočkat nějakého mizerného katalogu. Pořád v kole. Pořád v jednom kole." Projevoval svůj odpor tak vehementně, až z toho Adam poznal, že si sám fordku nekoupil. Ventiloval tak jenom svou závist. „Já bych teda takovou potvoru nesnes," řekl poštmistr, a znamenalo to, že na něj tlačí žena, aby si auto koupili. Nátlak vycházel od manželek. Šlo o společenské postavení.
Poštmistr vztekle prohrabal dopisy v obdélném truhlíku a vytáhl dlouhou obálku.
„No, přijdu vás navštívit do nemocnice," prohlásil zlomyslně.
Adam se na něj usmál, vzal si dopis a vyšel ven.
Člověk, který dostává málo korespondence, neotvírá takový dopis lehce. Potěžká ho v ruce, přečte si na obálce jméno odesílatele a adresu, zkoumá rukopis a známku s datem na razítku. Adam tohle všechno udělal, až když přešel přes ulici ke své fordce. V levém horním rohu obálky stálo natištěno: Bellows a Harvey, advokátní kancelář, se sídlem v connecticutském městečku, odkud Adam pocházel.
Adam poznamenal s příjemným překvapením v hlase: „Podívejme, Bellows a Harvey, ty dobře znám. Copak mi asi chtějí?" Podíval se na obálku pozorněji. „Ale kde vzali mou adresu?" Obrátil obálku a podíval se na rub. Lee ho s úsměvem pozoroval: „Třeba se to dovíte z dopisu."
„Pravda," souhlasil Adam. Když se konečně odhodlal podívat se dopisu na zoubek, vytáhl nůž, otevřel velké želízko, prozkoumal obálku, kam by mohl nůž vsunout, a když nenašel žádný otvor, podržel si psaní proti slunci, aby nepoškodil jeho obsah, sklepal složený list k jedné straně obálky a druhý konec rozřízl. Foukl

do obálky a vytáhl list dvěma prsty. Pomaličku se pak pustil do čtení.
„Pan Adam Trask, King City, Kalifornie. Vážený pane," začínalo to stroze. „Během posledních šesti měsíců jsme vyčerpali všechny prostředky, abychom vás našli. Hledali jsme vás bezvýsledně inzeráty v novinách po celé zemi. Teprve když nám zdejší poštmistr postoupil Váš dopis bratrovi, zjistili jsme Vaši adresu." Adam zrovna cítil, jak s ním ztráceli trpělivost. Další odstavec začal v docela jiném tónu. „Je naší smutnou povinností oznámit Vám, že Váš bratr Charles Trask zesnul. Zemřel na zápal plic po čtrnáctidenní nemoci dne 12. října a byl uložen k odpočinku na hřbitově bratrského řádu Podivínů. Jeho hrob je dosud bez pomníku. Předpokládáme, že se té smutné povinnosti budete chtít ujmout sám." Adam se zhluboka nadechl a přečetl si ten odstavec se zadrženým dechem ještě jednou. Pak pomalu vydechl, aby to nevypadalo jako vzdech. „Bratr Charles umřel," řekl.
„Upřímnou soustrast," řekl Lee.
Cal se zeptal: „To je náš strejda?"
„Byl to tvůj strejda," řekl Adam.
„Můj taky?" chtěl vědět Aron.
„Tvůj taky."
„Ani jsem nevěděl, že jsme ho měli," řekl Aron. „Třeba bychom mu mohli dát kytky na hrob. Abra by nám pomohla. To ona ráda."
„Je to odtud daleko – přes celé Státy."
Arona to vzrušilo. „Já vím! Až povezeme kytky mamince, můžeme vzít taky nějaký strejdovi Charlesovi." A trochu smutně dodal: „Škoda, že jsem ho neznal, než umřel." Uvědomil si, že je obohacen o dalšího nebožtíka z rodiny. „Byl hodnej?" zeptal se.
„Moc hodnej," řekl Adam. „Byl to můj jediný bratr, zrovna tak, jako je Cal tvůj."
„Byli jste taky dvojčata?"
„Ne – dvojčata ne."
Cal se zeptal: „Byl bohatej?"
„To se ví, že ne," odpověděl Adam. „Jak tě to napadlo?"
„No, kdyby byl bohatej, tak bychom po něm dědili, ne?"
Adam ho přísně napomenul. „Mluvit při smrti o penězích není slušné. Máme smutek, že umřel."
„Jak můžu já mít smutek?" namítal Cal. „Vždyť jsem ho nikdy ani neviděl."
Lee si zakryl dlaní ústa, aby nebylo vidět, že se usmál. Adam se začetl znovu do dopisu a další odstavec začínal opět jiným tónem.
„Jako právní zástupci zesnulého považujeme za svou radostnou povinnost oznámit Vám, že Váš bratr svou pílí a rozvahou nashromáždil značné jmění, které v pozemcích, cenných papírech a v hotovosti značně přesahuje sto tisíc dolarů. Jeho závěť, sepsaná a podepsaná v naší kanceláři, je v našich rukou a na požádání Vám ji zašleme. Odkazuje v ní všechny peníze, nemovitosti a cenné papíry rovným dílem Vám a Vaší manželce. V případě, že Vaše manželka zesnula, připadá všechno Vám. Závěť rovněž určuje, že kdybyste zesnul Vy, připadne všechen majetek Vaší manželce. Soudíme z Vašeho dopisu, že jste dosud mezi živými, a dovolujeme si vám blahopřát. Vaši oddaní služebníci, Bellows a Harvey, podepsán George B. Harvey." A na dolním okraji bylo naškrábáno: „Milý Adame, nezapomeň na své služebníky ve dnech blahobytu. Charles nám nikdy nezaplatil ani desetník. Škrtil dolary tak, až orlové na nich pištěli. Doufám, že se svou paní těch peněz užijete. Našlo by se tam místo pro dobrého právníka? Myslím tím sebe. Tvůj starý kamarád George Harvey."
Adam se podíval přes okraj dopisu na chlapce a na Leeho. Všichni tři čekali, co řekne. Ale Adam stiskl rty v tenkou čárku. Složil dopis, vrátil ho do obálky a strčil si ji do vnitřní kapsy kabátu.
„Nějaké komplikace?" zeptal se Lee.
„Ne, ne."
„Zdálo se mi, že jste se nějak zarazil."
„Ne, je mi jen smutno kvůli bratrovi." Adam se snažil srovnat si obsah dopisu v hlavě a neklidně se vrtěl jako kvočna na vejcích. Potřeboval být sám, aby to všechno vstřebal. Vlezl za volant a podíval se tupě na řídicí páky. Nemohl si vzpomenout na jediný z těch manévrů.
Lee se zeptal: „Potřebujete s něčím pomoct?"
„Komická věc," řekl Adam. „Nemůžu si vzpomenout, jak se to spouští."
Lee s kluky tiše začali: „Předstih nahoru – plyn dolů, přepnout na baterii."
„No jo! Ovšem, ovšem." A když se rozbzučel čmelák v cívkách, Adam fordku natočil a běžel zvětšit předstih a přepnout na magneto.
Jeli pomalu hrbolatou cestou údolíčkem pod duby, když si Lee vzpomněl.
„Zapomněli jsme koupit maso."

„Tak? Pravda, zapomněli. Máme k jídlu něco jiného?"
„Co třeba vejce na slanině?"
„Výborně. To stačí."
„Zítra stejně budete posílat odpověď," řekl Lee. „Koupíte maso při tom."
„Pravda," přikývl Adam.
Zatímco se chystala večeře, Adam seděl a zíral do prázdna. Věděl, že bude potřebovat, aby mu Lee pomohl, i když třeba jen tím, že ho vyslechne, aby se Adamovi vyjasnilo v hlavě.
Cal vyvedl bratra z domu a zatáhl ho do vozové kůlny, kde odpočívala vysoká fordka. Cal otevřel dvířka a usadil se za volant. „Pojď, vlez si sem taky!" lákal Arona.
Aron zaprotestoval: „Táta nám říkal, abychom sem nelezli."
„Vždyť se to nedoví. Polez!"
Aron bázlivě vylezl na přední sedadlo a opřel se dozadu. Cal točil volantem ze strany na stranu. „Tu tů!" dělal chvíli a pak řekl: „Víš co si myslím? Že strejda Charles byl bohatej."
„Ba ne, nebyl."
„Vsadím se, o co chceš, že byl."
„Myslíš si, že nám táta lhal?"
„Toneříkám, jenom se vsadím, že byl bohatej." Chvíli seděli mlčky. Cal se zuřivě hnal imaginárními zatáčkami. Pak řekl: „Vsadím se, že na to kápnu."
„Jak to myslíš?"
„Co máš, oč by ses vsadil?"
„Nic," řekl Aron.
„Co třeba o tu píšťalku ze srnčího běhu? Vsadím proti ní tuhle skleněnku, že nás dneska hned po večeři pošlou spát. Platí?"
„Když myslíš," odpověděl Aron neurčitě. „Ale nechápu proč."
Cal řekl: „Táta si bude chtít promluvit s Leem. A já budu poslouchat za dveřma."
„To si netroufneš."
„To si myslíš ty."
„A co když to na tebe řeknu?"
Calovi ztvrdly oči a potemněl obličej. Naklonil se k Áronovi tak blízko, že promluvil šeptem. „Nic neřekneš. Jestli cekneš – povím tátovi, kdo mu ukrad nůž."
„Nikdo mu ho neukrad. Vždyť ho má u sebe. Rozřezával jím ten dopis."
Cal se mrazivě usmál. „Já myslím zejtra," řekl. A Aron ho pochopil a uvědomil si, že žalovat nemůže. Nedalo se nic dělat. Cal byl naprosto v bezpečí.
Cal si všiml bratrova zmatku a bezmoci a pocit vlastní moci ho rozradoval. Dokáže bratra přelstít a přechytračit. A začínal si myslet, že to dokáže i s tátou. Na Leeho Calovy triky neplatily, Lee se svým úhořovitým myšlením ho vždycky snadno předstihl a vždycky na něj už vpředu čekal, chápal ho a v poslední chvíli ho klidně upozornil: „To nedělej!" Cal měl před Leem respekt a trochu se ho i bál. Ale tady Aron, který na něj bezmocně poulí oči, je v jeho rukou jako hromádka bláta. Cal náhle k bratrovi pocítil vřelou lásku a touhu chránit ho v jeho slabosti. Objal Arona kolem krku.
Aron neucukl, ale nezareagoval ani jinak. Trochu se jen odtáhl, aby Calovi viděl do obličeje.
„Co na mě vejráš? Roste mi snad z hlavy tráva?" řekl Cal.
„Já nevím, proč si v tom pořád tak libuješ," řekl Aron.
„V čem to myslíš?"
„Ve všech těch poťouchlostech."
„Jak to myslíš – v poťouchlostech?"
„Jako třeba s tím zajícem, nebo jak lezeš sem do auťáku. A něco jsi udělal Abře. Nevím co, ale to tys ji dohnal, aby zahodila tu škatuli."
„Hó!" zasmál se Cal. „To bys chtěl vědět, co?" Ale dobře mu nebylo.
Aron po chvíli řekl: „Tamto bych ani vědět nechtěl. Ale chtěl, bych vědět, proč to děláš. Pořád máš něco za lubem. Proč? Rád bych jen věděl, co z toho máš."
Cala bolestně bodlo u srdce. Vlastní intrikaření se mu najednou zdálo sprosté a špinavé. Uvědomil si, že se mu bratr dostal na kobylku. A přece toužil, aby ho Aron měl rád. Připadal si opuštěný a vyhladovělý a nevěděl, co si má počít.
Aron otevřel dvířka fordky, slezl dolů a vyšel z kůlny. Cal chvíli točil volantem a snažil se představit si, že se řítí silnicí z kopce. Ale k ničemu to nebylo, a tak se brzy vrátil za Aronem domů.
* * *
Když se navečeřeli a Lee umyl nádobí, Adam řekl: „Měli byste jít spát, kluci. Zažili jsme toho dneska moc."
Aron se rychle podíval na Cala a pomalu vytáhl z kapsy píšťalku ze srnčího běhu.
Cal zavrtěl hlavou. , Já ji nechci."

Aron řekl: „Je teď tvoje."
„Ale já ji nechci. Nevěrnu si ji."
Aron položil kostěnou píšťalku na stůl. „Nechám ji tu pro tebe."
Adam se do toho vmísil: „Co je to zase za hádku? Říkal jsem vám, abyste šli spát."
Cal se zatvářil jako malý chlapeček. „Proč?" zeptal se nevinně. „Vždyť je ještě brzy."
Adam řekl: „Nepověděl jsem vám tak docela pravdu. Potřebuju si promluvit mezi čtyřma očima s Leem. Ven nemůžete, protože se už stmívá, a tak chci, abyste si šli lehnout – nebo aspoň do svého pokoje. Rozumíte?"
Oba chlapci odpověděli: „Rozumíme," a vyšli za Leem chodbou do své ložnice. Přišli pak ještě v nočních košilích dát dobrou noc.
Lee se vrátil do obývacího pokoje a zavřel do chodby. Zvedl kostěnou píšťalku, prohlédl si ji a zase ji odložil. „Rád bych věděl, k čemu to tady došlo," řekl.
„Jak to myslíte, Lee?"
„O něco se před večeří zřejmě vsadili, a Aron hned po večeři sázku prohrál a zaplatil. O čem jsme to mluvili?"
„Vzpomínám si jenom, že jsem je poslal spát."
„No, snad na to přijdeme později," řekl Lee.
„Mně se zdá, že těm klukovským záležitostem přikládáte zbytečně moc váhy. Nejspíš to neznamenalo vůbec nic."
„I znamenalo. Myslíte snad, pane Trasku, že lidské myšlenky začínají mít nějakou důležitost teprve v určitém věku? Vníma te snad sám dneska ostřeji nebo myslíte jasněji, než když vám bylo deset? Vidíte tak dobře, slyšíte tak jasně a máte tak vyvinutou chuť?"
„Máte možná pravdu," řekl Adam.
„Jeden z našich největších omylů," prohlásil Lee, „je myslet si, že nám s časem přibude něčeho jiného než let a smutku."
„A vzpomínek."
„Ano, vzpomínek. Bez nich by proti nám čas neměl žádnou /braň. O čem jste to se mnou chtěl mluvit?"
Adam vytáhl z kapsy dopis a položil ho na stůl. „Přečtěte si to, přečtěte si to pořádně, a pak – rád bych si o tom s vámi promluvil." Lee si nasadil brýle s polovičními skly. Vytáhl pod lampou dopis z obálky a přečetl si ho.
„No?" zeptal se Adam.
„Našlo by se tu místo pro právníka?"
„Jak to myslíte? Aha. To myslíte jako vtip?"
„Ne," řekl Lee. „Nemyslím to jako vtip. Jenom svým nejasným, ale zdvořilým orientálním způsobem naznačuju, že bych radši dřív slyšel váš názor, než vám posloužím svým."
„To myslíte jako ťafku?"
„Myslím," řekl Lee. „Odložím tedy svoje orientální způsoby. Stárnu a jsem čím dál nevrlejší. Ztrácím trpělivost. Neslyšel jste, že všichni čínští sluhové sice zůstávají na stará kolena věrní, ale začnou být jedovatí?"
„Nechtěl jsem se dotknout vašich citů."
„Taky jste se jich nedotkl. Chcete se mnou mluvit o tomhle dopise. Tak mluvte, a já z vaší řeči poznám, jestli vám můžu poctivě povědět svůj názor, nebo jestli vás radši mám utvrdit ve vašem."
„Já tomu nerozumím," řekl Adam bezmocně.
„Vy jste bratra přece znal. Jestli tomu nerozumíte vy, jak tomu mám rozumět já, když jsem ho nikdy neviděl?"
Adam vstal a otevřel dveře na chodbu, ale nezahlédl stín, který zmizel za nimi. Zašel do svého pokoje, a když se vrátil, položil na stůl před Leeho vybledlý hnědý daguerrotyp. „Bratr Charles vypadal takhle," řekl a šel zavřít dveře na chodbu.
Lee si lesklou kovovou podobenku zkoumavě prohlížel ve světle lampy, nakláněje ji sem a tam, aby se mu tak neblýskala. „Je hodně stará," podotkl Adam. „Z doby, než jsem šel na vojnu."
Lee se zadíval na podobenku z těsné blízkosti. „Těžko soudit, ale zdá se mi, že váš bratr neměl moc smyslu pro humor."
„Neměl žádný," řekl Adam. „Nikdy se nesmál."
„Tak jsem to zrovna nemyslel. Když jsem četl podmínky jeho závěti, napadlo mě, že si možná rád brutálně hrál. Měl vás rád?"
„Ani nevím," odpověděl Adam. „Někdy jsem si myslel, že moc. Jednou mě ale chtěl zabít."
Lee řekl: „Ano, má to ve tváři zároveň – lásku i vraždu. A ty dvě vlastnosti dohromady z něho udělaly lakomce, a lakomec má strach a schovává se za hradbu peněz. Znal vaši ženu?"

„Znal."
„Byl do ní zamilovaný?"
„Nenáviděl ji."
Lee si povzdechl. „Na tom vlastně nezáleží. V tom váš problém není, ze?
„To není."
„A chtěl byste si pohovořit o tom skutečném problému?"
„Právě o to mi jde."
„Tak začněte."
„Potíž je v tom, že mi to nějak nemyslí."
„A na mně byste chtěl, abych vám vyložil karty za vás, že? Nezúčastněný člověk to někdy dokáže."
„To bych teda chtěl."
„Tak dobrá." Vtom náhle Lee vyhekl a v tváři se mu objevil výraz úžasu. Chytil se vyhublou drobnou rukou za bradu. „Krindypindy!" vydechl. „To mě nenapadlo."
Adam se neklidně zavrtěl. „Sedíte na napínáčku, nebo co?" ozval se podrážděně.
„Připadám si před vámi jako sloupec číslic na tabuli."
Lee si vytáhl z kapsy dýmku, dlouhý útlý ebenový troubel s malou mosaznou hlavičkou. Nacpal náprstek hlavičky tabákem nakrájeným tak jemně, že vypadal jako vlasy, pak si dýmku zapálil, čtyřikrátdlouze zabafal a nechal dýmku vyhasnout.
„To kouříte opium?" zeptal se Adam.
„Ne," řekl Lee. „Laciný čínský tabák, chutná hrozně nepříjemně.
„Tak proč ho kouříte?"
„Ani nevím," odpověděl Lee. „Snad že mi něco připomíná – něco, co si spojuju s jasným myšlením. S něčím nekomplikovaným." Lee přimhouřil víčka. „Tak dobrá," řekl pak, „pokusím se vytahat ty vaše myšlenky jako vaječné nudle a rozvěsit vám je na slunci, aby proschly. Je to pořád ještě vaše žena a je naživu. Podle závěti dědí něco přes padesát tisíc dolarů. To je spousta peněz. Dá se s nimi nadělat hodně dobra i zla. Kdyby byl váš bratr věděl, kde vaše žena je a co dělá, byl by jí ty peníze odkázal? Soudy se vždycky snaží řídit se přáním zůstavitele."
„Bratr by to byl nechtěl," prohlásil Adam. A pak si vzpomněl na ty holky v hořejším patře hospody, kam Charles pravidelně chodíval.
„Budete možná muset uvažovat místo bratra," řekl Lee. „Vaše žena nedělá nic dobrého ani zlého. A svatí můžou vyrůst z každé půdy. S těmihle penězi by možná udělala něco dobrého. Dobročinnost nemá lepší odrazový můstek než špatné svědomí."
Adam se zachvěl. „Řekla mi, co by udělala, kdyby měla peníze. A mělo to blíž k vraždě než k dobročinnosti."
„Tak si tedy nemyslíte, že by ty peníze měla dostat?"
„Řekla, že by v Salinas zničila řadu lidí s nejlepší reputací. Má k tomu možnost."
„Aha," řekl Lee. „Jsem rád, že to můžu vidět z odstupu. Ta jejich reputace má jistě místy prošoupané kalhoty. Morálně tedy byste byl proti tomu, aby se jí ty peníze vyplatily?"
„Ano."
„Uvažte, že nemá žádné jméno a styky. Děvka je jako list ve větru. I kdyby o těch penězích věděla, nemohla by si na ně dělat nárok bez vaší pomoci."
„Máte asi pravdu. Ano, to by bez mé pomoci nemohla."
Lee vzal dýmku, vydloubl popel mosaznou jehlicí a nacpal hlavičku znovu. Během čtyř pomalých tahů zvedl těžká víčka a pozorně se na Adama zadíval.
„Je to opravdu choulostivý morální problém," řekl pak. „Předložím ho s vaším dovolením k posouzení svým ctihodným příbuzným – samozřejmě nebudu nikoho jmenovat. Prozkoumají ho důkladně, jako když chlapec hledá psovi klíšťata, a určitě dojdou k nějakým zajímavým závěrům." Odložil dýmku na stůl. „Jenomže vy stejně nemáte na vybranou, že?"
„Jak to myslíte?" zeptal se Adam.
„Máte snad? Copak se znáte o tolik hůř, než vás znám já?"
„Nevím, co dělat," řekl Adam. „Musím si to pořádně rozmyslet."
Lee se rozzlobil. „Vidím, že s vámi mařím čas. Lžete si do kapsy, nebo lžete jenom mně?"
„Takhle se mnou nemluvte!" ohradil se Adam.
„Proč ne? Lži se mi vždycky protivily. A vy jste se už dávno rozhod. Z každého vašeho dechu je jasné, co uděláte. A já si budu mluvit, jak budu chtít. Všechno mě dráždí. Cítím pod kůží písek. Těším se už na ten ohavný pach starých knih a sladkou vůni jasného myšlení. Když se máte rozhodnout mezi dvěma morálkami, podřídíte se stejně své výchově. Žádné vaše takzvané rozmýšlení na tom nic nezmění. A že vaše žena dělá v Salinas kurvu, nezmění taky nic."

Adam vstal. Obličej mu zrudl vzteky. „Začínáte se chovat drze od té doby, co jste se rozhodl k odchodu!" vykřikl. „Říkám vám, že ještě nevím, co s těmi penězi udělám."
Lee si zhluboka povzdechl. Zvedl se tím způsobem, že se opřel rukama o kolena. Došel unaveně ke dveřím a otevřel je. Ve dveřích se otočil a usmál se na Adama. „Starou belu!" řekl roztomile, vyšel z pokoje a zavřel za sebou.
* * *
Cal se tiše odplížil tmavou chodbou a protáhl se do své a bratrovy ložnice. Viděl obrys Aronovy hlavy na polštáři dvojité postele, ale nepoznal, jestli spí. Opatrně si vlezl vedle něho, pomalu se obrátil naznak, propletl si prsty rukou za hlavou a zahleděl se na myriády barevných teček, ze kterých se skládá tma. Roleta se pomalu vydula dovnitř a pak se noční vítr utišil a zvetšelá roleta v okně zplihla.
Na Cala padla šedivá, tíživá melancholie. Z celého srdce zatoužil, aby byl Aron od něho neodešel z kůlny s autem. Z celého srdce zatoužil, aby byl neposlouchal schoulený za dveřmi na chodbě. Pohyboval ve tmě rty a slyšel nahlas slova, která mu němě táhla hlavou.
„Milej panebože," říkal si, „ať jsem jako Aron. Ať nejsem mizera. Nechci bejt mizera. Kdybys zařídil, aby mě každej měl rád, dal bych ti všechno na světě, a kdybych to neměl, namouduši bych to někde sehnal. Nechci bejt mizera. A nechci bejt tak sám. Pro Kristapána, amen." Po tvářích mu pomalu stékaly horké slzy. Svaly měl napjaté, jak přemáhal pláč a popotahování.
Aron se ozval šeptem na polštáři ve tmě. „Je ti zima, viď? Celej se třeseš."
Natáhl ruku ke Galově paži a ucítil husí kůži. Zeptal se tiše: „Měl strejda Charles nějaký peníze?"
„Ne," odpověděl Cal.
„Byls tam dost dlouho. O čem táta s Leem mluvil?"
Cal ležel tiše a snažil se ztišit dech.
„Nechceš mi to povědět?" zeptal se Aron. „Mně na tom nezáleží, jestli mi to nepovíš."
„Ale povím," zašeptal Cal. Převalil se na bok, takže ležel k bratrovi zády. „Táta chce poslat mamince věnec na hrob. Velikánskej věnec z karafiátů."
Aron se v posteli napůl vztyčil a vzrušeně se zeptal: „Vážně? Jak ho dostane až tam?"
„Vlakem. Nemluv tak nahlas."
Aron se vrátil k šepotu. „Ale jak ho udrží čerstvej?"
„U ledu," řekl Cal. „Vobložej ho celej ledem."
Aron se zeptal: „Ale nebudou toho ledu potřebovat hromadu?"
„Ohromnou hromadu," řekl Cal. „A teď už spi."
Aron se odmlčel a potom řekl: „Doufám, že se tam dostane čerstvéj a krásnéj."
„Určitě," ujistil ho Cal. A v duchu zaúpěl: „Ať nejsem mizera!"

KAPITOLA 31

Adam chodil celé dopoledne zamyšleně po domě a v poledne šel vyhledat Leeho, který se ryl v černém kompostu svých zeleninových záhonů a sel jarní zeleninu, karotku a řípu, turín, hrášek a fazole, vodnici a kapustu. Vysíval je v rovných řádkách podle napjatého motouzu a na koncových kolících si je označoval obaly z balíčků semen. Na posledním záhonu měl pařeniště se sazeničkami rajských jablíček, paprik a zelí, připravenými skoro k přesazení, až pomine nebezpečí mrazíků.
Adam řekl: „Choval jsem se asi hloupě."
Lee se opřel o rýč a klidně se na něj zadíval.
„Kdy pojedete?" zeptal se.
„Snad chytnu vlak ve dvě čtyřicet. V osm bych jel zpátky."
„Moh byste to taky napsat," poznamenal Lee.
„Myslel jsem na to. Psal byste o tom vy?"
„Ne. Máte pravdu. To bylo zase hloupé ode mne. Žádné dopisy!"
„Musím tam," řekl Adam. „Uvažoval jsem o tom ze všech stran a vždycky mě nějaký bič zahnal zpátky."
Lee řekl: „Dokážete být nepoctivý v mnoha ohledech, ale ne takhle. No, hodně štěstí. Zajímá mě, co asi vaše žena řekne a co(udělá."
„Vezmu si bryčku," řekl Adam. „V King City ji nechám ve stáji. Jet fordkou sám by mě znervózňovalo."
Bylo čtvrt na pět, když Adam vystoupil po rozvrzaných schůdcích, a zaklepal na zchátralé dveře Katina domu. Otevřel mu nový podomek, Fin s hranatým obličejem, oblečený v kalhotách a v košili, jejíž široké rukávy měl podkasané červenými hedvábnými páskami. Nechal Adama stát na verandě a za chvíli se vrátil a zavedl

ho do jídelny.
Byl to velký pokoj bez ozdob s vybílenými stěnami a bíle natřenými okny a dveřmi. Jeho střed zaujímal dlouhý obdélný stůl a na bílém voskovaném plátně bylo prostřeno – talíře, šálky a podšálky, se šálky dnem nahoru.
Kate seděla v čele stolu. Před sebou měla otevřenou účetní knihu. Oblečena byla do přísných šatů. Na očích měla zelené stínítko a neklidně točila v prstech žlutou tužkou. Když se Adam objevil ve dveřích, chladně si ho změřila.
„Co zase chceš?" zeptala se.
Fin stál za Adamem.
Adam neodpověděl. Přistoupil ke stolu a položil před ni na její účetní knihu dopis.
„Co je to?" zeptala se a nečekajíc na odpověď si dopis rychle přečetla. „Běž ven a zavři za sebou," přikázala Finovi.
Adam si sedl za stůl vedle ní. Odstrčil talíře, aby si udělal místo pro klobouk. Když se zavřely dveře, Kate řekla: „Je to snad vtip? Ne, na vtipy ty nejsi." Zamyslela se. „Možná že si z tebe vystřelil bratr. Víš určitě, že umřel?"
„Mám jen tenhle dopis," řekl Adam.
„Co s tím mám podle tebe udělat?"
Adam pokrčil rameny.
Kate řekla: „Jestli čekáš, že ti něco podepíšu, tak maříš čas. Co chceš?"
Adam pomalu objel ukazováčkem černou stuhu svého klobouku. „Co aby sis poznamenala adresu těch advokátů a napsala jim sama?"
„Cos jim o mně řek?"
„Nic," řekl Adam. „Psal jsem Charlesovi, že žiješ v jiném městě, nic víc. Dopis došel po jeho smrti. Dostal se do rukou těm advokátům. Takže to vědí."
„Ten, co připsal tu doušku, je zřejmě tvůj přítel. Cos mu napsal?"
„Ještě jsem na ten dopis neodpověděl."
„Co se jim chystáš odpovědět?"
„Totéž – že žiješ v jiném městě."
„Nemůžeš napsat, že jsme rozvedení. To nejsme."
„Taky se k tomu nechystám."
„Chceš vědět, zač bys mě vyplatil? Vzala bych pětačtyřicet tisíc v hotovosti."
„Ne."
„Jak to – ne? Smlouvat nemůžeš."
„Já nesmlouvám. Vidíš ten dopis a víš zrovna tolik co já. Dělej si, co chceš."
„Co se tak nafukuješ?"
„Cítím se v bezpečí."
Zamžourala na něj zpod zeleného průhledného stínítka. Táhly se po něm kudrlinky jejích vlasů jako úponky po zelené střeše. „Adame, ty jsi hlupák. Kdybys byl držel hubu, nikdo by se byl nedověděl, že jsem naživu."
„To vím."
„Víš to? Myslíš snad, že se budu bát uplatnit nárok na ty peníze? To jsi teda blázen."
Adam trpělivě odpověděl: „Mně je to úplně jedno, co uděláš."
Cynicky se na něj usmála. „Tak tobě to je jedno, co ? Měla bych ti nejspíš povědět, že v šerifově kanceláři leží trvalý rozkaz vydaný ještě starým šerifem, pro případ, že bych někdy užila tvého jména nebo připustila, že jsem tvoje manželka, aby mě vyhnali z okresu a z celého státu. Pokouší tě to?"
„K čemu by mě to mělo pokoušet?"
„Abys mě dal vyhnat a nechal si ty peníze všechny."
„Přines jsem ti přece ten dopis," řekl Adam trpělivě.
„Chtěla bych vědět proč."
Adam řekl: „Nezajímá mě, co si myslíš, ani co si myslíš o mně. Charles ti ty peníze odkázal. Neomezil to žádnými podmínkami. Závěť jsem neviděl, ale chtěl, abys ty peníze dostala."
„Hraješ nějakou divnou hru o padesát tisíc dolarů," řekla, „jenomže ti sklapne. Nevím, s jakým na mě jdeš trikem, ale já už na to přijdu." A pak dodala: „Víš, co mě napadá? Ty moc za ušima nemáš. Kdo ti radí?"
„Nikdo."
„Co ten Číňan? Ten má za ušima."
„Nijak mi neradil." Adama zaujalo, že v něm rozhovor nevyvolal vůbec žádnou emoci. Měl pocit, jako by tady vlastně ani nebyl. Když se na ni podíval, objevil jí s překvapením v obličeji výraz, jaký tam ještě nikdy neviděl. Kate měla strach – měla strach z něho. Ale proč?
Kate se ovládla a potlačila ustrašený výraz. „Ty to tedy děláš jen proto, že jsi starej poctivec, že? Jsi prostě moc dobrej pro ten hle svět."
„To mě ani nenapadlo," odpověděl Adam. „Jsou to tvoje peníze a já nejsem zloděj. Mysli si o tom, co chceš."

Kate si pošoupla stínítko dozadu. „Chceš mi nabulíkovat, že mi ty peníze sypeš do klína. Však já na to přijdu, co máš za lubem. Nemysli si, že se o sebe nedovedu postarat. Na tak pitomou vějičku ti neskočím."
„Kam dostáváš poštu?" zeptal se trpělivě.
„Co je ti do toho?"
„Napíšu těm advokátům, aby se s tebou spojili přímo."
„Ani nápad!" řekla. Založila si dopis do účetní knihy a sklapla desky. „Ten dopis si nechám. A poradím se s právníkem. Nemysli si, že ne. A můžeš si přestat hrát na neviňátko."
„To udělej," souhlasil Adam. „Co je tvoje, to je tvoje. Charles ti ty peníze odkázal. Moje nejsou."
„Však já ti na ten trik přijdu. Přijdu."
Adam řekl: „Vidím, že to nemůžeš pochopit. A je mi to celkem jedno. Já taky nechápu spoustu věcí. Nechápu, jak jsi po mně mohla střelit a opustit svoje děti. Nechápu, jak můžeš žít tímhle způsobem, jak tak vůbec někdo může žít." Zahrnul máchnutím ruky celý dům.
„Kdo se tě prosí, abys to chápal?"
Adam vstal a vzal si ze stolu klobouk. „To by tak bylo všechno," řekl. „Sbohem." Vykročil ke dveřím.
Kate za ním zavolala: „Nějak jste se změnil, pane Myšičko. Našel jste si konečně ženskou?"
Adam zůstal stát a zamyšleně se obrátil. „Že mě to dřív nenapadlo," řekl a přistoupil k ní, až se nad ní vysoko tyčil a ona musela zaklonit hlavu, aby mu viděla do obličeje. „Říkal jsem, že nechápu tebe," řekl po chvíli. „A teď mě zrovna napadlo, co nechápes ty.
„A copak nechápu, pane Myšičko?"
„Znáš v lidech jen to ohavné. Ukazovalas mi ty fotografie. Využíváš v člověku všechny slabé a stinné stránky, a bůhví, že jich v něm je dost."
„V každém…"
Adam pokračoval, ohromen svými vlastními myšlenkami: .Jenomže – ano, je to tak – jenomže neznáš nic jiného. Nevěříš, že jsem ti ten dopis přines, protože nechci tvoje peníze. Nevěříš, že jsem tě miloval. A o těch mužích, co za tebou chodí se svou ohavností, o těch na fotografiích – o nich nevěříš, že by v nich bylo něco dobrého a krásného. Vidíš jenom jednu stránku a myslíš si – dokonce jsi o tom přesvědčená –, že víc na nich není."
Výsměšně zakdákala: „Koukněte se na pana Myšičku! To je přece snílek! Jenom kažte, ráda si vás poslechnu, pane Myšičko!"
„Ne, nebudu ti kázat. Na něco prostě vůbec nemáš buňky. Někdo nevidí zelenou barvu, ale třeba na to jakživ nepřijde. Myslím si, že jsi jenom částečně lidská. Nemůžu proti tomu nic dělat. Ale rád bych věděl, jestli míváš někdy pocit, že tě ze všech stran obklopuje něco neviditelného. Musí to být hrozné, jestli víš, že to existuje, ale nedokážeš to uvidět nebo ucítit. To musí být hrozné…"
Kate odstrčila židli a vstala. Zaťaté pěsti skrývala podél těla v záhybech sukně. Snažila se potlačit ječivý tón, který se jí dral do hlasu.
„Náš pan Myšička se dal na filozofování," ušklíbla se. , Jenže to panu Myšičkovi nejde o nic lip než všechno ostatní. Slyšels někdy o halucinacích? Jestli něco nevidím, není to třeba proto, že jde o přeludy tvého vlastního potřeštěného mozku?"
„Ne, není," řekl Adam. „Tomu nevěřím. A ty ostatně taky ne." Otočil se, vyšel ze dveří a zavřel za sebou.
Kate si sedla a zahleděla se na zavřené dveře. Neuvědomovala si, že tluče zaťatými pěstmi do bílého voskovaného plátna. Věděla však, že jí slzy zkreslují bílý obdélník dveří a že se celá chvěje pocitem, který se blíží vzteku, ale také smutku.
* * *
Když Adam odešel od Kate, zbývaly mu ještě dvě hodiny času na zpáteční vlak do King City. V náhlém popudu uhnul z Hlavní třídy a pustil se po Centrální k číslu 130, k vysokému bílemu domu Ernesta Steinbecka. Byl to dům jako z cukru, vlídný a výstavný, ne však okázalý, posazený uprostřed pěstěného trávníku za bílým plůtkem a po bílých zdech šplhaly růže a jiné popínavé rostliny.
Adam vystoupil po širokých schodech na verandu a zazvonil. Olivě pootevřela dveře a za ní vykukovali Mary s Johnem.
Adam smekl. „Vy mě asi neznáte. Jsem Adam Trask. Váš tatínek byl můj přítel. Rád bych složil poklonu paní Hamiltonové. Pomáhala mi s mými dvojčaty."
„Ale ovšem!" uvědomila si Olivě a otevřela široké dveře dokořán. „Známe vás z vyprávění. Okamžik, prosím. Víte, zařídili jsme tady maminc takové útočiště." Zaklepala na jedny dveře ve velké vstupní hale a zavolala: „Maminko, máš tady návštěvu!"

Otevřela a uvedla Adama do příjemného pokoje. „Mě prosím vás omluvte," řekla Adamovi. „Catrina smaží kuřata a já na ni musím dohlédnout. Johne! Mary! Pojďte se mnou! Jen pojďte."
Lízá vypadala drobnější než kdy předtím. Seděla ve vyplétaném houpacím křesle a byla velice stará. Na sobě měla černé alpakové šaty se širokou sukní a u krku brož se zlatým nápisem „Maminka".
Příjemný pokojík proměňovaný na noc v ložnici byl plný fotografií, toaletních vodiček, krajkových jehelníčků, kartáčů a hřebenů a porcelánových i stříbrných tretek, jak se nashromáždily za mnohé narozeniny a vánoce.
Na zdi visela velká kolorovaná fotografie Samuela, která ho zachytila chladně a povzneseně důstojného, vymydleného, nastrojeného a vzdáleného, jaký v životě nikdy nebýval. Na fotografii nebylo ani stopy po jeho jiskrnosti a zvídavě radostné povaze. Visel tu v těžkém zlaceném rámu a k ustrnutí všech dětí je sledoval očima po pokoji, kam se jen hnuly.
Na proutěném stolku vedle Lízy stála klec papouška Pollyho. Tom ho koupil od nějakého námořníka. Byl to starý papoušek, údajně padesátiletý, viděl kus bouřlivého života a osvojil si šťavnatou řeč kajut pro mužstvo. Ať se Lízá namáhala sebevíc, nedokázala ho přimět, aby ten barvitý slovník svého mládí vyměnil za žalmy.
Polly se na Adama zadíval s hlavou na stranu, poškrábal si opatrně spárem peří u kořene zobáku a prohlásil nevzrušeným tónem: „Necháš toho, ty parchante!"
Lízá se na něj zamračila. „Polly," napomenula ho přísně, „to není zdvořilé!"
„Parchante mizerná!" poznamenal Polly.
Lízá jeho sprosťárnu ignorovala. Podala Adamovi drobnou ručku. „To jsem ráda, že vás vidím, pane Trasku. Posaďte se, prosím vás."
„Mám cestu kolem a chtěl jsem vám vyslovit soustrast."
„Dostali jsme od vás ty kytky." A skutečně si po té době pamatovala každou kytici. Adam poslal na pohřeb hezký ornament ze slaměnek.
„Musí to být těžké zvykat si na jiný život."
Líze se zalily oči slzami a stiskla rty, aby přemohla svou slabost.
Adam řekl: „Neměl bych vám snad tu bolest připomínat, ale stýská se mi po něm."
Lízá odvrátila hlavu. „Jak to vypadá tam u vás?"
„Letos dobře. Hodně pršelo. Tráva na pastvinách už pěkně bují."
„Tom mi psal," řekla.
„Drž klapačku!" ozval se papoušek a Lízá se na něj zamračila, jako se mračívala na své dorůstající děti, když do nich vjela vzpurnost.
„Co vás přivedlo do Salinas, pane Trasku?" zeptala se.
„Ale, měl jsem tu nějaké řízení." Sedl si na proutěnou židli, která pod jeho váhou zapraskala. „Uvažuju, že bych se sem přestěhoval. Bylo by to možná lepší pro chlapce. Na ranči je jim smutno."
„Nám na ranči nikdy smutno nebylo," poznamenala příkře.
„Říkám si, že tu jsou nejspíš lepší školy. Dvojčatům by to možná prospělo."
„Moje dcera Olivě učila v Peach Tree a v Pleyto a v Big Sur." Dala svým tónem jasně najevo, že lepší školy se nikde nenajdou. Adam začínal vřele obdivovat její železnou nepoddajnost.
„Jenom jsem o tom tak uvažoval," řekl na svou obranu.
„Venkov dětem svědčí líp." To byl zákon a Lízá by ho mohla dokázat na příkladu svých vlastních synů. Pak se na Adama podívala pozorněji. „Hledáte v Salinas dům?"
„No, rád bych se po nějakém podíval."
„Zajděte si za mou dcerou Dessie. Dessie se chce přestěhovat zpátky na ranč k Tomovi. A má pěkný domek o kus dál v ulici vedle Reynaudova pekařství."
„To tedy udělám," ujistil ji Adam. „A teď už půjdu. Mám radost, že se tak držíte."
„Děkuju vám," kvitovala to. „Je mi docela dobře." Adam se blížil ke dveřím, když řekla: „Pane Trasku, vídáte někdy našeho Torna?"
„Ani ne. Víte, já se málokdy dostanu z ranče."
„Ráda bych, kdybyste se za ním podíval," vyhrkla. „Myslím, že je mu tam smutno." Zarazila se, jako by se zhrozila vlastních slov.
„Podívám se za ním. Určitě. Na shledanou, milostpaní."
Když zavíral dveře, uslyšel papouška: „Drž klapačku, parchante mizerná!" A Lízá ho okřikla: „Polly, jestli si nedáš pozor na jazyk, dostaneš nařezáno!"
Adam si sám otevřel domovní dveře a vykročil po večerní ulici směrem k Hlavní třídě. Vedle Reynaudova francouzského pekařství uviděl Dessiin domek zastrčený v malé zahrádce. Přední dvorek byl tak zarostlý vysokými keři ptačího zobu, že se za nimi domek skoro ztrácel. Na přední brance byl přišroubovaný pěkně vyvedený vývěsní štít: Dessie Hamiltonová, dámské krejčovství.
Na rohu Hlavní a Centrální byla Sanfranciská biftekárna, jejíž okna vedla do

obou ulic. Adam si tam zašel na večeři. U rohového stolu seděl Will Hamilton a hltal žebírko. „Pojďte si sednout ke mně," pozval Adama. „Máte tu nějaké jednání?"
„Ano," přisvědčil Adam. „Navštívil jsem taky vaši maminku."
Will odložil vidličku. , Já jsem tady jen na skok. Ani jsem za ní nešel, aby ji to nerozčililo. A sestra Olivě by obrátila dům naruby, aby mě uctila nějakou specialitou k večeři. Nechtěl jsem je zkrátka rušit. Musím hned zpátky. Dejte si žebírko. Stojí za to. Jak se mamince vede?"
„Má ohromnou kuráž," řekl Adam. „Obdivuju se jí čím dál tím víc."
„To zase má. Jak se s námi se všemi a s tátou zachovala při zdravém rozumu, to teda nechápu."
„Žebírko, ne moc propečené," objednal si Adam u číšníka.
„S bramborem?"
„Ne — nebo ano, pomfritky. Vaše maminka má starost o Torna. Není s ním něco v pořádku?"
Will odkrojil z žebírka tučný okraj a odsunul ho na okraj talíře. „Maminka k tomu má důvod. S Tomem se něco děje. Chodí kolem jako bez života."
„Visel nejspíš moc na Samuelovi."
„Až moc," řekl Will. „Přehnaně moc. Nemůže se z toho pořád vzpamatovat. Tom je v něčem jako velké dítě."
„Podívám se za ním. Maminka říkala, že se Dessie vrací zpátky na ranč."
Will odložil nůž a vidličku na ubrus a vytřeštil na Adama oči. „To přece nemůže!" vyhrkl. „To jí nedovolím!"
„Proč ne?"
Will to zamluvil. „Má tady pěknou dílnu. Dobře si z ní žije. Škoda se jí vzdávat." Chopil se příboru, uřízl si kus tučného a strčil ho do úst.
„Chci chytit vlak v osm," poznamenal Adam.
„Já taky," řekl Will. Najednou už mu nebylo do řeči.

KAPITOLA 32

Dessie byla miláček rodiny. Všechny sestry byly oblíbené —¦ hezké kotě Mollie, tvrdohlavá Olivě, Una s hlavou v oblacích, ale Dessie byla mazlíček. Měla jiskru a její smích byl nakažlivý jako osypky, její veselost dávala každému dni barvitost a přenášela se na lidi tak, že si jí kus odnášeli s sebou.
Dá se to ukázat třeba na tomhle příkladu. Paní Morrisonová ze salinské Kostelní ulice, číslo 122, měla tři děti a manžela, jemuž patřil obchod se střižním zbožím. V určité dny ráno při snídani Agnes Morrisonová obvykle prohlásila: „Po obědě si půjdu k Dessie Hamiltonové vyzkoušet šaty."
Děti se zaradovaly a začaly okovanými botami okopávat nohy stolu, dokud nebyly napomenuty. A pan Morrison si zamnul ruce a odešel do krámu s nadějí, že se tam dnes objeví nějaký cesťák. A každý obchodní cestující, který ten den přišel, si zpravidla odnesl tučnou zakázku. Děti ani pan Morrison si přitom možná vůbec neuvědomili, proč jim ten den připadá tak vydařený a slibný.
Paní Morrisonová se ve dvě vypravila do domku vedle Reynaudova pekařství a zdržela se tam do čtyř. Když odtamtud vycházela, oči jí slzely, nos měla červený a teklo jí z něho. Cestou domů si nos utřela, osušila si oči a musela se dát do smíchu znovu. Dessie možná neudělala nic víc, nežli že zapíchla do jehelníčku pár černých špendlíků, aby vypadal jako baptistický pastor, a pak nechala jehelníček pronést krátké ironické kázání. Nebo si možná vzpomněla na setkání se starým Taylorem, který skupoval staré barabizny a stěhoval je na rozlehlou prázdnou parcelu, až to tam vypadalo jako suchozemské Chaluhové moře. Nebo třeba zarecitovala s náležitou gestikulací nějakou básničku z Drbny . Na tom nezáleželo. Všechno, co řekla, bylo neodolatelně a nakažlivě komické.
Morrisonovic děti se po návratu ze školy nesetkaly s žádným naříkáním a migrénou. Jejich hlučnost nevyvolala scény a jejich umouněné obličeje nebyly důvodem k lamentacím. A když se nad něčím rozhihňaly, matka se k nim přidala. Pan Morrison po návratu z krámu vyprávěl, co ho ten den potkalo, a dostalo se mu sluchu, takže se dokonce pokusil zopakovat anekdoty obchodního cestujícího — alespoň některé z nich. Večeře byla báječná, amolety se nikdy nepřipálily, koláčky vykynuly jako balónky, piškoty byly nadýchané jako pěna a nikdo nedokázal okořenit dušené maso tak pikantně jako Agnes Morrisonová. Po večeři, když děti ztrhané smíchy usnuly, bylo pravděpodobné, že pan Morrison vzal Agnes za rameno starým známým gestem, a šli si lehnout a milovali se a byli velice šťastni.
Náboj takové návštěvy u Dessie vydržel třeba dva dny, než se rozprskl a znovu se ozvalo pobolívání hlavy a obchody zase nebyly to co loni. Taková tedy byla Dessie a tohle dokázala. Rozdávala plnýma rukama vzrušení, právě tak jako

Samuel. Byla miláček a mazlíček celé rodiny.
Dessie nebyla krásná. Dokonce možná nebyla ani hezká, ale vyzařovala z ní ona záře, pro kterou muži jdou za některými ženami v naději, že zachytí něco z toho třpytu. Člověk by byl myslel, že se začas vzpamatuje ze své první lásky a najde si jinou, jenomže k tomu nedošlo. Když o tom tak mluvíme, nikdo z Hamiltonových, přes všechnu jejich mnohostrannost, nebyl mnohostranný ve věcech lásky. Snadné či vrtkavé lásky z nich nikdo nebyl schopen.
Dessie nedala prostě ruce vzhůru a nekapitulovala. Stalo se s ní něco daleko horšího. Počínala si dál jako dosud – jenomže její záře pohasla. Lidem, kteří ji měli rádi, se nad ní svíralo srdce, když viděli její snahu, a snažili se jí pomoci.
Byly to dobré a oddané přítelkyně, ale žádné nadlidské bytosti, a lidé se rádi cítí dobře a neradi špatně. Různé paní Morrisonové si začas našly nezvratné důvody, proč přestaly chodit do domku vedle pekařství. Nebyly neloajální. Jejich ochota snášet smutek byla prostě slabší než jejich touha po pocitu štěstí. A je snadné najít si logické a počestné důvody pro to, aby člověk nedělal, co dělat nechce.
Dessiino krejčovství začalo upadat. A ženy, které se domnívaly, že potřebují šaty, si nikdy neuvědomily, že ve skutečnosti potřebovaly pocit štěstí. Časy se měnily a do obliby přicházela konfekce. Nosit hotové šaty přestalo být něčím ostudným. A když měl pan Morrison konfekci na skladě, bylo jen rozumné, aby se v ní ukázala i Agnes Morrisonová.
Rodina si o Dessie dělala starosti, ale co si měli počít, když Dessie nepřipustila, že je s ní něco v nepořádku? Přiznala jenom, že ji píchá v boku, někdy jaksepatří bolestně, ale takové záchvaty trvaly pouze krátce a vracely se jen občas.
Pak zemřel Samuel a svět se rozbil jako talíř. Samuelovi synové, dcery a přátelé tápali mezi střepy a pokoušeli se slepit dohromady nějaký jiný svět.
Dessie se rozhodla prodat podnik a vrátit se na ranč k Tomovi. Zvlášť mnoho z podniku jí vlastně už na prodej nezbývalo. Lízá to věděla stejně jako Olivě, a Dessie to napsala Tomovi. Ale Willovi, který se mračil za stolem Sanfranciské biftekárny, o tom nikdo nepověděl. Chvíli se v něm všechno vařilo, až nakonec zmuchlal ubrousek a vstal. „Na něco jsem zapomněl," řekl Adamovi. „Uvidíme se ve vlaku."
Došel půl bloku k Dessiinu domku, prošel zarostlou zahrádkou a zazvonil.
Dessie večeřela sama a přišla mu otevřít s ubrouskem v ruce
„Podívejme, Will!" uvítala ho a nastavila mu růžové líčko k políbení. „Kdys přijel?"
„Měl jsem tu jednání," odpověděl. „Jen tak na skok mezi dvěma vlaky. Potřebuju s tebou mluvit."
Zavedla ho do kuchyně kombinované s jídelnou, do útulné místnůstky s květovanými tapetami. Automaticky mu nalila šálek kávy a postavila ho před něj s cukřenkou a džbánkem smetany.
„Byl jsi za maminkou?" zeptala se.
„Jsem tu jen mezi vlaky," opakoval nevrle. „Dessie, je pravda, že se chceš stěhovat zpátky na ranč?"
„Chystám se k tomu."
„Já nechci, aby ses tam vracela."
Nejistě se usmála. „Proč ne? Co ti na tom vadí? Tom je tam sám.
„Máš tady zavedený podnik."
„S tím jsem už dopodnikala," řekla mu. „Myslela jsem, že to VÍŠ."
„Nechci, aby ses tam vracela," opakoval umíněně.
Zasněně se usmála a pokusila se znevážit své chování ironií. „Dospělý bratříček si hraje na pána. Řekni radši Dessince, proč to nechceš."
„Je tam moc smutno."
„Dvěma tam tolik smutno nebude."
Will si zlostně hryzal rty. Pak vyhrkl: „Tom není ve své kůži. Neměla bys tam s ním bydlet sama."
„Není mu dobře? Potřebuje pomoc?"
„Nechtěl jsem ti to říkat," odpověděl Will, ale myslím, že se nevzpamatoval – z tátovy smrti. Chová se divně."
Dessie se láskyplně usmála. „Wille, pro tebe se přece vždycky choval divně. Připadal ti divný, když se mu nechtělo do obchodu."
„To bylo něco jiného. Ale teď chodí jako kakabus. Ani nemluví. Toulá se v noci sám po kopcích. Byl jsem se za ním podívat a on – píše básničky! Má spoustu lejster po celém stole."
„Tys nikdy básničky nepsal, Wille?"
„To teda ne!"

„Já ano," řekla Dessie. „Spoustu lejster po celém stole."
„Já tě tam nepustím!"
„Nech to na mně," řekla mu tiše. „Něco jsem ztratila. A chci se pokusit zase to najít."
„Mluvíš jako blázen."
Obešla stůl a objala ho kolem krku. „Milý bratříčku," řekla mu, „nech to, prosím tě, na mně!"
Vyrazil vztekle z domku a div mu neujel vlak.
* * *
Tom přišel Dessie naproti na nádraží v King City. Viděla ho z okna, jak ji vyhlíží ve všech vagónech. Byl vymydlený a vyholený tak pečlivě, že se mu tmavé tváře leskly jako leštěné dřevo. Rezavý knír měl přistřížený. Na hlavě měl nový stetson s plochým dýnkem a na sobě hnědý krátký svrchník s perleťovou přezkou na opasku. Boty se mu v poledním slunci blýskaly tak, že si je určitě těsně před příjezdem vlaku přejel kapesníkem. Tvrdý límeček mu svíral silný červený krk a měl bledě modrou pletenou vázanku s jehlicí ve tvaru podkovy. Snažil se zamaskovat vzrušení tím, že držel velké a drsné hnědé ruce sepjaté před sebou. Dessie mu zuřivě mávala z okna a křičela: „Tady jsem, Tome, tady jsem!" třebaže věděla, že ji nemůže slyšet v skřípění brzdícího vlaku, když ho její vagón míjel. Slezla ze schůdků a viděla, jak ji zoufale vyhlíží v opačném směru. Usmála se a přiblížila se k němu zezadu.
„Promiňte, cizince," oslovila ho klidně. „Neznáte tu nějakého pana Torna Hamiltona?"
Prudce se otočil, vyjekl radostí, zdvihl ji medvědím objetím a zatočil se s ní dokolečka. Pak si ji přidržel jednou rukou ve vzduchu a druhou jí naplácal na zadek. Poškrábal jí tváře svým tvrdým knírem. Pak si ji podržel za ramena ha délku paží a zadíval se na ni. Oba zaklonili hlavy a bouřlivě se rozřehtali. Správce stanice se vyklonil ze svého okénka a opřel se o ně lokty v černých ochranných rukávech. Řekl přes rameno telegrafistovi: „Tihle Hamiltonovi! Jen se na ně podívej!"
Tom s Dessie, dotýkajíce se špičkami prstů, si zatančili galantní taneček, při kterém on prozpěvoval dúdldúdldú a Dessie dýdldýdldý, a pak se znovu objali. Tom se na ni podíval ze své výšky: „Nejste vy Dessie Hamiltonová? Jste mi nějak povědomá. Ale vyrostla jste. kde mate copánky?"
Hezkou chvíli zápolil s lístky od zavazadel, poztrácel šách, znovu je našel a chápal se cizích kufrů. Nakonec naložil všechny její koše do korby bryčky. Dva hnědáci hrabali clo tvrdé země a pohazovali hlavami, až naleštěná oj poskakovala a váhy vrzaly. Postroje byly vycíděné a mosazné cvočky se třpytily jako zlato. Bičiště bylo v polovičce převázáno červenou mašlí a koně měli hřívy i ocasy propletené červenými pentlemi.
Tom pomohl Dessie na kozlík a zatvářil se přitom, že jí nestydatě pokukuje po kotnících. Pak koním přitáhl uzdy a odvázal od udidel kožené poutači řemínky. Odmotal z bičiště opratě a koně vyrazili tak prudce, až kola zaskřípěla o blatníky.
Tom navrhl: „Nechtěla byste podniknout okružní jízdu po King City? Je to rozkošné městečko."
„Ne," řekla, „ještě si ho pamatuju." Zahnul doleva, zamířil k jihu a popohnal koně do bystrého houpavého poklusu.
Dessie se zeptala: „Kde je Will?"
„To nevím," zabručel.
„Mluvil s tebou?"
„Mluvil. Říkal, že bys sem neměla jezdit."
„Mně to říkal taky," poznamenala Dessie. „A George přiměl, aby mi to napsal."
„Proč bys neměla, když chceš?" vybuchl Tom. „Co je Willovi do toho?"
Dessie se mu dotkla paže. „Myslí si, že ti přeskočilo. Říká, že píšeš básničky."
Tomovi potemněla tvář. „To mi musel vlézt do pokoje, když jsem nebyl doma. Co vlastně chtěl? Neměl právo hrabat se mi v papírech."
„Nekřič," mírnila ho Dessie. „Will je tvůj bratr, nezapomeň!"
„Co by říkal on, kdybych se já hrabal v papírech jemu?" trval na svém Tom.
„Nepustil by tě k nim," poznamenala Dessie suše. „Měl by je zavřené v nedobytné. A nekažme si ten dnešek vztekáním."
„Máš pravdu," souhlasil. „Namouduši máš pravdu. Ale člověk by z toho vyletěl z kůže. Když se mi nechce žít, jako žije on, tak mi přeskočilo – přeskočilo!"
Dessie obrátila list a vynutila si změnu tématu. „Před odjezdem jsem si tedy užila," řekla. „Maminka se mermomocí chtěla přijít rozloučit. Viděls ji někdy plakat, Tome?"
„Ne, ani si nevzpomínám. Ne, moc toho nenaplakala."
„Tak vidíš, tentokrát plakala. Ne moc, ale na ni to bylo ažaž – zadrhlo se jí v

krku, dvakrát popotáhla, utřela si nos, osušila si brejle a sklapla jako plášť na hodinkách."
Tom řekl: „Bože, Dessie, to je nádhera mít tě zase tady! Mám pocit, jako bych se zrovna uzdravil z nějaké nemoci."
Koně klusali po okresce. Tom poznamenal: „Adam Trask si koupil fordku. Nebo bych snad měl říct, že mu ji Will prodal."
„To jsem nevěděla," řekla Dessie. „Ale kupuje můj domek. Za ohromnou cenu." Zasmála se. „Chtěla jsem za ten domek spoustu peněz a chystala jsem se, že při dalším jednání slevím. Jenže pan Trask souhlasil rovnou s tou první cenou. Dostal mě tím do pěkné bryndy."
„Jaks to vyřešila, Dessie?"
„Musela jsem se mu přiznat, že jsem chtěla z té přemrštěné ceny slevit, až bude smlouvat. Ale jemu to myslím bylo jedno."
Tom řekl: „Jen to, prosím tě, nikdy nevykládej Willovi. Dal by tě zavřít do blázince."
„Ale domek nestál za to, co jsem žádala."
„Opakuju ti jen, co jsem řek o Willovi. Nač potřebuje Adam tvůj dům?"
„Chce se tam nastěhovat. Aby jeho kluci mohli v Salinas do školy."
„Co udělá s rančem?"
„Nevím. O tom nemluvil."
„Jaké by to asi bylo," zamyslel se Tom, „kdyby byl takový ranč dostal táta místo toho našeho suchopáru?"
„Vždyť to není špatný ranč."
„Báječný v každém ohledu, jenom ne na živobytí."
Dessie vážně namítla: „Poznal jsi někdy jinou rodinu, která by si užila víc legrace?"
„Ne, nepoznal. Ale to záleželo na rodině, ne na půdě."
„Tome, pamatuješ se, jak jsi tenkrát vez Jenny a Belle Williamsovy na tancovačku na mámině kanapi?"
„Máma mě na to nikdy nenechala zapomenout. Poslyš, co abychom k nám Jenny a Belle pozvali na návštěvu?"
„Ty by přijely," souhlasila Dessie. „Udělejme to!"
Když odbočovali z okresky, poznamenala: „Bývalo to tady nějak jiné."
„Vyprahlejší?"
„Nejspíš. Tome, vždyť je tu spousta trávy!"
„Kupuju dvacet kusů hovězího dobytka, aby ji spás."
„To musíš být boháč."
„Ale kdepak. A v dobrém roce půjde cena hovězího dolů. Zajímalo by mě, co by udělal Will. Will spekuluje na nedostatek. Jednou mi řek: „Vždycky se drž artiklu, kterého je nedostatek.* Will má za ušima."
Vyježděná cesta se nezměnila, ledaže koleje byly ještě hlubší a kulaté valouny vyčnělejší.
Dessie se zarazila: „Co je to za papír tamhle na tom mesquitovém křoví?" Sebrala jej, když jeli kolem, a přečetla si: „Pěkně vítáme domů!"
„Tome, tos psal ty!"
„Vůbec ne. Někdo tady byl."
Každých padesát kroků narazili na další kartičku ve křoví nebo ve větvích stromů madrone nebo připíchnutou ke kmeni červeného kaštanu, a na všech stálo: „Pěkně vítáme domů!"
Dessie nad každou z nich vypískla nadšením. Vyjeli na hřeben nad údolíčkem starého Hamiltonovic ranče a Tom zastavil, aby se Dessie mohla pokochat vyhlídkou. Na kopci přes údolí bylo napsáno velikými písmeny z obílených kamenů: „Vítáme domů, Dessie." Položila si mu hlavu na klopu a zároveň se rozesmála i rozplakala.
Tom se přísně zadíval před sebe. „Kdo zas moh udělat tohle?" prohlásil. „Člověk se už ani nemůže hnout z domu."
Za svítání Dessie probudilo mrazení bolesti v přerušovaných záchvatech. Nejdřív to bylo hrozivé zaševelení, které se jí rozběhlo ze slabin přes břicho, pak lehké štípnutí, pak stisk a nakonec ji to popadlo a zuřivě ji to rvalo, jako by jí nějaká obrovská ruka obracela vnitřnosti naruby. Když sevření povolilo, zůstala bolest jako z pohmožděniny. Netrvalo to dlouho, ale během záchvatu přestala vnímat okolní svět a soustředila se jenom na zápas ve svém těle. Když pak cítila už jenom tupé pohmoždění, uviděla v oknech stříbrné svítání. Vdechla svěží jitřní větřík hrající si se záclonami a vonící trávou, kořínky a vlhkou zemí. Pak se k té přehlídce smyslových vjemů přidaly zvuky – hašteření vrabců, bučení krávy, která jednotvárně hubovala dorážející hladové tele, sojčí křik plný předstíraného vzrušení, pronikavé varování křepelčího kohoutka na stráži a odpovídající tíknutí samičky někde poblíž ve vysoké trávě. Výběh

drůbeže vřel rozčilením kvůli nějakému vajíčku a veliká slepice, červená rhodeislandka, která vážila dvě kila, pokrytecky kvokala hrůzou, když ji chlípně přirazil k zemi oškubaný ubožáčky kohout, jehož by byla smetla jedním mávnutím křídla.
Vrkání holubů vyvolalo řetěz vzpomínek. Dessie si vzpomněla, jak táta jednou v čele stolu prohlásil: „Rek jsem Králíkovi, že se chystám chovat holuby. A víte, co mi pověděl? Jenom přej ne žádný bílý. „Proč ne bílý?* ptám se ho, a on mi na to: „Ty přinášejí jenom smůlu. Pořiďte si hejno bílejch holubů a kouká vám z toho jenom smutek a smrt. Opatřte si šediváky.“ – „Ale já mám rád bílý.* – „Opatřte si šediváky,“ trval na svém. A jako že je nebe nade mnou, já si pořídím bílý!"
A Lízá trpělivě poznamenala: „Proč pořád pokoušíš Pánaboha, Samueli? Sediváci chutnají právě tak dobře a jsou větší."
„Nedám se zotročit nějakou hloupou pověrou," odsekl Samuel.
A Lízá prohlásila s děsivou prostotou: „Jsi už zotročený tou svou paličatostí. Jsi paličatější než mezek, než mezek!"
„Někdo to musí zkusit," zabručel Samuel. „Jinak by nikdo nikdy neudělal na osud dlouhý nos a lidstvo by dodneška šplhalo v korunách stromů."
A samozřejmě že si pořídil bílé holuby a sveřepě čekal, až ho postihne smutek a smrt, dokud neprokázal svou. A praprapravnuci těch holubů teď vrkali jitrem a třepetali se v hejnu jako vlající bílý šátek kolem kůlny na povozy.
Dessie při tom vzpomínání slyšela hlasy a slova a dům kolem ní se naplnil lidmi. Smutek a smrt, říkala si, smutek a smrt, a snažila se překonat tupou bolest v břiše. Stačí dost dlouho počkat a člověk se jich dočká.
Slyšela svištění vzduchu ve velkých měších v kovárně a ranní čepobití perlíku o kovadlinu. Slyšela, jak Lízá otvírá dvířka pece, a žuchání hněteného těsta na zamoučeném valu. Pak se tu začal plést Joe, hledaje na nejnemožnějších místech boty, a nakonec je našel pod postelí, kam si je postavil.
Slyšela z kuchyně sladký vysoký hlásek Mollie, jak předčítá ranní text z bible, a Unin sytý, hrdelní hlas, jak ji klidně opravuje.
A Tom podřízl Mollie jazyk kapesní kudlou a div neumřel hrůzou, když si uvědomil svou odvahu.
Tomova zbabělost byla právě tak obrovská jako jeho odvaha, jak tomu u velkých lidí zřejmě musí být. Divokost v něm vyvažovala něhu a on sám byl bitevním polem svých vlastních sil. Teď byl zmaten, ale Dessie mu dokázala přitáhnout uzdu a přimět ho, aby se vzepjal, jako to dělá koňský handlíř s plnokrevníkem, když chce předvést jeho ušlechtilost a formu.
Ležela napůl v bolestech a napůl dosud pohroužena do spánku, zatímco venku narůstal bílý den. Náhle si vzpomněla, že je Čtvrtého července, svátek nezávislosti, a Mollie že má jít na výlet v čele slavnostního průvodu s nikým menším než se státním senátorem Harrym Forbesem. A Dessie jí nestihla přišít na šaty ozdobnou portu. S přemáháním se probudila. Té porty je tolik, a ona si tu spí.
Vykřikla: „Já ti to dodělám, Mollie. Budeš to mít včas!"
Vstala, přehodila si župan a vydala se bosá domem plným Hamiltonových. Když vyšla na chodbu, byli všichni v ložnicích. Když nahlédla do ložnic s úhledně ustlanými postelemi, byli všichni v kuchyni, a v kuchyni objevila, že se všichni rozprchli a jsou ti tam. Smutek a smrt. Vlna ustoupila a nechala ji bdělou na břehu.
V domě bylo čisto, bezvadně vydrhnuto, záclony vyprané a okna vyčištěná, ale všechno po mužském způsobu – vyžehlené záclony nevisely docela rovně, na oknech byly šmouhy a na stole zůstal čtverec po uklizené knize.
V kamnech hořelo, škvírami kolem plátů prosvítal oranžový oheň a otevřeným šoupátkem do pece prošlehával hučící plamen strhávaný tahem v komíně. Kuchyňské hodiny blýskaly kyvadlem v zasklené skříňce a tikaly, jako by se klepalo dřevěným kladívkem do prázdné bedničky.
Zvenčí se ozvalo hvízdání, drsné a chraptivé, jakoby na rákosovou píšťalu, v podivném vysokém tónu. Z hvízdání se vyklubala divoká melodie. Pak zadupaly na zápraží kroky a vešel Tom s náručí tak plnou dubových polínek, že přes ně sotva viděl. Vysypal je jako vodopád do truhlíku na dříví.
„Ty jsi vzhůru," zkonstatoval. „Tohle tě mělo vzbudit, kdybys ještě spala." Obličej mu svítil radostí. „Máme ráno hebké jako peříčko a to není čas na povalování."
„Mluvíš skoro jako tatínek," řekla Dessie a zasmáli se spolu.
Jeho radost vybuchla v divoké opojení. „Ano!" vykřikl. „Ty časy se nám zase vrátí, zrovna tady. Vláčel jsem se mizérií jako had s přeraženou páteří. Žádný div, že se na mě Will díval jako na potřeštěného. Ale ty ses teď vrátila a já ti ukážu! Znovu vdechnu do života jiskru. Slyšíš? V tomhle domě se bude žít!"

„Jsem ráda, že jsem tady," řekla a pomyslela si sklíčeně, jak je teď křehký, jak snadno by se rozsypal a jak ho bude muset chránit.
„Tos musel dřít ve dne v noci, abys dal dům takhle do pořádku," řekla.
„Nic to nebylo," zasmál se. „Jako když luskneš prsty."
„To lusknutí si dovedu představit, jenžes luskal na kolenou s kýblem a s hadrem – ledažes vynašel způsob, jak do té práce zapřáhnout slepice nebo vítr."
„Vynašel – právě proto nemám na nic jiného čas. Vynašel jsem takovou štěrbinu, aby se pod tvrdý límeček dala lip zastrčit kravata."
„Vždyť tvrdé límečky nenosíš."
„Včera jsem ho měl. Proto jsem to taky vynašel. A slepice – těch budu chovat milióny. Postavím jim domečky po celém ranči a na střechách budou mít nádrže s vápennou vodou kvůli dezinfekci. A vajíčka budu svážet malým běžícím pásem – počkej, já ti to nakreslím."
„Teď mi nakresli něco k snídani," řekla Dessie. „Jaký tvar má třeba smažené vajíčko? Jakou barvou bys namaloval tučné a libové proužky v plátku bůčku?"
„Máš to mít!" vykřikl, odklopil plát plotny a vrhl se na oheň pohrabáčem, až se mu začaly kudrnatit a škvířit chlupy na ruce. Přiložil dříví a začal si znovu pohvizdovat vysokým tónem.
Dessie řekla: „Hvízdáš jako kozonoh se šalmají na nějakém kopci v Řecku."
„A co si myslíš, že jsem?" zařval.
Dessie si nešťastně pomyslela: Jestli má opravdu takovou radost, proč se nedokážu uvolnit taky? Proč nedokážu zahodit ten svůj ranec šedivých hadrů? Ale udělám to, umiňovala si. Když to dokáže on, tak já taky.
„Tome," oslovila ho.
„Copak?"
„Já bych chtěla purpurové vajíčko."

KAPITOLA 33

Kopce zůstaly zelené do pozdního června a pak začala tráva žloutnout. Klásky ovsíku byly tak těžké, že se pod nimi ohýbaly stvoly. Potůčky nepřestávaly zurčet ani v létě. Dobytek se těžce vlekl, jak ztučněl, a srst mu svítila zdravím. Ten rok lidé v Salinském údolí zapomněli na suchá léta. Farmáři přikupovali víc půdy, než si mohli dovolit, a počítali na obálkách svých šekových knížek předem zisky.
Tom Hamilton se vrhl do práce jako obr, nejen silnými pažemi a drsnýma rukama, nýbrž i celým srdcem a duší. V kovárně se znovu rozezvonila kovadlina. Obílil starý dům i kůlny. Zajel si do King City, aby se obeznámil se splachovací toaletou, a postavil ji pak doma z obratně ohýbaného plechu a vyřezávaného dřeva. Protože voda z pramene tekla příliš pomalu, zřídil za domem nádrž ze sekvojového dřeva, kam vodu pumpoval větrníkem vlastní výroby, sestrojeným tak šikovně, že se točil i při nejslabším vánku. A sestrojil si z kovu a ze dřeva modely dvou nápadů, které si chtěl dát na podzim patentovat.
A to ještě nebylo všechno – dřel jako kůň, ale s humorem a v dobré náladě. Dessie musela vstávat hodně brzy, aby se dostala k nějaké domácí práci dřív, než ji Tom všechnu zastal. Pozorovala jeho veliké rudé štěstí, ne tak lehounké, jako bývala šťastná pohoda Samuelova, která se zvedala nad kořeny a vznášela se k oblakům. Tom svoje štěstí hnětl rukama, jak nejlépe dovedl, hnětl je a dával mu tvar.
Dessie, která měla víc přítelkyň než kterékoli děvče v údolí, neměla žádnou důvěrnici. Když ji postihlo neštěstí, nikomu se s ním nesvěřila. Svoje bolesti tajila právě tak.
Když ji Tom jednou zastihl ztuhlou a napjatou v trýznivém záchvatu, zděšeně vykřikl: „Dessie, co je ti?" Přemohla se a řekla: „Chytila mě kapku křeč. Ani to nestojí za řeč. Už je to v pořádku." A za chvíli se spolu smáli.
Nasmáli se hodně, jako by chtěli jeden druhého povzbudit. Jenom před spaním na Dessie doléhala tíha její ztráty, drtivá a nesnesitelná. A Tom lehával ve tmě své ložnice zmatený jako dítě. Cítil bušení vlastního srdce, ve kterém to při každém tepu trochu zaskřípělo. Utíkal v duchu před hloubáním a uchyloval se do bezpečí drobných plánů, nákresů a strojů.
Někdy spolu za letních večerů vystoupili na kopec, aby pozorovali hasnoucí záři ulpívající na vrcholcích západních hor a cítili večerní vánek, hnaný do údolí stoupajícím rozpáleným vzduchem. Chvíli obyčejně stávali mlčky a vdechovali ten mír. Oba byli plaší, takže nikdy nemluvili o sobě. Jeden do druhého neviděl. Proto je oba překvapilo, když se Dessie jednou večer na kopci zeptala: „Tome, proč ty se vlastně neoženíš?"
Rychle se na ni podíval a hned očima uhnul. „Která by mě chtěla?" řekl.
„Děláš si legraci, nebo to myslíš vážně?"

„Která by mě chtěla?" opakoval. „Něco, jako jsem já?"
„Tak ty to zřejmě myslíš vážně." A potom porušila jejich nevyslovený zákon. „Byl jsi někdy zamilovaný?"
„Ne," odpověděl stručně.
„Ráda bych to věděla," poznamenala, jako by byl vůbec neodpověděl.
Tom cestou z kopce nepromluvil. Ale na zápraží najednou řekl: „Ty si tu připadáš opuštěná. Nejsi tu ráda." Chvíli čekal. „Odpověz mi. Není to pravda?"
„Jsem tady radši, než bych byla kdekoli na světě." A pak se zeptala: „Chodíš někdy za ženskými?"
„Ano," přisvědčil.
„Pomáhá ti to nějak?"
„Moc ne."
„Co s tím chceš dělat?"
„To nevím."
Zašli mlčky do domu. Tom rozsvítil lampu ve starém obývacím pokoji. Žíněná pohovka, kterou opravil, zdvihala při zdi opěradlo prohnuté jako husí krk a v zeleném koberci mezi dveřmi byla vyšlapaná cestička.
Tom si sedl ke kulatému stolu uprostřed místnosti. Dessie seděla na pohovce a viděla, že je dosud rozpačitý ze svého přiznání. Jak je čistý, myslela si, jak se nehodí pro tenhle svět, o kterém ví i ona víc než on. Je rytíř, zabíjející draky, zachránce panen, a jeho drobné hříchy se mu zdají tak nesmírné, že si připadá nehodný a zavrženíhodný. Zatoužila, aby tu byl táta. Táta cítil v Tomovi v velikost. Snad by našel způsob, jak ji osvobodit ze tmy a umožnit jí volný rozlet.
Zkusila jiný postup, jak v něm vykřesat jiskru. „Když už tak mluvíme o sobě, napadlo tě někdy, že celý náš svět představuje jenom tohle údolí a pár cest do San Franciska? Byls někdy dál na jihu než v San Luis Obispo? Já ne."
„Já taky ne," řekl Tom.
„A nepřipadá ti to hloupé?"
„Spousta lidí taky nebyla dál."
„Jenže na to přece není zákon. Mohli bychom se podívat do Paříže a do Říma nebo do Jeruzaléma. Hrozně ráda bych viděla Koloseum."
Podezíravě se na ni zadíval, jako by čekal nějaký žert. „Copak bychom si to mohli dovolit?" namítl. „Vždyť by to stálo spoustu peněz."
„Ani bych neřekla. Nemuseli bychom bydlet v nóbl hotelech. Mohli bychom jet nejlacinější lodí a nejnižší třídou. Jako se sem táta dostal z Irska. A mohli bychom se podívat do Irska."
Pořád ještě se na ni díval, ale v očích se mu rozsvítilo.
Dessie pokračovala: „Mohli bychom rok pořádně dělat a šetřit každý cent. Já bych si sehnala v King City nějaké šití. Will by nám pomoh. A příští léto bys prodal všechen dobytek a mohli bychom jet. Žádný zákon nám to nezakazuje."
Tom vstal a vyšel ven. Podíval se na letní hvězdy, na modravou Venuši a zarudlý Mars. Spuštěné ruce se mu svíraly v pěsti a zase otevíraly. Pak se otočil a vrátil se dovnitř. Dessie se zatím nepohnula.
„Ty bys chtěla jet, Dessie?"
„Víc než všechno na světě."
„Tak pojedeme!"
„Ty bys chtěl?"
„Víc než všechno na světě," opakoval po ní a pak ho napadlo: „Co Egypt — myslelas na Egypt?"
„Atény," řekla.
„Konstantinopol!"
„Betlém!"
„Ano, Betlém." A najednou jí řekl: „Běž spát. Máme před sebou rok práce — rok. Odpočiň si na to. Já si od Willa vypůjčím peníze na sto selat."
„Čím je chceš krmit?"
„Žaludy," řekl Tom. „Vymyslím stroj na sbírání žaludů."
Když odešel do svého pokoje, Dessie slyšela, jak tam přechází a mumlá si sám pro sebe. Zadívala se z okna na hvězdnatou oblohu a měla radost. Ale ráda by byla věděla, jestli sama opravdu po takové cestě touží, a jestli po ní touží Tom. V těch úvahách se jí v boku ozvala první bolest.
Když Dessie ráno vstala, seděl už Tom u svého kreslicího prkna, tloukl se pěstí do hlavy a něco si bručel. Dessie mu nakoukla přes rameno. „To je ten stroj na žaludy?"
„Mělo by to jít jako po másle," řekl. .Jenomže jak od nich oddělit klacíky a kamínky?"
„Já vím, že vynálezce jsi ty, ale já vynašla nejlepší světový způsob na sbírání žaludů, který může začít fungovat třeba hned."

„Co tím myslíš?"
„Děti," řekla Dessie. „Jejich nepokojné pacičky."
„To by ti nedělaly ani za peníze."
„Ale kvůli ceně ano. Vypíšeme cenu pro každého a jednu velkou cenu pro vítěze – třeba sto dolarů. Vymetou údolí do posledního žaludu. Můžu to zkusit?"
Poškrábal se na hlavě. „Proč ne? Ale jak budeš ty žaludy svážet?"
„Děti nám je budou nosit sem," odpověděla Dessie. „Jen mi to svěř. Doufám, že máš dost skladovacího prostoru."
„Ale nebude to vykořisťování těch dětí?"
„Určitě bude," souhlasila Dessie. „Když jsem měla dílnu, vykořisťovala jsem holky, co se chtěly naučit šít – a ony zase vykořisťovaly mě. Navrhuju, abychom tomu říkali Velká žaludová soutěž montereyského okresu. A každého bych k ní nepřipustila. Co jim dát jako ceny jízdní kola – ty bys, Torné, nesbíral žaludy, kdybys měl vyhlídku na vyhrání kola?"
„To víš, že sbíral," řekl. „Ale nemohli bychom jim zároveň zaplatit?"
„Ne penězi," zamítla to Dessie. „Bralo by se to pak jako práce, a když člověk pracovat nemusí, tak se tomu radši vyhne. Já aspoň ano."
Tom se zaklonil od prkna a rozesmál se. „To já taky! Tak si vem na starost žaludy a já mám na starosti prasata."
Dessie řekla: „Tome, nebyla by to legrace, kdybychom nadělali peněz jako železo – zrovna my dva?"
„Tys přece v Salinas vydělávala."
„Trochu – ne moc. Bohatá jsem byla leda na sliby. Kdybych tak byla dostala pořádně zaplaceno za všechny účty, nepotřebovali bychom teď prasata. Mohli bychom se vypravit do Paříže rovnou."
„Zajedu do města za Willem," řekl Tom. Odstrčil židli od kreslicího prkna. „Chceš jet se mnou?"
„Ne, radši si zatím naplánuju svůj program. Zejtra zahájím Velkou žaludovou soutěž."
* * *
Pozdě odpoledne se Tom vracel na ranč všecek sklíčený a skleslý. Will dokázal jako vždycky rozžvýkat a vyplivnout všechno jeho nadšení. Will se kousal do rtů, mnul si obočí, škrábal se na nose, čistil si brejle a ohromně důležitě si přiřízl a zapálil doutník. Projekt s prasaty měl spoustu slabin a Will na ně na všechny dovedl ukázat prstem.
Žaludová soutěž prý nevyjde, třebaže Will jasně nevysvětlil, proč ne. A celý plán je na vodě, zvlášť v dnešní době. Will mohl při nejlepším slíbit, že si to ještě promyslí.
V jednom okamžiku toho rozhovoru se Tom chtěl Willovi svěřit s plánovanou cestou do Evropy, ale instinktivně se včas zarazil. Takové flákání po Evropě, ledaže by ovšem byl člověk na odpočinku a měl kapitál uložený v solidních papírech, by Willovi připadalo jako šílenství, vedle kterého by i ten plán s prasaty byl pravým zázrakem podnikatelského ostrovtipu. Tom se mu tedy nesvěřil a nechal Willa, aby si to „promyslel", přesvědčen předem, že verdikt vyzní proti prasatům i proti žaludům.
Chudák Tom nevěděl a nedokázal by pochopit, že úspěšné přetvařování patří k tvůrčím radostem podnikavého byznysmena. Projevit nadšení by pro něj znamenalo projevit se jako idiot. Will si chtěl celou věc opravdu důkladně promyslet.
Některé rysy toho plánu ho fascinovaly. Tom zakopl o velice zajímavou myšlenku. Kdyby člověk nakoupil selata na úvěr, vykrmil je skoro zadarmo, prodal je, zaplatil dluh a shrábl zisk, dokázal by opravdu něco. Will by bratra neosídil. Dal by mu podíl na zisku, jenomže Tom je snílek, jakému se nedá svěřit provedení opravdu úspěšného plánu. Tom například ani nezná ceny vepřového a jejich pravděpodobný vývoj. Kdyby se to podařilo, Will by Tomovi určitě dal nějaký podstatný dar – dokonce snad i fordku. A co dát fordku jako první a jedinou cenu za sběr žaludů? Pak by sbíralo žaludy celé údolí.
Cestou do kopce po Hamiltonovic cestě si Tom lámal hlavu, jak má Dessie sdělit, že jejich plán nestojí za nic. Nejlepší by bylo vymyslet si honem nějaký jiný plán. Jak jen sehnat dost peněz na ten rok v Evropě? A najednou si uvědomil, že neví, kolik by vlastně potřebovali. Neznal ani cenu lodního lístku. Stráví asi dnešní večer počítáním.
Když dojížděl k domu, čekal napůl, že mu Dessie vyběhne vstříc. Zatváří se co nejveseleji a poví jí nějaký vtip. Ale Dessie nevyběhla. Třeba si zdřímla, pomyslel si. Napojil koně, zavedl je do stáje a dal jim do žlabu seno.
Dessie ležela při jeho vstupu na pohovce s prohnutým opěradlem. „Zdřímla sis?" zeptal se jí, ale pak uviděl její bílou tvář.
„Dessie," vykřikl, „co ti je?"
Napjala všechny síly proti bolesti. „Jenom nu bolí břicho," řekla. „Ale

pořádně."
„Tys mě ale vylekala," oddychl si Tom. „Bolení břicha dokáže mě vykurýrovat."
Zašel do kuchyně a vrátil se se sklenicí perlivé tekutiny. Podal ji sestře.
„Co je to, Tome?"
„Dobrá staromódní projímavá sůl. Trošku tě to možná sebere, ale pomůže ti to."
Poslušně tekutinu vypila a zašklebila se. „Tu chuť si pamatuju," řekla. „Mámina medicína v době nezralých jablek."
„Teď zůstaň klidně ležet," vybídl ji Tom. „Já zatím seženu něco k večeři."
Slyšela ho, jak šramotí v kuchyni. Bolest jí rvala útroby. A k bolesti se přidružil strach. Cítila, jak se jí medicína propaluje do břicha. Po chvíli se dovlekla na novou podomácku vyrobenou splachovací toaletu a pokusila se projímavou sůl vyzvracet. Z čela se jí řinul pot a oslepoval ji. Když se chtěla narovnat, svaly na břiše se jí stáhly tak, že se nedokázala vztyčit.
Tom jí o něco později přinesl míchaná vajíčka. Zavrtěla pomalu hlavou. „Nemůžu," řekla s úsměvem. „Půjdu si nejspíš lehnout."
„Ta sůl začne účinkovat co nevidět," ujistil ji Tom. „Pak se ti uleví." Pomohl jí do postele. „Cos to snědla, že tě to tak popadlo?"
Dessie ležela v posteli a snažila se překonat bolest vůlí. Kolem desáté večer jí vůle začala ochabovat. Zavolala: „Tome! Tome!" Otevřel dveře. V ruce měl Světový almanach. „Tome," řekla mu, „moc mě to mrzí, ale je mi strašně zle. Hrozně."
Sedl si k ní v polotmě na pelest postele. „Svírá tě to moc?"
„Strašně."
„Nemůžeš na toaletu?"
„Ne, teď ne."
„Přinesu sem lampu a sednu si s tebou," řekl. „Třeba se ti podaří usnout. A ráno tě to přejde. Sůl ti pomůže."
Znovu sebrala vůli a ležela tiše, zatímco jí Tom předčítal úryvky z Almanachu, aby ji ukonejšil. Když si myslel, že usnula, přestal číst a zdřímlo si v křesle vedle lampy.
Probudil ho tenký výkřik. Přikročil k zmítající se hromadě ložního prádla. Dessie měla mléčně kalné a šílené oči jako splašený kůň. Z koutku úst jí vycházely velké bubliny a obličej měla v jednom ohni. Tom strčil ruku pod pokrývku a ucítil svaly zauzlené jako železo. A pak její zápas ustal, hlava se jí zvrátila dozadu a v přivřených očích se jí zatřpytilo odražené světlo.
Tom nasadil koni jenom ohlávku a vyšvihl se mu na neosedlaný hřbet. Nahmatal si opasek a strhl si ho, aby popohnal vyděšeného koně k nemotornému cvalu po kamenité a vyježdění cestě.
Duncanovi, kteří spali v patře svého domku u okresní silnice, neslyšeli bušení na dveře, ale slyšeli ránu a zapraštění, jak se vyvrácené domovní dveře poroučely i se zámkem a s panty. Když Red Duncan seběhl dolů s brokovnicí, Tom řval do nástěnného telefonu na telefonistku centrály v King City. „Doktora Tilsona! Sežente ho! To je mi jedno. Sežente ho, sakra!" Red Duncan na něj ospale mířil brokovnicí.
Doktor Tilson se ohlásil. „Haló! Ano – ano slyším. Vy jste Tom Hamilton. Cože s ní je? Břicho má tvrdé? Cože jste udělal? Projímavou sůl! Vy blázne zatracená!"
Pak doktor ukrotil svůj hněv. „Tome," řekl. „Tome, chlapče! Seberte se! Vraťte se k ní a dávejte jí studené obklady – co nejstudenější. Led nejspíš nemáte. Tak aspoň pořád měňte ty obklady! Přijedu co nejrychleji. Slyšíte mě? Tome, slyšíte mě?"
Zavěsil a oblékl se. Navztekaný a malátný otevřel skříňku na zdi, vybral si skalpely a svorky, houby a misky a chirurgické šití a naskládal si je do vaku. Zatřásl benzínovou tlakovou lampou, aby se přesvědčil, že je plná, a připravil si vedle ní na prádelník nádobu s éterem a masku. Jeho žena v nočním čepečku a v košili nahlédla dovnitř. Dr. Tilson jí řekl: „Jdu do garáže. Zavolej Willa Hamiltona. Řekni mu, že mě musí odvézt na ranč svého otce. Kdyby nechtěl, řekni mu, že jeho sestra – umírá."
* * *
Tom se vrátil týden po Dessiině pohřbu koňmo na ranč. Držel se vzpřímeně a korektně, s rovnými zády a bradou přitaženou na prsa jako gardista na přehlídce. Všechno dělal pomalu a dokonale. Koně měl vyhřebelcovaného a vykartáčovaného a stetson mu seděl na hlavě přesně rovně. Ani sám Samuel by se nemohl držet důstojněji než Tom, když se vracel do starého domu. Jestřáb vrhající se na kuře se zatatými paňáty mu nestál ani za ohlédnutí.
U stodoly sesedl, napojil koně, podržel ho na okamžik u dveří, uvázal mu ohlávku a nasypal mu do truhlíku vedle žlabu drceného ječmene. Sundal mu sedlo a obrátil pokrývku rubem navrch, aby proschla. Když hnědák spořádal ječmen, vyvedl ho ven a pustil ho, ať se volně pase na kdejaké neohrazené pídi světa.
Nábytek, křesla i kamna v domě jako by před Tomem znechuceně couvaly. Stolička

se mu vyhnula z cesty, když šel do obývacího pokoje. Sirky měl změklé a navlhlé, a tak si s omluvným pocitem došel do kuchyně pro jiné. Lampa v obývacím pokoji byla jasná a osiřelá. Plamínek první sirky obkroužil rychle kulatý knot a pak se rozhořel v třícentimetrový sloupek žlutého plamene.
Tom si sedl k večernímu stolu a rozhlédl se kolem. Vyhnul se očima žíněné pohovce. Při zašramocení myši v kuchyni se otočil a uviděl na zdi svůj stín s dosud nasazeným kloboukem. Sundal si ho a položil ho na stůl vedle sebe.
Seděl pod lampou a utíkal se do ochrany roztěkaných myšlenek, ale věděl, že co nevidět bude vyvolán jménem a bude muset předstoupit před soudnou stolici, na které si bude sám soudcem a jeho vlastní zločiny budou porotci.
A byl vyvolán jménem, až mu to pronikavě zaznělo v uších. Předstoupil v duchu před své žalobce: Ješitnost, která ho obvinila, že je špatně oblečený, špinavý a vulgární, Chlípnost, podstrkující mu peníze na jeho děvkaření, Přetvářku, nutící ho předstírat talent a myšlenky, které neměl, Lenost a Obžerství ruku v ruce. Torna tyhle hříchy utěšovaly, poněvadž mu zakrývaly velkou Šedou eminenci čekající na zadním sedadle – šedivý a děsivý zločin. Chytal se menších provinění, využíval menších hříchů skoro jako ctností, aby se zachránil. Byla tu Chtivost Willových peněz, Zrada na matčině Bohu, Krádež času a naděje, chorobné Zavržení lásky.
Samuel promluvil tiše, ale jeho hlas se rozléhal celým pokojem. „Buď dobrý, buď čistý, buď velký, buď Tom Hamilton!"
Tom si však otce nevšiml. Řekl jenom: „Musím se teď pozdravit se svými přáteli," a ukázal na Nezdvořilost a Ošklivost a Nesynovské chování a Zanedbané nehty. Pak začal znovu u Ješitnosti.
Šeda eminence se vsak prodrala do popředí. Bylo příliš pozdě na zdržování dětinskými hříchy. Ta Šedá eminence byla Vražda.
Tomova ruka opět ucítila chlad sklenice a on uviděl perlivou tekutinu s rozpouštějícími se krystaly dosud vířícími, tekutinu, z níž vystupovaly svítivé bublinky, a opakoval si nahlas v pustopustém pokoji: „Tohle ti pomůže. Jen počkej do rána. Pak ti bude dobře.“ Takhle to znělo, přesně tak, a stěny, židle i lampa to všechno slyšely a mohou to dosvědčit. Pro Toma Hamiltona nezbývalo na celém světě místo k životu. Ale nebylo to z nedostatku snahy. Míchal možnosti jako karty. Londýn? Ne! Egypt - egyptské pyramidy a sfinx? Ne! Paříž? Ne! Počkat - tam všechny tvoje hříchy páchají daleko líp. Ne! Dobrá, počkej zatím stranou, snad se k tobě ještě vrátíme. Betlém? Bože můj, ne! Cizinec by tam byl nejosiřelejší.
A tady podotkněme - člověk si hrozně těžko může představit, jak a kdy zemře. Zdvihne obočí nebo hlesne - a bude možná po všem, nebo probdí noc žilkovanou rozstříknutým světlem, dokud olovo hnané střelným prachem nepronikne jeho tajemství a nevypustí mu tekutinu z tepen.
Abychom řekli pravdu, Tom Hamilton byl mrtev a zbývalo mu jen pár slušných kroků, aby to zpečetil s konečnou platností.
Pohovka káravě zavrzala. Tom se na ni podíval a potom pohlédl na čadící lampu, kterou měla pohovka na mysli. „Děkuju,“ řekl Tom pohovce. „Ušlo mi to,“ a stáhl knot, až lampa přestala čadit.
Mozek mu propadl dřímotě. Vražda ho znovu vyburcovala k vědomí. Ryšavý Tom, Gumový Tom byl najednou příliš unaven, aby se sám sprovodil ze světa. Dá to nějakou práci, a čeká ho možná bolest a možná peklo.
Připomněl si, jaký odpor chová matka k sebevraždě, která pro ni slučuje tři věci, s nimiž rozhodně nesouhlasí - špatné způsoby, zbabělost a hřích. Sebevražda je pro ni něco skoro tak špatného jako cizoložství nebo krádež - dokonce se jim možná vyrovná úplně. Musí najít nějaký způsob, aby se vyhnul Lízinu nesouhlasu. Matka dokáže člověka prohnat, když s něčím nesouhlasí.
Samuel by mu to tak neztěžoval, ale toho zase nemůže obejít, protože Samuel tu je ve vzduchu všude kolem. Samuelovi to Tom povědět musí. Řekl tedy: „Táto, mrzí mě to, ale nedá se nic dělat, Přecenils mě. Mýlil ses. Rád bych ospravedlnil tvou lásku a hrdost, kterou jsi na mě vyplýtval. Ty bys možná našel nějaké východisko, ale já to nedokážu. Nedokážu žít. Zabil jsem Dessie a chci spát.“
A v duchu se mu ozval hlas nepřítomného otce: „Vždyť já tomu rozumím. Člověk má na vybranou tolik cest v oblouku klenby od narození k znovuzrození. Ale uvažme, jak to zařídit snesitelně pro maminku. Proč jsi tak netrpělivý, synáčku?“
„Nedokážu už čekat,“ odpověděl. Tom. „Už ani chvíli:“
„Ale dokážeš, synku, určiti, synáčku. Dosáhl jsi té velikosti, kterou jsem v tobě viděl. Otevři šuple a namáhej si trochu tu svou makovici!“
Tom otevřel zásuvku stolu a uviděl složku dopisního papíru se strukturou plátna, balíček stejných obálek, dva okousané špačky tužek a v zaprášeném zadním koutě pár známek. Vytáhl dopisní papír a ořezal si špačky kapesním nožem.
Napsal: „Milá maminko, doufám, že na sebe dáváš pozor. Chystám se užít tě na

delší čas. Olive mě pozvala na Den díkůvzdání a to víš, že přijedu. Naše malá Olive umí upéct krocana skoro jako ty sama, i když vím, že tomu nikdy nebudeš věřit. Měl jsem právě štěstí, podařilo se mi koupit za patnáct dolarů koně - valacha, o kterém bych řek, že je to plnokrevník. Dostal jsem ho lacino, poněvadž zanevřel na lidstvo. Jeho předešlý majitel strávil víc času na vlastním hřbetě než na hřbetě toho koně. Musím uznat, že je to povedená kopa. Už dvakrát mě shodil, ale já ho ještě naučím, a jestli ho zkrotím, budu mít jednoho z nejlepších koní v okrese. A můžeš si být jistá, že ho zkrotím, i kdyby mi to trvalo celou zimu. Nevím, proč o něm pořád tolik píšu, ale ten Člověk, co mi ho prodal, o něm řek takovou legrační věc. Ten kůň je prej taková mrcha, že by si sežral jezdce z vlastního hřbetu. Pamatuješ, co říkával tatínek, když jsme chodívali na zajíce? - „Vraťte se se štítem nebo na štítu.“ Uvidíme se na Den díkůvzdání. Tvůj syn Tom.“
Nebyl si jist, jestli je to tak dost dobré, ale byl příliš unaven, aby to přepisoval. Připojil ještě doušku: „P. S. Pozoruju, že se Polly vůbec nepolepšil. Ten papoušek mě nutí, abych se červenal.“
Na další list papíru napsal: „Milý Wille, ať si sám myslíš, co chceš, teď mi, prosím tě, pomoz. Kvůli mamince - prosím tě. Zabil mě kůň - shodil mě a kopl mě do hlavy - prosím tě! Tvůj bratr Tom.“
Oznámkoval oba dopisy, strčil si je do kapsy a zeptal se Samuela: „Je to tak v pořádku?“
V ložnici si rozbalil nový kartón nábojů, vsunul jeden do bubínku svého dobře naolejovaného Smithe a Wessona ráže devětatřicet a nastavil nabitou komoru o jedno místo doleva od úderníku.
Jeho kůň postávající ospale u plotu přišel na zahvízdání a podřimoval dál, když ho Tom sedlal.
Byly tři ráno, když Tom hodil dopisy do schránky na poště v King City, vyšvihl se do sedla a obrátil koně na jih k neplodným kopcům starého Hamiltonova ranče. Byl to rytířský charakter.

KAPITOLA 34

Dítě se může zeptat: „Oč vlastně na světě jde?" A dospělý muž nebo žena si mohou položit otázku: „Kam svět směřuje? Jak skončí, a když už jsme u toho, oč vlastně na světě jde?"
Já věřím, že na světě jde pořád o jednu a touž historii, jenom o tu jednu, která nás stále děsí a inspiruje, takže žijeme v pokračujícím seriálu ustavičného uvažování a údivu. Lidé jsou lapeni – svými životy, svými myšlenkami, svým hladem a ctižádostí, svou lakotou a krutostí i svou laskavostí a velkomyslností – do sítě dobra a zla. Tohle je myslím jediný příběh, který známe, a opakuje se znovu a znovu ve všech rovinách citlivosti a inteligence. Ctnost a neřest tvoří osnovu a útek naší první vědomé zkušenosti a budou tkanivem i té poslední, bez ohledu, jak dokážeme změnit tvář krajiny, řek a hor, ekonomiku nebo společenské mravy. O nic jiného nejde. Každému člověku, jakmile setřese prach a rmut svého života, zbudou jenom tvrdé a jasné otázky: ..Žil jsem dobře, nebo špatně? Způsobil jsem nějaké dobro – nebo zlo?"
Hérodot ve své Perské válce vypráví, jak Krésus, nejbohatší a všemi dary nejobdařenější král své doby, položil Atéňanu Solónovi obmyslnou otázku. Nebyl by ji položil, kdyby mu nedělala starosti odpověď na ni. „Kdo," zeptal se, „je nejšťastnější člověk na světě?" Užíral se zřejmě pochybnostmi a hladověl po povzbuzení. Solón mu vyjmenoval tři šťastné lidi v minulosti. Krésus ho víc než pravděpodobně neposlouchal, poněvadž mu šlo jenom o sebe. A když Solón nejmenoval jeho, byl Krésus nucen zeptat se přímo: „Mne za šťastného nepokládáš?"
Solón zaváhal s odpovědí: „Jak to mohu říci?" prohlásil. „Vždyť nejsi ještě mrtev."
A tahle odpověď musela Krésa drtivě pronásledovat, když ho opustilo štěstí a přišel o své bohatství i království. A když ho pak upalovali na hranici, vzpomněl si na to možná a snad v té chvíli zatoužil, aby se byl nikdy nezeptal a nedostal odpověď.
A když někdo zemře za našich časů – jestliže měl bohatství a vliv a moc a všechny dary, které vyvolávají závist, a živí pozůstalí zinventarizují majetek a slávu a dílo a památku nebožtíka – zůstává tu pořád otázka: „Žil dobře, nebo špatně?" – což je jenom
jiná formulace otázky Krésovy. Závist pominula a měřítkem se stává: „Byl milován, nebo byl nenáviděn? Pociťuje se jeho smrt jako ztráta, nebo z ní vyplývá určitá radost?"
Vzpomínám si jasně na smrt tří mužů. Jeden z nich byl nejbohatší muž století.

Když se prodral k svému postavení mořem lidských duší i těl, strávil mnoho let snahou koupit si zpátky lásku, kterou prohrál, a prokázal tím světu veliké služby, jež možná daleko převážily zlo spojené s jeho vzestupem. Dověděl jsem se o jeho smrti cestou na lodi. Zpráva byla vyvěšena na informační tabuli a skoro každý ji přijal s potěšením. Někteří lidé ji komentovali slovy: „Zaplaťpánbůh, že je po tom pacholkovi."
Druhý z těch mužů byl chytrý jako Satanáš, a protože mu chybělo ponětí o lidské důstojnosti a vyznal se až příliš dobře ve všech druzích lidské slabosti a zkaženosti, využíval svých zvláštních znalostí k pokřivování lidí, k jejich kupování, podplácení, k svádění a k vyhrožování, až se domohl veliké moci. Halil své pohnutky do pláštíku ctnosti a já bych byl rád věděl, jestli si někdy uvědomil, že žádné dary člověku nedokážou vrátit lidskou lásku, jestliže vzal lidem jejich sebelásku. Podplacený člověk může podplácejícího jenom nenávidět. Když tenhle muž umřel, rozšuměl se celý národ chválou, ale těsně pod povrchem i radostí, že je po něm.
Třetí muž možná napáchal mnoho omylů při uskutečňování svých záměrů, ale věnoval plodný život úsilí vnuknout lidem statečnost a důstojnost a dobro v době, kdy byli ubozí a vystrašení a ve světě se rozpoutaly ohavné síly, aby využily jejich strachu. Jen málo lidí ho nenávidělo. Když zemřel, plakali lidé na ulicích a v duchu kvíleli: „Co si teď počneme? Jak nám to půjde dál bez něho?"
Uprostřed nejistoty jsem si jist, že lidé pod povrchovou vrstvou křehkosti chtějí být dobří a chtějí být milováni. Samy jejich neřesti vyplývají většinou ze snahy dosáhnout lásky zkratkou. Když se člověk octne na prahu smrti, nezáleží už na jeho talentu, vlivu a géniu, neboť umírá-li nemilován, vidí svůj život nutně jako prohru a umírá se mu strašně. Připadá mi, že jestliže se vy či já musíme rozhodnout mezi dvěma směry myšlení či jednání, měli bychom pomyslet na svoje umírání a snažit se žít tak, aby naše smrt nepřinesla světu žádné potěšení.
Známe jen jeden příběh, o který jde. Všechny romány, všechna poezie jsou založeny na nikdy nekončícím zápasu dobra a zla v nás samých. A napadá mě, že zlo se musí rozplozovat vždycky znovu a znovu, kdežto dobro a ctnost jsou nesmrtelné. Neřest má vždycky novou a čerstvou mladou tvář, kdežto ctnost je velebně ctihodná jako nic jiného na světě.

KAPITOLA 35

Lee pomohl Adamovi a oběma chlapcům při stěhování do Salinas, což znamená, že zařídil všechno sám, zabalil jim věci, které si brali s sebou, dopravil je na dráhu, naložil zadní sedadlo fordky a po příjezdu do Salinas vybalil a usadil rodinu v Dessiině domku. Když udělal všechno, nač přišel, aby se cítili pohodlně, řadu zbytečností k tomu a dalších věcí navíc, aby ten okamžik oddálil, obsluhoval jednou večer po uložení dvojčat Adama u stolu a začal se přitom tvářit náramně obřadně. Právě z té chladné obřadnosti Adam postihl jeho úmysl.
„Jenom ven s tím! Už to čekám dlouho," vyzval Leeho.
Zatrhl tak Leemu řeč, kterou se naučil nazpaměť a teď se ji chystal přednést: „Léta jsem vám sloužil podle svých nejlepších schopností a teď mám pocit…"
„Odkládal jsem to, jak jsem jen moh," řekl místo toho. „Mám přichystanou řeč. Chcete si ji poslechnout?"
„Chcete ji přednést?"
„Ne." odpověděl Lee. „Nechci. Ale je to krásná řeč."
„Kdy chcete odejít?" zeptal se ho Adam.
„Co nejdřív. Mám strach, že jestli se k tomu nerozhoupám co nejdřív, nebude se mi pak už chtít. Nebo mám počkat, dokud si neseženete někoho jiného?"
„Radši ne," zavrtěl hlavou Adam. „Víte, jak všechno táhnu na dlouhé lokte. Mohlo by se to protáhnout. Nebo bych se k tomu nedostal vůbec."
„Tak půjdu zítra."
„Klukům to utrhne srdce," řekl Adam. „Nevím, jak to ponesou. Snad by bylo lip, kdybyste se ztratil potichu, a já bych jim to řek až potom."
„Mám zkušenost, že děti nás vždycky nějak překvapí," řekl Lee.
A měl pravdu. Adam druhý den ráno při snídani chlapcům oznámil: „Kluci, Lee od nás odchází."
„Jo?" řekl Cal. „Dneska večer se hraje basket, stojí to deset centů. Mužem se jít podívat?"
„Můžete. Ale slyšeli jste, co jsem povídal?"
„To se ví," přisvědčil Aron. „Že Lee odchází."
„Ale už se k nám nevrátí."
Cal se zeptal: „A kam jde?"
„Stěhuje se do San Franciska."

„Aha," vzal to na vědomí Aron. „Na Hlavní třídě má jeden pán rovnou na ulici kamínka, ohřívá na nich párky a dává je do rozkrojenejch žemlí. Jsou po pětníku a hořčice si můžeš vzít, kolik chceš."
Lee v kuchyňských dveřích se na Adama usmál.
Když si chlapci připravili knihy do školy, Lee se s nimi rozloučil: „Sbohem, chlapci."
Vykřikli „Sbohem!" a vyhrnuli se z domu.
Adam se zahleděl do šálku kávy a řekl omluvným tónem: „Čeládka jedna nevděčná! Tohle je vaše odměna za víc než deset let péče."
„Mně je to tak milejší," odpověděl Lee. „Kdyby předstírali smutek, jenom by zbytečně lhali. Pro ně to nic neznamená. Třeba si na mě občas vzpomenou – sami pro sebe. Nechtěl bych, aby byli smutní. Nejsem doufám tak malicherný, aby mi dělalo dobře, že někomu chybím." Položil na stůl před Adama padesát centů. „Až půjdou večer na ten basketbal, dejte jim to ode mě, ať si koupí ty párky v žemlích. Kdo ví, třeba jim dávám na rozloučenou otravu zkaženým masem."
Adam se podíval na roztahovací koš, který si Lee přinesl do jídelny. „To jsou všechny vaše věci, Lee?"
„Všechny, až na knihy. Ty mám v krabicích ve sklepě. Jestli vám to nevadí, pošlu si pro ně nebo přijedu, jakmile se usadím."
„Samozřejmě. Mně teda chybět budete, Lee, ať už chcete nebi nechcete. Opravdu si zařídíte to knihkupectví?"
„Chystám se na to."
„Dáte nám o sobě vědět?"
„Ani nevím. Musím si to ještě rozmyslet. Říká se, že čistý řez se hojí nejrychleji. Nedovedu si představit nic smutnějšího než vztah mezi lidmi, který drží pohromadě jenom lep na poštovních známkách. Když člověka nemůžete vidět a slyšet a dotknout se ho, je lepší přerušit s ním styk vůbec."
Adam vstal od stolu. „Půjdu vás doprovodit na nádraží."
„Ne!" odmítl prudce Lee. „Ne, to nechci. Sbohem, pane Trasku. Sbohem, Adame."
Vyšel z domu tak rychle, že Adamovo „Sbohem" ho zastihlo už pod schody na verandu a Adamovo „Nezapomeňte napsat" splynulo s klapnutím zahradních vrátek.
* * *
Ten večer po basketbalu spořádali Cal s Aronem každý pět párků v žemlích, a udělali dobře, protože Adam zapomněl obstarat večeři. Cestou domů se poprvé zmínili o Leem.
„Proč asi odešel?" zamyslel se Cal.
„Mluvil o tom už dřív."
„Co myslíš, že bez nás bude dělat?"
„Nevím. Vsadím se, že se k nám vrátí," řekl Aron.
„Jak to myslíš? Táta říká, že si zařídí knihkupectví. To je divný. Čínský knihkupectví."
„Vrátí se," opakoval Aron. „Bude se mu po nás stejskat. Uvidíš."
„Vsadím se o deset centů, že se nevrátí."
„Do kdy?"
„Nikdy."
„Tak platí," potvrdil sázku Aron.
Měsíc pak nebyl s to inkasovat výhru, ale podařilo se mu to o šest dní později. Lee přijel večerním vlakem v deset čtyřicet a otevřel si vlastním klíčem. V jídelně se svítilo, ale Adama našel v kuchyni, jak vyškrabuje hrotem otvíráku na konzervy tlustou černou vrstvu / pánve na smažení.
Lée si postavil koš. „Když to dáte přes noc odmočit, pustí to docela snadno."
„Vážně? Připálil jsem všechno, co jsem vařil. Venku na dvorku mám kastrol s řípou. Smrdělo to tak, že jsem to nesnes v domě. Spálená řípa je hotová hrůza, Lee!" A potom: „Stalo se něco?"
Lee mu vzal zčernalou litinovou pánev, strčil ji do výlevky a natočil do ní vodu. „Kdybychom měli nový plynový sporák, uvařili bychom si kafe razdva," poznamenal. „Abych radši rozdělal oheň."
„V kamnech nechce hořet," řekl Adam.
Lee se podíval do kamen. „Vybíral jste vůbec popel?"
„Popel?"
„Běžte radši vedle!" hnal ho Lee. „Udělám kapku toho kafe."
Adam čekal netrpělivě v jídelně, ale neprotivil se rozkazu. Lee nakonec přinesl dva šálky a postavil je na stůl. „Uvařil jsem ji v rendlíku," podotkl. „Bylo to daleko rychlejší." Sklonil se nad svým roztahovacím košem a rozvázal provaz, který přidržoval víko. Vytáhl kameninovou láhev. „Čínský absint," řekl. „Třeba to ngkapy vydrží ještě dalších deset let. Zapomněl jsem se zeptat, jestli jste si za mě nenašel náhradu."
„Chodíte kolem toho jako kolem horké kaše," poznamenal Adam.

„Já vím. A taky vím, že nejlepší bude, když to ze sebe vysypu a budu to mít z krku."
„Prokarbanil jste peníze?"
„Kdyby! Ne, peníze mám pořád. Sakra, ten špunt se zlomil – musím ho strčit do láhve." Nalil si černý likér do kávy. „Takhle jsem to ještě nepil. Mm, je to dobré."
„Chutná to jako shnilá jabka," řekl Adam.
„Ale nezapomeňte, že Sam Hamilton říkával: jako dobrá shnilá jabka."
Adam zaútočil: „Kdy už konečně spustíte a řeknete mi, co se vám stalo?"
„Nic se mi nestalo," odpověděl Lee. „Začalo se mi stejskat. Nic víc. Nestačí to snad?"
„Co vaše knihkupectví?"
„O žádné nestojím. Věděl jsem to, myslím, ještě než jsem našed do vlaku, ale čekal jsem celou tu dobu, abych se ujistil."
„To je tedy konec vašeho posledního snu."
„Zaplaťpánbůh!" Lee se zdál na pokraji hysterie. „Pan Tlask, čínská sluha myslet se namazat."
Adam se vyplašil. „Lee, co je to s vámi?"
Lee přiložil láhev ke rtům, zhluboka si lokl palčivým douškem a zalapal spáleným hrdlem po dechu. „Adame," prohlásil, „jsem nade všechno pomyšlení, porovnání a představu rád, že jsem zase doma. Nikdy v životě se mi tak zatraceně nestejskalo."

KAPITOLA 36

V Salinas byly dvě školy, velké žluté budovy s vysokými okny, a ta okna působila zlověstně a dveře se neusmívaly. Říkalo se jim Východní a Západní škola. Východní škola byla na druhé straně města až v horoucích peklech a chodily do ní děti ze čtvrti na východ od Hlavní třídy, takže se s ní nebudu zdržovat. Západní škola, ohromná patrová budova lemovaná sukovitými topoly, stála mezi dvěma hřišti, dívčím a chlapeckým. Za školou oddělovala obě hřiště vysoká prkenná ohrada a na konci byla hřiště ohraničena stojatým močálem, z něhož rostla skřípina a dokonce orobinec. Škola měla třetí až osmý ročník. Děti z prvního a druhého ročníku chodily do kašičkárny o kus dál.
Každý ročník měl vlastní třídu – třetí, čtvrtý a pátý v přízemí, šestý, sedmý a osmý v prvním patře. V každé třídě byly obvyklé otlučené dubové lavice, stupínek a stolek s židlí pro učitelku, jedny hodiny a jeden obraz. Obrazy rozlišovaly jednotlivé třídy a převládal na nich vliv prerafaelistů. Galahad v plné zbroji ukazoval cestu třetí třídě, běžecký závod Atalantin pobízel čtvrtou, pohár Vasilův mátl pátou a tak dál, dokud odsouzení Katiliny nevnuklo osmé třídě před odchodem na střední školu vědomí vysoké občanské ctnosti.
Cal s Aronem byli podle věku zařazeni do sedmé třídy a poznali tam do poslední čárky její obraz – Laokoonta, celého omotaného hady.
Velikost a vznešenost Západní školy chlapce ohromila, vždyť dosud znali jenom vesnickou jednotřídku. Přepych zvláštní učitelky pro každou třídu na ně udělal hluboký dojem. Připadalo jim to marnotratné. Ale jak už to u lidí bývá, první den byli ohromeni, druhý den školu obdivovali, a třetí den si už sotva vzpomněli, že kdy chodili někam jinam.
Učitelka byla hezká brunetka a dvojčata se brzy zbavila starostí s učením promyšlenou metodou, kdy se hlásit a kdy ne. Na tu metodu rychle přišel Cal a vysvětlil ji Aronovi. „Podívej se na většinu dětí," řekl mu. „Když vědí odpověď, zvednou ruku, a když ne, krčí se pod lavicí. Víš, jak na to půjdeme my?"
„Ne. Jak?"
„Všimni si, že učitelka nevyvolává vždycky ty, co se hlásí. Zasedne si na ty druhý, a ty pak fakt neumějí."
„To máš pravdu."
„Tak my teď budeme tejden šprtat jako blázni, ale hlásit se nebudeme. Učitelka nás vyvolá, jenže my budeme umět. To ji splete. A my se pak další tejden učit nebudeme, ale budeme se hlásit, a ona nás nevyvolá. Třetí tejden zůstaneme klidně sedět a ona nikdy nepozná, jestli umíme nebo ne. A za chvíli nám dá pokoj. Nebude se zbytečně namáhat, aby vyvolávala někoho, kdo umí."
Calova metoda fungovala. Dvojčata měla brzy nejen pokoj, ale vysloužila si i jistou reputaci pro chytrost. Ve skutečnosti se však s tou metodou zbytečně namáhal Cal, protože oběma bratřím šlo učení docela lehce.
Cal se virtuózně zdokonalil ve hře v kuličky a vyhrával na školním hřišti všechny hliněnky i kamenky, skleněnky i cíněnky. Když kuličková sezóna končila, měnil je za káči. Jeden čas vlastnil a užíval jako platidla aspoň pětačtyřicet káč různých velikostí a barev, od buclatých nemotorných dětských káč až po

štíhlé a nebezpečné vlčky s jehlovitými hroty.
Každý, kdo se s dvojčaty setkal, mluvil o jejich vzájemné odlišnosti a nedovedl si ji vyložit. Cal měl čím dál tmavší pleť i vlasy. Byl pohotový, sebejistý a uzavřený do sebe. I když se však o to snažil, nemohl utajit svou chytrost. Na dospělé působila jeho předčasná vyspělost a trochu jim taky naháněla strach. Nikdo Cala neměl zvlášť rád a každý se ho trochu bál, a z toho strachu pramenil respekt. Třebaže neměl kamarády, úslužní spolužáci se za ním táhli, takže se na školním hřišti přirozeně a chladně ujal vůdcovské role.
Jestliže tajil svou bystrost, tajil i své bolesti. Považovali ho za necitelného, ba dokonce krutého tlustokožce.
Aron probouzel náklonnost ze všech stran. Zdál se plachý a jemný. Jeho růžová a bílá pleť, zlaté vlasy a široko rozesazené modré oči přitahovaly pozornost. Právě ten půvab mu na školním dvoře působil určité potíže, dokud zvědavci neokusili, že Aron je zároveň zarytý, houževnatý a naprosto neohrožený rváč, zvlášť když se rozpláče. Záhy se to rozneslo a pokušitelé, kteří mají od přírody sklon týrat nové spolužáky, mu brzy dali pokoj. Aron se svou povahu ani nepokoušel utajit. Maskovala se sama kontrastem k jeho vzezření. Jakmile se jednou rozhodl, neměnil stanovisko. Měl málo faset a skoro žádnou pružnost. Tělesnou bolest vnímal stejně málo jako subtilní zákruty myšlení.
Cal bratra znal a ovládal ho tím, že ho neustále vyváděl z rovnováhy, ale jenom do určité míry. Cal totiž uměl uhýbat a kličkovat. Změna směru Arona mátla, ale taky to byla jediná věc, která ho dokázala zmást. Vybral si vždycky určitou cestu, které se držel, a nic jiného neviděl a nezajímal se o to. Měl jen málo emocí a byl v nich zarytě těžkopádný. To všechno kryla jeho andělská tvář, a za tu mohl právě tak málo jako kolouch za své skvrnky v mladé srsti a právě tak málo se o ni staral.
* * *
První den školy čekal Aron dychtivě přestávku. Zašel na dívčí dvůr promluvit si s Abrou. Neodradil ho zástup pištících holek. Teprve učitelka ho dokázala zahnat zpátky na chlapecké hřiště.
V poledne se s ní nesetkal, poněvadž pro ni přijel otec v kočárku na vysokých kolech a odvezl ji domů k obědu. Počkal na ni tedy před vraty hřiště po škole. Vyšla obklopena rojem holčiček. Tvářila se vyrovnaně a nedala nijak najevo, že ho čeká. Byla z celé školy daleko nejhezčí, ale není jisté, jestli si to Aron vůbec uvědomil.
Roj děvčat se Abry držel v jednom kuse. Aron šel tři kroky za nimi, trpělivě a bez rozpaků, dokonce i tehdy, když ho holky začaly pištivými hlásky přes ramena špičkovat. Postupně však odpadaly do svých domovů, a když Abra došla k bílé zahradní brance a zašla domů, zůstaly jenom tři. Chvíli na Arona poulily oči, hihňaly se a pak se rozešly po svých.
Aron se posadil na kraj chodníku. Za okamžik klapla petlice, bílá branka se otevřela a Abra vyšla. Přešla chodník a zůstala stát nad Aronem. „Co chceš?"
Aron k ní vzhlédl velkýma očima. „Nejsi s nikým zasnoubena?
„Ty blázne!" odpověděla mu.
Vyskočil na nohy. „Uteče spousta času, než se budeme moct vzít," prohlásil.
„Kdo by se chtěl brát?"
Aron neodpověděl. Snad ji neslyšel. Vykročil po jejím boku.
Abra šla pevným a rozhodným krokem, s pohledem přímo před sebe. V jejím výrazu se zračila moudrost a líbeznost. Zdála se hluboce zamyšlená. A Aron po jejím boku neodtrhl ani na vteřinu oči od její tváře. Jako by ho k ní poutal neviditelný napjatý provázek.
Prošli mlčky kolem kašičkárny, kde chodník končil. Abra zahnula napravo a vykročila napřed loukou pokosenou po Otavách. Pod nohama drtili hrudky černé hlíny.
Na kraji louky stála bouda s pumpou a vedle se košatila vrba, napájená přetékající vodou. Její dlouhé větve splývaly skoro až k zemi.
Abra je rozhrnula jako záclony a vešla do listnatého domku vytvořeného splývajícími větvemi kolem kmene. Listnatým loubím bylo vidět ven, ale pod ním byl chráněný, útulný a rozkošný pokojíček. Žloutnoucím listím vnikalo dovnitř žluté odpolední slunce.
Abra se posadila na zem, nebo se vlastně spíš snesla a široká sukně se kolem ní rozložila jako obláček. Ruce složila na klíně skoro jako v modlitbě.
Aron si sedl vedle ní. „Uteče spousta času, než se budeme moct vzít," opakoval.
„Tolik ani ne," ozvala se.
„Chtěl bych, aby to bylo hned."
„Tak dlouho to trvat nebude," řekla Abra.
Aron se jí zeptal: „Myslíš si, že ti to tatínek dovolí?"
Tohle pro ni bylo nové pomyšlení. Otočila se a podívala se na něj. „Třeba se ho

nebudu ptát."
„A co maminky?"
„Nechme je radši na pokoji," řekla. „Mysleli by si, že je to legrační nebo nesprávné. Copak neumíš zachovat tajemství?
„To se ví, že umím. Lip než ledakdo jinej. A sám jich taky pár vím."
„Tak přidej tohle k těm ostatním," navrhla Abra.
Aron zvedl větvičku a vyryl čáru do temné země. „Abro, víš, jak přicházejí na svět miminka?"
„Vím," odpověděla. „Kdo to řek tobě?"
„Lee. Všecko mi vysvětlil. My asi ještě dlouho miminko mít nebudeme."
Abře se zvedly koutky úst shovívavě moudrým úsměvem. „Tak dlouho to zase trvat nebude."
„Postavíme si spolu jednou dům," zasnil se Aron. „Zavřeme se tam a bude nám tam fajn. Ale to uteče ještě spousta času"
Abra vztáhla ruku a položila mu ji na paži. „Nedělej si s časem starosti," řekla. „Tohle je vlastně taky dům. Můžeme si hrát, že tady bydlíme, než se dočkáme. A ty budeš můj muž a mně můžeš říkat moje žena."
Aron si to zkusil, nejdřív šeptem a pak nahlas. „Moje ženo!"
„Aspoň si na to zvykneme," řekla Abra.
Aronova paže se pod jejím dotekem zachvěla a ona si položila ruku dlaní vzhůru do klína.
Aron se najednou ozval. „Zatímco si budeme zvykat, mohli bychom třeba zkusit ještě něco jinýho."
„A co?"
„Tobě by se to třeba nelíbilo."
„Ale co?"
„Třeba bychom mohli dělat, že jsi jako moje maminka."
„To je snadné."
„Nevadí ti to?"
„Ne, líbí se mi to. Chceš začít hned?"
„Jistě. Ale jak do toho?"
„To ti hned ukážu," odpověděla Abra. A už začala cukrovat: „No pojď, maličkej, polož si hlavičku mamince do klína. Pojď, synáčku. Maminka tě pohoupá." Přitáhla si jeho hlavu a Aron se z ničehož nic rozplakal a nemohl přestat. Tiše stkal a Abra ho hladila po tváři a utírala mu prýštící slzy podolkem sukně.
Slunce se sklonilo k západu za řekou Salinas a ve zlatém strnisku pokosené louky se nádherně rozezpíval nějaký pták. Nikde na světě nemohlo být krásněji než pod těmi vrbovými větvemi.
Aron pomalu, pomaličku přestal plakat a cítil hřejivé teplo.
„Děťátko moje," řekla Abra, „počkej, maminka ti učeše vlasky."
Aron se posadil a skoro vztekle prohlásil: „Já nikdy nebrečím, leda když mám vztek. Nevím, proč jsem se rozbrečel teď"
Abra se ho zeptala: „Pamatuješ se na svou maminku?"
„Ne. Umřela, když jsem byl ještě docela malej."
„Ani nevíš, jak vypadala?"
„Ne."
„Neviděls ji aspoň na obrázku?"
„Ne, povídám ti. Žádný její obrázky nemáme. Ptal jsem se Leeho, a ten mi to řek – ne, vlastně se ho ptal Cal."
„Kdy umřela?"
„Hned potom, co jsme se s Calem narodili."
„Jak se jmenovala?"
„Lee říkal, že Cathy. A proč se pořád tolik vyptáváš?"
Abra klidně pokračovala: „Měla světlé nebo tmavé vlasy?"
„Já nevím."
„Tatínek vám to neřek?"
„Nikdy jsme se ho neptali."
Abra zmlkla a Aron se jí po chvíli zeptal: „Co je s tebou – přimrz ti jazyk?"
Abra se zahleděla do zapadajícího slunce.
Aron se nejistě ozval: „Máš na mě vztek?" – a na zkoušku dodal – „Ženo?"
„Ne, proč bych měla vztek? Jenom mi něco vrtá hlavou."
„A co?"
„Něco." Abřin pevný obličej obrážel napětí vnitřního zápasu. „Jaké to je, nemít maminku?" zeptala se najednou.
„Jaký by to mělo bejt?"
„Ty bys ten rozdíl nejspíš ani nepoznal."
„I poznal. Ale mluv jasně. Připadáš mi jako hádankářskej koutek."
Abra se nedala vyrušit ze svého soustředění. „Chtěl bys maminku mít?"

„Co blázníš?" utrhl se na ni Aron. „To se ví, že chtěl. Jako každej. Nebo mě chceš popichovat? Cal to někdy zkouší a pak se mi směje."
Abra se přestala dívat do zapadajícího slunce. Špatně viděla pro purpurové skvrny, které jí dosud tančily před očima.
„Říkal jsi před chvílí, že umíš zachovat tajemství."
„To taky umím."
„A znáš nějaké, že by tě bacil hrom, kdybys ho prozradil?"
„To se rozumí."
„Tak mi ho pověz, Arone," obrátila se na něho tiše a mazlivě zdůraznila jeho jméno.
„Co ti mám povědět?"
„To nejhlubší tajemství, co znáš."
Aron před ní pobouřeně ucouvl. „To akorát!" Osopil se na ni. „Jakým právem to na mně chceš? Nikomu nic nepovím!"
„Jen pojď, děťátko – pověz to mamince," zacukrovala.
Aronovi znovu vytryskly slzy, ale tentokrát vzteky. „Už tě za žádnou ženu nechci!" vybuchl. „A musím už domů."
Abra mu položila dlaň na zápěstí a nechala ji tam. Z hlasu se jí vytratila koketérie. „Chtěla jsem se jen přesvědčit. Zdá se, že vážně umíš zachovat tajemství."
„Proč jsi to sakra dělala? Teďka mám vztek. Je mi nanic."
„Já možná povím jedno tajemství tobě," ozvala se Abra.
„Hó!" vyšklíbl se jí. „Kdopak to najednou neumí zachovat tajemství?"
„Musela jsem si to rozmyslet," řekla. „Ale tohle tajemství ti povím, protože ti snad pomůže. Třeba z něho budeš mít radost."
„Kdo na tobě chtěl, abys ho nepovídala?"
„Nikdo," odpověděla. „Umínila jsem si to sama."
„To je teda něco jinýho. Tak copak je to tvoje tajemství?"
Slunce se opřelo okrajem o hřeben Tollotova domu v ulici Blanco a Tollotův komín proti němu trčel jako černý palec.
Abra řekla tiše: „Poslechni, pamatuješ se, jak jsme tenkrát byli na vašem ranči?"
„To se ví!"
„Tak já tenkrát cestou usnula a tatínek s maminkou nevěděli, že jsem se probudila. A povídali si, že tvoje maminka neumřela Přej někam odešla. Něco ji přej zlýho potkalo, takže odešla."
Aron ochraptěle namítl: „Umřela."
„Ale neměl bys radost, kdyby neumřela?"
„Táta říká, že umřela. A táta nelže."
„Třeba si jen myslí, že umřela."
Aron odpověděl: „Já myslím, že to ví jistě." Ale do hlasu se m vkradla nejistota.
Abra pokračovala: „Představ si, že bychom ji našli! Nebylo by to fajn? Třeba ztratila paměť nebo tak. Četla jsem o tom. A my bychom ji našli a jí by se paměť vrátila." Romantická představa ji uchvátila jako příliv a strhávala ji s sebou.
Aron řekl: „Zeptám se táty."
„Arone," zarazila ho přísně, „pověděla jsem ti to jako tajemství!"
„Kdo to říká?"
„Já to říkám. A ty opakuj po mně – „Ať mě bací hrom a propadnu se do horoucích pekel, jestli to vyzradím.""
Aron na okamžik zaváhal a pak opakoval: „Ať mě bací hrom a propadnu se do horoucích pekel, jestli to vyzradím."
„A teď si plivni do dlaně – takhle – tak. A teď mi podej ruku – vidíš? – a musíme tu slinu rozmazat. A teď si utři ruku o vlasy."
Oba dokončili obřad a Abra potom vážně prohlásila: „No, teď bych tě ráda viděla, kdyby ses prořek. Znala jsem jednu holku, co porušila tuhle přísahu, a uhořela pak ve stodole."
Slunce zašlo za Tollotovým domem a zlatá záře zhasla s ním. Nad horou Tóro se zatřpytila večernice.
Abra se lekla: „Sedřou mi kůži zaživa. Pojď! Honem! Vsadím se, že táta si už na mě chystá karabáč. Zpráská mě jako psa."
Aron se na ni podíval nevěřícím pohledem. „Zpráská? Přece tě nebijou?"
„To si teda myslíš!"
Aron vášnivě prohlásil: „Jen ať si to zkusí! Jestli tě budou bít, vyřiď jim, že je zabiju." Jeho daleko rozesazené modré oči zažhnuly tenkými štěrbinami. „Nikdo nebude bít mou ženu!"
Abra ho v soumraku pod vrbou objala kolem krku. Políbila ho na otevřená ústa. „Mám tě ráda, muži," řekla mu, otočila se a upalovala k domovu, přidržujíc si

sukně nad koleny, až se jí bílé kalhoty s kraječkami v běhu zablýskaly.
* * *
Aron se vrátil pod vrbu, sedl si na zem a opřel se o kmen. V hlavě měl šedivou mlhu a žaludek se mu bolestivě svíral. Snažil se převést si pocity do myšlenek a obrazů, aby ho bolest přešla. Bylo to pro něj těžké. Jeho pomalý, uvážlivý mozek nebyl s to pojmout tolik myšlenek a emocí najednou. Dveře zůstávaly uzavřeny každému vjemu, až na tělesnou bolest. Po chvíli se pootevřely a vpustily k prozkoumání jednu věc, pak druhou a třetí, až je vstřebal všechny, každou zvlášť. Venku za zavřenými dveřmi se hartusivě domáhal vstupu ten největší dojem. Ale Aron si ho nechával až naposledy.
Nejdřív pustil dovnitř Abru a uvědomoval si v duchu její šaty, její obličej, dotek její ruky na své tváři a její vůni, připomínající mléko a tak trochu pokosenou trávu. Znovu ji viděl a slyšel a cítil. Pomyslel si, jak je čistá, jaké má úpravné ruce i nehty, a jak se svou přímostí liší od těch hihňalek na školním dvoře.
Pak si po pořádku připomněl, jak mu vzala hlavu na klín a jak se rozbrečel jako nemluvně, rozbrečel se touhou a pocitem, že se mu ta touha svým způsobem naplňuje. Snad právě onen pocit naplnění ho rozplakal.
Potom si uvědomil její trik – jak ho zkoušela. Rád by byl věděl, co by se stalo, kdyby jí byl nějaké tajemství vyzradil. Co by jí byl vlastně mohl vyzradit, i kdyby byl chtěl? Nemohl si v té chvíli vzpomenout na jiné tajemství než na to, které bušilo na dveře, aby mu proniklo do myšlenek.
Přišla mu na mysl nejvyhrocenější otázka, kterou mu položila: „Jaké to je, nemít maminku?" A jaké to vlastně je? Nijak zvláštní. Ale někdy ve škole o vánocích nebo na konci školního roku, když maminky ostatních dětí přišly na besídky – tehdy ovšem cítil ten němý pláč a touhu beze slov. Takové to tedy je.
Kolem Salinas i ve městě byly všude samé bažiny s rybníčky zarostlými sítím a skřípinou, a každý rybníček se hemžil tisícem žab. Večery byly tak plné jejich zpěvu, že vlastně zněly burácejícím tichem. Připomínalo to závoj nebo stálou kulisu a její náhlé zmizení, třeba po zahřmění, působilo jako šok. Kdyby bylo žabí kvákání a kuňkání v noci najednou ustalo, možná, že by se salinští obyvatelé všichni probudili a vnímali by to jako obrovský rámus. Zpěv miliónů žab měl svůj rytmus a kadenci a lidský sluch je možná uzpůsoben právě k takovému vnímání, stejně tak jako na našich očích záleží ligotání hvězd.
Pod vrbou se zatím hodně setmělo. Aron se rozmýšlel, jestli je už připraven na ten největší dojem, a zatímco se rozmýšlel, proklouzl ten dojem dveřmi a uhnízdil se mu v mozku.
Jeho maminka žije. Často si ji představoval, jak leží pod zemí, nehybná, chladná a nedotčená rozkladem. Jenomže to tak není. Teď někde chodí a mluví, pohybuje rukama a dívá se otevřenýma očima. A uprostřed toho proudu radosti i žalosti se ho zmocnil pocit nějaké ztráty, strašlivé ztráty. Arona to zmátlo. Pokusil se prozkoumat mračno smutku, které na něj náhle padlo. Jestliže maminka žije, táta je lhář. Jestli jeden z nich žije, druhý je mrtev. Aron si řekl pod stromem nahlas: „Maminka umřela. Je pohřbená někde na východě."
Ze tmy se mu vynořila tvář Leeho a uslyšel jeho tichá slova. Lee položil velice pevné základy. Jako člověk uctívající pravdu až k zbožnění cítil zároveň přirozeným kontrastem odpor ke lži. Vyložil chlapcům velice jasně, co tím přesně myslí. Jestliže něco není pravda, ale člověk to neví, je to omyl. Jestliže však zná pravdu a překroutí ji ve faleš, je to odporná lež a on sám hnusný lhář.
Leeho hlas pokračoval: „Já vím, že někdy se lže z laskavosti. Ale nevěřím, že je to k něčemu dobré. Prudká bolest z pravdy přejde, ale pomalá a sžíravá trýzeň ze lži nepomine nikdy. Je jako nevyhojitelný bolák." A Lee pomalu a trpělivě uspěl v tom, že chlapcům Adama představil jako sám střed, jádro a podstatu pravdy…
Aron zavrtěl ve tmě hlavou, energicky a nevěřícně. „Jestli lhal táta, lhal i Lee." Nevěděl kudy kam. Neměl se koho zeptat. Cal lhal, jenomže pod vlivem Leeho přesvědčení lhal chytře. Aron cítil, že něco musí umřít – jeho maminka nebo jeho svět.
Najednou ho napadlo řešení. Abra nelhala. Řekla mu jenom, co slyšela, a její rodiče to taky jenom slyšeli. Vstal, odstrčil matku zpátky mezi mrtvé a zavřel před ní v duchu dveře.
K večeři přišel pozdě. „Byl jsem s Abrou," vysvětlil své zdržení. Když Adam po večeři seděl v novém pohodlném křesle a četl Salinský rejstřík, ucítil na rameni pohlazení a zvedl oči. „Copak, Arone?" zeptal se.
„Dobrou noc, tatínku," řekl mu Aron.

KAPITOLA 37

Únor bývá v Salinas obyčejně mokrý a studený a plný nepříjemností. Bývá to měsíc

největších dešťů, a jestli se už má řeka rozvodnit, rozvodní se tehdy. Únor roku 1915 byl pořádně vodnatý.
Traskovi se v Salinas dobře zavedli. Lee, jakmile se zřekl svého mlhavého snu o knihkupectví, se zařídil v domě vedle Reynaudova pekařství docela novým stylem. Na ranči vlastně nikdy docela nevybalil svůj majetek, protože tam žil pořád jednou nohou na odchodu. V Salinas si poprvé v životě zřídil domov, pohodlný a trvalý.
Připadl mu velký pokoj nejblíž k domovnímu vchodu. Lee sáhl hluboko do svých úspor. Nikdy předtím neutratil zbytečný cent, protože si šetřil všechny peníze na budoucí knihkupectví. Teď si však koupil úzkou tvrdou postel a psací stůl. Udělal si police a vybalil knihy, investoval do měkkého koberce a na stěny si připíchal reprodukce. Pod nejlepší lampu na čtení, jakou sehnal, si postavil hluboké a pohodlné dřevěné křeslo s polštáři. Nakonec si koupil psací stroj a začal se na něm učit psát.
Když sám vybočil ze svého spartánství, předělal i Traskovu domácnost a Adam mu nijak neodporoval. V domě se objevil plynový sporák, elektrické vedení a telefon. Lee utrácel z Adamových peněz nemilosrdně – na nový nábytek, nové koberce, plynový ohřívač vody a velkou ledničku. Brzy snad nebylo v Salinas lépe vybavené domácnosti. Lee se před Adamem hájil: „Máte hromadu peněz. Byla by hanba neužít jich."
„Vždyť já si nestěžuju," protestoval Adam. „Jenom bych taky něco rád koupil sám. Co mám koupit?"
„Co abyste zašel k Loganovi do obchodu s hudebninami a vyzkoušel si tam nějaký ten nový fonograf?"
„To nejspíš udělám," souhlasil Adam. A koupil fonograf značky Victor, vysoký gotický přístroj, a pravidelně se pak chodil přeptávat na nové nahrávky.
S narůstajícím stoletím se Adam vylupoval ze své skořápky. Předplatil si Atlantický měsíčník a Národní zeměpisný magazín. Dal se k zednářům a uvažoval o vstupu do řádu Losů. Nová lednička mu učarovala. Koupil si příručku o chladicích technikách i dal se do jejího studia.
Pravda byla taková, že Adam potřeboval práci. Probudil sej z dlouhého spánku s naléhavou touhou po činnosti.
„Pustím se myslím do podnikání," řekl Leemu.
„To nemusíte. Na živobytí máte dost."
„Ale já bych rád něco dělal."
„To je něco jiného," řekl Lee. „Ale víte, co chcete dělat? V podnikání byste se asi moc neuplatnil."
„Proč ne?"
„Mám jenom ten dojem," řekl Lee.
„Podívejte, Lee, rád bych, abyste si přečet jeden článek. Píšou v něm, že na Sibiři vykopali mastodonta. Tisíce let byl zamrzlý v ledu. A maso se za tu dobu nezkazilo."
Lee se na něj usmál. „Vidím, že vám něco straší v hlavě. Co máte ve všech těch kelímkách v ledničce?"
„Všelicos."
„To je to vaše podnikání? Některé kelímky pěkně páchnou."
„Něco mě napadlo," řekl Adam. „A nejde mi to z hlavy. Nemůžu se zbavit myšlenky, že se potraviny dají konzervovat pořádným chladem."
„Jen ať se nám neobjeví v ledničce maso z mastodonta," poznamenal Lee.
Kdyby byly Adama napadaly tisíce myšlenek, jako napadávaly I Sama Hamiltona, byly by se mu možná všechny vykouřily z hlavy, jenomže jeho napadla jenom ta jedna. Zmrzlý mastodont mu uvízl v hlavě. Z ledničky nemizely kelímky s ovocem, s pudinkem a s kousky masa, vařeného i syrového. Adam si nakoupil I všechnu dostupnou literaturu o baktériích a začal si objednávat I časopisy otiskující populárně vědecké články. A jak už to obvykle I bývá u lidí s jednou myšlenkou, ta myšlenka ho přímo posedla.
V Salinas byla malá ledárna, ne veliká, ale stačila zásobovat těch pár domácností s ledničkami a zmrzlinářství. Ledárenský vůz s koňským potahem objížděl každodenně všechny zákazníky.
Adam začal ledárnu navštěvovat a zanedlouho si nosil svoje kelímky do mrazicích komor. Ze srdce tenkrát toužil, aby byl naživu Sam Hamilton, se kterým by si mohl o chlazení popovídat. Byl přesvědčen, že Sam by do věci vnikl jedna dvě.
Jednoho deštivého odpoledne se Adam vracel z ledárny, zabraný do myšlenek na Sama Hamiltona, když zahlédl Willa Hamiltona, jak vchází do Abbotova výčepu. Vstoupil za ním a opřel se o pult vedle něho. „Co abyste k nám dnes přišel na večeři?"
„S radostí," řekl Will. „Víte co? Mám tady rozdělaný jeden obchod. Jestli to včas dojednám, zašel bych k vám. Jde o něco důležitého?"

„To ještě nevím. Něco mě napadlo a rád bych se o tom s vámi poradil."
Nebylo snad v okrese obchodního plánu, aby se dřív či později nedostal do zorného pole Willa Hamiltona. Will by se byl možná vymluvil, kdyby si byl neuvědomil, že Adam je bohatý člověk. Nápad je hezká věc, ale když za ním stojí dostatečná hotovost, je to něco docela jiného. „Nezajímala by vás náhodou rozumná nabídka na koupi vašeho ranče?" zeptal se.
„Hm, moji kluci, zvlášť Cal, k ranči přilnuli. Nejspíš si ho nechám."
„Myslel jsem, že bych vám to moh zprostředkovat."
„Ne, děkuju, ranč je pronajatý a na daně to stačí. Nechám si ho."
„Kdybych to nestih k večeři, přijdu možná později," řekl Will.
Will Hamilton byl byznysmen tělem i duší. Nikdo přesně nevěděl, v kolika kšeftech má prsty, ale vědělo se o něm, že je mazaný a poměrně bohatý. Nikdy se nevázal na jednu věc. K jeho politice patřilo být pořád zaměstnaný a zaneprázdněný.
Navečeřel se sám u Abbota. Po nějakém čase, který pokládal za přiměřený, vykročil za roh na Centrální třídu a zazvonil u dveří Traskova domu.
Chlapci byli už v posteli. Lee seděl s košíkem na šití a látal dlouhé černé punčochy, které kluci nosili do školy. Adam četl Vědeckého Američana. Pustil Willa dovnitř a přistavil mu křeslo. Lee přinesl konvici kávy a vrátil se k svému látání.
Will se uvelebil v křesle, vytáhl si tlustý černý doutník a zapálil si. Čekal, až Adam zahájí partii.
„Zase jednou máme slušné počasí," řekl Adam. „A jak se daří maminc?"
„Výborně. Je den ze dne mladší. Vaši hoši jistě pořádně vyrostli."
„To vyrostli. Cal bude hrát ve školním představení. Má na to buňky. A Aron se výborně učí. Cal by chtěl farmařit."
„Na tom není nic špatného, když v tom člověk umí chodit. Naše země potřebuje pár předvídavých farmářů." Will nejistě vyčkával. Uvažoval, jestli pověsti o Adamových penězích nejsou přehnané. Že by si Adam chtěl vypůjčit? Will si rychle spočítal, kolik by na Traskův ranč půjčil a kolik by si na něj sám mohl vypůjčit. Obě cifry se navzájem lišily, právě tak jako úroková míra. Jenže Adam se svou myšlenkou pořád ještě nevyrukoval. Willův neklid rostl. „Moc dlouho se zdržet nemůžu," prohlásil. „Mám dnes večer schůzku ještě s jedním chlapíkem."
„Vezměte si ještě kafe," nabídl mu Adam.
„Děkuju, radši ne. Nemůžu pak spát. Chtěl jste se mnou o něčem mluvit?"
Adam řekl: „Myslel jsem na vašeho tatínka a napadlo mě promluvit s někým z vaší rodiny."
Willovi se trochu ulevilo a sedl si pohodlněji. „Copak táta, ten toho namluvil!"
„Dokázal, že se člověk cítil lepší, než jaký ve skutečnosti je," poznamenal Adam.
Lee vzhlédl od látacího hříbku. „Největší mistr konverzace je snad ten, kdo umí rozvázat jazyky druhým."
„Podívejme, to je divné slyšet od vás tahle čtvrtdolarová slova," poznamenal Will. „Přísahal bych, že jste dřív mluvil tou čínskou haťmatilkou."
„To mluvil," přisvědčil Lee. „Nejspíš z ješitnosti." Usmál se na Adama a Willovi řekl: „Slyšel jste, že někde na Sibiři vykopali z ledu mastodonta? Vydržel tam sto tisíc let a maso zůstalo čerstvé."
„Mastodonta?"
„Pravěkého slona, co už dávno vyhynul."
„A měl pořád čerstvé maso?"
„Jako nejlepší vepřovou kotletu," řekl Lee a strčil hříbek pod děravé koleno černé punčochy.
„To je teda zajímavé."
Adam se zasmál. „Lee mě zatím ještě nesetřel, ale už se k lomu chystá," poznamenal. „Obcházím pořád kolem dokola. Něco mě napadlo, protože mě už mrzí sedět věčně na zadku. Potřebuju něco, čím bych se zaměstnal."
„Tak proč nesedlačíte na ranči?"
„To by mě nebavilo. Abyste rozuměl, Wille, nehledám zaměstnání. Chci něco dělat. Práci pro výdělek nepotřebuju."
Willův střeh povolil. „Tak čím vám můžu pomoct?"
„Chtěl jsem vám vyložit ten svůj nápad, abyste mi pověděl, co si o něm myslíte. Jste přece byznysmen."
„Samozřejmě," přikývl Will. „Pokud je to v mých silách."
„Začal jsem se zabývat chladírenskou technikou," řekl Adam. „Nemůžu ten svůj nápad pustit z hlavy. Straší mě už i ve spánku. Jakživ jsem se s ničím tolik nenamořil. Je to ohromná myšlenka, ale je možná děravá jako cedník."
Will si narovnal překřížené nohy a stáhl si kalhoty, kde ho škrtily. „Jen do toho – spusťte! Chcete cigáro?"

Adam jeho nabídku neslyšel, ani nepochopil její význam. „Celá země se dneska mění," začal. „Lidem se už nechce žít postaru. Víte, kde je dnes v zimě největší poptávka po pomerančích?"
„Ne. Kde?"
„V New Yorku. Někde jsem to čet. A nezdá se vám, že lidi ve studených končinách Států začnou v zimě toužit i po zelenině, která se rychle kazí – jako po čerstvém hrášku, salátu nebo květáku? Ve většině států nerostou po celé měsíce. Kdežto tady v Salinském údolí je můžeme pěstovat, jak je rok dlouhý."
„Tady není tam," řekl Will. „V čem je ten váš nápad?"
„Lee mě zkrátka přinutil koupit si velkou ledničku a mě to začalo zajímat. Dával jsem do ní různé druhy zeleniny. A různě jsem je ukládal. Když například natlučete led nadrobno, uložíte do něho hlávku salátu a zabalíte do voskovaného papíru, vydrží vám tak čerstvá tři neděle."
„Jen pokračujte," pobídl ho Will opatrně.
„Znáte přece ty nákladní vagóny na ovoce, co teď zavedli na dráze? Byl jsem se na ně podívat. Jsou opravdu dobré. Víte, že bychom v zimě mohli posílat salát až na východní pobřeží?"
Will se zeptal: „A jak to souvisí s vámi?"
„Uvažuju, že bych koupil zdejší salinskou ledárnu a pokusil se něco dodat na východ."
„Stálo by to hromadu peněz."
„Však jich dost velkou hromadu mám," řekl Adam.
Will Hamilton se zlostně zatahal za ret. , Jak já k tomuhle přijdu?" zabručel.
„Vždyť vím, že dělám pitomost."
„Jak to myslíte?"
„Podívejte," řekl Will, „když za mnou někdo přijde, abych mu poradil, vím docela dobře, že o žádnou radu nestojí. Chce, abych s ním souhlasil. A když si ho nechci rozházet, pochválím mu jeho nápad a řeknu mu, aby se do toho klidně pustil. Ale vás mám rád a jste přítel rodiny, a tak už něco risknu."
Lee odložil látání, postavil šicí košík na zem a vzal si jiné brejle.
Adam zaprotestoval: „Co se tak štětíte?"
„My sakra měli v rodině samé vynálezce!" vybuchl Will. „Nápady jsme mívali k snídani i místo snídaně. Tolik nápadů, že jsme pro ně zapomínali vydělat na chleba. Sotva jsme si trochu pomohli, táta nebo Tom přišli s nějakým nápadem. Já jsem z celé rodiny jediný, když nepočítám mámu, kdo nikdy žádný nápad neměl. A taky ten jediný, kdo jakživ vydělal pár šestáků. Tom měl nápady, jak pomáhat lidem a ledaco z toho přímo hraničilo se socialismem. A jestli mi teď vy řeknete, že vám nezáleží na zisku, hodím vám tuhle konvici rovnou na hlavu!"
„Moc mi na něm teda nezáleží."
„Adame, nechtě toho včas! Tuhle radu si risknu. Jestli se chcete rychle zbavit čtyřiceti nebo padesáti tisíc dolarů, klidně si ten svůj nápad proveďte. Ale já vám říkám – pusťte tu zatracenou myšlenku z hlavy! A zakopejte ji hluboko do země!"
„Co je na ní špatného?"
„Všechno, od začátku až do konce. Na východě nejsou v zimě na zeleninu zvyklí. Nebudou ji kupovat. Vagóny vám uvíznou někde na dráze a náklad se vám zkazí. Trh mají v rukou dodavatelé na východě. Kristeježíši! Vyletěl bych z kůže, když se nemluvňata s nápadem pouštějí do kšeftu!"
Adam si povzdechl. „Říkáte to, jako by Sam Hamilton byl málem kriminálník."
„Byl to můj táta a měl jsem ho rád, ale namouduši, na ly svoje nápady se měl vykašlat!" Will se podíval na Adama a uviděl mu v očích úžas. Najednou se zastyděl. Pomalu zavrtěl hlavou. „Nechtěl jsem očernit vlastní rodinu," řekl. „Měl jsem je všechny rád. Ale na té své radě trvám. Pusťte to chladírenství z hlavy!"
Adam se po chvíli obrátil na Leeho. „Nezbyl nám od večeře ještě kus citrónového koláče?"
„Sotva," řekl Lee. „Slyšel jsem v kuchyni myši. Bojím se, že kluci umažou krémem polštáře. Ale máte tam lahvičku whisky."
„Vážně? Tak co abychom se napili?"
„Nějak jsem se rozhorlil," pokusil se Will o sebeironický tón. „Štamprle by mi pomohla." Zčervenal jako vlčí mák a hlas se mu škrtil v hrdle. „Moc tloustnu," poznamenal.
Po dvou skleničkách se však uvolnil. Pohodlně se usadil a poučoval Adama: „Na některém zboží nikdy neprodělátе. Jestli chcete do něčeho investovat, rozhlídněte se po světě. Tahle válka v Evropě se potáhne dlouho. A kde je válka, tam je hlad. Neříkám, že to tak dopadne, ale vůbec by mě nepřekvapilo, kdybychom se do ní zapletli taky. Tomu Wilsonovi já nevěřím – je samá teorie a velká slova. A jestli se do války zapleteme, vydělají se těžké peníze na trvanlivých

potravinách. Taková rejže, kukuřice, pšenice nebo fazole nepotřebujou led. Něco vydrží a lidi se z nich vyživí. Kdybyste osel všechnu svou půdu v údolí fazolema a prostě je uskladnil, nemuseli by ti vaši kluci mít žádnou starost o budoucnost. Fazole už teď stouply na tři centy. A jestli se dostaneme do války, nepřekvapilo by mě, kdyby to dotáhly na deset. A můžete je uskladnit v suchu a máte je po ruce, připravené hodit je na trh. Jestli chcete podnikat se ziskem, sejte fazole!"
Will odcházel s dobrým pocitem. Přešel ho stud, který se ho na chvíli zmocnil, a věděl, že Adamovi poradil rozumně.
Po Willově odchodu přinesl Lee třetinu citrónového koláče a rozdělil ji napolovic. „Moc tloustne," poznamenal na Willovu adresu.
Adam se zamyslel. „Vždyť jsem neřek nic, nežli že bych něco chtěl dělat," poznamenal nakonec.
„A co s tou ledárnou?"
„Tu myslím koupím."
„Nějaké fazole bych na vašem místě zasel taky," řekl Lee.
* * *
Později ten rok podnikl Adam svůj velký pokus, a byla to senzace i v roce nejrůznějších senzací, domácích i mezinárodních. Když ten pokus rozjel, podnikatelé vychvalovali jeho jasnozřivost, předvídavost a pokrokovost. Odjezd šesti vagónů s hlávkovým salátem naloženým v ledu byl pozdravován jako smělý občanský čin. Asistovala mu delegace Obchodní komory. Vagóny byly ozdobeny velkými standartami s nápisem: „Salát ze Salinského údolí." Ale investovat do toho podniku se nikomu nechtělo. Adam v sobě objevil netušenou energii. Svézt všechen ten salát, očistit ho, uložit do beden s ledem a naložit do vagónů byla hromská práce. Neexistovalo žádné zařízení, které by ji ulehčilo. Všechno se muselo improvizovat, bylo třeba najmout spoustu lidí a naučit je, co mají dělat. Kdekdo radil, ale nikdo nepřiložil ruku k dílu. Odhadovalo se, že Adam do toho nápadu vložil celé jmění, ale jak velké jmění, nevěděl nikdo. Ani Adam. To věděl jenom Lee.
Myšlenka vypadala svůdně. Salát byl určen komisionářům v New Yorku za krásnou cenu. Potom vlak odjel a všichni se vrátili domů, aby počkali, jak to dopadne. Kdyby to vyšlo, spousta lidí byla ochotna sáhnout hluboko do kapsy a přisadit si. Dokonce ani Will Hamilton si nebyl jist, jestli se svou radou nešlápl vedle. Kdyby řetěz následujících událostí naplánoval nějaký všemocný a nesmiřitelný nepřítel, nemohlo to dopadnout drtivěji. Když přijel vlak do Sacramenta, sněhová kalamita uzavřela na dva dny dopravu přes Sierry. Šest vagónů čekalo na vedlejší koleji a led v nich roztával. Třetí den přejel nákladní vlak přes hory a zároveň se přehnala přes Středozápad neobvyklá teplá vlna. V Chicagu se popletly nákladní listy, ničí vinou, k takovým věcem přece dochází, a Adamových šest vagónů se salátem prostálo na nádraží dalších pět dní. To docela stačilo a není třeba jít do dalších podrobností. Do New Yorku dorazilo šest vagónů strašné kaše s mastným účtem jenom za vyčištění vagónů.
Adam si přečetl telegram od komisionářů, opřel se v křesle a v obličeji se mu objevil zvláštní úsměv, který nemizel.
Lee se mu vyhýbal, aby mu dopřál čas sebrat se. Chlapci slyšeli, jak se na věc reagovalo v Salinas. Adam je blázen. Tihle snílkové, co spolkli všechnu moudrost, skončí vždycky špatně. Podnikatelé si blahopřáli k vlastní prozíravosti, že se od toho drželi stranou. Podnikání přece vyžaduje zkušenost. Lidi, co svoje peníze podědili, skončí vždycky špatně. A jestli chcete příklad – podívejte se, jak Adam vedl svůj ranč! Blázen je to a peníze vyhodil oknem. Třeba mu to dá za vyučenou. A ke všemu zdvojnásobil produkci ledárny!
Will Hamilton si vzpomněl, že před tím plánem nejen varoval, ale dokonce podrobně předpověděl, jak to dopadne. Ne, že by ho to těšilo, ale co se dá dělat, když si někdo nedá poradit od zkušeného obchodníka? Will má spoustu zkušeností s takovými výplody nočních fantazií. Při té příležitosti se připomnělo, že i Sam Hamilton byl blázen. A pokud jde o Toma Hamiltona – ten byl jednoduše ztřeštěnec.
Když měl Lee pocit, že uplynulo sdostatek času, šel na to bez okolků. Posadil se čelem k Adamovi, aby ho upoutal a udržel si jeho pozornost.
„Jak vám je?"
„Docela dobře."
„Nechystáte se snad zalézt zpátky do své díry?"
„Proč myslíte?"
„Tváříte se zase tak, jako jste se tváříval. A v očích máte zas to náměsíčné světlo. Dotýkám se vás nešetrně?"
„Ne," odpověděl Adam. „Uvažoval jsem jenom, jestli jsem docela na mizině."
„Docela ne," řekl Lee. „Zbylo vám ještě kolem devíti tisíc dolarů a ranč."

„Musím zaplatit dva tisíce dolarů za odklizení toho sajrajtu," řekl Adam.
„To do těch devíti tisíc nepočítám."
„Spoustu peněz ještě dlužím za nové stroje do ledárny."
„Ty jsou zaplacené."
„Takže mám devět tisíc?"
„A ranč," připomněl mu Lee. „Ledárnu byste moh prodat."
Adam semkl rty a omámený úsměv zmizel. „Pořád ještě věřím, že to vyjde," prohlásil. „Byl to jenom řetěz náhod. Ledárnu si nechám. Chlad přece jen konzervuje. Kromě toho ledárna něco vy dělává. Třeba na něco přijdu."
„Jenom nepřicházejte na nic, co by stálo peníze," řekl Lee „Nerad bych přišel o svůj plynový sporák."
* * *
Chlapci nesli Adamův nezdar velice těžce. Za patnáct let života si zvykli, že jsou synové bohatého člověka, a takovému pocitu se těžko odvyká. Kdyby se jen s celou tou záležitostí nenadělalo tolik povyku, nebylo by to tak zlé. S hrůzou si vzpomínali na ohromné standarty na nákladních vagónech. Jestliže se byznysmeni Adamovi posmívali, spolužáci na střední škole byli daleko krutější. Přes noc patřilo k dobrému tónu mluvit o dvojčatech jako o „Aronovi a Calovi Salátoví" nebo prostě jako o „Salátech".
Aron si o svém problému promluvil s Abrou. „Hodně se tím změní," řekl jí.
Z Abry vyrostla krásná dívka. Prsa se jí vzdouvala droždím přibývajících let a obličej nabyl klidné a hřejivé krásy. Vyrostla z roztomilé dětskosti. Byla silná, sebejistá a ženská.
Zadívala se mu do ustarané tváře a zeptala se: „Proč by se tím něco změnilo?"
„Tak. Za prvé si myslím, že jsme chudí."
„Vždyť by sis byl stejně našel práci."
„Víš, že jsem chtěl na univerzitu."
„To pořád ještě můžeš. Pomůžu ti. Přišel tvůj táta o všechno?"
„Nevím. Říká se to."
„Kdo to říká?" zeptala se Abra.
„Kdo? Kdekdo! A tvůj táta s mámou třeba nebudou chtít, aby sis mě vzala."
„Tak se jich nebudu ptát."
„Ty sis nějak jistá v kramflecích."
„Ano, jsem si jistá," řekla. „Dáš mi pusu?"
„Tady? Na ulici?"
„Proč ne?"
„Kdekdo nás uvidí."
„Ať!" odsekla Abra.
Aron namítl: „Ne. Takové věci na veřejnost nepatří."
Pokročila před něj, takže musel zastavit. „Tak podívejte se, pane. Dáte mi pusu teď hned!"
„Proč?"
Odpověděla po chvilce: „Aby každý věděl, že jsem paní Salátová."
Rychle a rozpačitě ji ďobl rty a hned ji strhl zpátky vedle sebe.
„Třeba bych se tě měl vzdát sám," řekl.
„Jak to myslíš?"
„Nejsem už pro tebe dost dobrej. Chudej kluk jako každej jinej. Myslíš si, že jsem si nevšim, jak jinak se na mě dívá tvůj táta?"
„Ty ses prostě zbláznil!" okřikla ho Abra. A zamračila se, poněvadž si toho rozdílu v otcově chování všimla taky.
Zašli do Bellovy cukrárny a sedli si ke stolku. Ten rok byla v módě celerová šťáva. Loni to byl kořínkový kvas a mléčné koktajly.
Abra jemně míchala brčkem bublinky a vybavovala si, jak se její otec změnil od té salátové pohromy. Před časem jí řekl: „Nemyslíš, že by bylo moudřejší, stýkat se pro změnu s někým jiným?"
„Ale já jsem s Aronem zasnoubená."
„Zasnoubená!" odfrkl si posměšně. „Odkdypak se děti zasnubují? Radši se trochu rozhlídni kolem sebe. V moři plave víc ryb."
A vzpomněla si, jak se nedávno doma mluvilo o přijatelnosti určitých rodin a jak se ozvala i narážka na některé lidi, kterým se nepodaří ututlat jejich skandály navěky. Došlo k tomu teprve tehdy, když se o Adamovi rozneslo, že přišel o všechny peníze.
Naklonila se přes stůl. „Víš, co bychom mohli dělat? Je to tak jednoduché, až je to k smíchu."
„Co?" ……
„Hospodařit na ranči tvého táty. Můj táta říká, že je tam báječná půda."
„To ne," zamítl to Aron rychle.
„Proč ne?"

„Nechci, aby ze mě byl farmář a z tebe farmářova žena:"
„Budu Aronova žena, ať jsi čím jsi."
„Nevzdám se univerzity," prohlásil Aron. „Já ti pomůžu," opakovala Abra. „Kde bys vzala peníze?" „Ukradla bych je."
„Chtěl bych odtud vypadnout," řekl Aron. „Kdekdo se mi tu pošklebuje. Nemůžu to tady vydržet." „Za chvíli se na to zapomene."
„Ba ne, nezapomene. Nechci tady trčet ty dva roky do maturity."
„Ty ode mě chceš pryč, Arone?"
„To ne. Proč se sakra plet do něčeho, čemu nerozumí!"
Abra ho napomenula: „Tátovi nic nevyčítej. Kdyby to bylo vyšlo, všichni by se mu klaněli."
„Jenže to nevyšlo. Dostal mě do pěkný kaše. Abych se styděl zvednout hlavu. Panebože! Já ho nenávidím!"
Abra zpřísněla. „Arone! Tyhlety řeči si nech!"
„Jak vím, jestli nám nelhal o mamince?"
Abra zrudla zlostí. „Zasloužil bys naplácat. Kdyby to nebylo před lidmi, naplácala bych ti sama." Zadívala se mu do krásné tváře, pokřivené teď vztekem a pocitem marnosti, a náhle změnila taktiku.
„Tak proč se ho nezeptáš? Běž a zeptej se ho rovnou."
„To nemůžu, slíbil jsem ti to."
„Slíbils mi jenom, že neřekneš, co jsem ti pověděla."
„Jestli se ho zeptám, bude chtít vědět, kde jsem to slyšel."
„Tak dobrá," vykřikla, „ty mazánku rozmazlená! Zbavuju tě toho slibu. Běž a zeptej se ho!"
„Ještě nevím."
„Někdy bych tě nejradši zabila," řekla Abra. , Jenže, Arone – já tě tolik miluju. Tolik tě miluju." Z vysokých stoliček u zmrzlinářského pultu se ozvalo chichotání. Zvýšili při výměně názorů hlasy a jejich vrstevníci je vyslechli. Aron zrudl a z očí mu vytryskly slzy vzteku. Vyrazil z cukrárny a rozběhl se po ulici.
Abra klidně sebrala kabelku, narovnala si sukni a dlaní si ji uhladila. Došla klidně k panu Bellovi a zaplatila za celerové šťávy. Cestou ke dveřím se zastavila u rozchichotané skupinky. „Dejte mu pokoj," řekla jim chladně. Pokračovala v cestě a posměšná fistule za ní zaknikala: „Ach Arone, já tě tolik miluju!"
Na ulici se rozběhla, aby Arona dohonila, ale nemohla ho najít. Zavolala k nim domů. Lee jí řekl, že se Aron ještě nevrátil. Ale Aron byl ve své ložnici, naježený a naštvaný – Lee ho viděl, jak se vplížil domů a zavřel se ve svém pokoji.
Abra chodila křížem krážem salinskými ulicemi, v naději, že ho někde zahlédne. Měla na něj zlost, ale zároveň ji udivovalo, jak si připadá opuštěná. Aron před ní ještě nikdy neutekl. A Abra se odnaučila být sama.
Cal se to naučit musel. Velice krátký čas se pokoušel chodit s Abrou a s Aronem, jenomže ho nechtěli. Žárlil a snažil se přitáhnout děvče k sobě, ale ztroskotal. Školní studium mu připadalo snadné a ne zvlášť zajímavé. Aron se učil s větší námahou, ale měl z toho větší zadostiučinění a vypěstoval si úctu k učení, naprosto neúměrnou hodnotě toho, co se naučil. Cal školou jenom proplouval. Školní sporty a zájmové kroužky ho příliš nebavily. Narůstající neklid ho vyháněl v noci z domu. Vyrostl a vytáhl se a pořád kolem něho bylo cosi temného.

KAPITOLA 38

Cal od svých nejranějších vzpomínek toužil po lidském teple a náklonnosti jako každý člověk. Kdyby byl býval jedináček nebo kdyby byl Aron jiný, mohl toho Cal dosáhnout normální a snadnou cestou. Lidi však od samého začátku přitahoval svou krásou a prostotou Aron. Cal docela přirozeně soutěžil o pozornost a náklonnost jediným způsobem, jaký zatím poznal – snažil se Arona imitovat. Jenomže co na plavém a naivním Aronovi působilo půvabně, působilo u snědého Cala s přimhouřenýma očima podezřele a nepříjemně. A protože se přetvařoval, jeho vystupování nebylo přesvědčivé. Aron byl přijímán s otevřenou náručí, kdežto Cal odstrkován za přesně stejná slova nebo jednání.
Podobně jako pár ťafek přes čumák vštípí štěněti strach o vlastní hlavu, několik ústrků vštípí malému chlapci celkový strach a plachost. Jenomže štěně se odplíží nebo se válí na zádech a kňučí, kdežto malý chlapec může maskovat svou plachost nonšalancí, vytahováním nebo tajnůstkářstvím. A jakmile se chlapec setká s odmrštěním, bude je hledat i tam, kde neexistuje – nebo, a to je horší, řekne si o ně sám už tím, že je očekává.
U Cala ten proces probíhal tak dlouho a tak pomalu, že si neuvědomil nic

nenormálního. Ohradil se valem soběstačnosti, dost pevným, aby se ubránil proti světu. Jestliže ten val měl nějaké slabiny, byly možná v místech nejbližších Aronovi, Leemu a zejména Adamovi. Snad právě v otcově nevšímavosti se Cal cítil nejbezpečnější. Zůstat vůbec nepovšimnut bylo lepší, než když si ho svět všímal nepřátelsky.
Jako docela malý objevil Cal jedno tajemství. Jestliže se tichounce přiblížil k sedícímu otci a opřel se mu zlehoučka o koleno, Adam automaticky zvedl ruku a začal Cala hladit po rameni. Adam o tom pravděpodobně ani nevěděl, ale jeho laskání vždycky v chlapci vzedmulo takový příval citu, že si tu zvláštní radost šetřil jenom pro příležitosti, kdy jí měl zapotřebí. Na tuhle magii se mohl spolehnout. Byl to obřadný symbol nejvyššího zbožňování.
Se změnou scény se pro Cala nic nezměnilo. V Salinas neměl o nic víc kamarádů než v King City. Měl společníky, autoritu a těšil se určitému obdivu, ale přátele neměl. Žil a pohyboval se sám.
* * *
Jestliže Lee věděl, že Cal utíká v noci z domu a vrací se v pozdních hodinách, nedal to nijak najevo, protože by proti tomu stejně nebyl nic zmohl. Noční patroly ho občas zahlédly při jeho samotářských potulkách. Vrchní konstábl Heiserman na to upozornil školdozorce nad ulejváky, ale ten ho ujistil, že Cal nejen nechodí za školu, ale dokonce patří k velmi dobrým žákům. Vrchní konstábl znal samozřejmě Adama, a poněvadž Cal nerozbíjel okna a nevyvolával výtržnosti, řekl patrolám, aby ho nepouštěly ze zřetele, ale nechaly ho na pokoji, ledaže by se do něčeho zamíchal.
Jednou v noci Cala dohonil starý Tom Watson a zeptal se ho: „Cože se tak pořád touláš po nocích?"
„Nikomu tím neškodím," nastražil se Cal.
„Já vím, že ne. Ale měl bys bejt doma v posteli."
„Nechce se mi spát," řekl Cal a pro starého Torna to byl učiněný nesmysl, protože sám nepamatoval okamžik, kdy by se mu v životě nebylo chtělo spát. Cal přihlížel hazardní hře fantan v čínské čtvrti, ale sám si nikdy na hromádku nepřisadil. Byla to záhada, ale pro Torna Watsona byly záhadou i jednodušší věci, a tak se do nich radši nepletl.
Cal si při těch toulkách často vzpomínal na onen rozhovor mezi Leem a Adamem, který vyslechl na ranči. Chtěl přijít na kloub pravdě. Sbíral vědomosti po troškách, z poznámky zaslechnuté na ulici, z pošklebků v kulečníkové herně. Kdyby byl ty útržky vyslechl Aron, nic by pro něj neznamenaly, ale Cal si je skládal dohromady. Věděl, že máma neumřela. A věděl také, jak z první rozmluvy, tak z dalších řečí, které vyslechl, že Arona by její objevení nejspíš nepotěšilo.
Jednou v noci narazil Cal na Králíka Holmana, který přijel ze San Ardo, aby se kvartálně namazal. Králík se s ním bouřlivě pozdravil, jako venkovan vždycky vítá krajana v cizině. Přihýbal si pak v uličce za Abbotovou hospodou z pintové flašky a vyklopil Calovi všechny novinky, na které si vzpomněl. Prodal právě za slušnou cenu kus pozemku a vypravil se do Salinas oslavit to, a taková oslava znamenala pořádně to roztočit. Chystal se do uličky hříchu a ukázat těm kurvám, co dokáže vopravdickej chlap.
Cal seděl tiše vedle něho a poslouchal. Když Králíkovi docházela ve flašce whisky, Cal se na chvíli ztratil a přemluvil Louise Schneidera, aby mu koupil další pintu. Králík pak odložil prázdnou láhev, sáhl po ní znovu a měl ji najednou v ruce plnou.
„To jsem blázen," prohlásil. „Myslel jsem, že mám jen jednu. No, takovou mejlku si dám líbit."
V polovičce druhé pinty Králík zapomněl nejen, kdo Cal je, ale i jak je starý. Pamatoval si jenom, že jeho společník je starej dobré j kamarád.
„Víš co, Georgi," řekl mu, „ještě kapku nasaju, abych si spravil brčko, a pak se vypravíme za těma kurvama. Nevykládej mi, že na to nemáš. Celej flám platím já. Neříkal jsem ti, že jsem prodal čtyřicet akrů? A za nic ta půda nestála."
A za chvíli: „Hany, víš co? Na ty šestákový kurvy se vykašleme. Pudem ke Kate. Stojí to sice majlant, deset dolarů, ale ať něco praskne! Maj tam cirkus, Hany. Viděls někdy takovej cirkus?
Něco eřef! Kate se ve svým řemesle vyzná. Víš přece, kdo Kate je, Georgi? Přece žena Adama Traska, máma těch zatracenejch dvojčat. Krindypindy! Jaktěživ nezapomenu, jak ho tenkrát střelila a utekla mu. Picla ho do ramene a vzala roha. No, jako manželka stála za pendrek, ale vo to zas je lepší kurva. To je divný, co? Víš přece, jak se říká, že z kurev bejvaj nejlepší manželky. Nic pro ně halt není novýho. Pomoh bys mi kapku na nohy, Hany? Vo čem jsem to mluvil?"
„O tom cirkuse," hlesl Cal.
„No jo. Tak na ten Katin cirkus budeš teda čubrnět! Víš, co tam dělaj?"

Cal šel o kousek za ním, aby ho Králík neviděl. A Králík vylíčil, co tam dělají. Z toho, co dělají, Calovi zle nebylo. To mu připadalo leda pitomé. Ale z těch chlapů, co na to koukají. Viděl Králíkův obličej ve světle pouličních luceren a dovedl si představit diváky v tom cirkuse.
Prošli zarostlým předním dvorkem a po schodech na nenatřenou verandu. Třebaže byl Cal na svůj věk velký, vypínal se na špičky. Vrátný u dveří se na něj blíž nepodíval. V šerém pokoji s tajemnými tlumenými světly se pak mezi nervózně čekajícími muži docela ztratil.
* * *
Cal vždycky předtím toužil po temné zásobě nahromaděných poznatků věcí, které viděl a slyšel – po jakémsi skladišti obskurních nástrojů, které by mu někdy mohly přijít vhod, ale po návštěvě u Kate cítil zoufalou potřebu pomoci.
Jednou v noci Lee, horlivě ťukající na psacím stroji, uslyšel tiché zaklepání na dveře a pustil Cala dál. Chlapec si sedl na kraj postele a Lee se uvelebil hubeným tělem v dřevěném křesle s polštáři. Sám se tím bavil, jakou z toho křesla pociťuje rozkoš. Založil si ruce na žaludku, jako by dosud nosil čínské rukávy, a trpělivě čekal. Cal se upřeně zadíval na nějaký bod těsně nad Leeho hlavou.
Pak tiše vyhrkl: „Vím, kde je máma a co dělá. Viděl jsem jí." Lee se v duchu pomodlil střelnou modlitbičku za osvícení. „A co chceš vědět ode mne?" zeptal se tiše.
„Na to jsem ještě nemyslel. Snažím se myslet. Povíš mi pravdu?"
„Samozřejmě."
Otázky, které vířily Calovi hlavou, byly tak matoucí, že se mu z nich těžko vybíralo. „Ví to táta?"
„Ví."
„Tak proč říkal, že umřela?"
„Aby vám ušetřil bolest."
Cal se nad tím zamyslel. „Co jí udělal, že odešla?"
„Miloval ji tělem i duší. Dal jí všechno, nač si jen vzpomněla."
„Střelila po něm?"
„Ano."
„Proč?"
„Protože nechtěl, aby odešla."
„Lee, proč to udělala?"
„Já nevím."
„Nevíš, nebo mi to nechceš říct?"
„Nevím."
Cal se odmlčel na tak dlouho, že Leemu začalo mravenčit v prstech, jimiž si držel zápěstí. Ulevilo se mu, když Cal znovu promluvil. Promluvil jiným tónem. Zaznívala v něm prosba.
„Lee, tys ji znal. Jaká byla?"
Lee si povzdechl a pustil si zápěstí. „Můžu ti povědět, jen co si myslím. Třeba se mýlím."
„Ale co si myslíš?"
„Cale," řekl Lee. „Uvažoval jsem nad tím spoustu hodin a pořád ještě nevím. Je to pro mě záhada. Připadá mi, že není jako ostatní lidi. Něco jí chybí. Laskavost možná, nebo svědomí. Člověk chápe jenom to, co sám cítí. A ji nějak necítím. Sotva si na ni vzpomenu, necítím nic, ztrácím se ve tmě. Nevím, co chtěla, ani co sledovala. Byla plná nenávisti, ale já nevím, proč nebo vůči čemu. Nebyla to vzteklá nenávist. Spíš nenávist bez srdce. Ale k čemu ti to všechno je?"
„Musím to vědět."
„Proč? Nebylo ti předtím lip?"
„Bylo. Ale teď nemůžu přestat."
„Máš pravdu," řekl Lee. „Když z člověka spadne nevinnost, nemůže už přestat – leda by byl pokrytec nebo hlupák. Ale víc ti už povědět nemůžu, protože nic víc nevím."
„Tak mi pověz něco o tátovi."
„To můžu," přisvědčil Lee. Najednou se odmlčel. „Nemůže nás někdo slyšet? Mluv potichu."
„Pověz mi o něm!" opakoval Cal.
„Tvůj táta má myslím ve velkém zvětšení právě ty vlastnosti, které jeho ženě chyběly. Je v něm tolik laskavosti a svědomí, až je to málem chyba. Podráží mu to nohy a brzdí ho to."
„Co dělal, když odešla?"
„Umřel," řekl Lee. „Obcházel kolem, ale jako živá mrtvola. Teprv nedávno napolo ožil/' Lee postřehl Calovi v tváři zvláštní nový výraz. Přimhouřené oči se

rozšířily a ústa, obyčejně stažená tvrdými svaly, se uvolnila. Lee v té tváři poprvé uviděl tvář Adamovu, přes odlišnou barvu pleti. Chlapcova ramena se trochu zachvívala jako dlouho napínaný sval.
„Copak, Cale?" zeptal se ho Lee.
„Já ho mám strašně rád," hlesl Cal.
„Já taky, Cale. Jinak bych tady byl asi tak dlouho nevydržel. Není v běžném smyslu chytrý, ale je to dobrý člověk. Snad ten nejlepší, jakého jsem kdy poznal."
Cal najednou vstal. „Dobrou noc, Lee," řekl.
„Jen ještě chvilku počkej. Pověděls to někomu?"
„Ne."
„Ani Aronovi? Ne, to bys neudělal."
„Co když na to přijde sám?"
„Pak bys musel stát při něm a pomoct mu. Nechoď ještě. Až vyjdeš z tohohle pokoje, nedokážeme o tom třeba už mluvit. Budeš mi možná zazlívat, že vím, co víš ty. Řekni mi jedno – nenávidíš teď matku?"
„Nenávidím," řekl Cal.
„To jsem chtěl vědět," poznamenal Lee. „Tvůj táta k ní myslím nikdy nenávist necítil. Jenom lítost."
Cal pomalu a tiše couval ke dveřím. Pěsti si vrazil hluboko do kapes. „Měls pravdu, člověk chápe jenom to, co cítí sám v sobě. Nenávidím ji proto, protože vím, proč odešla. A vím to – protože ji mám v sobě." Svěsil hlavu a v hlase mu zaznělo zoufalství.
Lee vyskočil. „Tak tohohle nech!" osopil se na Cala. „Rozumíš? Ať už tě při tom nenachytám! Samozřejmě, že to v sobě můžeš mít. Jako každý z nás. Jenže v sobě máš i to druhé. Slyšíš? Zvedni hlavu! Podívej se mi do očí!"
Cal zvedl hlavu a řekl ochable: „Co na mně chceš?"
„To druhé v sobě máš taky. Poslouchej pořádně! Kdyby to v tobě nebylo, nevrtalo by ti to vůbec hlavou. Neopovaž se mi hledat nejpohodlnější východisko! Jenom lenoch se dokáže vymlouvat na svoje předky. Ať už tě při tom nenachytám! Pojď sem – podívej se na mě zblízka, ať si to zapíšeš za uši! Ať uděláš co uděláš, uděláš to ty sám – žádná tvoje máma!"
„Ty tomu věříš, Lee?"
„To se rozumí, že tomu věřím, a ty tomu věř taky, nebo ti zpřerážím kosti v těle!"
Když Cal odešel, vrátil se Lee do svého křesla. Lítostivě si pomyslel: Kampak se poděl můj orientální klid?
* * *
Když Cal matku objevil, nebyla to pro něj ani tak novinka, jako spíš ověření známé věci. Věděl o tom mraku už dávno, třebaže bez podrobností. A reagoval dvojím způsobem. Jeho objev mu dával skoro příjemný pocit moci, umožňoval mu hodnotit různé lidské výrazy a počiny, chápat nejasné narážky a dokonce si vybavovat a nově nazírat minulost. To všechno však nestačilo vyvážit bolest, která z toho vědomí pramenila.
Jeho tělo se přizpůsobovalo nastávající mužnosti a zmítal jím proměnlivý vítr dospívání. Jednu chvíli byl odhodlaný, čistý a zbožný, příští okamžik se válel ve špíně, a hned vzápětí se kroutil studem a znovu se odhodlával k čistotě. Jeho objev mu zostřil všechny pocity. Připadal si s takovým dědičným zatížením jedinečný. Nevěřil docela Leemu a nedovedl si představit, že ostatní chlapci procházejí podobným vývojem.
Cirkus u Kate mu utkvěl v paměti. Jednu chvíli mu ta vzpomínka rozpalovala tělo pubertálním ohněm, a vzápětí se mu z ní dělalo zle odporem a hnusem.
Pozoroval bedlivěji otce a objevoval v něm možná víc smutku a pocitu marnosti, než v něm skutečně bylo. A pocítil k němu narůstající vášnivou lásku a touhu chránit ho a vynahradit mu všechno utrpení. Galově rozjitřené mysli to utrpení připadalo nesnesitelné, jednou vrazil do koupelny, když se Adam právě koupal, uviděl ošklivou jizvu po kulce a proti vlastní vůli se zeptal: „Táto, od čeho máš tu jizvu?"
Adamovi vyjely prsty nahoru, jako by chtěly jizvu zakrýt. „Od jedné staré rány, Cale. Byl jsem v taženích proti Indiánům. Někdy ti o tom povím."
Cal zahleděný do Adamovy tváře si uvědomil, jak se otec v tom okamžiku vrhl do minulosti, aby tam našel omluvnou lež. Proti lži Gal nic neměl, ale nenáviděl nutnost lhát. Sám lhal, aby dosáhl té či oné výhody. Být ke lži dohnán mu však připadalo ostudné. Byl by nejradši vykřikl: „Já vím, odkud ji máš, a nevadí mi to." Jenomže to přirozeně neudělal. „Rád bych o tom slyšel," řekl místo toho.
Aron také procházel zmatkem dospívání, ale jeho vzněty byly línější než Galovy. Jeho tělo se tolik nebouřilo. A jeho vášně se zaměřily nábožensky. Rozhodl se pro kněžskou dráhu. Účastnil se všech bohoslužeb v episkopálním kostele, pomáhal

o svátcích s květinovou výzdobou a trávil mnoho hodin s mladým kučeravým duchovním panem Rolfem. Čerpal tak znalost světa od mladého nezkušeného člověka, což mu dalo schopnost zevšeobecňovat tím způsobem, jak to dokáže jenom nezkušenost.
Aron byl v episkopálním kostele biřmován a o nedělích zpíval na kůru. Abra ho v tom následovala. Věděla svým ženským instinktem, že takové věci jsou nutné, ne však důležité.
Bylo přirozené, že na víru obrácený Aron se pokusil zapůsobit i na Gala. Nejdřív se za něj v duchu modlil, ale pak se do něho pustil přímo. Obvinil Gala z bezbožnosti a chtěl, aby se napravil.
Cal by se možná byl pokusil bratrovi vyhovět, kdyby si Aron počínal chytřeji. Jenomže Aron dosáhl takového stupně vášnivé čistoty, že vedle něho každý jiný vypadal zkažený. Galovi po několikerém kázání připadal nesnesitelně samolibý a také mu to řekl. Oběma se ulevilo, když Aron ponechal bratra věčnému zatracení.
Aronova zbožnost se nevyhnutelně projevila i sexuálně. Vykládal Abře o zdrženlivosti a rozhodl se prožít život v celibátu. Abra s ním ve své moudrosti souhlasila, poněvadž cítila a doufala, že tahle fáze pomine. Nic jiného než celibát ostatně zatím neznala.
Chtěla si Arona vzít a mít s ním bůhví kolik dětí, ale prozatím o tom nemluvila. Nikdy dosud nežárlila, ale teď v sobě začala objevovat instinktivní a snad i oprávněnou nenávist k důstojnému pánu Rolfovi.
Cal sledoval bratrovy triumfy nad hříchy, které nikdy nespáchal. Jízlivě ho napadlo, co by si Aron asi počal, kdyby mu pověděl o matce, ale rychle takové myšlenky zase potlačil. Zdálo se mu, že by se s tím Aron nedokázal vyrovnat vůbec.

KAPITOLA 39

Město Salinas občas trpělo mírnými záchvaty morálnosti. Postup se přitom nikdy příliš neměnil. Jeden výbuch se podobal druhému. Někdy to začalo na kazatelně a jindy novou ctižádostivou předsedkyní ženského občanského klubu. Hlavním hříchem, proti němuž se kampaň soustředila, byl vždycky hazard. Tažení proti hazardu mělo jisté výhody. O hazardu se dalo mluvit veřejně, což neplatilo o prostituci. Hazard byl zřejmé zlo a provozovali ho hlavně Číňané. Nehrozilo tedy nebezpečí, že by bojovníci proti neřesti šlápli na prsty příbuznému.
Z kostela a klubu se požár zpravidla rozšířil na dvoje místní noviny. Úvodníky volaly po očistě. Policie souhlasila, ale stěžovala si na nedostatek lidí, žádala o zvýšení rozpočtu a někdy si je vymohla.
Jakmile se kampaň dostala do stadia úvodníků, všichni věděli, že karty jsou vyloženy. Další postup připomínal pečlivě nastudované baletní číslo. Policie se připravila, herny se připravily a noviny sázely předem blahopřejné úvodníky. Pak došlo ke šťáře, záměrně a s jistotou řízené. Policii uvízlo v síti dvacet či víc Číňanů, importovaných z Pajaro, pár vandráků, šest či osm obchodních cestujících, kteří jakožto cizinci nebyli varováni předem, zatčení byli přes noc uvězněni, ráno dostali pokutu a byli propuštěni. Město si oddechlo v obnovené bezúhonnosti a herny to odnesly jenom jednou nocí přerušeného provozu a nějakou tou pokutou. Patří už k triumfům lidského ducha, že dokáže o nějakém faktu vědět, a přesto ho nebrat na vědomí.
Na podzim roku 1916 přihlížel Cal jedné noci v herně Kraťase Lima hře fantan, čínským hromádkám, a policie ho při zátahu sebrala. Nikdo si ho potmě nevšiml a vrchní konstábl přišel do rozpaků, když ho druhý den ráno objevil v cele. Zatelefonoval Adamovi a vytáhl ho od snídaně. Adam došel dva bloky k radnici, vyzdvihl si Cala, přešel s ním přes ulici, vybral si na poště korespondenci a vrátil se s Calem domů.
Lee Adamovi ohříval vajíčka, aby mu nevystydla, a další dvě usmažil pro Cala. Aron prošel jídelnou na cestě do školy. „Mám na tebe počkat?" zeptal se Cala.
„Ne," odpověděl Cal. Snědl vajíčka se sklopenýma očima.
Adam na něj dosud nepromluvil, až na krátkou výzvu: „Tak pojď!", jakmile na radnici poděkoval vrchnímu konstáblovi.
Cal zhltl snídani, na kterou neměl chuť, a pokukoval mezi řasami po otcově obličeji. Nemohl z jeho výrazu nic vyčíst. Připadal mu zároveň zmatený, rozhněvaný, zamyšlený i smutný.
Adam se upřeně zahleděl do šálku s kávou. Mlčení narůstalo, až ztěžklo trváním, jímž se dá tak nesnadno pohnout.
Lee nahlédl dovnitř. „Ještě kafe?" zeptal se.
Adam pomalu zavrtěl hlavou. Lee se stáhl a zavřel tentokrát dveře do kuchyně.
Cala se v tom odtikávajícím tichu začal zmocňovat strach. Cítil, jak z otce vyzařuje nějaká síla, o níž dosud neměl tušení. V nohou mu začalo mravenčit

úzkostí, ale bál se pohnout a rozproudit si krev. Břinkl vidličkou o talíř, aby způsobil nějaký hluk, jenomže ticho tp břinknutí spolklo. Hodiny rozvážně odbily devátou a ticho pohltilo i jejich údery.
S narůstajícím mrazením začal Calův strach přecházet ve vztek. Jako když liška chycená do železz dostane zlost na vlastní pracku, která ji poutá k pasti.
Cal najednou vyskočil. Netušil, že ten pohyb udělá. Vykřikl, a netušil předem ani to. „Tak už jednou udělej, k čemu se chystáš. Dej se do mě! Ať už je to odbyté!"
I jeho výkřik byl pohlcen mlčením.
Adam pomalu zdvihl hlavu. Cal se dosud nikdy nepodíval otci do očí, jako se svým otcům nedívá do očí spousta lidí. Adam měl světle modré duhovky s temnými čárkami, které se sbíhaly do víru zorniček. A hluboko v každé té zorničce uviděl Cal odraz vlastního obličeje, jako by na něj hleděli dva Calové.
Adam konečně řekl: „Tak já jsem tě zklamal, co?"
Bylo to horší než útok. Cal zakolísal. „Jak to myslíš?"
„Sebrali tě v herně. A já nevím, jak ses tam dostal, cos tam dělal a proč jsi tam vůbec byl."
Cal se schlíple posadil a zahleděl se do talíře.
„Hraješ hazardní hry, synu?"
„Ne. Jenom jsem se díval."
„Byls tam už předtím?"
„Byl. Často."
„Proč tam chodíš?"
„Já nevím. Nevydržím v noci spát – jsem nejspíš jako toulavá kočka." Vzpomněl si na Kate a vlastní vtípek mu připadal strašný. „Chodím po městě," řekl, „snažím se to přehlušit."
Adam se zamyslel nad příští otázkou a pečlivě zvážil slova: „Aron se toulá taky?"
„Kdepak. Toho by to nenapadlo. Nemá v sobě ten – neklid."
„Vidíš, jak vás neznám," řekl Adam. „Nic o vás nevím."
Cal zatoužil tátu obejmout, přitisknout ho k sobě a dát se obejmout jím. Zatoužil dát bouřlivě najevo svůj cit a lásku. Sebral dřevěný kroužek na ubrousek a prostrčil jím ukazováček. „Byl bych ti všechno pověděl, kdyby ses byl zeptal."
„A já se nezeptal. Nezeptal jsem se. Jsem zrovna tak špatný otec, jako byl můj."
Tenhle tón Cal v Adamově hlase dosud neslyšel. Adam ochraptěl návalem citu a naslepo tápal po slovech.
„Můj otec si udělal kadlub a do něho mě odlil," řekl. „Byl jsem mizerný odlitek, ale nešlo mě přetavit. Nikdo se nedá přetavit. A tak jsem zůstal mizerný odlitek."
Cal se ozval: „Tatínku, ničeho nelituj. Tohos užil už dost."
„Myslíš? Možná – ale asi na špatné koleji. Neznám vlastní syny. Jestlipak je někdy poznám?"
„Řeknu ti všechno, co chceš vědět. Jenom se mě zeptej."
„Kde mám začít? Rovnou od začátku?"
„Jsi smutný, nebo se zlobíš, že jsem byl ve vězení?"
Adam se ke Galovu překvapení zasmál. „Jen ses tam dostal, ne? Nic špatného jsi snad neproved?"
„Třeba bylo dost špatné už to, že jsem se tam dostal." Cal se chtěl mermomocí obvinit.
„Já tam byl kdysi taky," řekl Adam. , Jenom jsem se tam dostal a zavřeli mě skoro na rok."
Cal se snažil spolknout tohle kacířství. „Tomu nevěřím," vydechl.
„Já někdy taky ne, ale přesto vím, že jsem na útěku vyloupil krám a ukrad jsem tam šaty."
„Tomu nevěřím," opakoval Cal chabě, ale hřejivý pocit spříznění, který se ho přitom zmocnil, byl tak blaživý, že se ho držel zuby nehty. Sotva dýchal, aby ho nezaplašil.
Adam řekl: „Pamatuješ se na Samuela Hamiltona? Určitě pamatuješ. Ten mi jednou řek, když jsi byl ještě nemluvně, že jsem mizerný táta. Praštil mě, až mě srazil, aby to do mě vtlouk."
„Ten děda?"
„Jaksepatří energický děda! A já teď chápu, co tím myslel. Jsem stejný, jako býval můj otec. Nedovolil mi, aby ze mě vyrostla osobnost, a já sám nebral vlastní syny jako lidi. To tím Samuel myslel." Podíval se Calovi přímo do očí a Cala až zabolelo láskou, kterou k němu pocítil.
„My si nemyslíme, že jsi špatný táta," namítl.
„Chudáčkové," povzdechl si Adam. „Jak byste to taky poznali? Jiného jste nikdy

neměli."
„Teď jsem rád, že jsem byl ve vězení," prohlásil najednou Cal.
„Já taky. Já taky," zasmál se Adam. „Oba jsme byli ve vězení, takže se spíš domluvíme." To pomyšlení ho nějak rozveselilo. „Třeba mi dokážeš povědět, co jsi vlastně zač – dokážeš to?"
„Dokážu, táto."
„A chceš?"
„Chci."
„Tak mi to pověz. Chápej, být člověk, to je nějaká odpovědnost. Je na tom víc než zaujímat prostor, kde by jinak byl vzduch. Tak co jsi zač?"
„Bez legrace?" zeptal se Cal plaše.
„Bez legrace – to se rozumí, že bez legrace. Pověz mi o sobě – jestli totiž vážně chceš."
Cal začal. „No – co jsem zač…" Odmlčel se. „Není to snadné, když se o to člověk snaží."
„To bych řek, že ne – jestli to jde vůbec. Tak mi pověz něco o bratrovi."
„Co bys o něm chtěl vědět?"
„Co si o něm myslíš ty. Víc mi asi povědět nemůžeš."
Cal řekl: „Je fajn. Nedělá nic špatného. A nic špatného si nemyslí."
„Teď mluvíš o sobě."
Jak to?"
„Říkáš tím, že ty si něco špatného myslíš a děláš."
Calovi zrudly tváře. „To je teda pravda."
„Něco hodně špatného?"
„Nejspíš jo. Mám ti to povědět?"
„Ne, Cale. Už jsi mi to pověděl. Slyším ti v hlase a vidím ti na očích, že se pereš sám se sebou. Ale nemusíš se za to stydět. Stydět se je strašné. Stydí se někdy Aron?"
„Aron se za nic stydět nemusí."
Adam se naklonil vpřed. „Víš to jistě?"
„Docela jistě."
„Řekni mi, Cale – snažíš se ho chránit?"
„Jak to myslíš, táto?"
„Kdyby ses dověděl něco špatného nebo surového nebo hnusného – pokusil by ses to před ním zatajit?"
Já – nejspíš jo."
„Myslíš si, že je slabý, aby snes to, co sneseš ty?"
„Tak to není, táto. Aron je íajn. Vážně je fajn. Nikdy nikomu neublíží. O nikom neřekne nic špatného. Není záludný a nikdy si nenaříká a má kuráž. Nerad se pere, ale pere se, když musí."
„Ty ho máš rád, viď?"
„To mám. Ale chovám se k němu špatně. Podvádím ho a dělám si z něho blázny. Někdy mu ubližuju docela bezdůvodně."
„A pak ti je bídně?"
„No jo."
Je někdy bídně Aronovi?"
„To nevím. Bylo mu mizerně, když jsem nechtěl vstoupit do církve. A když se jednou na něj naštvala Abra a řekla mu, že ho nenávidí, bylo mu strašně mizerně. Udělalo se mu špatně a dostal horečku. Nepamatuješ se? Lee tenkrát poslal pro doktora."
Adam užasl. „Ziju s vámi, a nic z tohohle nevím! Proč se na něj Abra naštvala?"
„Já nevím, jestli ti to mám říct."
„Tak mi to neříkej."
„Nic špatného na tom není. Proč bych ti to vlastně nepověděl. Aron se totiž chce stát knězem. Pan Rolf si moc potrpí na zbožnost. Aron si z něho bere příklad a říkal, že se třeba nikdy neožení a bude žít stranou světa."
„Myslíš jako mnich?"
„Jako mnich."
„A Abře se to nelíbilo?"
„Nelíbilo? Soptila síru! Někdy se strašně dopálí. Vzala Aronovo plnicí pero, praštila s ním na chodník a rozdupala mu ho. A řekla, že s Aronem promarnila půlku života."
Adam se zasmál. „Kolikpak Abře je?"
„Skoro patnáct. Ale přitom – zkrátka v něčem je starší."
„To bych myslel. A co na to Aron?"
„Mlčel, ale bylo mu hrozně mizerně."
Adam poznamenal: „Tos mu ji nejspíš moh přebrat."
„Abra je Aronovo děvče," odpověděl Cal.

Adam se mu hluboce zadíval do očí. Pak zavolal: „Lee!" Nedočkal se odpovědi. „Lee!" zavolal ještě jednou. „Neslyšel jsem ho odejít. Chtěl bych ještě kafe."
Cal vyskočil. „Já ti ho uvařím."
„Měl bys vlastně sedět ve škole," uvědomil si Adam.
„Mně je dobře," řekl Cal. „Chci zůstat s tebou."
Adam se podíval na svoje ruce. „Uvař to kafe," řekl tiše a plaše.
Zatímco byl Cal v kuchyni, Adam s údivem zpytoval vlastní nitro. Nervy a svaly mu tepaly hladovým vzrušením. Jeho prsty toužily něco uchopit, nohy se toužily rozběhnout. Dychtivě si očima uvědomil celý pokoj. Viděl židle, obrazy, červené růže na koberci a ostře mu vyvstaly nové podrobnosti – skoro lidské, ale přátelsky lidské. V mozku pocítil palčivou chuť na budoucnost – radostné a hřejivé očekávání, jako by mu příští okamžiky a týdny měly přinést nějakou rozkoš. Připadal si jako za jitra, kdy ho svou tichou a zlatou září zaplaví báječný den. Propletl si ruce na zátylku a protáhl si důkladně nohy.
Cal zatím v kuchyni popoháněl vodu v konvici do varu, a před to mu bylo příjemné čekat. Důvěrně poznaný zázrak přestává být zázrakem. Cal přestal nad skvělým novým vztahem k otci žasnout, ale nepřestal se jím těšit. Vyprchal z něho jed opuštěnosti a sžíravé závisti vůči těm, kdo opuštěnost nepoznali, cítil v sobě líbeznou čistotu a věděl, že takový opravdu je. Pokusil se v sobě vydolovat někdejší nenávist, aby se o tom přesvědčil, a shledal, že nenávist zmizela. Zatoužil otci nějak posloužit, nějak bohatě ho obdarovat, provést nějaký hrdinský dobrý skutek na jeho počest.
Káva překypěla a Calovi chvíli trvalo, než očistil sporák. Napadlo ho: Včera bych to byl neudělal.
Když vstoupil do jídelny s konvicí, ze které se kouřilo, přivítal ho Adam úsměvem. Vtáhl vzduch a prohlásil: „Tahle vůně by mě vytáhla i z betonového hrobu."
„Překypělo mi to," řekl Cal.
„Kafe musí překypět, aby dostalo správnou chuť," poznamenal Adam. „Kampak asi zmizel ten Lee?"
„Snad je ve svém pokoji. Mám se podívat?"
„Ne. Byl by se ozval."
„Táto, necháš mě hospodařit na ranči, až vyjdu školu?"
„Plánuješ nějak brzy. A co Aron?"
„Ten chce na vysokou školu. Neříkej mu, že jsem ti to pověděl. Dělej překvapeného, až ti to poví sám."
„Podívejme, to rád slyším," řekl Adam. „Ale nechtěl bys ty na vysokou taky?"
„Vsadím se, že bych na ranči vydělal nějaké peníze – aby to Aronovi zaplatilo studie."
Adam si usrkl kávy. „To je od tebe hezké," poznamenal. „Nevím, jestli ti to mám povědět – ale proč ne? Když jsem se tě prve na Arona ptal, hájils ho tak špatně, až jsem si myslel, že ho nemáš rád, nebo že ho dokonce nenávidíš."
„Dřív jsem ho nenáviděl," vyhrkl Cal vehementně. „A ubližoval jsem mu. Ale můžu ti teď něco říct? Najednou mě ta nenávist přešla. A už ho nikdy nenávidět nebudu. Nikoho nebudu nenávidět, dokonce ani mámu…" Ohromeně se zarazil nad tím podřeknutím a bezmocně v duchu strnul.
Adam se zahleděl přímo před sebe. Přejel si čelo dlaní. Nakonec tiše řekl: „Tak ty o matce víš." Nebyla to otázka.
„Vím – ano, vím."
„Všechno?"
„Všechno."
Adam se zaklonil v židli. „Ví to Aron?"
„Ne! Kdepak, táto! Ten neví nic."
„Proč to říkáš tímhle způsobem?"
„Jemu bych si to povědět netroufal."
„Proč ne?"
Cal ze sebe vypravil: „Aron by to nejspíš nesnes. Není v něm dost špatnosti, aby to snes." Měl už na jazyku dodatek: „Zrovna jako v tobě ne, táto," ale pak ho nevyslovil.
Adam se zatvářil unaveně. Pomalu zavrtěl hlavou. „Cale, poslouchej mě dobře. Je podle tebe nějaká naděje, že se to Aron nedoví? Rozmysli si to pořádně."
Cal odpověděl: „Aron se nepohybuje v takovém prostředí. Je jiný než já."
„A co když mu to někdo poví?"
„Nejspíš by tomu nevěřil, táto. Asi by toho člověka zpráskal a myslel by si, že je to lež."
„Tys tam byl?"
„Byl. Musel jsem se přesvědčit." A pak vzrušeně pokračoval. „Kdyby šel na tu vysokou a nikdy se sem do města nevrátil…"

Adam přikývl. „Máš pravdu. To by snad šlo. Ale má tady před sebou ještě dva roky do maturity."
„Dokázal bych ho možná popohnat, aby ji udělal za rok. Je chytrý."
„Ale ty jsi chytřejší?"
„Jistým způsobem," řekl Cal.
Adam se zdál vyrůstat, až vyplnil celou jednu stranu pokoje. Zatvářil se přísně a jeho modré oči se do Cala přímo propalovaly. „Cale!" oslovil ho drsně.
„Ano?"
„Já ti věřím, synu," řekl Adam.
* * *
Adamovo uznání na Cala zapůsobilo jako kvasinky štěstí. Vyšlapoval si zlehka a pružně. Castěji se usmíval, než mračil, a zřídkakdy propadal tajnůstkářským chmurám.
Lee si povšiml té změny a klidně se ho zeptal: „Nenašel sis náhodou děvče?"
„Děvče? Ne. Kdo by stál o děvčata?"
„Každý," odpověděl Lee.
A pak se Lee zeptal Adama: „Nevíte, co se to s Calem stalo?"
„Ví o ní," řekl Adam.
„Tak?" Leemu se ulevilo. „Vzpomínáte si, že jsem vám doporučoval, abyste jim to pověděl?"
„Já mu nic nepověděl. Přišel na to sám."
„Podívejme!" podivil se Lee. „Jenomže taková informace by kluka sotva přiměla, aby si prozpěvoval při učení a vyhazoval v chůzi čepici do vzduchu. Co Aron?"
„Z toho mám právě strach," řekl Adam. „Ani bych nechtěl, aby se to dověděl i on."
„Třeba je už pozdě."
„Moh bych si s Aronem promluvit. Vysondovat půdu."
Lee poznamenal: „S vámi se taky něco stalo."
„Myslíte? Nejspíš stalo," připustil Adam.
Prozpěvování, vyhazování čepice a rychlé zvládání školní látky byly však jenom nejmenší projevy Calovy aktivity. Ustanovil se v té své nové radostné náladě strážcem otcovy pohody. Mluvil pravdu, když prohlásil, že k matce necítí žádnou nenávist. To však neměnilo nic na faktu, že byla nástrojem Adamova utrpení a pohany. Cal si řekl, že když tátovi ublížila jednou, mohla by to opakovat i podruhé. Rozhodl se poznat ji co možná nejpodrobněji. Známý nepřítel je méně nebezpečný, méně schopný člověka zaskočit.
Za noci ho to táhlo k domu za tratí. Někdy odpoledne lehával v úkrytu ve vysokém býlí na druhé straně ulice a pozoroval matčin podnik. Vídal holky, které odtamtud vycházely, střízlivě, až přísně oblečené. Chodily vždycky ve dvojicích a Cal je sledoval očima na roh Castrovillské ulice, kde zahýbaly doleva na Hlavní třídu. Zjistil, že kdyby byl člověk nevěděl, odkud jsou, nepoznal by na nich, co jsou zač. Nečekával tu však na tyhle holky. Chtěl uvidět v denním světle matku. Vypozoroval, že Kate vychází každé pondělí o půl druhé.
Zvlášť pilnou a vynikající prací ve škole odčinil svou absenci každé pondělní odpoledne. Na Aronovy otázky odpovídal, že chystá překvapení, se kterým se nesmí nikomu svěřit. Arona to ostatně nijak zvlášť nezajímalo. Byl natolik pohroužen sám do sebe, že na věc brzy zapomněl.
Cal po několikerém stopování vysledoval Katinu pravidelnou obchůzku. Navštěvovala vždycky stejná místa – nejdřív Montereyskou okresní banku, kde ji pustili za lesklé mříže chránící depozitní skříňky. Trávívala tam zpravidla patnáct až dvacet minut. Pak se pustila pomalu Hlavní třídou a prohlížela si výklady. Zašla si k Porterovi a Irvineovi podívat se na šaty a občas tam koupila nějakou maličkost – gumu do prádla, zavírací špendlíky, závoj nebo pár rukavic. Asi ve čtvrt na tři vcházela do salónu krásy Minnie Frankenové, kde zůstávala přibližně hodinu, a vycházela s vlasy vyčesanými do těsných kudrlinek a zahalenými hedvábným šátkem uvázaným pod bradou.
V půl čtvrté vystoupila po schodech k lékařským ordinacím nad Farmářskou obchodní a zašla k doktoru Rosenovi. Když vyšla od lékaře, zastavila se na moment v Bellově cukrárně a koupila si kilovou bonboniéru s čokoládovou směsí. Nikdy směr obchůzky neměnila. Od Bella zamířila rovnou do Castrovillské ulice a odtamtud domů.
Na jejím oblečení nebylo nic zvláštního. Oblékala se přesně jako všechny zámožné paničky v Salinas, když si v pondělí odpoledne vyšly na nákup – až na to, že vždycky nosila rukavice, což bylo v Salinas nezvyklé.
Její ruce vypadaly v rukavicích naběhlé a baculaté. Pohybovala se, jako by kráčela pod skleněným příklopem. S nikým nemluvila a zdálo se, že nikoho nevnímá. Občas se za ní ohlédl nějaký muž a pak nervózně pokračoval v cestě. Většinou však klouzala kolem lidí jako neviditelná.

Cal tak sledoval Kate několik týdnů. Snažil se neprobudit její pozornost. A protože se Kate vždycky dívala přímo před sebe, byl přesvědčen, že si ho nevšimla.
Jakmile Kate zašla do své zahrádky, Cal se jakoby nic přeloudal kolem branky a vrátil se domů jinou cestou. Nebyl by dokázal povědět přesně, proč ji sleduje, ledaže se o ní chce dovědět co nejvíc.
Osmý týden jí tak v patách dokončil pravidelnou obchůzku a ona jako obvykle zahnula do své zarostlé zahrádky.
Cal chvilku počkal a pak vykročil kolem rozvrzané branky.
Kate na něj číhala za vysokým keřem ptačího zobu. Chladně se ho zeptala: „Co vlastně chceš?"
Cal strnul. Zůstal jako přibitý v čase a sotva dýchal. Pak uplatnil trik, který si osvojil už v útlém mládí. Pozoroval a katalogizoval si podrobnosti nesouvisící s hlavním předmětem jeho zájmu. Všiml si, jak jižní větřík ohrnuje svěží lístečky vysokého ptačího zobu. Viděl blátivou stezku, rozšlapanou četnýma nohama na černou kaši, a Katiny nohy stojící daleko mimo bláto. Slyšel posunovací lokomotivu z nádraží Jižní pacifické, jak drsnými a pronikavými výdechy odfukuje páru. Cítil větřík, jenž mu chladil ochmýřené tváře. A celou tu dobu zíral na Kate a ona zírala na něj. A uvědomoval si z jejích daleko rozesazených očí, z jejich barvy i z barvy jejích vlasů, ba i ze způsobu, jak se držela v ramenou – vysoko zdvižených a trošku nahrbených – nakolik se jí podobá Aron. Neznal natolik svou vlastní tvář, aby v ní poznal její ústa s drobnými zuby a vysoké lícní kosti. Stáli tak chvíli mezi dvěma závany jižního větru.
Kate se ozvala: „Nešpehuješ mě dnes poprvé. Co chceš?"
Sklonil hlavu. „Nic," odpověděl.
„Kdo tě za mnou poslal?" zeptala se.
„Nikdo paní."
„Tak ty mi to neřekneš, co?"
Cal sám užasl nad svými příštími slovy. Vyhrklo to z něho, než tomu mohl zabránit. , Jste moje matka a chtěl jsem se podívat, jaká jste." Byla to ryzí pravda a vyrazila z něho, jako když zaútočí had.
„Co? Cože? Kdo jsi?"
„Jsem Cal Trask," řekl. Cítil jemný přesun rovnováhy, jako když se zhoupne houpačka. Nahoře se najednou octl on. Její výraz se nezměnil, Cal však cítil, že přešla do defenzívy.
Podívala se na něj zblízka a zkoumala ho rys po rysu. V duchu jí vyvstala nezřetelná vzpomínka na Charlese. Najednou ho vyzvala: „Pojď se mnou!" Otočila se a vykročila po pěšině, docela po straně, aby se vyhnula blátu.
Cal zaváhal jenom na okamžik, ale pak se za ní pustil do schůdků. Pamatoval si velký šerý pokoj, ale všechno ostatní pro něj bylo nové. Kate před ním prošla chodbou do svého pokoje. Když míjela kuchyňské dveře, zavolala do nich: „Čaj! Dva šálky!"
Ve svém pokoji jako by na něj zapomněla. Svlékla si kabát, za jehož rukávy tahala neohebnými prsty v rukavicích. Pak zamířila k novým dveřím proraženým ve zdi na konci pokoje vedle své postele. Otevřela je a vešla do nového přístěnku.
„Pojď sem!" vyzvala ho. „Vezmi si s sebou tu židli."
Následoval ji do místnosti připomínající krabici. Byla bez oken a bez jakýchkoli ozdob. Stěny měla natřené tmavě šedě. Celou podlahu zakrýval šedivý koberec. Jako jediné zařízení tu stála ohromná lenoška vycpaná šedými hedvábnými polštáři, sklápěcí stolek na čtení a stojací lampa s nařaseným stínítkem. Kate zatáhla rukou v rukavici za řetízek vypínače tím způsobem, že se jí řetízek zaklesl hluboko do záhybu mezi palcem a ukazováčkem, jako by měla umělou ruku.
„Zavři dveře!" přikázala Calovi.
Světlo padlo v kruhu na stolek a jenom matně se rozptýlilo šedou místností. Šedé stěny se je zdály vstřebávat a pohlcovat.
Kate se opatrně uvelebila mezi bachraté polštáře a pomalu si stáhla rukavice. Prsty na obou rukou měla obvázané.
„Nekoukej tak!" utrhla se na, Cala vztekle. „Mám dnu. Ach tak – ty se chceš podívat, chceš?" Odmotala si z pravého ukazováčku obvaz jakoby promaštěný olejem a napřáhla zkřivený prst do světla. „Jen se podívej! Tohle dokáže dna."
Zakňučela bolestí, když si jemně a volně namotávala obvaz zpátky. „Bože, v těch rukavicích to bolí!" povzdechla si. „Posaď se!" Cal se schoulil na krajíčku židle.
„Dostaneš ji nejspíš taky," prohlásila Kate. „Měla ji moje prateta a matka zrovna objevila první příznaky…" Náhle se odmlčela. V místnosti zavládlo hluboké ticho.
Ozvalo se slabé zaklepání na dveře. Kate zavolala: „To jsi ty, Joe? Postav tam podnos na stůl. Joe, jsi tam?" Dveřmi dolehlo nějaké zamumlání.

Kate řekla bezvýrazně: „V salónu je smetí. Zameť ho. Anna si zase neuklidila v pokoji. Vyřiď jí, že ji varuju. Naposledy. Eva byla večer drzá. S tou se vypořádám sama. A, Joe, kuchaři řekni, že jestli tenhle tejden udělá ještě jednou mrkev, může se pakovat. Slyšíš?"
Za dveřmi se ozvalo zamumlání.
„To je všechno," řekla Kate. „Prasata špinavý," zabručela. „Shnili by ve špíně, kdybych na ně nedohlídla. Běž a přines ten čaj sem!"
Když Cal otevřel dveře, byla ložnice prázdná. Přinesl podnos do přístěnku a postavil ho opatrně na sklápěcí stolek. Byl to velký stříbrný podnos s cínovým čajníkem, se dvěma bílými šálky, tenkými jako papír, s cukřenkou, smetanou a otevřenou bonboniérou.
„Nalej ho," řekla Kate. „Mě bolí ruce." Strčila si do úst bonbón. „Všimla jsem si, jak ses tady rozhlížel," pokračovala, když bonbón spolkla. „Světlo mě bolí do očí. Chodím si sem odpočinout." Zpozorovala, jak se jí Cal rychle podíval na oči, a opakovala rozhodně: „Světlo mě bolí do očí." A příkře dodala: „Co je? Ty čaj nechceš?"
„Ne, paní," odpověděl Cal. „Nemám čaj rád."
Chopila se tenkého šálku obvázanými prsty. „No dobrá. Co chceš?"
„Nic, pani."
„Jenom ses na mě chtěl podívat?"
„Ano, paní."
„A stačí ti to?"
„Ano, paní."
„Jak vypadám?" Křivě se na něj usmála a ukázala přitom svoje ostré bílé zoubky.
„Dobře."
„To jsem si myslela, že se umíš přetvařovat. Kde máš bratra?"
„Ve škole nejspíš, nebo doma."
„Jaký je?"
„Podobá se víc vám."
„Ale, vážně? A je taky jako já?"
„Chce se stát knězem," řekl Cal.
„To se povedlo – podobá se mně a chce jít na kněze! V kostele může člověk napáchat spoustu škody. Kdo přijde sem, je vždycky ve střehu. Ale v kostele je každý bezbranný."
„Myslí to vážně," řekl Cal.
Naklonila se k němu a tvář jí zasvítila zájmem. „Nalej mi. Je tvůj bratr hlupák?"
„Je fajn," odpověděl Cal.
„Ptala jsem se tě, jestli je hlupák."
„Není, paní," řekl Cal.
Opřela se v lenošce a zvedla šálek. , Jaký je tvůj táta?"
„O něm se mi nechce mluvit," odsekl Cal.
„Podívejme! Ty ho máš rád?"
„Moc," přisvědčil Cal.
Kate na něho zblízka zamžourala a sevřela ji zvláštní křeč – úplně ji bodlo v prsou. Ale pak se stáhla do sebe a znovu se ovládla.
„Nechceš bonbón?" nabídla mu.
„Ano, paní. Proč jste to udělala?"
„Co jsem udělala?"
„Proč jste po tatínkovi střelila a utekla od nás?"
„To ti pověděl?"
„Ne. Nepověděl."
Dotkla se jednou rukou druhé a obě jí od sebe odskočily, jako by ji ten dotek spálil. Zeptala se: „Chodí za tátou někdy nějaké holky nebo mladé ženské?"
„Ne," řekl Cal. „Proč jste po něm střelila a odešla?"
Tváře se jí napjaly a ústa jí ztuhla, jako by se jí pod kůží stáhla síť svalstva. Zvedla hlavu a měla studené, bezvýrazné oči.
„Mluvíš, jako bys byl starší, než jsi," poznamenala. „Ale ne jako dost starý. Měl by sis možná hrát – a utřít si nos."
„Někdy si bratra podám," prohlásil Cal. „Až se kroutí a brečí. Nechápe, jak to dělám. Jsem chytřejší než on. Ale nechci to dělat. Je mi z toho nanic."
Kate se těch slov chytila, jako by je právě sama pronesla. „Všichni si mysleli, bůhvíjací jsou chytráci," řekla. „Dívali se na mě a mysleli si, že mě prokoukli. Ale já si z nich dělala blázny. Ze všech jsem si dělala blázny. A když si mysleli, že mě můžou komandovat – cha! – to jsem si z nich dělala blázny nejvíc. Charlesi, vážně jsem si z nich dělala blázny."
„Jmenuju se Caleb," řekl Cal. „Caleb se dostal do zaslíbené země. Říká to Lee a je to podle bible."

„To je ten Číňan," uvědomila si Kate a horlivě pokračovala: „Adam si myslel, že mě má v hrsti. Vzal mě k sobě, když jsem byla nemocná, celá potlučená, obskakoval kolem mě a vařil mi.
Snažil se mě tak svázat. Většina lidí se tím dá svázat. Cítí vděčnost, připadají si jako dlužníci, a to jsou ty nejhorší okovy ze všech. Jenže mě nikdo neudrží. Čekala jsem a čekala, dokud jsem nenabrala sílu, a pak jsem se mu vytrhla. Mě nikdo do klece nedostane. Věděla jsem, co dělám. Počkala jsem si."
V šedivé místnosti se rozhostilo ticho, rušené jenom sípěním jejího dechu.
Cal se ozval, „Proč jste po něm střelila?"
„Protože se mě pokusil zadržet. Byla bych ho mohla zabít, ale neudělala jsem to. Chtěla jsem jenom, aby mě pustil."
„Mrzelo vás pak někdy, že jste s ním nezůstala?"
„Kristebože, ne! Už jako malá holka jsem si vždycky dělala, co jsem chtěla. Nikdy mi nepřišli na to, jak to dokážu. Nikdy. Vždycky si byli tak jistí sami sebou. A nikdy nic netušili – nikdo." Něco ji napadlo. „To se ví, ty jsi po mně. Třeba jsi stejný. Proč bys nebyl?"
Cal vstal a sepjal si ruce za zády. „Když jste byla malá, měla jste někdy pocit…" odmlčel se, aby tu myšlenku vyjádřil jasně – „měla jste někdy pocit, že o něco přicházíte? Jako by ostatní věděli něco, co jste vy sama nevěděla – nějaké tajemství, které vám neřekli? Měla jste někdy ten pocit?"
Zatímco mluvil, začala se před ním její tvář uzavírat, a když skončil, uzavřela se docela a otevřená cesta mezi nimi byla zatarasena.
Kate řekla: „Co se tady vůbec bavím s dětmi!"
Cal si rozpojil ruce za zády a strčil si je do kapes.
„Bavím se s usmrkanci!" řekla Kate. „Nejspíš mi přeskočilo."
Calovi se rozsvítila tvář vzrušením a oči se mu otevřely dokořán vnitřní vizí.
„Co je s tebou?" zeptala se Kate.
Stál tiše, čelo se mu lesklo potem a ruce měl zaťaté v pěsti.
Kate jako vždycky bodla nabroušeným, ale necitlivým nožem své krutosti. Tiše se zasmála. „Možná, že jsem ti odkázala pár zajímavých maličkostí, jako třeba tohle…" Natáhla před sebe pokřivené prsty. „Ale padoucnici – záchvaty – ty teda nemáš po mně." Zchytrale k němu vzhlédla v očekávání jeho šoku a počínajících obav.
Ale Cal bezstarostně prohlásil: „Tak já zase půjdu. Teď můžu. Všechno je v pořádku. Lee měl pravdu."
„V čem měl pravdu?"
Cal řekl: „Bál jsem se, že jsem po vás."
„To taky jsi," řekla Kate.
„Ba ne, nejsem. Jsem sám pro sebe. Nemusím být po vás."
„Jak to víš?" zeptala se.
„Prostě to vím. Najednou jsem to všechno pochopil. Jestli jsem mizera, tak po svém."
„Ten Číňan ti vážně něco nabulíkoval. Co na mě tak koukáš?"
Cal řekl: „Nevěřím, že vás bolí světlo do očí. Myslím si, že máte strach."
„Táhni pryč!" zaječela na něho. „Slyšíš, táhni!"
„Vždyť jdu." Zastavil se s rukou na knoflíku kliky. „Necítím k vám žádnou nenávist," řekl. „Ale jsem rád, že máte strach."
Pokusila se vykřiknout „Joe!", ale hlas v hrdle se jí přiškrtil do zakrákání.
Cal rozrazil dveře a zabouchl je za sebou.
Joe mluvil v salóně s jednou z holek. Zaslechli klapot rychlých lehkých kroků. V okamžiku, kdy vzhlédli, doběhla nějaká pádící postava ke dveřím, otevřela je, vyklouzla ven a těžké domovní dveře za ní dunivě zapadly. Bylo slyšet jediný skok přes verandu a dusot, když pádící nohy skočily na zem.
„Co to sakra bylo?" zeptala se holka.
„Bůhví," řekl Joe. „Někdy si myslím, že vidím strašidla."
„Já taky," poznamenala holka. „Řekla jsem ti, že Claru chytá rapi?"
„Zhlídla se nejspíš ve stříkačce s koksem," řekl Joe. „Já bych teda řek, že čím míň toho člověk ví, tím je na tom líp"
„To máš teda svatou pravdu," souhlasila s ním holka.

KAPITOLA 40

Kate se v lenošce opřela do hluboké vrstvy prachových polštářů. Tělem jí prochvívala nervová křeč, až se jí ježily chloupky a cítila vlny ledové palčivosti.
Hovořila tiše sama k sobě: „Drž se! Jenom klid. Neber si to k srdci. Nemysli chvilku. Zatracenéj smrkáč!"
Vzpomněla si najednou na jedinou osobu, která v ní kdy probudila tuhle panickou

nenávist. Byl to Samuel Hamilton, s tou bílou bradou a růžovými tvářemi a rozesmátýma očima, kterýma se jí zavrtal pod kůži a prohlédl ji skrznaskrz.
Vydolovala si obvázaným ukazováčkem tenký řetízek kolem krku a vytáhla si ze živůtku, co viselo na řetízku. Byly to dva klíčky od depozitních skříněk v bance, zlaté hodinky s brož ve tvaru stylizované lilie a malá ocelová trubička s kroužkem na víčku. Velice opatrně víčko odšroubovala, roztáhla kolena a vysypala želatinovou kapsli. Přidržela si ji proti světlu a viděla v ní bílé krystalky – šest gramů morfia, naprosto dostatečnou a jistou dávku. Vrátila kapsli jemně do trubičky, zašroubovala závěr a pustila si řetízek zpátky pod šaty.
Calova poslední slova jí znovu a znovu zněla v uších. „Jsem rád, že máte strach." Opakovala si ta slova nahlas pro sebe, aby přehlušila jejich zvuk. Jejich rytmus ustal, ale v duchu se jí vynořil jistý výrazný obraz a Kate ho nechala ustálit, aby ho mohla znovu prozkoumat.
* * *
Došlo k tomu před postavením přístavku. Kate si tehdy vybrala peníze, které jí odkázal Charles. Proměnila šek ve velké bankovky, které ležely ve svazcích v její depozitní skříňce v sejfu Montereyské okresní banky.
Přibližně v té době jí začaly kroutit rukama první bolesti. Měla teď dost peněz, aby odešla. Šlo jen o to, aby dostala co nejvíc za podnik. Ale zároveň považovala za lepší počkat, dokud jí nebude zase docela dobře.
Jenomže docela dobře jí už nebylo nikdy. New York jí připadal studený a strašně vzdálený.
Pak dostala dopis podepsaný „Ethel". Kdo sakra byla nějaká Ethel? Ať byla kdo byla, určitě jí přeskočilo, že psala o peníze. Ethel – takových Ethel byly celé stovky. Rostly na každém keři. A tahleta nečitelně škrábala na linkovaném papíře.
Zanedlouho nato přijela Ethel za Kate osobně a Kate ji poznala.
Kate seděla za psacím stolem, ve střehu, podezíravá a sebevědomá. , Jak je to dávno," poznamenala.
Ethel zareagovala jako voják, jenž na stará kolena potká seržanta, který ho execíroval. „Vedlo se mi mizerně," postěžovala si. Ztloustla a celá se nějak roztekla. Namáhavě udržovaná čistota jejích šatů svědčila o chudobě.
„Kde teď – bydlíš?" zeptala se Kate a odhadovala, jak dlouho té staré krávě bude trvat, než se dostane k věci.
„V hotelu Jižní Pacifik. Mám tam pokoj."
„Tak ty už nepracuješ v žádném podniku?"
„Nemohla jsem nikde zakotvit," posteskla si Ethel. „Nemělas mě vyhánět." Utřela si cípem bavlněné rukavice slzy jako hrachy.
„Šlo to se mnou z kopce," řekla. „Nejdřív jsem měla smůlu, když přišel ten novej soudce. Napařil mi devadesát dní, a to jsem tenkrát měla ještě čistej rejstřík – aspoň tady. Sotva jsem si to vodkroutila, uhnala jsem si pěkný nadělení. Ani jsem vo tom nevěděla. A nakazila jsem jednoho stálýho kunčafta – fajn chlap to byl, dělal v partě na dráze. Naštval se a zrychtoval mě, přerazil mi nos, vyrazil mi čtyry zuby a ten novej soudce mi dal paletu sto vosumdesát dní. Krucinál, Kate, za sto vosumdesát dní přijdeš vo všecky kontakty. Všichni na tebe zapomenou. Už jsem se z toho nevyhrabala."
Kate pokývala chladně hlavou na znamení neupřímného soucitu. Věděla, že se Ethel chystá pumpnout ji. Těsně předtím, než se k tomu odhodlala, udělala Kate protitah. Otevřela zásuvku psacího stolu, vytáhla nějaké peníze a podávala je Ethel. „Kamarádku jsem nikdy ve štychu nenechala," řekla jí. „Co abys to zkusila někde jinde a začala znovu? Třeba by ti to přineslo štěstí."
Ethel se měla co držet, aby po těch penězích nechňapla. Kate bankovky rozložila jako karty v pokeru – čtyři desítidolarovky. Ethel to zacukalo kolem úst.
„Nějak jsem doufala, že mi budeš moct dát víc než čtyrycet babek," řekla nakonec.
„Jak to myslíš?" „Nedostalas můj dopis?"
„Jaký dopis?"
„Sakra," řekla Ethel. „No, třeba se ztratil na poště. Mají ve všem bordel. Ale stejně jsem myslela, že by ses vo mě mohla postarat. Je mi pořád mizerně. Jako bych měla v břiše nějaký závaží." Vzdychla si a pak spustila tak rychle, že se to určitě naučila nazpaměť.
„Pamatuješ se možná, že jsem bejvala tak kapku jasnovidná," začala. „Vždycky jsem něco předpověděla a pak se to vopravdu stalo. Nebo se mi něco zdálo a vono to vyšlo. Jeden chlap říká, že jsem se měla držet tyhle branže. Že jsem přej vod přírody médium. Pamatuješ?"
„Ne," řekla Kate. „Nepamatuju."
„Ne? No, třeba sis toho nikdy nevšimla. Ale všecky vostatní jo. Předpověděla

jsem jim fůru věcí a všecko se jim splnilo."
„Kam tím míříš?"
„Zdál se mi tady jeden takovej sen. Pamatuju se, kdy to bylo, protože právě tu noc umřela Faye." Zaletěla pohledem ke Katinu chladnému obličeji. Drčela zarytě dál: „Moc pršelo, a v tom mým snu pršelo taky – aspoň bylo všecko mokrý. A v tom snu jsem tě viděla vycházet ven kuchyňskejma dveřma. Nebyla docela tma – svítil měsíc. A já teda v tom snu viděla tebe. Zašlas až na konec parcely a tam ses sehnula. Neviděla jsem, co děláš. A pak ses vplížila zpátky.
A hnedka nato jsem se dověděla – inu, že Faye umřela."
Odmlčela se a čekala, co tomu Kate řekne, ale ta se tvářila bezvýrazně.
Ethel počkala, dokud se neujistila, že Kate nepromluví. „No, jak už jsem říkala, já na ty svoje sny vodjakživa věřila. Ale není to legrační? Nenašla jsem tam nic víc než pár rozbitejch flaštiček vod medicín a gumovej konec z kapátka na voči."
Kate líně prohodila: „A tak jsi to zanesla k doktorovi. Co ti řek, že v těch lahvičkách bylo?"
„Kdepak, nic takovýho jsem neudělala!"
„Tos měla," řekla jí Kate.
„Nerada bych někoho dostala do maléru. Měla jsem jich dost sama. Nasypala jsem to rozbitý sklo do vobálky a tu jsem si schovala."
Kate se tiše ozvala: „A teď ses přišla se mnou poradit?"
„No jo."
„Tak já ti povím, co si myslím," řekla Kate. „Myslím si, že jsi stará utahaná kurva, co dostala tolikrát přes hlavu, až jí z toho straší ve věži."
„Nemysli si, že jsem cvok…" začala Ethel.
„Třeba nejsi, ale jsi utahaná a nemocná. Už jsem ti řekla, že kamarádku nikdy ve štychu nenechám. Můžeš se vrátit sem ke mně. Na práci nejsi, ale můžeš kapku pomáhat, uklízet a vypomoct v kuchyni. Budeš mít kde spát a dostaneš najíst. Co tomu říkáš? A pár šestáků na útratu."
Ethel se rozpačitě zavrtěla. „Ba ne," vypravila ze sebe. „Nechtěla bych tady – spát. Tu obálku s sebou netahám. Mám ji u jednoho známýho."
„Tak jak sis to představovala ty?" zeptala se jí Kate.
„No, myslela jsem si, že kdybys mi mohla dávat takovou stovku měsíčně, že bych s tím třeba vyšla a třeba bych se vykurýrovala."
„Říkáš, že bydlíš v hotelu Jižní Pacifik?"
„To bydlím – mám pokoj hned na chodbě za recepcí. Noční vrátnej je můj přítel. Ve službě nikdy nespí. Fajn chlap."
„Jen se mi tady nepotentočkuj, Ethel," řekla Kate. „Může tě zajímat leda to, kolik ten tvůj „fajn chlap“ stojí. Počkej moment." Odpočítala z otevřené zásuvky dalších šest desetidolarovek a podala je Ethel.
„Budu to dostávat na prvního, nebo si pro to mám chodit sem?"
„Budu ti to posílat poštou," řekla Kate. „Ale stejně, Ethel," pokračovala klidně, „měla by sis ty lahvičky přece jen dát analyzovat."
Ethel sevřela peníze pevně v hrsti. Překypovala vítězoslávou a spokojeností. Podařil se jí jeden z mála tahů v životě. „Na to bych ani nepomyslela," prohlásila. „Ledaže bych k tomu byla přinucená."
Po jejím odchodu si Kate vyšla na konec parcely za domem. I po letech bylo z nerovné půdy vidět, že byla kdysi rozryta křížem krážem.
Druhý den ráno vyslechl soudce obvyklou noční kroniku drobných násilností a taškářství. Čtvrtý případ poslouchal jenom na půl ucha a na konci strohé výpovědi postiženého se ho zeptal: „Kolik vám vzala?"
Vypovídající brunet řekl: „Skoro sto dolarů."
Soudce se obrátil k policistovi, který zatčenou předvedl. „Kolik jste u ní našel?"
„Šestadevadesát dolarů. Koupila si od nočního vrátného v šest ráno whisky a cigarety a pár časopisů."
Ethel vykřikla: „Jaktěživa jsem toho chlapa neviděla!"
Soudce vzhlédl od svých lejster. „Dvakrát prostituce a teď krádež. Stojíte nás moc peněz. V poledne vás chci mít z města." Obrátil se k policistovi. „Řekněte šerifovi, ať ji vyexpeduje za hranice okresu." A pak připomněl Ethel: „Jestli se tady ještě ukážete, dám vás okresnímu soudu, abyste si to odseděla všechno. A to znamená káznici v San Quentinu. Rozumíte?"
Ethel se ozvala: „Pane sudí, chtěla bych s várna mluvit mezi čtyrma vočima."
„Proč?"
„Musím s várna mluvit," řekla Ethel. „Ušili na mě boudu."
„To ušijou na každého," řekl soudce. „Další."
Zatímco šerifův zástupce hnal Ethel k hranici okresu na mostě přes řeku Pajaro, poškozený svědek se vracel pomalu Castrovillskou ulicí ke Kate, rozmyslel si to však a zašel se do Kenoeova holičství dát ostříhat.

* * *
Ethelina návštěva tenkrát Kate nijak zvlášť neznepokojila. Věděla, jakou pozornost úřadů může vzbudit stížnost nějaké kurvy, a že analýza rozbitých lahviček nemůže dokázat stopy žádného jedu. Sama už na Faye skoro zapomněla. Tenhle incident jí Faye prostě nepříjemně připomněl.
Postupně však o věci začala uvažovat. Jednou v noci, když kontrolovala účty za potraviny, proletěla jí hlavou jistá myšlenka, oslnivá a blýskavá jako meteor. Kmitla se a zmizela tak prudce, že musela ustát v práci, aby si uvědomila, oč vlastně šlo. Jak s tím souvisela temná tvář Charlesova? A udivené veselé oči Sama Hamiltona? A proč jí ta letmá myšlenka nahnala takový strach?
Pustila to z hlavy a pokračovala v práci. Charlesův obličej ji však neopouštěl a nahlížel jí přes rameno. Začaly ji bolet prsty. Odložila účty a pustila se na obchůzku po domě. Noc se mátožně vlekla – úterní noc. Nesešlo se dost zákazníků ani na cirkus.
Kate věděla, jak se na ni dívají její holky. Měly z ní zoufalou hrůzu. A ona je v ní udržovala. Pravděpodobně ji nenáviděly, ale na tom nezáleželo. Záleželo na tom, že k ní měly důvěru. Jestliže se řídily pravidly, která jim stanovila, jestli se jimi řídily do písmene, Kate se o ně starala a chránila je. Nemělo to co dělat s láskou ani s úctou. Nikdy je neodměňovala a přestupnici potrestala jenom dvakrát. Pak ji vyhodila. Holky však měly jistotu, že je nepotrestá bez důvodu.
Když se Kate vydala na obchůzku, začaly se holky chovat se strojenou nenuceností. Tohle Kate znala taky a čekala to. Jenomže té noci měla pocit, že není sama. Charles jako by jí kráčel v patách.
Prošla jídelnou a zašla do kuchyně, otevřela ledničku a nahlédla dovnitř. Zvedla víko nádoby na odpadky a zkontrolovala, co se vyhazuje. Dělala to tak každou noc, ale tentokrát jí to leželo zvlášť na srdci.
Sotva vyšla ze salónu„holky se po sobě podívaly a udiveně pokrčily rameny. Eloise, která právě mluvila s tmavovlasým Joem, se ho zeptala: „Stalo se něco?"
„Ne, že bych věděl. Proč?"
„Já nevím. Ale připadá mi nějak nervózní."
„Potkala ji nějaká patálie."
„Co to bylo?"
„Tak moment!" vzpamatoval se Joe. „Nic nevím a ty taky ne."
„Chápu. Hleď si svýho."
„To ti pánbů pisk," řekl Joe. „Na tom se shodném, ne?"
„Já nic vědět nechci," řekla Eloise.
„Teďka mluvíš rozumně," schválil jí to Joe.
Kate se vrátila z obchůzky. „Půjdu si lehnout," řekla Joeovi. „Neruš mě, leda by to bylo nutné."
„Potřebujete něco?"
„Ano, uvař mi konev čaje. Vyžehlila sis ty šaty, Eloiso?"
„Ano, madam."
„Za moc to tedy nestojí."
„Ano, madam."
* * *
Kate byla neklidná. Uložila si pořádně všechny papíry do přihrádek v psacím stole, a když Joe přinesl čajový podnos, dala si ho postavit vedle postele. Když ležela v poduškách a srkala čaj, snažila se postihnout onu unikající myšlenku. Co s tím má co dělat Charles? A pak jí svitlo.
Charles byl chytrý. A ten potřeštěný Sam Hamilton svým způsobem taky. To byla ta strachem zplozená myšlenka – na světě jsou chytří lidé. Sam i Charles jsou mrtvi, ale třeba se najdou i jiní. Velice pomalu svou myšlenku rozvíjela. Dejme tomu, že bych byla ty lahvičky vykopala já. Co bych si byla pomyslela a co bych udělala? Srdce jí sevřela panika. Proč byly lahvičky rozbité a zakopané? Dobrá, jed v nich nebyl. Ale proč je pak zakopávat? Co ji k tomu tenkrát přimělo? Měla je zahodit do stoky na Hlavní třídě nebo do popelnice. Dr. Wilde je po smrti. Ale jaké si vedl záznamy? Nevěděla. Dejme tomu, že by ty střepy našla sama a zjistila, co v lahvičkách bylo. Nezeptala by se někoho, kdo se v tom vyzná: „Co by se stalo, kdybyste někomu dávali kro tónový olej? Po malých dávkách a dlouhou dobu?" A přišla by na to. Co když na to přijde někdo jiný? „Co kdybyste se doslechla o bohaté madam, která odkázala všechen majetek nové holce a brzy nato umřela?" Kate věděla naprosto jasně, co by ji napadlo nejdřív. Zbláznila se, že dala Ethel vyhnat. Teď ji nenajde. Měla jí zaplatit a vytáhnout z ní ty střepy. Kde jsou teď? V nějaké obálce – ale kde? Jak jen tu Ethel najít? Ethel ví, proč a jak ji Kate vyhnala. Ethel není bystrá, ale třeba to poví někomu, kdo bystrý je. Vyzvaní třeba svým drčivým tónem, jak Faye onemocněla a jak vypadala, a o té poslední vůli.

Kate se zrychlil dech a po těle jí začaly putovat drobné krupičky strachu. Měla by odjet do New Yorku nebo někam a nezdržovat se prodejem podniku. Peníze nepotřebuje. Má jich spoustu. Nikdo by ji nenašel. Pravda, ale kdyby utekla a nějaký chytrý člověk vyslechl Ethelino vyprávění, neukázalo by to na ni přímo prstem?
Kate vstala z postele a vzala si důkladnou dávku bromidu.
Od té doby ji neopouštěl plíživý strach. Přivítala div ne s radostí, když zjistila, že bolest ochromující jí ruce je dna. Nějaký zlý hlas jí našeptával, že to může být odplata.
Nikdy nevycházela mnoho do města, ale teď se jí přestalo chtít vycházet vůbec. Věděla, že se za ní muži tajně ohlížejí a vědí o ní, kdo je. Co kdyby někdo z nich měl Charlesovu tvář nebo Samuelovy oči? Musela se k týdenní pochůzce po městě přímo nutit.
Pak si dala postavit přístěnek a šedivě si ho vymalovat. Odůvodnila to tím, že ji bolí světlo do očí, a postupně tomu sama uvěřila. Po vycházce do města ji pálí oči. Trávila v tom pokojíku víc a víc času.
Někteří lidé dokážou, a tak to dokázala i Kate, věřit zároveň dvěma protichůdným věcem. Věřila, že ji bolí světlo do očí, a zároveň se na šedivý přístěnek dívala jako na jakousi jeskyni, noru v zemi, kam se může schovat a nikdo ji neuvidí. Jednou, když seděla ve vypolštářované lenošce, napadlo ji dát si sem udělat tajný vchod, aby měla otevřenou cestu k útěku. Pak ji od toho plánu odvrátil spíš jakýsi neurčitý pocit než jasná úvaha. Nepřineslo by jí to žádné bezpečí. Jestliže by sama mohla uniknout ven, něco by zase mohlo vniknout dovnitř – ten neznámý děs, který začal obcházet kolem domu, plížit se v noci kolem zdí a mlčenlivě se vytahovat na špičky, aby nahlédl do oken. Pondělní odpolední vycházky stály Kate čím dál víc úsilí.
Když ji začal sledovat Cal, nahnalo jí to strašlivou hrůzu. A když na něj čekala za keřem ptačího zobu, propadla málem panice.
Teď však zabořila hlavu hluboko do měkkých podušek a pocítila na víčkách jemný tlak bromidu.

KAPITOLA 41

Národ nepozorovatelně sklouzával do války, která ho zároveň děsila i přitahovala. Lidé nepoznali otřesnou válečnou zkušenost už skoro šedesát let. Španělská válka se podobala spíš trestné výpravě než válce. Pan Wilson byl v listopadu znovu zvolen prezidentem na základě svého programového slibu, že nás před válkou zachrání, a současně mu bylo doporučeno, aby ukázal pevnou ruku, což k válce nevyhnutelně vedlo. Obchod se vzmáhal a ceny začaly stoupat. Britští nákupčí projížděli celou zemí a skupovali potraviny, látky, kovy i chemikálie. Zemí probíhaly záchvěvy vzrušení. Lidé na válku ve skutečnosti nevěřili, třebaže se na ni připravovali. V Salinském údolí probíhal život normálně jako dosud.
* * *
Cal šel do školy s Aronem.
„Vypadáš unaveně," řekl mu Aron.
„Myslíš?"
„Slyšel jsem, kdys v noci přišel. Ve čtyři. Kde se tak pozdě touláš?"
„Procházel jsem se – a přemejšlel jsem. Co bys říkal, kdybychom nechali školy a vrátili se zpátky na ranč?"
„Proč to?"
„Vydělali bychom tátovi nějaké peníze."
„Já chci na vysokou. Nejradši bych šel rovnou. Kdekdo se nám tu směje. Chci odtud vypadnout."
„Co se vztekáš?"
„Nevztekám se. Ale já ty peníze neprodělal. Můj nápad to nebyl, s tím pitomým salátem. Ale smějou se mi stejně. A teď ani nevím, jestli na tu vysokou máme dost peněz."
„Táta přece o ty peníze nepřišel schválně."
„Ale přišel o ně."
Cal řekl: „Čeká tě ještě letošek a příští rok, než budeš moct na vysokou."
„Copak to nevím?"
„Kdyby ses do toho obul, dokázal bys třeba v létě složit přijímací zkoušky a jít študovat už na podzim."
Aron se prudce otočil. „To sotva."
„Proč ne? Promluv si s ředitelem. A důstojný pán Rolf ti jistě pomůže."
Aron řekl: „Chci odtud vypadnout. A nikdy se už nevracet. Pořád nám ještě říkají Saláti. A pošklebujou se nám."
„Co Abra?"

„Abra mi nebude překážet."
„To by chtěla, abys odejel?"
„Abra udělá, co budu chtít já."
Cal se na okamžik zamyslel. „Něco ti povím. Chci zkusit vydělat nějaké peníze. Jestli se do toho pustíš a složíš zkoušky o rok dřív, já ti na tu vysokou přispěju."
„Vážně?"
„To se rozumí."
„Tak si zajdu za ředitelem rovnou." A zrychlil krok.
Cal za ním zavolal: „Arone, počkej. A poslouchej! Jestli ti ředitel řekne, že bys to moh dokázat, neříkej nic tátovi."
„Proč ne?"
„Napadlo mě, jak by bylo fajn, kdybys pak za ním prostě přišel a řek mu, žes to udělal."
„Co by v tom bylo za rozdíl?"
„Ty to nechápeš?"
„Ne, nechápu," řekl Aron. „Připadá mi to jako pitomost."
Cal pocítil zuřivou touhu vykřiknout: „Já vím, kdo je naše máma. Můžu ti ji předvést." To by Aronovi pod kůži proniklo.
Cal se před zazvoněním setkal s Abrou na školní chodbě.
„Co je s Aronem?" zeptal se jí.
„Já nevím."
„Ale víš," odpověděl jí.
„Chodí pořád jako v oblacích. Nejspíš vlivem toho velebníčka."
„Doprovází tě domů?"
„To víš. Jenomže do něho nevidím. Vznáší se na křídlech."
„Stydí se pořád ještě kvůli tomu salátu."
„Já vím," řekla Abra. „Snažím se mu to vymluvit. Ale třeba si v tom libuje."
„Co tím chceš říct?"
„Nic, nic," zamluvila to Abra.
Po večeři se Cal zeptal otce: „Táto, nevadilo by ti, kdybych si v pátek odpoledne zajel na ranč?"
Adam se k němu otočil: „Proč to?"
„Jenom bych se tam chtěl kapku rozhlídnout."
„Aron chce jet taky?"
„Ne. Rád bych jel sám."
„Proč by ses tam nepodíval? Lee, zdá se vám, že by tam neměl jezdit?"
„Ne," odpověděl Lee. Zkoumavě se na Cala zadíval. „Tak ty se chceš vážně pustit do farmaření?"
„Možná. Kdybys mě nechal, táto, já bych tam hospodařil."
„Nájem vyprší až příští rok."
„A pak bych moh?"
„Co škola?"
„Tu zatím vychodím."
„No, uvidíme," uzavřel rozhovor Adam. „Třeba se ti bude chtít na vysokou."
Když Cal vykročil k domovním dveřím, vyšel Lee za ním.
„Můžeš mi prozradit, co máš za lubem?" zeptal se Cala.
„Prostě se tam chci rozhlídnout."
„Dobrá, vidím, že mi do toho nic není." Lee zamířil zpátky domů. Pak však zavolal: „Cale!" Chlapec zůstal stát. „Máš nějaké starosti, Cale?"
„Ne."
„Mám pět tisíc dolarů, kdybys je někdy potřeboval."
„Nač bych je potřeboval?"
„Kdoví," řekl Lee.
* * *
Will Hamilton si oblíbil skleněnou kancelářskou kukaň ve své garáži. Jeho obchodní zájmy byly daleko širší než prodej automobilů, ale jinou kancelář si nezařídil. Měl rád ruch za čtvercovými skly své kukaně. A skla si pořídil dvojitá, aby ho nerušil rámus.
Vysedával ve velkém otáčecím křesle potaženém červenou kůží a většinou se těšil ze života. Když mu lidé vykládali, kolik vydělává jeho bratr Joe jako reklamní odborník na východě, Will vždycky prohlašoval, že on sám je velká žába v malé louži.
„Ve velkém městě bych se bál," říkával. „Jsem zkrátka venkovan." A těšil ho smích, který tím vždycky vyvolal. Dokazoval mu, že jeho přátelé vědí, jak dobře se mu daří.
Cal za ním přišel jednou v sobotu ráno. Když uviděl Willův udivený výraz, představil se: „Jsem Cal Trask."

„No samozřejmě! Bože, tys ale výrost! Tatínek je tu taky?"
„Ne, přijel jsem sám."
„Tak se posaď. Nejspíš nekouříš?"
„Někdy. Cigarety."
Will mu přistrčil po stole krabičku muradek. Cal ji otevřel a zase zavřel. „Teď zrovna nebudu, děkuju."
Will se na tmavého chlapce podíval se zalíbením. Ten má za ušima, pomyslel si. Ten nikomu pro blázny nebude. „Pustíš se nejspíš co nevidět sám do nějakého podnikání," řekl mu.
„Chtěl bych. Myslel jsem, že bych po vychození střední školy hospodařil na našem ranči."
„Z toho nic nekouká," namítl Will. „Farmáři nic nevydělají. Všechno shrábnou překupníci, co od nich kupujou. Farmaření je holá bída." Will věděl, že ho Cal pozoruje, zkoumá a oceňuje, a schvaloval mu to.
A Cal se rozhodl, jenomže se nejdřív zeptal: „Pane Hamiltone, vy nemáte děti, viďte?"
„Nemám. A mrzí mě to. Mě nejvíc." A pak: „Proč se ptáš?"
Cal jeho otázku přešel. „Poradil byste mi v něčem?"
Will zčervenal potěšením. „Milerád, jestli můžu. Co bys chtěl vědět?"
A teď Cal udělal něco, co mu Will Hamilton schvaloval ještě víc. Zaútočil totiž upřímností. „Chtěl bych vydělat hromadu peněz. A rád bych, abyste mi poradil, jak na to."
Will potlačil popud k smíchu. Ať bylo to prohlášení sebenaivnější, Cala za naivního nepovažoval. „To by chtěl každý," poznamenal. „Co si pod tou hromadou peněz představuješ?"
„Dvacet nebo třicet tisíc dolarů."
„Panebože!" vykřikl Will, a pošoupl si křeslo vpřed, až zaskřípělo. Teď se zasmál, ale ne výsměšně. A Cal se při jeho smíchu usmál.
„Můžeš mi říct, proč potřebuješ tolik?"
„Můžu, pane Hamiltone." Cal otevřel krabičku muradek, vytáhl si zploštělou cigaretu s korkovým náustkem a zapálil si. „Klidně vám to řeknu."
Will se v dobré náladě opřel do křesla, až je odšoupl zpátky.
„Táta přišel o spoustu peněz."
„Já vím," přisvědčil Will. „Varoval jsem ho, aby si s tím salátem nezačínal!"
„Varoval? A proč?"
„Neměl žádnou záruku," řekl Will. „Podnikatel se musí krýt.
V případě smůly je s ním konec. A tátu ta smůla postihla. Povídej dál."
„Chci vydělat tolik, abych mu tu ztrátu nahradil."
Will na něj zůstal koukat. „Proč?" zeptal se pak.
„Chci to."
„Máš ho rád?" zeptal se Will.
„Mám."
Willova masitá tvář se stáhla pod nárazem chladného větru z minulosti. Nepohroužil se do ní postupně, uvědomil si ji naráz v jediném záblesku, všechna ta léta, všechny ty pocity a všechno zoufalství v jediném nehybném okamžiku, jako když citlivý fotoaparát zachytí znehybnělý svět. Vyvstal mu před očima jiskřivý Samuel, zářivý jako jitro a s fantazií podobnou vlaštovčímu letu, skvělý a zahloubaný Tom, připomínající temný plamen, Una, která se vznášela v bouřlivých mračnech, líbezná Mollie, smíšek Dessie, hezký George, z něhož vydechovala laskavost jako květinová vůně, a konečně Joe, ten nejmladší á*miláček všech. Každý z nich přinášel rodině bez námahy nějaký dar.
Skoro všichni máme tajnou schránku bolesti, kterou s nikým nesdílíme. Will svou bolest skrýval dobře, hlasitě se smál, využíval svých přízemních ctností a svou žárlivost nepouštěl z uzdy. Nevznášel se na perutích žádného velkého snu a žádné propastné zoufalství ho nehnalo k sebezáhubě. Existoval vždycky na okraji,' držel se rodiny za šosy pomocí těch vlastností, jež mu byly dány – pečlivostí, střízlivým rozumem, praktičností. Vedl účetní knihy, jednal s advokáty, objednával pohřby a nakonec platil účty. Ostatní ani nevěděli, že ho potřebují. Měl schopnost vydělat peníze a udržet je. A myslel si, že právě pro tu jedinou schopnost jím Hamiltonovi opovrhují. Miloval je oddanou láskou a vždycky byl se svými penězi po ruce, aby je vytáhl ze šlamastyky. Myslel si, že se za něj stydí, a zuřivě zápasil o jejich uznání. To všechno ucítil v mrazivém závanu, který ho teď ovál.
Lehce vypoulené oči upřené někam za Cala mu zvlhly a chlapec se ho zeptal: „Není vám něco, pane Hamiltone? Není vám špatně?"
Will miloval svou rodinu, ale nechápal ji. A oni ho přijímali, aniž jim přišlo na mysl, že je tu co k pochopení. A najednou se objevil tenhle chlapec. Will ho chápal, cítil s ním a poznal se v něm. Takového měl mít syna nebo bratra nebo

otce. Chladný vítr vzpomínky se proměnil v hřejivou vlnu sympatie vůči Calovi, která mu proběhla útrobami a brala mu dech.
Přinutil se k soustředění na zasklenou kancelář. Cal seděl opřený v křesle a čekal.
Will nevěděl, jak dlouho tak mlčeli. „Uvažoval jsem," řekl na konec nepřesvědčivě. Vložil do hlasu přísnost. „Na něco ses mě zeptal. Ale já jsem obchodník. Nedávám nic zadarmo. Prodávám to."
„Ano, pane Hamiltone." Cal byl ve střehu, ale cítil, že je Willovi Hamiltonovi sympatický.
„Na něco se tě zeptám a chtěl bych slyšet pravdu. Řekneš mi ji?"
„Ještě nevím," odpověděl Cal.
„To se mi líbí," pochválil ho Will. , Jak bys to moh vědět, dokud neznáš otázku? Namouduši se mi to líbí. Chytrá odpověď – a poctivá. Poslechni, ty máš bratra. Má ho tvůj táta radši než tebe?"
„Všichni ho mají radši," odpověděl Cal klidně. „Arona má rád každý." „Ty taky?"
„Ano. Aspoň – ano, mám." „Co znamená to „aspoň“?"
„Někdy si myslím, že je hlupák, ale mám ho rád." „A tátu?"
„Tátu mám rád moc." „Ale on má radši bratra." „To nevím."
„Před chvílí jsi řek, že chceš tátovi nahradit peníze, o které přišel. Proč?"
Cal obyčejně mhouřil oči a dával si pozor, teď je však otevřel dokořán, že se zdály hledět mimo Willa a skrz něj. Cal byl tak zajedno se svou vlastní duší, jak jen to člověk dokáže.
„Táta je dobrý člověk," řekl. „A já mu to chci vynahradit, protože já dobrý nejsem."
„Ale nebudeš dobrý, když to uděláš?"
„Nebudu," řekl Cal. „Mám špatné myšlenky."
Will se ještě nikdy nesetkal s tak nahou upřímností. Její nahota ho málem uvedla do rozpaků, přitom však věděl, jak je Cal ve své obnažené poctivosti bezpečný.
„Ještě jednu otázku," řekl. „Nemusíš mi na ni odpovídat. Dejme tomu, že bys ty peníze vydělal a dal je tátovi – nenapadlo by tě, že si jeho lásku kupuješ?"
„Napadlo, jistě. A byla by to pravda."
„To je všechno, co jsem chtěl vědět. Všechno." Will se předklonil a přitiskl si ruce k zpocenému a tepajícímu čelu. Nevzpomínal si, že by jím kdy něco tak otřáslo. A Calovi opatrně poskočilo srdce. Věděl, že vyhrál, ale nechtěl to dát najevo.
Will zvedl hlavu, sundal si brejle a osušil si je. „Pojď ven," vyzval Cala. „Projedeme se trochu."
Jezdil teď s velkým wintonem, s kapotou dlouhou jako rakev, z jejíchž útrob se ozývalo mohutné supivé mručení. Vyjeli z King City po okresce směrem na jih, vstříc šikujícím se silám jara, a před nimi vzlétaly lindušky, prozpěvující na drátěných ohradnících. Na západě se rýsoval Pico Blanco se sněžnou čepicí a řady eukalyptu, táhnoucí se napříč údolím jako větrolamy, se stříbřily novým listím.
Když Will dojel k postranní silničce vedoucí na Traskův ranč, zajel na její okraj. Nepromluvil od chvíle, kdy winton vyrazil z King City. Silný motor běžel naprázdno s hlubokým hučením.
Will se zadíval přímo před sebe a ozval se: „Cale – chceš, abychom byli partneři?"
„Chci, pane Hamiltone."
„Jenže nemám rád partnery bez peněz. Moh bych ti je půjčit, ale z toho bývají jenom potíže."
„Můžu si peníze sehnat," řekl Cal.
„Kolik?"
„Pět tisíc dolarů."
„Willy – to ti nevěřím.
Cal neodpověděl.
„Věřím ti to," řekl Will. „Vypůjčit?"
„Ano."
„Na jaký úrok?"
„Bez úroku."
„To je teda trefa. Kde si je vypůjčíš?"
„Tohle vám neřeknu."
Will zavrtěl hlavou a zasmál se. Měl výbornou náladu. „Jsem třeba blázen, ale věřím ti – a já blázen nejsem." Sešlápl prudce plyn a nechal motor znovu běžet naprázdno. „Teďka mě poslouchej. Čteš noviny?" „Ano, čtu."
„Co nevidět se zapleteme do války." „Vypadá to tak."
„Spousta lidí si to aspoň myslí. A znáš dnešní cenu fazolí? Myslím, zač můžeš v Salinas prodat sto pytlů?"
„Nevím určitě. Ale myslím, že za tři až tři a půl centu za libru." „A to přej

neví! Odkud to víš?"
„Chtěl jsem tátovi říct, aby mě nechal farmařit na ranči.", „Aha. Jenomže to pro tebe není. Na to jsi moc chytrý. Váš nájemce se jmenuje Rantani. Je to italský Švýcar, dobrý farmář. Obdělal už skoro pět set akrů. Když mu zaručíme pět centů za libru a půjčíme mu na osev, bude pěstovat fazole. Stejně jako všichni farmáři kolem. Můžeme si smluvně zajistit pět tisíc akrů fazolí." Cal namítl: „Co si počneme s pěticentovými fazolemi na třícentovém trhu? Aha! Ovšem. Ale kde máme jistotu?" Will řekl: „Jsme partneři?" „Jsme, pane Hamiltone." „Wille!" „Jsme, Wille."
„Kdy můžeš sehnat těch pět tisíc?" „Do příští středy."
„Ruku na to!" Podsaditý muž a hubený tmavý chlapec si slavnostně potřásli rukama.
Will nepouštěje Calovu ruku prohlásil: „Jsme teďka partneři. A já jsem ve styku s britskou nákupní agenturou. A mám kamaráda u intendantury. Vsadím se, že prodáme všechny suché fazole, co seženeme, aspoň po deseti centech za libru."
„Kdy je můžete prodat?"
„Dřív, než něco podepíšeme. Chtěl by sis teď zajet na ranč a promluvit si s Rantanim?" „To chtěl," souhlasil Cal.
Will zařadil s meziplynem rychlost a velký zelený winton se s řevem rozjel postranní silničkou.

KAPITOLA 42

Válka vždycky potrefí někoho jiného. V Salinas jsme byli přesvědčeni, že Spojené státy jsou nejsilnější a nejmocnější země na světě. Každý Američan v boji vyvážil deset nebo dvacet cizáků.
Pershingova expedice do Mexika proti Panchu Villovi na chvíli rozbila jeden z našich mýtů. Opravdu jsme věřili, že Mexičané nedokážou střílet rovně a že jsou kromě toho líní a hloupí. Když se naše vlastní švadrona C unaveně vrátila od hranic, dověděli jsme se od jejích příslušníků, že nic z toho není pravda. Mexičané dokázali střílet hromsky rovně! A Willova jízda osvědčila větší jezdecké umění a vytrvalost než mládenci z našeho města. Dva večery výcviku měsíčně je zrovna nezocelily. A do třetice – Mexičané zřejmě přechytračili a přelstili i Černého Jacka Pershinga. Když se k nim pak jako spojenec přidala úplavice, byla to hotová hrůza. Někteří z našich mládenců se z toho nevzpamatovali dlouhá léta.
U Němců jsme na tu mexickou zkušenost nějak zapomněli. Vrátili jsme se ke svým mýtům. Jeden Američan se vyrovnal dvaceti Němcům. Za takového stavu nám stačilo zadupat, abychom kaisera zkrotili. Neodváží se přece rušit náš obchod – jenomže se odvážil. Nebude nic riskovat a potápět naše lodi – jenomže to riskoval. Byl hlupák, ale riskoval to, a tak nám nezbývalo než se s ním chytit.
Válka, aspoň ze začátku, potrefovala jiné lidi. My, totiž já, moje rodina a přátelé, jsme měli něco jako sedadla na tribuně a přihlíželi jsme vzrušující podívané. Stejně jako se myslí, že válka vždycky postihuje ty druhé, myslí se zároveň, že jenom ti druzí mohou padnout. Panenko na nebesích, jenomže ani tohle nebyla pravda! Do Salinas začaly truchlivě docházet strašné telegramy a týkaly se našich nejbližších. Seděli jsme deset tisíc kilometrů daleko od burácení válečných lític, ale nijak nás to nezachránilo.
Legrace nás přešla. Krásky Svobody mohly konat přehlídky v bílých čepcích a v lesklých bílých uniformách. Náš strejda mohl přešupačit svůj slavnostní projev ze Čtvrtého července na agitační řeč při prodeji válečných úpisů. Na střední škole jsme mohli nosit olivové blůzy a vojenské širáky a učit se v hodinách fyziky poznávat zbraně, ale kristepane, Marty Hopps padl a chlapce Bergesů odnaproti, toho hezkého chlapce, do kterého byla naše sestřička zamilovaná od svých tří let, toho to roztrhalo na kusy!
A Hlavní třídou nemotorně pochodovali k nádraží Jižní pacifické vytáhlí a rozklácení mládenci s kufříky. Pochodovali schlíple a salinská kutálka pochodovala v jejich čele, vyhrávala „Hvězdy a pruhy navěky", doprovázely je uplakané rodiny a hudba zněla jako smuteční pochod. Odvedenci se nedívali na vlastní matky. Netroufali si. Nikdy nás nenapadlo, že by válka mohla postihnout i nás.
Pár chlapíků začalo po salinských kulečníkových hernách a výčepech roznášet šeptandu. Měli soukromé informace přímo od vojáků – nedovídáme se prý pravdu. Naši vojáci prý jdou na frontu bez pušek. Němci potápějí naše transportní lodě a vláda nám to tají. Německá armáda předčí naši o tolik, že nemáme žádnou naději. Kaiser je mazaný lišák. Chystá se k invazi do Ameriky. Ale řekne nám to Wilson? Kdepak! A tihleti hrobaři byli zpravidla právě ti, kdo předtím prohlašovali, že jeden Američan vydá v boji za dvacet Němců – přesně ti.

Celou zemí se rozjeli po skupinkách Britové ve svých cizokrajných uniformách (ale slušely jim), skupovali všechno, co nebylo zrovna přibito, a nešetřili penězi. Mnozí z těch britských nákupčích byli váleční invalidé, ale přesto chodili v uniformách. Mezi jiným nakupovali i fazole, protože ty se snadno dopravují, nekazí se a jsou zatraceně výživné. Fazole stouply na dvanáct a půl centu za libru a byly těžko k sehnání. A farmáři litovali, že svoje fazole prodali předem jenom o mizerné dva centy dráž, než byla běžná cena před šesti měsíci.
Celý národ i obyvatelé Salinského údolí začali zpívat jinou. Zpočátku jsme si zpívali, jak rozsekáme Helgoland na hadry, pověsíme kaisera, došlápneme si na Německo a vymeteme to svinstvo nadrobené těmi zatracenými cizáky. Ale najednou se místo toho objevily písničky jako: „Červený žár šlehá stále blíže a v něm sestra Červeného kříže stojí jako růže Země nikoho." Nebo: „Haló, centrálo, spojte mě s nebem, já musím mluvit s tatínkem." Anebo: „Za soumraku, za večera, dětská modlitba zní z šera - Bože, vyřiď tátovi, ať mi odpoví…" Byli jsme jako rvavý, ale nezkušený chlapeček, který v prvním kole dostane do nosu, najednou ho to bolí a chtěl by mít rvačku za sebou.

KAPITOLA 43

Jednou v pozdním létě se Lee vrátil z nákupu se svým velkým košíkem. Lee se od příchodu do Salinas začal oblékat jako konzervativní Američan. Z domu vycházel vždycky v černých soukenných šatech. Nosil bílé košile s vysokými tuhými límečky a místo kravaty si oblíbil úzké černé mašle, jaké kdysi bývaly odznakem senátorů z jižních států. Klobouky měl černé s rovnou střechou a s nepromáčknutým kulatým dýnkem, jako by si pod ním dosud nechával místo pro stočený cop. Byl zkrátka jako ze škatulky.
Adam se jednou zmínil o nenápadné eleganci Leeho oblečení a Lee se na něj zazubil: „Já musím," prohlásil. , Jenom hodně bohatý člověk si může dovolit chodit oblečený tak špatně jako vy. Chudák se musí oblékat dobře."
„Chudák!" vybuchl Adam. „Nakonec nám budete půjčovat!"
„Dost možná," poznamenal tenkrát Lee.
Toho odpoledne v pozdním létě postavil těžký koš na zem. „Zkusím udělat dýňovou polívku," prohlásil. „Podle čínského receptu. Mám ho od jednoho bratrance z čínské čtvrti. Bratranec prodává prskavky a má hernu."
„Já myslel, že žádné příbuzné nemáte," řekl Adam.
„Všichni Číňané jsou navzájem spřízněni, a ti, co se jmenují Lee, nejblíž ze všech," řekl Lee. „Bratranec je z větve Suey Dong. Nedávno se musel schovávat, aby si zachoval zdravou kůži, a naučil se přitom vařit. Vezmete dýni, dáte ji do hrnce a opatrně skrojíte vršek, strčíte do ní celé kuře, houby, vodní kotvice, pórek, a maličko to okořeníte zázvorem. Pak vršek zase přiklopíte a pomalu tu dýni vaříte, pokud možno dva dny. Prý je to dobré."
Adam se zakláněl v křesle, prsty měl propletené za hlavou a usmíval se do stropu. „Dobré, jistě to je dobré, Lee," zabrumlal.
„Vždyť jste ani neposlouchal," řekl Lee.
Adam se pomalu napřímil. „Člověk si myslí, že zná vlastní děti," prohlásil zčistajasna, „a najednou vidí, že je vůbec nezná."
Lee se usmál. „Ušla vám nějaká podrobnost z jejich života?" zeptal se.
Adam se zasmál. „Přišel jsem na to jenom náhodou. Viděl jsem, že se Aron o prázdninách nezdržoval moc doma, ale myslel jsem si, že si někde venku hraje."
„Hraje!" ušklíbl se Lee. „Aron si nehraje už léta."
„To je teď jedno," pokračoval Adam. „Potkal jsem zkrátka pana Kilkennyho, toho ze střední školy, znáte ho? A pan Kilkenny si myslel, že o tom všem vím. Víte, co ten kluk udělal?"
„Ne," řekl Lee.
„Nastudoval látku za celý příští rok. Přihlásil se ke zkouškám na univerzitu, aby tak ušetřil rok. A Kilkenny věří, že ty zkoušky udělá. Co byste tomu řek?"
„Pozoruhodné," poznamenal Lee. „A proč to dělá?"
„Aby ušetřil rok, přece!"
„A nač ho chce ušetřit?"
„Sakra, Lee, má přece ctižádost. Nechápete to?"
„Ne," odpověděl Lee. „To jsem nechápal nikdy."
Adam pokračoval: „Nikdy se mi o tom nezmínil. Jestlipak to ví Cal?"
„Aron to nejspíš myslí jako překvapení. Neměli bychom o tom začínat, dokud to neřekne sám."
„Máte pravdu. Víte, Lee, že jsem na něj pyšný? Ohromně pyšný. Dělá mi to dobře u srdce. Přál bych si, aby takovou ctižádost měl i Cal."
„Třeba ji má," řekl Lee. „Třeba má taky nějaké tajemství."

„Snad. Jeho jsem vlastně v poslední době taky moc neviděl. Myslíte, že mu to prospívá, když je pořád z domu?"
„Cal se snaží najít sám sebe," řekl Lee. „Takováhle hra na schovávanou není myslím nic neobvyklého. Někteří lidé takoví zůstanou po celý život – beznadějně."
„Jen si to představte," rozpřádal svou myšlenku Adam. „O celý rok napřed! Až nám to řekne, měli bychom mu dát nějaký dárek."
„Zlaté hodinky," navrhl Lee.
„Výborně! Koupím mu je a dám mu do nich vyrýt věnování. Co bych tam měl dát napsat?"
„To vám poradí zlatník," řekl Lee. „Po dvou dnech vytáhnete kuře z dýně, vykostíte je a maso dáte zpátky."
„Jaké kuře?"
„Z dýňové polívky," řekl Lee.
„Máme dost peněz, abychom ho na tu vysokou poslali, Lee?"
„Jestli budeme šetřit a jestli si Aron nezvykne na nákladné choutky."
„To si nezvykne," prohlásil Adam.
„Já si to o sobě taky nemyslel – a zvyk jsem si na ně."
Lee se s obdivem zadíval na rukáv svého kabátu.
* * *
Fara episkopálního kostela sv. Pavla byla velká a rozsáhlá. Byla postavena pro faráře s velkými rodinami. Pan farář Rolf, svobodný člověk s prostými potřebami, většinu domu neobýval, ale když Aron potřeboval k učení pracovnu, dal mu k dispozici velký pokoj a pomáhal mu ve studiu.
Pan Rolf měl Arona rád. Líbil se mu jeho andělsky krásný obličej, jeho hladké tváře, úzké boky a dlouhé rovné nohy. Rád s ním sedával v pokoji a pozoroval Aronův obličej stažený pracovním úsilím. Chápal, proč se Aron nemůže učit doma v atmosféře nenavozující přesné a jasné myšlení. Pan Rolf se na Arona díval jako na svůj výtvor, na svého duchovního syna, na svůj příspěvek církvi. Bděl nad ním v jeho zápase o celibát a měl pocit, že ho vede do klidných vod.
Diskutovali spolu dlouze, osobně a důvěrně. , Já vím, že bývám kritizován," svěřoval se pan Rolf. „Mám náhodou o církvi vyšší představu než někteří jiní lidé. Nikdo mě nepřesvědčí, že by zpověď nebyla právě tak důležitá svátost jako přijímání. A pamatuj na moje slova – já ji taky obnovím, ale opatrně a postupně."
„Až budu mít svou farnost, udělám to taky."
„Vyžaduje to velký takt," podotkl pan Rolf.
Aron řekl: „Chtěl bych, abychom měli v naší církvi něco – proč bych to vlastně nepověděl? Něco na způsob augustiniánů nebo františkánů. Nějaké útočiště. Připadám si občas špinavý. Chtěl bych té špíně utéct a očistit se."
„Já vím, co cítíš," řekl pan Rolf vážně. „Ale v tom s tebou nemohu souhlasit. Nedovedu si představit, že by náš Pán Ježíš chtěl, aby jeho kněží přestali sloužit světu. Vzpomeň si, jak trval na tom, abychom šířili evangelium, pomáhali nemocným a chudým a snížili se dokonce až do bahna, abychom z něj pozvedli hříšníky. Musíme se vždycky přesně řídit jeho příkladem."
Oči se mu rozzářily a v hlase mu zazněl hrdelní tón, jakého užíval při kázání. „Řeknu ti něco, co bych ti snad ani říkat neměl. Doufám jen, že v tom nebudeš vidět žádnou pýchu. Ale určitá sláva v tom je. Posledních pět neděl k nám chodí na večerní bohoslužby jedna žena. Z kůru na ni nejspíš nevidíš. Sedává vždycky v poslední řadě vlevo – vlastně ano, můžeš ji vidět. V určitém úhlu. Ano, můžeš ji vidět. Nosí závoj a vždycky odchází dřív, než se po závěrečném chorálu dostanu dozadu."
„Kdo to je?" zeptal se Aron.
„Ehm, budeš muset takové věci taky poznat. Naprosto diskrétně jsem se přeptal – a to by tě nenapadlo, na co jsem přišel. Je to – ehm – majitelka jednoho smutně proslulého podniku."
„Tady v Salinas?"
„Tady v Salinas." Pan Rolf se naklonil vpřed. „Arone, vidím, s jakým se na to díváš odporem. Musíš to překonat. Nezapomeň na našeho Pána a Maří Magdalénu. Říkám ti bez jakékoli pýchy, že bych ji rád pozdvihl z bahna."
„Co tady hledá?" zeptal se Aron.
„Možná právě to, co jí můžeme nabídnout – spásu. Vyžádá si to veliký takt. To už vidím. A pamatuj si, co říkám – takoví lidé jsou plaší. Jednou mi zaťuká na dveře a bude prosit o vpuštění. A pak se, Arone, pomodlím o moudrost a trpělivost. Musíš mi to věřit – když k takové věci dojde, když ztracená duše hledá světlo, je to nejvyšší a nejkrásnější zážitek, jaký může kněze potkat. Proto tady jsme, Arone. Proto tu jsme."
Pan Rolf s námahou ovládl dech. „Modlím se k Bohu, abych pak neztroskotal,"

řekl.
* * *
Adam Trask viděl válku ve světle svých nezřetelných vzpomínek na tažení proti Indiánům. Nikdo si nedovedl představit ohromnou válku zachvacující celé národy. Lee pročítal evropské dějiny a snažil se z vláken minulosti odhadnout budoucí vývoj.
Lízá Hamiltonová umřela s drobným nuceným úsměvem a její lícní kosti se zdály otřesně vysoké, když jí z tváří vyprchala všechna červeň.
A Adam netrpělivě čekal, až Aron přijde s oznámením, že složil zkoušky. Masivní zlaté hodinky ležely pod kapesníky v horní zásuvce jeho prádelníku a Adam je stále natahoval, nařizoval a kontroloval jejich přesnost podle vlastních hodinek.
Lee dostal instrukce předem. Ten den, až to Aron oznámí, měl upéci k večeři krocana a dort.
„Musíme to pořádně oslavit," řekl Adam. „Co byste říkal šampaňskému?"
„Výborně," souhlasil Lee. „Četl jste někdy von Clausewitze?"
„Kdo je to?"
„Moc ta četba nepovzbudí," řekl Lee. , Jednu láhev šampaňského?"
„To stačí. Jenom abychom si připili. Patří to k oslavě." Adama ani nenapadlo, že by Aron zkoušky neudělal.
Aron přišel jednou odpoledne domů a zeptal se Leeho: „Kde je táta?"
„Holí se."
„Nebudu na večeři doma," oznámil Aron.
V koupelně zůstal stát za otcem a oslovil jeho namydlenou tvář v zrcadle. „Pan Rolf mě pozval na večeři na faru."
Adam si utřel břitvu složeným kouskem toaletního papíru. „To je hezké," řekl. „Můžu se vykoupat?"
„Hned budu hotov," odpověděl Adam.
Když Aron prošel obývacím pokojem, dal dobrou noc a vyšel ven, Cal s Adamem se za ním zadívali. „Navoněl se mou kolínskou," poznamenal Cal. „Ještě ho cítím."
„To bude nějaká nóbl večeře," řekl Adam.
„Nedivím se mu, že to chce oslavit. Nadřel se dost."
„Oslavit?"
„Zkoušky. To ti nic neřek? Zrovna je složil."
„Jistě – ty zkoušky." Adam se pokusil zatvářit jakoby nic. „Samozřejmě že mi to řek. Vytáh se, kluk jedna. Jsem na něj pyšný. Nejspíš mu dám zlaté hodinky."
Cal se utrhl: „Neřek ti nic!"
„Ale řek, samosebou. Dneska ráno."
„Dnes ráno ještě nic nevěděl." Cal vstal a vyrazil z domu.
Pustil se rychlým krokem do houstnoucí tmy, prošel Centrální třídou, kolem parku a kamenného domu Jacksona Smarta, až tam, kde končilo pouliční osvětlení, ulice přecházela v okresní silnici a zahýbala, aby se vyhnula Tollotově farmě.
V deset večer Lee, který šel hodit na poštu dopis, našel Cala sedícího na nejnižším schodě přední verandy. „Co je s tebou?" zeptal se ho.
„Byl jsem se projít."
„A co je s Aronem?"
„Nevím."
„Jako by ses nějak vztekal. Nechceš mě doprovodit na poštu?"
„Ne"
„Co tady tak sedíš?"
„Vymlátím z něho duši."
„Nedělej to," řekl mu Lee.
„Proč ne?"
„Protože bys to asi nedokázal. Nadělal by z tebe fašírku."
„Nejspíš jo," připustil Cal. „Parchant jedna mizerná!"
„Dej si pozor na jazyk."
Cal se zasmál. „Tak já s tebou půjdu."
„Čet jsi někdy von Clausewitze?"
„Ani nevím, kdo to je."
Když se Aron vrátil domů, čekal na něj na nejnižším schodě přední verandy Lee.
„Zachránil jsem tě před vejpraskem," řekl mu. „Posaď se!"
„Jdu si lehnout."
„Posaď se. Chci si s tebou promluvit. Proč jsi tátovi neřek, žes udělal ty zkoušky?"
„Nechápal by to."
„Nekouslo tě něco do zadku?"
„Takové řeči nemám rád."
„A proč myslíš, že tak mluvím? Nemluvím sprostě jen tak pro nic za nic. Arone,

táta tím zrovna žije!"
„Jak se o tom dověděl?"
„Měls mu to povědět sám."
„Do toho ti nic není."
„Běž za ním a probuď ho, jestli spí, jenomže si myslím, že nespí. A pověz mu to!"
„Ani mě nenapadne."
Lee promluvil tichým tónen: „Arone, pral ses někdy s někým o polovičku menším, nežli jsi sám?"
„Co tím myslíš?"
„Je to strašně nepříjemná zkušenost. Ten menší si nedá pokoj, ty ho nakonec musíš praštit, a tím je to horší. Pak v tom opravdu lítáš."
„O čem to mluvíš?"
„Jestli neuděláš, co ti říkám, Arone, tak se s tebou poperu. Není to komické?"
Aron se snažil projít kolem. Lee se mu postavil do cesty s drobnými pěstičkami neúčinně zaťatými a celý jeho postoj působil tak pošetile, že se sám rozesmál.
„Nevím, jak do toho, ale aspoň to zkusím," prohlásil.
Aron před ním nervózně ucouvl. A když se konečně posadil na schody, Lee si zhluboka oddechl: „Zaplaťpánbůh, že to máme za sebou. Bývala by to hrůza. Podívej se, Arone, nemůžeš mi říct, co se to s tebou děje? Vždycky ses mi svěřoval."
Aronovi najednou povolily nervy. „Chci pryč! Tohle město je samá špína!"
„Ba ne, není. Není horší než jiná města."
„Já sem nepatřím. Nejraději bych se sem byl nikdy nestěhoval. Nevím, co to se mnou je. Chci odtud pryč!" Poslední slova přímo zakvílel.
Lee ho konejšivě objal kolem širokých ramen. „Rosteš, Arone. To bude tím," řekl tiše. „Někdy si myslím, že nás v té době svět zkouší nejhůř, obracíme se do sebe a díváme se na sebe s hrůzou. Jenže to není nejhorší. Myslíme si, že do nás každý vidí. Špína nám připadá obludně černá a čistota zářivě bílá. To přejde, Arone. Jenom měj chvilku strpení, ono to přejde. Moc ti asi neulevím, protože tomu nevěříš, ale já ti lip pomoct nemůžu. Snaž se věřit, že nic není tak dobré ani tak zlé, jak to vidíš teď. Snad ti to přece jen trochu pomůže. Běž se teď vyspat, ráno brzy vstaň a řekni tátovi o těch zkouškách. Barvitě mu je popiš. Táta je na tom hůř než ty, poněvadž před sebou nemá žádnou báječnou vysněnou budoucnost. Dělej aspoň, jako bys to cítil. To by řekl Sam Hamilton. Tvař se, že je to pravda, a třeba to bude pravda. Dělej, že to cítíš. A teď se běž vyspat. Já musím upéct dort – k snídani. A, Arone, táta ti nechal na polštáři dárek."

KAPITOLA 44

Teprve když Aron odešel na vysokou školu, poznala Abra zblízka jeho rodinu. Aron s Abrou žili v ohrazeném světě pro sebe. Když Aron odešel, upjala se Abra k ostatním Traskovým. Zjistila, že Adamovi víc důvěřuje a Leeho že má radši než svého vlastního otce.
O Calovi byla na rozpacích. Někdy ji dopaloval, jindy v ní jitřil bolest a někdy v ní vyvolával zvědavost. Jako by s ní věčně nějak soutěžil. Nevěděla, jestli ji má rád nebo ne, a tak neměla ráda jeho. Ulevilo se jí vždycky, když při její návštěvě nebyl doma a nepokukoval po ní těmi kradmými, odhadujícími, soudícími a zamyšlenými pohledy, při kterých vždycky odvrátil oči, když ho přistihla.
Abra byla vzpřímená a silná žena s krásnými ňadry, vyvinutá a připravená k zasvěcení – ale dosud čekala. Zvykla si chodit k Traskovům po škole, sedávat s Leem a předčítat mu úryvky z Aronových každodenních dopisů.
Aronovi se ve Stanfordu stýskalo. Jeho dopisy překypovaly tesknou touhou po milovaném děvčeti. Když byli spolu, bral to jako samozřejmost, ale na univerzitě sto čtyřicet kilometrů vzdálené k ní vášnivě vzplanul a uzavřel se před svým okolím. Studoval, jedl, spal a psal Abře – to byl jeho celý život.
Abra odpoledne sedávala s Leem v kuchyni a pomáhala mu vyloupávat fazole nebo hrášek. Někdy udělala domácí nugát a velice často zůstala na večeři, aby nemusela domů k rodičům. S Leem mohla mluvit o všem na světě. Kdežto těch pár témat, na která mohla zavést řeč s otcem a matkou, byly nudné a mělké malichernosti, a většinou nebyly ani opravdové. I v tom byly rozhovory s Leem odlišné. Abra s ním chtěla mluvit jenom o opravdových věcech, třebaže si nebyla docela jistá, co to vlastně znamená.
Lee sedával s drobným úsměvem a hbité útlé ruce mu při práci jenom hrály, jako by ožívaly samostatným životem. Abra si ani neuvědomovala, že mluví jenom o sobě. A Lee se někdy při jejím povídání v duchu zatoulal, znovu se vrátil a zase se rozběhl jako roztoulaný pes, pokýval občas hlavou a tiše si pobroukával.
Měl Abru rád a cítil v ní sílu, dobrotu i vřelé srdce. Její rysy se vyznačovaly

onou smělou strukturou svalstva, která může nakonec vést k ošklivosti nebo k velké kráse. Lee si při jejím vyprávění představoval kulaté hladké tváře Kantonců, svého vlastního plemene. I vyhublé působily jako úplňky. Leemu by se tenhle typ měl líbit nejvíc, poněvadž naše představa krásy musí nějak odpovídat nám samým, ale nelíbil se mu. Když myslel na čínský typ krásy, vyvstávaly mu v duchu železné dravci tváře Mandžuů, arogantní a neústupné tváře lidí s nepochybnou zděděnou autoritou.
Abra právě říkala: „Třeba to v něm bylo hned od začátku. Já nevím. Nikdy o svém tátovi moc nemluvil. Teprve když pana Traska potkalo to – víte – s tím salátem, Aron se nějak dopálil."
„Proč?" zeptal se Lee.
„Lidi se mu smáli."
Leeho pozornost se najednou zbystřila. „Aronovi? Proč jemu? Vždyť s tím neměl nic společného."
„Ale měl takový dojem. Chcete vědět, co si o tom myslím já?"
„Samozřejmě," přikývl Lee.
„Pořád o tom uvažuju a ještě jsem to nedomýšlela. Zdá se mi, že si vždycky připadal – tak nějak zmrzačený nebo nehotový – protože neměl mámu."
Lee otevřel oči dokořán a znovu sklopil víčka. Pak přikývl. „Rozumím. Zdá se ti Cal taky takový?"
„Ne."
„Tak proč Aron?"
„Na to jsem ještě nepřišla. Někdo možná něco potřebuje víc než druhý, nebo něco víc nenávidí. Můj táta nenávidí turín. Odjakživa. Bůhvíproč. Turín ho dokáže dohnat k zuřivosti, ale vážně. Máma jednou – no, chtěla mu dát lekci a uvařila kastrol tuřínové kaše, hodně ji opepřila a zapekla dohněda se sýrem. Táta sněd půl talíře a pak se teprve zeptal, co to je. Máma řekla, že turín, a táta praštil talířem o zem, vstal a odešel z domu. Nikdy jí to myslím neodpustil."
Lee se zasmál. „To klidně moh, poněvadž mu řekla, že to byl turín. Ale představ si, Abro, že by se jí byl zeptal, ona mu řekla něco jiného, jemu by to chutnalo a sněd by ještě porci. A pak by na to teprve přišel. To by ji byl schopen zamordovat."
„Nejspíš. Zkrátka si myslím, že Aron potřeboval mámu víc než Cal. A zdá se mi, že to vždycky nějak vyčítal tátovi."
„Proč to?"
„Nevím. Ale myslím si to."
„Ty jsi rozumbrada, viď?"
„Je to snad chyba?"
„Ne, to víš, že ne."
„Mám udělat trochu nugátu?"
„Dneska ne. Ještě tam nějaký máme."
„Tak co můžu udělat?"
„Můžeš naklepat bifteky a obalit je v mouce. Najíš se s námi?"
„Děkuju, dneska ne. Jdu někam na oslavu narozenin. Myslíte, že z něho bude kněz?"
„Jak to mám vědět?" pokrčil rameny Lee. „Třeba ho to přejde."
„Doufám, že nebude," řekla Abra a pleskla se přes pusu, užaslá, jak jí to mohlo uklouznout.
Lee vstal, vytáhl prkýnko, položil na ně syrové maso a sypátko s moukou.
„Naklepej je tupou hranou nože," řekl.
„Já vím." Abra doufala, že ji Lee přeslechl.
Ale Lee se zeptal: „Proč nechceš, aby z něho byl kněz?"
„Neměla jsem to říkat."
„Proč bys neřekla, co si myslíš? Nemusíš mi nic vysvětlovat." Vrátil se na svou židli a Abra posypávala bifteky moukou a naklepávala je velkým kuchyňským nožem. Ťupťup – „neměla bych tak mluvit" – ťupťup.
Lee odvrátil hlavu, aby se Abra vzpamatovala.
„Všechno přehání," řekla do naklepávání. „Když církev, tak vysokou církev. Mluvil o tom, že by se kněží neměli ženit."
„Jeho poslední dopis vypadal jinak," poznamenal Lee.
„Já vím. Ale předtím." Nůž přestal naklepávat. V Abřině mladé tváři se odrazil zmatek a bolest. „Lee, já pro něj nejsem dost dobra.
„Co tímhle, prosím tě, myslíš?"
„Docela vážně. Aron nemyslí na mě. Vysnil si nějakou jinou a oblík si ji do mé kůže. A já taková nejsem – ne jako ta vysněná."
„Jaká je ta vysněná?"
„Čistá!" povzdechla si Abra. „Absolutně čistá. Jako lilium – nikdy ji nenapadne nic špatného. Já taková nejsem."

„To není nikdo."
„Aron mě nezná. Ani mě nechce znát. Chce tu svoji – bílou pani.
Lee zamnul mezi prsty drobek sucharu. „Nemáš ho snad ráda? Jsi hodně mladá, ale na tom myslím nezáleží."
„Samosebou, že ho mám ráda. Budu jeho žena. Ale chci, aby mě měl rád taky. A jak může, když mě vůbec nezná? Myslívala jsem si, že mě zná. Teď si nejsem jistá, jestli mě kdy znal vůbec."
„Třeba prožívá těžkou dobu, která nepotrvá věčně. A ty jsi chytré děvče – moc chytré. Je to hodně těžké vyrovnat se té – oblečené do tvé kůže?"
„Pořád se bojím, že ve mně objeví něco, co v tamté není. Že se dopálím nebo mu nebudu vonět – tak něco. Že na to přijde."
„Třeba taky ne," namítl Lee. „Ale musí to být těžké žít jako lilie, jako božská panna, a zároveň být taková, jaká jsi. Lidi někdy nevydechují květinovou vůni."
Pokročila ke stolu. „Lee, já bych chtěla…"
„Nesyp mi mouku na podlahu! Co bys chtěla?"
„Napadlo mě to při tom uvažování. Připadá mi, že Aron – když neměl maminku – že si do ní vložil všechny svoje sny."
„Možná. A dál si myslíš, že ti to všechno uvázal na krk." Zahleděla se na něj a prsty přitom jemně přejížděla ostří nože. „A ty bys ráda našla cestu, jak se toho zase zbavit."
„Ano."
„A co kdyby ses mu pak přestala líbit?"
„Radši bych to riskovala. Radši bych byla sama sebou."
Lee si povzdechl: „Že se vždycky takhle musím zamíchat do záležitostí druhých lidí! A přitom neumím pořádně odpovědět na nic. Naklepáš to maso, nebo to mám udělat já?"
Abra se vrátila k práci. „Zdá se vám komické, že to beru tak vážně, když nemám ještě ani po maturitě?"
„Nezdá se mi, že bys to mohla brát jinak," odpověděl jí Lee. „Smích přichází až později, jako zuby moudrosti, a smích nad sebou samým až nakonec, v bláznivém závodě se smrtí, a někdy na něj už nezbude dost času."
Abra začala klepat rychleji v nepravidelném a nervózním rytmu. Lee skládal na stole různé vzorky z pěti zelených fazolí – čáru, pravý úhel, kroužek. Naklepávání ustalo. „Je paní Trasková naživu?"
Lee na okamžik utkvěl prstem ve vzduchu nad jednou fazolí a pak ji pomalu posunul tak, že se kroužek změnil v otazník. Aniž vzhlédl, věděl, že ho Abra pozoruje. Viděl dokonce v duchu, jak se nad svou otázkou zděsila. Myšlenky mu zavířily jako krysa pobíhající dokola v drátěné pasti. Pak si vzdychl a vzdal se. Pomalu se otočil, podíval se na Abru a zjistil, že si její výraz představil přesně.
Promluvil bezvýrazným tónem: „Napovídali jsme toho spolu spoustu, ale nevzpomínám si, že bychom někdy mluvili o mně." Plaše se usmál. „Abro, dnes ti o sobě musím říct. Jsem sluha. Jsem starý člověk. A jsem Číňan. To ostatně víš. Kromě toho jsem unavený a zbabělý."
„Vy přece nejste…" začala.
„Jen mlč," zarazil jí. , Jsem tak zbabělý, že se mi nechce strkat prsty do žádných lidských patálií."
„Jak to myslíte?"
„Abro, vzteká se tvůj táta ještě na něco kromě turínu?"
Abra se zatvářila paličatě. „Na něco jsem se vás ptala."
„Já nic neslyšel," odpověděl Lee důvěrně ztišeným hlasem. „Na nic ses neptala, Abro."
„Myslíte si, že jsem mqc mladá…" namítla Abra.
Lee jí skočil do řeči. „Kdysi jsem pracoval u jedné pětatřicátnice, které se nedokázala dotknout žádná zkušenost, poznání, ani krása. Kdyby jí bylo šest, rvali by si nad ní rodiče vlasy. Jenže v pětatřiceti směla vládnout penězi i lidmi kolem sebe. Ba ne,
Abro, věk s tím nemá nic společného. Kdybych měl co říct, řek bych to právě tobě."
Dívka se na něj usmála. „Jsem dost chytrá," poznamenala. „Mám vám to dokázat?"
„Chraň pánbůh!" zaprotestoval Lee.
„Tak nechcete, abych se na to pokusila přijít sama?"
„Dělej si, co chceš, jen když do toho nezatáhneš mě. I ten nejslabší a nejnicotnější člověk nese na bedrech tolik hříchů, kolik jen unese. A já jich mám ažaž. Vedle některých jiných hříchů nejsou možná zvlášť efektní, ale mně můj náklad úplně stačí. Nezlob se na mě."
Abra sáhla přes stůl a dotkla se zamoučenými prsty hřbetu jeho ruky. Měl na ní napjatě lesklou pokožku. Podíval se na bílou moučnou šmouhu po jejích prstech.

Abra řekla: „Táta chtěl syna. Myslím, že nenávidí turín a děvčata. Kdekomu vykládá, jak mi dal to bláznivé jméno. „Abra tu byla dřív, nežli jsem dechu nabral zavolat jiného, a tak mi přišla Abra.“"
Lee se na ni usmál. , Jsi moc milé děvče. Jestli přijdeš zítra na večeři, koupím turín."
Abra se tiše zeptala: „Je naživu?"
„Je," přisvědčil Lee.
Bouchly přední dveře a do kuchyně vešel Cal. „Nazdar, Abro. Lee, je táta doma?"
„Ne, ještě ne. Co se tak culíš?"
Cal mu podal šek. „Tohle vracím tobě."
Lee se na šek podíval. „Úrok jsem nechtěl," řekl.
„Tak je to lepší. Třeba si to zas vypůjčím."
„Neřekneš mi, kdes to vzal?"
„Ne. Zatím ještě ne. Mám nápad…" Zaletěl očima k Abře.
„Já už musím domů," ozvala se dívka.
Cal se rozhodl: „Abra to ostatně může slyšet taky. Udělám to na Den díkůvzdání, takže Abra nejspíš přijde k nám, až Aron přijede domů."
„Co uděláš?" zeptala se.
„Mám pro tátu dárek."
„Copak?"
„To ti neřeknu. Však uvidíš."
„Ví to Lee?"
„Ví, ale nepoví."
„Ještě jsem tě neviděla takhle – veselého," poznamenala Abra. „Vlastně jsem tě neviděla veselého nikdy." Pocítila k němu náhlou sympatii.
Po Abřině odchodu se Cal posadil. „Nevím, jestli mu to na Díkůvzdání mám dát před večeří nebo až po ní."
„Až po ní," doporučil mu Lee. „Máš opravdu ty peníze?"
„Patnáct tisíc dolarů."
„Čestně?"
„Myslíš tím, jestli jsem je neukrad?"
„Právě to."
„Čestně," ujistil ho Cal. „Pamatuješ, jak jsme Aronovi připíjeli šampaňským? Koupíme šampaňské. A – co abychom vyzdobili jídelnu? Abra by nám třeba pomohla."
„Myslíš si vážně, že táta stojí o peníze?"
„Proč by nestál?"
„Doufám, že máš pravdu," řekl Lee. „Jak ti to šlo ve škole?"
„Moc ne. Po Díkůvzdání to doženu."
* * *
Příští den po škole dohonila Abra Cala. „Nazdar Abro," pozdravil se s ní.
„Udělalas dobrej nugát." „Tentokrát byl suchej. Měla jsem ho udělat vláčnější."
„Lee je do tebe úplně blázen. Cos to s ním provedla?" „Mám ho ráda." A pak:
„Cale, na něco se tě chci zeptat." „Na co?"
„Co je to s Aronem?" „Jak to myslíš?"
„Jako by myslel jenom na sebe." „To snad není žádná novinka. Pohádali jste se?"
„Ne teď. Chytili jsme se tenkrát, když říkal, že půjde na kněze a že se nechce ženit, a tenkrát stál na svém." „Že by si tě nevzal? To si nedovedu představit."
„Teďka mi píše zamilovaný dopisy, Cale – jenomže je nepíše mně."
„Tak komu?"
„Připadá mi, jako by je psal – sám sobě."
Cal poznamenal: „Vím o té vaší vrbě."
Ani ji to nepřekvapilo. „Tak?" zeptala se.
„Máš na Arona vztek?"
„Vztek ne. Ale nějak mi uniká. Neznám ho."
„Jen počkej," řekl Cal. „Třeba se něčím musí prokousat."
„Ráda bych věděla, jestli se z toho dostane. Myslíš si, že jsem se mohla celou tu dobu plést?"
„Co já vím?"
„Cale, je to pravda, že se touláš po nocích a chodíš dokonce do – do vykřičených domů?"
„Je to pravda. To ti pověděl Aron?"
„Ne, Aron ne. Ale proč tam chodíš?"
Kráčel vedle ní a neodpovídal.
„Pověz mi to!"
„Proč tě to zajímá?"
„Je to proto, že je v tobě něco špatného?"
„Co si pod tím představuješ?"
„Já taky nejsem dobrá," řekla Abra.

„Zbláznila ses? Aron to z tebe vytluče."
„Myslíš?"
„To se rozumí," řekl Cal. „Ten musí."

KAPITOLA 45

Joe Valery proplouval životem tím způsobem, že měl oči na stopkách, že špičatil uši, a jak sám říkal, že nenastavoval zbytečně krk. Po kapkách v něm narůstala nenávist – nejdřív k matce, která ho zanedbávala, a k otci, jenž ho střídavě řezal a pak nad ním ronil slzy. Pak už bylo snadné přenést tu rozvíjející se nenávist na učitelku, která ho trestala, na policajta, který ho honil, a na kněze, který mu kázal. Ještě dřív, než se octl před prvním soudcem, vypěstoval si Joe jaksepatří nenávist k celému světu.
Nenávist však nemůže existovat sama o sobě. Potřebuje lásku – jako spoušť, ostruhu nebo dráždidlo. Joe v sobě záhy vypěstoval něžnou protektorskou lásku k Joeovi. Joea konejšil, lichotil mu a hýčkal ho. Vybudoval mu hradbu, aby ho ochránil před nepřátelským světem. Joe tak postupně vyrostl v nikdy nechybující lilium. Jestliže se dostal do nějaké šlamastyky, mohl za to zlý svět, který se proti němu spikl. A jestliže Joe zaútočil proti světu, dělal to z pomsty, o kterou si všichni ti parchanti sami říkali. Joe svého miláčka zahrnoval největší péčí a vypracoval si řadu privátních pravidel asi v tomhle smyslu:
1. Nikomu nevěř. Ty svině jdou po tobě.
2. Drž hubu. Nenastavuj krk.
3. Natahuj uši. Když šlápnou vedle, chyť se toho a čekej.
4. Všechno jsou to parchanti a za všechno, co jim provedeš, si můžou sami.
5. Na všechno jdi od lesa.
6. Žádný ženský nevěř ani nos mezi vočima.
7. Spoléhej jedině na prachy. Každej po nich pase. Každej se za ně dá koupit.
Měl těch pravidel víc, ale to byla jen detailní zdokonalení. Jeho systém fungoval, a protože Joe neznal žádný jiný systém, neměl ho s čím srovnat. Věděl, že člověk musí být koumes, a za koumesa se považoval. Když mu něco vyšlo, bylo to následkem jeho vlastní mazanosti, když mu to sklaplo, měl prostě smůlu. Díru do světa sice neudělal, ale proplouval s minimálním úsilím. Kate ho zaměstnávala, poněvadž věděla, že za peníze nebo ze strachu vzepřít se udělá všechno. Neměla o něm žádné iluze. V jejím podniku byl Joe nezbytná rekvizita. Po nástupu do zaměstnání pátral Joe u Kate nejdřív po slabinách, ze kterých žil – po ješitnosti, smyslnosti, strachu nebo špatném svědomí, hrabivosti nebo hysterii. Byl přesvědčen, že je najde, poněvadž jde o ženskou. Pak utrpěl důkladný šok, kdy/ zjistil, že má-li Kate nějakou slabost, on na ni přijít nedokáže. Ta ženská myslela a jednala jako chlap – jenomže tvrději, rychleji a mazaněji. Joe se dopustil několika omylů a Kate mu omočila čumák v jeho vlastní loužičce. A tak k ní pojal obdiv, pramenící ze strachu.
Když shledal, že ji v tom a onom nepodfoukne, ztratil naději, že by ji dokázal podfouknout vůbec. Kate si ho zotročila, jako si vždycky zotročovala ženy. Dávala mu najíst a na oblečení, komandovala ho a trestala.
Jakmile Joe jednou uznal, že je Kate chytřejší než on, stačil už jen krůček, aby ji považoval za nejchytřejší bytost na světě. Oceňoval na ní dvě velké přednosti: že je mazaná a že má kliku – nic lepšího si člověk nemůže přát. Rád pro ni dělal špinavou práci – a bál se ji nedělat. Kate se nikdy nesplete, říkával si Joe. A když jí člověk hraje do ruky, tak se o něj postará. Z téhle myšlenky se vyvinul zakořeněný návyk. Když dal vyhnat Ethel přes hranice okresu, patřilo to pro něj prostě k denní rutině. Kate věděla, co dělá, a Kate byla mazaná.
* * *
Kate při záchvatech dny špatně spala. Zrovna cítila, jak jí nabíhají a tvrdnou klouby. Někdy se snažila myslet na jiné věci, i na nepříjemnosti, aby zahnala bolest a pomyšlení na své pokřivené prsty. Někdy se pokoušela vybavit si všechny podrobnosti v nějaké místnosti, kde dávno nebyla. Někdy zírala do stropu, promítala si na něj sloupce čísel a sčítala je. Někdy se hroužila do vzpomínek. Představovala si obličej pana Edwardse, jeho šaty a dokonce i slovo, které měl vyraženo na kovové přezce šlí. Nikdy předtím si je neuvědomila, ale věděla, že to bylo slovo „Excelsiora.
Často v noci myslela na Faye, vybavovala si její oči, vlasy, tón jejího hlasu a třepetání jejích rukou a vyboulenou jizvu vedle nehtu na levém palci, pozůstatek po dávném říznutí. Zkoumala si svoje pocity vůči Faye. Nenáviděla ji, nebo ji měla ráda? Nebo ji litovala? Lituje teď, že ji zabila? Sledovala své vlastní myšlenky jako píďalka. Zjistila, že vůči Faye necítí vůbec nic. Neměla ji ráda ani nerada a vzpomínka na ni jí byla lhostejná. Jeden čas během jejího umírání

ji Fayino fňukání a pach tak dopalovaly, že tehdy uvažovala, jak to s ní rychle skoncovat, aby to už měla za sebou.
Vzpomněla si, jak Faye vypadala, když ji viděla naposled, v rakvi vyložené purpurem, v bílých šatech, s úsměvem vykouzleným v pohřebním ústavu a s dost tlustým nánosem pudru a šminky, že to zakrylo její sivou pleť.
Nějaký hlas tenkrát pronesl Kate za zády: „Vypadá líp než zaživa." A jiný hlas poznamenal: „Třeba by mi taková kúra taky prospěla," a pak se oba hlasy uchechtly. Ten první patřil Ethel a druhý Trixie. Kate si uvědomila svou vlastní polohumornou reakci. Podívejme, napadlo ji tenkrát, mrtvá kurva vypadá jako každá jiná mrtvola.
Ano, ten, první hlas byl určitě Ethelin. Ethel ji teď vždycky navštěvovala v těch nočních myšlenkách a naháněla jí svíravý strach, ta pitomá, nakynutá mrcha čenichavá – kráva jedna stará. Kate se však při těch myšlenkách velice často zarazila: Tak moment! Proč pitomá kráva stará? Neříkáš jí tak proto, žes šlápla sama vedle? Proč jsi ji vyháněla? Kdybys byla myslela a nechala ji tady…
Kate vrtalo hlavou, kam se mohla Ethel podít. Co ji dát najít nějakou detektivní agenturou – nebo aspoň zjistit, kam šla? Jo, a Ethel by detektivovi vyklopila všechno o té noci tenkrát a ukázala by mu ty střepy. A místo jednoho čenichu by čmuchaly dva. Jenomže jaký by v tom byl rozdíl? Ethel to stejně někomu vykládá, pokaždé když se nalízne pivem. Pravda, ale v tom případě si každý řekne, že jsou to žvásty staré pošukané coury. Kdežto detektiv z agentury – ne – žádné detektivy.
Kate tak s Ethel trávila dlouhé hodiny. Nenapadlo toho soudce, že jde o nastrčenou boudu – nebylo to moc průhledné? Nemělo jít o rovných sto dolarů. To tlouklo do očí. A co šerif? Joe říká, že ji poslali postrkem přes hranici do okresu Santa Cruz. Co asi Ethel napovídala tomu šerifovu zástupci, když ji expedoval? Ethel je líná kráva stará. Třeba zůstala hned ve Watsonville. Na hranici leží Pajaro, to je hranice železničního úseku, pak přijde řeka Pajaro a hned přes most je Watsonville. Přes ten pendluje pořád sem a tam spousta dělníků z trati, Mexičanů a Indů. Ethel si třeba vzala do makovice, že s nimi budou nějaké kšefty. Nebyla by to legrace, kdyby se ukázalo, že vůbec nevytáhla paty z Watsonville, padesát kilometrů odtud? Třeba dokonce proklouzne přes hranici a navštěvuje známé. Co když si občas zajede až do Salinas? Třeba by stálo za to poslat Joea do Watsonville, aby zjistil, jestli tam Ethel není. Nebo se třeba usadila v Santa Cruz. Tam by se mohl Joe podívat taky. Netrvalo by mu to dlouho. Takovou couru najde Joe v každém městě za pár hodin. A kdyby ji našel, dostali by ji už nějak zpátky. Ethel je husa. Jenomže pak by se za ní možná měla vypravit sama Kate. Zamknout za sebou dveře v hotelu. Vyvěsit vývěsku „Nerušit". Dojet si do Watsonville, vyřídit si to, a hned zase zpátky. Žádným taxíkem. Autobusem. V nočním autobuse si nikdo nikoho nevšimne. Každý spí se zutými botami a s kabátem srolovaným pod hlavou. Ale najednou si uvědomila, že by se do Watsonville bála. No, však by se přinutila. Přestalo by jí to aspoň vrtat hlavou. Že na to nepřišla dřív, poslat Joea napřed. To bude nejlepší. Joe se v některých věcech vyzná, a přitom si, idiot, myslí, že je chytrý. Takoví se nejlíp zvládnou. Ethel je hloupá. Proto se dá zvládnout těžko.
Čím byly Katiny prsty i myšlenky pokřivenější, tím víc začala spoléhat na Joea Valeryho jako na svého prvního asistenta, prostředníka a popravčího. Před holkami ze svého podniku měla důvodný strach – ne že by byly nespolehlivější než Joe, ale protože hysterie utajená těsně pod povrchem mohla každou chvíli převládnout nad opatrností, rozvrátit jejich smysl pro sebezáchovu a ruinovat nejen je samé, nýbrž i jejich okolí. Až dosud se Kate s tímhle ustavičným nebezpečím dokázala vypořádat sama, teď ji však soli, ukládající se jí v kloubech, a vzrůstající neblahé tušení nutily, aby hledala oporu a aby ji hledala u Joea. Věděla, že muži mají o něco silnější zábrany proti sebezáhubě než ten druh žen, s jakými byla ve styku.
Měla pocit, že na Joea se může spolehnout, poněvadž měla ve svých papírech záznam o jistém Josefu Venutovi, který utekl ze silniční party sanquentinských vězňů ve čtvrtém roce svého pětiletého trestu pro loupež. Kate se o tom Joeovi Valerymu nikdy nezmínila, ale zdálo se jí, že by to na něj v případě, kdyby se jí chtěl vymknout z ruky, mohlo mít uklidňující vliv.
Joe jí nosil každé ráno snídani – zelený čínský čaj, smetanu a topinku. Když postavil podnos na noční stolek, podal hlášení a dostal denní rozkazy. Uvědomoval si, že na něm Kate čím dál víc závisí. A velice pomalu a opatrně zkoumal možnost, jak se ujmout vedení vůbec. Třeba by měl šanci, kdyby se její nemoc jaksepatří zhoršila. Ale v hloubi duše se jí pořád bál.
„Dobrýtro," pozdravil.
„Ani si k tomu nesednu, Joe. Vypiju jen čaj. Musíš mi ho přidržet."
„Bolejí vás ruce?"

„Ano. Ale to se zlepší, jen co se zahřeju."
„Měla jste asi zlou noc."
„Naopak," řekla Kate. „Dobrou, mám novou medicínu."
Joe jí přidržel šálek ke rtům a ona usrkávala čaj, který si ochlazovala foukáním. „To stačí," řekla, když vypila půl šálku. „Co bylo v noci?"
„Málem jsem za várna v noci přišel," řekl Joe. „Byl tady jeden křupan z King City. Zrovna prodal úrodu. Platil za celej podnik. Pustil sedm stovek, a to nepočítám, co dal holkám."
„Jak se jmenuje?"
„To nevím. Ale doufám, že přijde zas."
„Měl jsi zjistit, jak se jmenuje, Joe. Vždycky ti to kladu na srdce."
„Dával si bacha."
„Tím spíš. Nevybrala mu žádná z holek kapsy?"
„Nevím."
„Tak to zjisti."
Joe vycítil, že Kate má nějak vlídnou náladu, a udělalo mu to dobře. „Spolehněte se," ujistil ji. „To už se zařídí."
Kate si ho prohlížela pátravým a zkoumavým pohledem. Joe poznal, že se k něčemu chystá. „Líbí se ti tady?" zeptala se Kate tiše.
„No jistě. Mám se tu fajn."
„Moh by ses mít lip – nebo taky hůř," poznamenala Kate.
„Mám se fajn," řekl Joe nejistě a honem přemýšlel, co provedl. „Vopravdu prima."
Kate si špičatým jazýčkem olízla rty. „My dva se spolu dohodneme," řekla.
„Ve všem, co budete chtít," zalichotil se a vzdula se v něm vlna příjemného očekávání. Trpělivě čekal. Kate si dala na čas.
Konečně začala: „Joe, nerada se dávám okrádat."
„Já nic nevzal!"
„Neříkám, že ty."
„Tak kdo?"
„K tomu se dostanu, Joe. Pamatuješ se na tu starou rašpli, co jsme museli vystrnadit?"
„Myslíte tu Ethei Tentononc?"
„Právě tu. Něco mi štípla. Přišla jsem na to až pak."
„A co?"
Její tón ochladí. „To je moje věc, Joe. Ale poslouchej. Vím, že se vyznáš. Kde bys ji tak hledal?"
Joe rychle zauvažoval, ne rozumově, ale instinktivně a na základě zkušenosti. „Byla dost na dně. Daleko se nezdejchla. Stará štětka není na daleký cesty."
„Máš za ušima. Myslíš, že by mohla být ve Watsonville?"
„Tam – nebo snad v Santa Cruz. Každopádně se vsadím, že není dál než v San José."
Kate si jemně hladila prsty. „Chtěl by sis vydělat pět stovek, Joe?"
„Mám vám ji najít?"
„Ano. Jenom ji najít. Aby to nevěděla. Zjisti mi její adresu. Chápeš? Nic víc, jenom kde je."
„Jasan. Ale musela vás vočesat pořádně."
„To je moje věc, Joe."
„Jistě, madam. Mám se do toho dát hned?"
„Hned. A rychle, Joe."
„Bude to kapku těžký. Je to dost dávno."
„To je tvoje věc."
„Zajedu vodpoledne do Watsonville."
„Dobrá, Joe."
Kate se zamyslela. Joe poznal, že ještě neskončila a že uvažuje, jestli má pokračovat. Konečně se rozhodla.
„Joe – tenkrát u toho soudu – neudělala něco zvláštního?"
„Sakra, to ne. Řekla, že jsme na ni ušili boudu. To říkaj vždycky".
A v tom ho něco napadlo, čeho si tenkrát nevšiml. V paměti se mu ozval Ethelin hlas: „Pane sudí, chtěla bych s váma mluvit mezi čtyrma vočima. Musím vám něco povědět." Snažil se tu vzpomínku honem potlačit, aby se neprozradil výrazem tváře.
Kate ho pobídla: „Tak co to bylo?"
Joe ji nestačil oklamat a teď se hleděl vykroutit. „Něco řekla…" vykoktal, aby získal čas. „Snažím se vzpomenout."
„Jen si vzpomeň!" Zaznělo to ostře a znepokojeně.
„No jo…" Už to měl. „Jo, slyšel jsem, jak povídala policajtům – počkejme – jo, ptala se jich, proč ji přej nepošlou na jih. Že přej má příbuzný v San Luis Obispo."

Kate se k němu rychle naklonila. „Tak?"
„A policajti jí řekli, že je to moc daleko."
„Máš za ušima, Joe. Kam pojedeš nejdřív?"
„Do Watsonville," odpověděl. „V San Luis mám kamaráda. Ten mi to tam vočíhne. Brnknu mu."
„Joe," vyjela si na něj, „chci to mít potichu!"
„Za pět stovek to máte potichu a rychle," řekl Joe. Cítil se náramně, třebaže Kate znovu zkoumavě přimhouřila oči. Její příští slova mu dala ránu, až se mu zvedl žaludek.
„Joe, abychom se drželi věci – říká ti něco jméno Venuta?"
Pokusil se odpovědět dřív, než se mu sevře hrdlo. „Vůbec nic."
„Vrať se co nejdřív," řekla mu Kate. „A pošli mi sem Helenu. Musí vzít službu za tebe."
* * *
Joe si spakoval kufřík, šel na nádraží a koupil si lístek do Watsonville. V Castroville, první stanici na sever, vystoupil a počkal čtyři hodiny na expres Del Monte, který jezdí ze San Franciska do Monterey na konci železniční odbočky. V Monterey vylezl po schodech hotelu Central a zapsal se jako John Vicker. Sešel dolů, snědl u Táty Ernsta biftek, koupil si láhev whisky a uchýlil se do svého pokoje.
Tam se zul, svlékl si kabát a vestu, odepjal si límeček a kravatu a natáhl se na postel. Whisky se sklenicí si postavil na noční stolek vedle mosazné postele. Stropní světlo, které mu svítilo do obličeje, mu nevadilo. Nevšímal si ho. Metodicky si povzbudil mozek půl sklenicí whisky, založil si ruce za hlavu, zkřížil nohy a začal si vybavovat myšlenky, dojmy, postřehy a instinktivní nápady a skládat si je dohromady.
Navlík to na ni chytře a už si myslel, že ji má v hrsti. No, podcenil ji. Ale jak sakra kápla na to, že ho hledají zatykačem? Napadlo ho, že odjede do Rena nebo do Seattlu. Přístavní města jsou vždycky lepší. A pak – ale počkat! To musí promyslet.
Ethel nic nečajzla. Něco ví. A Kate z ní má vítr. Pět stovek za vypátrání votahaný kurvy je fůra prachů. Ethel tomu soudci chtěla říct za první pravdu, a za druhý z toho má Kate strach. Toho by se dalo využít. Kruci – teď sotva, když proti němu má to zdrhnutí z kriminálu. Přece si to teď nevodsedí s paletou navrch.
Ale neškodí uvážit to. Nestály by ty čtyry roky dejme tomu za deset táců? Byl by to špatnej kšeft? To je přece jasný. Dřív to Kate věděla stejně a nepráskla ho. Myslí si nejspíš, že je Joe věrnej pes.
Ta Ethel by mohla bejt trumfový eso.
Počkat – moment – jenom mysli! Třeba je to šance. Co po tý kartě sáhnout a zkusit to? Kdyby jen Kate nebyla tak zatraceně mazaná! Joe nevěděl, jestli si to proti ní má risknout. A co kdyby jí naopak prostě hrál do ruky?
Joe vstal a nalil si plnou sklenici. Zhasl světlo a vytáhl si roletu. Upíjel whisky a pozoroval pokoje naproti přes větrací šachtu. A whisky mu hučela do uší.
Třeba je to ta šance. Pánbůh ví, že Joe čeká už dost dlouho! Pánbůh ví, jak tu čubku s ostrými zoubky nenávidí! Ale není třeba rozhodovat se hned.
Otevřel potichu okno a mrskl násadkou ze stolu do protějšího okna. Vychutnal úlek a strach té hubené ženské, která trhnutím stáhla roletu.
S třetí sklenicí byla pinta whisky pryč. Joe dostal chuť vyrazit do ulic a podívat se po městě. Ale navyklá kázeň převládla. Stanovil si pravidlo, že když pije, nesmí z pokoje. A taky je dodržoval. Tak se člověk aspoň vyhne malérům. Malér by znamenal policajty, policajti kontrolu, a ta by určitě znamenala cestu přes záliv do San Quentinu, tentokrát bez vyhlídky na práci v silniční partě za dobré chování. Nechal si tedy chuť zajít.
Znal jinou rozkoš, kterou si šetřil na chvíle, kdy byl sám a neuvědomoval si ani, že jde o rozkoš. Teď si ji dopřál. Ležel na mosazné posteli a vybavoval si v duchu obrazy ze svého neradostně ubohého dětství a vztekle zlomyslného dospívání. Nikdy neměl kliku, žádnou šanci. Šance byly jen pro velká zvířata. Pár krádeží v obchodech mu prošlo, ale co ta sada kapesních nožů? Policajti za ním přišli rovnou domů a načapali ho. A pak už ho měli v merku a nikdy mu nedali pokoj. Člověk nemoh v Daly City shodit ani bedničku jahod z náklaďáku, aby ho nesebrali. Ve škole neměl štěstí taky. Učitelky byly proti němu a ředitel jakbysmet. Člověk to šikanování nevydržel. Musel vzít roha.
Ze vzpomínek na všechnu tu smůlu se v něm rodil hřejivý smutek, ve kterém se rozněcoval dalšími vzpomínkami, až mu vyhrkly slzy a rty se mu roztřásly lítostí nad osiřelostí vlastního chlapectví. A teď tady leží zase – jenom se podívejte – honí ho zatykač a dělá pohůnka v bordelu, zatímco ostatní chlapi mají domovy a

vlastní vozy. Žijou si jako prasata v žitě a před takovým Joem stahujou na noc žaluzie. Tiše plakal, dokud neusnul.
Druhý den vstal v deset a spořádal u Táty Ernsta obrovskou snídani. Brzy po poledni odjel autobusem do Watsonville a zahrál si tři partie kulečníku s kamarádem, který za ním přišel na telefonickou výzvu. Poslední partii Joe vyhrál a pověsil tágo. Podával kamarádovi dvě desetidolarovky.
„Běž se bodnout," řekl mu kamarád, „já žádný prachy nechci." „Jen ber," pobídl ho Joe. „Dyť jsem ti za ně nic neřek."
„Ale řek, fůru. Říkáš, že tady není, a ty přece máš přehled." „Nemůžeš mi říct, proč ji hledáš?"
„Wilsone, řek jsem ti rovnou a vopakuju ti to podruhy, že nevím. Hledám ji pro někoho."
„No, víc už ti nepovím. Jela na ten sjezd – co to sakra bylo? – dentistů nebo spolku Sův. Nevím už, jestli mi to řekla vona, nebo jestli jsem se to domyslel sám. Ale že tam jela, to mi uvízlo v palici. Pročesej kapku Santa Cruz. Znáš tam někoho?" „Pár známejch tam mám," řekl Joe.
„Zajdi si za H. V. Mahlerem, Halem Mahlerem. Patří mu Halová biliárová herna. Vzadu se mažou karty." „Děkan," kvitoval to Joe.
„To ne, Joe. Heleďse, nebudu tě vobírat vo prachy." „Moje prachy to nejsou, kup si cigára," řekl Joe. Autobus ho vyklopil dva domy od Halový herny. Byla doba večeře, ale odkrytý poker se mazal dál. Trvalo hodinu, než Hal vyšel na pány, Joe ho tam následoval a navázal s ním kontakt. Hal na něj zamžoural vypoulenýma bledýma očima, ohromně zvětšenýma za tlustými brejlemi. Pomalu si zapjal poklopec, narovnal si černé klotové chrániče rukávů a zelené stínítko na čele.
„Počkejte, než se dohraje," řekl Joeovi. „Chcete si přisadit?" „Kolik jich hraje za vás, Hale?" , Jenom jeden." „Vemu to za vás taky." „Pětku za hodinu," navrhl Hal.
„A deset procent z vejhry?"
„Platí. Za podnik hraje ten zrzek Williams."
V jednu v noci se Hal s Joem stavili v Barlowově grilu. „Dvě žebírka a pomfritky. Chcete polívku?" zeptal se Hal Joea.
„Ne. Pomfritky taky ne. Mám po nich zácpu."
„Já taky," řekl Hal. „Ale jím je stejně. Nemám dost pohybu."
Hal byl zamlklý, dokud se nedal do jídla. Zřídkakdy mluvil jinak než s plnou pusou. „Tak vo co kráčí?" zeptal se při žebírku.
„Pracuju pro někoho. Vyrazím z toho stovku a vy dostanete pětadvacet – platí?"
„Potřebujete nějakej důkaz – papíry?"
„Ne. Helflo by to, ale není to nutný."
„Tak za mnou teda přišla, abych ji vzal pod vochranný křídla. Za nic nestála. Nevyrazil jsem z ní za tejden ani dvacku. Nejspíš bych se byl nedozvěděl, jak to s ní dopadlo, kdyby ji Bili Primus nezmerčil v mým podniku a nepřišel se pak na ni zeptat, když ji našli. Fajn chlap, ten Bili. Máme tu fajnový policajty."
Ethel nebyla špatná – byla líná, ucouraná, ale měla dobré srdce. Toužila po důstojnosti a důležitosti. Jenomže nebyla zvlášť chytrá a zvlášť hezká, a z těch dvou důvodů neměla žádné zvláštní štěstí. Bylo by ji mrzelo, kdyby se dověděla, že ji z toho písku, kde ji vlny nechaly napůl zasypanou, vytáhli s vyhrnutými sukněmi a s holým zadkem. Byla by litovala, že to nebylo důstojnější.
Hal řekl: „Máme mezi lovci sardinek pár bláznivejch bagánů. Když se ty parchanti naderou, rupne jim v bedně. Počítám, že ji vzali s sebou na loď a pak ji zkrátka šoupli přes palubu. Jinak si nemůžu vysvětlit, jak se dostala do vody."
„Třeba skočila z mola?"
„Ta?" procedil Hal skrz brambory. „Ani nápad! Na to byla mrcha moc líná, aby skákala do vody sama. Chcete si to zkontrolovat?"
„Když říkáte, že je to vona, tak je to vona," řekl Joe a přistrčil mu přes stůl pětadvacet dolarů.
Hal si bankovky sroloval jako cigaretu a strčil si je do kapsičky u vesty. Vyřízl si z hovězího žebra trojúhelník masa a strčil si ho do úst. „Byla to vona," potvrdil. „Chcete kus štrůdlu?"
Joe se chystal spát až do poledne, ale vzbudil se už v sedm a dlouho zůstal ležet v posteli. Do Salinas se nechtěl vrátit před půlnocí. Potřeboval víc času na rozmyšlenou.
Když vstal, podíval se do zrcadla a nazkoušel si, jak se bude tvářit. Chtěl vypadat zklamaně, ale ne zase moc zklamaně. Kate je tak zatraceně chytrá. Ať začne sama. Joe se zařídí podle ní. Kate se neotevře víc než zaťatá pěst. Joe si musel přiznat, že z ní má smrtelnou hrůzu.
Opatrnost ho varovala: „Prostě jí to vyklop a shrábni pět stovek."
Jenomže on ten opatrný hlas vztekle okřikl: „Je to šance. Kolik jsem jich za život měl? K šanci patří i to, že ji člověk pozná, když vo ni zakopne. Copak

chci bejt do smrti mizernej pasák? Jen to sehrát šikovně. Ať mluví vona. Nemůže to škodit. Kdyby to neklaplo, můžu jí vždycky pozdějc říct, že jsem se to právě dověděl."
„Za pár hodin tě může dostat za mříže."
„Když si dám bacha, tak ne. Co můžu ztratit? Jakou jsem kdy měl šanci?"
* * *
Kate se cítila lip. Nová medicína jí zřejmě šla k duhu. Bolest v rukou povolila a zdálo se jí, že má rovnější prsty, méně oteklé klouby. V noci se dobře vyspala, poprvé za dlouhou dobu, a byla dobře naladěná, dokonce trochu vzrušená. Chystala se, že si dá k snídani vajíčko naměkko. Vstala, oblékla si župan a přinesla si do postele ruční zrcátko. Opřela se o vysoko nastlané polštáře a zkoumavě se na sebe v zrcadle zadívala.
Odpočinek dokázal hotový zázrak. Bolest člověka nutí zatínat zuby, rozsvěcuje mu oči falešným leskem úzkosti a způsobuje, že svaly na spáncích i na lících, dokonce i drobné svaly poblíž nosu vyvstanou, a to vyvolává chorobný a utrápený výraz.
Rozdíl ve výrazu její odpočaté tváře byl ohromující. Omládla rázem o deset let. Otevřela ústa a podívala se na svoje zuby. Nejvyšší čas, aby si je dala vyčistit. O zuby starostlivě pečovala. Zlatý můstek místo vyražených stoliček byla jediná správka, kterou potřebovaly. Sama se podivila, jak vypadá mladě. Jedna noc spánku a hned je člověk zase ve své kůži. Tímhle je taky napaluje. Lidé si o ní myslí, že je slabá a jemná. Jemná jako ocelová past – usmála se sama pro sebe. Však taky na sebe vždycky dbala – žádný alkohol, žádné drogy a v poslední době přestala pít i kávu. Vyplatilo se jí to. Vypadá jako andílek. Zdvihla zrcátko o něco výš, aby v něm nebylo vidět zvrásněnou kůži na krku. Přeskočila v duchu k té druhé andělské tváři, která se jí tak podobá -e> jak se vlastně jmenuje, hrome, jak – Alec? Viděla ho v duchu přecházet pomalu kolem, v bílé komži lemované krajkou, s roztomilou bradou skloněnou a s vlasy zářícími ve světle svíček. Držel dubovou berlu a její mosazný kříž se rýsoval zrovna před ním. Byla v něm jakási křehká krása, cosi nedotčeného a nedotknutelného. Ale dotkl se kdy někdo nebo něco opravdu Kate – aby jí to proniklo pod kůži a pošpinilo ji to? Rozhodně ne! Doteky sklouzávaly jenom po tvrdé skořápce. Uvnitř je nedotčená – stejně čistá a zářivá jako tenhle chlapec – jmenuje se opravdu Alec?
Zasmála se – matka dvou dětí, vypadá sama jako dítě. A kdyby ji někdo viděl s tím blonďákem – mohl by o tom pochybovat? Představovala si, jaké by to bylo stát s ním v houfu lidí a nechat je, aby na to přišli sami. Co by asi dělal – Aron, tak se jmenuje – co by asi dělal, kdyby se o ní dověděl? Jeho bratr o ní ví. Ten mazanej čubčí syn – ne, to slovo se nehodí – tak mu říkat nesmí. Mohlo by to znít až moc výstižně. Někteří lidé by to tak určitě brali. Ani parchant – vždyť se narodil z posvátného svazku manželského. Kate se nahlas zasmála. Měla výbornou náladu. Bavila se.
Ten chytrák – ten brunet – jí jde na nervy. Je podobný Charlesovi. Před Charlesem měla respekt – a Charles by ji byl pravděpodobně zabil, kdyby mohl. Báječná medicína – nejen že utišila záchvaty dny, ale vrátila jí kuráž. Za chvíli to tady prodá a odjede do New Yorku, jak si to vždycky plánovala. Kate si připomněla svůj strach z Ethel. Jak musí být nemocná – chudák pitomá kráva stará! Co takhle umořit ji laskavostí? Až ji Joe najde -– co ji vzít s sebou do New Yorku. Mít ji na očích.
Kate to přišlo k smíchu. Byla by to komická vražda, vražda, kterou by nikdo nikdy nerozluštil a dokonce by na ni ani nepřišel. Bonbóny – celé bonboniéry, mísy fondánu, slanina, křupavá a tučná slanina, portské víno a pak máslo, všechno prosycené máslem a šlehačkou, žádnou zeleninu ani ovoce – a žádné povyražení. Jen zůstaň doma, dušinko! Spoléhám na tebe. Dohlídni na všechno. Jsi unavená. Běž si lehnout. Ukaž, doleju ti skleničku. Přinesla jsem ti tohle nové cukroví. Nechceš si vzít tu bonboniéru do postele? Jestli ti není dobře, co kapku posilující medicíny? Tyhle oříšky jsou dobré, nemyslíš? Nafoukla by se, potvora stará, a do půl roku by praskla. Nebo co to zkusit s tasemnicí? Zkoušel to někdy někdo? Jak se jmenoval ten člověk, co se nemohl napít ze síta – Tantalus?
Kate se sladce usmívala a celá se rozzářila radostí. Před odjezdem by mohla uspořádat večírek pro své syny. Docela prostou oslavu a po ní cirkus pro své miláčky – pro své poklady. A když si pak představila Aronovu krásnou tvář, tak podobnou své vlastní, sevřela jí najednou srdce podivná bolest – jako by se v ní něco bortilo. Aron není chytrý. Je bezbranný. Jeho tmavý bratr dokáže být nebezpečný. To v něm vycítila. Cal ji porazil. Než odjede, měla by mu dát za vyučenou. Třeba – to se rozumí – třeba by mu srazilo hřebínek, kdyby nakoupil pořádnou kapavku.

Najednou si uvědomila, že nechce, aby se o ní Aron dověděl. Třeba by za ní mohl přijet do New Yorku. Myslel by si, že vždycky žila v elegantním domku ve Východní čtvrti. Chodila by s ním do divadel, do opery, lidé by je viděli spolu, zarážel by je jejich půvab a poznali by, že jsou buďto bratr se sestrou nebo matka se synem. Nikdo by to nemohl přehlédnout. Mohli by spolu jít Ethel na pohřeb. Ta by potřebovala extra velkou rakev a šest zápasníků, aby ji unesli.
Kate se svými představami bavila tak, že přeslechla Joeovo klepání. Joe pootevřel dveře a uviděl štěrbinou její veselou a usmívající se tvář.
„Snídaně," ohlásil a strčil do dveří hranou podnosu zakrytého ubrouskem. Zavřel za sebou kolenem. „Chcete ji tam?" zeptal se a ukázal bradou směrem k šedivému přístěnku.
„Ne, budu snídat tady. A chtěla bych vajíčko naměkko a skořicovou topinku. Vajíčko vařit čtyři a půl minuty. Přesně. Nechci, aby teklo."
„Zřejmě je vám líp, madam."
„Taky že je. Ta nová medicína je báječná. Zato ty vypadáš nějak uštvaně, Joe. Není ti dobře?"
„Nic mi není," odpověděl a postavil podnos na stůl před hlubokou lenošku. „Čtyři a půl minuty?"
„Správně. A jestli máme dobré jablko – aby křupalo – přines mi ho taky."
„Takhle jste nejedla za celou dobu, co vás znám," řekl Joe.
Zatímco čekal v kuchyni, až kuchař uvaří vajíčko, přepadly ho znovu obavy. Třeba to Kate ví. Aby si dal pozor. Ale čerta starýho! Nemůže mu přece vyčítat něco, co Joe neví. To není žádný zločin.
Když se vrátil do jejího pokoje, oznámil: „Jabka tam kuchař nemá. Ale tahle hruška je přej dobrá."
„Ještě líp!" uvítala to Kate.
Joe ji pozoroval, jak načala vajíčko a zajela lžičkou do skořápky. „Jak je?"
„Perfektně!" pochválila ho Kate. „Úplně perfektně."
„Vypadáte dobře," řekl jí.
„Taky se dobře cítím. Ale ty vypadáš mizerně. Co s tebou je?"
Joe opatrně začal. „Madam, žádnej snad nepotřebuje pět stovek víc než já."
Hravě ho opravila: „Nikdo nepotřebuje…"
„Co?"
„Pusť to z hlavy. Co tím chceš říct? Žes ji nenašel? Jestlis ji pořádně hledal, dostaneš těch pět stovek stejně. Tak povídej!" Vzala slánku a posolila si načaté vajíčko několika zrnky.
Joe se rozzářil předstíranou radostí. „Mockrát děkuju. Jsem v rejži. Ty peníze potřebuju. Hledal jsem ji v Pajaro i ve Watsonville. Ve Watsonville jsem zachytil její stopu, jenže se zdejchla do Santa Cruz. Tam se taky vošmrdovala, ale teď už je pryč."
Kate ochutnala vajíčko a ještě si je přisolila. „To je všechno?"
„Ne," řekl Joe. „Když to tam zhaslo, zajel jsem do San Luis. Mihla se tam, ale už zmizela."
„Beze stopy? Nemáš ponětí, kam se poděla?"
Joe si nervózně zamnul prsty. Celý plán a možná i celý jeho život závisely na jeho příštích slovech, takže mu nešla z krku.
„Jen mluv," pobídla ho Kate nakonec. „Něco máš na jazyku – sem s tím!"
„Moc to vlastně není. Nevím, co si o tom mám myslet."
„Moc nemysli. Jen mi to pověz. Tady myslím já," vyjela si na něj.
„Třeba to ani není pravda."
„Kriste už jednou!" dopálila se Kate.
„Zkrátka mluvil jsem s tím posledním chlapem, co ji viděl. Jmenuje se Joe, zrovna tak jako já…"
„Jak se jmenovala jeho babička, ti neřek?" poznamenala sarkasticky.
„A ten Joe povídá, že se jednou v noci namazala pivem a vykládala, jak se vrátí do Salinas a někoho pořádně voškubá. A pak se ztratila z parády. Nic víc ten Joe nevěděl."
Kate na okamžik ztratila sebevládu. Joe postřehl, jak sebou trhla, lekla se a pak propadla skoro beznadějnému strachu a únavě. Ať už v tom vězí co chce, Joe je na dobré stopě. Konečně dostal svou šanci.
Kate vzhlédla od prstů propletených na klíně. „Pusťme tu starou krávu z hlavy," řekla. „Těch pět stovek dostaneš, Joe."
Joe sotva dýchal ze strachu, aby ji sebemenší zvuk nevytrhl z jejího pohroužení do sebe. Věří mu. A co víc, věří i věcem, které jí neřekl. Zatoužil co nejrychleji vypadnout z pokoje. „Děkuju, madam," řekl co nejtišeji a začal opatrně couvat ke dveřím.
Když už měl ruku na klice, ozvala se Kate se strojenou lhostejnosti. „Mimochodem, Joe…"

„Madam?"
„Kdyby ses o ní někde doslech, dej mi vědět, ano?"
„Samozřejmě. Mám po tom jít?"
„Ne. Neobtěžuj se. Tak důležité to zas není."
Joe za sebou ve svém pokoji zasunul zástrčku, posadil se a založil si ruce. Usmíval se sám pro sebe. A okamžitě začal plánovat, jak bude postupovat dál. Rozhodl se nechat ji, ať jí to vrtá hlavou dejme tomu do příštího týdne. Nechat ji vydechnout a pak přivést Ethel znovu na přetřes. Nevěděl, jakou má v ruce zbraň, ani jak jí užije. Ale věděl, že je ta zbraň ostrá, a svrběly ho ruce, aby jí užil. Byl by se nahlas rozesmál, kdyby byl věděl, že Kate zašla do šedivého přístěnku, zamkla za sebou a seděla pak dlouho nepohnutě v lenošce se zavřenýma očima.

KAPITOLA 46

Občas, ale ne často, pršívá v Salinském údolí i v listopadu. Bývá to tak zřídka, že o tom Žurnál i Rejstřík píší v úvodnících. Kopce se přes noc měkce zazelenají a vzduch svěže zavoní. Zvláštní zemědělský význam déšť v tom období nemá, ledaže by byl trvalejší, a k tomu dochází jen naprosto výjimečně. Častěji půda zase brzy vyschne a travnaté chmýří uvadne nebo je pokroutí mrazíky, takže to znamená jen zmaření travního semene.
Válečné roky byly vlhké a mnoho lidí připisovalo to zvláštní vrtošivé počasí palbě těžkých děl ve Francii. Uvažovalo se o tom docela vážně v novinových článcích i v diskusích.
Neměli jsme tu první zimu ve Francii mnoho vojska, ale milióny procházely výcvikem a chystaly se k odjezdu.
Válka byla bolestná, ale také vzrušující. Němce se nepodařilo zastavit. Naopak se znovu chopili iniciativy a mířili metodicky k Paříži, a jenom Pánbůh věděl, kdy se je podaří zastavit – podaří-li se to vůbec. Jestliže bylo možné zachránit nás, věřilo se, že nás zachrání generál Pershing. Jeho úpravná vojáčka postava v krásné uniformě se den co den objevovala ve všech novinách. Bradu měl ze žuly a blůzu bez jediného pomačkaného záhybu. Ztělesňoval nám dokonalého vojáka. Nikdo neměl tušení, co si doopravdy myslí.
Věděli jsme, že prohrát nemůžeme, a přesto se nám zdálo, že prohráváme. Mouka, bílá mouka, už nebyla k dostání, aby se s ní nemuselo koupit čtyřikrát tolik mouky černé. Lidé, kteří si to mohli dovolit, jedli chleba a pečivo z bílé mouky, kdežto z černé dělali krmení pro slepice.
Ve staré zbrojnici švadrony C cvičila domobrana, muži přes padesátku a nikoli nejlepší vojenský materiál. Věnovali se však dvakrát týdně pořadovým cvičením, nosili domobranecké odznaky a čapky zámořského expedičního sboru, štěkali na sebe rozkazy a věčně se mezi sebou hádali, kdo bude důstojníkem. William C. Buřt při jedné takové tahanici umřel přímo na podlaze zbrojnice. Nevydržel to se srdcem.
Objevili se také Minutoví muži, jenomže ten název nebyl narážkou na občanské milice z doby americké revoluce, kteří byli připraveni zasáhnout každou minutu do boje. Říkalo se jim tak proto, že pronášeli jednominutové projevy pro Ameriku po biografech a kostelích. Ti také nosili odznaky.
Ženy rolovaly obvazy a chodily v uniformách Červeného kříže a považovaly se za milosrdné anděly. A každá pro někoho něco pletla. Třeba nátepníčky, krátké vlněné trubky, které měly za účel, aby vojákům nenafoukalo do rukávů, nebo pletené kukly s jediným otvorem pro oči vpředu. Ty měly zabránit přimrznutí nových plechových přílb k hlavám.
Kdejaký kus opravdu prvotřídní kůže padl na důstojnické holínky a opasky zvané dohoda. Byly to krásné opasky a mohli je nosit jenom důstojníci. Tvořil je široký řemen s řemínkem, který vedl křížem přes prsa a provlékal se pod levým nárameníkem. Okopírovali jsme je od Britů, a dokonce sami Britové zapomněli na jejich původní účel. Snad kdysi přidržovaly těžký meč nebo šavli. Šavle se už nenosily, leda na přehlídkách, ale žádný důstojník by se byl nenechal přistihnout bez takové dohody. Pěkný exemplář stál až pětadvacet dolarů.
Pochytili jsme toho od Britů spoustu – a k tomu by bylo nedošlo, kdyby se neosvědčili v boji. Muži začali nosit kapesníky v rukávech a někteří šviháčtí poručici si začali pošvihávat hůlčičkami. Jedné věci jsme se však dlouho bránili. Náramkové hodinky nám připadaly prostě příliš pošetilé. Nezdálo se pravděpodobné, že se někdy budeme po Anglánech opičit i v tomhle.
Měli jsme i své vnitřní nepřátele, a tak jsme pěstovali bdělost. V San José vypukl poplach kvůli špiónům a v Salinas jsme nemohli zůstat pozadu – ne při našem tempu růstu.
Pan Fenchel provozoval v Salinas nějakých dvacet let ruční krejčovinu. Byl malý,

kulatý a mluvil přízvukem, že člověka rozesmál. Vysedával celý den se zkříženýma nohama na krejčovské tabuli v malé dílničce v Alisalské ulici a večer chodíval pěšky do malého bílého domku daleko na Centrální třídě. Věčně ten domek i bílý laťkový plot před ním natíral. Jeho přízvuku si nikdo nevšímal, dokud nevypukla válka, ale pak jsme si ho najednou uvědomili. Byl to německý přízvuk. Našli jsme si svého vlastního Němce. Nic mu nepomohlo, že se zruinoval kupováním válečných úpisů. Tak lehce naši bdělost neoklamal.
Do domobrany ho nevzali. Nechtěli ve svém středu špióna, který by znal jejich tajné plány na obranu Salinas. A kdo by nosil obleky šité nepřítelem? Pan Fenchel vysedával dál celý den na své tabuli, ale neměl co dělat, a tak znovu a znovu stehoval a zase páral jeden kus látky.
Sužovali jsme pana Fenchela všemi druhy krutosti, na jaké jsme jen přišli. Byl náš Němec. Chodil denně kolem našeho domu a bývaly časy, kdy oslovil každého muže i ženu a dítě i psa a každý mu odpověděl. Teď s ním nemluvil nikdo a já ho dosud v duchu vidím – břichatého a opuštěného, s výrazem dotčené hrdosti.
Já s malou sestrou jsme v tom taky sehráli svou roli, a ta vzpomínka dodnes patří k oněm, při nichž se člověk propadá studem, zpotí se a zadrhne se mu hrdlo. Stáli jsme jednou večer před naším domem na trávníku a viděli jsme ho, jak se blíží drobnými krůčky tlouštíka. Na hlavě mu rovně seděl vykartáčovaný černý klobouk diplomat. Nepamatuju se, že bychom si to byli naplánovali, ale nejspíš ano, protože jsme to provedli tak dokonale.
Když se přiblížil, přešli jsme se sestrou bok po boku pomalu přes ulici. Pan Fenchel vzhlédl a uviděl, že jdeme k němu. Zůstali jsme stát pod okrajem chodníku.
Pan Fenchel se usmál a pozdravil nás: „Toprý fečer, Šone. Toprý fečer, Mary."
Strnule jsme se vedle sebe napřímili a vykřikli jsme unisono: „Hoch der Kaiser!"
Dodnes vidím jeho tvář, jeho vyplašené nevinné modré oči. Pokusil se něco říci a pak se rozplakal. Ani se to nesnažil zakrýt. Prostě zůstal stát a rozvzlykal se.
A víte co? My s Mary jsme se otočili, přešli jsme strnule přes ulici a zašli do naší přední zahrádky. Měli jsme hrozný pocit. A mám ho dosud, když si na to vzpomenu.
My byli příliš mladí, abychom to panu Fenchelovi dali pořádně. Na to bylo třeba silných mužů – aspoň třiceti. Jednou v sobotu se sešli v hospodě a mašírovali v řadách, čtyři a čtyři, po Centrální třídě se sborovým provoláváním: „Hup! Hup!"
Strhli panu Fenchelovi bílý laťkový plot a spálili mu předek domku. Žádnej parchant prokaisrovskej si s námi nesměl zahrávat. A pak mohlo město Salinas hrdě zvednout hlavu po boku San José.
To samozřejmě popíchlo občany Watsonville. Natřeli tam dehtem a vyváleli v peří nějakého Poláka, kterého pokládali za Němce. Mluvil cizím přízvukem.
Dělali jsme v Salinas všechno, co se ve válce nevyhnutelně dělává, a mysleli jsme si, co se nevyhnutelně myslívá. Jásali jsme nad příznivými pověstmi a umírali jsme hrůzou nad špatnými zvěstmi. Každý věděl nějakou tajnou zprávu, kterou musel rozšířit šeptandou, aby to nepřestala být tajnost. Způsob života se změnil obvyklým způsobem. Mzdy i ceny stouply. Sotva se rozkřiklo, že je něčeho nedostatek, skupovali jsme a hromadili potraviny. Slušné tiché dámy si div nevyškrábaly oči kvůli plechovce rajčat.
Nedocházelo však jenom k projevům zloby, ubohosti a hysterie. Projevovalo se i hrdinství. Do armády se hlásili i muži, kteří by se byli mohli vojně vyhnout, a jiní se stavěli proti válce z mravních nebo náboženských důvodů a vytrpěli si kalvárii, kterou to má zpravidla za následek. Byli i lidé, kteří dali válce všechno, co měli, poněvadž to byla poslední ze všech válek, a tím, že ji vyhrajeme, vytrhneme světu z těla trn, a podobný strašný nesmysl se už nikdy nebude opakovat.
Ve smrti na bojišti není žádná důstojnost. Většinou přitom jde o cáry lidského masa a stříkající krev a výsledek je špinavý. Je však jistá veliká a tklivá důstojnost v žalu, v bezmocném a beznadějném žalu, který padne na rodinu, když dostane osudný telegram. Všechna slova jsou marná, všechny skutky jsou marné a zbývá jediná naděje – doufejme, že aspoň netrpěl – a jak je taková naděje ztracená a zoufalá! A je také pravda, že když pro některé lidi žal ztrácel svou příchuť, proměnil se poznenáhlu v pýchu a oni si pro svou ztrátu začali připadat čím dál tím důležitější. Někdo z toho po válce dokonce začal těžit. Je to docela přirozené, právě tak jako pro lidi, jejichž životní funkcí je vydělávat peníze, je přirozené, aby je vydělávali i na válce. Nikdo jim to nevyčítal, ale čekalo se, že část své kořisti investují do válečných úpisů. Mysleli jsme si v Salinas, že jsme to všechno sami vynalezli, dokonce i žal.

KAPITOLA 47

V Traskově domě vedle Reynaudovy pekárny si Lee s Adamem připíchli na zeď mapu západní fronty s kroutícími se liniemi barevných špendlíků, a to jim dalo pocit účasti. Pak zemřel pan Kelly a Adam byl jmenován místo něho do odvodní komise. Bylo to docela logické. Ledárna mu nezabírala mnoho času a sám měl z vojny čistý služební rejstřík s čestným uznáním.
Adam Trask poznal válku v malém – manévrování a řezničinu, ale zažil alespoň onen zvrat pravidel, který člověku dovoluje pobít co nejvíc lidských bytostí. Na svou válku se už příliš nepamatoval. Utkvěly mu určité ostré obrazy, tvář toho či onoho, hromada pálených těl, cinkot palašů v pochvách při rychlém klusu, nepravidelné práskání karabin, tenký studený hlas noční polnice. Jeho obrazy však byly zmrazené. Vyprchal z nich pohyb i emoce – byly to pouhé knižní ilustrace, a ne zvláště dobře nakreslené.
Ve své funkci Adam pracoval houževnatě, poctivě a smutně. Nemohl se zbavit pocitu, že mladí mužové, které posílá na vojnu, jsou odsouzeni k smrti. A poněvadž si byl vědom své slabosti, byl čím dál přísnější a svědomitější a méně ochoten uznat nějakou výmluvu nebo ne zcela nespornou neschopnost. Brával si seznamy domů, navštěvoval rodiče a pracoval ve skutečnosti daleko víc, než se od něho čekalo. Měl pocit jako hrdelní soudce, který nenávidí šibenici.
Henry Stanton pozoroval, jak Adam čím dál víc hubne a je čím dál zamlklejší, a Henry byl člověk, který měl rád legraci – potřeboval ji. Z mrzoutského společníka byl s to přímo onemocnět.
„Neber si to tak," domlouval Adamovi. „Děláš, jako by celá válka záležela na tobě. Nepřeháněj svou odpovědnost. Dostals funkci, která má svoje pravidla. Drž se pravidel a neber si to tak. Ty válku neřídíš."
Adam natočil štěrbiny žaluzií tak, aby mu pozdní odpolední slunce nesvítilo do očí, a zahleděl se na ostré rovnoběžné linky, které mu slunce vrhalo na psací stůl. „Já vím," řekl unaveně. „Vím to až moc dobře, Henry. Jenomže se toho nemůžu zbavit, když mám možnost volby a záleží jen na mně, abych sám posoudil odvedencovu schopnost. Uznal jsem syna soudce Kendalla a toho zabil už výcvik."
„To není tvoje věc, Adame. Vypij si na noc pár skleniček. Nebo běž do biografu – vyspi se na to." Henry si strčil palce do průramků vesty a zaklonil se v křesle. „Když tak o tom mluvíme, Adame, zdá se mi, že ta tvoje starostlivost odvedencům dvakrát neprospívá. Uznáváš chlapce, které bych já možná pustil." „Já vím," řekl Adam. „Jak dlouho to ještě může trvat?" Henry se na něj zkoumavě a zchytrale zadíval, vytáhl si z přecpané kapsičky vesty tužku a přejel si koncovou gumou přes veliké bílé řezáky. „Chápu, jak to myslíš," ozval se tiše. Adam na něj vytřeštil oči. „Co jak myslím?" „Nemusíš se tak tvářit. Já si nikdy dřív nemyslel, jaké mám štěstí, že mám samé holky."
Adam se pustil ukazováčkem po jednom pruhu stínu na svém psacím stole. „Máš pravdu," řekl tak tiše, že to zaznělo jako povzdech.
„Než přijde povolání tvým klukům, uteče ještě hodně vody." „To uteče." Adamův prst se přesunul do proužku světla a klouzal zvolna zpátky.
Henry začal: „Hrozně nerad…" „Co hrozně nerad?"
„Jen mě tak napadlo, jak by mi bylo, kdybych měl rozhodovat o svých vlastních synech."
„Podal bych demisi," řekl Adam.
„No jo. To chápu. Člověk by byl v pokušení osvobodit je – svoje vlastní děti."
„Ba ne," zavrtěl hlavou Adam. „Podal bych demisi, protože bych je osvobodit nemoh. Člověk nemůže svým vlastním nadržovat"
Henry si propletl prsty, takže utvořil z obou rukou jednu velikou pěst, a tu si položil na psací stůl před sebe. Zatvářil se hádavě. „Ne, to člověk nemůže."
Henry měl rád legraci a pokud možná se vyhýbal všemu vážnému nebo slavnostnímu, poněvadž si to pletl se smutkem. „Jak se daří Aronovi na Stanfordu?"
„Dobře. Píše, že to má těžké, ale doufá, že mu to půjde. Na Den díkůvzdání přijede domů."
„Rád bych ho viděl. Potkal jsem včera na ulici Cala. To je chytrý kluk."
„Cal neudělal o rok dřív zkoušky na univerzitu," poznamenal Adam.
„Třeba na to není dělaný. Já na univerzitu taky nechodil. Ty ano?"
„Ne," řekl Adam. „Šel jsem na vojnu."
„No, to je dobrá zkušenost. Vsadím se, že taková zkušenost je k nezaplacení."
Adam pomalu vstal a vzal si klobouk visící na věšáku ze srnčích parůžků. „Dobrou noc, Henry," rozloučil se.
* * *
Cestou domů uvažoval Adam o své odpovědnosti. Když míjel Reynaudovo pekařství, vycházel odtamtud právě Lee se zlatavou vekou francouzského chleba.
„Dostal jsem chuť na česnekové topinky," řekl Lee.
„Ty já rád s biftekem," poznamenal Adam.
„Biftek máme taky. Přišla nějaká pošta?"

„Zapomněl jsem se na poště podívat do schránky."
Vešli do domu a Lee zmizel v kuchyni. Adam přišel za ním a sedl si ke kuchyňskému stolu. „Lee," začal, „když pošleme nějakého chlapce na vojnu a on tam padne, jsme za to odpovědni?"
„Jen pokračujte," vyzval ho Lee. „Radši bych to slyšel všechno najednou."
„Myslím v případě, když si nejsme naprosto jisti, že ten chlapec na vojnu patří, a přesto ho tam pošleme, a on padne."
„Aha. A trápí vás odpovědnost nebo výčitky?"
„O výčitkách nemluvím."
„Odpovědnost je někdy horší. Člověk si v ní nemůže tak sobecky libovat jako někdy ve výčitkách."
„Vzpomněl jsem si, jak jsme tenkrát se Samem Hamiltonem dlouze diskutovali o jednom slově," řekl Adam. „Jak bylo to slovo?"
„Už vím. Timšel."
„Timšel – a vy jste říkal…"
„Říkal jsem, že je v tom slově obsažena lidská velikost, jestliže po ní člověk dokáže sáhnout."
„Vzpomínám si, jak se to líbilo Samu Hamiltonovi."
„Osvobodilo ho to," poznamenal Lee. „Dalo mu to právo odlišit se od všech ostatních lidí."
„Takový člověk je osamělý."
„Ve všem velkém a vzácném je smutek z osamělosti."
„Jak že je to slovo?"
„Timšel– můžeš."
* * *
Adam se těšil na Den díkůvzdání, až Aron přijede ze studií na návštěvu domů. Třebaže byl Aron z domu tak krátce, Adam na něho zapomněl a viděl ho v duchu jinak, jak už člověk vždycky vidí jinak toho, koho miluje. Připisoval Aronovu odchodu náhlé ticho v domě a spojoval s jeho nepřítomností každou nepříjemnou maličkost. Přistihl se, že se synem vychloubá a vykládá lidem, které to nijak zvlášť nezajímalo, jak je Aron chytrý a jak přeskočil rok studia. Těšil se, že Den díkůvzdání jaksepatří oslaví, aby chlapci projevil svoje uznání.
Aron bydlel v Palo Alto v zařízeném pokoji a chodil každý den půldruhého kilometru na univerzitu pěšky. Bylo mu bídně. Cekal od univerzity život, který si pouze maloval v neurčitých krásných představách. Nikdy se nad tou představou kriticky nezamýšlel – představoval si mládence s jasnýma očima a neposkvrněné panny, všechny v akademických řízách, jak se večer scházejí v bílém chrámu na vršku lesnatého pahorku. Tváře jim zářily odhodláním a jejich hlasy se vznášely v jediném chóru a pořád byl věčný večer. Neměl ponětí, odkud vzal tuhle představu akademického života– snad z Dorého ilustrací k Dantově Božské komedii se zástupy zářících andělů. Univerzita Lelanda Stanforda se tomu obrazu nepodobala. Uprostřed lučin se rozkládal strohý čtverec budov z hnědého pískovce, kostel s italskou mozaikou v průčelí, posluchárny se zařízením z leštěné borovice, a prudký vír soupeření a vzteku rozněcovaný vzestupem a pádem jednotlivých studentských spolků. A místo skvělých andělů tu byli mládenci ve špinavých manšestrákách, někteří zmoření studiem a někteří pochytávající drobné neřesti svých otců.
Aron, který dosud nevěděl, že má nějaký domov, se div nerozstonal steskem po něm. Nepokoušel se poznat život kolem sebe ani se ho zúčastnit. Po všech původních snech mu přirozená hlučnost, povyk a skopičiny ostatních studentů připadaly jako něco strašného. Utekl se z kolejní dormitoře do ponurého podnájmu, který si mohl vydekorovat dalším snem, jenž se v něm právě zrodil. V tom novém neutrálním útočišti se uzavřel před univerzitou, z přednášek odcházel, co mohl nejdřív, a hroužil se do svých znovuobjevených vzpomínek. Dům vedle Reynaudovy pekárny se mu stal drahým a hřejivým domovem, Lee ztělesněným přítelem a rádcem, otec dostal povznesenou a spolehlivou tvář božstva, bratr byl najednou chytrý a příjemný a Abra – z Abry si zkrátka udělal neposkvrněný sen, a protože si ji stvořil, zamiloval se do ní. V noci, když skončil s učením, ponořil se do svého každodenního dopisu Abře, jako se člověk noří do voňavé lázně. A čím ji viděl zářivější, čistší a krásnější, tím víc ho těšila představa vlastní zkaženosti. V zuřivých výlevech se kochal sebeponižováním a uléhal pak k spánku očištěn, jako se muž cítí očištěn po tělesné lásce. Zaznamenával na papír veškeré své hříšné myšlenky a zavrhoval je. Vznikaly tak milostné dopisy přetékající touhou a jejich vznešený tón uváděl Abru do velkých rozpaků. Nemohla vědět, že Aronova sexualita se tu vybíjí způsobem nikoli neobvyklým.
Aron udělal chybu. Dokázal si ji připustit, dosud však nedokázal své rozhodnutí změnit. Teď uzavřel sám se sebou smlouvu. Na Den díkůvzdání pojede domů a to mu dá jistotu. Možná že se pak na univerzitu nevrátí. Vzpomněl si, jak Abra kdysi

navrhla, aby spolu žili na ranči, a začal o tom snít. Myslel na košaté duby a čistý rozčeřený vzduch, na svěží vítr z kopců, prosycený vůní pelyňku, a na vířící hnědé dubové listí. Viděl tam Abru stát pod stromem, jak na něj čeká, až se vrátí z práce. A bylo to večer. Tam by mohl žít, samozřejmě po práci, v čistotě a v míru se světem, uzavřen v malém údolíčku. Skryl by se tam před ohyzdností – ve večerním světle.

KAPITOLA 48

Pozdě v listopadu umřela Negerka a byla podle své poslední vůle pohřbena v černém a bez veškeré pompy. Jeden den ji vystavili v Mullerově pohřební kapli, v ebenové a stříbrné rakvi, a asketičnost jejího přísného profilu ještě zvyšovaly čtyři vysoké svíce ve čtyřech rozích rakve.
Její drobný černý manžel se choulil jako kocour po jejím pravém rameni a dlouhé hodiny se zdál stejně nehybný jako ona. Podle jejího přání tu nebyly žádné květiny, žádný obřad, žádné projevy a žádný zármutek. Ve dveřích kaple se však vystřídala zvláštní a různorodá sbírka občanů, kteří vždycky nahlédli dovnitř a hned zase odešli – advokáti a nádeníci a prodavači i bankovní úředníci, většinou ve středních létech. Po jedné se sem trousily i její holky, aby se na ni ze slušnosti i pro štěstí podívaly, a zase se vytrácely.
V Salinas tím zanikla celá instituce, chrám temného a osudového sexu, stejně beznadějného a hluboce zraňujícího jako lidská oběť. Jennin podnik dosud řinčel křiklavou muzikou a duněl říhavým smíchem. Katin dosud bičoval nervy k hříšné extázi a nechával pak muže otřesené, vyčerpané a zděšené vlastním nitrem. Ale ponurá mystéria tělesného spojení, připomínající primitivní kouzelnické obřady, byla navěky tatam.
Pohřeb se také řídil nebožčinou závětí. Pohřební vůz a jeden automobil s drobným černým mužíkem, schouleným v rohu zadního sedadla. Byl šedivý den, a jakmile Mullerovi funebráci spustili rakev pomocí namazaných a nehlučných rumpálů, pohřební vůz odjel a manžel sám zaházel hrob novou lopatou. Hřbitovní hlídač, který o sto kroků dál sekal suchý plevel, slyšel ve větru nějaké kňučení.
Joe Valery pil u Sůvy pivo s Butchem Beaversem a šli se s Butchem na Negerku podívat. Butch měl naspěch, poněvadž musel do Natividad prodat pro Tavernettiovy v dražbě menší stádo hovězího dobytka s bílými lysinami.
Cestou z pohřebního ústavu Joe zjistil, že jde stejným krokem s Alfem Nichelsonem – potrhlým Alfem Nichelsonem, který byl živoucí přežitek minulosti. Alf byl hotový všeuměl, tesař, klempíř, kovář, elektrikář, fasádník, šlejfíř a příštipkář. Alf uměl všechno, a proto neměl nic, třebaže pracoval v jednom kuse. A věděl o každém všechno až do nepamětných dob.
V minulosti, kdy býval úspěšnější, existovala dvě povolání, jejichž příslušníci měli přístup do všech domácností a ke všem klepům – švadleny a melouchářI. Alf vám mohl vykládat o kdekom po obou stranách Hlavní třídy. Byl jedovatá mužská drbna, nenasytně zvědavá a mstivá bez zlého úmyslu.
Podíval se na Joea a hned se ho pokusil někam zařadit. „Vás bych měl znát," řekl. „Ne, nic mi neříkejte!"
Joe koukal, jak by zmizel. Byl ve střehu před lidmi, kteří ho znali. „Moment. Už to mám. Vod Kate. Děláte u Kate."
Joeovi se vydral úlevný povzdech. Bál se, že ho Alf zná od dřívějška. „No jo," přisvědčil krátce.
„Nikdy nezapomenu vobličej, kterej jednou uvidím," řekl Alf. „Všim jsem si vás, když jsem pro Kate stavěl ten bláznivej přístěnek. Nač to sakra vlastně chtěla? Bez voken!" „Chtěla tam mít tmu," řekl Joe. „Pálej jí voči." Alf si posměšně odfrkl. Málokdy o někom věřil něco prostého nebo dobrého. Člověk mu mohl popřát dobrýtro a Alf by v tom viděl nějaké tajné heslo. Byl přesvědčen, že každý něco schovává a že jen on do všeho vidí.
Ukázal trhnutím hlavy zpátky na Mullerův pohřební ústav. „No, to byl teda milník," poznamenal. „Starý pamětnice vodcházejí. Až zaklepá bačkorama Prdlavá Jenny, bude konec. A Jenny k tomu nemá daleko."
Joe se ošíval. Toužil zmizet – a Alf to dobře věděl. Vyznal se v lidech, kteří před ním toužili zmizet. Napadá mě zrovna, že možná právě proto měl takovou zásobu historek. Nikdo nakonec neuteče, když má příležitost poslechnout si o někom šťavnatý drb. Každý v sobě máme kus klepny. Alfa pro jeho talent lidé rádi neměli, ale rádi si ho poslechli. A on věděl, že Joe má na jazyku nějakou výmluvu, aby se ztratil. Uvědomil si, že toho o Katině podniku v poslední době moc neví. Joe by mu mohl vyklopit nějaké nové drby výměnou za staré. „Za starejch časů jsme si užili," prohlásil. „Vy jste samosebou ještě zelenáč." „Mám schůzku s jedním chlápkem," řekl Joe. Alf dělal, že ho přeslechl. „Třeba u takový Faye. To byl případ," začal a dodal jakoby v závorkách: „Víte, Faye

patřil dřív Katin podnik. Nikdo vlastně pořádně neví, jak k němu Kate přišla. Byla to hotová záhada a některejm lidem se to nechtělo zrovna líbit." Se zadostiučiněním viděl, že ten chlápek, se kterým má Joe schůzku, si počká hezky dlouho.
„Co se jim nechtělo líbit?" zeptal se Joe.
„Sakra, víte přece, co toho lidi semelou. Nejspíš na tom nic nebylo, ale musím přiznat, že to vypadalo kapku podezřele."
„Nedáte si se mnou pivo?" navrhl Joe.
„To jste na něco káp," řekl Alf. „Říká se, že chlap skočí z funusu rovnou do postele. Na to už nemám léta. Dostanu po funuse spíš žízeň. Ta Negerka byla teda číslo. Moh bych vám vo ní vykládat celý romány. Znal jsem ji pětatřicet – ne, sedmatřicet let."
„Kdo byla ta Faye?" zeptal se Joe.
Zašli do výčepu pana Griffina. Pan Griffin vůbec neměl rád alkohol a opilce stíhal vražedným opovržením. Vlastnil a vedl Griffinův výčep na Hlavní třídě a v sobotu večer se klidně mohlo stát, že odmítl obsloužit dvacet mužských, o kterých si myslel, že mají tak akorát. Následkem toho mu v jeho chladném, spořádaném a tichém lokále obchody jen kvetly. Byl to lokál, kde se dalo obchodně jednat a klidně si bez vyrušování pohovořit.
Joe s Alfem si sedli ke kulatému stolu vzadu a vypili po třech pivech. Joe se dověděl kdejakou pravdu i nepravdu, podloženou historku, výmysl i kdejakou ohavnou domněnku. Zamotalo mu to dokonale hlavu, ale vytěžil z toho i pár nápadů. Něco kolem smrti té Faye možná opravdu neklapalo. A Kate by mohla být žena Adama Traska. Rychle to zaregistroval – od Traska by za to mohlo něco kápnout. S tou Faye to bude trochu horká kaše. Joe si to musel rozmyslet – o samotě.
Po dvou hodinách začal Alf mrzutět. Joe nehrál poctivě. Nic mu neřekl na oplátku, jedinou informaci ani dohad. Alf si začal říkat: „Takhle mlčenlivej chlap musí něco tajit. Kde bych sakra na něj něco vyšťoural?"
Nakonec Alf prohlásil: „Abyste rozuměl, já mám Kate rád. Dá mi občas nějakej ten kšeftík, je štědrá a platí hned. Nejspíš na všech těch řečech kolem ní není kouska pravdy. Ale stejně, když si na ni vzpomenu, ta ženská je studená jako psí čumák. A voči má jako dýky. Co říkáte?"
„Já s ní vyjdu dobře," řekl Joe.
Alf měl vztek na Joeovu zradu, a proto ho popíchl. „Něco komickýho mě napadlo," řekl. „Tenkrát, když jsem jí stavěl ten přístěnek bez voken. Podívala se na mě jednou těma studenejma vočima, a vtom mě to napadlo. Kdyby tak věděla všecko, co jsem vo ní slyšel, a nabídla mi štamprle nebo dokonce bábovku – tak bych jí asi řek: „Děkuju, vod vás ne, madam.“"
„Já s ní vycházím docela dobře," opakoval Joe. „A mám schůzku s tím chlápkem."
Joe zašel do svého pokoje, aby si všechno rozmyslel. Necítil se ve své kůži. Najednou vyskočil, podíval se do svého kufříku a zotvíral všechny zásuvky prádelníku. Zdálo se mu, že se mu někdo hrabal ve věcech. Prostě mu to tak přišlo. Nikdo by v nich nic nenašel. Znervóznilo ho to. Snažil se uspořádat si v hlavě, co slyšel.
Ozvalo se zaťukání na dveře a vešla Thelma s opuchlýma očima a s červeným nosem.
„Co je to s tou Kate?"
„Je nemocná."
„To nemyslím. Míchala jsem si zrovna v kuchyni mléčnej koktají, když tam na mě vlítla a pustila se do mě."
„Nezamíchala sis do něj náhodou kapku režný?"
„Co tě vede. Jenom vanilkovou tresť. Takhle se mnou mluvit nemůže."
„Ale mluvila, ne?"
„Nenechám si to líbit!"
„I necháš," řekl jí Joe. „Zmiz, Thelmo!"
Thelma se na něj podívala tmavýma, hezkýma a zamyšlenýma očima a vrátila se na onen bezpečný ostrov, který je pro ženy útočištěm. „Joe," zeptala se ho, „jsi vopravdu takovej parchant mizerná, nebo se tak jen tváříš?"
„Záleží ti na tom?" zeptal se Joe.
„Ani za mák," odsekla Thelma. „Ty parchante mizerná."
* * *
Joe se chystal postupovat pomalu, opatrně a teprve po důkladné úvaze. Když mám šanci, musím ji využít jaksepatří, umínil si.
Zašel si pro večerní příkazy a Kate mu je udělila zády k němu. Seděla u psacího stolu se zeleným stínítkem staženým hluboko do očí a neohlédla se po něm. Skončila se strohými příkazy a pokračovala: „Joe, napadá mě, jak jsi vlastně dohlížel na podnik? Byla jsem nemocná. Ale už jsem zas v pořádku nebo skoro v pořádku."

„Stalo se něco?"
„Jenom takový příznak. Radši bych, aby Thelma pila whisky než vanilkovou tresť, a whisky jí pít nedovolím. Myslím si, žes lajdačil."
Hledal honem nějaké útočiště. „Měl jsem holt moc práce," řekl.
„Práce?"
„To se ví. S tou záležitostí pro vás."
„S jakou záležitostí?"
„Vždyť víte – s Ethel."
„Ethel pusť z hlavy!"
„Dobrá," podrobil se Joe. A pak mu to nečekaně blesklo hlavou. „Potkal jsem včera jednoho chlápka, co ji viděl."
Kdyby ji byl Joe neznal, nebyl by nastalé pauzičce, těm deseti vteřinám strnulého mlčení, věnoval patřičnou pozornost.
Konečně se Kate tiše zeptala: „Kde?"
„Tady."
Natočila si pomalu otáčecí křeslo čelem k němu. „Neměla jsem tě nechat pracovat naslepo, Joe. Člověk se nerad přiznává k chybě, ale jsem ti to dlužná. Nemusím ti připomínat, že jsem dala Ethel vyhnat z okresu. Myslela jsem, že mi něco provedla." Do hlasu se jí vloudila melancholie. „Spletla jsem se. Přišla jsem na to až pozdě. Od té doby mě to mrzí. Neprovedla mi nic. Chtěla bych ji najít a vynahradit jí to. Zdá se ti to nejspíš ode mě divné."
„Ale ne, madam."
„Najdi mi ji, Joe. Budu mít lepší pocit, až jí to vynahradím – chuděře starý."
„Pokusím se, madam."
„A, Joe – jestli potřebuješ peníze, řekni mi. A jestli ji najdeš, vyřiď jí, co jsem ti řekla. Kdyby nechtěla přijít za mnou, zjisti, kam se jí dá telefonovat. Potřebuješ peníze?"
„Momentálně ne, madam. Ale budu muset bejt z domu víc, než bych měl."
„Jen se do toho dej. To je všechno, Joe."
Nejradši by byl sám sebe objal. Na chodbě se chytil za lokte a zacloumala jím radost. A začal věřit, že si to celé naplánoval. Prošel setmělým salónem, bzučícím úryvky časně večerní konverzace. Vyšel ven a vzhlédl k hejnům hvězd plovoucích mezi mraky potrhanými větrem.
Vzpomněl si na svého hudlařského tátu – protože si vzpomněl na něco, co mu tatík často říkával. „Dej si pozor na ty polívkový dobroditelky," kladl mu táta na srdce. „Každá z těch dobroditelek, co pořád někomu nosí polívku, vždycky něco chce, zapiš si to za uši."
Joe si řekl pod vousy: „Polívková dobroditelka. Myslel jsem, že je mazanější."
Vybavil si v duchu její tón i slova, aby se ujistil, že něco nepřeslechl. Ne – je to polívková dobroditelka. A vzpomněl si na Alfovu větu: „Kdyby mi nabídla štamprle nebo dokonce bábovku…"
* * *
Kate seděla u psacího stolu. Slyšela vítr ve vysokých keřích ptačího zobu před domem, a vítr i tma byly plné Ethel – tlusté, ucourané Ethel, vyměšující někde nablízku svůj sliz jako medúza. Zmocnila se jí tupá únava.
Zašla do přístěnku, do šedivého pokoje, zavřela za sebou dveře a zůstala sedět ve tmě naslouchajíc bolesti, která se jí plížila zpátky do prstů. Spánky jí tepaly bušící krví. Nahmatala kapsli, která jí visela v pouzdře na řetízku kolem krku, přejela si kovovým pouzdrem zahřátým mezi prsy párkrát po tváři, kuráž se jí vrátila. Umyla si obličej, nalíčila se, učesala si vlasy a la madame Pompadour. Vyšla na chodbu a u dveří do salónu se jako vždycky zastavila, aby chvíli poslouchala.
Napravo za dveřmi mluvily dvě holky s nějakým mužem. Jakmile Kate vešla, hovor ustal, jako když utne. Kate řekla: „Heleno, potřebuju s tebou mluvit, jestli zrovna nemáš nic na práci."
Holka za ní prošla chodbou do jejího pokoje. Byla to světlá blondýna s pletí zbarvenou jako vyvařená a vyleštěná kost. „Stalo se něco, slečno Kate?" zeptala se vystrašeně.
„Posaď se. Ne. Nic se nestalo. Bylas na Negerčině pohřbu."
„Neměla jsem snad?"
„Na tom nezáleží. Ale bylas tam."
„Byla, prosím."
„Pověz mi o něm."
„Ale co?"
„Pověz mi, na co se pamatuješ – jaké to bylo."
Helena nervózně začala: „No, byla v tom nějaká hrůza – ale taky krása."
„Jak to myslíš?"
„Já nevím. Neměla žádný kytky, vůbec nic, ale byla v tom – byla v tom nějaká –

jak bych to řekla – zkrátka důstojnost. Negerka tam prostě ležela v černý dřevěný rakvi s ohromnejma stříbrnejma držadlama. Člověku z toho bylo – já to holt neumím říct."
„Třebas to už řekla. Co měla na sobě?"
„Na sobě, madam?"
„Ovšem, na sobě. Přece ji nepohřbívali nahou, ne?"
Heleně se stáhl obličej napjatým úsilím. „Já nevím," řekla nakonec. „Nepamatuju se."
„Bylas na hřbitově?"
„Ne, madam. Nikdo tam nebyl – jen von."
„Kdo?"
„Její muž."
Kate řekla rychle – skoro až příliš rychle: „Máš dnes nějaké stálé klienty?"
„Ne, madam. Zejtra máme Den díkůvzdání. Za moc to dneska stát nebude."
„Na to jsem si nevzpomněla," řekla Kate. „Běž zase zpátky." Vyprovodila děvče pohledem z pokoje a neklidně se vrátila k psacímu stolu. Když pročítala účet za instalatérské práce, zajela si levičkou ke krku a dotkla se řetízku. Čerpala z toho útěchu a posilu.

KAPITOLA 49

Lee i Cal se snažili Adama přesvědčit, aby Aronovi nechodil naproti k vlaku, k nočnímu Skřivanu ze San Franciska do Los Angeles.
Cal navrhoval: „Ať tam jde Abra sama. Ji bude chtít vidět první.
„Nikoho jiného si ani neuvědomí," přidal se Lee. „Takže nemá cenu, abychom tam vůbec chodili."
„Chci ho vidět vystupovat z vlaku," stál na svém Adam. „Bude jiný. Chci vidět, co se na něm změnilo."
Lee namítl: „Vždyť je z domu teprve dva měsíce. Za tu dobu se moc nezměnil ani nezestár."
„Změnil se. Tou novou zkušeností."
„Když půjdeš ty, budeme muset my taky," řekl Cal.
„Ty nechceš bratra vidět?" zeptal se ho přísně Adam.
„Jistěže chci, jenže on nebude chtít vidět mě – aspoň ne v první chvíli."
„Ale bude," odmítl to Adam. „Jenom ho nepodceňuj."
Lee rozhodil rukama. „Tak to půjdeme všichni."
„Umíte si to představit?" vzrušoval se Adam. „Bude znát tolik nových věcí. Jestlipak se to pozná i na jeho řeči? Víte, Lee, že ve východních státech studenti pochytí přízvuk své školy? Student z Harvardu se pozná od studenta z Princetonu. Aspoň jsem to slyšel."
„Napnu uši," řekl Lee. „Rád bych věděl, jakým dialektem se mluví na Stanfordu." Usmál se na Cala.
Adamovi se to nezdálo komické. „Připravil jste mu do pokoje nějaké ovoce?" zeptal se. „Víte, že má ovoce rád."
„Hrušky a jablka a muškátové hrozny," odpověděl Lee.
„Ano, hrozny má rád. Na to si vzpomínám."
Adam je svým naléháním donutil, že přišli na nádraží Jižní pacifické půl hodiny před příjezdem vlaku. Abra tam už čekala.
„Nemůžu k vám zejtra na večeři, Lee," řekla. „Táta chce, abych jedla s nimi. Ale přijdu co nejdřív po večeři."
„Jsi nějaká zadýchaná," poznamenal Lee.
„Vy ne?"
„Taky nejspíš," řekl Lee. „Běž se podívat na trať, jestli je už semafor na zelenou."
Jízdní řád bývá předmětem pýchy i obav skoro každého občana. Když se v dálce na trati změnilo červené světlo na zelené, když bodavý hledáček předního reflektoru lokomotivy vyrazil ze zatáčky a ozářil perón, muži se podívali na hodinky a konstatovali: „Je tu včas."
Byla v tom pýcha i úleva. Zlomky vteřiny pro nás nabývají čím dál větší důležitosti. A s rostoucí vzájemnou propleteností a závislostí různých oborů lidské činnosti se objeví zlomky desetin vteřiny a pak bude třeba vymyslet nové jméno pro zlomky setin, až jednou, i když tomu nevěřím, možná řekneme: „Nač sakra tohle všechno? Nestačilo by počítat na hodiny?" Na té pozornosti, kterou věnujeme nepatrným časovým jednotkám, však není nic pošetilého. Každá předčasnost nebo opoždění může narušit všechno kolem sebe a rozruch se pak šíří jako kruhy na hladině, když do klidného rybníka hodíme kámen.
Skřivan se přihnal, jako by vůbec nechtěl zastavit. Teprve když lokomotiva se zavazadlovými vozy přejela daleko vpřed, zasyčely vzduchové brzdy a masa

skřípějícího železa s protestováním zastavila.
Z vlaku vystoupil na Salinas neobvyklý zástup pasažérů, kteří se sjeli k příbuzným na Den díkůvzdání s plnýma rukama škatulí a krabic v dárkovém balení. Rodině chvíli trvalo, než uviděli Arona. A když ho objevili, připadal jim nějak větší, než býval.
Na hlavě měl klobouk s plochým dýnkem a s úzkou střechou, velice módní, a když je uviděl, rozběhl se k nim a klobouk si strhl, takže si všimli, že má plavé vlasy krátce ostříhané na ježka. A oči mu zářily tak, že se rozesmáli radostí nad tím shledáním.
Aron upustil kufřík a objal Abru, až ji zdvihl do výšky. Když ji postavil, podal obě ruce Adamovi a Calovi. Leeho objal kolem ramen, div ho nerozdrtil.
Cestou domů mluvili všichni najednou. „Tak jak se máš?" „Vypadáš dobře." „Abro, ty jsi tak hezká!"
„Nejsem. Proč ses dal ostříhat?"
„Ale, každý to tak nosí."
„Ale ty máš tak krásné vlasy."
Pospíchali po Hlavní třídě, prošli krátký blok a zahnuli na Centrální kolem Reynaudova pekařství s výkladem plným francouzského chleba, odkud jim černovlasá paní Reynaudova zamávala zamoučenou rukou, a byli doma.
Adam se zeptal: „Co kafe, Lee?"
„Uvařil jsem ho, než jsme šli. Hřeje se." Lee připravil i šálky. Najednou byli všichni spolu – Aron s Abrou na gauči, Adam v křesle pod stojací lampou, Lee naléval kávu a Cal se opíral o rám dveří do chodby. A mlčeli, poněvadž už bylo pozdě na vítání, á dosud brzy, aby nakousli další řeč.
Adam se ozval: „Musíš mi to všechno povídat. Uděláš zkoušky dobře?"
„Zkoušky máme až příští měsíc, táto."
„Aha. No, však ty je uděláš. Docela jistě."
Aron se proti své vůli rozmrzele zašklebil.
„Vsadím se, že jsi unavený," poznamenal Adam. „No, popovídáme si zítra."
Lee namítl: „Já se vsadím, že není. Vsadím se, že by rád byl sám."
Adam se na Leeho podíval a vyhrkl: „No samozřejmě. Neměli bychom si jít všichni lehnout?"
Situaci za ně rozřešila Abra. „Nemůžu se moc dlouho zdržet," prohlásila. „Arone, nedoprovodil bys mě domů? Zejtra se všichni uvidíme."
Aron se do ní cestou zavěsil. Zachvěl se. „Přijde mrazík," řekl.
„Ty jsi rád, že jsi doma, viď?"
„To jsem. Mám toho spoustu na srdci."
„Něco příjemného?"
„Snad. Doufám, že to tak budeš brát."
„To zní vážně."
„Taky to vážně myslím."
„Kdy budeš muset zpátky?"
„Až v neděli večer."
„To máme spoustu času. Taky bych ti chtěla leccos povědět. Máme na to zejtřek a pátek a sobotu a ještě celou neděli. Dneska se mnou radši nechoď dovnitř. Nevadí ti to?"
„Proč?"
„Řeknu ti to zejtra."
„Řekni mi to hned."
„Táta má zase ty svoje brouky."
„Proti mně?"
„No jo. Nesmím k vám zejtra na večeři, ale doma toho moc nesním, takže můžeš říct Leemu, aby mi porci schoval."
Aron se zarazil. Vycítila to z povolujícího sevření na své paži a z jeho mlčení a viděla mu to na zdviženém obličeji. „Neměla jsem ti to dnes říkat."
„Ale měla," řekl po pauze. „Pověz mi pravdu. Chceš ještě pořád – zůstat se mnou?"
„Ano, chci."
„Tak dobře. Já teda půjdu. Promluvíme si zejtra."
Nechal ji stát na verandě jejího domu s lehkým náznakem polibku na rtech. Abry se dotklo, že souhlasil tak rychle, a kysele se zasmála sama sobě, že si o něco říká, a pak je dotčená, když se jí to splní. Sledovala jeho dlouhé rychlé kroky v záři nárožní lucerny. Nejspíš mi přeskočilo, pomyslela si. Něco si namlouvám.
* * *
Když Aron doma popřál dobrou noc, sedl si ve své ložnici na pelest a zahleděl se do misky ze svých dlaní mezi koleny. Zmocnilo se ho zklamání a pocit bezmoci, připadal si jako ptačí vajíčko zabalené ve vatičce otcovy ctižádosti. Netušil dodneška, jak si na něm otec zakládá, a nevěděl, jestli bude mít dost síly, aby

se vzepřel tomu hebkému a vytrvalému nátlaku. Myšlenky mu v jednom kuse unikaly. Dům mu připadal zavlhle studený, takže se roztřásl. Vstal a otevřel tiše na chodbu. Pod Calovými dveřmi prosvítalo světlo. Zaťukal a vešel bez čekání na odpověď.
Cal seděl u nového psacího stolu. Kutil něco s hedvábným papírem a svitkem červené stužky, a když Aron vstoupil, přikryl honem něco na stole velikou mapou s pijákem.
Aron se usmál. „Dárky?"
„No jo," přisvědčil Cal a už to nerozváděl.
„Můžu s tebou mluvit?"
„Samosebou. Pojď dál. A mluv tiše, nebo přijde táta. Nerad o něco přijde."
Aron se posadil na postel. Mlčel tak dlouho, až se ho Cal zeptal: „Co je – trápí tě něco?"
„Ne, netrápí. Jen jsem s tebou chtěl mluvit. Cale, mně se už nechce chodit na univerzitu."
Cal se prudce otočil. „Nechce? A proč?"
„Zkrátka se mi to nelíbí."
„Tátovi jsi to snad neřek? Zklamalo by ho to. Stačí, že tam nechci já. A co bys chtěl dělat?"
„Myslel jsem, že bych se ujal ranče."
„A co Abra?"
„Říkala mi už dávno, že by se jí tam líbilo."
Cal se na něj pátravě zadíval. „Ranč je ještě pronajatý."
„Zatím mě to jenom napadlo."
Cal řekl: „Z farmaření nekoukají žádné peníze."
„Já jich moc nepotřebuju. Jenom tak na živobytí."
„Mně by to nestačilo," řekl Cal. „Chci spoustu peněz a taky si je vydělám."
„Jak?"
Cal si připadal starší a jistější než bratr. Měl pocit, že ho musí chránit.
„Kdybys pokračoval na univerzitě, začal bych zatím něco, na čem by se dalo stavět. A až bys dostudoval, mohli bychom být partneři. Každý bychom do toho vložili něco jiného. Mohlo by nám to spolu klapat."
„Já tam zpátky nechci. Proč bych se tam vracel?"
„Protože to chce táta."
„Tím mě nepřinutí."
Cal si bratra změřil zuřivým pohledem, jeho světlé vlasy a daleko rozesazené oči, a najednou si uvědomil, proč má táta Arona tak rád, uvědomil si to nad všechnu pochybnost. „Vyspi se na to ještě," doporučil mu rychle. „Aspoň tenhle semestr bys měl dodělat. Zatím se neukvap."
Aron vstal a vykročil ke dveřím. „Pro koho je ten dárek?"
„Pro tátu. Uvidíš ho zejtra – po jídle."
„Vždyť nejsou vánoce."
„To ne," řekl Cal, „ale něco lepšího."
Když se Aron vrátil do svého pokoje, odkryl Cal svůj dárek. Přepočítal patnáct nových bankovek ještě jednou, a byly tak nové, že mu šustily a praskaly v prstech. Montereyská okresní banka pro ně musela poslat do San Franciska a udělala to teprve tehdy, když se dověděla, nač je Cal potřebuje. V bance přijali s ohromením a s nedůvěrou jednak fakt, že by ty peníze mohly patřit sedmnáctiletému chlapci, a jednak to, že je nosí po kapsách. V bankách nevidí rádi, když někdo zachází s penězi jako s kusem papíru, i když k tomu má sentimentální důvody. Teprve Will Hamilton banku přesvědčil, že peníze jsou opravdu Calovy, že k nim přišel poctivě a že si s nimi může dělat, co chce.
Cal zabalil bankovky do hedvábného papíru a převázal je červenou stužkou zašmodrchanou do chuchvalce, ve kterém se při dobré vůli dala rozeznat mašle. V balíčku mohl být klidně kapesník. Cal si ho schoval pod košile v prádelníku a šel si lehnout. Ale nemohl spát. Byl rozčilený a zároveň nejistý. Toužil, aby měl už zítřek i s darem za sebou. Probíral si v duchu, co řekne.
„Tohle je pro tebe."
„Co je to?"
„Dárek."
Od té chvíle si nedovedl představit, jak to dopadne. Převaloval se a házel sebou v posteli a za svítání vstal, oblékl se a vyplížil se z domu.
Na Hlavní třídě zastihl starého Martina, jak zametá koštětem ulici. Městská rada uvažovala o koupi čisticího vozu. Starý Martin doufal, že ho bude řídit, ale mluvil o tom cynicky. Všecko vyžerou ty mladý. Kolem přejelo Bacigalupiho popelářské auto a Martin se po něm nevraživě ohlédl. Tohle je teda kšeft. Ty Taliáni si namažou kapsu.
Hlavní třída byla pustá, až na pár psů, kteří očenichávali zavřené domovní

dveře, a ospalý ruch před Sanfranciskou biftekárnou. Parkoval před ní nový taxík Peta Bulena, kterého v noci zburcovali, aby odvezl Williamsovic děvčata k rannímu vlaku do San Franciska.
Starý Martin na Cala zavolal: „Nemáš cigaretu, mladej?"
Cal zůstal stát a vytáhl kartónovou krabičku muradek.
„A, něco nóbl!" řekl Martin. „Nemám sirky."
Cal mu zapálil, opatrně, aby mu nesežehl strnisko kolem úst.
Martin se opřel o hůl koštěte a melancholicky zabafal. „Všechno vyžerou ty mladý," prohlásil. „Nenechaj mi ho řídit."
„Co?" zeptal se Cal.
„Ten novej čisticí vůz. Copak jsi vo něm neslyšel? Kdes to byl, chlapče?" Nemohl uvěřit, že by nějaký rozumně informovaný člověk o čisticím voze nevěděl. Zapomněl na Cala. Třeba dostane zaměstnání u Bacigalupiů. Těm se peníze jen hrnou. Tři vozy a novej náklaďák.
Cal zahnul po Alisalské ulici, zašel na poštu a podíval se skleněným okénkem do schránky číslo 632. Byla prázdná. Pustil se zpátky domů a zastihl Leeho vzhůru, jak nadívá velikého krocana. „Tos procoural celou noc?" zeptal se ho Lee. „Ne. Jenom jsem se šel projít." „Jsi nervózní?" „Jsem."
„Ani se ti nedivím. Já bych byl taky. Dávat někomu dary je těžké – ale dostávat dary je snad ještě těžší. Zní to hloupě, co? Chceš kapku kafe?" „Neškodilo by."
Lee si utřel ruce a nalil sobě i Calovi. „Jak ti připadá Aron?" zeptal se ho.
„Docela v pořádku." „Mluvil jsi s ním už?"
„Ne," odpověděl Cal. Usnadnil si to. Lee by chtěl vědět, co Aron říkal. Jenže dnešek není Aronův den. Je to Calův den. Cal si ho vymínil pro sebe a touží po něm. A je rozhodnut užít si ho. Aron vešel do kuchyně dosud omámený spánkem. „V kolik hodin budeme jíst, Lee?"
„Ještě nevím – tak v půl čtvrté nebo ve čtyři." „Nedalo by se to odložit do pěti?" „Klidně, jestli s tím bude táta souhlasit. Proč?" „Abra se k nám dřív nedostane. A já mám plán, který bych chtěl vyložit tátovi, a rád bych, aby byla při tom." „Jistě to půjde," řekl Lee.
Cal rychle vstal a odešel do svého pokoje. Sedl si k psacímu stolu s rozsvícenou pracovní lampou a všechno v něm jen hrálo nevolí a nespokojeností. Aron mu bez námahy bere jeho den. Nakonec z toho bude Aronův den. Ale najednou pocítil palčivý stud. Zakryl si rukama oči a říkal si: „Vždyť jenom žárlím. Žárlím. Nic jiného. Žárlím. A nechci žárlit." Opakoval si to znovu a znovu: „Žárlím – žárlím – žárlím," jako by se ten pocit dal vyslovením překonat. Jakmile dospěl tak daleko, pokračoval v sebetrýznění. „Proč vlastně ty peníze tátovi dávám? Kvůli němu?
Ne. Kvůli sobě. Will Hamilton měl pravdu – chci si tátu koupit. Není na tom nic dobrého. Vůbec na mně není nic dobrého. Sedím tady a utápím se v žárlivosti na bratra. Proč neříkat věcem pravým jménem?"
Chraptivě si šeptal: „Proč nejsem poctivý? Já vím, proč má táta rád Arona. Protože vypadá jako ona. Táta se z ní nikdy nevzpamatoval. Sám to třeba neví, ale je to pravda. Jestlipak to opravdu neví? Žárlím z toho i na ni. Co si ty peníze nechat a zmizet z domu? Nepostrádali by mě. Za chvíli by nevěděli, že jsem kdy existoval – všichni, až na Leeho. A není jisté, jestli mě má rád Lee. Třeba ne." Podepřel si čelo zaťatými pěstmi. „Musí se Aron taky takhle prát sám se sebou? Nezdá se mi, ale jak to mám vědět? Moh bych se ho zeptat. Jenže mi to neřekne."
Cal se zmítal mezi sebelítostí a zlostí na sebe. A pak se ozval nový hlas, chladný a pohrdavý: „Když mluvíš o poctivosti, proč si nepřiznáš, že ti tohle sebemrskačství dělá dobře? To bys řek pravdu. Proč nejsi takový, jaký opravdu jsi, a nejednáš přirozeně?" To pomyšlení jím otřáslo. Dělá mu to dobře? Ovšem. Tím sebetrýzněním se brání trýzni z ruky někoho jiného. Sebral se v duchu. Dej mu ty peníze, ale jakoby nic. Na nic nespoléhej. Nic si od toho neslibuj. Dej, a pak na to zapomeň. Zapomeň na to hned. Dej – dej. Dej svůj den Aronovi. Proč ne? Vyskočil a pospíchal do kuchyně.
Aron přidržoval otevřeného krocana, zatímco Lee plnil dutinu nádivkou. Trouba se s praskotem rozpalovala.
Lee se zamyslel: „Počkejme, má devět kilo, na kilo počítejme čtyřicet minut, to máme devětkrát čtyřicet, tři sta šedesát minut – rovných šest hodin – od jedenácti do dvanácti, od dvanácti do jedné…" Počítal na prstech.
Cal navrhl: „Až budeš hotov, Arone, pojď se projít."
„Kam?" zeptal se Aron.
„Jen tak po městě. Chci se tě na něco zeptat."
Cal vedl bratra přes ulici k Bergesovi a Garrisierovi, kteří dováželi jemná vína a lihoviny. Cal řekl: „Mám pár dolarů, Arone. Napadlo mě, že bys třeba rád k jídlu koupil nějaké víno. Dám ti na ne.

„Jaké víno?"
„Ať to opravdu oslavíme. Kupme šampaňské – jako tvůj dárek."
Joe Garrisiere zavrtěl hlavou. „Nemáte na to léta, chlapci."
„K jídlu? To snad máme."
„Nemůžu vám ho prodat. Lituju."
Cal navrhl: „Já vím, jak to uděláme. My ho zaplatíme a vy ho pak pošlete tátovi."
„To by šlo," souhlasil Joe Garrisiere. „Máme tady pár lahví Oeil de Perdrix…" Našpulil rty, jako by to slovo vychutnával.
„Co je to?" zeptal se Cal.
„Šampaňské – ale báječné, má barvu jako koroptví oči – růžovou, ale o něco tmavší. A je pěkně suché. Čtyři padesát láhev."
„Není to moc nóbl?" zarazil se Aron.
„To se ví, že je!" zasmál se Cal. „Pošlete nám tři láhve, Joe."
A Aronovi řekl: „Jako tvůj dárek."
* * *
Den se Galovi nekonečně vlekl. Chtěl pryč z domu, ale nemohl. V jedenáct hodin odešel Adam do zavřené kanceláře odvodní komise dumat nad osobními záznamy nové várky rekrutů. Aron se zdál naprosto klidný. Seděl v obývacím pokoji a prohlížel si karikatury ve starých ročnících Revue revut. Z kuchyně začala pronikat domem vůně prskajících šťáv pekoucího se krocana.
Cal zašel do svého pokoje, vytáhl připravený dárek a položil si ho na stůl. Snažil se napsat kartičku, kterou by k němu přiložil. „Tátovi od Caleba." – „Adamovi Traskovi od Caleba Traska." Roztrhal kartičky na drobné kousky a splách je do záchodu.
Napadlo ho: Proč mu to vlastně dávat dnes? Zejtra bych za ním moh potichu přijít, říct mu – Tohle je pro tebe, a zase odejít. Bylo by to snadnější. „Ne," zamítl to nahlas. „Chci, aby to všichni viděli." Jinak to nešlo. Ale svíraly se mu plíce a dlaně se mu potily trémou. A pak si vzpomněl na to ráno, kdy ho táta vytáhl z vězení. Ta hřejivá blízkost – na ni nezapomene – a na důvěru, kterou mu táta projevil. Vždyť to dokonce vyslovil. „Já ti věřím, synu." A Calovi se hned udělalo lip.
Kolem třetí uslyšel, že se Adam vrátil, a pak zaslechl tlumenou konverzaci v obývacím pokoji. Vypravil se za tátou a za Aronem.
Adam právě říkal: „Časy se změnily. Mladík jako ty musí být I v něčem odborník, nebo se nikam nedostane. Proto jsem nejspíš tak rád, že chodíš na univerzitu."
Aron řekl: „Uvažoval jsem o tom, ale nevím."
„Tak o tom už neuvažuj. Napoprvé sis vybral správně. Podívej se na mě. Vím toho trošku o spoustě věcí, ale o ničem dost, abych se tím dnes uživil."
Cal si tiše sedl. Adam si ho nevšiml. Soustředil se na svoje myšlenky.
„Člověk si přirozeně přeje, aby měl jeho syn úspěch," pokračoval. „A možná vidím dál než ty."
Lee nahlédl do dveří. „Ty kuchyňské váhy nestojí za nic. Krocan bude dřív, než by měl. Vsadím se, že devět kilo nemá."
Adam poznamenal: „Vždyť ho můžete nechat v troubě, aby nevystyd." A pokračoval: „Starý Sam Hamilton to předvídal. Říkal, že doba univerzálních filozofů minula. Objem poznání tak narostl, že je jeden člověk nestačí obsáhnout. Sam předvídal dobu, kdy bude jednotlivec znát jenom jeden malý zlomek, ale ten bude znát důkladně."
„Ano," řekl Lee ode dveří, „a litoval toho. Protivilo se mu to."
„To snad ne?" zarazil se Adam.
Lee vešel do pokoje. V pravé ruce držel naběračku na podlévání a přidržoval pod ní levou dlaň, aby nenakapal na koberec. Jak vkročil do pokoje, zapomněl na opatrnost, zamával naběračkou a šťáva z krocana vyšplíchla na podlahu. „Teď nevím sám, když o tom vy pochybujete," řekl. „Nevím, jestli se to protivilo jemu, nebo jestli se to protiví mně místo něho."
„Nerozčilujte se tak," uklidňoval ho Adam. „Připadá mi, že už nemůžeme začít o ničem, abyste to nebral jako osobní urážku." „Třeba tolik narostlo poznání, a třeba se taky o tolik zmenšili lidé," řekl Lee. „Od toho, jak pořád klečí, aby uviděli atomy, scvrkla se jim třeba na atom i duše. Třeba je takový odborník jenom zbabělec, který se bojí vyhlédnout ze své klícky. A představte si, oč každý odborník přichází – o celý svět za svou ohrádkou."
„Mluvili jsme jenom o tom, jak se dnes uživit."
„Nebo vydělávat peníze," pokračoval vzrušeně Lee. „Peníze se vydělávají snadno, když o to člověku jde. Jenomže lidem, až na pár výjimek, nejde o peníze. Jde jim o přepych a o lásku a obdiv."
„Dobrá. Ale co máte proti univerzitám? Mluvili jsme o nich."
„Promiňte," řekl Lee. „Máte pravdu, dávám se zbytečně strhnout. Ne, jestliže

člověk na univerzitě najde svůj vztah k celému světu, nemám proti nim nic. Je to tak? Je to tak, Arone?"
„Já nevím,"odpověděl Aron.
Z kuchyně něco zasyčelo. „Ty zatracený drůbky mi překypěly!" vykřikl Lee a vyrazil ze dveří.
Adam se za ním láskyplně podíval. „To je člověk! A přítel!"
Aron poznamenal: „Doufám, že se dožije stovky."
Adam se zasmál: „Jak víš, že mu sto už není?"
Cal se zeptal: „Jak jde ledárna, táto?"
„A, docela dobře. Vydělá si na sebe a vynese něco navíc.
Proč?"
„Napadlo mě pár věcí, jak by se opravdu vyplatila." „Až jindy," přerušil ho rychle Adam. „V pondělí, jestli nezapomeneš, ale ne dnes. Ani nepamatuju, že by mi někdy bylo tak dobře. Mám pocit – řekněte si tomu třeba naplnění. Třeba jsem se jen v noci dobře vyspal a ráno dobře vyprášil. A třeba je to tím, že jsme všichni v míru pohromadě." Usmál se na Arona. „Nevěděli jsme ani, co k tobě cítíme, dokud jsi neodjel."
„Stejskalo se mi," přiznal se Aron. „Prvních pár dní jsem si myslel, že z toho umřu."
Abra se přihnala trochu zadýchaná. Měla růžové tváře a byla šťastná. „Viděli jste ten sníh na hoře Tóro?" zeptala se.
„Ano, viděl jsem ho," přisvědčil Adam. „Říká se, že to znamená štěstí v příštím roce. To bychom mohli potřebovat."
„Doma jsem se v jídle jenom ponimrala," řekla Abra. „Šetřila jsem si hlad sem."
Lee se za krocana omlouval jako starý blázen. Stěžoval si na plynovou troubu, že nepeče tak jako trouby v kamnech na dříví. Stěžoval si na dnešní krocany, kteří se nevyrovnají těm někdejším. Ale zasmál se s ostatními, když mu řekli, že si počíná jako stará bába, aby si vynutila komplimenty.
Při rozinkovém koláči otevřel Adam šampaňské a všech se zmocnila obřadná zdvořilost. Připili si všichni navzájem a každému zvlášť, a když pili na zdraví Abře, pronesl Adam krátkou řeč. Abře svítily oči a Aron ji pod stolem držel za ruku. Víno otupilo Galovu nervozitu a nebál se už vyrukovat se svým dárkem.
Když Adam dojedl rozinkový koláč, prohlásil: „Tak pěkný Den díkůvzdání jsme snad ještě nezažili."
Gal si sáhl do náprsní kapsy, vytáhl balíček s červenou stužkou a posunul ho po stole před otce. „Co je to?" zeptal se Adam. „Dárek."
Adama to potěšilo. , Ještě nejsou ani vánoce a už jsou tu dárky. Copak to asi je?"
„Kapesník," hádala Abra.
Adam stáhl umolousanou mašličku a rozbalil hedvábný papír. Vytřeštěně se zahleděl na peníze.
„Co je to?" zvedla se Abra, aby se podívala. Aron se naklonil vpřed. Lee ve dveřích se snažil zakrýt starostlivý výraz. Mrskl pohledem po Calovi a zahlédl mu v očích záblesk radosti a triumfu. Adam pomaličku rozložil tisícovky směnitelné za zlato do vějíře. „Co je to? Co" – Zarazil se.
Cal polkl. „Já – vydělal jsem je – pro tebe – abych ti nahradil ten salát."
Adam pomalu zvedl hlavu. „Tys je vydělal? Jak?" „S panem Hamiltonem – na fazolích." Rychle ze sebe vychrlil: „Koupili jsme je nastojato po pěti centech, a když cena stoupla – Jsou pro tebe, patnáct tisíc dolarů. Pro tebe."
Adam složil nové bankovky do zarovnané hromádky, přebalil je hedvábným papírem a zahnul jeho konec. Podíval se bezmocně na Leeho. Cala náhle zamrazil pocit katastrofy, nějaké pohromy ve vzduchu, a zalila ho vlna nevolnosti. Slyšel otce, jak říká: „Budeš je muset vrátit."
Calův vlastní hlas odpověděl skoro ze stejné dálky. „Vrátit? Komu vrátit?"
„Lidem, od kterých jsi je dostal."
„Britské nákupní agentuře? Tam je zpátky nevezmou. Platí za fazole dvanáct a půl centu po celých Státech." „Tak je vrať farmářům, které jsi okrad." „Okrad?" vykřikl Cal. „Vždyť jsme jim zaplatili o dva centy za libru nad běžnou cenu. Nikoho jsme neokradli." Cal si připadal, že se vznáší někde v prostoru, a čas plynul strašně pomalu.
Otec si dal s odpovědí načas. Jako by mezi jeho slovy zely dlouhé mezery. „Posílám mládence na vojnu," řekl. „Podepíšu lejstro a oni jdou. A někteří z nich padnou. Žádný z nich se nevrátí bez úhony. A ty, synu, myslíš, že bych na tom chtěl vydělávat?"
„Udělal jsem to pro tebe," řekl Cal. „Chtěl jsem ti vynahradit, oč jsi přišel."
„Já ty peníze nechci, Cale. A s tím salátem – to jsem myslím taky nedělal pro zisk. Bral jsem to jako hru, abych uviděl, jestli ten salát dopravím, a nevyšlo mi to. Nechci ty peníze."

Cal hleděl přímo před sebe. Cítil na svých tvářích pohledy Leeho, Arona i Abry. Sám se očima upjal na otcovy rty.
„Ten nápad s dárkem se mi líbí," pokračoval Adam. „Za ten ti děkuju…"
„Uložím ty peníze. Máš je u mě," skočil mu do řeči Cal. „Ne. Nechci je teď ani jindy. Jakou bys mi byl udělal radost, kdybys mi byl dal – třeba něco jako tvůj bratr – hrdost na jeho práci, potěšení z jeho pokroků. Peníze, ani poctivé peníze, to nevyváží." Oči se mu trochu rozšířily a Adam se zeptal. „Zlobíš se na mě, synu? Nezlob se. Jestli mi chceš něco dát – buď dobrý člověk. Toho bych si vážil."
Cal měl pocit, že se dusí. Z čela mu prýštil pot a na jazyku cítil sůl. Náhle vstal, až překotil židli. Vyběhl z pokoje se zadrženým dechem.
Adam za ním zavolal: „Nezlob se, synu!" Nechali ho o samotě. Sedl si ve svém pokoji s lokty na psacím stole. Myslel, že se rozpláče, ale nemohl. Pokusil se pláč uvolnit, ale slzy neprošly přes rozpálené železo v jeho hlavě.
Po nějakém čase se mu uklidnil dech a on sledoval vlastní mozek, jak se klidně a zchytrale pustil do práce. Snažil se ten mozek plný tiché nenávisti zkrotit, ale on se mu vymkl a pokračoval v práci. Calovo úsilí ochabovalo, protože nenávist mu prosakovala celým tělem a otravovala mu kdejaký nerv. Cítil, že ztrácí sebevládu.
A pak nastal okamžik, kdy sebevláda i strach byly tytam a Calův mozek vykřikl bolestným triumfem. Calova ruka se chopila tužky a čmárala po pijáku jednu sevřenou spirálu za druhou.
Když hodinu poté vešel do pokoje Lee, uviděl stovky spirál, čím dál menších a menších. Cal nevzhlédl.
Lee za sebou tiše zavřel. „Přines jsem ti kapku kafe."
„Já ho nechci – vlastně chci. A děkuju ti, Lee. Jsi hodný, že tě to napadlo."
Lee řekl: „Necti toho! Nech toho, povídám ti!"
„Čeho? Čeho mám nechat?"
Lee nejistě odpověděl: „Rek jsem ti jednou, když ses mě ptal, že to máš všechno sám v sobě. A že to můžeš ovládnout – když budeš chtít."
„Co ovládnout? Nechápu, o čem to mluvíš."
Lee zanaléhal: „Copak mě neslyšíš? To k tobě neproniknu? Cale, copak nevíš, co ti říkám?"
„Slyším tě, Lee. Co mi říkáš?"
„Táta si nemoh pomoct, Cale. Má už takovou povahu. Jinak to neumí. Neměl jinou volbu. Ale ty ji máš. Ty máš na vybranou."
Spirály se tak zmenšily, že se čáry slily a výsledkem byl lesklý černý puntík.
Cal řekl klidně: „Nestaráš se zbytečně, pro nic za nic? Něco se ti zdá. Člověk by si podle tvého tónu myslel, že jsem někoho zabil. Přestaň s tím, Lee. Přestaň."
V pokoji se rozhostilo ticho. Cal se po chvíli otočil od psacího stolu a pokoj byl prázdný. Z šálku kávy na prádelníku se kouřilo. Cal vypil kávu vřelou a šel do obývacího pokoje.
Otec k němu omluvně vzhlédl.
Cal řekl: „Promiň, táto. Nevěděl jsem, jak se na to budeš dívat." Vzal balíček peněz z krbové římsy a strčil si ho do vnitřní kapsy saka, odkud ho předtím vytáhl. „Uvidím, co se s tím dá dělat." A pak jakoby nic: „Kde jsou ostatní?"
„Abra musela domů. Aron ji šel vyprovodit. Lee šel ven."
„Půjdu se myslím projít," prohlásil Cal.
* * *
Listopadový večer značně pokročil. Cal otevřel štěrbinou domovní dveře a uviděl proti bílé zdi Francouzské prádelny na druhé straně ulice obrys Leeho hlavy a ramen. Lee seděl na schodech a vypadal v tlustém svrchníku zavalitý.
Cal tiše zavřel a prošel zpátky obývacím pokojem. „Člověk má po tom šampaňském žízeň," řekl. Otec nevzhlédl.
Cal vyklouzl kuchyňskými dveřmi a proplížil se mezi Leeho ubývajícími zeleninovými záhony. Přelezl vysoký plot, našel dvoucoulové prkno, které sloužilo jako lávka přes bahnitý příkop černé vody, a vyšel mezi Langovým pekařstvím a klempířskou dílnou do Castrovillské ulice.
Pustil se Kamennou ulicí, kde stojí katolický kostel, a zahnul doleva, prošel kolem domu Carriagových, Wilsonových, Zábalových a u domu Steinbeckových zabočil vlevo na Centrální třídu. Ušel dva bloky po Centrální a zahnul doleva kolem Západní školy.
Topoly před školním hřištěm byly skoro holé, ale ve večerním větru pořád ještě vířilo něco žlutého listí.
Cal měl otupený mozek. Neuvědomoval si ani chlad, přinášející od hor námrazu. Tři bloky před sebou zahlédl pod lucernou blížícího se bratra. Poznal ho podle kroku a držení těla a protože věděl, že ho tu potká.

Cal zvolnil krok, a když Aron došel až k němu, oslovil ho: „Ahoj. Hledal jsem tě."
Aron řekl: „Mrzí mě to dnešní odpoledne."
„Ty za nic nemůžeš – nemysli na to." Otočil se a kráčeli chvíli vedle sebe.
„Chtěl bych, abys šel se mnou," řekl Cal. „Něco ti chci ukázat."
„Co?"
„Jedno překvapení. Ale ohromně zajímavé. Pro tebe."
„Bude to trvat dlouho?"
„Ne, dlouho ne. Vůbec ne."
Vykročili Centrální třídou směrem ke Castrovillské ulici.
* * *
Seržant Axel Dane zpravidla otvíral verbovací kancelář pro dobrovolníky v San José v osm ráno, ale když se trochu zdržel, otevřel desátník Kemp a z Kempový strany se nemusel bát stížností. Axel nebyl žádný výjimečný případ. Léta služby v mírové armádě Spojených států mezi španělskou a německou válkou ho znemožnila pro studený a neuspořádaný civilní život. Přesvědčil se o tom v jednoměsíční pauze během té doby. Zároveň ho služba v mírové armádě naprosto znemožnila pro válku a on poznal natolik vojenské metody, aby se jí vyhnul. Verbovací středisko v San José bylo důkazem jeho schopností. Laškoval s nejmladší Ricciovou a ta v San José bydlela.
Kemp neměl odslouženo tolik, ale osvojoval si základní pravidlo. Vyjít s nadřízenými a pokud možná se vyhnout všem důstojníkům. Mírné šikanování od seržanta Danea mu nevadilo.
Když Dane v půl deváté vešel do kanceláře, našel desátníka Kempa, spícího u psacího stolu, a nějakého unaveného mládence, který seděl a čekal. Dane po chlapci mrskl pohledem, pak zašel za přepážku a položil Kempoví ruku na rameno. „Miláčku," oslovil ho, „skřivánci zpívají a svítá nový den."
Kemp zdvihl hlavu složenou na pažích, utřel si hřbetem ruky nos a kýchl. „Tak se mi to líbí, beruško," řekl seržant. „Vstávej, máme zákazníka."
Kemp zamžoural zalepenýma očima. „Válka počká," prohlásil.
Dane se na chlapce zadíval pozorněji. „Krista, to je krásnej chlapeček! Doufám, že na něj budou dávat pozor. Desátníku, vy si možná myslíte, že touží po zbrani proti nepříteli, ale já si myslím, že utíká před láskou."
Kempoví se ulevilo, že seržant není docela střízlivý. „Myslíte, že mu ublížila nějaká sukně?" Hrál každou hru, jakou si seržant přál. „Myslíte něco jako cizineckou legii?"
„Třeba utíká sám před sebou."
Kemp poznamenal: „Ten film jsem viděl. Vystupuje v něm jeden mrcha pes seržant."
„Tomu nevěřím," zavrtěl hlavou Dane. „Jen blíž, mladíku! Osmnáct vám je?"
„Ano, pane."
Dane se obrátil k podřízenému: „Co tomu říkáte vy?"
„Hrome!" zaklel desátník. „Kdo je dost velkej, je taky dost starej."
Seržant řekl: „Dejme tomu, že vám těch osmnáct je. A budeme se toho držet, platí?"
„Ano, pane."
„Vyplňte tenhle formulář. Vypočtěte si, v kterým roce jste se narodil, napište to semhlesem a dobře si to pamatujte!"

KAPITOLA 50

Joeovi se nelíbilo, že Kate tiše vysedává a zírá upřeně do prázdna – celé dlouhé hodiny. Znamenalo to, že přemýšlí, a protože se přitom tvářila naprosto bezvýrazně, Joe k jejím myšlenkám neměl žádný klíč. Byl z toho všecek nesvůj. Nechtěl přijít o svou první opravdovou šanci.
Měl jenom jeden plán – udržovat ji v neklidu, až se sama prozradí. Pak by na to skočil, jak by se dalo. Ale co se děje, když sedí a kouká do zdi? Vrtá jí to hlavou nebo ne?
Joe věděl, že nespala v posteli, a když se jí zeptal, jestli chce snídani, pohnula hlavou po tak dlouhé době, že se těžko dalo poznat, jestli ho vůbec slyšela.
Opatrně si připomněl: „Nedělej nic! Seď na místě a napínej voči i uši!" Holky v podniku věděly, že se něco semlelo, ale ani dvě z nich se neshodly na jedné verzi, zatracený slepičí mozky.
Kate nepřemýšlela. Dala se volně unášet dojmy, jako se dá netopýr unášet večerními vánky. Viděla v duchu obličej krásného plavovlasého chlapce s očima ohromenýma šokem. Slyšela jeho ohavná slova, namířená ani ne tak proti ní, jako proti němu samému. A viděla jeho tmavého bratra, jak se opírá o dveře a směje se.

Kate se v tu chvíli zasmála taky – je to nejrychlejší a nejlepší sebeobrana. Co teď její syn udělá? Co udělal, když vyšel tiše odtud?
Myslela na Calovy oči s výrazem líné a nasycené krutosti, jak na ni zamžouraly, když pomalu zavíral dveře.
Proč sem bratra vodil? Co chtěl? Co tím sledoval? Kdyby to věděla, uměla by se o sebe postarat. Jenomže to nevěděla.
Bolest se jí plížila zpátky do rukou a ozvala se i jinde. Při každém pohybu ji zuřivě bodlo v pravém boku. Říkala si: Tak se ta bolest prohlodá do středu a dřív či později se tam všechny bolesti sejdou a spojí se jako hejno krys.
Joe si přes vlastní dobré předsevzetí nedokázal dát pokoj. Přinesl jí ke dveřím čajník, tiše zaklepal, otevřel si a vešel. Pokud viděl, nehnula se z místa.
„Přines jsem vám kapku čaje, madam," ohlásil.
„Postav ho na stůl," řekla. A jako by ji to napadlo dodatečně: „Děkuju, Joe."
„Není vám dobře, madam?"
„Už mám zase bolesti. Ta medicína mě podvedla."
„Můžu vám nějak pomoct?"
Zvedla ruce. „Leda mi je uříznout – v zápěstí." Zašklebila se bolestí z toho, jak je zvedla. „Člověk si připadá beznadějně," postěžovala si.
Joe od ní ještě nikdy neslyšel takovýhle projev slabosti a instinkt ho přiměl, aby toho využil. „Třeba bych vás tím neměl votravovat, ale doslech jsem se něco vo tamtom." Z pauzičky před její otázkou poznal, jak ztuhla.
„O jakém tamtom?" zeptala se tiše.
„Vo ty ženský, madam."
„Ach tak! Ty myslíš Ethel?"
„Ano, madam."
„Ethel už začínám mít dost. Co je s ní zase?"
„Já vám teda povím, jak to bylo. Vůbec tomu nerozumím. Stojím takhle v Kellogově trafice a najednou ke mně přijde ňákej chlápek. „Jste vy Joe?“ zeptá se a já mu povídám: „Co má bejt?“ „Někoho jste hledal,“ povídá von. A já mu na to: „Neřek byste mi vo tom sám?“ V životě jsem toho chlapa neviděl. „Ta dáma vzkazuje, že by si s várna chtěla promluvit,“ povídá von. A já jemu: „A co jí brání ?“ Podívá se na mě a povídá: „Asi jste zapomněl, co řek ten sudí.“ Myslel nejspíš, čím jí pohrozil, jestli se vrátí." Zahleděl se Kate do tváře, bledé a nehybné, s očima upřenýma přímo vpřed.
Kate se ozvala: „A pak na tobě chtěl peníze?"
„Něj madam. Nechtěl. Rek něco, z čeho nejsem vůbec moudřej. „Říká vám něco jméno Faye?“ vybaf na mě. „Vůbec nic,“ povídám mu. A von na to: „Měl byste si s ní promluvit.. „Možná,“ povídám a šel jsem pryč. Nemám páru, co tím myslel. Tak jsem si řek, že se vás zeptám."
Kate se zeptala jeho: „Říká ti něco jméno Faye?"
„Vůbec nic."
Kate promluvila velice tichým hlasem: „Tos nikdy neslyšel, že Faye patřil tenhle podnik?"
joe ucítil ochromující sevření v žaludeční jamce. Já blbec! Ze jsem nedržel hubu! Začal se vytáčet. „No vlastně – teď mě napadá, že jsem něco slyšel, jenže se mi zdálo, že se jmenovala Faith."
Jeho náhlý zmatek Kate pomohl. Přestala myslet na plavovlasou hlavu a na bolest. Měla najednou co dělat. Odpověděla na výzvu skoro s rozkoší.
Tiše se zasmála. „Faith! Fuj!" řekla si pro sebe. „Nalej mi trochu čaje, Joe."
Zdálo se, že nepozoruje, jak se mu třese ruka a jak hubička čajníku zarachotila o šálek. Nepodívala se na něj, ani když postavil šálek před ni a pak se stáhl z jejího zorného pole. Joe se klepal strachy.
Kate se ozvala prosebným tónem: „Joe, myslíš si, že bys mi mohl pomoct? Dal bys všechno do pořádku, kdybys dostal deset tisíc dolarů?" Vteřinku počkala, pak se prudce otočila a podívala se mu zpříma do obličeje.
Oči se mu leskly. Přistihla ho, že si olizuje rty. A při jejím náhlém obratu ucouvl, jako by ho byla uhodila. Nespustila z něho oči.
„Načapala jsem tě, Joe?"
„Já nevím, co tím myslíte, madam."
„Tak běž a zamysli se nad tím. A přijď mi to říct, až na to přijdeš. V tom se přece vyznáš. A pošli mi sem laskavě Terezu!"
Hleděl, aby už byl z pokoje, kde ho přetrumfla a přechytračila. Nadrobil si to pěkně. Nevěděl, jestli si nezmrvil celou šanci. A ta mrcha měla ještě tu drzost, že mu řekla: „A děkuju za čaj. Jsi hodnéj chlapec."
Chtěl prásknout dveřmi, ale netroufal si.
Kate strnule vstala ve snaze neprobudit bolest v boku. Došla k psacímu stolu a vytáhla list papíru. Stěží udržela pero.
Napsala pohybujíc celou paží: „Milý Ralphe, řekni šerifovi, že by neškodilo

podívat se na otisky prstů Joea Valeryho. Pamatuješ se na něj. Pracuje u mne. S pozdravem Kate." Zrovna dopis skládala, když vešla vyděšená Tereza.
„Volala jste mě? Provedla jsem něco? Já se snažila, madam. Nebylo mi dobře."
„Pojď sem," vyzvala ji Kate. A zatímco holka čekala vedle psacího stolu, napsala pomalu adresu na obálku a nalepila na ni známku. „Někam mi dojdeš," řekla pak. „Zajdi k Bellovům do cukrárny a kup tam jednu dvoukilovou bonboniéru a jednu půlkilovou. Ta velká je pro vás, děvčata. Pak se zastav v Kroughově drogerii a kup mi dva prostředně velké kartáčky na zuby a krabici zubního prášku – tu s tím sypátkem."
„Ano, madam." Tereze se náramně ulevilo.
„Jsi hodná holka," pokračovala Kate. „Dobře jsem si tě všimla. Necítím se ve své kůži, Terezo. Jestli to provedeš pořádně, uvažuju, že bych ti svěřila vedení podniku, až půjdu do nemocnice."
„Vy půjdete – vy chcete do nemocnice?"
„Ještě nevím, zlatíčko. Ale budu potřebovat tvoji pomoc. Tady jsou peníze na ty bonbóny. Kartáčky prostřední velikosti – nezapomeň."
„Ano, madam. Děkuju vám. Mám jít hned?"
„Běž, a nenápadně, víš? Ať se ostatní holky nedovědí, co jsem ti řekla."
„Půjdu zadem." Tereza se rozběhla ke dveřím.
Kate ji zarazila. „Málem jsem zapomněla. Hodila bys mi tenhle dopis do schránky?"
„Samosebou, madam. Samosebou. Ještě něco?"
„To je všechno, zlatíčko."
Sotva děvče odešlo, Kate si položila paže a ruce na stůl, takže pokroucené prsty dostaly oporu. Tak to přišlo. Třeba to věděla vždycky. Určitě – ale na to teď nemusí myslet. Ještě se k tomu vrátí. Joea bude mít z cesty, ale místo něho přijde někdo jiný, a pak je tu pořád Ethel. Dřív či později, dřív či později – ale na to teď nemá smysl myslet. Chodila v duchu po špičkách kolem celého problému a vždycky se vrátila zpátky k tomu prchavému dojmu, který se před ní vždycky mihl, a hned se zase stáhl. Napadlo ji to poprvé, když myslela na svého plavovlasého syna. Vyvolala to jeho tvář – ublížená, zmatená a zoufalá tvář. A pak si vzpomněla.
Byla tehdy docela malá holčička s tvářičkou tak roztomilou a svěží jako tvář jejího syna – docela malá holčička. Většinu času věděla, že je chytřejší a hezčí než všichni ostatní. Ale tu a tam na ni padla samota a strach, jako by ji obklíčoval vysoký les nepřátel.
A všechny jejich myšlenky a slova a pohledy mířily na ni, aby jí ublížily, a ona neměla kam utéci a kde se schovat. A plakávala hrůzou, protože neviděla cestu k úniku a žádné útočiště. A pak si jednou přečetla jednu knihu. Uměla číst už v pěti letech. Vzpomněla si na tu knihu – byla hnědá, se stříbrným titulem, plátno měla potrhané a tlusté lepenkové desky. Byla to Alenka v zemi divů.
Kate pomalu pohnula rukama a trochu ulevila pažím. A uviděla v duchu ilustrace – Alenku s dlouhými rovnými vlasy. Jenomže její život změnila ta lahvička s nápisem: „Vypij mě." Alenka ji to naučila.
Když ji pak obklíčil les nepřátel, byla připravena. Měla v kapse lahvičku cukrové vody a na její nálepku s červeným rámečkem si napsala: „Vypij mě." Upije z lahvičky a bude menší a menší. Ať si ji pak nepřátelé hledají! Cathy se jim vysměje zpod nějakého listu nebo schovaná v průchodu mraveniště. Nikdy ji nenajdou. Žádné dveře jí nezahradí cestu dovnitř ani ven. Projde pod nimi se vzpřímenou hlavou.
A vždycky měla vedle sebe Alenku, se kterou si mohla hrát, která ji měla ráda a důvěřovala jí. Alenka byla kamarádka, vždycky připravená přijmout ji do svého zmenšeného světa.
Bylo to tak nádherné – tak nádherné, že skoro stálo za to cítit se pronásledovaná. Ale ať to bylo sebenádhernější, vždycky ještě měla něco navíc v záloze. Svou hrozbu i záruku bezpečnosti. Stačí, když vypije celou lahvičku, a zmenší se tak, že zmizí a přestane existovat. A ještě líp – až přestane existovat, bude to, jako by nikdy nebyla existovala. To byla nejdražší záruka její bezpečnosti. Někdy v postýlce vypila tolik „Vypij mě", že se zmenšila v puntík menší než nejmenší muška. Ale nikdy nezmizela docela – nikdy nemusela. Byla to její záloha, tajená před celým světem.
Kate smutně zavrtěla hlavou, když si vzpomněla na tu osamělou holčičku. Proč jen na ten zázračný trik zapomněla? Zachránil ji přece před tolika pohromami. Jaké báječné zelenavé světlo na člověka dopadalo pod jetelovým lístkem? Cathy s Alenkou se procházely mezi strmícími kmeny trávy a objímaly se vzájemně v pase – nejlepší kamarádky. A Cathy nikdy nemusela vypít všechno „Vypij mě", protože měla Alenku.
Kate si opřela čelo o piják mezi svýma pokřivenýma rukama.

Byla chladná a prázdná jako poušť, osiřelá jako poušť. Ke všemu, co kdy udělala, byla donucena. Byla jiná – měla proti ostatním lidem něco navíc. Zvedla hlavu, ale nepohnula se, aby si utřela slzy, které jí tekly z očí. Je to pravda. Byla chytřejší a silnější než ostatní lidé. Měla něco, co jim chybělo.
A právě uprostřed té myšlenky jí vyvstala před očima Calova temná tvář a jeho rty se krutě usmívaly. Dolehla na ni tíha, která jí až vyrážela dech.
Oni mají něco, co chybí jí, a ona neví, co je to. Jakmile si to jednou uvědomila, byla připravena, a jakmile jednou byla připravena, poznala, že je připravena už dávno – snad celý svůj život. Její mozek fungoval, jako by zdřevěněl, tělo se jí pohybovalo jako špatně vedená loutka, ale zarytě šla za svým.
Bylo poledne – poznala to podle štěbetání holek v jídelně. Ty coury líné teprve vstaly.
Knoflík kliky se jí vzepřel, ale nakonec jím otočila mezi oběma dlaněmi.
Holkám se zadrhl smích v hrdle a zůstaly na ni koukat. Kuchař vyšel z kuchyně.
Kate vypadala jako nemocné strašidlo, pokroucené a svým způsobem hrůzné. Opřela se o zeď jídelny a usmála se na holky, a její úsměv je vyděsil ještě víc, poněvadž působil jako rámeček kolem ječivého výkřiku.
„Kde je Joe?" zeptala se Kate.
„Šel někam pryč, madam."
„Poslechněte," řekla jim. „Dlouho jsem se nevyspala. Vezmu si nějakou medicínu a budu spát. Ať mě nikdo neruší, večeři nechci. Budu spát den a noc. Řekněte Joeovi, aby za mnou nikdo nechodil, ať se děje co děje, až zítra do rána. Rozumíte?"
„Ano, madam," přisvědčily.
„Tak dobrou noc. Je poledne, ale já to tak myslím -* dobrou noc."
Kate se otočila a zalezla jako krab zpátky do svého pokoje.
Zavřela za sebou a vstoje se rozhlédla, aby si stanovila jednoduchý postup. Zamířila k psacímu stolu. Tentokrát se přinutila navzdory bolesti psát zřetelně. „Odkazuju všechen svůj majetek svému synu Aronu Traskovi." Připsala datum a podepsala se: „Catherine Trasková." Prsty jí chvíli utkvěly na listu papíru, pak vstala a nechala svou závěť lícem nahoru na psacím stole.
U stolu ve středu pokoje si nalila do šálku studeného čaje, odnesla šálek do šedého přístěnku a postavila ho na čtecí stolek. Pak si zašla k toaletnímu stolku, učesala se, rozetřela si po celém obličeji trochu líčidla, slabě je zapudrovala a obtáhla si rty bledou rtěnkou, kterou vždycky užívala. Nakonec si opilovala a vyčistila nehty.
Když zavřela dveře šedého přístěnku, odřízla tím denní světlo a na stolek dopadal jenom kužel světla lampy na čtení. Urovnala si polštáře v lenošce, natřásla je a posadila se. Položila si zkusmo hlavu na prachovou podušku. Bylo jí nějak vesele, jako by se chystala na nějakou oslavu. Opatrně si vylovila ze živůtku řetízek, rozšroubovala pouzdro a vyklepala si kapsli na dlaň. Usmála se na ni.
„Sněz mě," řekla a dala si kapsli do úst.
Zvedla šálek s čajem. „Vypij mě," řekla a spolkla hořký studený čaj.
Soustředila se v duchu na Alenku – tak maličkou a čekající. Koutky očí zahledala jiné tváře – svých rodičů, Charlese, Adama a Samuela Hamiltona, a pak Aronovu, a uviděla Cala, jak se na ni usmívá.
Nemusel ani promluvit. Záblesk v jeho očích říkal: „O něco jsi přišla. Bylo v nich něco a tys o to přišla."
Upjala se zpátky k Alence. V protější šedivé zdi byla díra po hřebíku. Tam na ni Alenka čeká. A obejme Cathy kolem pasu a Cathy obejme kolem pasu Alenku a odejdou spolu – nejlepší kamarádky – tak maličké jako špendlíková hlavička.
Pažemi a nohama se jí začala rozlévat hřejivá ospalost. Bolest jí vyprchávala z rukou. Víčka jí ztěžkla – strašně ztěžkla. Zívla si.
Pomyslela si nebo řekla: „Alenka to neví. Projdu kolem rovnou dál."
Oči se jí zavřely a otřásla jí závratná nevolnost. Otevřela oči a vytřeštila je hrůzou. Šedá místnost potemněla a kužel světla stékal a čeřil se jako voda. A potom oči znovu zavřela a prsty se jí zkřivily, jako by držely malá ňadra. A srdce jí vážně bušilo a dech se jí zpomaloval a ona se čím dál víc zmenšovala, až zmizela – a nikdy předtím neexistovala.
* * *
Když Kate Joea propustila, odešel k holiči, jako to dělával vždycky, když byl rozrušený. Dal si ostříhat vlasy a žloutkový šampon a březovou vodu. A masáž obličeje a napářku a přitom si dal namanikúrovat nehty a vyčistit boty. Tahle procedura a nová kravata Joea obyčejně vzpamatovaly, ale když odešel od holiče s padesáticentovým spropitným, byl pořád ještě vykolejený.
Kate ho chytila jako krysu – zaskočila ho se svlečenými kalhotami. Její rychlé

myšlení ho zmátlo a vyvolalo v něm pocit bezmoci. Její trik nechat na člověku, aby hádal, jestli měla něco za lubem, ho nemátl o nic méně.
Večer začal otravně, ale pak do podniku vpadlo šestnáct členů a dva benjamínci studentského spolku Sigma Alfa Epsilon ze Stanfordské univerzity, všichni rozdovádění ze zasvěcování nováčků v San Juanu. Blbli ostošest.
Florence, která v cirkuse kouřila cigáro, měla důkladný kašel. Pokaždé, když se pokusila o svůj trik, rozkašlala se a všechno zkazila. A poník, hřebec, který v tom čísle vystupoval, měl průjem.
Studáci řičeli smíchy a mlátili se do zad. A pak rozkradli všechno, co nebylo zrovna přibito.
Sotva odešli, dvě holky se začaly unaveně a jednotvárně hádat a Tereza zjistila první příznaky, že něco nakoupila. Kristepane, to byla noc!
A na konci chodby mlčenlivě číhalo za zavřenými dveřmi hrozící nebezpečí. Joe se u těch dveří zastavil, než si šel lehnout, ale nic nezaslechl. V půl třetí zamkl dům a ve tři byl v posteli – jenže nemohl usnout. Seděl v posteli a přečetl sedm kapitol Dobytí Barbary Worthovéa za svítání sešel do tiché kuchyně a uvařil si kafe.
Opřel se lokty o stůl a držel si kafák oběma rukama. Něco šlo šejdrem, ale Joe nemohl kápnout na to, co vlastně. Třeba se Kate domákla, že je Ethel po smrti. Bude si muset dát zatraceně majzla. A pak se rozhodl, naprosto pevně. V devět si za ní zajde a naspičatí pořádně uši. Třeba se včera přeslechl. Nejlíp by udělal, kdyby se držel zpátky a nebyl krkoun. Prohlásit prostě, že mu stačí tisíc dolarů, a ztratit se z parády, a kdyby řekla ne, ztratit se stejně. Má už těch patálií se ženskejma plný zuby. Moh by dostat flek v hazardní herně v Renu – s pravidelnou pracovní dobou a žádný ženský kolem. Třeba by se vzmoh na kvartýr, kterej by si pořádně vyštafíroval – lenoškama a širokou válendou. Nač si má mořit mozek v tomhle všivým Zapadákově. Radši vypadnout vůbec z tohohle státu. Napadlo ho, že by to měl udělat rovnou – vstát tady vod stolu, nahoru do schodů, dvě minuty na spakování kufru a pal! Tři čtyři minuty nanejvejš. A nikomu nic nevykládat. Ta myšlenka se mu zalíbila. Jenomže i když sázka na Ethel třeba není tak jistá, jak se mu ze začátku zdála, tisíc dolarů je tisíc dolarů. Radši aby počkal.
Když přišel do kuchyně kuchař, měl mizernou náladu. Na zátylku se mu dělal nežit a kuchař si na něj dal blanku ze skořápky vajíčka, aby mu ho vytáhla. Neměl v té náladě chuť s někým se v kuchyni bavit.
Joe se vrátil do svého pokoje, chvíli ještě četl a pak se spakoval. Chystal se vypadnout, ať to dopadne jak chce.
V devět jemně zaklepal na Katiny dveře a otevřel si kolenem. V posteli nespala. Položil podnos, došel ke dveřím do přístěnku, zaklepal ještě jednou a potom zavolal. Nakonec dveře otevřel.
Kužel světla padal na stolek. Kate měla hlavu hluboko zabořenou v poduškách.
„Vy jste tady prospala celou noc," řekl Joe. Přistoupil k ní blíž, uviděl její bezkrevné rty a oči, matně se lesknoucí mezi pootevřenými víčky, a poznal, že je mrtvá.
Zavrtěl hlavou a vyšel rychle do vedlejšího pokoje, aby se přesvědčil, že na chodbu je zavřeno. Expresní rychlostí prohledal prádelník, zásuvku po zásuvce, zotvíral její kabelky, skříňku u její postele – a strnul. Neměla ani brkolu – dokonce ani kartáč na vlasy se stříbrnou rukojetí. Vplížil se zpátky do přístěnku a zůstal před ní stát – ani prstýnek, ani brož. Pak si všiml tenkého řetízku kolem krku, vytáhl ho a rozepnul závěr – malé zlaté hodinky, kovová trubička a dva klíčky od depozitních schránek, číslo 27 a 29.
„Tak tam to máš, ty mrcho," dopálil se na ni.
Vysmekl hodinky z řetízku a strčil si je do kapsy. Nejradši by ji byl praštil do nosu. Pak si vzpomněl na psací stůl.
Dvouřádkový rukopis poslední vůle přitáhl jeho pozornost. Za to třeba někdo rád zaplatí. Strčil listinu do kapsy. Z jedné přihrádky vytáhl hrst lejster – účty a potvrzenky, z další přihrádky – pojistky, z další – zápisník se záznamy o každé holce. Ten strčil do kapsy taky. Stáhl gumičku z balíčku hnědých obálek, jednu z nich otevřel a vytáhl fotku. Na jejím rubu si přečetl v Katině úhledném a výrazném rukopise jméno, adresu a titul.
Joe se nahlas zasmál. Tohle teda je šance! Nahlédl do další obálky a pak ještě do jedné. Hotovej zlatej důl – z toho se dá žít léta. Koukněme se na toho prdelatýho radního! Navlékl gumičku zpátky. V horní zásuvce objevil osm desetidolarovek a svazek klíčů. Peníze stopil. Když otevřel druhou zásuvku tak dalece, že z ní zahlédl dopisní papír, pečetní vosk a inkoust, ozvalo se zaklepání na dveře. Došel k ním a štěrbinou pootevřel.
Kuchař mu oznámil: „Hledá tě tady nějakej chlap." „Kdo je to?"
„Jak to mám sakra vědět?"

Joe se ohlédl po pokoji, pak vyšel, vytáhl z vnitřní strany klíč, zamkl dveře a strčil si klíč do kapsy. Třeba něco přehlédl.
Oscar Noble stál ve velkém předním pokoji s šedivým kloboukem na hlavě a v červeném tříčtvrtaku upjatém až ke krku. Oči měl světle šedé – stejné barvy jako strnisko na tvářích. V pokoji bylo pološero. Nikdo ještě nevytáhl rolety. Joe zlehka prošel chodbou a Oscar se zeptal: „Jste vy Joe?" „Kdo se ptá?"
„Šerif by si s vámi chtěl promluvit."
Joe ucítil, jak mu ledovatí žaludek. „Chcete mě sbalit?" zeptal se. „Máte zatykač?"
„Houby," odpověděl Oscar. „Nic na vás nemáme. Jenom si něco zkontrolujem. Půjdete se mnou?" , Jistě," řekl Joe. „Proč ne?"
Vyšli společně. Joe se rozklepal. „Měl jsem si vzít kabát." „Chcete se pro něj vrátit?" „Ani ne," řekl Joe.
Zamířili ke Castrovillské ulici. Oscar se zeptal: „Fotografovali vás někdy na policii nebo brali vám otisky prstů?" Joe chvíli mlčel. „Jo," přiznal konečně. „A proč?"
„Pro opilství," řekl Joe. „Praštil jsem policajta." „No, brzo se přesvědčíme," poznamenal Oscar a zahnul za roh.
Joe se rozběhl jako zajíc přes ulici a přes trať ke krámkům a zadním uličkám čínské čtvrti.
Oscar si musel sundat rukavici a rozepnout si tříčtvrťák, aby mohl vytáhnout pistoli. Vystřelil bez míření a netrefil.
Joe začal kličkovat. Měl náskok padesát kroků a blížil se k proluce mezi dvěma budovami.
Oscar skočil k telefonnímu sloupu na kraji chodníku, opřel se o něj levým loktem, přidržel si levou rukou pravé zápěstí a zamířil muškou ke vchodu do úzké uličky. Vypálil právě ve chvíli, kdy Joe naběhl do hledí.
Joe padl na obličej a sklouzl o čtvrt metru.
Oscar zašel do filipínské kulečníkové herny, aby si zatelefonoval, a než odtamtud vyšel, seběhl se kolem mrtvoly pořádný dav lidí.

KAPITOLA 51

Horace Quinn porazil v roce 1903 pana R. Keefa při volbě šerifa. Prošel předtím důkladným výcvikem jako první šerifův zástupce. A většina voličů si řekla, že když Quinn zastane většinu práce, může klidně dostat i titul. Šerif Quinn pak zastával svůj úřad až do roku 1919… Byl šerifem tak dlouho, že pro nás, kdo jsme vyrůstali v montereyském okrese, slova „šerif" a „Quinn" patřila přirozeně dohromady. Nedovedli jsme si jako šerifa představit nikoho jiného. Quinn ve svém úřadě zestárl. Kulhal po zranění z mladších let. Věděli jsme, že je neohrožený, poněvadž si v různých přestřelkách vždycky uhájil svoje, a kromě toho jako šerif vypadal – jediný šerif, jakého jsme znali. Měl široký růžový obličej a bílé kníry mu trčely jako rohy dlouhorohých volů. Měl široká ramena a v pozdějším věku mu narostlo břicho, což mu jenom přidávalo autority. Na hlavě nosil krásný stetson, krátký svrchník s opaskem a v pozdějších létech nosil pistoli v pouzdře pod ramenem. Staré pouzdro na opasku mu příliš stahovalo břicho. Znal svůj okres už v roce 1903 a ještě lip ho znal a ovládal v roce 1917. Představoval něco jako zavedenou instituci, patřil k Salinskému údolí stejně jako jeho hory.
Šerif Quinn celá ta léta od postřelení Adama nepouštěl Kate ze zřetele. Když umřela Faye, vytušil instinktivně, jakou v tom asi Kate hrála roli, ale věděl zároveň, že nemá valné vyhlídky, aby ji usvědčil, a moudrý šerif neprorazí zeď hlavou. Koneckonců šlo jenom o dvě kurvy.
V dalších létech se k němu Kate chovala slušně a on k ní postupně pojal jistý respekt. Protože bordely existovaly tak jako tak, bylo lepší, když je vedly odpovědné osoby. A Kate si občas všimla nějakého lumpa hledaného zatykačem a vydala ho spravedlnosti. Vedla podnik tak, že s ním nebyly žádné potíže. Šerif Quinn a Kate spolu vyšli.
V sobotu po Dni díkůvzdání se šerif Quinn kolem poledne probíral papíry nalezenými v kapsách Joea Valeryho. Kulka z osmatřicítky roztrhla Joeovi srdce, rozpleskla se o žebra a vyrvala díru, kam by se vešla pěst. Hnědé obálky byly slepené zčernalou krví. Šerif je navlhčil mokrým kapesníkem, aby dostal papíry od sebe. Přečetl si závěť, která byla složena tak, že krev potřísnila rub. Odložil ji stranou a prohlédl si fotografie v obálkách. Zhluboka si povzdechl. V každé té obálce byla čest a duševní klid jednoho muže. Kdyby jich někdo jaksepatří využil, mohly by fotografie vést k půltuctů sebevražd. Kate už ležela na stole v Mullerově márnici a v žilách jí protékal formalín, a její žaludek stál ve skleněné nádobě v kanceláři ohledávače mrtvol.
Když si šerif prohlédl všechny fotografie, zavolal jisté telefonní číslo. Řekl

do mluvítka: „Můžete za mnou přijít do kanceláře? Tak ten oběd zkrátka odložte. Myslím, že uvidíte sám, jak je to důležité. Počkám na vás."
Několik minut nato, když onen bezejmenný muž stál vedle jeho psacího stolu v přední kanceláři staré cihlové okresní věznice v zadním traktu soudu, šerif Quinn mu předložil poslední vůli: „Řek byste jako právník, že to má nějakou cenu?"
Návštěvník si přečetl ty dvě řádky a zhluboka se nadechl nosem. „Je to ta, co si myslím?"
„Je."
„Jestli se opravdu jmenovala Catherine Trasková a jestli je to její písmo, a jestli je Aron Trask její syn, má to cenu jako zlato."
Quinn si načechral hřbetem ukazováčku konečky krásných bílých knírů. „Vy jste ji znal, že?"
„No, neřek bych zrovna znal. Věděl jsem o ní."
Quinn se opřel lokty o stůl a naklonil se dopředu. „Posaďte se, musím s vámi mluvit."
Návštěvník si přitáhl židli. Začal si kroutit knoflík u kabátu.
Šerif se zeptal: „Vydírala vás Kate?"
„Rozhodně ne. Proč taky?"
„Ptám se vás jako přítel. Víte, že je mrtvá. Můžete mi to povědět."
„Nechápu, kam tím míříte. Nikdo mě nevydírá."
Quinn vytáhl z obálky jednu fotografii, otočil ji jako hrací kartu a šoupl přes stůl.
Návštěvník si narovnal brejle a dech mu zahvízdal v nose. „Ježíšikriste!" vydechl.
„Nevěděl jste, že ji měla?"
„Věděl, věděl. Přímo od ní. Proboha, Horáci, co s tím chcete dělat?"
Quinn mu vzal fotografii z ruky.
„Horáci, co s tím chcete dělat?"
„Spálím ji." Šerif přejel palcem okraje obálek. „Pekelná karetní hra," poznamenal. „Dokázala by obrátit okres naruby."
Napsal na list papíru seznam jmen. Pak se postavil na zdravou nohu a dokulhal k železným kamnům u severní stěny kanceláře. Zmačkal Salinský ranní žurnál, zapálil ho a hodil do kamen, a když se plamen rozhořel, hodil do ohně hnědé obálky, otevřel vzdušník a zavřel dvířka. Oheň hučel a za slídovými okénky v předku kamen šlehaly žluté plameny. Quinn si zamnul ruce, jako by se byl umazal.
„Negativy jsou tam taky," poznamenal. „Prohledal jsem jí psací stůl. Jiné kopie tam nebyly."
Návštěvník se snažil promluvit, ale vzmohl se jenom na ochraptělý šepot: „Děkuju, Horáci."
Šerif odkulhal ke stolu a zvedl seznam. „Chtěl bych od vás jednu službu. Vezměte si tenhle seznam. Povězte všem, kdo v něm jsou, že jsem ty fotky spálil. Znáte je jistě všechny. A od vás to přijmou. Nikdo není svatej. Promluvte si s každým mezi čtyřma očima a povězte jim přesně, co se stalo. Podívejte!“ Otevřel dvířka kamen a rozhrabal zčernalé papíry pohrabáčem, až se rozpadly na prach. „Povězte jim to.“
Návštěvník se podíval na šerifa a Quinn věděl, že žádná moc na světě nezabrání, aby ho ten člověk nezačal nenávidět. Až do konce života mezi nimi bude přehrada a nikdo z nich to nikdy nebude moci připustit.
„Horáci, nevím, jak bych vám poděkoval.“
A šerif řekl smutně: „To nic. Rád bych, kdyby něco takového udělali kamarádi pro mě.“
„Zatracená potvora,“ řekl návštěvník tiše a Horace věděl, že se ta nadávka vztahuje částečně i na něho.
A věděl, že už dlouho šerifem nebude. Tihle lidé s pocitem viny ho dokážou vyšívat, a taky to udělají. Povzdychl si a posadil se. „Běžte si na ten oběd,“ řekl. „Já mám práci.“
Ve čtvrt na jednu zahnul šerif Quinn z Hlavní třídy na Centrální třídu. V Reynaudově pekařství si koupil veku francouzského chleba, dosud teplou a báječně vonící vykvašeným těstem.
Do schodů na Traskovu verandu se musel opřít o zábradlí.
Lee mu přišel otevřít s utěrkou kolem pasu. „Není doma,“ řekl.
„Už je na cestě. Volal jsem na odvodní komisi. Počkám na něj.“
Lee ustoupil stranou, pustil ho dovnitř a usadil ho v obývacím pokoji. „Přišel by vám k chuti šálek horké kávy?“ zeptal se.
„Proč ne? Škodit nemůže.“
„Čerstvě vařené,“ podotkl Lee a zašel do kuchyně.
Quinn se rozhlédl po pohodlném obývacím pokoji. Uvědomil si, že o svůj úřad už

nadlouho nestojí. Vzpomněl si na kdysi zaslechnutou poznámku jednoho doktora: „Hrozně rád rodím děti. Když udělám svou práci dobře, přináším lidem nakonec radost.“ Šerif na ten výrok často myslel. Měl pocit, že když svoji práci dělá dobře on, přináší tím nakonec někomu žalost. Argument, že je to nezbytná práce, pro něj ztrácel váhu. Půjde už brzy na odpočinek, ať už chce nebo nechce.
Každý člověk si maluje, že se jako penzista dostane k věcem, na něž nikdy neměl čas – že bude cestovat, že si přečte všechny ty nečtené knihy, o kterých vždycky předstíral, že je četl. Šerif dlouhá léta snil, že tu nádhernou dobu stráví lovem a rybařením – že se bude potulovat po santalucijských lesích a tábořit u polozapomenutých potoků. A teď, když to měl na dosah, uvědomil si najednou, že po tom vlastně netouží. Od spaní na zemi by ho bolela noha. Vzpomněl si, jak těžký je takový srnec, a jak špatně se nese klátící se zplihlý trup z místa odstřelu. A upřímně řečeno, nemá zvěřinu stejně rád. Madame Reynaudová ji sice nakládá do vína a zvelebuje ji kořením, ale hrome, po takové proceduře by chutnala dobře i stará podešev.
Lee koupil kávostroj. Quinn slyšel bublání vody ve skleněné kupoli a jeho po léta trénovaný postřeh mu napověděl, že Lee nemluvil pravdu, když se zmínil o čerstvě vařené kávě.
A starý šerif měl bystrý postřeh – zbystřený povoláním. Dokázal si v duchu vybavit lidské tváře a zamyslet se nad nimi, právě tak jako si vybavoval celé výjevy a rozhovory. Pouštěl si je jako gramofonové desky nebo film. Myslel na zvěřinu, ale přitom si inventarizoval pokoj, v němž seděl, a něco ho trklo: „Počkat, něco tu není v pořádku – něco tu nehraje."
Veden tím hlasem, rozhlédl se ještě jednou – květované potahy, krajkové záclony, bílý ažurovaný přehoz na stole, podušky na gauči s povlaky nestoudně strakatých barev. Byl to ženský pokoj v domě, kde žili jenom muži.
Vzpomněl si na svůj vlastní obývací pokoj. Každý kousek zařízení, až na stojánek na dýmky, v něm vybrala, koupila a udržuje v čistotě jeho manželka. A když si tak vzpomíná, ten stojánek na dýmky mu vlastně koupila ona. Je to taky ženský pokoj. Jenomže na tomhle něco neklape. Je až příliš ženský – ženský pokoj vymyšlený mužem, který to přehnal – až příliš ženský. To jistě Lee. Adam ho nejspíš ani nevidí, natož aby ho byl zařídil – ne – Lee se snaží vytvořit domov, a Adam to ani nevidí. Horace Quinn si vzpomněl, jak kdysi dávno Adama vyslýchal, a vzpomněl si na něj jako na zmučeného člověka. Dosud před sebou viděl jeho uštvané a zděšené oči. Začal se tehdy na Adama dívat jako na člověka tak poctivého, že nic jiného ani nevnímá. V dalších létech se s Adamem často vídali. Oba byli zednáři. Zastávali spolu funkce ve své lóži. Horace Adama vystřídal jako mistr lóže a oba nosili odznaky bývalých mistrů. Ale Adam stál vždycky nějak stranou – jako by ho od světa dělila neviditelná zeď. Člověk nemůže k němu – a on nemůže ze sebe ven. Kdežto tenkrát v tom zmučeném stavu žádná zeď neexistovala.
Prostřednictvím své ženy se Adam dotkl živoucího světa. Horace si ji teď vybavil, šedivou a umytou, s jehlami v hrdle a s gumovými hadicemi na formalín visícími od stropu.
Adam nebyl schopen žádné nepoctivosti. Nic totiž nechtěl. Člověk po něčem musí bažit, aby si vedl nepoctivě. Šerifa by bylo zajímalo, co se děje za onou zdí, jaké Adam prožívá tlaky, rozkoše a bolesti.
Pošoupl se zadkem, aby si ulevil noze. V domě bylo ticho, až na bublání kávy. Adam si dával načas s návratem z odvodní komise. Šerifovi pobaveně kmitlo hlavou: Nějak stárnu, ale docela se mi to zamlouvá.
Pak uslyšel Adama u domovních dveří. Lee ho uslyšel taky a vrhl se do chodby. „Je tady šerif," řekl Adamovi, snad aby ho varoval.
Adam vešel s úsměvem a podával šerifovi ruku: „Nazdar, Horáci – máš zatykač?" Na něj to byl zatraceně dobrý pokus o vtip. „Buď zdráv," řekl Quinn. „Tvůj člověk mi tady vaří kafe." Lee zašel do kuchyně a rachotil tam nádobím. „Nějaká nepříjemnost, Horáci?" zeptal se Adam. „K mému řemeslu patří vždycky nějaká nepříjemnost. Počkám až na to kafe."
„Leeho si nevšímej. Ten poslouchá stejně. Slyší i za zavřenými dveřmi. Nic před ním netajím, protože to prostě nejde."
Lee vešel s podnosem. Usmíval se nepřítomně, a když nalil kávu a odešel, Adam se zeptal znovu: „Stalo se něco zlého?" „Ani bych neřek. Adame, zůstala ta ženská tvou manželkou?" Adam ztuhl. „Ano," přisvědčil. „Co se stalo?" „Spáchala včera v noci sebevraždu."
Adamovi se stáhla tvář, oči mu naběhly a zaleskly se slzami. Polykal naprázdno, ale pak se vzdal, zabořil obličej do dlaní a rozplakal se. „Chudinka moje drahá!" vzlykal. Quinn zůstal tiše sedět, aby se Adam vyplakal, a ten se po chvíli ovládl a pozvedl hlavu. „Promiň, Horáci," omluvil se.
Lee přišel z kuchyně, strčil mu do ruky namočený ručník a Adam si omyl oči a

vrátil ručník Leemu.
„To jsem nečekal," ozval se Adam zahanbeně. „Co mám dělat? Vyžádám si ji. A pohřbím ji."
„Já bych to nedělal," řekl Horace. „Ledaže bys měl pocit, že musíš. Ale kvůli tomu jsem nepřišel." Vytáhl z kapsy složenou poslední vůli a podával ji Adamovi. Adam před ní ucouvl. , Je – je to její krev?" „Ne, není. Vůbec ne její. Přečti si to."
Adam si přečetl dvě řádky a zůstal zahleděn do papíru a někam skrz něj. „Aron neví – že je to jeho matka." „Tys mu to nikdy neřek?" „Ne"
„Kristebože!" ulevil si šerif.
Adam vážně prohlásil „Vím určitě, že by od ní nic nechtěl. Roztrhejme to prostě a zapomeňme na to. Určitě by od ní nic nechtěl, kdyby to věděl."
„To bohužel nepůjde," odpověděl Quinn. „Stejně si už počínám protizákonně. Měla v bance depozitní schránku. Nebudu ti vykládat, jak jsem přišel k té závěti a ke klíčku. Zašel jsem si do banky. Nečekal jsem na soudní příkaz. Myslel jsem, že tam na něco přijdu." Neřekl Adamovi, že tam čekal další fotografie. „Starej Bob mě zkrátka nechal tu schránku otevřít. To můžeme vždycky zapřít. Je tam přes sto tisíc dolarů v bankovkách krytých zlatem. Balíky peněz – nic než ty zatracený peníze." „Nic?"
„Jen jedno – oddací list."
Adam se zaklonil v křesle. Znovu se ho zmocňoval pocit vzdálenosti světu, jako by se halil do hebkých záhybů ochranné clony. Uvědomil si kávu na stole a usrkl si z ní. „Co mám podle tebe dělat?" zeptal se tiše a vyrovnaně.
„Řeknu ti jenom, co bych udělal já na tvém místě," odpověděl šerif Quinn. „Nemusíš se mou radou řídit. Zavolal bych toho chlapce okamžitě sem. A všechno bych mu pověděl – do všech podrobností. Dokonce i to, proč jsi mu to nepověděl dřív. Kolik mu je?"
„Sedmnáct."
„To už je chlap. Jednou se to stejně dovědět musí. Radši ať se to odbude všechno najednou."
„Cal to ví," poznamenal Adam. „Rád bych věděl, proč to všechno odkázala Aronovi."
„Bůhsámví. Tak co myslíš?"
„Já nevím, takže se zařídím podle tebe. Zůstaneš tady se mnou?"
„To se rozumí."
„Lee," zavolal Adam. „Řekni Aronovi, že s ním chci mluvit. Je už doma, ne?"
Lee se objevil ve dveřích. Zavřel na okamžik těžká víčka a hned je zase otevřel. , Ještě ne. Odjel už možná zpátky na univerzitu."
„To by mi byl řek. Chápeš, Horáci, vypili jsme na Díkůvzdání spoustu šampaňského. Kde je Cal?"
„Ve svém pokoji," řekl Lee.
„Tak ho zavolej. Ať přijde sem. Cal to bude vědět."
Cal byl unavený a ramena mu klesala vyčerpáním, ale v obličeji měl uzavřený, prohnaný a rošťácký výraz.
Adam se ho zeptal: „Víš, kde máš bratra?"
„Nevím," odpověděl Cal.
„Copak jsi s ním nebyl?"
„Ne."
„Nespal doma už dvě noci. Kde je?"
„Jak já to mám vědět?" odsekl Cal. „Mám ho snad hlídat?"
Adamovi klesla hlava a tělem mu proběhlo drobné zachvění. V očích mu bleskla neuvěřitelně jasná modrá jiskra. Řekl těžkým jazykem: „Třeba se vrátil zpátky na univerzitu." Rty mu nějak ztuhly a zamumlal jako člověk ze spánku: „Nevrátil se do Stanfordu? Co říkáš?"
Šerif Quinn vstal. „Na vyřízení těch věcí máme dost času. Odpočiň si, Adame. Hodně tě to sebralo."
Adam se na něj podíval. „Sebralo – pravda. Děkuju ti, Georgi. Mockrát děkuju."
„Georgi?"
„Mockrát děkuju," opakoval Adam.
Když šerif odešel, vrátil se Cal do svého pokoje. Adam se opřel v křesle a skoro okamžitě usnul s otevřenými ústy,' takže hlučně chrápal.
Lee ho chvíli pozoroval, než se vrátil do kuchyně. Zvedl schránku na chleba a vytáhl zpod ní malý svazeček v kožené vazbě se skoro úplně setřeným zlacením – Myšlenky Marca Aurelia v anglickém překladu.
Lee si utřel utěrkou brejle s ocelovými obroučkami. Otevřel knížku a začal v ní listovat. A usmál se, jak cílevědomě hledá posilu.
Četl pomalu pohybujícími se rty: „Všechno trvá toliko den, ten, kdo si pamatuje i to, co v paměti chová.

Pozoruj ustavičně, že všechno se děje změnou, a zvykni si představě, že přirozenost všehomíra nemiluje nic více než proměňovat věci, jež jsou, a tvořit věci nové, jim podobné. Neboť vše, co jest, je svým způsobem semenem toho, co bude."
Lee sklouzl pohledem na konec stránky. „Brzy zemřeš a dosud ses neoprostil a neosvobodil od zmatků, dosud podléháš ránám zvnějšku, dosud neumíš na vše pohlížet laskavě, a dosud nevidíš moudrost pouze v jednání spravedlivém."
Lee vzhlédl od stránky a odpověděl knize, jako by odpovídal jednomu ze svých prastarých příbuzných: „To je pravda. Je to hrozně těžké. Mrzí mě to. Ale nezapomeň, že taky říkáš: „Běž vždycky nejkratší cestou, neboť ta jest přirozená.* Nezapomeň na to." A nechal si stránky klouzat mezi prsty až k předsádce, na které stálo napsáno tlustou tesařskou tužkou: „Samuel Hamilton."
Najednou ho to zahřálo u srdce. Napadlo ho, jestli Samuel Hamilton tu knížku vůbec někdy pohřešil nebo vytušil, kdo mu ji ukradl. Leemu se tenkrát zdálo, že jediný čistý a poctivý způsob, jak ji dostat, je ukrást ji. A dosud ho to hřálo u srdce. Polaskal prsty hladkou kůži vazby a schoval knížku zpátky pod schránku na chleba. Zamumlal si přitom: „Ale to se rozumí, že věděl, kdo mu ji vzal. Kdo jiný by kradl Marca Aurelia?" Zašel do obývacího pokoje a přitáhl si křeslo blíž k spícímu Adamovi.
* * *
Cal ve svém pokoji seděl u psacího stolu, lokty se opíral o desku a dlaněmi si svíral spánky a třeštící hlavu, aby se mu nerozskočila. Žaludek se mu točil a byl všecek prosáklý sladkokyselým pachem whisky, která mu pronikla do všech pórů, prosytila mu šaty a líně mu bušila v hlavě.
Cal nikdy předtím nepil, nikdy to nepotřeboval. Ale návštěva u Kate mu neulevila v bolesti a pomsta mu nepřinesla žádné vítězství. V paměti mu dosud vířila mračna útržkovitých zvuků, pohledů a pocitů. Nedokázal v nich oddělit skutečnost od vlastních představ. Když vyšli od Kate, dotkl se vzlykajícího bratra a Aron ho srazil pěstí, jako by švihl bičem. Zůstal pak nad ním chvíli stát ve tmě, ale náhle se otočil a dal se do běhu, s pronikavým nářkem zoufalého dítěte. Cal dosud slyšel ochraptělý křik a dusot pádících kroků. Ležel tam pak ještě dlouho pod vysokými keři ptačího zobu před Katiným domem. Slyšel supění a hekání lokomotiv na točně a třesk nárazníků posunovaných nákladních vagónů. Potom zavřel oči, a když zaslechl lehké kroky a vycítil něčí přítomnost, vzhlédl vzhůru. Někdo se nad ním nakláněl, a on myslel, že je to Kate. Postava pak tiše odešla.
Po nějaké chvíli vstal, oprášil se a vykročil k Hlavní třídě. Překvapilo ho, jak si připadá nenuceně. Pobrukoval si pro sebe: „Ta růže v Zemi nikoho je nádherná…"
Celý pátek pak proseděl v černých myšlenkách. A večer mu Joe Laguna přinesl velkou láhev whisky. Calovi by ji byli jako nezletilému neprodali. Joe mu chtěl dělat společníka, ale nakonec se spokojil s dolarem od cesty a skočil si zpátky na pintu grappy.
Cal odešel do úzké uličky za Abbotovým hotelem a zalezl si do stínu za plotem, kde seděl tu noc, kdy prvně uviděl matku. Sedl si se zkříženýma nohama na zem a lil do sebe whisky násilím přes všechnu nevolnost a odpor. Dvakrát zvracel a pak pokračoval v pití, až se s ním rozhoupala země a pouliční lucerna kroužila v majestátním kruhu.
Nakonec mu láhev vyklouzla z ruky a Cal ztratil vědomí, ale ani v bezvědomí nepřestal zvracet. Do uličky zabloudil nějaký vážný krátkosrstý toulavý pes, zvedající nožičku u všech kandelábrů, ale když ucítil Cala, vyhnul se mu širokým obloukem. Joe Laguna Cala ucítil taky. Zatřepal lahví, kterou zpozoroval vedle Galovy nohy, podržel si ji proti světlu lucerny a zjistil, že je dosud ze třetiny plná. Hledal zátku, ale nikde ji nemohl najít. Odešel pak s palcem na hrdle láhve, aby whisky nešplíchala ven.
Když pak ranní šero a mrazík Cala probudily do třeštícího světa, odplížil se domů jako přišlápnutý brouk. Neměl to daleko – jenom k ústí uličky a pak přes ulici.
Lee ho uslyšel ve dveřích a cítil ten puch, když se Cal potácel chodbou do svého pokoje, kde padl na postel. Hlava ho bolela jako střep a byl naprosto bdělý. Neměl žádnou odolnost proti žalu a nedovedl se ubránit studu. Po chvíli udělal to nejlepší, nač přišel. Vykoupal se v ledové vodě a vydrbal si celé tělo kusem pemzy a bolest toho drbání mu trochu ulevila.
Věděl, že se ke své vině bude muset přiznat tátovi a prosit ho za odpuštění. A bude se muset pokořit před Aronem, nejen teď, ale provždycky. Bez toho nedokáže žít. A přesto, když ho zavolali a když stál v obývacím pokoji s tátou a šerifem Quinnem, byl navrčený a vzteklý jako podrážděný pes a jeho nenávist k sobě samému se přenášela na všechny ostatní – byl opravdu jako zlé psisko, nemilované

a nemilující.
A pak se octl zpátky ve svém pokoji, pocit viny na něj nepřestal dorážet, a on se mu neměl čím ubránit.
Zmocnil se ho panický strach o Arona. Třeba se mu něco stalo nebo se dostal do nějaké šlamastyky. To Aron se přece o sebe neumí postarat. Cal si uvědomil, že musí přivést Arona zpátky, najít ho a uvést ho zase do starých kolejí. A musí to udělat, i kdyby se měl sám obětovat. A myšlenka oběti ho ovládla, stejně jako ovládá každého člověka s pocitem viny. Oběť si může k Aronovi najít cestu a přimět ho k návratu.
Cal došel k prádelníku a vytáhl zpod kapesníků v zásuvce plochý balíček. Rozhlédl se po pokoji a přinesl si na psací stůl porcelánový podnos na tretky. Zhluboka se nadechl a chladný vzduch mu zachutnal. Vzal jednu z šustivých bankovek, přehnul ji uprostřed, takže vytvořila stříšku, pak škrtl o spodek stolů sirkou a bankovku zapálil. Silný papír se zkroutil a zčernal, plamen vyšlehl vzhůru, a teprve když mu začal olizovat prsty, odhodil Cal zuhelnatělý růžek na podnos. Odloupl další bankovku a zapálil ji taky.
Když jich shořelo šest, vešel bez zaklepání Lee. „Cítil jsem kouř," řekl a pak si uvědomil, co Cal dělá. „Ach!" vydechl jenom.
Cal se v duchu připravil na jeho zásah, ale ničeho se nedočkal. Lee si založil ruce na břiše a zůstal mlčky stát. Čekal. Cal zarytě zapaloval bankovku po bankovce, až shořely všechny, pak rozdrtil zčernalé růžky na prášek a čekal, co Lee řekne. Lee však nepromluvil, ani se nepohnul.
Nakonec to Cal nevydržel: „Tak spusť! Chceš se mnou přece mluvit! Tak začni!"
„Ba ne," zavrtěl Lee hlavou. „Nechci. A jestli ty nepotřebuješ mluvit se mnou, zůstanu chvilku tady a zase půjdu. Sednu si tady." Dřepl si na židli, založil si ruce a čekal. Usmíval se sám pro sebe s tím výrazem, kterému se říká nevyzpytatelný.
Cal se k němu obrátil. „Vydržím takhle sedět dél než ty."
„Možná o sázku," řekl Lee. „Ale den za dnem, rok za rokem – a kdoví – třeba století za stoletím? Kdepak, Cale. To bys prohrál."
Za chvíli Cal nevrle zabručel: „Chtěl bych už to kázání mít za sebou."
„K žádnému kázání se nechystám."
„Tak nač sakra čekáš? Víš, co jsem udělal, a včera v noci jsem se opil."
„To první tuším a to druhé je z tebe cítit."
„Cítit?"
„Pořád tím ještě smrdíš."
„Poprvé v životě," řekl Cal. „Nechutná mi to."
„Mně taky ne," řekl Lee. „Alkohol mi nedělá dobře na žaludek. A kromě toho do mě po něm vjede hravost, sice intelektuální, ale přece jenom hravost."
„Jak to myslíš, Lee?"
„Můžu ti to ukázat na jednom případu. Zamlada jsem hrával tenis. Líbilo se mi to a pro sluhu to bylo výhodné. Bral jsem všechny pánovy míče do autu a zkažené servisy, sice bez poděkováni, ale zato za pár dolarů. A jednou – myslím, že to tenkrát zavinilo sherry – jsem rozvinul teorii, že nejrychlejší a nejtíž polapitelní tvorové na světě jsou netopýři. Potom mě přistihli o půlnoci na zvonici metodistického kostela v San Leandro. Měl jsem v ruce raketu a zřejmě jsem strážníkovi při zatčení vykládal, že jsem si cvičil backhand na netopýrech."
Cal se rozesmál tak pobaveně, že Lee skoro zatoužil, aby to byl opravdu udělal. Cal řekl: „Seděl jsem za plotem a ožral jsem se jako čuně."
„Jenomže zvířata…"
„Měl jsem strach, že jestli se neopiju, tak se zastřelím," vpadl mu do řeči Cal.
„To bys neudělal. Na to jsi moc velký mizera," řekl Lee. „Mimochodem, kde je ten Aron?" „Někam útek. Nevím kam."
„Ten zase není dost mizera," poznamenal Lee nervózně. „Já vím. Na to jsem právě myslel. Ale to snad není možné, co říkáš, Lee?"
Lee se na něj utrhl: „Krucinál, vždycky když se někdo potřebuje o něčem ujistit, chce na přátelích, aby si mysleli to, co on. Jako když se člověk ptá číšníka, co mu dneska doporučuje. Jak to mám sakra vědět?"
Cal vykřikl: „Proč jsem to udělal? Proč jen jsem to udělal?" „Nedělej z toho vědu," usadil ho Lee. „Víš dobře sám, proč jsi to udělal. Měl jsi na něj vztek, a ten vztek jsi dostal, protožes měl pocit, že ti táta ublížil. Na tom není nic zvláštního. Prostě do tebe vjela zlomyslnost."
„To mi právě vrtá hlavou – kde se ve mně ta zlomyslnost bere? Lee, já nechci bejt mizera. Pomoz mi, Lee!"
„Moment," zarazil ho Lee. „Zdálo se mi, že slyším tátu." A vyběhl ze dveří.
Cal zaslechl hlasy na chodbě a Lee se za chvilku vrátil„Jde na poštu. Nikdy odpoledne žádnou poštu nedostáváme. Nikdo ji tady nedostává. A přece každý

mužský v Salinas chodí odpoledne pro poštu."
„Někdo si cestou skočí na štamprle," poznamenal Cal. „Nejspíš je v tom zvyk a taky kus touhy po oddechu. Potkají se tam s přáteli." A Lee dodal: „Cale – táta se mi nějak nechce líbit. Je jako omámený. Bože, já zapomněl. Ty to, ještě nevíš. Tvoje matka spáchala včera v noci sebevraždu."
„Tak?" řekl Cal. A pak zavrčel. „Doufám, že to bolelo. Ne, to jsem říct nechtěl. Nechci takhle myslet. Už jsem takový zas. Zase! A já – já to tak – nechci!"
Lee se poškrábal na hlavě a najednou ho začalo svrbět všude, takže se škrábal a škrábal, aby získal čas. Propůjčilo mu to výraz hlubokého zamyšlení. Nakonec řekl: „Měl jsi ze spálení těch peněz velkou rozkoš?" „Já – nejspíš měl."
„A tohle sebemrskačství ti působí rozkoš taky? Kocháš se vlastním zoufalstvím?"
„Lee!"
„Točíš se kolem sebe, jako bys byl pupek světa! Žasneš nad tragickým osudem Caleba Traska – Caleba velkolepého, Caleba jedinečného. Tvoje utrpení by zasloužilo svého Homéra. Uvědomuješ si někdy, že jsi obyčejný usmrkanec – někdy mizera a někdy neuvěřitelně velkomyslný? Že máš hanebné zvyky a v myšlenkách jsi ohromně čistý? Třeba máš kapku víc energie než většina lidí, jenom energie, ale až na to jsi docela stejný jako ostatní usmrkanci. Chceš se tvářit důstojně a tragicky, protože tvoje máma byla náhodou děvka? A kdyby se náhodou něco stalo tvému bratrovi, dokázal bys z toho vytřískat povznášející pocit, že jsi vrah, ty smrkáči?"
Cal se pomalu obrátil čelem k psacímu stolu. Lee ho pozoroval se zatajeným dechem, jako pozoruje lékař reakci na bodnutí injekční jehlou. Sledoval reakce vybuchující v Calovi – uraženou zuřivost, bojechtivost, pak dotčenou lítost a nakonec – počátek úlevy.
Lee si povzdechl. Namáhal se tak těžce a něžně, a jeho námaha snad nesla ovoce. Ozval se tiše: „Jsme všichni násilníci, Cale. Připadá ti divné, že do toho zahrnuju sám sebe? Třeba je pravda, že jsme všichni potomci neklidných a nervózních předků, zločinců, šťouralů a rváčů, ale zároveň lidí statečných, nezávislých a velkomyslných. Kdyby naši předkové takoví nebyli, byli by zůstali na svých políčkách ve starém světě a umřeli by na jejich vymrskané půdě hlady."
Cal se obrátil k Leemu a z tváře se mu vytratilo napětí. Usmál se, ale Lee věděl, že ho nijak neobalamutil. Cal poznal jeho dobrou snahu – vynikající snahu – a byl za ni vděčný.
Lee pokračoval: „Proto se do toho zahrnuju taky. Všichni jsme zdědili něco podobného, bez ohledu na to, odkud se vystěhovali naši rodiče. Američané všech barev a druhů mají společné sklony. Tvoří jedno plemeno – poznamenané náhodným výběrem. A tak jsme zároveň fanfarónsky kurážní i plní zbytečných strachů – jsme laskaví i krutí jako děti. Rozplýváme se přátelstvím a zároveň se bojíme všeho cizího. Vychloubáme se, ale snadno se dáme ohromit. Jsme přecitlivělí, a přitom realističtí. Jsme hmotařští pozemšťané – ale znáš jiný národ, který se dá tolik strhnout ideály? Přejídáme se. Nemáme žádný vkus a smysl pro úměrnost. Mrháme energií nazdařbůh. Ve starých zemích o nás říkají, že přecházíme z barbarství do dekadence bez mezičlánku kultury. Je možné, že naši kritikové nenašli klíč nebo nepostihli jazyk naší kultury? Takoví jsme, Cale – všichni. A ty nejsi o moc jiný." „Jen mluv," řekl mu Cal a usmál se. „Jen mluv." „Už není třeba," odpověděl Lee. „Pro teď jsem skončil. Už aby ten tvůj táta byl zpátky. Mám o něho starost." A vyšel nervózně ven.
Našel Adama na chodbě hned za domovními dveřmi, jak se opírá o zeď, s kloboukem staženým do očí a s nahrbenými raněny.
„Adame, co je?"
„Já nevím. Jsem nějak unavený."
Lee ho vzal v podpaždí a musel ho skoro dotáhnout do obývacího pokoje. Adam těžce klesl do křesla a Lee mu sundal klobouk z hlavy. Adam si neustále třel pravičkou hřbet levé ruky. V očích měl zvláštní výraz, měl je velice jasné, ale nehybné. Rty měl vyschlé a naběhlé a mluvil jakoby ze sna, pomalu a jakoby zdálky. „Nejspíš jsem – omdlel – na poště. Ještě nikdy jsem neomdlel." Pan Pioda mi pomoh vstát. Trvalo to snad jen vteřinu. Ještě nikdy jsem neomdlel."
Lee se zeptal: „Přišla nějaká pošta?"
„Přišla – myslím, že přišla. Sáhl levičkou do kapsy a za okamžik ji zase vytáhl. „Nějak mi zdřevěněla ruka," řekl omluvně, sáhl si do kapsy křížem pravičkou a vytáhl žlutý korespondenční lístek.
„Myslel jsem, že jsem to čet," řekl. „Musel jsem to číst." Přidržel si lístek před očima a pak si ho upustil do klína. „Lee, musím si nejspíš pořídit brejle. Nikdy v životě jsem je nepotřeboval. Nemůžu to přečíst. Písmena mi skáčou před očima." „Mám vám to přečíst já?"
„Divná věc. Tak si ty brejle opatřím. Ano, co tam stojí?" A Lee četl: „Milý táto, jsem na vojně. Řekl jsem, že je mi osmnáct. Jsem v pořádku. Neměj o mne

strach. Aron."
„Divná věc," opakoval Adam. „Zdá se mi, že jsem to už čet. Ale nejspíš ne." A začal si opět třít levou ruku.

KAPITOLA 52

Zima 1917 – 1918 byla ponurá doba strachu. Němci drtili všechno, co jim stálo v cestě. Britové ztratili za tři měsíce tři sta tisíc mužů. Mnoho jednotek ve francouzské armádě se bouřilo. Rusko z války vypadlo. Německé východní divize, odpočaté a znovu vyzbrojené, byly vrženy na západní frontu. Válka vypadala beznadějně.
Teprve v květnu jsme měli v poli dvanáct divizí a trvalo až do léta, než naše oddíly začaly proudit za oceán ve větším počtu. Spojenečtí generálové se tahali mezi sebou. Ponorky ničily transportní lodě.
Poznali jsme, že válka není žádný rychlý hrdinský výpad, ale pomalá a nesmírně složitá záležitost. V těch zimních měsících nám spadl hřebínek. Pominulo první plamenné nadšení a dosud jsme si nezvykli na houževnatou zarytost dlouhé války. Ludendorff byl neporazitelný. Nic ho nedokázalo zastavit. Bušil jedním útokem za druhým do hroutící se francouzské a britské armády. Začalo nás napadat, že možná přijdeme pozdě a že za chvíli budeme stát sami proti nepřemožitelným Němcům. Nezřídka se lidé od války odvraceli, někteří k fantaziím, jiní k neřesti a další k bláznivému veselí. Stoupla poptávka po věštkyních a hospody měly obrovskou konjunkturu. Lidé se však utíkali i k vlastním soukromým radostem a tragédiím, aby uniklí před šířícím se strachem a sklíčeností.
Není divné, jak jsme dnes na tohle všechno zapomněli? Vzpomínáme si na první světovou válku jako na rychlé vítězství s vlajkami a kutálkami, na parády a skopičiny a návrat vojáků z Evropy, na hospodské rvačky s těmi zatracenými Anglány, kteří si mysleli, že válku vyhráli oni. Náramně rychle jsme zapomněli, že Ludendorffa tu zimu nešlo porazit a spousta lidí se v duchu připravovala na prohranou válku.
* * *
Adam Trask byl spíš zmatený než smutný. Nemusel podávat z odvodní komise žádnou demisi. Dostal zdravotní dovolenou. Vysedával celé hodiny a třel si hřbet levé ruky. Drhl si ji ostrým kartáčem a koupal ji v horké vodě.
„To dělá krevní oběh," říkal. „Jakmile se obnoví oběh, bude ruka v pořádku. Víc mě mrzí ty oči. Nikdy jsem s nimi neměl potíže. Budu si je muset dát vyšetřit kvůli brejlím. Já a brejle! Těžko si na ně budu zvykat. Šel bych k doktorovi dnes, ale točí se mi kapku hlava."
Točila se mu víc, než přiznával. Nedokázal se pohybovat po domě, aby se nemusel přidržovat stěn. Lee mu často musel pomoci z křesla nebo při ranním vstávání z postele a zavázat mu tkaničky u bot, poněvadž Adam se zmrtvělou levou rukou nesvedl kličku.
Skoro denně se vracel k Aronovi. „Nechápu, co může takového mladého člověka hnát na vojnu. Kdyby byl za mnou přišel, snažil bych se mu to možná rozmluvit, ale nic bych mu nezakazoval. To snad víte, Lee?"
„Jistě."
„To právě nechápu. Proč zmizel potají? Proč nepíše? Myslel jsem, že ho znám lip. Napsal Abře? Té přece určitě napsal."
„Zeptám se jí."
„To udělejte. A co nejdřív."
„Výcvik není žádná hračka. Aspoň jsem to slyšel. Třeba nemá na psaní čas."
„Na korespondenční lístek moc času nepotřebuje."
„Když jste byl na vojně vy, psal jste svému otci?"
„Myslíte, že jste mě dostal, co? Ne, nepsal, ale já k tomu měl důvod. Já na vojnu nechtěl. Otec mě přinutil. A mně to šlo proti srsti. Vidíte, že jsem měl důvod. Ale Aron – na univerzitě mu to šlo dobře. Psali nám přece a ptali se na něj. Vždyť jste ten dopis čet. Nevzal si žádné šaty. Ani ty zlaté hodinky."
„Na vojně žádné šaty nepotřebuje, a zlaté hodinky se tam taky nenosí. Všechno jen hnědé."
„Máte nejspíš pravdu. Ale stejně to nechápu. Musím něco podniknout s těma očima. Nemůžu na vás chtít, abyste mi pořád čet." Oči mu opravdu nesloužily. „Písmena vidím," říkal, „ale slova se mi pletou dohromady." Tucetkrát za den sáhl po novinách nebo po knize, soustředěně do nich zíral, ale zase je odkládal.
Lee mu četl noviny, aby ho odvrátil od neklidných myšlenek, a Adam často uprostřed čtení usnul.
Probouzel se pak se slovy: „Lee? To jsi ty, Cale? Víš, že mě oči nikdy nezlobily. Zejtra půjdu a dám si je vyšetřit."
Někdy v polovině února přišel Cal do kuchyně a řekl: „Lee, mluví o tom v jednom

kuse. Měl by si ty oči dát vyšetřit."
Lee právě dusil meruňky. Sel zavřít kuchyňské dveře a vrátil se ke sporáku: „To právě nechci." „Proč ne?"
„Myslím, že to s očima nemá co dělat. Mohlo by ho rozrušit, kdyby na to přišel. Nechme ho na chvíli v klidu. Zažil pořádný šok. Musí se z něho vzpamatovat. Přečtu mu všechno, co bude chtít."
„A co myslíš, že to je?"
„Radši bych o tom nemluvil. Třeba by se tu někdy moh stavit doktor Edwards – jen tak na slovíčko, jako přítel." „Dělej, jak myslíš," souhlasil Cal. Lee se zeptal: „Cale, vídáš někdy Abru?" „To se rozumí. Ale utíká přede mnou." „Nemůžeš ji dohnat?"
„To se ví, že můžu – a povalit ji na zem a praštit ji do nosu a přinutit ji, aby se mnou mluvila. Jenže to neudělám."
„Stačí možná prorazit led. Přehrady mezi lidmi jsou někdy tak tenké, že se jich stačí dotknout, aby padly. Chyť ji někdy. Řekni jí, že s ní chci mluvit." „To neudělám."
„Ty se ale užíráš tím pocitem viny, co?" Cal neodpověděl. „Ty ji nemáš rád?" Cal opět neodpověděl.
„Jestli budeš takhle pokračovat, bude ti čím dál hůř, ne lip. Nezavírej se do sebe. Varuju tě. Otevři se!"
Cal vykřikl: „Mám jít a povědět tátovi, co jsem způsobil? Já to udělám, jestli chceš!"
„Ne, Cale. Teď ne. Ale až mu bude lip, budeš muset. Už kvůli sobě. Nemůžeš to nést sám. Zabilo by tě to."
„Třeba si zasluhuju, aby mě to zabilo."
„Toho nech!" zarazil ho Lee chladně. „To by byla ta nejlacinější forma samolibosti. Toho mi nech!"
„A jak se to dělá, aby toho člověk nechal?" zeptal se Cal.
Lee obrátil list. „Nechápu, proč se tady Abra neukázala – ani jednou."
„Nemá teď proč."
„To mi na ni nevypadá. V tom něco neklape. Viděls ji?"
Cal se zamračil. „Už jsem ti řek, že viděl. Přeskočilo ti už taky. Třikrát jsem se snažil mluvit s ní. Vždycky mi utekla."
„V tom něco neklape. Je to hodná ženská – opravdová ženská."
„Je to holka," řekl Cal. „Zní to komicky, když jí říkáš ženská."
„Ba ne," namítl Lee tiše. „Některé jsou ženské už od narození. Abra má ženskou líbeznost a kuráž – a sílu – a moudrost. Hodně věcí chápe a dovede se s nimi vyrovnat. Byl bych se vsadil, že nedokáže být malicherná nebo nízká a dokonce ani marnivá, ledaže by jí ta marnivost slušela."
„Máš o ní namouduši dobré mínění."
„Dost dobré na to, abych si myslel, že by nás neopustila." A dodal: „Stejská se mi po ní. Vyřiď jí, ať za mnou přijde."
„Říkám ti, že přede mnou utíká."
„Tak utíkej za ní. Vyřiď jí, ať za mnou přijde, že se mi po ní stejská."
Cal se zeptal: „A nepovíš mi teď pro změnu, co to má táta s očima?"
„Ne," zavrtěl hlavou Lee.
„Nebo nechceš mluvit o Aronovi?"
„Ne."
* * *
Cal se celý příští den snažil zastihnout Abru samotnou, ale uviděl ji před sebou teprve cestou ze školy domů. Zahnul za roh, proběhl rovnoběžnou ulicí a znovu zahnul, a vypočítal si čas i vzdálenost tak, že se vynořil před ní, zrovna když se doloudala na roh.
„Nazdar," pozdravil ji.
„Nazdar. Myslela jsem, žes byl za mnou."
„Taky jsem byl. Oběh jsem blok, abych tě předhonil. Chci s tebou mluvit."
Vážně se na něj podívala. „Kvůli tomu jsi nemusel obíhat blok."
„Snažil jsem se mluvit s tebou ve škole. A tys přede mnou utekla."
„Protože jsi měl vztek. S naštvaným jsem s tebou mluvit nechtěla."
„Jak to víš, že jsem měl vztek?"
„Poznala jsem ti to na obličeji a na tom, jak jsi šel. Teď už ho nemáš."
„Ne, nemám."
„Chceš mi nést knihy?" usmála se na něj.
Zahřálo ho to. „Ano – ano, chci." Vzal si její učebnice do podpaždí a vykročil po jejím boku. „Lee tě chce vidět. Mám ti to vyřídit."
Potěšilo ji to. „Vážně? Řekni mu, že přijdu. Jak je tátovi?"
„Moc dobře ne. Má potíže s očima."
Kráčeli spolu mlčky, až to Cal nevydržel. „Víš o Aronovi?"

„Vím." Odmlčela se. „Podívej se do té svrchní knihy na první stránku."
Cal otevřel knihu. Byl v ní centový korespondenční lístek. „Milá Abro," stálo na něm. „Necítím se čistý. Nehodím se pro tebe. Nelituj toho. Jsem na vojně. Nechoď za mým otcem. Sbohem, Aron."
Cal sklapl knihu. „Ten parchant mizerná," řekl si pro sebe.
„Cože?"
„Nic."
„Já tě slyšela."
„Víš, proč útek?"
„Ne. Mohla bych si to nejspíš vypočítat – spočítat si dvě a dvě. Ale nechci. Nejsem na to ještě připravená – ledaže bys mi to chtěl povědět ty."
Cal se najednou zeptal: „Abro – nenávidíš mě?"
„Ne, Cale, ale ty trochu nenávidíš mě. Proč vlastně?"
„Já – já se tě bojím." „To nemusíš."
„Ublížil jsem ti víc, než sama víš. A jsi bratrovo děvče."
„Jak jsi mi ublížil? A nejsem bratrovo děvče."
„Tak dobrá," řekl zatrpkle, „já ti to povím – ale nezapomeň, že sis o to sama řekla. Naše máma byla děvka. Měla tady ve městě bordel. Přišel jsem na to už dávno. Večer na Díkůvzdání jsem tam vzal Arona a ukázal jsem mu ji. Já…"
Abra mu vzrušeně skočila do řeči: „Jak to přijal?"
„Zuřil – jako blázen. Rval na ni. Venku mě srazil pěstí a útek. Naše drahá matinka se zasebevraždila – a táta – něco s ním není v pořádku. Teď to o mně víš. Teď máš aspoň proč přede mnou utíkat."
„Teď to vím o něm," řekla Abra klidně.
„O bratrovi?"
„Ano, o tvém bratrovi."
„Byl hodný. Proč říkám byl? Je hodný. Není mizera a špinavec jako já."
Kráčeli už chvíli velice pomalu. Teď zůstala Abra stát, Cal se zastavil taky a Abra se k němu obrátila čelem.
„Cale," řekla mu, „věděla jsem to o vaší mámě už dávno." „Tys to věděla?"
„Slyšela jsem o ní mluvit rodiče, když mysleli, že spím. Chci ti něco říct – říká se mi to těžko, ale zároveň bude dobře, když to řeknu."
„A chceš mi to říct?"
„Musím. Není to tak dávno, co jsem vyrostla a přestala být malá holka. Víš, co tím myslím?" „Vím," přisvědčil Cal. „Víš to určitě?" „Vím."
„Tak dobrá. Těžko se mi to říká teď. Měla jsem o tom mluvit dřív. Já už Arona neměla ráda." „Proč ne?"
„Snažila jsem se to pochopit. Jako děti jsme žili v pohádce, kterou jsme si sami vymysleli. Ale když jsem vyrostla, pohádka mi už nestačila. Potřebovala jsem něco jiného, protože ta pohádka už nebyla pravda." „Ale…" „Počkej, nech mě to povědět všechno. Aron nevyrost. A možná že nevyroste nikdy. Potřeboval pohádku, a potřeboval, aby dopadla podle jeho představy. Byl by nesnes, aby dopadla jinak."
„Ale co ty?"
„Já nechci vědět, jak něco dopadne. Stačí mi, abych tím žila, dokud to trvá. A nakonec jsme si byli cizí, Cale. Pokračovali jsme v tom už jenom ze zvyku. Jenomže já už pohádce nevěřila."
„A co Aron?"
„Muselo to dopadnout po jeho, i kdyby měl vyrvat svět z kořene."
Cal se zavrtal očima do země. „Věříš mi?" zeptala se Abra. „Snažím se to promyslet."
„Jako dítě si člověk připadá středem všeho. Všechno se děje jenom kvůli němu. Ostatní lidé? Ty vidí jenom jako přízraky, stvořené proto, aby měl s kým mluvit. Ale když vyroste, zaujme ve světě svoje místo a stane se sám sebou, má určitý rozměr a tvar. Něco z něho vyzařuje k ostatním lidem a z nich zase k němu. Je to tak těžší, ale zároveň daleko lepší. Jsem ráda, žes mi o Aronovi pověděl."
„Proč?"
„Protože teď vím, že jsem si to nevymyslela sama. Nesnes pravdu o matce, poněvadž nepatřila do jeho pohádky – a jiný příběh nechtěl. A tak musel vyrvat svět z kořene. Stejně jako vyrval mě, když se chtěl stát knězem."
Cal řekl: „Musím si to promyslet."
„Dej mi ty knihy," řekla Abra. „A vyřiď Leemu, že přijdu. Připadám si teď osvobozená. Potřebuju si to taky promyslet. Mám tě asi ráda, Cale."
„Nejsem dobrý člověk."
„Protože nejsi dobrý."
Cal se pustil rychlým krokem k domovu. „Přijde zejtra," oznámil Leemu.
„Ty jen hoříš," poznamenal Lee.
* * *

Jakmile Abra vkročila domů, začala chodit po špičkách. Na chodbě se držela při zdi, kde podlaha nevrzala. Vystoupila na první stupeň schodů pokrytých kobercem, ale rozmyslela si to a zašla do kuchyně.
„Tady jsi," uvítala ji matka. „Tos nešla rovnou domů?"
„Zdržela jsem se ve škole. Je tatínkovi lip?"
„Doufám."
„Co říkal doktor?"
„Totéž, co napoprvé – přepracování. Potřebuje si prostě odpočinout."
„Mně se unavený nezdál."
Matka otevřela truhlík, vytáhla tři velké brambory na pečení a odnesla je k výlevce. „Tatínek je hrozně obětavý, drahoušku. Měla jsem to vědět dřív. Udělal toho spoustu pro válku, navrch ke své práci v kanceláři. Doktor říká, že někdy se člověk zhroutí naraz.
„Mám za ním zajít?"
„Já mám, Abro, pocit, že nikoho nechce vidět. Volal ho soudce Knudsen a tatínek chtěl, abych mu řekla, že spí."
„Můžu ti s něčím pomoct?"
„Běž se převlíknout, drahoušku. Přece by sis neumazala ty hezké šaty."
Abra prošla po špičkách kolem otcových dveří a zašla do vlastního pokoje. Všechno se v něm stroze blýskalo lakem a byl pestře vytapetovaný. Na prádelníku stály zarámované fotografie rodičů, na stěnách visely zarámované básně, ve skříni bylo všechno na svém místě, podlaha byla nalakovaná a Abřiny střevíce stály poslušně v zákrytu vedle sebe. Všechno jí tu zařídila matka, na tom trvala – plánovala za ni a oblékala ji.
Abra se už dávno ve svém pokoji vzdala všeho soukromí, dokonce i osobních maličkostí. Zvykla si za dlouhou dobu nepovažovat svůj pokoj za soukromé útočiště. Nosila svoje soukromí v hlavě. A těch pár dopisů, které si schovávala, měla přímo v rodinném obývacím pokoji, založené mezi stránkami dvousvazkových Pamětí Ulyssesa S. Granta, které, pokud věděla, nikdo kromě ní jaktěživ neotevřel od té doby, co vyšly z tiskárny.
Abra měla radostný pocit, ale nepátrala v sobě po jeho příčině.
Věděla jisté věci bez ptaní, a o takových věcech nemluvila. Věděla například, že její otec není nemocný. Před něčím se schovával. A právě tak určitě věděla, že Adam Trask nemocný je, protože ho viděla jít po ulici. Zajímalo by ji, jestli máma ví, že táta není nemocný.
Vyklouzla ze šatů a oblékla si bavlněné šatečky bez rukávů, určené pro domácí práce. Učesala se, prošla po špičkách kolem otcových dveří a sešla do přízemí. U paty schodů rozvázala řemínky s učebnicemi a vytáhla korespondenční lístek od Arona. V obývacím pokoji vytřepala z druhého svazku Pamětí Aronovy dopisy, několikrát je přeložila, zdvihla si sukni a strčila si je pod gumu kalhotek. Balíček trochu vyvstával. V kuchyni se přepásala zástěrou, aby to zakryla.
„Mohla bys oškrábat mrkve," řekla jí matka. „Vaří se už ta voda?"
„Zrovna začíná."
„Hoď do ní polívkovou kostku, buď tak hodná, drahoušku. Doktor říkal, že bujón tatínka posilní."
Když matka odešla nahoru s koflíkem, z něhož se kouřilo, Abra otevřela v plynovém sporáku dvířka na spalování odpadků, strčila tam dopisy a zapálila je.
Matka se vrátila a zavětřila: „Tady se něco pálilo."
„Spálila jsem smetí. Truhlík byl už plný."
„Taky by ses mě mohla zeptat, než něco takového uděláš," pokárala ji matka.
„Šetřím si to smetí, aby se ráno zavlažila kuchyň."
„Promiň, maminko," omluvila se Abra. „Mám děravou hlavu."
„Na takové věci bys zapomínat neměla. Pozoruju v poslední době, že nějak nemyslíš."
„Promiň, maminko."
„Kdo šetří, má za tři," poučila ji matka.
V jídelně zazvonil telefon. Matka ho šla zvednout. Abra ji slyšela, jak říká: „Ne, nemůžete k němu. Doktor to zakázal. Nemůže mluvit s nikým – ne, s nikým."
Vrátila se do kuchyně. „Zase ten soudce Knudsen," řekla.

KAPITOLA 53

Příští den se Abra celé vyučování těšila na návštěvu u Leeho. O přestávce potkala na chodbě Cala. „Vyřídils mu, že přijdu?"
„Chystá nějaké ovocné koláčky," řekl Cal. Byl v uniformě – se škrtícím vysokým límcem, ve špatně padnoucí blůze a v kalhotách s ovinovačkami.
„Vy dnes máte vojenskou výchovu," uvědomila si Abra. „To u vás budu dřív. Jaké koláčky?"

„Ani nevím. Ale aspoň dva mi nech, ano? Vonělo to po jahodách. Nech mi ty dva."
„Nechceš se podívat na dárek pro Leeho? Podívej!" Otevřela lepenkovou krabičku. „Škrabka na brambory, nový patent. Škrábe jenom slupku. Jde to s ní jedna dvě. Koupila jsem ji pro Leeho."
„A mám po koláčkách!" zasmál se Cal. „Jestli se trochu zdržím, nechoď pryč, dokud se nevrátím, ano?"
„A odneseš mi domů knihy?"
„Odnesu," řekl Cal.
Dlouze se na něj zadívala, přímo do očí, až se mu chtělo pohledem uhnout, a pak vykročila směrem ke své třídě.
* * *
Adam si zvykl dlouho spát, nebo přesněji, často spát – každou chvíli si krátce zdříml, ať už v noci nebo ve dne. Lee se za ním byl několikrát podívat, dokud ho nezastihl s otevřenýma očima.
„Dnes ráno je mi nějak dobře," prohlásil Adam.
„Tomuhle říkáte ráno? Vždyť je skoro jedenáct."
„Panebože! Musím vstát!"
„Proč to?" zeptal se Lee.
„Proč? Proč vlastně, pravda. Ale je mi dobře, Lee. Zajdu si možná na odvodní komisi. Jak je venku?"
„Sychravo," řekl Lee.
Pomohl Adamovi vstát. Knoflíky, tkaničky bot a části oděvu, které se oblékají zepředu, působily Adamovi potíže.
Zatímco mu Lee pomáhal, Adam vykládal: „Zdál se mi zrovna sen – jako živý. Zdálo se mi o mém otci."
„To musel být náramný pašák, podle toho, co jsem slyšel," řekl Lee. „Čet jsem to album výstřižků, co vám poslal právní zástupce vašeho bratra. Náramný pašák."
Adam se na něj klidně podíval: „A jestlipak víte, že byl zloděj?"
„Něco se vám vážně muselo zdát," poznamenal Lee. „Vždyť leží na hřbitově v Arlingtonu. V jednom výstřižku jsem čet, že mu byl na pohřbu viceprezident a ministr války. V Salinském rejstříku by o něm třeba rádi něco otiskli, teď ve válce, co myslíte? Nechcete se na ty výstřižky podívat?"
„Byl to zloděj," opakoval Adam. „Kdysi jsem si to nemyslel, ale dnes to vím. Okrádal Velkou republikánskou armádu."
„Tomu nevěřím," zavrtěl hlavou Lee.
Adamovi stály v očích slzy. Velice často mu teď zčistajasna vytryskly. Lee řekl: „Zůstaňte klidně sedět a já vám přinesu něco k snídani. Víte, kdo se na nás přijde dnes odpoledne podívat? Abra."
Adam řekl: „Abra?" A pak: „To se ví, Abra! Je to hodná holka."
„Já ji miluju," prohlásil Lee prostě. Usadil Adama ke karetnímu stolku v jeho ložnici. „Nechtěl byste si zatím pohrát s tím skládacím hlavolamem, než bude snídaně?"
„Ne, děkuju. Teď ne. Chci si promyslet ten sen, než ho zapomenu."
Když Lee přinesl podnos se snídaní, Adam v křesle spal. Lee ho probudil a četl mu při jídle Salinský žurnál a pak mu pomohl na toaletu.
V kuchyni to sladce vonělo koláčky a pár jahod v troubě překypělo, spálily se a jejich sladkotrpká vůně působila zároveň příjemně i svíravě.
V Leem se tiše vzdouvala radost. Radost ze změny. Adamův čas se naklání, pomyslel si. To se jistě naklání i můj čas, ale já to necítím. Připadám si nesmrtelný. Kdysi, když jsem býval hodně mladý, jsem si připadal smrtelný – ale teď už ne. Smrt ustoupila. Byl by rád věděl, jestli je ten pocit normální.
A byl by rád věděl, co myslel Adam tím, že jeho otec byl zloděj. Třeba se mu to zdálo v tom snu. A pak si s tou myšlenkou začal v duchu pohrávat, jak to často dělával. Dejmu tomu, že je to pravda – že Adam, ten nejzarytější poctivec pod sluncem, žil celý život z nakradených peněz. Lee se v duchu zasmál – teď ta druhá závěť a Aron, jehož čistota hraničí trochu se samolibostí, bude celý život žít z peněz vyzískaných z bordelu. Je v tom nějaký žert, nebo mají věci takový smysl pro rovnováhu, že když člověk zajde příliš daleko jedním směrem, posune se na váze automaticky závaží, aby se rovnováha obnovila?
Vzpomněl si na Sama Hamiltona. Sam bušíval na tolik dveří. Měl plnou hlavu plánů a nápadů, a žádný z nich mu nic nevynesl. Ale ovšem – Sam měl tolik, že byl vlastně boháč. Nikdo by mu byl nedokázal dát víc. Bohatství jako by padalo do klína lidem, kteří jsou chudí duchem, chudí zájmy a radostí. Řečeno bez cavyků – velcí boháči jsou vlastně ubohá banda verbeže. Zamyslel se, jestli je to pravda. Někdy si tak opravdu počínají.
Vzpomněl si, jak Cal spálil ty peníze, aby se potrestal. A trest ho nebolel tolik jako jeho zločin. Lee si řekl: „Jestli je náhodou přece jen nějaké nebe, kde bych se ještě jednou setkal se Samem Hamiltonen, měl bych pro něj pár

povedených historek." A v duchu dodal: „Jenže on pro mě taky!"
Zašel za Adamem a zastihl ho, jak se pokouší otevřít krabici s výstřižky o svém otci.
* * *
Odpoledne foukal studený vítr. Adam trval na tom, že se půjde podívat na odvodní komisi. Lee ho zachumlal a vypravil ho na cestu. „Kdyby se vám nějak zamotala hlava, prostě si sedněte, ať jste kde jste," doporučil mu.
„Dobrá," souhlasil Adam. „Ale nemotala se mi celý den. Možná, že se zastavím u Viktora, aby mi prohlíd ty oči." „To počká do zejtřka. Půjdu s vámi." „Uvidíme," řekl Adam a vyrazil z domu, fanfarónsky máchaje rukama.
Abra přišla s rozzářenýma očima a s červeným nosem od mrazivého větru, a přinesla s sebou takovou radost, že se Lee při pohledu na ni tiše zachichtal. „Kde jsou ty koláčky?" spustila. „Schováme je před Calem." Sedla si v kuchyni. „Bože, to jsem ráda, že jsem zase tady!"
Lee se chystal promluvit, ale zadrhlo se mu hrdlo, jenže pak se mu zdálo, že udělá dobře, když to přece jen řekne – když to řekne opatrně. Chvíli nad Abrou zůstal stát. „Víš, moc jsem si toho v životě nepřál," začal. „Brzy jsem se to odnaučil. Když si člověk moc přeje, kouká z toho leda zasloužené zklamání."
Abra vesele poznamenala: „Ale teď si něco přejete. Copak?" Lee vyhrkl: „Přál bych si, abys byla moje dcera…" Samotného ho to ohromilo. Sel ke sporáku, zhasl plamen pod čajníkem a znovu plyn zapálil.
Abra řekla tiše: „Já bych si přála, abyste byl můj táta." Rychle se na ni po očku podíval. „Vážně?" „Namouduši." „A proč?"
„Protože vás mám moc ráda."
Lee vyšel rychle z kuchyně. Seděl chvíli ve svém pokoji a svíral si jednu ruku druhou, dokud se nepřestal dusit. Pak vstal, na prádelníku vzal malou ebenovou skříňku. Vyřezávaný drak na ní šplhal k nebesům. Odnesl skříňku do kuchyně a postavil ji na stůl mezi Abřiny ruce. „To je pro tebe," řekl hlasem bez jakéhokoli přízvuku.
Abra skříňku otevřela a uviděla tmavozelený nefritový knoflík, na němž byla vyřezána lidská ruka, krásná ruka s volně ohnutými prsty. Abra knoflík vytáhla, prohlédla si ho, pak ho navlhčila špičkou jazyka, přejela si jím jemně přes plné rty a přitiskla si chladivý kámen na tvář.
Lee řekl: „To byl jediný šperk mé maminky."
Abra vstala, objala ho a políbila ho na tvář, a něco takového se mu stalo poprvé a jedinkrát za celý život.
Zasmál se: „Nějak mě opouští můj orientální klid. Nech mě uvařit čaj, miláčku. Seberu se při tom." A od sporáku řekl: „To slovo jsem nikdy nevyslovil – nikdy jsem tak neřek nikomu na světě."
Abra řekla: „Dnes ráno jsem se probudila samou radostí." „Já taky," řekl Lee. „A vím, proč jsem tu radost měl. Žes měla přijít ty."
„Na to jsem se těšila taky, ale…"
„Jsi nějaká jiná," poznamenal Lee. „Už na tobě není vůbec nic z malé holčičky. Co se to s tebou stalo?"
„Spálila jsem dopisy od Arona."
„Ublížil ti nějak?"
„Ne. Myslím, že ne. Ale nepřipadala jsem si v poslední době nikdy dost dobrá. Pořád jsem mu chtěla vysvětlit, že dobrá nejsem."
„A teď, když nemusíš být dokonalá, můžeš být dobrá. Je to tak?"
„Myslím. Nejspíš ano."
„Víš o matce našich kluků?"
„Vím. A víte vy, že jsem ještě neochutnala ani jeden koláček?" řekla Abra. „Už mám vyschlo v puse."
„Napij se čaje, Abro. Máš ráda Cala?"
„Mám."
„Div mu nepraskne hlava, co je toho v něm dobrého i špatného. Říkám si, že jeden člověk by stačil skoro dotekem prstu–"
Abra sklonila hlavu nad šálek s čajem: „Pozval mě do Alisalu, až pokvetou divoké azalky."
Lee se opřel dlaněmi o stůl a naklonil se k ní. „Nechci se tě ptát, jestli s ním pojedeš," řekl.
„To ani nemusíte," řekla Abra. „Pojedu."
Lee si sedl ke stolu proti ní. „Nezůstávej od nás pryč nadlouho."
„Táta s mámou mě tady neradi vidí."
„Já je viděl jenom jednou," řekl Lee cynicky. „Jsou to zřejmě řádní lidé. Někdy, Abro, pomáhají nejdivnější medicíny. Rád bych věděl, jestli by pomohlo, kdyby se doslechli, že Aron právě zdědil přes sto tisíc dolarů."
Abra vážně pokývala hlavou a musela se přemáhat, aby se jí koutky úst neohrnuly

nahoru. „To by myslím pomohlo," řekla. „Jak to jenom navlíknout, aby se to doslechli?"
„Miláčku," řekl Lee, „kdybych se něco takového dověděl já, myslím, že by mě nejdřív napadlo zatelefonovat. Třeba vám nefunguje telefon."
Abra přikývla. „A řekl byste jim, odkud ty peníze pocházejí?"
„To bych zrovna neřek," odpověděl Lee.
Podívala se na budíka visícího na hřebíku na stěně. „Skoro pět," uvědomila si. „Budu muset jít. Tátovi není dobře. Myslela jsem, že se Cal vrátí z výcviku."
„Přijď zas hodně brzy," rozloučil se s ní Lee.
* * *
Když Abra vyšla, srazila se s Calem na verandě.
„Počkej na mě," řekl jí, zašel do domu a odložil svoje učebnice.
„Dej Abře na její knihy pozor!" zavolal na něj Lee z kuchyně.
Zimním večerem dul mrazivý vítr a pouliční lampy s prskajícími uhlíky se neklidně pohupovaly a prohánělysem a tam stíny, jako fotbalové útočníky, když se snaží proniknout před branku. Muži vracející se domů z práce bořili brady do svrchníků a chvátali za teplem. Tichou nocí bylo slyšet na vzdálenost mnoha bloků útržky jednotvárné muziky z rejdiště pro kolečkové brusle.
Cal řekl: „Podržela by sis na chvilku ty knihy, Abro? Musím si rozepnout límec, nebo mi uřízne hlavu." Vytahal háčky z oček a vzdechl si úlevou. Větve velké palmy před domem Bergesových se srážely se suchým klapotem a u nějakých kuchyňských dveří nepřestávala v jednom kuse mňoukat kočka, kterou nechtěli pustit dovnitř.
Abra poznamenala: „Nezdá se mi, že z tebe bude pořádný voják. Na to jsi moc nezávislý."
„Možná," připustil Cal. „V tomhle execírování se starými flintami vidím pitomost. Až přijde čas a začne mě to zajímat, budu třeba lepší."
„Ty koláčky byly báječné," řekla Abra. , Jeden jsem ti nechala."
„Děkuju. Vsadím se, že Aron je dobrý voják."
„To nejspíš – a nejhezčí voják v celé armádě. Kdy pojedeme na ty azalky?"
„Až na jaře."
„Vyrazíme brzy a vezmeme si oběd s sebou."
„Třeba bude pršet."
„Pojeďme stejně, ať prší nebo svítí slunce."
Vzala si svoje knihy a zašla za vrátka jejich domu. „Uvidíme se zejtra," rozloučila se s ním.
Cal nezamířil hned domů. Pustil se neklidným večerem kolem střední školy a velkého stanu, pod kterým se jezdilo na kolečkových bruslích za řinčivého doprovodu orchestrionu. Jenomže teď právě nikdo nejezdil. Majitel seděl sklíčené ve své budce a drnkal ukazováčkem na konec role vstupenek.
Hlavní třída byla opuštěná. Vítr honil po chodníku papíry Strážník Tom Meek vyšel z Bellovy cukrárny a srovnal si krok podle Cala. „Měl by sis zapnout límec, vojáku," řekl tiše.
„Nazdar, Tome. Ten chomout by mě uškrtil."
„Moc tě teď v noci po městě nevidím."
„To ne."
„Nevykládej mi, že ses napravil."
„Třeba jo."
Tom se pyšnil svou schopností utahovat si z lidí, jako by to myslel vážně. Teď řekl: „Mluvíš, jako by sis našel holku." Cal neodpověděl. „Slyšel jsem, že si tvůj brácha přidal rok a dal se na vojnu. Přebrals mu jeho děvče?"
„To se rozumí," řekl Cal.
Tom napjal uši. „Málem jsem zapomněl. Will Hamilton přej vykládá, žes vydělal patnáct tisíc dolarů na fazolích. Je to pravda?"
„Samosebou," odpověděl Cal.
„Vždyť jsi ještě kluk. Co s tolika penězma budeš dělat?"
Cal se na něj zazubil. „Spálil jsem je."
„Jak to myslíš?"
„Škrt jsem jednoduše sirkou a spálil je."
Tom se mu podíval do obličeje. „Jo tak! To se ví. Tos udělal dobře. Musím tady sem. Dobrou noc." Tom Meek neměl rád, když si někdo utahoval z něho. „Smrkáč jedna usmrkaná," zabručel si pro sebe. „Dělá nějak moc chytrýho."
Cal se pomalu pustil Hlavní třídou a nahlížel do výkladů. Uvažoval, kde asi pochovali Kate. Kdyby na to přišel, koupil by jí možná kytku. Zasmál se vlastnímu nápadu. Je v něm něco dobrého, nebo si něco nalhává? Salinský vítr by odfoukl i náhrobní kámen, natožpak kytku karafiátů. Bůhví, proč si vzpomněl na mexické jméno karafiátu. Někdo mu to musel povědět ještě v dětství. Mexičani jim říkají „hřebíky lásky" – a měsíčkům „hřebíky smrti". To slovo připomínalo

hřebíky – claveles. Snad by měl spíš dát matce na hrob měsíčky. „Začínám myslet jako Aron," řekl si.

KAPITOLA 54

Zima nechtěla a nechtěla povolit. Táhla se daleko přes svůj čas, studená, vlhká a větrná. A lidé si znovu říkali: „To dělají ty zatracené těžké kanóny ve Francii – zkazily počasí po celém světě.
Obilí v Salinském údolí vzcházelo pomalu a luční kvítí se objevilo tak pozdě, že si někteří lidé mysleli, že nevykvete vůbec.
Vždycky jsme věděli – nebo aspoň pevně doufali, že na prvního máje, kdy do Alisalu směřovaly všechny výlety nedělních škol, budou divoké azalky na březích říčky v plném květu. Patřilo to k prvnímu máji.
Na prvního máje však byla zima. Výlet rozehnal mrazivý déšť a na keřích azalek se neotevřel jediný květ. Čtrnáct dní nato zůstávala poupata pořád ještě zavřená.
Cal netušil, jak to dopadne, když si vybral azalky za signál pro svůj výlet, ale jakmile se jednou pro ten symbol rozhodl, nemohl od něho ustoupit.
Fordka čekala u Windhamových v kůlně s napumpovanými pneumatikami a se dvěma novými suchými články, aby se lehce nastartovalo na baterii. Lee věděl, že až ten den přijde, má udělat chlebíčky, ale čekání mu šlo už pomalu na nervy a přestal kupovat každý druhý den veku.
„Co abyste se vypravili jen tak?" navrhl Galovi.
„To nejde," zamítl to Cal. „Rek jsem na azalky."
„Jak poznáš, kdy pokvetou?"
„Kluci Silacciovi tam bydlí a jezdí k nám každý den do školy. Říkají, že pokvetou tak za tejden, za deset dní."
„Panebože!" povzdechl si Lee. „Jen to s tím svým vejletem netáhni do aleluja."
Adamův zdravotní stav se pozvolna zlepšoval. Levičku už neměl tak ochrnutou. A trochu už mohl číst – každý den o něco víc.
„Písmena mi skáčou, jen když jsem unavený," řekl. „Dobře, že jsem si nepořídil brejle a nezkazil si oči. Já věděl, že oči mám v pořádku."
Lee přikývl a měl radost. Zajel si už dřív do San Franciska pro potřebné knihy a napsal si o řadu separátů. Věděl skoro všechno, co se tehdy vědělo o anatomii mozku, o příznacích a vážnosti mozkových poranění i o trombózách. Studoval a vyptával se s touž nepolevující intenzitou jako kdysi, když polapil, stáhl z kůže a rozpitval jisté hebrejské sloveso. Dr. H. C. Murphy poznal Leeho velmi zblízka a z jeho původní profesionální nedůtklivosti k čínskému sluhovi se vyvinul upřímný obdiv k učenci. Dokonce si od Leeho vypůjčil některé separáty a diagnostické i klinické zprávy. Řekl doktorovi Edwardsovi: „Ten Číňan toho ví o patologii krvácení do mozku víc než já a vsadím se, že zrovna tolik jako vy."
Řekl to s jistou přátelskou zlostí, že je to vůbec možné. Lékaře vždycky podvědomě dráždí laické vědomosti z jejich profese. Lee ve své zprávě o zlepšení Adamova stavu poznamenal: „Zdá se mi, že vstřebávání pokračuje…"
„Měl jsem jednoho pacienta," začal dr. Murphy a vyprávěl povzbuzující případ ze své praxe.
„Pořád se bojím recidivy," řekl Lee.
„To musíme nechat Všemohoucímu," řekl dr. Murphy. „Tepnu nemůžeme zalepit flastrem jako vodovodní trubku. Mimochodem, jak jste ho přiměl k měření krevního tlaku?"
„Sázím na jeho tlak a on zase na můj. Je to napínavější než na dostihách."
„Kdo vyhrává?"
„Moh bych já," připustil Lee. „Ale nedělám to. Pokazilo by to hru – a výsledky měření."
„Jak to děláte, aby se nerozčiloval?"
„To je můj vlastní vynález," odpověděl Lee. „Říkám tomu konverzační terapie."
„Musí vám to zabrat všechen čas."
„Taky že zabírá," přisvědčil Lee.
* * *
Osmadvacátého května 1918 splnily americké oddíly svůj první důležitý úkol v první světové válce. První divize pod velením generála Bullarda dostala rozkaz dobýt vesnice Cantigny. Vesnice na vysokém vršku ovládala údolí řeky Avry. Bránil ji řetěz zákopů, těžké kulomety a dělostřelectvo. Fronta měřila něco přes půldruhého kilometru.
Ráno 28. května 1918 začal v 6:45 útok po hodinové dělostřelecké přípravě. Zúčastnil se ho 28. pěší pluk (velitel plk. Ely), jeden prapor 18. pěšího pluku (Parker), rota 1. zákopnického pluku a divizní dělostřelectvo (Summerall) za podpory francouzských tanků a plamenometů.

Útok byl korunován naprostým úspěchem. Americké oddíly se na nové linii zakopaly a odrazily dva mohutné německé protiútoky…
První divizi blahopřáli Clemenceau, Foch a Pétain.
* * *
Teprve koncem května přinesli Silacciovi chlapci zprávu, že lososově růžové azalky začínají rozkvétat. Řekli to Galovi ve středu, zrovna když zvonek ohlásil devátou hodinu.
Cal vrazil do třídy angličtiny a ve chvíli, kdy slečna Norrisová usedala za katedru, zamával kapesníkem a hlučně se vysmrkal. Pak sešel dolů na chlapecký záchod a počkal, dokud neuslyšel splachování na dívčím záchodě za zdí. Vyšel z budovy sklepními dveřmi, držel se těsně při červené cihlové zdi, proklouzl kolem kmene pepřovníku, a jakmile na něj ze školy nemohlo být vidět, pokračoval pomalu v chůzi, dokud ho Abra nedohnala.
„Kdy rozkvetly?" zeptala se ho.
„Dneska ráno."
„Pojedeme zejtra?"
Podíval se na veselé žluté slunce, které letos poprvé opravdu hřálo. „Chceš čekat?"
„Ne," odpověděla.
„Já taky ne."
Dali se do běhu – u Reynaudů koupili veku a popohnali Leeho k akci.
Adam uslyšel hlasitý hovor a nahlédl do kuchyně. „Co je to tu za povyk?" zeptal se.
„Jedeme na vejlet," oznámil mu Cal.
„To není škola?"
Abra řekla: „Samozřejmě je. Ale taky je svátek."
Adam se na ni usmál. , Jsi jako růžička."
Abra vykřikla: „Pojeďte s námi! Jedeme do Alisalu na azalky."
„Podívejme, to bych rád," řekl Adam, ale pak dodal: „Ne, nemůžu. Slíbil jsem, že se podívám do ledárny. Klademe tam nové potrubí. To je dnes krásně."
„Nějaké azalky vám přivezeme," slíbila Abra.
„Mám je rád. Tak si to pěkně užijte."
Když Adam odešel, navrhl Cal: „Lee, co abys jel s námi ty?"
Lee se na něj ostře podíval: „Nemyslel jsem si, že jsi trouba."
„Jen pojeďte!" zvala ho Abra.
„Nebuď trdlo!" řekl jí Lee.
* * *
Je to příjemná říčka, ta bystřina, co bublá Alisalem na svazích Gabilanských hor na východní straně Salinského údolí. Voda zurčí přes kulaté oblázky a omývá vyhlazené kořeny stromů, které drží břehy.
Vzduch byl plný vůně azalek a ospalé vůně chlorofylu zpracovávaného sluncem. Opodál stála fordka, dosud tiše oddychující po přehřátí. Na zadním sedadle se kupila hromada azalkových větví.
Cal s Abrou seděli na břehu mezi papíry od oběda. Máchali si nohy ve vodě.
„Vždycky zvadnou, než je člověk doveze domů," řekl Cal.
„Ale je to tak pěkná záminka, Cale," řekla Abra. „Když nechceš ty, budu muset sama…"
„Co?"
Natáhla se a vzala ho za ruku. „Tohle," řekla.
„Já se bál."
„Proč?"
„Já nevím."
„Já se nebála."
„Holky se nejspíš bojí daleko míň."
„Nejspíš."
„Bála ses vůbec někdy?"
„To se ví. Bála jsem se tebe, když jsi mi tenkrát řek, že jsem si načurala do kalhot."
„Byl jsem sprosťák," řekl. „Co to jen do mě tenkrát vjelo?" A najednou se odmlčel.
Její prsty ho tiskly pevněji. „Já vím, na co myslíš. A nechci, abys na to myslel."
Cal se zadíval do rozčeřené vody a obrátil palcem nohy hnědý oblázek.
Abra pokračovala: „Myslíš si, že za všechno můžeš. Že nějak přitahuješ zlo…" '
„No-"
„Tak já ti něco řeknu. Můj táta má průšvih."
„Jak to?"
„Neposlouchala jsem za dveřmi, ale slyšela jsem toho dost. Není nemocný. Má

strach. Něco proved."
Podíval se na ni. „Co?"
„Myslím, že vzal firmě nějaké peníze. A teď neví, jestli ho partneři dají zavřít, nebo mu dovolí, aby se jim to pokusil vrátit."
„Jak to víš?"
„Slyšela jsem, jak řvali v jeho pokoji, kde leží. A máma spustila fonograf, aby je nebylo slyšet."
„Nevymyslela sis to?" zeptal se jí.
„Ne. Nevymyslela."
Přisunul se k ní blíž, opřel se jí hlavou o rameno a ruka mu bázlivě zašátrala po jejím pase.
„Vidíš, že nejsi sám…" Podívala se mu ze strany do tváře. „Teď se bojím," hlesla slabým hláskem.
* * *
Ve tři odpoledne seděl Lee u svého psacího stolu a listoval katalogem semen. Obrázky hrachoru byly barevné.
„Ten by se dobře vyjímal na zadním plotě. Nebylo by aspoň vidět na močál. Jen jestlipak je tam dost slunce?" Zarazil se při zvuku vlastního hlasu a usmál se. Když byl sám v domě, přistihoval se čím dál častě ji při hlasité samomluvě.
„Stárnu," řekl si nahlas. „Člověk pomaleji myslí a…" Náhle se odmlčel a na okamžik strnul. „To je zvláštní – jako bych čekal, že něco uslyším. Jestlipak jsem nenechal čajník na plynu? Ne – už si vzpomínám." Znovu se zaposlouchal. „Zaplaťpánbůh, že nevěřím na pověry. Kdybych se nekrotil, slyšel bych za chvíli chodit strašidla. Slyšel bych…"
Vtom zařinčel domovní zvonek.
„Už je to tady. Na tohle jsem čekal. Jen ať zvoní. Nenechám se vláčet předtuchami. Ať si zvoní!"
Ale zvonek se už neozval.
Na Leeho padla smrtelná únava, jakási beznaděje, která mu sehnula ramena. Zasmál se sám sobě. „Buďto půjdu a najdu pode dveřmi nějaký reklamní leták, nebo tady zůstanu sedět a budu si v té hloupé palici staré namlouvat, že na prahu číhá smrt. Půjdu si radši pro ten leták."
Zůstal pak sedět v obývacím pokoji s očima upřenýma na obálku, která mu ležela na klíně. A najednou na ni plivl. „Dobrá," odhodlal se, „tak pojď, sakra!"
Roztrhl obálku a za okamžik položil zprávu na stůl textem dolů.
Zavrtal se očima do země mezi svými koleny „Ne," řekl si, „na to nemám právo. Nikdo nemá právo upřít druhému člověku jakoukoli zkušenost. Život a smrt jsou nevyhnutelné. Máme právo na bolest."
Sevřel se mu žaludek. „Nemám dost kuráže. Jsem zbabělec zbabělá. Nedokážu to."
Zašel do koupelny, naměřil do sklenice tři lžíce bromidového elixíru a dolil je vodou, až červená tekutina zrůžověla. Odnesl sklenici do obývacího pokoje a postavil ji na stůl. Složil telegram a strčil si ho do kapsy. Řekl nahlas: „Bože, jak tu zbabělost nenávidím! Nenávidím zbabělce!" Ruce se mu třásly a na čele mu vyrazil studený pot.
Ve čtyři hodiny uslyšel, jak Adam zápolí s knoflíkem kliky. Lee si olízl rty. Vstal a vyšel pomalu na chodbu. Nesl sklenici růžové tekutiny a ruka se mu už netřásla.

KAPITOLA 55

Všechna světla v Traskově domě byla rozžata. Dveře byly pootevřeny a domem táhl chlad. V obývacím pokoji se v lenošce u stojací lampy choulil Lee jako zvadlý list. Do Adamova pokoje bylo otevřeno a bylo odtamtud slyšet hlasy.
Když přišel Gal, zeptal se: „Co se to děje?"
Lee se na něj podíval a ukázal mu pohybem hlavy na stůl, kde ležel otevřený telegram. „Aron padl," řekl. „Tatínka ranila mrtvice."
Cal se rozběhl na chodbu.
Lee ho zastavil: „Pojď zpátky. Je u něho doktor Edwards s doktorem Murphym. Neruš je."
Cal se postavil před něj. „Je to s ním zlé? Jak mu je, Lee, jak?"
„Nevím." Lee promluvil, jako by si vzpomínal na nějakou dávnou událost. „Přišel domů unavený. Ale já mu ten telegram přečíst musel. Měl na to právo. Asi pět minut si ho opakoval znovu a znovu nahlas. A pak mu to zřejmě proniklo do mozku a explodovalo tam."
„Je při vědomí?"
Lee řekl unaveně: „Sedni si a čekej, Cale. Seď a čekej. Zvykni si na to. Já se o to snažím."
Cal zvedl telegram a přečetl si chmurné a důstojné oznámení.

Dr. Edwards vyšel od Adama s vakem v ruce. Pokývl krátce hlavou, vyšel z domu a rázně za sebou zavřel dveře.
Dr. Murphy si položil vak na stůl a posadil se. Vzdechl si. „Doktor Edwards mě požádal, abych vám všechno řekl."
„Jak mu je?" zeptal se Cal.
„Řeknu ti všechno, co víme. Jsi teď hlava rodiny. Víš, co je to taková mrtvice?" Nečekal na Galovu odpověď. „Tahle je z výronu krve do mozku. Některé části mozku jsou postiženy. K menším výronům došlo už předtím. Lee o tom ví."
„Ano," přikývl Lee.
Dr. Murphy se na něj podíval a pak se vrátil pohledem ke Galovi. „Levou půlku těla má ochrnutou. Pravou částečně. Na levé oko pravděpodobně nevidí, ale to se nedá zjistit určitě. Jinak řečeno, je skoro bezmocný."
„Může mluvit?"
„Trošku – s obtížÍ. Neunavuj ho."
Cal zatápal po slovech. „Může se uzdravit?"
„Slyšel jsem o vstřebání takhle zlých případů, ale sám jsem žádný neviděl."
„Myslíte tím, že umře?"
„To nevíme. Může žít týden, měsíc, rok nebo i dva roky.
A může umřít dnes v noci."
„Pozná mě?"
„To musíš zkusit sám. Pošlu vám dnes na noc ošetřovatelku a pak si budete muset nějakou sehnat natrvalo." Vstal. „Je mi to líto, Cale. Vzmuž se! Musíš se vzmužit." A dodal: „Vždycky mě překvapuje, co všechno lidi vydrží. Ve všech případech. Zítra přijde doktor Edwards. Dobrou noc." Vztáhl ruku, aby Cala popleskal po rameni, ale Cal ucouvl a vykročil k tátovu pokoji.
Adam měl hlavu podepřenou polštáři. Tvář měl klidnou a bledou. Ústa vyrovnaná, bez úsměvu a bez výčitek. Oči měl otevřené a velice jasné a hluboké, jako by se do nich mohl člověk pohroužit a jako by se samy hroužily hluboko do svého protějšku. A zíraly klidně, vnímavě, ale bez zájmu. Když Cal vstoupil do pokoje, obrátily se pomalu k němu, našly jeho hrudník, pak se mu zvedly k obličeji a na něm utkvěly.
Cal se posadil na židli vedle postele. „Je mi to moc líto, táto,"
řekl.
Oči pomalu zamrkaly, jako mrkají žáby.
„Slyšíš mě, táto? Rozumíš mi?" Oči nezměnily výraz, ani se nepohnuly. „Já za to můžu!" vykřikl Cal. „Zavinil jsem Aronovu smrt i tvoji nemoc. Vzal jsem ho ke Kate. Ukázal jsem mu mámu. Proto útek z domova. Nechci dělat nic špatného – ale dělám to."
Položil si hlavu na pelest, aby unikl těm strašným očím, ale pořád je viděl. Věděl, že ho budou pronásledovat celý život, že v něm utkvěly navždycky.
Ozval se domovní zvonek. Za okamžik vešel do pokoje Lee v patách s ošetřovatelkou – silnou rozložitou ženou s hustým černým obočím. Když otevřela svůj kufřík, jako by zafoukal čerstvý vítr.
„Kdepak je můj pacient? A, tady je! Bože, vy vypadáte dobře. Co tady vlastně dělám? Měl byste radši vstát a ošetřovat spíš mě, vy fešáku. Staral byste se o mě dobře, siláku?" Vzala Adama svalnatou paží pod rameny, bez námahy ho zvedla a udržela ho vsedě, zatímco mu pravou rukou čechrala polštáře, a pak ho položila zpátky.
„Ty polštáře ale chladí," řekla. „Není to báječné, takové chladivé polštáře? A kdepak máte koupelnu? Máte bažanta a postelovou mísu? Můžete mi sem postavit kavalec?"
„Sepište mi seznam," řekl Lee. „A jestli s ním potřebujete pomoct…"
„Nač bych potřebovala pomoct? My dva si přece stačíme, že, zlatíčko?"
Lee s Calem se uchýlili do kuchyně. Lee řekl: „Než přišla, chystal jsem se ti vnutit něco k večeři – chápeš, jako ti lidé, co vždycky cpou do člověka jídlo, ať už to myslí dobře nebo špatně. Vsadím se, že tahle k nim patří. Můžeš se najíst nebo nemusíš, jak chceš."
Cal se na něj usmál. „Kdybys mě do toho nutil, udělalo by se mi zle. Ale když to říkáš takhle, udělám si myslím obložený chlebíček."
„Ten nedostaneš."
„Já ho chci."
„Funguje to, až to člověka uráží," poznamenal Lee. „Není to strašné, že každý reaguje skoro stejným způsobem?"
„Žádný chlebíček nechci ," prohlásil Cal. „Nezbyly nějaké koláčky?"
„Hromada – ve schránce na chleba. Možná, že trochu zvlhly."
„Právě tak je mám rád," řekl Cal. Přinesl si jich ke stolu talíř.
Do kuchyně nahlédla ošetřovatelka. „Mňo, ty vypadají dobře," prohlásila, vzala si jeden koláček, zakousla se do něho a pokračovala s plnou pusou. „Můžu si

zatelefonovat do Kroughovy drogerie pro věci, které potřebuju? Kde máte telefon? Kam ukládáte prádlo? Odkud mi seženete ten kavalec? Prošel jste si už ten seznam? Kde říkáte, že je ten telefon?" Vzala si ještě jeden koláček a zmizela.
Lee se tiše zeptal: „Mluvil s tebou?"
Cal zavrtěl hlavou sem a tam, sem a tam, jako by nemohl přestat.
„Bude to strašné. Ale doktor má pravdu. Člověk vydrží všechno. V tom ohledu jsme zázračná zvířata."
„Já ne," řekl Cal mrtvým a bezvýrazným hlasem. „Já to nevydržím. Ne, nevydržím. Nedokážu to. Budu muset – budu muset…"
Lee mu prudce sevřel zápěstí. „Cože, ty myši zbabělá – ty padavko! Máš kolem sebe tolik dobrých věcí – a ty si troufáš přijít mi s tímhle? Proč by měl být tvůj smutek vznešenější než můj?" „To není smutek. Rek jsem mu, co jsem udělal. Zabil jsem bratra. Jsem vrah. Táta to ví."
„Řek ti to? Pověz mi pravdu – řek ti to?"
„Nemusel. Viděl jsem mu to na očích. Řek mi to očima. Nemám, kam před tím utéct – nikam na světě."
Lee si povzdechl a pustil mu zápěstí. „Cale," začal trpělivě, „poslouchej pořádně. Adam má částečně ochromený mozek. Všechno, co mu vidíš v očích, je možná jenom následek tlaku na tu část mozku, která ovládá zrak. Copak se nepamatuješ? Nemohl ani číst. To nebylo v očích – ale z toho tlaku v mozku. Nemůžeš vědět, že tě obvinil. Nic takového nevíš."
„Obvinil mě. Já to vím. Dal mi najevo, že jsem vrah."
„Tak ti to odpustí. To ti slibuju."
Ve dveřích se objevila ošetřovatelka. „Copak zase slibujete, Charley? Mně jste slíbil hrnek kafe."
„Hned ho uvařím. Jak mu je?"
„Spí jako nemluvně. Máte tady něco ke čtení?"
„Co byste ráda?"
„Něco, abych nemusela myslet na svoje nohy."
„Přinesu vám to kafe. Mám tady pár nemravných povídek od jedné francouzské královny. Třeba jsou moc…"
„Přineste je s tím kafem," řekla mu. „Co aby ses kapku vyspinkal, synáčku? My dva s Charleym už náš hrad ubráníme. Nezapomeňte tu knížku, Charley."
Lee postavil kávostroj na plyn. Pak přistoupil ke stolu a řekl:
„Cale!" „Co je?" „Běž za Abrou!"
* * *
Cal stál na úhledné verandě a tiskl prst na domovní zvonek, dokud se nad ním nerozsvítilo rezavé světlo, nezaskřípěla noční petlice a ze dveří nevyhlédla paní Baconová. „Chci mluvit s Abrou," řekl Cal.
Paní otevřela úžasem pusu dokořán. „Cože chceš?"
„Chci mluvit s Abrou."
„To tedy nemůžeš. Abra šla spát. Běž pryč."
Cal zařval: „Říkám vám, že chci mluvit s Abrou."
„Běž pryč, nebo zavolám policii."
Pan Bacon se ozval: „Co se děje? Kdo je to?"
„Nestarej se – běž si zase lehnout. Není ti dobře. Vyřídím si to sama."
Obrátila se zpátky ke Calovi. „Zmiz mi z té verandy! A jestli ještě zazvoníš, zatelefonuju na policii. Tak zmiz!" Dveře zabouchly, petlice zarachotila a rezavé světlo nad hlavou zhaslo.
Cal stál ve tmě a usmál se, když si představil, jak by se přiklátil Tom Meek a řekl by mu: „Nazdar, Cale. Copak máš za lubem?"
Paní Baconová vevnitř zaječela: „Já tě vidím. Koukej zmizet. Jdi mi z té verandy!"
Vyšel pomalu na chodník a zamířil k domovu. Neušel ještě ani blok, když ho Abra dohonila. Byla celá udýchaná během. „Utekla jsem zadem," řekla mu.
„Přijdou na to."
„Na tom mi nezáleží."
„Vážně ne?"
„Ne."
Cal řekl: „Abro, zabil jsem bratra a táta kvůli mně ochrnul."
Vzala ho za paži a stiskla mu ji oběma rukama.
„Neslyšelas mě?" řekl Cal.
„Slyšela jsem tě."
„Abro, moje máma byla děvka."
„Já vím. Tos mi říkal. Můj táta je zloděj."
„Mám v sobě její krev, Abro. Nerozumíš tomu?"
„Já zase jeho," odpověděla.
Šli spolu mlčky a Cal přitom hledal ztracenou rovnováhu. Vítr studil a oni

zrychlili krok, aby se zahřáli. Minuli poslední lucernu na samém konci města, před nimi zela tma, silnice byla nedlážděná a lepila se černým blátem.
Došli na konec dláždění, za okruh pouličních světel. Nohy jim klouzaly v jarním blátě a o lýtka se jim otírala tráva mokrá rosou.
Abra se zeptala: „Kam to jdeme?"
„Chtěl jsem utéct před tátovýma očima. Vidím je pořád před sebou. Vidím je, i když sám oči zavřu. Vždycky je budu vidět. Táta umře, ale ty jeho oči mě pořád budou pronásledovat a vyčítat mi, že jsem zabil bratra."
„Tos neudělal."
„Ano, udělal. A tátovy oči mi to řekly."
„Takhle nemluv. Kam jdeme?"
„Ještě kousek dál. Je tam příkop a kůlna s pumpou – a jedna vrba. Pamatuješ se na tu vrbu?"
„Pamatuju."
Cal řekl: „Její větve splývají jako stan a dotýkají se země."
„Já vím."
„Vždycky odpoledne – když svítilo slunce – jste s Aronem rozhrnuli ty větve a zašli jste dovnitř – a nikdo vás tam neviděl." „Tys nás stopoval?" „To víš. Stopoval jsem vás." A potom: „Chci se podívat pod tu vrbu s tebou. To chci."
Abra zůstala stát a zatahala ho, že přiměla k zastavení i jeho.
„Ne," řekla, „to není dobře."
„Ty tam se mnou nechceš?"
„Když takhle utíkáš, tak ne – nechci."
„Tak už nevím, co dělat. Co mám dělat? Řekni mi, co mám dělat?"
„A poslechneš mě?"
„Nevím."
„Vrátíme se," řekla.
„Vrátíme? Kam?"
„K vám domů. Za tátou," řekla Abra.
* * *
„Donutila mě vrátit se," řekl Cal. Kuchyňské světlo je zalévalo svou září. Lee zapálil plyn v troubě, aby kuchyň zahřál.
„To se rozumí. Já to věděl." Abra řekla: „Byl by se vrátil sám." „To se už nikdy nedovíme," řekl Lee.
Vyšel z kuchyně a za chvíli se vrátil. „Pořád ještě spí." Postavil na stůl kameninovou láhev a tři průsvitné porcelánové kalíšky.
„Na to si vzpomínám," poznamenal Cal.
„Taky bys měl." Lee nalil tmavý likér. , Jenom srkejte a válejte to po jazyku."
Abra se opřela lokty o kuchyňský stůl. „Pomozte mu," řekla. „Vy se s věcmi dovedete vyrovnat, Lee. Pomozte mu."
„Nevím, jestli se s něčím dovedu vyrovnat," řekl Lee. „Nikdy jsem neměl příležitost přesvědčit se o tom. Vždycky jsem se octl vedle někoho – ne míň nejistého, ale míň schopného tu nejistotu snést. Musel jsem vždycky plakat – sám."
„Plakat? Vy?"
„Když umřel Sam Hamilton, svět pro mě zhasl jako svíčka. Rozsvítil jsem ji znovu, abych viděl jeho krásné výtvory, a viděl jsem, jak jeho děti štve, drtí a rve jakoby nějaká mstivá síla. Poválejte si to ngkapy až ke kořeni jazyka."
A pak pokračoval: „Musel jsem na svoji hloupost přijít sám. A víte, jaká to byla hloupost? Myslel jsem, že dobří lidé vždycky hynou, zatímco zlí všechno přežijí a všechno jim jde k duhu.
Myslel jsem si, že nějaký rozhněvaný a znechucený Bůh kdysi vylil z tyglíku roztavený proud ohně, aby zničil a očistil svoje stvoření z hromádky bláta.
Myslel jsem si, že jsem zdědil jak popáleniny ohněm, tak nečistotu, kvůli které ten oheň musel přijít – že se dědí všechno. Všechno. Máte taky ten pocit?"
„Já myslím," řekl Cal.
„Já nevím," řekla Abra.
Lee zavrtěl hlavou. „To nestačí. Nemyslíme dost jasně. Možná…"
A odmlčel se.
Cal cítil v útrobách horko po likéru. „Možná co, Lee?"
„Možná jednou přijdeš na to, že člověk se s každou generací nějak tříbí. Copak takového řemeslníka, třeba na stará kolena, přejde někdy touha udělat dokonalý koflík – tenký, pevný a průsvitný?" Přidržel si svůj kalíšek proti světlu.
„Touha vypálit všechnu nečistotu a připravit všechno pro nádhernou poslední tavbu? Na tu potřebuje ještě prudší oheň. A nakonec zbude hromada strusky – nebo možná to, čeho se nikdo na světě nevzdá nikdy docela – dokonalost." Vyprázdnil kalíšek a řekl nahlas: „Cale, poslouchej dobře. Dovedeš si představit, že by se ta síla, která nás stvořila, mohla někdy vzdát dalšího snažení?" „Já to nestačím

pochopit," řekl Cal. „Teď ne." V obývacím pokoji se ozvaly těžké kroky ošetřovatelky. Přihrnula se do dveří a podívala se na Abru, která seděla s lokty na stole a držela si tváře v dlaních.
Ošetřovatelka spustila: „Máte tu nějaký džbán? Dostávají v těchhle případech žízeň. Ráda bych měla džbán vody po ruce. To mají z toho," vysvětlila, „jak dýchají ústy." „Je vzhůru?" zeptal se Lee. „Tady máte džbán." „Jistě, je vzhůru a odpočatý. Umyla jsem mu obličej a učesala ho. Je to pacient jedna radost. Snažil se na mě usmát."
Lee vstal. „Pojď, Cale! Abro, tebe chci taky. Musíš s námi." Ošetřovatelka natočila u výlevky do džbánu vodu a vyhrnula se před nimi.
Když vpochodovali do ložnice, Adam měl hlavu vysoko podepřenou polštáři. Bílé ruce mu spočívaly dlaněmi dolů po stranách těla a šlachy od kloubů k zápěstí měl napjaté jako struny. Obličej měl voskový a ostré rysy mu vyvstaly ještě víc. Dýchal pomalu mezi pootevřenými bledými rty. Jeho modré oči zrcadlily noc, která se soustředila na jeho hlavu.
Lee, Cal a Abra zůstali stát v nohách postele. Adamovy oči pomalu putovaly od jedné tváře ke druhé a jeho rty se trochu pohnuly na pozdrav.
Ošetřovatelka řekla: „Tady ho máme. Ze mu to sluší? To je můj miláček. Moje zlatíčko." „Pst!" pokusil se ji umlčet Lee. „Nesmíte mi pacienta unavovat."
„Běžte odtud," řekl Lee. „Tohle budu hlásit panu doktorovi!"
Lee se k ní prudce otočil. „Běžte odtud a zavřete za sebou dveře. Běžte a sepište si to hlášení!"
„Nejsem zvyklá přijímat rozkazy od Číňáků." Cal jí řekl: „Tak běžte a zavřete za sebou." Přibouchla dveře dosti hlasitě na to, aby projevila svůj vztek. Adam při tom bouchnutí zamrkal. Lee řekl: „Adame!"
Rozšířené modré oči se stočily za hlasem a nakonec našly hnědé a lesknoucí se oči Leeho.
Lee promluvil: „Adame, nevím, jestli mě slyšíš nebo mi rozumíš. Když ti ochrnula ta ruka a nemohl jsi číst, prostudoval jsem všechno, co se dalo. Ale jsou věci, které nemůže vědět nikdo než ty. Možná že jsi při smyslech a vnímáš všechno, ale možná taky, že se vznášíš v nějakém zmateném šedém snu. Možná že si jako novorozeně uvědomuješ jenom světlo a pohyb.
Máš poškozený mozek a možná, že ses docela změnil. Tvoje laskavost se mohla proměnit ve zlobu a tvoje pochmurná poctivost ve vrtošivou shovívavost. To neví nikdo než ty, Adame! Slyšíš mě?"
Víčka modrých očí se zachvěla, pak se pomalu zavřela a znovu otevřela.
„Děkuji ti, Adame," řekl Lee. „Já vím, jak je to pro tebe těžké. Ale chci tě požádat o něco daleko těžšího. Tady stojí tvůj syn – Caleb – tvůj jediný syn. Podívej se na něj, Adame!"
Světlé oči se rozhlédly, až našly Cala. Cal nasucho a bez hlesu pohyboval rty.
Znovu se ozval Leeho hlas: „Nevím, jak dlouho zůstaneš naživu, Adame. Možná dlouho a dlouho. Možná hodinu. Ale tvůj syn bude žít. Ožení se a jeho děti budou to jediné, co po tobě zůstane." Lee si prstem vytřel oči.
„Udělal něco ve zlosti, Adame, protože si myslel, žes ho zavrhl. Ta zlost způsobila, že jeho bratr a tvůj syn zahynul."
Cal se ho pokusil zarazit: „Lee – to nesmíš."
„Musím," odpověděl Lee. „Musím, i kdyby ho to zabilo. Mám možnost volby," usmál se smutně a zacitoval: „„Jestli dělám chybu, zodpovídám si za ni sám.“" Narovnal se v ramenou. Řekl ostře: „Tvůj syn je poznamenaný vinou, kterou se poznamenal sám – on sám – a skoro hůř, než stačí unést. Nedrť ho svým zavržením. Nedrť ho, Adame!"
Leemu hvízdal dech v hrdle. „Adame, požehnej mu. Nenechávej ho s jeho vinou samotného. Adame, slyšíš mě? Požehnej mu!"
Adamovy oči strašlivě zazářily a pak je zavřel a nechal je zavřené. Mezi obočím mu vyvstala vráska.
Lee řekl: „Pomoz mu, Adame – pomoz mu! Dej mu příležitost. Osvoboď ho. To je všechno, co má člověk navíc proti zvířatům. Osvoboď ho! Požehnej mu!"
Celé lůžko jako by se roztřáslo mocným soustředěním. Adamovi se tím úsilím zrychlil dech a nakonec pomalu zvedl pravou ruku – zvedl ji o coul a nechal ji zase klesnout.
Lee měl ztrhanou tvář. Přistoupil k hlavám postele a utřel nemocnému zvlhlý obličej cípem prostěradla. Podíval se na jeho zavřené oči a zašeptal: „Děkuju ti, Adame – děkuju ti, příteli. Můžeš pohybovat rty? Vyslov jeho jméno."
Adam unaveně vzhlédl. Rty se mu pootevřely naprázdno a zkusily to znovu. Pak se z plných plic nadechl. Vydechl a rty zachytily unikající vzdech. Šeptem vyslovené slovo jako by utkvělo ve vzduchu: „Timšel!"
Adam zavřel oči a usnul.

Steinbeck, John Ernst - Na východ od ráje
Přeložil František Vrba
1952 by John Steinbeck